

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. V. 23.

**SUNDHEDSTILSTANDEN
OG
MEDICINALFORHOLDENE
1904.**

MED KARTER.

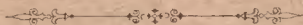
52DE AARGANG.

*(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1904,
avec cartes).*

52ÈME ANNÉE.

UDGIVET AF
DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDICINALVÆSEN.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII).

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHERHOU & CO.

1906.

Pris: Kr. 1.00.

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. V. 23.

SUNDHEDSTILSTANDEN
OG
MEDICINALFORHOLDENE
1904.

MED KARTER.

52DE AARGANG.

*(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1904,
avec cartes).*

52IÈME ANNÉE.

UDGIVET AF
DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDICINALVÆSEN.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII).

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & Co.

1906.

For Aarene 1882—1897 se Norges officielle Statistik, Tredie Række.

For Aarene 1898—1903 se Norges officielle Statistik, Fjerde Række
Nr. 1, 27, 55, 77, 103 og 128.

Indhold.

(Table des matières).

	Side
A. Almindelig Beretning om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget 1904. (Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1904).	1*
Fortegnelse over Tabellerne. (Liste des tableaux).	
I. Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinal-personale	1*
(Division médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies).	
II. Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer	6*
(La mortalité dans le royaume, dans les communes rurales et dans les villes).	
III. Døde i Forhold til 1000 levende Fødte	7*
(Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants).	
IV. Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme, fordelte paa Amter	8*
(Les maladies épidémiques dans les départements).	
V. De af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Køn og Alder	12*
(Le nombre des cas connus des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge).	
VI. De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme	15*
(Les maladies épidémiques dans les villes, par mois).	
VII. Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer	16*
(Les maladies épidémiques dans les villes par départements).	
VIII. Angrebne af 1000 Indvaanere af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Difteri og Lungebetændelse	18*
(Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants).	
IX. Dødsfald paa Barselseng	19*
(Décès pendant les couches).	

X.	Dødsaaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer. (<i>Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales</i>).	Side. 20*
XI.	Paa Sygehusene indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit..... (<i>Cas nouveaux de gonorrhée et de la uréthrite dans les hôpitaux</i>).	21*
XII.	Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme..... (<i>Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux</i>).	22*
XIII.	Til- og Afgang af Spedalske i Stiftelserne (<i>Tableau des lépreux dans les hospices</i>).	23*
XIV.	Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1900 (<i>Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1900</i>).	24*
XV.	Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Stiftelserne m. m. amtsvis, særskilt for Sygdomsform og Køn i Aarene 1856—1900..... (<i>Tableau des lépreux par forme de la maladie et par sexe en 1856—1900</i>).	25*
XVI.	Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme ifølge de indsendte Ud- drag af Tuberkuloseprotokollerne..... (<i>Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres des commissions de santé</i>).	26*
XVII.	Dødeligheden af Lungetuberkulose i de forskellige Amter for Aarene 1902—1904 (<i>Mortalité par la phthisie dans les départements pendant les années de 1902—1904</i>).	34*
XVIII.	Antallet af Sindssyge, forpleiede med Statsbidrag efter Lov af 27/6 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat og Kommuner..... [<i>Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'État d'après la loi du 27/6 1891, et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'État et des communes ensemble)</i>].	36*
XIX.	Uddrag af Jordmødrenes Bøger (<i>Extrait des registres des sages-femmes</i>).	38*
XX.	Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer (<i>Opérations obstétricales, faites par les médecins</i>).	40*
XXI.	Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn (<i>Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants</i>).	42*
XXII.	Tvillingfødsler med kunstig Forløsning (<i>Jumeaux nés après des opérations obstétricales</i>).	43*
XXIII.	Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskellige Indika- tioner..... (<i>Résultats des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par opération césarienne, f) par perforation, g) par embryotomie, h) par accouchement forcé, i) par avortement provoqué — d'après les indications différentes</i>).	44*
XXIV.	Fødte og Døde (<i>Naissances et décès</i>).	47*
XXV.	Fødte og Døde i Bygderne og Byerne (<i>Nombre des naissances et des décès dans la campagne et dans les villes</i>).	48*

	Side.
XXVI. Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald med kjendt Aarsag og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amterne (Bydistrikt og Landdistrikt) samt i de enkelte Lægedistrikter.....	50*
<i>(Décès totaux et décès par cause connue dans les départements et dans les districts civils médicaux).</i>	
XXVII. De hyppigste af Lægerne opgivne Dødsarsager ved Sygdom.....	52*
<i>(Causes des décès (morts par accidents non compris) classées par ordre de fréquence).</i>	
XXVIII. Vakcinerede.....	53*
<i>(Vaccination).</i>	
XXIX. Oversigt over en Del udførte retsmedicinske Forretninger.....	54*
<i>(Liste des actes médicaux forenses).</i>	
XXX. Norske Kursteder.....	57*
<i>(Sanatoria, Stations balnéaires etc.)</i>	
XXXI. Apothekene og deres Personale.....	60*
<i>(Des pharmacies et de leur personnel).</i>	
XXXII. Syfilis paa Sygehusene.....	64*
<i>(La syphilis dans les hôpitaux).</i>	
XXXIII. Tabel over Tilfælde af Sindssygdom, behandlede paa Sygehus.....	66*
<i>(Mouvement des aliénés dans les hôpitaux).</i>	
XXXIV. Antal af de paa Sygehusene behandlede Syge.....	68*
<i>(Mouvement des malades dans les hôpitaux).</i>	
XXXV. Kjendte Dødsarsager.....	72*
<i>(Causes de décès).</i>	
XXXVI. Kjendte Dødsarsager i Riget efter Køn og Alder.....	80*
<i>(Causes de décès par sexe et par âge).</i>	
XXXVII. Kjendte Dødsarsager i Byerne.....	88*
<i>(Causes de décès dans les villes).</i>	
XXXVIII. Kjendte Dødsarsager i Byerne efter Køn og Alder.....	98*
<i>(Causes de décès dans les villes par sexe et par âge).</i>	
XXXIX. En Del af Lægerne behandlede epidemiske Sygdomme, fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder.....	106*
<i>(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).</i>	

B. Beretninger for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

(Rapports spéciaux pour les départements différents).

I. Kristiania By.....	1
II. Akershus Amt.....	24
III. Smaalenenes —.....	35
IV. Buskerud —.....	47
V. Jarlsberg og Larvik —.....	57
VI. Hedemarkens —.....	66
VII. Kristians —.....	80
VIII. Bratsberg —.....	90

		Side
IX. Nedenes	Amt	101
X. Lister og Mandal	—	111
XI. Stavanger	—	120
XII. Søndre Bergenhus	—	133
XIII. Bergens By		148
XIV. Nordre Bergenhus	Amt.....	163
XV. Romsdals	—	176
XVI. Søndre Trondhjems	—	195
XVII. Nordre —	—	222
XVIII. Nordlands	—	239
XIX. Tromsø	—	257
XX. Finmarkens	—	272
C. Anhang.		
<i>(Appendices).</i>		
1. Sundhedsforskrifter, approberede i 1904.....		286
<i>(Règlements sanitaires communaux, approuvés en 1904).</i>		
2. Love, kongelige Resolutioner, Skrivelser m m. vedkommende Medicinalvæsenet, udfærdigede i 1904		318

En 1904 l'état sanitaire du royaume a été, en général, satisfaisant. Le chiffre total des cas connus des maladies aiguës épidémiques a été 156 182 (en 1903:161 860). Parmi les maladies prédominantes il faut citer les suivantes: La fièvre typhoïde a été moins fréquente que pendant l'année précédente, et moins que d'habitude. La scarlatine a continué son cours épidémique, mais le nombre des cas déclarés a été moindre que d'habitude (la mortalité des cas connus était 2,4 pct.). La rougeole a été repandue notamment dans la ville de Bergen et dans quelques autres villes. La diphthérie avait presque la même fréquence que pendant l'année précédente; mortalité 7,7 pct. La coqueluche était moins repandue que d'habitude. Les maladies catarrhales de l'appareil respiratoire et les affections gastriques ont été de fréquence générale. La grippe a régné en épidémie dans presque tout le pays, la pneumonie était un peu plus fréquente que d'habitude (mortalité 13,6 pct.).

La mortalité calculée d'après la population supposée au milieu de l'année, c'est à dire 2 274 100, a été de 14,3 sur 1 000. Le nombre des décès a été des 32 467, celui des mort-nés 1 578. Le nombre des naissances 63 955 a dépassé de 31 488 le nombre des décès.

807 ont péri par suite d'accidents malheureux, 154 par suicide, 13 par homicide.

Parmi les 31 493 décès (morts par accidents etc. non compris), les médecins ont indiqué la cause pour 26 982 (85,7 pct.). Le plus grand nombre est occasionné par les maladies suivantes: la phthisie et les tubercules pulmonaires (4 489), la décrépitude (4 187) les maladies cancéreuses (2 182), la pneumonie (1 476), la bronchite aiguë et la pneumonie catarrhale (1 371), les maladies organiques du coeur (1 358), la méningite tuberculeuse et les autres affections tuberculeuses en dehors des poumons (1 298), l'apoplexie et l'embolie cérébrale (1 280), la débilité congénitale (999), la bronchite chronique (740), la diarrhée et la cholérine (714), la maladie de Bright (697), la paralysie du coeur (469), les convulsions des enfants (455), le catarrhe de l'estomac et de l'intestin (385), la diphthérie (croup) (318), la méningite suppurative (266), la rougeole (234), la péritonite diffuse (227), la cystite et cystopyelonéphrite (212).

Dans les hôpitaux, sur lesquels il y a des rapports, ont été traités 21 204. 18 743 sont sortis, dont 1 981 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 10,6 sur 100 des sortis.

Dans 14 asiles d'aliénés ont été traités 2 877. 887 sont sortis, dont 140 sont décédés.

Le royaume est divisé en 158 districts médicaux civils. Le nombre total des médecins autorisés a été de 1 210, dont 31 sont des femmes.

La vaccination a été pratiqué sur 50 304 individus, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre a été de 722.

Il y a 1 254 sages-femmes examinées.

Le nombre des pharmacies a été de 144

Trykfeil og Rettelser.

I Medicinalberetningen for 1900.

- Side 108*. Linie 7 f. n. udgaar under 0—1 Aar 1 Kv. (opført under Gangræna).
— 203. — 8 f. n. staar: med Siden af — læs ved Siden af.
-

I Medicinalberetningen for 1901.

- Side 118*. Under: Andre Sygdomme i Respirationsorganerne er udeladt 1 Kv. i 1—5 Aar.
— : — Nyre- og Urinveissygdomme « — 1 Kv. i 1—5 Aar.
-

I Medicinalberetningen for 1903.

- Side 13. I Tabellens Sum staar 554 ægtef. under 1 Aar læs 545.
— 106. Nederst paa Siden er udeladt Anm. ¹⁾ Tillige Jordmoder for Holt Herred.
²⁾ Den ene Jordmoder bor i Østerrisør.
— 180. I Tabellen staar Byer læs By.
— 209. I sidste Linie staar: Madlavning læs Madlavning.
— 218. Midt paa Siden staar: befulgte Sundhedsforskrifter læs bifaldte —.
-

A. Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Folke- mængde 3die Decbr. 1900.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apothek og Fyllapothek
I.	1. Kristiania (By)	16,55	229 101	269	107	123	-	22
II.	Akershus Amt	5 223,70	116 896	56	7	61	37	5
	2. Aker	1 035,30	48 554	30	2	23	9	2
	3. Ullensaker	2 086,88	34 491	10	3	19	13	2
	4. Høland	1 319,50	14 121	4	-	9	8	-
	5. Follo	782,02	19 730	12	2	10	7	1
III.	Smaalenenes Amt	4 143,82	136 167	55	15	67	30	13
	6. Eidsberg	1 405,96	22 099	6	-	14	10	1
	7. Moss	783,91	23 748	13	4	11	6	2
	8. Sarpsborg	701,12	60 674	21	6	26	8	7
	9. Hvaler	1 252,83	29 646	15	5	16	6	3
IV.	Buskerud Amt	14 816,83	112 743	45	12	53	18	8
	10. Drammens Stadsfysikat.	6,86	23 153	14	6	9	-	3
	11. Drammen	596,32	15 696	5	-	4	2	-
	12. Ringerike	1 697,54	16 848	7	3	11	4	1
	13. Modum	2 360,30	27 496	9	-	12	2	2
	14. Nes	?	7 471	3	1	4	3	1
	15. Aal	2 657,00	5 165	2	-	2	2	-
	16. Sandsvær	1 324,75	12 734	4	2	8	2	1
	17. Rollag	?	4 180	1	-	3	3	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	2 319,58	101 003	41	15	47	15	10
	18. Tønsberg	781,11	46 422	20	7	23	9	3
	19. Hof	866,52	20 259	7	2	10	2	2
	20. Larvik	671,95	34 322	14	6	13	4	5

A

Tabel I (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Folke- mængde 3die Decbr. 1900.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakter.	Apothek og Filialapothek	
VI.	Hedemarkens Amt ¹⁾	27 452,52	126 703	45	11	60	44	8	
	21. Solør og Odalen.....	3 569,27	32 401	11	2	12	10	1	
	22. Hedemarken.....	2 627,75	45 586	18	4	18	9	3	
	23. Søndre Østerdalen.....	2 987,01	20 234	7	3	8	6	2	
	24. Trysil.....	10 829,64	6 699	2	-	7	5	-	
	25. Rendalen.....		10 656	4	2	8	7	1	
	26. Tønsset.....	6 351,11	10 370	3	-	7	7	1	
VII.	Kristians Amt.....	25 342,32	116 280	42	10	54	37	5	
	27. Hadeland og Land.....	2 932,19	26 885	12	1	14	7	1	
	28. Søndre Valdres.....	2 488,38	9 924	3	1	5	5	1	
	29. Nordre —.....	2 943,32	6 937	2	-	7	4	-	
	30. Toten.....	1 486,52	28 055	9	3	10	6	2	
	31. Faaberg.....	2 359,51	16 733	9	3	7	4	1	
	32. Ringebu.....	3 166,69	11 896	3	1	3	3	-	
	33. Lom.....	5 801,15	9 230	2	1	4	4	-	
	34. Lesje.....	4 164,56	6 620	2	-	4	4	-	
VIII.	Bratsberg Amt.....	15 189,09	98 298	42	10	55	35	9	
	35. Skien.....	1 066,24	38 210	18	6	21	6	4	
	36. Kragerø.....	1 650,41	21 982	8	2	9	7	2	
	37. Hollen.....	1 141,81	11 870	5	-	8	4	1	
	38. Sauland.....	1 716,04	7 441	3	1	5	4	1	
	39. Kviteseid.....	2 256,07	7 841	3	1	5	6	1	
	40. Laardal.....	4 151,00	7 560	4	-	5	4	-	
	41. Tinn.....	3 207,52	3 394	1	-	2	4	-	
IX.	Nedenes Amt.....	9 348,00	75 925	29	9	52	23	6	
	42. Østre Nedenes.....	874,16	23 762	9	3	17	6	2	
	43. Vestre —.....	1 131,99	37 607	16	6	25	7	4	
	44. Aamli.....	1 995,71	5 995	2	-	5	4	-	
	45. Evje.....	1 139,43	4 201	1	-	3	4	-	
	46. Sætersdalen.....	4 206,71	4 360	1	-	2	2	-	
X.	Lister og Mandal Amt..	7 264,25	78 259	30	12	51	30	6	
	47. Kristiansands Stadsfysik.	16,04	14 701	15	7	9	-	3	
	48. Oddernes.....	1 146,96	21 937	6	2	16	8	1	
	49. Undal.....	1 960,28	11 399	1	-	8	8	-	
	50. Lyngdal.....	841,83	6 302	1	-	3	4	-	
	51. Vanse.....	268,34	9 015	3	1	6	4	1	
	52. Flekkefjord.....	3 030,80	14 905	4	2	9	6	1	
XI.	Stavanger Amt.....	9 147,15	125 658	38	9	79	40	9	
	53. Sogndal.....	790,77	5 917	2	-	3	3	-	
	54. Egersund.....	1 298,02	13 627	3	1	7	3	1	
	55. Sandnes.....	1 955,84	17 092	5	-	8	5	1	
	56. Stavanger Stadsfysikat.	6,26	29 877	17	6	26	-	4	
	57. Stavanger.....	228,19	9 994	1	-	5	5	-	
	58. Finnø.....	1 521,19	10 524	3	-	8	8	-	
	59. Sand.....	2 495,48	9 449	1	-	7	7	-	
	60. Karmøen.....	447,22	13 821	2	-	9	5	1	
	61. Haugesund ²⁾	404,21	15 357	4	2	6	4	2	

¹⁾ Jfr. Anm. under Søndre Trondhjems Amt. ²⁾ Til Haugesund Lægedistrikt hører ogsaa Sveen og Vikebygd Herreder af Søndre Bergenhus Amt, hvis Fladeindhold og Indbyggerantal (214,23 km.², 2922 tilstedeværende Indbyggere) ikke er medregnet i Summen. Medregnes disse, bliver Fladeindholdet for Lægedistriktet 618,44 km.² og Indbyggerantallet 18 279.

Tabel I (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Folke- mængde 3die Decbr. 1900.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakter.	Apothek og Filiapothek	
XII.	Søndre Bergenhus Amt.	15 606,40	132 687	35	-	81	66	2	
	Sveen Herred ¹⁾	130,84	1 847	}	1	-	2	1	-
	Vikebygd — ¹⁾	83,39	1 075				2	1	-
62.	Indre Søndhordland	1 094,72	8 282	2	-	6	4	-	
63.	Ytre —	602,51	10 416	4	-	14	8	1	
64.	Tysnes	1 042,50	9 040	3	-	7	7	-	
65.	Indre Hardanger	5 554,45	9 958	4	-	7	6	-	
66.	Ytre —	877,34	7 758	4	-	4	4	-	
67.	Voss	2 073,52	11 942	3	-	3	2	1	
68.	Søndre Midthordland ...	995,43	15 050	6	-	6	7	-	
69.	Nordre —	433,22	19 808	2	-	8	5	-	
70.	Osterøen	1 561,93	17 276	3	-	10	9	-	
71.	Alversund	242,79	7 323	1	-	5	5	-	
72.	Lindaas	913,76	12 912	2	-	9	7	-	
XIII.	73. Bergen (By)	13,55	71 867	61	18	40	-	7	
XIV.	Nordre Bergenhus Amt.	18 481,51	88 214	27	-	68	56	2	
	74. Lærdal	3 625,86	7 045	4	-	7	5	1	
	75. Lyster	2 225,15	5 215	3	-	3	3	-	
	76. Sogndal	887,33	5 168	1	-	3	3	-	
	77. Vik	1 792,24	8 138	3	-	8	6	-	
	78. Gulen	885,00	6 527	1	-	8	6	-	
	79. Kirkebø	1 467,57	6 350	3	-	5	4	-	
	80. Ytre Søndfjord	874,86	8 208	2	-	6	4	-	
	81. Indre —	2 572,45	7 381	2	-	5	5	-	
	82. Gloppen		6 026	1	-	3	3	-	
	83. Kinn	1 160,16	9 091	3	-	7	5	1	
	84. Ytre Nordfjord	549,47	7 288	1	-	4	4	-	
	85. Nordfjordeidet	2 441,42	4 767	2	-	3	2	-	
	86. Indviken		7 010	1	-	6	6	-	
XV.	Romsdals Amt	14 989,61	136 519	43	7	92	73	7	
	87. Vestre Søndmør	918,51	13 067	5	-	10	10	-	
	88. Indre —	1 241,27	8 668	2	-	5	6	1	
	89. Østre —	2 040,94	6 390	1	-	6	4	-	
	90. Ørskog	723,33	7 098	2	-	4	3	-	
	91. Nordre Søndmør	314,82	24 245	8	2	13	8	2	
	92. Ytre Romsdal	1 164,65	17 827	7	2	13	10	1	
	93. Indre —	2 525,43	10 300	3	-	8	6	-	
	94. Søndre Nordmør	817,52	24 631	7	3	13	8	3	
	95. Sundalen	1 951,22	5 532	2	-	7	6	-	
	96. Surendalen	2 065,16	8 490	3	-	5	4	-	
	97. Nordre Nordmør	1 226,76	10 271	3	-	8	6	-	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt	18 608,91	134 718	59	13	81	47	7	
	98. Trondhjems Stadsfysikat	35,24	38 651	31	12	25	-	5	
	99. Strinden	689,47	13 395	5	-	6	4	-	
	100. Selbu	2 545,04	5 119	1	-	2	2	-	

¹⁾ Sveen og Vikebygd Herreder hører til Haugesund Lægedistrikt: se Anm. 2 Side 2*.

Tabel I (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Folke- mængde 3die Decbr. 1900.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakter.	Apothek og Filiapotheke	
	101. Røros ¹⁾	3 472,57	6 850	2	1	4	3	1	
	102. Guldalen	2 972,67	13 139	3	-	7	7	-	
	103. Opdal ²⁾	2 820,84	5 105	2	-	3	3	-	
	104. Orkedalen	1 943,59	14 208	5	-	10	6	1	
	105. Hevne	1 090,45	4 998	2	-	3	3	-	
	106. Hitteren	921,83	9 912	2	-	8	8	-	
	107. Ytre Fosen	618,78	9 342	2	-	3	3	-	
	108. Indre —	806,79	7 514	2	-	4	4	-	
	109. Nordre —	1 779,38	7 242	2	-	6	4	-	
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.	22 522,43	83 449	32	5	44	46	5	
	110. Stjørdalen	2 269,56	11 186	3	-	4	4	1	
	111. Frosten	646,72	8 239	2	-	4	4	-	
	112. Levanger	2 061,10	12 909	6	1	7	4	2	
	113. Inderøen	985,62	10 431	3	-	5	7	-	
	114. Stenkjær	2 193,89	11 078	6	2	6	6	1	
	115. Grong	10 039,99	7 604	3	-	5	8	-	
	116. Namsos	1 302,37	7 373	4	2	3	3	1	
	117. Fosnes	1 323,00	4 610	2	-	3	3	-	
	118. Kolvereid	1 085,30	4 758	1	-	3	3	-	
	119. Vikten	614,88	5 261	2	-	4	4	-	
XVIII.	Nordlands Amt.....	38 340,10	150 637	53	5	91	60	6	
	120. Brønnø	2 628,47	12 759	3	-	7	5	1	
	121. Alstahaug	1 448,22	11 917	4	-	5	3	-	
	122. Vefsen	6 496,09	7 305	2	2	5	2	1	
	123. Ranen	6 192,23	13 772	5	-	6	5	-	
	124. Lurø	1 853,44	8 826	2	-	5	4	-	
	125. Gildeskaal	1 849,77	5 731	2	-	3	3	-	
	126. Bodø	535,79	9 627	6	2	5	2	1	
	127. Folden	2 270,75	4 642	1	-	3	3	-	
	128. Skjerstad	3 980,19	9 426	4	-	4	3	-	
	129. Steigen	433,74	3 533	2	-	2	1	-	
	130. Hammerø	1 058,83	3 134	1	-	1	1	-	
	131. Lødingen	2 832,05	6 205	2	-	6	4	-	
	132. Ofoten	3 011,10	11 426	4	1	7	6	1	
	133. Flakstad	315,47	4 166	3	-	4	3	-	
	134. Buksnes	895,32	9 532	2	-	8	5	-	
	135. Østlofoten		6 509	3	-	4	3	1	
	136. Hadsel	944,02	11 898	4	-	8	2	1	
	137. Sortland	1 594,62	10 229	3	-	8	5	-	
XIX.	Tromsø Amt	26 246,05	72 966	24	5	42	36	3	
	138. Trondenes	1 543,69	13 568	6	3	7	6	1	
	139. Ibbestad	1 660,95	8 741	2	-	4	2	-	
	140. Tranø	1 083,02	5 099	2	-	4	3	-	
	141. Berg	609,10	2 305	1	-	2	2	-	

¹⁾ Medregnet de til Hedemarkens Amt hørende Dele af Tolgen Herred. ²⁾ Medregnet det til Hedemarkens Amt hørende Inset Sogn af Kvikne.

Tabel I (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Folke- mængde 3die Decbr. 1900.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apothek og Filialapothek	
	142. Lenviken	1 198,47	6 391	1	-	3	4	-	
	143. Maalselven	5 896,05	5 091	3	-	3	3	-	
	144. Balsfjorden	1 565,28	4 497	1	-	3	2	-	
	145. Tromsø	1 550,09	12 214	5	2	5	3	2	
	146. Lyngen	3 682,27	6 185	1	-	3	4	-	
	147. Karlsø	1 417,91	3 156	1	-	2	1	-	
	148. Skjervø	6 039,22	5 719	1	-	6	6	-	
XX.	Finmarkens Amt	46 404,59	33 387	¹⁾ 13	1	29	30	3	
	149. Alten	12 148,35	5 862	1	-	6	5	-	
	150. Løppen	1 282,23	2 132	1	-	2	1	-	
	151. Hammerfest	3 397,36	4 305	2	1	4	3	1	
	152. Maasø	535,80	3 808	1	-	3	6	-	
	153. Kistrand	11 966,07	2 553	1	-	2	3	-	
	154. Lebesby	8 595,13	4 812	1	-	2	2	-	
	155. Tanen			1	-	2	4	-	
	156. Vardø	2 019,28	3 681	2	-	4	3	1	
	157. Vadsø	2 394,52	4 322	2	-	3	1	1	
	158. Sydvaranger	4 065,85	1 912	1	-	1	2	-	
		321 476,96	2 221 477	1039	271	1270	722	143	

¹⁾ Foruden de i hvert Distrikt opførte Læger er ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt med skiftende Bopæl efter Amtmandens nærmere Bestemmelse.

Folkemængden. Den for Rigets Amter og Lægedistrikter opførte Folkemængde (Tabel I) er den tilstedeværende Folkemængde, anført efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Resultaterne af Folketællingen i Norge den 3die December 1900. Til Beregning af Dødelighedsforhold og andre Forholdsberegninger i Aaret er derimod benyttet den af det statistiske Centralbureau til Medicinaldirektøren meddelte Opgave over den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde i Aaret 1904 (Tabel II).

Sundhedstilstanden var i det Hele tilfredsstillende.

Det samlede Antal af anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde for Aaret 156 182, hvoraf 5 168 endte dødeligt mod 161 860 med 5 676 Dødsfald i 1903.

De hyppigst forekommende epidemiske Sygdomme var som vanlig de akutte Katarrer i Aandedrætsorganerne (deri ogsaa indbefattet katarralsk Lungebetændelse og Laryngit). Katarrerne udgjorde 43,4 pCt. af samtlige anmeldte Tilfælde. Dernæst i Hyppighed kommer akut Diarré (Kolerine), som udgjorde 16,4 pCt. og Influenza 12,1 pCt. Af Lungebetændelse anmeldtes 7,0 pCt., Mæslinger 4,5 pCt., Pleurit 2,8 pCt., Difteri 2,6 pCt., Gigtfeber 2,3 pCt., Kighoste 2,2 pCt., Skarlagensfeber 1,9 pCt., Rosen 1,3 pCt. og Vandkopper 1,1 pCt.

Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer.

La mortalité dans le Royaume, les communes rurales et les villes par départements.

Tabel II. Amter.	Hele Riget.				Bygderne.				Byerne.			
	Beregnet tilstede- v. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1904.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstede- v. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald 1904.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstede- v. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1904.	Døde af 1000 Levende.	
			1904.	1903.			1904.	1903.			1904.	1903.
Riget	2 274 100	32 467	14,3	14,8	1 611 500	22 854	14,2	14,8	662 600	9 613	14,5	15,0
1. Kristiania	226 100	3 289	14,5	15,1	-	-	-	-	226 100	3 289	14,5	15,1
2. Akershus	121 400	1 519	12,5	14,2	118 200	1 473	12,5	14,1	3 200	46	14,4	15,8
3. Smaalenene	143 400	1 995	13,9	14,6	97 900	1 358	13,9	14,6	45 500	637	14,0	14,7
4. Buskerud	115 600	1 667	14,4	14,9	82 900	1 167	14,1	14,6	32 700	500	15,3	15,5
5. Jarlsberg og Larvik	103 400	1 415	13,7	14,7	65 200	907	13,9	14,7	38 200	508	13,3	14,6
6. Hedemarken	129 300	1 811	14,0	14,6	121 000	1 719	14,2	14,9	8 300	92	11,1	9,9
7. Kristians	118 400	1 483	12,5	13,2	110 800	1 402	12,7	13,3	7 600	81	10,7	10,7
8. Bratsberg	101 300	1 439	14,2	14,2	75 000	1 062	14,1	14,5	26 300	377	14,3	13,4
9. Nedenes	75 300	1 251	16,6	15,9	54 900	978	17,8	16,6	20 400	273	13,4	13,9
10. Lister og Mandal	77 200	1 248	16,2	17,3	54 300	913	16,8	17,6	22 900	335	14,6	16,3
11. Stavanger	128 600	1 945	15,1	14,3	79 800	1 204	15,1	13,9	48 800	741	15,2	15,1
12. Søndre Bergenhus	135 700	1 903	14,0	14,2	135 700	1 903	14,0	14,2	-	-	-	-
13. Bergen	78 200	1 151	14,7	14,1	-	-	-	-	78 200	1 151	14,7	14,1
14. Nordre Bergenhus	89 100	1 208	13,6	13,4	88 100	1 195	13,6	13,3	1 000	13	13,0	15,0
15. Romsdal	139 900	2 022	14,5	14,9	110 400	1 669	15,1	14,7	29 500	353	12,0	15,9
16. Søndre Trondhjem	137 500	2 237	16,2	16,2	97 300	1 534	15,8	16,5	40 200	703	17,5	15,4
17. Nordre —	84 100	1 208	14,4	14,0	77 500	1 118	14,4	13,9	6 600	90	13,6	15,2
18. Nordland	158 300	1 953	12,3	14,6	147 300	1 817	12,3	14,6	11 000	136	12,4	14,0
19. Tromsø	76 400	1 048	13,7	14,9	67 300	914	13,6	14,6	9 100	134	14,7	17,0
20. Finmarken	34 900	675	19,3	22,6	27 900	521	18,7	21,7	7 000	154	22,0	26,3

1904.

Døde i Forhold til 1 000 levende Fødte.

Nombre des décès par 1 000 enfants nés vivants.

Tabel III.										
	1904.	1903.	1902.	1901.	1900.	1899.	1898.	1897.	1896.	1895.
Riget.....	508	515	477	503	528	551	504	511	499	511
Byer.....	486	478	452	477	498	514	480	504	508	510
Bygder.....	517	532	489	513	542	567	514	513	495	512
Overøvrigheds- distrikter:										
Kristiania.....	486	467	454	456	455	497	477	478	525	466
Akershus.....	474	531	443	516	520	611	511	494	485	508
Smaalenene.....	457	466	431	477	497	540	452	491	464	499
Buskerud.....	492	517	446	505	508	579	547	464	467	542
Jarlsb. og Larvik	509	552	476	550	520	664	554	545	523	548
Hedemarken....	499	519	443	504	528	592	440	446	457	452
Kristians.....	475	490	433	464	453	547	433	426	456	444
Bratsberg.....	564	522	475	558	576	724	461	528	495	551
Nedenes.....	632	616	533	585	600	614	565	654	593	544
Lister og Mandal	606	647	571	588	714	614	583	608	591	597
Stavanger.....	500	489	484	468	585	547	522	589	536	571
Søndre Bergenhus	508	510	500	562	589	538	540	573	497	491
Bergen.....	513	445	446	458	555	469	439	533	514	483
Nordre Bergenhus	530	522	581	521	587	528	517	536	474	486
Romsdal.....	564	543	474	474	522	545	528	531	487	529
Søndre Trondhjem	579	573	536	565	607	619	571	602	597	553
Nordre Trondhjem	575	571	533	565	541	556	559	609	586	561
Nordland.....	396	467	436	430	429	430	437	366	382	445
Tromsø.....	447	464	477	439	466	448	514	433	427	469
Finmarken.....	604	645	619	626	543	518	649	559	548	601

De som angrebne af epidemisk Sygdom Anmeldte udgjorde 68,7 pro mille af den for Aaret beregnede Middelfolkemængde eller 2,7 pro mille mindre end Aaret forud. De største Tal har Bergen med 137,1 pro mille, Buskerud, Smaalenene og Søndre Trondhjems Amter med henholdsvis 114,9, 92,9 og 86,9 pro mille. Dernæst kommer Kristiania, Nedenes, Jarlsberg og Larvik, Stavanger, Finmarken og Akershus Amter, hvor Antallet af Angrebne ligeledes i større eller mindre Grad overstiger Gjennemsnittallet for Riget. De øvrige Amter har mindre Forholdstal end det gennemsnitlige; det mindste har Søndre Bergenhus Amt med 25,1 pro mille, dernæst Nordre Bergenhus, Tromsø, Nordland og Nordre Trondhjems Amter. I Forhold til Aaret forud viser der sig en Aftagen i Tilfældenes Antal for samtlige Amter undtagen for Buskerud, Hedemarken, Stavanger, Søndre og Nordre Bergenhus samt Søndre Trondhjem og Finmarken. Nedgangen

Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af
Les maladies épidémiques

Tabel IV.	Samtlige anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme.		Anmeldte Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indbyggere.	Tyfoid-feber.		Cerebro-spinal-meningit.		Akut Poliomyelit.	
	Tilf.	Dødsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riget	156182	5168	68,7	850	99	19	7	48	15
Byer	83287	2117	125,7	416	48	2	-	9	7
Bygder	72895	3051	45,2	434	51	17	7	39	8
Overøvrighedsdistrikter:									
1. Kristiania	18320	802	81,0	45	2	-	-	-	-
2. Akershus	8389	247	69,1	11	1	1	1	-	-
3. Smaalene	13322	362	92,9	19	2	1	-	17	6
4. Buskerud	13286	279	114,9	23	2	2	1	7	4
5. Jarlsberg og Larvik	7946	170	76,8	9	1	-	-	-	-
6. Hedemarken	8873	250	68,6	9	1	-	-	5	-
7. Kristians	6082	194	51,4	15	1	1	1	1	-
8. Bratsberg	5989	168	59,1	13	4	-	-	-	-
9. Nedenes	5915	155	78,6	12	3	-	-	-	-
10. Lister og Mandal	4427	151	57,3	42	4	-	-	-	-
11. Stavanger	9764	286	75,9	29	3	-	-	-	-
12. Søndre Bergenhus	3403	283	25,1	96	9	-	-	2	-
13. Bergen	10723	306	137,1	61	7	1	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	3356	158	37,7	25	3	2	1	-	-
15. Romsdal	7609	293	54,4	88	13	2	1	-	-
16. Søndre Trondhjem	11955	447	86,9	218	31	-	-	15	4
17. Nordre —	4083	150	48,5	18	2	-	-	-	-
18. Nordland	7206	242	45,5	74	6	8	2	1	1
19. Tromsø	3098	166	40,5	30	2	1	-	-	-
20. Finmarken	2436	59	69,8	13	2	-	-	-	-

var størst i Bergen, Nedenes og Bratsberg; Stigningen var størst i Søndre Trondhjem, Finmarken og Buskerud.

For 155 676 af de ialt opgivne 156 182 epidemiske Sygdomstilfælde er deres Optraeden i de forskjellige Maaneder opgivet. De fleste forekom i Aarets 1ste Kvartal, væsentlig betinget af, at Mæslinger og Influenza foruden akutte Kattarer i Aandedrætsorganerne og Lungebetændelse da optraadte hyppigere. De mindste Tal opgives for 3die Kvartal.

Om det opgivne Antal af epidemiske Sygdomstilfælde blandt 1 000 Indvaanere i Riget og dets Overøvrighedsdistrikter findes Oplysninger i Tabel IV.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1904 32 467

epidemiske Sygdomme fordelt paa Amter.

dans les départements.

Skarlagensfeber.		Mæslin-ger.		Difteri (Croup).		Blodgang.		Barsel-feber.		Pyæmi, Septhæmi.		Rosen.		Røde Hunde.
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
3013	72	7037	234	4132	318	80	6	341	106	468	155	1967	102	362
1197	23	4315	138	2079	122	16	2	82	27	159	55	878	37	262
1816	49	2722	96	2053	196	64	4	259	79	309	100	1089	65	100
348	11	281	10	1147	58	-	-	15	6	25	24	143	19	23
133	-	330	4	265	10	4	-	10	1	14	5	106	2	2
92	6	41	-	478	31	11	-	15	8	45	6	104	2	140
187	8	93	-	66	5	2	2	14	4	28	6	124	2	18
84	1	40	-	19	6	3	-	7	2	13	5	74	1	47
189	3	50	1	53	13	4	-	16	5	18	6	111	2	2
131	9	55	-	37	3	2	-	12	2	35	4	125	5	9
152	2	340	5	37	3	1	-	11	5	8	1	56	1	17
34	-	364	10	20	1	4	-	9	3	41	4	78	4	1
160	5	498	13	10	1	5	2	9	2	5	2	34	2	13
352	8	928	32	136	9	2	-	18	6	22	7	131	10	1
181	2	229	32	186	6	4	-	13	3	30	16	76	7	-
122	1	1882	80	118	15	2	-	10	5	15	6	144	6	9
108	5	432	9	137	17	8	-	12	6	14	10	62	8	3
155	3	577	15	203	21	3	1	42	12	32	11	156	3	17
91	2	469	8	340	30	1	-	27	7	23	12	191	10	24
146	1	368	15	39	2	1	-	15	3	26	6	50	6	13
214	4	53	-	124	17	5	-	52	14	51	14	122	5	8
112	1	7	-	601	56	13	1	21	7	18	9	47	4	1
22	-	-	-	116	14	5	-	13	5	5	1	33	3	14

eller 14,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde. I 1903 var Dødeligheden 14,8 pro mille.

I Bygderne (14,2 pro mille) var den (0,1 pCt.) lavere end Gjennemsnitsdødeligheden for Riget og 0,6 pro mille lavere end Aaret forud; i Byerne (14,5 pro mille) var den 0,2 pro mille større end Gjennemsnitsdødeligheden for Riget og 0,5 pro mille lavere end i 1903.

Sammenlignes Dødeligheden i Amterne (Overøvrighedsdistrikterne) med Rigets (jevnfr. Tabel II), viser den sig størst i Finnmarkens Amt, hvor den overstiger Rigets med 5,0 pro mille; i Nedenes, Lister og Mandal og Søndre Trondhjem overskred den ogsaa noget den gennemsnitlige (med fra 2,3 til 1,9 pro mille). Mindst var Dødeligheden i Nordland, Akershus og Kristians Amter (med

Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af
Les maladies épidémiques

Tabel IV (Forts.).	Vand- kopper.		Kusma.		Kighoste.		Akute Katar- rer i Aande- drætsorga- nerne.		Influenza.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riget	1782	-	1134	-	3458	140	67854	1371	18851	121
Byer	1252	-	832	-	1767	61	38573	562	8855	42
Bygder	530	-	282	-	1691	79	29281	809	9996	79
Overøvrighedsdistrikter:										
1. Kristiania	276	-	600	-	369	22	8417	197	1795	18
2. Akershus	73	-	75	-	362	1	3219	62	1300	2
3. Smaalenene	166	-	26	-	90	4	6338	114	2002	15
4. Buskerud	145	-	43	-	35	1	5951	64	2324	11
5. Jarlsberg og Larvik	87	-	38	-	23	1	4103	48	782	5
6. Hedemarken	51	-	15	-	45	1	3950	67	1652	8
7. Kristians	78	-	19	-	92	-	2479	48	1092	7
8. Bratsberg	70	-	9	-	62	1	2428	56	844	9
9. Nedenes	64	-	6	-	92	4	2515	47	907	11
10. Lister og Mandal . .	17	-	2	-	33	7	2157	47	386	3
11. Stavanger	62	-	37	-	288	12	4370	73	862	13
12. Søndre Bergenhus . .	23	-	40	-	86	1	1137	87	171	4
13. Bergen	283	-	84	-	434	10	4201	67	528	1
14. Nordre Bergenhus . .	23	-	11	-	18	-	1037	22	391	7
15. Romsdal	64	-	9	-	121	6	2863	74	818	-
16. Søndre Trondhjem . .	128	-	53	-	608	22	5830	152	1029	-
17. Nordre —	33	-	7	-	291	10	1618	34	396	2
18. Nordland	64	-	32	-	314	27	3138	77	728	1
19. Tromsø	45	-	23	-	92	10	1058	26	280	3
20. Finmarken	30	-	5	-	3	-	1045	9	564	1

henholdsvis 2,0 og 1,8 pro mille mindre end Gjennemsnittet). I de øvrige Amter var Forskjellen under 1,0 pro mille (0,8—0,1).

I Forhold til Aaret forud var Dødeligheden mindre i alle Amter undtagen i Nedenes, Stavanger, Bergen, Nordre Bergenhus og Nordre Trondhjems Amter. Forholdstallet er sunket med 0,2 pro mille i Søndre Bergenhus og ned til 3,3 i Finmarken. Dødeligheden er steget med 0,2 pro mille i Nordre Bergenhus og opover til 0,8 i Stavanger Amt.

En nærmere Oversigt over de Dødes Antal og Dødeligheden i 1903 og 1904 i Forhold til den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde i Riget, dets Bygder og Byer med Fordeling paa Overøvrighedsdistrikter findes i Tabel II, Side 6*.

epidemiske Sygdomme fordelte paa Amter.
dans les départements.

Lunge- betændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Koldfeber.		Beri-Beri.		Akut Diarré (Kolerine).		Skjærbug.		Pemfigus hos Nyfødte.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
10878	1476	4452	113	3550	82	47	4	11	1	25679	714	39	4	130	28
3771	495	1573	35	1529	22	26	-	7	-	15598	428	11	-	58	13
7107	981	2879	78	2021	60	21	4	4	1	10081	286	28	4	72	15
637	217	200	10	282	4	-	-	-	-	3710	197	-	-	7	7
763	109	224	6	180	2	-	-	-	-	1312	38	2	1	3	2
946	120	318	3	329	4	1	-	-	-	2141	39	1	1	1	1
1020	85	344	11	235	3	1	-	1	-	2614	70	2	-	7	-
377	49	178	5	92	3	5	-	-	-	1961	40	-	-	4	3
948	106	285	7	225	4	1	-	-	-	1244	26	-	-	-	-
705	79	181	11	163	3	1	-	-	-	843	21	1	-	5	-
347	52	120	2	109	-	2	-	-	-	1361	26	-	-	2	1
465	53	172	2	169	1	12	2	9	1	941	9	-	-	-	-
199	50	111	6	69	1	2	2	1	-	673	4	-	-	1	-
558	43	223	5	194	12	11	-	-	-	1530	52	2	1	8	-
429	79	140	8	109	8	1	-	-	-	434	20	1	-	15	1
423	55	275	5	236	1	3	-	-	-	1879	46	-	-	13	1
385	49	161	2	134	1	2	1	-	-	388	17	-	-	3	1
720	88	441	10	296	10	2	-	-	-	996	22	1	1	3	2
830	104	290	8	269	7	-	-	-	-	1494	46	3	-	22	4
396	57	143	3	129	5	3	-	-	-	387	4	-	-	4	-
419	45	439	4	209	4	-	-	-	-	1126	18	-	-	25	3
190	26	120	3	73	7	-	-	-	-	362	10	-	-	4	1
121	10	87	2	48	2	-	-	-	-	283	9	26	-	3	1

Tabel III (Side 7*) viser Forholdet mellem levende Fødte og Døde i de ti Aar fra 1895 til 1904.

Epidemiske Sygdomme. I Tabel IV (Side 8* og flg.) gives en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde og Dødsfald af epidemiske Sygdomme samt disses Fordeling paa Overøvrighedsdistrikterne.

Tabel V (Side 12* og 13*) giver Oplysning om Tiden for de epidemiske Sygdomstilfældes Optræden og de Syges Køn og Alder, forsaavidt Opgaver derom haves; desuden oplyser Tabellen om de enkelte Sygdommes Procentforhold til samtlige, kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme samt om Dødelighedsprocenten.

De af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøen og Alder.

Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Tabel V. Sygdom.	Ialt anmeldte Tilfælde.	Procentfor- hold til samt- lige opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme.	Ialt anmeldte Dødsfald.	Procent Døde af samtlige Tilfælde af samme Syg- dom.	Kjøen og Alder (par sexe et âge).				Tiden er op- given for Antal Be- handlede.
					1		2		
					Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		
					Mandkjøn.	Kvindekj.	Mandkjøn.	Kvindekj.	
Tyfoidfieber	850	0,5	99	11,6	122	110	317	299	849
Cerebrospinalmeningit.	19	0,01	7	36,8	4	4	6	4	17
Akut Poliomyelit	48	0,03	15	31,2	22	17	5	1	45
Skarlagensfeber	3013	1,9	72	2,4	1375	1382	91	163	2990
Mæslinger	7037	4,5	234	3,3	3108	3217	333	366	7014
Difteri (Croup)	4132	2,6	318	7,7	1558	1528	402	634	4131
Blodgang	80	0,05	6	7,5	18	11	24	26	77
Barselfeber	341	0,2	106	31,1	-	1	-	340	328
Pyæmi, Septhæmi	468	0,3	155	33,1	50	29	256	109	424
Rosen	1967	1,3	102	5,2	128	133	759	943	1960
Røde Hunde	362	0,2	-	-	147	152	32	30	362
Vandkopper	1782	1,1	-	-	788	846	64	75	1782
Kusma	1134	0,7	-	-	394	351	201	185	1134
Kighoste	3458	2,2	140	4,0	1615	1734	45	47	3433
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	67854	43,4	1371	2,0	15292	14867	18966	18455	67610
Influenza	18851	12,1	121	0,6	1462	1584	7828	7961	18816
Lungebetændelse	10878	7,0	1476	13,6	2498	2037	3550	2786	10860
Pleurit.	4452	2,8	113	2,5	473	379	2069	1496	4444
Gigtfeber	3550	2,3	82	2,3	351	371	1342	1480	3544
Koldfeber	47	0,03	4	8,5	-	-	44	2	45
Beri-Beri	11	-	1	9,1	-	-	11	-	10
Akut Diarré (Kolerine)	25679	16,4	714	2,8	7515	6748	5960	5425	25650
Skjørbug	39	0,025	4	10,3	6	3	14	10	35
Pemfigus (hos Nyfødte)	130	0,08	28	21,5	79	50	-	-	116
Tilsammen	156182		5168		37005	35554	42319	40837	155676

Tabel V (Forts.).												
Sygdom.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Tyfoidefeber	51	63	63	90	85	40	62	92	89	92	61	61
Cerebrospinalmeningit	-	1	1	2	-	2	5	2	1	1	1	1
Akut Poliomyelit	1	-	-	1	-	4	2	13	4	12	7	1
Skarlagensfeber	312	215	230	140	201	255	161	158	210	314	451	343
Mæslinger	1861	1385	483	438	479	412	355	189	171	255	425	561
Difteri (Croup)	364	328	225	263	214	317	290	246	344	475	549	516
Blodgang	6	5	5	-	9	7	2	10	7	9	5	12
Barsefeber	31	27	37	31	23	34	28	26	26	16	17	32
Pyæmi, Sepsæmi	46	36	47	33	20	29	50	31	26	35	33	38
Rosen	173	163	179	172	161	179	158	159	134	146	162	174
Røde Hunde	20	24	65	71	45	47	21	7	15	19	14	14
Vandkopper	238	161	133	159	119	76	83	58	72	133	204	346
Kusma	140	137	154	161	147	99	57	30	41	34	47	87
Kighoste	403	451	293	269	177	191	224	233	209	215	264	504
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	8216	8992	8616	7209	5754	4461	3134	2456	3308	4269	5148	6047
Influenza	1561	2718	5477	2694	1233	804	368	216	258	371	905	2211
Lungebetændelse	1240	1306	1491	1283	1272	845	569	312	419	597	723	803
Pleurit	398	439	461	455	458	377	343	309	270	304	298	332
Gigtfeber	351	327	358	354	339	315	213	212	198	248	278	351
Koldfeber	6	4	6	1	-	2	3	4	2	4	5	8
Beri-Beri	1	2	2	1	-	1	-	-	-	1	2	-
Akut Diarré (Kolerine)	1628	1536	1402	1678	1490	1977	3024	4957	3149	1823	1572	1414
Skjærbug	1	-	7	6	6	2	2	8	-	-	2	1
Pemfigus (hos Nyfødte)	13	9	10	9	10	5	6	12	17	17	3	5
Tilsammen	17061	18329	19745	15520	12242	10481	9160	9740	8970	9390	11176	13862

Tabel VI (Side 15*) giver en Oversigt over de i samtlige Byer anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde med Angivelse af Procentforholdet til alle i Riget kjendte Tilfælde af samme Sygdom. Tabellen er udarbejdet efter de til Medicinaldirektøren for hver Maaned indsendte, epidemiske Lister fra Byerne.

Tabel VII (Side 16* og 17*) giver en Oversigt over Fordelingen af de epidemiske Sygdomstilfælde og Dødsfald paa de forskellige Amters Byer.

Uoverensstemmelsen mellem de to sidste Tabeller beror paa, at de ikke omfatter ganske de samme Sygdomme; simpel Feber samt katarralsk og follikulær Angina er saaledes medtaget paa Tabel VI, men ikke paa Tabel VII, hvor derimod Beri-Beri og Pemfigus neonatorum er medtaget. Desuden er de ved den førstnævnte Tabels Udarbejdelse benyttede, maanedlige Lister fra Byerne tildels rettede ved senere indløbne Opgaver.

I Slutningen af den almindelige Beretning (Tabel XXXIX) er for enkelte epidemiske Sygdomme indtaget Opgaver over disses Fordeling paa hver Maaned inden de enkelte Lægedistrikter med særlig Anførsel for Byer og Bygder.

Tyfoidfieber (Ileotyphus, Febris typhoidea) forekom mindre hyppigt end Aaret forud (0,4 mod 0,6 pro mille af Befolkningen). Tilfældene var nogenlunde jævnt fordelte over hele Aaret, fornemmelig i de 3 sidste Kvartaler. Sygdommen optraadte hyppigst i Søndre Trondhjem, Bergen og Søndre Bergenhus (jfr. Tab. IV). I førstnævnte Amt forekom de fleste Tilfælde i Trondhjem By, hvor Sygdommens store Udbredning antagelig skyldtes inficeret Melk fra et Meieri. Det samme var Tilfældet i Bergen. I Søndre Bergenhus anmeldtes de fleste Tilfælde fra Lindaas Distrikt, hvor Sygdommen i de senere Aar har optraadt epidemisk.

I første Rubrik af Tabel VIII (Side 18*) er angivet Antallet af Angrebne af Tyfoidfieber blandt 1 000 Indvaanere i Riget og dets Amter i 1904 og 1903.

Til Oplysning om Sygdommens Udbredning blandt Befolkningen inden de forskellige Lægedistrikter er der til den almindelige Beretning føjet et farvelagt Kart.

Af **Cerebrospinalmeningit** (Meningitis cerebrospinalis epidemica) opgives tilsammen 19 Tilfælde med 7 Dødsfald.

Af **akut Poliomyelit** er anmeldt 48 Tilfælde med 15 Dødsfald.

Skarlagensfeber (Scarlatina) viser lidt Nedgang (3 013 mod 3 593 i 1903 og 4 366 i 1902); ialt angrebes 1,3 pro mille af Befolkningen mod 1,6 i 1903 og 1,9 pro mille i 1902. De Overøvrighedsdistrikter, hvor Sygdommen forekom hyppigst, var Stavanger og Lister og Mandal Amter. Gjennemsnitsdødeligheden af denne Sygdom for det hele Land var 2,4 pCt.

I anden Rubrik af Tabel VIII (Side 18*) findes en Oversigt over Angrebne af Skarlagensfeber blandt 1 000 Indvaanere i Riget og dets Amter for 1904 og 1903.

Mæslinger viser betydelig Aftagen, 7 037 mod 14 595 anmeldte Tilfælde i 1903 og 7 770 i 1902. For Byernes Vedkommende er de fleste anmeldte fra Bergen, Stavanger og Kristiansund samt for Landdistriktet fra Bygder i Akershus, Nedenes, Romsdal og Trondhjems-Amterne. Gjennemsnitsdødeligheden var 3,3 pCt. mod 2,1 pCt. i 1903.

Difteri (Croup) optraadte med næsten samme Hyppighed som Aaret forud (4 132 Tilfælde med 318 Dødsfald mod henholdsvis 4 182 og 334 i 1903). De fleste Angrebne opgives fra Kristiania, Tromsø Amt, Smaalenene og Søndre Trondhjem. Gjennemsnitsdødeligheden var 7,7 pCt. (i 1903 7,8 pCt. og i 1902 9,2 pCt.).

Les maladies épidémiques dans les villes.

Tabel VI.	Sygdom.	Antal kjendte Tilfælde.	Procentforhold til de i hele Riget anmeldte Tilfælde af samme Sygdom.	Antal anmeldte Dødsfald.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tyfoidefeber	406	47,8	41	20	23	26	56	51	18	17	41	44	64	26	20
	Cerebrospinalmeningit	3	15,8	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Simpel Feber	386	-	-	33	33	43	32	19	15	40	32	35	46	29	29
	Barselfeber	80	23,5	22	10	6	9	5	5	6	6	5	7	2	4	15
	Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vandkopper	1257	70,5	-	160	102	90	113	101	62	48	30	28	79	161	283
	Skarlagenfeber	1197	39,7	18	88	67	64	44	87	82	52	44	99	155	248	167
	Røde Hunde	253	70,0	-	10	14	53	61	38	24	15	5	6	11	7	9
	Mæslinger	4328	61,5	133	1454	949	273	238	194	181	150	47	85	141	187	429
	Rosen	884	44,9	31	79	85	82	76	86	67	54	71	66	65	80	73
	Pyæmi, Septhæmi	168	35,9	39	14	8	25	10	10	13	18	14	11	11	20	14
	Kighoste	1755	50,8	49	127	181	114	115	92	89	90	89	120	168	179	391
	Difteri	2087	-	110	169	127	103	122	87	150	154	103	196	288	261	327
	Strubehoste	15	50,9	1	1	-	3	1	1	-	-	1	1	4	3	-
	Kusma	852	75,1	-	114	91	124	144	118	66	46	19	22	19	33	56
	Akute Katarrer i Luftveiene og Bronkit	38113	56,2	389	4685	5288	4796	3946	2955	2311	1402	1278	2088	2688	3105	3571
	Katarralsk og follikulær Angina	7203	-	-	713	758	637	578	531	529	356	350	525	660	786	780
	Influenza	8818	46,8	41	707	1468	3158	857	387	257	109	72	117	174	417	1095
	Lungebetændelse	4215	38,7	431	427	497	507	857	413	298	191	112	195	249	222	247
	Pleurit	1577	35,4	18	134	165	161	138	160	152	120	100	91	123	120	113
	Gigtfeber	1538	43,3	18	154	142	150	151	159	147	79	93	83	107	116	157
	Koldfeber	25	53,2	-	3	3	1	-	-	2	2	3	1	1	1	8
	Akut Diarré og indenlandsk Kolera	15557	60,6	420	972	944	847	1022	880	1237	1649	2841	2092	1184	1029	860
	Blodgang	20	25,0	2	1	-	2	-	1	2	1	2	1	1	9	-
	Skjorbug	11	28,2	-	-	-	1	1	-	1	1	7	-	-	-	-
	Tilsammen	90748	-	1774	10075	10951	11270	8569	6375	5709	4600	5359	5913	6240	7043	8644
	Veneriske Saar	602	-	-	46	36	36	29	33	29	54	80	46	72	46	95
	Nye Tilfælde af Chanker og Syfilis	1182	-	5	120	112	96	103	83	52	90	80	91	102	91	162
	Gonorré og Uretrit	3805	-	-	317	255	286	277	270	210	340	255	334	380	355	526

¹⁾ Summerne stemmer for en Del ikke med de enkelte Maanedslister, idet Feil er rettede, og Opgaver, der kom for sent inden Listens Trykning, her er medtagne.

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VII.		Ialt kjendte		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11			
Sygdom.				Tilfælde. Dødsfald.		Kristiania.		Akershus Amt.		Smaaale- nenes Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hede- markens Amt.		Kristians Amt.		Brats- berg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Sta- vanger Amt.	
				Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Tyfoidfeber		416	48	45	2	1	-	1	-	8	-	4	-	-	-	2	-	5	1	4	1	32	3	17	3		
Cerebrospinalmeningit		2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Akut Poliomyelit.		9	7	-	-	-	-	3	3	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Skarlagensfeber		1197	23	348	11	2	-	19	1	56	-	44	-	3	1	-	-	85	1	21	-	89	2	258	5		
Mæslinger		4315	138	281	10	36	1	14	-	9	-	8	-	1	-	33	-	141	-	83	3	370	4	795	27		
Difteri (Croup).		2079	122	1147	58	6	-	117	6	3	3	11	1	1	-	10	-	11	1	10	-	6	-	28	2		
Blodgang		16	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	1	2	-		
Barselfeber		82	27	15	6	-	-	6	4	4	-	4	1	2	-	1	-	3	3	2	1	1	1	9	-		
Pyæmi, Septhæmi		159	55	25	24	-	-	31	5	6	3	5	3	1	-	1	-	2	-	24	1	2	2	7	-		
Rosen		878	37	143	19	1	-	72	-	55	1	51	1	13	-	12	-	28	-	40	1	20	-	99	5		
Røde Hunde		262	-	23	-	-	-	127	-	2	-	44	-	-	-	6	-	5	-	1	-	12	-	1	-		
Vandkopper		1252	-	276	-	-	-	121	-	72	-	68	-	9	-	11	-	59	-	60	-	9	-	47	-		
Kusma		852	-	600	-	5	-	15	-	11	-	16	-	3	-	2	-	3	-	6	-	1	-	34	-		
Kighoste		1767	61	369	22	1	-	49	-	3	-	9	-	3	-	-	-	29	1	66	1	9	-	243	9		
Akute Katarrer i																											
Aandedrætsorg.		38573	562	8417	197	36	2	4190	42	2493	20	3058	28	552	5	593	1	1452	16	1198	12	1563	23	3753	38		
Influenza		8855	42	1795	18	72	-	1345	6	1080	5	483	-	317	-	181	-	441	1	463	2	234	1	751	8		
Lungebetændelse		3771	495	637	217	18	3	446	34	368	27	198	18	91	4	97	4	119	16	202	13	83	20	376	25		
Pleurit		1573	35	200	10	4	-	172	2	93	5	102	3	25	-	11	-	41	-	44	-	45	1	137	3		
Gigtfeber		1529	22	282	4	-	-	187	2	66	-	49	-	26	-	10	-	46	-	65	-	51	-	154	6		
Koldfeber		26	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	10	-		
Akut Diarré (Kolerine)		15598	428	3710	197	15	1	1586	22	1102	27	1467	17	173	2	156	3	844	5	503	1	498	-	1318	36		
Skjorbug		11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
Beri-Beri		7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-		
Pemfigus (hos Nyfødte)		58	13	7	7	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	8	-		
Tilsammen		83287	2117	18320	802	197	7	8503	128	5440	95	5626	72	1220	12	1128	8	3317	46	2801	36	3028	58	8048	167		

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VII (Forts.).		13		14		15		16		17		18		19		20	
Sygdom.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
B	Tyfoidefeber	61	7	.	.	28	7	178	24	5	.	13	.	10	.	2	.
	Cerebrospinalmeningit	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
	Akut Poliomyelit	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Skarlagensfeber	122	1	.	.	65	.	37	.	9	.	29	.	8	1	2	.
	Mæslinger	1882	80	.	.	320	8	263	5	75	.	1	.	3	.	.	.
	Difteri (Croup)	118	15	1	.	31	4	238	14	.	.	10	3	294	14	37	1
	Blodgang	2	.	.	.	1	1	.	.	1	.	5	.	.	.	.	.
	Barselfeber	10	5	.	.	6	1	9	3	.	.	5	2	2	.	3	.
	Pyæmi, Septhæmi	15	6	.	.	17	2	3	3	7	.	7	1	5	5	1	.
	Rosen	144	6	4	.	67	.	78	3	3	.	18	1	11	.	19	.
	Røde Hunde	9	.	3	.	15	.	11	.	1	.	1	.	.	.	1	.
	Vandkopper	283	.	2	.	51	.	111	.	2	.	26	.	29	.	16	.
	Kusma	84	.	1	.	7	.	43	.	.	.	7	.	12	.	2	.
	Kighoste	434	10	.	.	50	.	475	12	4	1	19	2	4	3	.	.
	Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	4201	67	56	1	1273	20	3907	68	240	4	509	9	424	3	658	6
	Influenza	528	1	24	.	421	.	183	.	53	.	115	.	128	.	241	.
	Lungebetændelse	423	55	6	.	198	16	317	29	47	2	47	3	36	5	62	4
	Pleurit.	275	5	3	.	147	2	130	.	21	1	51	1	25	1	47	1
	Gigtfeber	236	1	6	.	98	1	141	2	16	1	44	.	29	3	23	2
	Koldfeber	3	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Akut Diarré (Kolerine)	1879	46	23	.	630	16	994	35	60	2	290	11	164	3	186	4
	Skjærbug	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10	.
	Beri-Beri	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Pemfigus (hos Nyfødte)	13	1	1	.	.	.	14	1	1	.	8	1	1	.	1	1
Tilsammen		10723	306	131	1	3426	78	7132	199	545	11	1205	34	1186	38	1311	19

1904.

17*

**Angrebne af 1000 Indvaanere af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber,
Difteri og Lungebetændelse.**

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la
pneumonie par 1000 habitants.

Tabel VIII.		Tyfoidfeber.		Skarlagensfeber.		Difteri.		Lungebetændelse.	
Riget og Overøvrighedsdistrikter.		1904.	1903.	1904.	1903.	1904.	1903.	1904.	1903.
Riget.....		0,4	0,6	1,3	1,6	1,8	1,8	4,8	4,2
Byer.....		0,6	0,6	1,8	1,9	3,1	3,8	5,7	6,0
Bygder.....		0,3	0,6	1,1	1,5	1,3	1,1	4,4	3,5
Amter:									
1. Kristiania		0,2	0,2	1,5	1,7	5,1	6,7	2,8	4,1
2. Akershus		0,1	0,1	1,1	1,3	2,2	1,3	6,3	5,3
3. Smaalenene		0,1	0,3	0,6	0,8	3,3	3,4	6,6	6,2
4. Buskerud		0,2	0,5	1,6	3,1	0,6	0,8	8,8	5,6
5. Jarlsberg og Larvik....		0,1	0,1	0,8	5,9	0,2	0,4	3,6	3,7
6. Hedemarken.....		0,1	0,1	1,5	1,7	0,4	0,4	7,3	6,4
7. Kristians		0,1	0,2	1,1	2,4	0,3	0,4	6,0	3,9
8. Bratsberg		0,1	-	1,5	2,7	0,4	0,5	3,4	4,3
9. Nedenes		0,2	0,2	0,5	1,8	0,3	0,9	6,2	5,3
10. Lister og Mandal		0,5	0,1	2,1	2,8	0,1	0,6	2,6	2,8
11. Stavanger		0,2	0,5	2,7	0,5	1,1	1,2	4,3	3,9
12. Søndre Bergenhus.. ...		0,7	1,0	1,3	0,9	1,4	2,3	3,2	2,6
13. Bergen.....		0,8	1,8	1,6	0,6	1,5	4,2	5,4	7,9
14. Nordre Bergenhus		0,3	0,7	1,2	1,0	1,5	0,5	4,3	2,9
15. Romsdal		0,6	2,4	1,1	1,0	1,5	0,8	5,1	3,3
16. Søndre Trondhjem.....		1,6	1,0	0,7	0,8	2,5	1,2	6,0	4,4
17. Nordre —		0,2	1,1	1,7	1,1	0,5	1,8	4,7	4,1
18. Nordland		0,5	0,6	1,4	0,6	0,8	0,9	2,6	2,2
19. Tromsø		0,4	0,5	1,5	1,0	7,9	4,3	2,5	1,9
20. Finmarken		0,4	0,4	0,6	0,2	3,3	0,3	3,5	3,3

I tredie Rubrik af Tabel VIII (ovenstaaende) findes en Oversigt over Angrebne af Difteri (Croup) blandt 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter i Aarene 1904 og 1903.

Til Oplysning om Sygdommens Udbredning blandt Befolkningen inden de forskellige Lægedistrikter er der til den almindelige Beretning føiet et farvelagt Kart.

Af **Blodgang** (Dysenteria) er opført 80 Tilfælde med 6 Dødsfald (mod henholdsvis 109 og 9 i 1903).

Dødsfald paa Barselseng.

Décès pendant les couches dans les départements.

Tabel IX.	Antal Barsel- kvinder.	Døde paa Barselseng ifølge		Barselfeber.				Af 1000 Barselkvinder døde ¹⁾ i	
		Pre- ster- nes Opgæ- ver.	Læ- gernes Op- gaver.	Af Lægerne opgivne				1904.	1903.
				Til- fælde.	An- grebne af 1000 Fø- dende.	Døds- fald.	Døds- pro- cent af An- greb- ne.		
Riget	64671	169	199	341	5,3	106	31,1	2,6	2,7
Byer	19999	39	61	82	4,1	27	33,0	2,0	2,2
Bygder	44672	130	138	259	5,8	79	30,5	2,9	2,9
Amter:									
1. Kristiania	6837	9	15	15	2,2	6	40,0	1,3	3,5
2. Akershus	3246	7	9	10	3,1	1	10,0	2,2	2,5
3. Smaalenene	4404	15	19	15	3,4	8	53,3	3,4	2,5
4. Buskerud	3431	4	9	14	4,1	4	28,6	1,2	2,4
5. Jarlsberg og Larvik	2806	5	3	7	2,5	2	28,6	1,8	2,9
6. Hedemarken	3673	5	7	16	4,4	5	31,2	1,3	2,7
7. Kristians	3161	3	5	12	3,8	2	16,7	0,9	3,4
8. Bratsberg	2583	12	11	11	4,3	5	45,5	4,6	1,4
9. Nedenes	2001	5	4	9	4,5	3	33,3	2,5	1,0
10. Lister og Mandal	2081	5	4	9	4,3	2	22,2	2,4	2,8
11. Stavanger	3919	15	11	18	4,6	6	33,3	3,8	2,4
12. Søndre Bergenhus	3795	10	9	13	3,4	3	23,1	2,6	3,9
13. Bergen	2280	6	9	10	4,4	5	50,0	2,6	1,2
14. Nordre Bergenhus	2305	8	9	12	5,2	6	50,0	3,5	2,6
15. Romsdal	3630	16	17	42	11,6	12	28,6	4,4	2,6
16. Søndre Trondhjem	3905	5	15	27	6,9	7	26,0	1,3	0,8
17. Nordre —	2105	6	4	15	7,1	3	20,0	2,9	2,4
18. Nordland	4978	14	18	52	10,4	14	27,0	2,8	3,5
19. Tromsø	2386	9	10	21	8,8	7	33,3	3,8	2,9
20. Finmarken	1145	10	11	13	11,4	5	38,5	8,7	7,4

¹⁾ Beregnet efter det af Presterne opgivne Antal Dødsfald.

Barselfeber (Febris puerperalis). Tabel IX (ovenstaaende) giver en Oversigt over Antallet af Barselkvinder. Dødeligheden paa Barselseng samt Tilfælde og Dødsfald af Barselfeber med Fordeling paa Overøvrighedsdistrikterne.

Af denne Sygdom er det opgivne Antal Angrebne noget større end Aaret forud (5,3 pro mille af samtlige Barselkvinder mod 4,5 pro mille i 1903). Forholdsvis hyppigst anmeldtes Sygdommen fra Romsdals, Finmarken, Nordland og

Dødsaaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer.

Causes de décès pendant les couches. Décès après des opérations obstétricales.

Tabel X. Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald paa Barselseng.	Deraf i		Dødsfald efter følgende Operationer.							
		Byer.	Bygder.	Ialt.	Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning.	Perforation.	Partus præmaturus artificialis.	Keisersnit.	Efterbyrdsoperation.
Barselfeber	{ (1) 106 }	26	80	13	5	3	2	1	-	1	1
Barselkrampe	29	16	13	6	5	1	-	-	-	-	-
Emboli og Thrombose . .	18	4	14	4	1	3	-	-	-	-	-
Blødning	27	7	20	5	1	-	-	-	1	-	3
Livmoderbristning	5	3	2	2	-	-	-	2	-	-	-
Dystoki	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina . .	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	{ (1) 1 }	-	1	2	1	-	-	-	-	-	1
Ileus	(1)	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Kollaps	{ (1) 1 }	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Mola hydatidea	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nefrit (Lungeødem)	(1)	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Phlegmasia alba dolens . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skedebristning	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt Dødsaaarsag	4	1	3	1	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen ¹⁾ 199		61	138	37	15	9	2	4	1	1	5

¹⁾ De i denne Kolonne indklamrede Tal angiver Tilfælde, der er opført paa Lægernes Lister over obstetriciske Operationer, men ikke paa Dødslisterne under Dødsfald paa Barselseng.

Tromsø Amter (henholdsvis 11,6, 11,4, 10,4 og 8,8 pro mille), sjældnest fra Kristiania (2,2 pro mille) og Jarlsberg og Larvik Amt (2,5 pro mille).

Dødeligheden paa Barselseng. Af samtlige Barselkvinder døde, efter de af Presterne meddelte Opgaver, paa Barselseng i 1904 169 eller 2,6 pro mille (i 1903 2,7). Dødeligheden i Bygderne (2,9) var større end i Byerne (2,0). Gjennemsnittsdødeligheden var størst i Finmarken, Bratsberg og Romsdals Amter (henholdsvis 8,7, 4,6 og 4,4), mindst i Kristians, Buskerud, Kristiania, Hedemarken og Søndre Trondhjems Amter (fra 0,9 til 1,3 pro mille).

Gjennemsnittsdødeligheden af Barselfeber var 31,1 pCt. Af samtlige Barselkvinder døde 1,6 pro mille af denne Sygdom, i Byerne 1,4 pro mille og i Bygderne 1,8 pro mille.

Indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit paa Sygehusene.

Cas nouveaux de gonorrhée et de la urethrite dans les hôpitaux.

Tabel XI.	Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Voxne.		Fordeling paa Amterne:																			
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	15	16	17	18	19	20		
			Mænd.	Kvinder.	Kristiania By.	Akershus.	Smaalene.	Buskerud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.	Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Bergens By.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.		
Gonorré og Uretrit	249	83	69	199	-	4	3	9	-	1	2	-	6	13	30	6	14	15	29	4	14			

¹⁾ For 97 af disse er Kjøen ikke opgivet.

Blandt de ovennævnte 169 Døde paa Barselseng var Alderen følgende:

3	var under	20 Aar.
69	« mellem 20 og 30	—
76	« — 30 « 40	—
21	« — 40 « 50	—

Dødsfaldene paa Barselseng (egentlig de døde Barselkvinders Begravelser) fordelte sig saaledes paa Maanederne:

Januar	14	Mai	8	September	10
Februar	14	Juni	20	Oktober	13
Marts	20	Juli	7	November	9
April	20	August	11	December	18

1 var død i Oktober og 4 i December 1903.

Tiden i Barselsengen er nærmere angivet for 79 Dødsfald:

1ste Døgn	5	8de Døgn	4
2det —	3	9de —	4
3die —	6	10de —	3
4de —	4	11te —	5
5te —	7	12te —	3
6te —	8	13de —	1
7de —	4	14de —	3

Tilsammen i	1ste Uge	37.
-	2den —	23.
-	3die —	11.
-	4de —	4.
-	5te —	4.

Ifølge Presternes Opgaver døde 1 Barselkvinde uforløst i Kristiania.

Paa Lægernes Dødslist er opført 199 Dødsfald paa Barselseng med Angivelse af Dødsårsager, se Tabel X (Side 20*), hvor tillige Dødsårsagerne for de efter obstetriciske Operationer døde Kvinder er anførte.

Røde Hunde (Rubeolæ) synes at have havt liden Udbredning.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux.

22*

Tabel XII.		Veneriske Saar og Syfilis.							Gonorré og Uretrit.					
		Tilsammen Behandlede.	Kjøn og Alder.				Veneriske Saar.	Sygds.formforSyfilis.		Tilsammen Behandlede.	Kjøn og Alder.			
			Børn.		Voxne.			konstitu- tionel.	hereditær.		Børn.		Voxne.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.					Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riget	1750	40	39	536	214	558	1103	89	4588	10	6	2268	313	
Amter:														
1. Kristiania	¹⁾ 743	-	-	-	-	329	383	31	²⁾ 1458	-	-	-	-	
2. Akershus	18	5	1	5	7	5	12	1	44	1	1	28	14	
3. Smaalenene	67	5	5	39	18	2	61	4	145	2	1	126	16	
4. Buskerud	38	2	4	24	8	8	24	6	140	2	-	121	17	
5. Jarlsberg og Larvik	49	-	1	42	6	10	38	1	145	-	-	132	13	
6. Hedemarken	8	4	1	2	1	1	2	5	57	-	-	52	5	
7. Kristians	6	1	-	2	3	-	5	1	39	2	-	35	2	
8. Bratsberg	36	-	2	29	5	7	28	1	81	-	-	75	6	
9. Nedenes	34	-	2	24	8	13	19	2	84	-	-	78	6	
10. Lister og Mandal	17	1	2	13	1	1	14	2	66	-	-	55	11	
11. Stavanger	123	2	3	85	33	18	102	3	354	1	-	307	46	
12. Søndre Bergenhus	12	3	-	6	3	-	9	3	14	-	-	11	3	
13. Bergen	³⁾ 177	-	-	-	-	90	87	-	⁴⁾ 526	-	-	-	-	
14. Nordre Bergenhus	9	-	-	6	3	1	8	-	26	-	-	23	3	
15. Romsdal	62	2	3	43	14	25	32	5	193	-	-	180	13	
16. Søndre Trondhjem	188	5	9	112	62	24	153	11	485	-	1	433	51	
17. Nordre —	14	2	1	4	7	1	9	4	72	-	1	60	11	
18. Nordland	96	5	1	65	24	18	76	2	378	2	-	304	66	
19. Tromsø	37	3	2	24	8	3	29	5	146	-	1	123	21	
20. Finmarken	16	-	2	11	3	2	12	2	135	-	1	125	9	

¹⁾ Deraf 625 Mandkjøn, 118 Kvindekjøn. ²⁾ Deraf 1347 Mandkjøn, 111 Kvindekjøn. ³⁾ 166 Mandkjøn, 11 Kvindekjøn. ⁴⁾ 487 Mandkjøn, 50 Kvindekjøn.

1904.

Til- og Afgang af Spedalske i Anstalterne.

Tableau des lépreux dans les hospices.

Tabel XIII.	Tilbage- liggende fra 1903.			Indkomne i 1904.			Tilsammen Be- handlede			Afgang.												Tilbage- liggende ved Udgangen af 1904.			Spedalsk- hedens Form for Tilbage- liggende.			Antal For- plei- nings- dage.	Dag- ligt Mid- del- belæg.
										Hel- bredede.			Udgaaede i Bedring.			Uhel- bredede.			Døde.										
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tuber- kulos.	Ang- stetisk.	Blandet.		
Pleiestiftelsen No. 1 ¹⁾	112	42	70	7	1	6	119	43	76	-	-	-	-	-	-	1	-	1	17	8	9	101	35	66	41	53	7	38989	106,8
St. Jørgens Hospital ²⁾	38	11	27	-	-	-	38	11	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	36	10	26	3	30	3	13353	36,6
Reitgjerdets Pleie- stiftelse	126	61	65	14	7	7	140	68	72	-	-	-	-	-	-	5	3	2	14	8	6	121	57	64	55	66	-	43592	119,1
Tilsammen	276	114	162	21	8	13	297	122	175	-	-	-	-	-	-	6	3	3	33	17	16	258	102	156	99	149	10	95934	262,5

¹⁾ Omfatter baade Kur- og Pleieafdelingerne. ²⁾ Der optages fremdeles ingen nye Patienter i Hospitalet.

Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1900 ¹⁾).

Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1900.

Tabel XIV. Aar.	Antal ved Aarets Begyndelse.	Tilkomne.	Afgang i og udenfor Stiftelserne.			Antal tilbage ved Aarets Udgang.		Til sammen.
			Døde.	Helbredede.	Udflyttede.	i Distrikterne.	i Stiftelserne.	
1856.....	-	(238)	?	?	?	2598	235	2833
1857—1860	2833	951	981	15	31	2218	539	2757
1861—1865..	2757	1045	1053	21	45	1911	772	2683
1866—1870..	2683	966	1044	31	47	1763	764	2527
1871—1875..	2527	697	1006	27	66	1502	623	2125
1876.....	2125	129	187	3	6	1445	613	2058
1877.....	2058	122	163	3	7	1378	629	2007
1878.....	2007	126	149	10	8	1348	618	1966
1879.....	1966	94	162	5	10	1281	602	1883
1880.....	1883	85	150	7	7	1187	617	1804
1881.....	1804	85	164	5	8	1104	608	1712
1882.....	1712	74	137	11	7	1078	553	1631
1883.....	1631	89	127	9	5	1044	535	1579
1884.....	1579	68	140	10	2	976	519	1495
1885.....	1495	87	146	9	12	893	522	1415
1886.....	1415	62	135	16	9	795	522	1317
1887.....	1317	75	111	2	3	762	514	1276
1888.....	1276	62	99	8	1	705	525	1230
1889.....	1230	53	86	9	12	646	530	1176
1890.....	1176	46	123	6	2	584	507	1091
1891.....	1091	27	107	4	2	519	486	1005
1892.....	1005	63	104	5	2	493	464	957
1893.....	957	34	100	6	1	451	433	884
1894.....	884	24	87	4	3	427	387	814
1895.....	814	28	70	4	2	406	360	766
1896.....	766	26	57	5	5	390	335	725
1897.....	725	28	49	6	1	372	325	697
1898.....	697	38	65	8	-	348	314	662
1899.....	662	9	55	1	1	308	306	614
1900.....	614	23	62	-	2	¹⁾ 275	298	¹⁾ 573
Tilsammen		5216	6919	250	307			

¹⁾ I denne Tabel er ikke medtaget Bergen, hvor der ved Udgangen af 1900 opgives som gjenlevende 4 Spedalske.

**Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæg i Stiftelser m. m.
amtsvis, særskilt for Form og Kjøⁿ ¹⁾.**

Tableau des lépreux par forme et par sexe en 1856—1900.

Tabel XV.		Samlet Antal Spedalske 1856—1900.				Indlagte i Stiftelser 1857—1900.				Døde udenfor Stiftelser 1857—1900.	Tilbage ved Udgangen af 1900.				
Amt.	Ialt.	Tuberk. Form.		Anæst. Form.		Tuberk. Form.		Anæst. Form.			Til sammen.	Tub. Form.		Anæst. Form.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Akershus	5	1	1	1	2	1	-	-	-	2	1	-	1	-	-
Smaalenenes	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Jarlsberg og Larvik ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hedemarkens	45	13	11	11	10	3	1	-	1	34	4	-	-	2	2
Kristians	68	22	13	16	17	6	3	4	5	44	7	4	1	-	2
Nedenes	2	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Lister og Mandal	17	7	2	5	3	3	1	2	1	9	1	-	-	-	1
Stavanger	457	160	118	96	83	35	25	19	14	321	13	3	4	6	-
Søndre Bergenhus	1178	403	403	178	194	152	181	70	84	588	46	17	12	8	9
Bergens By	99	35	13	20	31	24	10	9	20	21	4	2	2	-	-
Nordre Bergenhus	2078	724	667	354	333	400	404	167	191	731	61	18	13	16	14
Romsdals	1083	482	314	163	124	234	157	70	62	456	29	15	5	6	3
Søndre Trondhjems...	744	353	191	131	69	176	90	49	38	306	30	11	9	7	3
Nordre Trondhjems...	661	314	158	109	80	138	68	45	35	287	30	13	7	5	5
Nordlands	1018	458	278	170	112	215	130	70	38	477	42	21	8	7	6
Tromsø	199	103	53	27	16	52	24	15	4	91	11	4	5	-	2
Finmarkens	41	27	7	5	2	13	7			21	-	-	-	-	-
Riget	7697	3103	2229	1289	1076	1439	1094	522	493	3390	279	108	67	57	47
						13	7								

¹⁾ Mellem disse Opgaver og de tidligere meddelte findes enkelte mindre Uoverensstemmelser, der ikke lader sig korrigere ved Hjælp af det foreliggende Materiale.

Vandkopper (Varicellæ) omtrent som Aaret forud.

Kusma forekom noget mindre hyppig end i de nærmest foregaaende Aar.

Af **Kighoste** (Tussis convulsiva) opgaves et betydelig mindre Antal Angrebne end det gennemsnitlige i de foregaaende 10 Aar. De fleste Tilfælde er anmeldt i 1ste Kvartal.

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne synes at have forekommet noget hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar.

Ogsaa **Influenza** forekom hyppigere. Sygdommen var hyppigst i Aarets 5 første Maaneder, især i Marts.

Lungebetændelse (Pneumonia crouposa) forekom ligeledes hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar (4,8 pro mille af Befolkningen mod 4,2 pro mille i 1903). Dødelighedsprocenten var derimod mindre (13,6 pCt. mod 15,2 i 1903).

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme ifølge de ind-
Cas des maladies tuberculeuses d'après

Amt.	Tabel XVI. Lægedistrikter.	Antal Tilfælde								
		ved Aarets Begyndelse.			indført i Aarets Løb.					
					Ialt.			Deraf Lunge- tuberkulose.		
		Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
	Riget	9740	4460	5280	6697	3019	3678	6291	2796	3495
	Byer.....	3961	1867	2094	2547	1144	1403	2433	1086	1347
	Bygder	5779	2593	3186	4150	1875	2375	3858	1710	2148
I.	Kristiania	1611	788	823	1015	470	545	939	430	509
II.	Akershus Amt	390	177	213	309	131	178	293	119	174
	Byer.....	13	9	4	4	2	2	4	2	2
	Bygder	377	168	209	305	129	176	289	117	172
	Aker	131	60	71	144	61	83	134	57	77
	Ullensaker	171	76	95	101	45	56	98	39	59
	Høland	29	11	18	23	7	16	21	6	15
	Follo	59	30	29	41	18	23	40	17	23
III.	Smaalenenes Amt	459	196	263	385	178	207	369	168	201
	Byer.....	165	74	91	126	64	62	121	62	59
	Bygder	294	122	172	259	114	145	248	106	142
	Eidsberg	100	38	62	79	30	49	74	27	47
	Moss	57	25	32	72	33	39	70	31	39
	Sarpsborg	214	99	115	156	78	78	151	74	77
	Hvaler	88	34	54	78	37	41	74	36	38
IV.	Buskerud Amt	388	181	207	346	150	196	326	140	186
	Byer.....	98	46	52	100	44	56	95	43	52
	Bygder	290	135	155	246	106	140	231	97	134
	Drammens Stadsfysikat	73	36	37	88	39	49	84	38	46
	Drammen	62	30	32	67	31	36	63	29	34
	Ringerike	75	38	37	48	14	34	48	14	34
	Modum	94	43	51	76	38	38	73	36	37
	Nes	40	19	21	26	14	12	21	10	11
	Aal	12	5	7	9	4	5	9	4	5
	Sandsvær	17	7	10	21	8	13	20	8	12
	Rollag	15	3	12	11	2	9	8	1	7
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	387	165	222	253	123	130	250	121	129
	Byer.....	186	72	114	104	53	51	103	52	51
	Bygder	201	93	108	149	70	79	147	69	78
	Tønsberg	206	99	107	131	68	63	130	67	65
	Hof	45	21	24	47	20	27	46	20	26
	Larvik	136	45	91	75	35	40	74	34	40
VI.	Hedemarkens Amt	388	191	197	388	165	223	364	156	208
	Byer.....	27	15	12	22	9	13	22	9	13
	Bygder	361	176	185	366	156	210	342	147	195
	Søler og Odalen	97	42	55	99	46	53	91	45	46
	Hedemarken	124	60	64	124	46	78	119	44	75
	Søndre Østerdalen	93	57	36	79	30	49	77	28	49
	Trysil	16	6	10	17	9	8	17	9	8
	Rendalen	33	15	18	35	16	19	31	13	18
	Tønset	25	11	14	34	18	16	29	17	12
VII.	Kristians Amt	295	126	169	199	94	105	185	88	97
	Byer.....	27	17	10	12	3	9	11	3	8
	Bygder	968	109	159	187	91	96	174	85	89
	Hadeland og Land	63	29	34	42	24	18	39	21	18
	Søndre Valdres	19	9	10	10	5	5	10	5	5
	Nordre —	6	-	6	20	7	13	20	7	13
	Toten	94	40	54	40	17	23	38	17	21

sendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne for Byer og Herreder.
 les registres des commissions de santé.

Udgaaede										Antal Tilfælde ved Aarets Udgang.			Antal Tilfælde hvor Indlæggelse har fundet Sted i Henhold til Lovens § 6.			Antal Tilfælde hvor Lovens § 10 er bragt i Anvendelse.	
Ialt.			ved Flytning.		paa Grund af Bedring eller Helbredelse.		Døde.										
Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Uopg.	Md.	Kv.
5322	2333	2989	172	198	220	299	1941	2492	11125	5147	5978	114	119	3	6	-	-
1825	773	1052	71	92	56	67	646	893	4683	2238	2445	61	57	-	3	-	-
3497	1560	1937	101	106	164	232	1295	1599	6442	2909	3537	53	62	3	3	-	-
657	289	368	14	35	23	24	252	309	1969	969	1000	22	19	-	-	-	-
242	101	141	9	18	14	21	78	102	457	207	250	3	10	-	-	-	-
10	8	2	1	-	-	-	7	2	7	3	4	-	-	-	-	-	-
232	93	139	7	18	14	21	71	100	450	204	246	3	10	-	-	-	-
88	34	54	3	6	3	2	28	46	187	87	100	1	1	-	-	-	-
87	34	53	3	5	7	15	24	33	185	87	98	2	8	-	-	-	-
18	7	11	-	2	1	1	6	8	34	11	23	-	-	-	-	-	-
49	26	23	3	5	3	3	20	15	51	22	29	-	1	-	-	-	-
333	164	169	11	5	21	15	132	149	511	210	301	3	6	-	-	-	-
98	52	46	2	1	6	3	44	42	193	86	107	2	2	-	-	-	-
235	112	123	9	4	15	12	88	107	318	124	194	1	4	-	-	-	-
64	31	33	3	1	-	-	28	32	115	37	78	-	-	-	-	-	-
79	37	42	2	-	13	10	22	32	50	21	29	-	1	-	-	-	-
136	68	68	5	3	6	5	57	60	234	109	125	2	4	-	-	-	-
54	28	26	1	1	2	-	25	25	112	43	69	1	1	-	-	-	-
256	110	146	8	5	2	3	100	138	478	221	257	-	1	-	-	-	-
81	27	54	5	3	-	-	22	51	117	63	54	-	-	-	-	-	-
175	83	92	3	2	2	3	78	87	361	158	203	-	1	-	-	-	-
72	25	47	5	3	-	-	20	44	89	50	39	-	-	-	-	-	-
33	14	19	-	1	-	-	14	18	96	47	49	-	-	-	-	-	-
26	8	18	1	-	-	-	7	18	97	44	53	-	-	-	-	-	-
67	37	30	-	-	2	35	28	103	44	59	-	1	-	-	-	-	-
26	14	12	1	-	-	1	13	11	40	19	21	-	-	-	-	-	-
4	4	-	-	-	-	-	4	-	17	5	12	-	-	-	-	-	-
19	7	12	-	-	-	-	7	12	19	8	11	-	-	-	-	-	-
9	1	8	1	1	-	-	-	7	17	4	13	-	-	-	-	-	-
185	77	108	9	7	-	2	68	99	455	211	244	4	1	-	-	-	-
72	28	44	6	2	-	2	22	40	218	97	121	3	-	-	-	-	-
113	49	64	3	5	-	-	46	59	237	114	123	1	1	-	-	-	-
99	44	55	6	3	-	-	38	52	238	123	115	-	-	-	-	-	-
44	17	27	3	3	-	2	14	22	48	24	24	1	1	-	-	-	-
42	16	26	-	1	-	-	16	25	169	64	105	3	-	-	-	-	-
344	153	191	13	14	21	30	119	147	432	203	229	6	15	-	-	-	-
17	8	9	1	2	1	-	6	7	32	16	16	-	-	-	-	-	-
327	145	182	12	12	20	30	113	140	400	187	213	6	15	-	-	-	-
102	46	56	5	5	5	4	36	47	94	42	52	-	-	-	-	-	-
100	41	59	3	5	9	12	29	42	148	65	83	4	15	-	-	-	-
74	34	40	2	3	3	10	29	27	98	53	45	-	-	-	-	-	-
14	8	6	-	-	-	-	8	6	19	7	12	-	-	-	-	-	-
30	11	19	2	1	1	3	8	15	38	20	18	2	-	-	-	-	-
24	13	11	1	-	3	1	9	10	35	16	19	-	-	-	-	-	-
210	92	118	11	9	19	24	62	85	284	128	156	1	2	-	-	-	-
21	11	10	3	4	1	3	7	3	18	9	9	-	-	-	-	-	-
189	81	108	8	5	18	21	55	82	266	119	147	1	2	-	-	-	-
49	26	23	2	1	6	7	18	15	56	27	29	-	-	-	-	-	-
11	4	7	2	1	2	1	-	5	18	10	8	-	-	-	-	-	-
10	3	7	-	1	1	2	2	4	16	4	12	-	-	-	-	-	-
58	22	36	3	4	5	5	14	27	76	35	41	1	1	-	-	-	-

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme ifølge de ind-

Amt.	Tabel XVI (Forts.). Lægedistrikter.	Antal Tilfælde								
		ved Aarets Begyndelse.			indført i Aarets Løb.					
					Ialt			Deraf Lunge- tuberkulose.		
		Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
VIII.	Faaberg	45	24	21	22	8	14	19	8	11
	Ringeby	24	13	11	23	11	12	23	11	12
	Lom	35	8	27	25	12	13	25	12	13
	Lesje	9	3	6	17	10	7	11	7	4
	Bratsberg Amt	379	187	192	296	143	153	275	129	146
	Byer	114	56	58	53	23	30	50	21	29
	Bygder	265	131	134	243	120	123	225	108	117
	Skien	155	75	80	105	54	51	98	49	49
	Kragerø	73	42	31	78	32	46	73	28	45
	Hollen	65	33	32	43	22	21	40	20	20
	Sauland	22	10	12	21	11	10	21	11	10
	Kviteseid	23	7	16	15	5	10	15	5	10
	Laardal	29	12	17	23	14	9	17	11	6
	Tinn	12	8	4	11	5	6	11	5	6
	Nedenes Amt	340	133	207	285	120	165	261	109	152
	Byer	69	21	48	90	35	55	90	35	55
	Bygder	271	112	159	195	85	110	171	74	97
IX.	Østre Nedenes	113	39	74	87	28	59	82	27	55
	Vestre —	162	67	95	134	58	76	122	53	69
	Aamli	35	14	21	15	7	8	15	7	8
	Evje	15	7	8	21	11	10	19	9	10
	Sætersdalen	15	6	9	28	16	12	23	13	10
X.	Lister og Mandal Amt ..	432	194	238	273	115	158	248	104	144
	Byer	144	71	73	72	37	35	69	36	33
	Bygder	288	123	165	201	78	123	179	68	111
	Kristiansands Stadsfysikat ..	101	56	45	49	26	23	48	26	22
	Oddernes	154	64	90	70	35	35	58	30	28
	Undal	87	33	54	68	23	45	58	19	39
	Lyngdal	29	12	17	18	7	11	17	6	11
	Vanse	36	19	17	25	6	19	25	6	19
	Flekkefjord	25	10	15	43	18	25	42	17	25
XI.	Stavanger Amt	731	329	402	369	160	209	359	155	204
	Byer	404	168	236	188	76	112	183	74	109
	Bygder	327	161	166	181	84	97	176	81	95
	Sogndal	19	8	11	12	6	6	12	6	6
	Egersund	54	26	28	30	17	13	28	16	12
	Sandnes	99	42	57	42	15	27	40	15	25
	Stavanger Stadsfysikat	322	129	193	134	59	75	131	57	74
	Stavanger	48	26	22	25	15	10	25	15	10
	Finnø	34	20	14	27	11	16	26	10	16
	Sand	37	17	20	19	10	9	19	10	9
	Karmøen	50	27	23	26	10	16	26	10	16
	Haugesund	68	34	34	54	17	37	52	16	36
XII.	Søndre Bergenhus Amt ..	437	207	230	291	123	168	266	112	154
	Sveen og Vikebygd Herreder ..	9	3	6	9	2	7	6	1	5
	Indre Søndhordland	20	9	11	20	5	15	18	4	14
	Ytre —	26	15	11	18	8	10	18	8	10
	Tysnes	14	6	8	22	13	9	20	11	9
	Indre Hardanger	48	29	19	12	3	9	12	3	9
	Ytre Hardanger	48	21	27	33	13	20	23	11	12
	Voss	15	5	10	13	4	9	13	4	9
	Søndre Midthordland	44	23	21	30	16	14	24	11	13
	Nordre —	64	35	29	49	23	26	49	23	26
	Osterøen	58	20	38	39	16	23	38	16	22
	Alversund	28	10	18	13	5	8	12	5	7
	Lindaas	63	31	32	33	15	18	33	15	18

sendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne for Byer og Herreder.

Udgaaede										Antal Tilfælde ved Aarets Udgang.			Antal Tilfælde hvor Indlæggelse har fundet Sted i Henhold til Lovens § 6.			Antal Tilfælde hvor Lovens § 10 er bragt i Anvendelse.	
Ialt.			ved Flytning		paa Grund af Bedring eller Helbredelse.		Døde.										
Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Uopg.	Md.	Kv.
29	13	16	3	1	1	4	9	11		38	19	19	-	-	-	-	-
18	8	10	-	1	1	1	7	8		29	16	13	-	1	-	-	-
19	6	13	-	-	-	1	6	12		41	14	27	-	-	-	-	-
16	10	6	1	-	3	3	6	3		10	3	7	-	-	-	-	-
257	111	146	7	8	11	18	93	120		418	219	199	2	2	-	-	-
62	25	37	-	3	9	9	16	25		105	54	51	-	-	-	-	-
195	86	109	7	5	2	9	77	95		313	165	148	2	2	-	-	-
95	37	58	-	1	10	12	27	45		165	92	73	-	-	-	-	-
57	24	33	1	6	1	4	22	23		94	50	44	-	2	-	-	-
33	17	16	-	-	-	-	17	16		75	38	37	-	-	-	-	-
26	11	15	-	-	-	1	11	14		17	10	7	1	-	-	-	-
11	4	7	-	-	-	-	4	7		27	8	19	-	-	-	-	-
21	10	11	3	1	1	7	7	9		31	16	15	-	-	-	-	-
14	8	6	3	-	-	1	5	6		9	5	4	1	-	-	-	-
214	83	131	4	7	3	8	76	116		411	170	241	1	2	-	-	-
54	17	37	3	5	1	2	13	30		105	39	66	-	2	-	-	-
160	66	94	1	2	2	6	63	86		306	131	175	1	-	-	-	-
81	25	56	1	2	2	7	22	47		119	42	77	-	-	-	-	-
78	32	46	2	4	-	1	30	41		218	93	125	-	2	-	-	-
13	6	7	1	-	-	-	5	7		37	15	22	-	-	-	-	-
19	9	10	-	1	1	-	8	9		17	9	8	-	-	-	-	-
23	11	12	-	-	-	-	11	12		20	11	9	1	-	-	-	-
250	114	136	8	3	10	13	96	120		462	197	265	4	3	-	-	-
57	28	29	3	2	1	25	26	159		80	79	3	3	1	-	-	-
193	86	107	5	1	10	12	71	94		303	117	186	1	2	-	-	-
40	20	20	3	2	-	-	17	18		110	62	48	3	1	-	-	-
79	37	42	4	-	3	3	30	39		145	62	83	-	-	-	-	-
47	20	27	1	-	1	4	18	23		108	36	72	-	-	-	-	-
21	12	9	-	-	4	4	8	5		26	7	19	-	-	-	-	-
24	11	13	-	1	1	2	10	10		37	14	23	1	1	-	-	-
39	14	25	-	-	1	-	13	25		36	16	20	-	1	-	-	-
331	146	185	14	18	8	11	124	156		769	343	426	13	14	-	-	-
153	61	92	11	12	4	3	46	77		439	183	256	9	11	-	-	-
178	85	93	3	6	4	8	78	79		330	160	170	4	3	-	-	-
12	6	6	-	1	1	-	5	5		19	8	11	-	-	-	-	-
22	12	10	1	2	-	2	11	6		62	31	31	-	-	-	-	-
36	14	22	2	2	-	1	12	19		105	43	62	2	2	-	-	-
101	43	58	6	6	-	-	37	52		355	145	210	9	11	-	-	-
25	12	13	-	-	-	-	12	13		48	29	19	1	-	-	-	-
25	15	10	-	-	1	1	14	9		36	16	20	-	1	-	-	-
29	14	15	1	-	-	3	13	12		27	13	14	-	-	-	-	-
23	8	15	-	-	1	1	7	14		53	29	24	-	-	-	-	-
58	22	36	4	7	5	3	13	26		64	29	35	1	-	-	-	-
231	96	135	9	14	11	7	76	114		497	234	263	7	10	-	-	-
4	-	4	-	-	-	-	-	4		14	5	9	-	-	-	-	-
22	8	14	-	1	3	-	5	13		18	6	12	-	-	-	-	-
19	7	12	1	-	1	1	5	11		25	16	9	-	-	-	-	-
14	10	4	-	-	-	-	10	4		22	9	13	-	-	-	-	-
19	9	10	3	-	-	-	6	10		41	23	18	1	-	-	-	-
21	8	13	-	-	2	1	6	12		60	26	34	-	-	-	-	-
10	6	4	1	-	-	1	5	3		18	3	15	4	7	-	-	-
26	11	15	1	3	2	1	8	11		48	28	20	1	1	-	-	-
36	14	22	-	3	1	-	13	19		77	44	33	-	2	-	-	-
31	9	22	2	7	-	1	7	14		66	27	39	1	-	-	-	-
12	4	8	-	-	2	2	2	6		29	11	18	-	-	-	-	-
17	10	7	1	-	-	-	9	7		79	36	43	-	-	-	-	-

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme ifølge de ind-

Tabel XVI (Forts.).		Antal Tilfælde								
Amt.	Lægedistrikter.	ved Aarets Begyndelse.			indført i Aarets Løb.					
					Ialt.			Deraf Lunge- tuberkulose.		
		Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
XIII.	Bergen	522	247	275	350	143	207	348	142	206
XIV.	Nordre Bergenhus Amt..	332	144	188	184	98	86	168	86	82
	By.....	2	.	2	.	.	.	.	.	.
	Bygder	330	144	186	184	98	86	168	86	82
	Lærdal	44	18	26	19	9	10	14	6	8
	Lyster	20	12	8	11	4	7	11	4	7
	Sogndal	17	5	12	12	7	5	10	6	4
	Vik	24	14	10	24	14	10	22	12	10
	Gulen	28	10	18	9	4	5	8	3	5
	Kirkebø	6	3	3	11	7	4	9	5	4
	Ytre Søndfjord.....	18	10	8	23	5	18	22	4	18
	Indre —	29	12	17	16	13	3	16	13	3
	Gloppen	22	6	16	13	6	7	11	5	6
	Kinn	48	20	28	15	10	5	15	10	5
	Ytre Nordfjord	40	17	23	12	5	7	12	5	7
	Nordfjordeidet	10	7	3	1	1	.	.	.	.
	Indviken	26	10	16	18	13	5	18	13	5
XV.	Romsdals Amt	620	277	343	371	170	201	353	159	194
	Byer.....	140	59	81	85	35	50	83	34	49
	Bygder	480	218	262	286	135	151	270	125	145
	Vestre Søndmør	55	33	22	22	17	5	20	16	4
	Indre —	37	16	21	20	7	13	20	7	13
	Østre —	20	9	11	8	6	2	8	6	2
	Ørskog	30	14	16	10	2	8	10	2	8
	Nordre Søndmør	127	58	69	64	36	28	64	36	28
	Ytre Romsdal	98	45	53	68	32	36	61	29	32
	Indre —	26	7	19	21	6	15	21	6	15
	Søndre Nordmør	116	44	72	91	36	55	88	34	54
	Sundalen	13	7	6	17	6	11	16	5	11
	Surendalen	28	12	16	17	6	11	17	6	11
	Nordre Nordmør	70	32	38	33	16	17	28	12	16
XVI.	Søndre Trondhjems Amt	630	288	342	476	212	264	445	192	253
	By.....	236	124	112	186	89	97	180	85	95
	Bygder	394	164	230	290	123	167	265	107	158
	Trondhjems Stadsfysikat...	236	124	112	186	89	97	180	85	95
	Strinden	32	12	20	24	6	18	24	6	18
	Selbu	8	3	5	10	4	6	8	3	5
	Røros	8	5	3	20	9	11	19	8	11
	Guldalen	70	33	37	35	10	25	32	9	23
	Opdal	27	11	16	19	10	9	17	9	8
	Orkedalen	113	45	68	64	24	40	59	21	38
	Hevne	13	8	5	14	6	8	14	6	8
	Hitteren	25	13	12	24	11	13	23	10	13
	Ytre Fosen	36	14	22	24	17	7	24	17	7
	Indre —	32	11	21	37	21	16	27	14	13
	Nordre —	30	9	21	19	5	14	18	4	14
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.	358	140	218	219	102	117	215	100	115
	Byer.....	47	17	30	21	10	11	21	10	11
	Bygder	311	123	188	198	92	106	194	90	104
	Stjørdalen	25	11	14	32	15	17	32	15	17
	Frosten	17	9	8	5	3	2	5	3	2
	Levanger	77	22	55	43	13	30	42	13	29
	Inderøen	35	12	23	16	7	9	16	7	9

sendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne for Byer og Herreder.

Udgaade										Antal Tilfælde ved Aarets Udgang.			Antal Tilfælde hvor Indlæggelse har fundet Sted i Henhold til Lovens § 6.			Antal Tilfælde hvor Lovens § 10 er bragt i Anvendelse.	
Ialt.			ved Flytning.		paa Grund af Bedring eller Helbredelse.		Døde.										
Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Uopg.	Md.	Kv.
209	75	134	3	5	-	1	72	128		663	315	348	9	12	-	-	-
171	84	87	4	4	7	19	73	64		345	158	187	1	-	-	-	-
2	-	2	-	-	-	-	-	2		345	158	187	1	-	-	-	-
169	84	85	4	4	7	19	73	62		345	158	187	1	-	-	-	-
11	5	6	-	1	1	3	4	2		52	22	30	-	-	-	-	-
8	5	3	2	-	-	1	3	2		23	11	12	-	-	-	-	-
9	4	5	-	-	-	-	4	5		20	8	12	-	-	-	-	-
21	16	5	1	2	1	-	14	3		27	12	15	-	-	-	-	-
12	6	6	-	-	2	1	4	5		25	8	17	-	-	-	-	-
9	6	3	-	1	-	-	6	2		8	4	4	-	-	-	-	-
24	9	15	-	-	2	2	7	13		17	6	11	-	-	-	-	-
10	6	4	-	-	-	-	6	4		35	19	16	1	-	-	-	-
13	2	11	1	-	1	6	-	5		22	10	12	-	-	-	-	-
18	8	10	-	-	-	4	8	6		45	22	23	-	-	-	-	-
15	6	9	-	-	-	2	6	7		37	16	21	-	-	-	-	-
6	3	3	-	-	-	-	3	3		5	5	-	-	-	-	-	-
15	8	7	-	-	-	-	8	7		29	15	14	-	-	-	-	-
302	126	176	3	4	8	25	115	147		689	321	368	9	6	3	1	-
64	26	38	-	1	2	5	24	32		161	68	93	6	4	-	-	-
238	100	138	3	3	6	20	91	115		528	253	275	3	2	3	1	-
23	16	7	-	-	-	1	16	6		54	34	20	2	2	-	-	-
20	5	15	-	-	-	-	5	15		37	18	19	-	-	-	-	-
11	6	5	1	1	1	1	4	3		17	9	8	-	-	-	-	-
15	6	9	-	-	2	3	4	6		25	10	15	-	-	-	-	-
12	9	3	-	-	-	-	9	3		179	85	94	1	2	-	-	-
38	15	23	-	-	-	-	15	23		128	62	66	-	-	3	1	-
22	6	16	-	1	-	4	6	11		25	7	18	-	-	-	-	-
97	35	62	1	1	3	10	31	51		110	45	65	5	2	-	-	-
19	6	13	-	1	2	3	4	9		11	7	4	-	-	-	-	-
14	8	6	1	-	-	2	7	4		31	10	21	-	-	-	-	-
31	14	17	-	-	-	1	14	16		72	34	38	1	-	-	-	-
368	162	206	17	14	5	9	140	183		738	338	400	3	2	-	-	-
135	60	75	10	10	1	-	49	65		287	153	134	3	2	-	-	-
233	102	131	7	4	4	9	91	118		451	185	266	-	-	-	-	-
135	60	75	10	10	1	-	49	65		287	153	134	3	2	-	-	-
20	3	17	1	1	-	-	2	16		36	15	21	-	-	-	-	-
12	5	7	-	-	-	1	5	6		6	2	4	-	-	-	-	-
12	7	5	1	-	1	1	5	4		16	7	9	-	-	-	-	-
17	12	5	-	-	-	-	12	5		88	31	57	-	-	-	-	-
22	12	10	2	1	2	2	8	7		24	9	15	-	-	-	-	-
65	26	39	-	1	-	-	26	38		112	43	69	-	-	-	-	-
12	5	7	1	-	-	2	4	5		15	9	6	-	-	-	-	-
16	6	10	-	1	-	-	6	9		33	18	15	-	-	-	-	-
21	10	11	-	-	-	1	10	10		39	21	18	-	-	-	-	-
17	10	7	1	-	-	1	9	6		52	22	30	-	-	-	-	-
19	6	13	1	-	1	1	4	12		30	8	22	-	-	-	-	-
177	74	103	7	9	7	21	60	73		403	168	235	8	4	-	2	-
17	6	11	-	1	1	2	5	8		51	21	30	-	-	-	2	-
160	68	92	7	8	6	19	55	65		352	147	205	8	4	-	-	-
32	13	19	-	2	1	1	12	16		28	13	15	-	-	-	-	-
8	5	3	-	1	-	-	5	2		14	7	7	-	-	-	-	-
27	7	20	-	3	-	3	7	14		93	28	65	-	-	-	-	-
11	5	6	1	-	-	-	4	6		40	14	26	-	-	-	-	-

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme ifølge de ind-

Amt.	Tabel XVI (Forts.). Lægedistrikter.	Antal Tilfælde								
		ved Aarets Begyndelse.			indført i Aarets Løb.					
					Ialt.			Deraf Lunge- tuberkulose.		
		Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
XVIII.	Stenkjær	41	23	18	36	17	19	36	17	19
	Grong	16	8	8	17	8	9	16	7	9
	Namsos	61	28	33	18	9	9	18	9	9
	Fosnes	33	10	23	15	11	4	15	11	4
	Kolvereid	29	12	17	8	6	2	8	6	2
	Vikten	24	5	19	29	13	16	27	12	15
	Nordlands Amt	610	295	315	366	175	191	339	158	181
	Byer	67	40	27	32	14	18	32	14	18
	Bygder	543	255	288	334	161	173	307	144	163
	Brønnø	35	20	15	28	12	16	26	10	16
	Alstahaug	23	12	11	39	18	21	37	17	20
	Vefsen	17	7	10	12	6	6	12	6	6
	Ranen	47	23	24	28	17	11	28	17	11
	Lurø	54	19	35	27	16	11	23	13	10
	Gildeskaal	27	13	14	13	4	9	13	4	9
	Bodø	72	35	37	39	13	26	39	13	26
	Folden	16	11	5	4	2	2	2	1	1
	Skjerstad	30	14	16	27	15	12	24	13	11
	Steigen	16	9	7	5	4	1	4	3	1
	Hammerø	12	9	3	6	4	2	6	4	2
	Lødingen	16	9	7	7	6	1	6	5	1
	Ofoten	57	36	21	25	14	11	21	13	8
	Flakstad	17	5	12	14	3	11	14	3	11
	Buksnes	84	38	46	18	9	9	17	9	8
	Østlofoten	28	7	21	17	5	12	17	5	12
	Hadsel	39	17	22	35	17	18	32	16	16
	Sortland	20	11	9	22	10	12	18	6	12
XIX.	Tromsø Amt	239	94	145	162	69	93	149	62	87
	Byer	35	15	20	30	9	21	29	8	21
	Bygder	204	79	125	132	60	72	120	54	66
	Trondenes	38	18	20	18	8	10	14	7	7
	Ibbestad	43	16	27	28	14	14	28	14	14
	Tranø	8	3	5	10	2	8	6	1	5
	Berg	4	3	1	-	-	-	-	-	-
	Lenviken	21	4	17	4	2	2	3	1	2
	Maalselven	10	6	4	8	3	5	7	2	5
	Balsfjorden	11	6	5	6	4	2	6	4	2
	Tromsø	47	19	28	42	14	28	40	12	28
	Lyngen	20	5	15	27	12	15	27	12	15
	Karlsø	9	4	5	7	3	4	7	3	4
	Skjervø	28	10	18	12	7	5	11	6	5
XX.	Finmarkens Amt	192	101	91	160	78	82	145	70	75
	Byer	54	28	26	57	28	29	53	26	27
	Bygder	138	73	65	103	50	53	92	44	48
	Alten	27	14	13	21	11	10	18	10	8
	Loppen	7	2	5	1	-	1	1	-	1
	Hammerfest	16	10	6	17	5	12	16	5	11
	Maasø	15	8	7	16	9	7	15	9	6
	Kistrand	8	4	4	6	2	4	4	-	4
	Lebesby	-	-	-	2	1	1	2	1	1
	Tanen	13	7	6	6	2	4	4	-	4
	Vardø	24	12	12	14	8	6	14	8	6
	Vadsø	72	39	33	58	31	27	53	28	25
	Sydvaranger	10	5	5	19	9	10	18	9	9

sendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne for Byer og Herreder.

Udgaaede										Antal Tilfælde ved Aarets Udgang.			Antal Tilfælde hvor Indlæggelse har fundet Sted i Henhold til Lovens § 6.			Antal Tilfælde hvor Lovens § 10 er bragt i Anvendelse.	
Ialt.			ved Flytning.		paa Grund af Bedring eller Helbredelse.		Døde.										
Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Uopg.	Md.	Kv.
15	8	7	-	-	1	1	7	6	62	32	30	2	4	-	2	-	-
21	12	9	3	-	1	2	8	7	12	4	8	1	-	-	-	-	-
21	8	13	-	2	1	1	7	10	58	29	29	3	-	-	-	-	-
10	4	6	-	-	-	-	4	6	38	17	21	-	-	-	-	-	-
8	4	4	1	-	-	3	3	1	29	14	15	-	-	-	-	-	-
24	8	16	2	1	3	10	3	5	29	10	19	2	-	-	-	-	-
312	148	164	15	9	33	31	100	124	664	322	342	7	10	-	3	-	-
32	13	19	5	-	-	3	8	16	67	41	26	-	1	-	-	-	-
280	135	145	10	9	33	28	92	108	597	281	316	7	9	-	2	-	-
31	13	18	-	2	2	4	11	12	32	19	13	-	1	-	-	-	-
16	7	9	-	-	-	-	7	9	46	23	23	2	4	-	-	-	-
12	5	7	-	-	-	2	5	5	17	8	9	-	-	-	-	-	-
20	9	11	3	3	1	2	5	6	55	31	24	-	-	-	-	-	-
20	11	9	-	-	3	4	8	5	61	24	37	-	-	-	-	-	-
12	3	9	-	-	1	2	2	7	28	14	14	-	-	-	-	-	-
39	17	22	3	-	3	3	11	19	72	31	41	-	1	-	-	-	-
3	1	2	-	-	-	-	1	2	17	12	5	-	-	-	-	-	-
33	15	18	1	1	6	5	8	12	24	14	10	-	-	-	-	-	-
5	3	2	1	-	-	1	2	1	16	10	6	-	-	-	-	-	-
8	7	1	-	-	1	1	6	-	10	6	4	-	-	-	-	-	-
8	4	4	-	-	2	-	2	4	15	11	4	-	-	-	-	-	-
30	17	13	4	-	4	2	9	11	52	33	19	-	-	-	-	1	-
13	5	8	1	3	4	2	-	3	18	3	15	-	1	-	-	-	-
22	9	13	1	-	2	1	6	12	80	38	42	-	-	-	-	2	-
9	3	6	-	-	1	-	2	6	36	9	27	2	-	-	-	-	-
19	11	8	-	-	3	2	8	6	55	23	32	3	3	-	-	-	-
12	8	4	1	-	-	-	7	4	30	13	17	-	-	-	-	-	-
141	65	76	-	4	5	6	60	66	260	98	162	7	5	-	-	-	-
28	9	19	-	3	-	3	9	13	37	15	22	-	-	-	-	-	-
113	56	57	-	1	5	3	51	53	223	83	140	7	5	-	-	-	-
20	9	11	-	-	-	1	9	10	36	17	19	3	1	-	-	-	-
27	15	12	-	-	2	-	13	12	44	15	29	2	2	-	-	-	-
4	3	1	-	-	-	-	3	1	14	2	12	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	1	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-
4	1	3	-	-	1	-	-	3	21	5	16	-	2	-	-	-	-
7	3	4	-	-	1	-	2	4	11	6	5	-	-	-	-	-	-
3	2	1	-	-	-	-	2	1	14	8	6	-	-	-	-	-	-
34	12	22	-	3	1	3	11	16	55	21	34	-	-	-	-	-	-
25	9	16	-	-	-	-	9	16	22	8	14	1	-	-	-	-	-
6	4	2	-	1	-	-	4	1	10	3	7	-	-	-	-	-	-
10	6	4	-	-	-	2	6	2	30	11	19	1	-	-	-	-	-
132	63	69	6	6	12	11	45	52	220	116	104	7	5	-	-	-	-
56	30	26	4	3	7	6	19	17	55	26	29	4	3	-	-	-	-
76	33	43	2	3	5	5	26	35	165	90	75	3	2	-	-	-	-
18	8	10	1	1	1	1	6	8	30	17	13	-	-	-	-	-	-
4	1	3	-	-	-	1	1	2	4	1	3	-	-	-	-	-	-
15	6	9	-	-	-	-	6	9	18	9	9	-	1	-	-	-	-
11	5	6	-	1	-	-	5	5	20	12	8	1	-	-	-	-	-
2	1	1	-	-	-	-	1	1	12	5	7	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
6	2	4	-	-	1	1	1	3	13	7	6	-	1	-	-	-	-
23	13	10	2	2	2	4	9	4	15	7	8	4	3	-	-	-	-
44	23	21	3	2	7	3	13	16	86	47	39	-	-	-	-	-	-
8	3	5	-	-	1	1	2	4	21	11	10	2	-	-	-	-	-

Dødeligheden af Lungetuberkulose i de
Mortalité par la phthisie dans les départe-

Tabel XVII.	1904.				Forhold af Dødsfald		
	Opgivne Dødsfald ved				til samtlige opgivne Dødsfald ved Sygdom i pCt.		
	Sygdom.	Lunge- tuber- kulose.	epide- miske Syg- domme.	ikke epide- miske Syg- domme.	1904.	1903.	1902.
Riget	26982	4489	5168	21814	16,6	16,4	16,4
Byer	8735	1500	2117	6618	17,2	16,0	16,4
Bygder	18247	2989	3051	15196	16,4	16,6	16,4
Amter:							
1. Kristiania	2981	489	802	2179	16,4	15,1	14,8
2. Akershus	1296	189	247	1049	14,6	16,5	17,0
3. Smaalenene	1770	271	362	1408	15,3	15,0	14,5
4. Buskerud	1446	266	279	1167	18,4	16,1	17,4
5. Jarlsberg og Larvik	1192	187	170	1022	15,7	15,5	16,4
6. Hedemarken	1624	265	250	1374	16,3	15,9	15,1
7. Kristians	1224	156	194	1030	12,7	12,9	10,5
8. Bratsberg	1164	217	168	996	18,6	17,3	19,1
9. Nedenes	1137	250	155	982	22,0	18,6	17,7
10. Lister og Mandal	1006	216	151	855	21,5	22,0	20,3
11. Stavanger	1492	280	286	1206	18,8	17,1	19,9
12. Søndre Bergenhus	1517	199	283	1234	13,1	12,7	13,4
13. Bergen	1121	200	306	815	17,8	15,8	18,3
14. Nordre Bergenhus	959	126	158	801	13,1	16,3	13,2
15. Romsdal	1636	260	293	1343	15,9	16,5	18,6
16. Søndre Trondhjem	1961	332	447	1514	16,9	22,2	18,7
17. Nordre —	905	138	150	755	15,2	16,0	16,4
18. Nordland	1407	233	242	1165	16,6	15,3	16,8
19. Tromsø	758	131	166	592	17,3	12,8	14,6
20. Finmarken	386	84	59	327	21,8	24,1	18,7
Kristiania og Bergen	4102	689	1108	2994	16,8		
De øvrige Byer	4633	811	1008	3625	17,5		

I 4de Rubrik af Tabel VIII (Side 18*) findes en Oversigt over Angrebne af Lungebetændelse blandt 1 000 Indvaanere i Riget og dets Overøvrighedsdistrikter for Aarene 1904 og 1903.

Af **Pleurit** (Pleuritis et Empyema) opgives nogle færre Angrebne end i det foregaaende Aar; ligesaa af **Gigtfeber** (Febris rheumatica).

Af **Koldfeber** (Febris intermittens) forekom som vanlig en Del Tilfælde,

forskjellige Amter for Aarene 1902—1904.

ments pendant les années de 1902—1904.

af Lungetuberkulose			Dødeligheden af Lungetuberkulose (pro mille af Befolkningen).						
til Dødsfald af ikke epide- miske Sygdomme i pCt.			Efter Lægerne Opgaver.			Efter Beregning af samtlige Dødsfald. (Se Texten og Kartet over Lungetuberkulose).			
1904.	1903.	1902.	1904.	1903.	1902.	1904.	1903.	1902.	Gjennem- snitlig i Treaaret 1902—1904
20,6	20,6	20,6	2,0	2,0	1,9	2,4	2,4	2,3	2,4
22,7	21,7	22,1	2,3	2,1	2,2	2,5	2,4	2,4	2,4
19,7	20,2	19,9	1,9	1,9	1,8	2,3	2,4	2,2	2,3
22,4	21,6	21,3	2,2	2,1	2,0	2,4	2,3	2,2	2,3
18,0	20,2	20,9	1,6	2,0	1,8	1,8	2,3	2,1	2,1
19,2	19,8	18,6	1,9	2,0	1,8	2,1	2,2	1,9	2,1
22,8	19,7	21,7	2,3	2,0	1,9	2,7	2,4	2,3	2,4
18,3	19,0	19,8	1,8	2,0	2,0	2,1	2,3	2,2	2,2
19,3	19,5	18,3	2,0	2,0	1,7	2,3	2,3	2,0	2,2
15,1	15,2	12,5	1,3	1,4	1,1	1,6	1,7	1,3	1,5
21,8	21,3	22,7	2,1	2,1	2,0	2,6	2,5	2,5	2,5
25,5	22,6	21,2	3,3	2,8	2,4	3,7	3,0	2,7	3,1
25,3	25,6	25,1	2,8	3,0	2,6	3,5	3,8	3,2	3,5
23,2	21,0	24,8	2,2	1,9	2,4	2,8	2,4	2,9	2,7
16,1	15,5	17,2	1,5	1,5	1,5	1,8	1,8	1,9	1,8
24,5	21,8	24,3	2,6	2,2	2,5	2,6	2,2	2,5	2,5
15,7	19,2	16,7	1,4	1,6	1,5	1,8	2,2	2,0	2,0
19,4	20,6	21,4	1,9	1,7	2,0	2,3	2,5	2,5	2,4
21,9	27,2	22,8	2,4	2,9	2,4	2,8	3,6	2,9	3,1
18,3	19,1	19,5	1,6	1,8	1,8	2,2	2,2	2,2	2,2
20,0	20,0	20,8	1,5	1,6	1,6	2,0	2,2	2,2	2,2
22,1	18,4	20,0	1,7	1,2	1,4	2,4	1,9	2,0	2,1
25,7	31,6	27,1	2,4	2,9	1,9	4,2	5,5	3,7	4,4
23,0			2,3			2,5			
22,4			2,2			2,5			

fornemmelig i de sønden- og vestenfjeldske Kystdistrikter og næsten udelukkende blandt Sjømænd, der var hjemkomne fra Udlandet.

Akut Diarré (Kolerine) (Diarrhoea acuta et Cholera nostras) udgjorde 16,4 pCt. af samtlige kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme. Dødeligheden var 2,8 pCt. mod 2,6 pCt. i 1903.

Af **Beri-Beri** anmeldtes ialt 11 Tilfælde hos hjemkomne Sjøfolk, 1 i Drammen, 4 i Østre Nedenes, 5 i Vestre Nedenes og 1 i Vanse.

Antallet af Sindssyge forpleiede med Statsbidrag efter Lov af
og Kom-

Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'Etat
de l'Etat et des

	Tabel XVIII. Amter.	Antal Sindssyge.		Udgifter.
		Ialt.	Deraf paa Asyl.	Kr.
I.	Kristiania.....	574	245	177 341,42
II.	Akershus Amt.....	227	122	66 843,61
	Byer.	4	-	1 234,30
	Bygder	223	122	65 609,31
III.	Smaalenenes Amt	309	102	98 973,66
	Byer.....	92	37	28 330,67
	Bygder	217	65	70 642,99
IV.	Buskerud Amt.....	253	74	81 308,58
	Byer.....	61	18	20 631,63
	Bygder	192	56	60 676,95
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	293	78	91 051,20
	Byer.....	98	25	29 362,95
	Bygder	195	53	61 688,25
VI.	Hedemarkens Amt.....	282	102	87 355,87
	Byer.....	14	5	4 955,19
	Bygder	268	97	82 400,68
VII.	Kristians Amt.....	227	79	76 313,23
	Byer.....	9	6	2 904,94
	Bygder	218	73	73 408,29
VIII.	Bratsberg Amt.	348	107	98 702,93
	Byer.....	57	22	15 085,86
	Bygder	291	85	83 617,07
IX.	Nedenes Amt	260	115	83 135,49
	Byer....	76	34	24 175,71
	Bygder	184	81	58 959,78
X.	Lister og Mandal Amt ...	318	140	98 034,47
	Byer.....	77	45	28 517,91
	Bygder	241	95	69 516,56

²⁷/₆ 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat muner.

d'après la loi du ²⁷/₆ 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais communes ensemble).

	Amter.	Antal Sindssyge.		Udgifter.
		Ialt.	Deraf paa Asyl.	
				Kr.
XI.	Stavanger Amt	363	120	96 272,81
	Byer	131	42	36 509,66
	Bygder	232	78	59 763,15
XII.	Søndre Bergenhus Amt . .	377	157	90 760,18
XIII.	Bergen	274	181	89 406,90
XIV.	Nordre Bergenhus Amt . . (Landdistriktet. Ingen i Florø Ladested).	152	63	44 060,17
XV.	Romsdals Amt	319	125	81 865,85
	Byer	58	26	16 762,38
	Bygder	261	99	65 103,47
XVI.	Søndre Trondhjems Amt . .	385	183	99 764,70
	By	121	73	34 675,21
	Bygder	264	110	65 089,49
XVII.	Nordre Trondhjems Amt . .	247	82	61 231,85
	Byer	17	8	5 460,48
	Bygder	230	74	55 771,37
XVIII.	Nordlands Amt	271	150	85 790,54
	Byer	16	12	6 375,28
	Bygder	255	138	79 415,26
XIX.	Tromsø Amt	173	91	53 899,32
	Byer	15	11	6 685,48
	Bygder	158	80	47 213,84
XX.	Finmarkens Amt	93	50	31 431,90
	Byer	16	7	5 711,27
	Bygder	77	43	25 720,63
	I hele Riget	5745	2366	1 693 544,68
	Byer	1710	797	534 127,24
	Bygder	4035	1569	1 159 417,44

Uddrag af Jordmødrenes Bøger.

Extrait des registres des sages-femmes.

Tabel XIX.		Antal betjente Barselkvinder.							Antal Børn.												
		Sum.	Deraf:						Sum.	Mandkøn.	Kvindekøn.	Uopgivet.	Deraf:				Uopgivet.	Af de levende fødte var			
			Førstefødende.	Flerfødende.	Uopgivet.	Gifte.	Ugifte.	Uopgivet.					Levende.		Død-fødte.			skin-døde, men bragte tillive.	døde inden 24 Ti-mer.		
													Md.	Kv.	Md.	Kv.			Md.	Kv.	Md.
Riget.....		53161	11337	41719	105	49462	3649	50	53887	27895	25818	174	26718	24840	1005	776	548	90	73	233	182
Byer		19304	4279	14964	61	17579	1723	2	19569	10078	9490	1	9688	9165	348	279	89	11	15	110	72
Bygder		33857	7058	26755	44	31883	1926	48	34318	17817	16328	173	17030	15675	657	497	459	79	58	123	110
Amter:																					
1.	Kristiania	6648	1573	5057	18	5758	890	-	6757	3466	3291	-	3338	3196	128	95	-	4	5	50	37
2.	Akershus	2886	511	2375	-	2716	170	-	2928	1524	1403	1	1476	1370	50	32	-	6	1	11	6
3.	Smaalenene	3933	785	3148	-	3703	230	-	3988	2010	1977	1	1953	1934	53	44	4	2	-	20	23
4.	Buskerud	2950	590	2360	-	2796	154	-	2985	1515	1470	-	1418	1371	60	49	87	3	2	9	9
5.	Jarlsberg og Larvik ..	2696	591	2105	-	2548	148	-	2730	1417	1313	-	1353	1257	45	37	38	1	3	11	16
6.	Hedemarken	3042	624	2418	-	2814	228	-	3082	1571	1509	2	1439	1354	44	40	205	4	5	9	9
7.	Kristians	2525	510	2015	-	2356	169	-	2558	1383	1175	-	1327	1139	56	36	-	8	3	15	10
8.	Bratsberg	2120	433	1657	30	2039	79	2	2145	1131	1014	-	1081	980	44	34	6	1	3	5	4
9.	Nedenes	1758	369	1388	1	1698	56	4	1791	932	857	2	889	836	43	19	4	2	-	5	2
10.	Lister og Mandal ...	1781	310	1471	-	1724	29	28	1798	961	836	1	935	817	26	19	1	2	2	7	6
11.	Stavanger	3354	763	2590	1	3224	129	1	3402	1758	1642	2	1697	1587	60	55	3	4	7	6	12
12.	Søndre Bergenhus ..	2871	633	2226	12	2790	79	2	2902	1534	1367	1	1478	1321	55	46	2	8	6	11	3
13.	Bergen	2219	464	1755	-	2022	197	-	2237	1183	1054	-	1141	1020	42	34	-	-	3	11	10
14.	Nordre Bergenhus ..	1687	323	1364	-	1644	43	-	1708	850	855	3	803	819	34	28	24	6	3	9	3
15.	Romsdal	3260	695	2565	-	3071	176	13	3302	1668	1634	-	1610	1582	58	52	-	15	14	12	3
16.	Søndre Trondhjem ..	3367	772	2595	-	2987	380	-	3428	1818	1610	-	1751	1556	67	54	-	6	1	24	10
17.	Nordre —	1794	440	1354	-	1644	150	-	1822	981	836	5	947	814	34	23	4	6	5	6	9
18.	Nordland	2606	632	1964	10	2391	215	-	2638	1302	1180	156	1240	1141	57	30	170	6	8	7	7
19.	Tromsø	1191	227	931	33	1094	97	-	1210	638	572	-	604	535	34	37	-	3	-	5	2
20.	Finmarken	473	92	381	-	443	30	-	476	253	223	-	238	211	15	12	-	3	2	-	1

Uddrag af Jordmødrenes Bøger.
Extrait des registres des sages-femmes.

Tabel XIX (Forts.).		Antal Børn (Forts.).																			Efterbyrdsoperationer.	Tvillingfødsler.	Trillingfødsler.
		Fosterleier:					Fødselen fuldendt ved					Af Fostrene var:											
												Aborter (fødte i 5te, 6te og 7de Kalender- maaned).				Ufuld- baarne (fødte i 8de Kalender- maaned).		Fuldbaarne (fødte efter 8de Kalender- maaned).		Uopgivet.			
		Isseleie.	Ansigtisleie.	Sæde- eller Fodleie.	Tverleie.	Andet eller uop- givet Leie.	Naturens Hjælp.	Tang.	Vending.	Udtrækning.	Skarpe Instru- menter.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.						
Riget	50582	269	1537	285	1214	51482	1542	388	382	93	318	246	602	531	26541	24591	1058	699	714	6			
Byer	18538	75	570	80	306	18572	743	158	78	18	152	124	258	218	9668	9148	1	139	265	-			
Bygder	32044	194	967	205	908	32910	799	230	304	75	166	122	344	313	16873	15443	1057	560	449	6			
Amter:																							
1. Kristiania	6450	22	226	32	27 ¹⁾	6400	270	72	5	10	75	57	110	94	3281	3140	-	38	109	-			
2. Akershus	2720	11	73	17	107	2817	71	16	23	1	15	13	48	25	1416	1313	98	13	42	-			
3. Smaalenene	3856	11	82	14	25	3752	184	27	24	1	21	19	35	45	1954	1913	1	22	53	1			
4. Buskerud	2815	14	78	24	54	2865	65	27	25	3	23	20	29	36	1211	1166	500	31	35	-			
5. Jarlsberg og Larvik	2448	14	58	18	192	2639	53	18	17	3	13	12	20	31	1384	1270	-	12	32	1			
6. Hedemarken	2911	19	73	14	65	3001	52	16	11	2	11	15	38	28	1475	1417	98	48	40	-			
7. Kristians	2349	18	88	19	84	2449	64	21	19	5	14	3	34	30	1297	1095	85	23	33	-			
8. Bratsberg	2046	12	51	8	28	2063	56	9	15	2	9	9	22	23	1098	982	2	33	25	-			
9. Nedenes	1678	6	74	11	22	1706	49	10	25	1	12	3	21	23	899	831	2	22	33	-			
10. Lister og Mandal...	1729	15	32	4	18	1737	37	14	10	-	10	4	19	10	932	822	1	30	15	1			
11. Stavanger	3187	26	88	13	88	3210	139	22	30	1	16	18	29	23	1713	1600	3	60	48	-			
12. Søndre Bergenhus ..	2677	15	84	20	106	2782	61	27	30	2	9	10	23	23	1502	1334	1	87	31	-			
13. Bergen	2130	4	65	9	29	2098	99	20	20	-	15	18	21	23	1147	1013	-	18	18	-			
14. Nordre Bergenhus ..	1567	15	43	12	71	1596	39	15	16	42	8	4	7	5	821	838	25	31	19	1			
15. Romsdal	3125	18	86	22	51	3169	78	21	29	5	13	11	42	30	1613	1593	-	53	42	-			
16. Søndre Trondhjem ..	3171	12	136	20	89	3291	86	21	25	5	25	19	47	33	1746	1558	-	36	61	-			
17. Nordre —	1755	12	42	5	8	1757	46	3	14	2	6	3	15	16	960	817	5	26	26	1			
18. Nordland	2452	13	92	13	68	2545	52	16	20	5	10	4	26	17	1241	1121	219	58	32	-			
19. Tromsø	1096	6	52	7	49	1153	31	8	15	3	9	2	13	9	605	554	18	32	19	-			
20. Finmarken	420	6	14	3	33	452	10	5	9	-	4	2	3	7	246	214	-	26	1	-			

¹⁾ Blandt disse er medregnet et Tilfælde, hvor der var fremkaldt kunstig Abort.

Af Lægerne udførte
Opérations obstétricales

Tabel XX.	Samlet Antal Barsel- kvinder.	Samlet Antal Opera- tioner.	Forhold i pCt.	Tangfor- løsning.	Vending.
Riget	64671	1) 2019	3,12	1463	189
Amter:					
1. Kristiania	6837	382	5,6	261	33
2. Akershus	3246	56	1,7	46	7
3. Smaalenene	4404	149	3,4	125	7
4. Buskerud	3431	91	2,7	63	9
5. Jarlsberg og Larvik	2806	59	2,1	43	9
6. Hedemarken	3673	74	2,0	63	5
7. Kristians	3161	82	2,6	63	10
8. Bratsberg	2583	72	2,8	55	8
9. Nedenes	2001	47	2,3	30	8
10. Lister og Mandal	2081	58	2,8	44	6
11. Stavanger	3919	205	5,2	158	17
12. Søndre Bergenhus	3795	88	2,3	54	13
13. Bergen	2280	162	7,1	104	16
14. Nordre Bergenhus	2305	51	2,2	36	6
15. Romsdal	3630	87	2,4	66	9
16. Søndre Trondhjem	3905	130	3,3	100	11
17. Nordre —	2105	73	3,5	42	3
18. Nordland	4978	88	1,8	68	3
19. Tromsø	2386	49	2,1	32	8
20. Finmarken	1145	16	1,4	10	1

¹⁾ Hos 1990 Fødende (3,08 pCt.), idet ved 29 Tvillingfødsler begge Tvillinger forlöstes

Af **Skjørbug** (Scorbutus) forekom 39 Tilfælde. Dødelighed 10,3 pCt.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** (Pemphigus neonatorum) anmeldtes 130 Tilfælde og 28 Dødsfald. De fleste Tilfælde opgives fra Nordland, søndre Trondhjem, Søndre Bergenhus og Bergen.

Veneriske Sygdomme. Om de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syfilis henvises til Tabel XXXII (Side 64* og 65*).

Antallet af de paa Sygehuse indkomne Tilfælde af **Gonorré** (Uretrit) sees af Tabel XI (Side 21*).

Antallet af de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af venerisk Sygdom sees af Tabel XII (Side 22*), der tillige viser Sygdommens Form hos de Angrebne, disses Køn og Alder, forsaavidt det er opgivet, samt Fordelingen paa Amterne.

obstetriske Operationer.

faites par les médecins.

Ud- trækning.	Partus præmaturus artificialis.	Keiser- snit.	Per- foration.	Embry- otomi.	Accouche- ment forcé.	Reposition af frem- falden Arm.	Efter- byrds- opera- tion.	Abortus provo- catus.
103	15	4	38	4	7	1	194	1
20	5	3	1	-	-	-	58	1
1	-	-	-	-	-	-	2	-
9	-	-	2	-	-	-	6	-
3	-	-	2	-	4	-	10	-
2	-	-	2	-	-	-	3	-
2	-	-	1	-	-	-	3	-
2	-	-	4	1	-	-	2	-
2	-	-	2	-	-	-	5	-
2	1	-	1	-	-	-	5	-
-	-	-	-	-	3	-	5	-
14	-	-	3	-	-	-	13	-
7	1	-	1	-	-	-	12	-
12	6	-	1	-	-	-	23	-
-	-	-	3	-	-	-	6	-
1	1	-	4	-	-	-	6	-
8	1	-	2	-	-	-	8	-
12	-	-	2	-	-	-	14	-
3	-	-	3	3	-	1	7	-
3	-	1	2	-	-	-	3	-
-	-	-	2	-	-	-	3	-

ved kunstig Hjælp.

Spedalskhed (Lepra). Tabel XIII (Side 23*) giver en Oversigt over Til- og Afgang i Aarets Løb af de Spedalske i Anstalterne.

Tabel XIV (Side 24*) giver en Oversigt over samtlige Spedalske i Riget og over Sygdommens Bevægelse i og udenfor Anstalterne i Aarene 1856—1900.

Tabel XV (Side 25*) giver for Aarene 1856—1900 en Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Anstalterne m. m. amtsvis særskilt for Form og Køn. Forøvrigt henvises til Norges officielle Statistik, 4de Række No. 36: Beretning om de Spedalske i Norge i 1896—1900.

Tabel XVI (Side 26* og flg.) giver Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Lægedistrikterne samt Amternes Byer og Bygder. Tabellen, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Sundhedskommissionernes Tuberkuloseprotokoller (jfr. Lov af 8de Mai 1900), omfatter baade fra Aarets Begyndelse anmeldte Tilfælde og de i Aarets Løb tilkomne. Den

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.

Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Operation.	Samlet Antal Operationer.	Mødre ¹⁾ .				Børn.			
		Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde ²⁾ .	Forhold i pCt.		Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf var dødfødte.	Forhold i pCt.	
				i 1904.	i 1903.			i 1904.	i 1903.
Tangforløsning	1463	1443	15	1,0	1,5	1279	104	8,1	7,2
Vending	189	186	9	4,8	6,1	180	76	42,2	41,8
Udtrækning ved Bækkenendefødsel	103	99	2	2,0	2,3	92	25	27,2	31,8
Partus præmaturus artificialis	15	15	1	6,7	-	15	5	33,3	29,6
Keisersnit	4	4	1	25,0	-	4	-	-	50,0
Perforation	38	38	4	10,5	14,0	-	-	-	-
Embryotomi	4	4	-	-	-	-	-	-	-
Accouchement forcé	7	5	-	-	100,0	7	6	85,7	100,0
Efterbyrdsoperation .	194	193	5	2,6	1,2	-	-	-	-
Abortus provocatus .	1	1	-	-	33,3	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge Tvillinger er forløst ved Kunsthjælp, er Udfaldet for Moderen som Regel opført ved den paa 2den Tvilling udførte Operation. (Se Tabel XXII). ²⁾ Dødsarsagerne sees af Tabel IX.

indeholder derhos Opgave over de ved Flytning, Bedring og Død udgaaede, de ved Aarets Udgang tilbageværende, samt over de Tilfælde, hvor Tuberkulose-lovens §§ 6 og 10 er kommet i Anvendelse.

Ved Sammenligning med det tilbageværende Antal ved Udgangen af foregaaende Aar vil det sees, at Tallene ikke stemmer ganske. Dette skriver sig fra Feil paa enkelte af de indkomne Lister, idet Summerne af de ved Aarets Begyndelse kjendte Tilfælde og de i Aarets Løb anmeldte paa den ene Side ikke var lig Summerne af de udgaaede og de ved Aarets Slutning tilbageværende Mænd og Kvinder paa den anden Side.

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum, Phthisis) er opgivet som Dødsarsag for 4 489 Døde og betingede 16,6 pCt. af samtlige, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 20,6 pCt. af samtlige, ved ikke epidemiske Sygdomme foranledigede Dødsfald. Dødeligheden af Lungetuberkulose var i 1904 i Byerne 17,2 pCt. af samtlige opgivne Dødsfald ved Sygdom; sættes Dødsfald af epidemisk Sygdom ud af Betragtning, var Forholdet 22,7 pCt. For Bygderne var de tilsvarende Forhold 16,4 pCt. og 19,7 pCt.

Tabel XVII (Side 34* og 35*) giver Oplysning om Dødsfald af Lungetuberkulose i Riget, dets Byer og Bygder samt Overøvrighedsdistrikter for Aarene 1902—1904 i Forhold (pCt.) til samtlige kjendte Dødsfald ved Sygdom, til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme og i Forhold (pro mille) til Folkemængden.

Istedetfor en i de tidligere Medicinalberetninger indtaget Tabel, der viste Forholdet særskilt for Byer og Bygder i Overøvrighedsdistrikterne er der nu som Tillæg til Tabel XVII opført en samlet Opgave herover for Kristiania og Bergen og en lignende for de øvrige Byer. Forholdet for Byer og Bygder inden de enkelte Overøvrighedsdistrikter findes opført i den specielle Beretning for hvert Amt.

**Tvillingfødsler med kunstig Forløsning A) af begge Tvillinger,
B) af en Tvilling.**

Jumeaux nés après des opérations obstétricales A) sur tous les deux B) sur l'un des deux.

Tabel XXII. Operation ¹⁾ .	Udfald for									
	Mødre.		1ste Tvilling.			2den Tvilling.			Uop- givet hvilken Tvilling	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Dødf.
A. Begge Tvillinger.										
Tang paa begge Tvillinger....	10	-	9	1	-	9	1	-	-	-
Tang paa første, Vending paa anden Tvilling	6	-	5	1	-	5	1	-	-	-
Tang paa første, Udtrækning paa anden Tvilling	4	-	3	-	1	2	1	1	-	-
Vending paa begge Tvillinger..	4	-	2	-	1	1	1	1	1	1
Udtrækning paa begge Tvillinger	1	1	1	1	-	1	1	-	-	-
Udtrækning paa første, Vending paa anden Tvilling... ..	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-
Accouchement forcé	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Ialt	28	1	22	4	2	22	6	2	1	1
	29		28			28			2	
B) En af Tvillingerne.										
Tang.....	11	-	4	2	-	2	-	1	2	-
Vending	6	-	-	-	-	3	3	-	-	-
Udtrækning.....	5	-	2	-	-	2	-	1	-	-
Ialt	22	-	6	2	-	7	3	2	2	-
	22									

¹⁾ Udfaldet er medtaget i de øvrige Tabeller.

Det kjendte Antal Dødsfald af tuberkuløs Hjernebetændelse, Miliærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer var tilsammen 1 298 og udgjorde 4,8 pCt. af samtlige opgivne Dødsfald ved Sygdom (5,4 pCt. for Byerne og 4,5 pCt. for Bygderne).

Til Anskueliggjørelse af Lungetuberkulosens Udbredning blandt Befolkningen inden de forskellige Amter er der til denne almindelige Beretning føiet et farvelagt Kart, hvor man ved Beregningen af Tuberkulosemortaliteten er gaaet ud fra, at der inden de ikke kjendte Dødsårsager findes de samme Procentforhold af Lungetuberkulose som inden de kjendte.

Af **Kræft** (Cancer, Sarcoma) kjendes tilsammen 2 182 Dødsfald, der udgjør 8,1 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede, kjendte Dødsfald (7,2 pCt. for Byerne og 8,5 pCt. for Bygderne).

Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskellige Indikationer.

Résultats des accouchements A) par forceps, B) par version, C) par extraction, D) des accouchements prématurés artificiels, E) par opération césarienne, F) par perforation, G) par embryotomie, H) par accouchement forcé, I) par avortement provoqué -- d'après les indications différentes.

Tabel XXIII. Indikation.	Ialt udførte Opera- tioner.	Mødre		Børn		
		ilive.	døde.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Udfald.
A. Tangforløsning.						
Utilstrækkelige eller smertefulde						
Veer	¹⁾ 1161	1137	7	956	50	155
Bækkensneverhed	²⁾ 124	121	2	83	25	16
Barselkrampe	³⁾ 35	29	4	19	14	2
Placenta prævia og Blødning....	4	4	-	4	-	-
Uefftergivelige Fødselsdele	41	41	-	37	-	4
Blødning	3	3	-	2	1	-
Fibroma uteri	1	-	1	1	-	-
Hernia ventralis	1	1	-	-	-	1
Hymen imperforatus	1	1	-	1	-	-
Sygdom hos den Fødende.....	4	4	-	4	-	-
Truende Barselkrampe	2	1	1	1	1	-
— Livmoderbristning.....	3	3	-	3	-	-
Isseleie med Panden fortil	25	25	-	22	1	2
Skjævt Isseleie	5	5	-	5	-	-
Stort Forsterhoved	3	3	-	2	1	-
Fremfald af Navlesnor.....	11	11	-	4	6	1
Ansigtisleie	10	10	-	8	2	-
Fare for Fosterets Liv	18	18	-	14	1	3
Hydrokefalisk Fosterhoved	2	2	-	-	2	-
Pandeleie	2	2	-	2	-	-
Uopgivet Indikation	7	7	-	7	-	-
Tilsammen	1463	1428	15	1175	104	184
		1443		1463		
B. Vending.						
Utilstrækkelige eller smertefulde						
Veer	⁴⁾ 15	13	1	10	5	-
Bækkensneverhed	13	13	-	8	5	-
Barselkrampe.....	4	3	1	1	3	-
Placenta prævia og Blødning....	48	41	7	15	31	2
Blødning	3	3	-	2	1	-

¹⁾ Hos 1153 Fødende, hvoraf 17 var Tvillingfødende. Hos 8 af disse forløstes begge Tvillinger ved Tang; for de øvrige 9 Mødre, hvor kun den første Tvilling forløstes ved Tang, er Udfaldet opført i 5 Tilfælde under Vending og 4 under Udrækning.
²⁾ 1 Tvillingfødsel. ³⁾ Hos 34 Mødre, hvoraf 2 Tvillingfødende; hos 1 forløstes begge Tvillinger ved Tang; i det andet Tilfælde er Udfaldet opført under Vending, ved hvilken Operation 2den Tvilling forløstes. ⁴⁾ 1 Tvillingfødsel.

Tabel XXIII (Forts.).		Mødre		Børn		
Indikation.	Ialt udførte Operationer.	ilive.	døde.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Udfald.
Fortidlig Løsning af normalt siddende Placenta	1	1	-	-	1	-
Tverleie	1) 93	91	-	63	24	6
Fare for Fosterets Liv	2	2	-	1	1	-
Fremfald af Navlesnor	4	4	-	2	1	1
— - Arm	1	1	-	-	1	-
— - Haand	1	1	-	-	1	-
Hydrokefalisk Fosterhoved	1	1	-	-	1	-
Skjævt Hovedleie	2	2	-	1	1	-
Uopgivet Indikation	1	1	-	1	-	-
Tilsammen	189	177	9	104	76	9
		186		189		
C. Udtrækning.						
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	2) 82	80	-	55	17	10
Bækkensneverhed	1	1	-	1	-	-
Barselkrampe	1	1	-	1	-	-
Placenta prævia og Blødning	3	2	1	2	1	-
Blødning	3) 4	3	-	1	3	-
Svagheit hos Moderen	4) 2	-	1	2	-	-
Fremfald af Navlesnor	2	2	-	-	1	1
Fare for Fosterets Liv	5	5	-	2	3	-
Opslaaede Arme	3	3	-	3	-	-
Tilsammen	103	97	2	67	25	11
		99		103		
D. Partus præmaturus artificialis.						
Bækkensneverhed	13	12	1	9	4	-
Barselkrampe	2	2	-	1	1	-
Tilsammen	15	14	1	10	5	-
		15		15		
E. Keisersnit.						
Bækkensneverhed	4	3	1	4	-	-
		4				

¹⁾ 2 Tvillingfødsler. ²⁾ Udfaldet for 2 Tvillingfødsler er opført under Vending, ved hvilken Operation 2den Tvilling forløstes. ³⁾ 1 Tvillingfødsel. ⁴⁾ Tvillingfødsel.

Tabel XXIII (Forts.).	Indikation.	Ialt udførte Opera- tioner.	Mødre		Børn		
			ilive.	døde.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Udfald.
F. Perforation.							
Utilstrækkelige eller smertefulde							
Veer	1	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	26	24	2	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-
Truende Livmoderbristning	1	-	1	-	-	-	-
Hydrokefalisk Fosterhoved	4	4	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	3	3	-	-	-	-	-
Øreleie	1	1	-	-	-	-	-
Tverleie	1	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	38	34	4	-	-	-	-
			38				
G. Embryotomi.							
Tverleie	3	3	-	-	-	-	-
Sammenvoxede Tvillinger	1	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	4	4	-	-	-	-	-
H. Accouchement forcé.							
Barselkrampe	2	1	-	-	2	-	-
Placenta prævia og Blødning....	4	3	-	1	3	-	-
Uræmi	1	1	-	-	1	-	-
Tilsammen	7	1) 5	-	1	6	-	-
					7		
I. Abortus provocatus.							
Hyperemesis perniciosa	1	1	-	-	-	-	-

¹⁾ 2 var Tvillingfødende.

For **Sindssygdom** (Insania) indkom paa de almindelige Sygehuse 380 Personer (i 1903 316, i 1902 190 og i 1901 219); over disse giver Tabel XXXIII (Side 66* og 67*) en Oversigt. Af Sindssygdom uden Angivelse af sekundær Dødsårsag opgives 139 Dødsfald.

Paa Riges 14 Sindssygeasyler laa ved Udgangen af 1903 tilbage 1930 Personer. I Løbet af 1904 indkom 957; Antallet af tilsammen behandlede Syge var saaledes 2877. Antallet af Udgaaede var 887, deraf 140 Døde. Tilbage-liggende ved Aarets Udgang var 2000. Det samlede Antal Forplejningsdage var

Fødte og Døde.

Naissances et décès.

Tabel XXIV.	Fødte		Døde						
	levende.	død-fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulykkelige Hændelser.	Selv-mord.	Mord og Drab.
Riget	63955	1578	32467	4831	493	169	807	154	13
Amter:									
1. Kristiania	6774	161	3289	745	79	9	49	24	2
2. Akershus	3204	84	1519	191	23	7	37	11	3
3. Smaalenene	4366	109	1995	320	31	15	38	17	3
4. Buskerud	3388	82	1667	262	24	4	28	10	-
5. Jarlsberg og Larvik	2778	67	1415	201	20	5	27	9	-
6. Hedemarken	3632	83	1811	198	30	5	25	9	1
7. Kristians	3119	83	1483	146	30	3	30	9	-
8. Bratsberg	2550	70	1439	194	16	12	24	8	1
9. Nedenes	1979	48	1251	164	10	5	20	-	1
10. Lister og Mandal	2060	46	1248	158	15	5	38	2	-
11. Stavanger	3890	89	1945	296	28	15	44	3	-
12. Søndre Bergenhus	3746	96	1903	298	29	10	50	7	-
13. Bergen	2245	52	1151	240	18	6	14	2	-
14. Nordre Bergenhus	2280	54	1208	114	18	8	41	5	-
15. Romsdal	3583	97	2022	224	28	16	42	7	1
16. Søndre Trondhjem	3864	98	2237	317	28	5	32	10	-
17. Nordre —	2099	46	1208	131	15	6	21	9	-
18. Nordland	4936	109	1953	328	28	14	155	9	-
19. Tromsø	2344	75	1048	159	14	9	37	1	-
20. Finmarken	1118	29	675	145	9	10	55	2	1

723 009 og det gennemsnitlige, daglige Middelbelæg paa samtlige Asyler 1 975,4. For det Offentliges Regning behandledes 2 455 eller 85,0 pCt. af de i Aaret behandlede Syge. De paa Asylerne indtrufne Dødsfald er henførte under de nærmere kjendte Dødsårsager i det Overøvrighedsdistrikt, hvori Asylet er beliggende. Nærmere Redegjørelse for Sindssygeasylernes Virksomhed i 1904 findes i Norges officielle Statistik V. 1.

Tabel XVIII (Side 36* og 37*) giver hovedsagelig efter de fra Amtmændene indkomne Opgaver Oplysning om Antallet af Sindssyge forpleiede med Statsbidrag efter Lov af 27de Juni 1891 og om de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat og Kommuner.

Ifølge ovennævnte Lov, der traadte i Kraft 1ste Januar 1892, refunderes $\frac{4}{10}$ af Udgifterne ved de Sindssyges Forpleining af Statskassen, de øvrige $\frac{6}{10}$ udredes af vedkommende Amts- eller Bykommune, dog saaledes, at indtil Halvdelen af Amtskommunernes Tilskud kan overføres paa vedkommende Fattigdistrikt.

Fødte og Døde i
Nombre des naissances et des décès

Tabel XXV.	Bygderne.					
	Fødte		Døde			
	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.
Riget	44180	1100	22854	2863	328	130
Amter:						
1. Kristiania	-	-	-	-	-	-
2. Akershus	3127	82	1473	186	23	7
3. Smaalenene	2904	73	1358	182	16	11
4. Buskerud	2265	60	1167	159	20	4
5. Jarlsberg og Larvik	1701	46	907	111	13	3
6. Hedemarken	3405	81	1719	182	29	5
7. Kristians	2911	79	1402	129	29	3
8. Bratsberg	1914	51	1062	122	14	9
9. Nedenes	1490	37	978	128	8	5
10. Lister og Mandal	1470	31	913	112	13	4
11. Stavanger	2307	52	1204	136	16	12
12. Søndre Bergenhus	3746	96	1903	298	29	10
13. Bergen	-	-	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	2242	52	1195	113	18	8
15. Romsdal	2908	83	1669	163	20	13
16. Søndre Trondhjem	2500	60	1534	182	21	3
17. Nordre Trondhjem	1918	42	1118	125	15	5
18. Nordland	4471	93	1817	288	27	12
19. Tromsø	2030	62	914	139	11	9
20. Finmarken	871	20	521	108	6	7

Tabel XIX (Side 38* og 39*) giver Oplysning om Antallet af Barselkvinder, der inden Amterne samt Rigets Byer og Bygder er betjent af Jordmødre. Tabellen er udarbejdet efter de Uddrag, som Ordførerne i Sundhedskommissionerne har foretaget af Jordmødrenes Bøger. Den indeholder derhos Opgaver over, hvor mange Kvinder der var førstefødende og flerfødende, samt hvor mange gifte og ugifte. For Børnenes Vedkommende er foruden Kjøen opgivet Udfald, Fosterleie, Fødselsmaade og Udviklingsgrad. Antallet af udførte Efterbyrdsoperationer findes ogsaa opført.

Ifølge Opgaver fra det statistiske Centralbureau fødte i 1904 64 671 Kvin-

Bygderne og Byerne.

dans la campagne et dans les villes.

			Byerne.								
			Fødte		Døde						
ved ulyk- kelige Hæn- delser.	Selv- mord.	Mord og Drab.	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hændel- ser.	Selv- mord.	Mord og Drab.
646	98	11	19775	478	9613	1968	165	39	161	56	2
-	-	-	6774	161	3289	745	79	9	49	24	2
36	10	3	77	2	46	5	-	-	1	1	-
25	10	3	1462	36	637	138	15	4	13	7	-
24	8	-	1123	22	500	103	4	-	4	2	-
18	6	-	1077	21	508	90	7	2	9	3	-
22	8	1	227	2	92	16	1	-	3	1	-
27	5	-	208	4	81	17	1	-	3	4	-
18	8	1	636	19	377	72	2	3	6	-	-
14	-	1	489	11	273	36	2	-	6	-	-
28	1	-	590	15	335	46	2	1	10	1	-
31	2	-	1583	37	741	160	12	3	13	1	-
50	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2245	52	1151	240	18	6	14	2	-
40	5	-	38	2	13	1	-	-	1	-	-
37	6	1	675	14	353	61	8	3	5	1	-
17	4	-	1364	38	703	135	7	2	15	6	-
21	9	-	181	4	90	6	-	1	-	-	-
149	7	-	465	16	136	40	1	2	6	2	-
34	-	-	314	13	134	20	3	-	3	1	-
55	2	1	247	9	154	37	3	3	-	-	-

der (19 999 i Byerne og 44 672 i Bygderne) 65 533 Børn. Jordmødrene skulde saaledes have betjent 82,2 pCt. af samtlige fødende Kvinder (96,5 pCt. i Byerne og 75,8 i Bygderne). I 1903 var disse Forholdstal henholdsvis 81,2 pCt., 95,8 pCt. og 74,6 pCt. Af 853 Kvinder (13,19 pro mille), der i Henhold til Bureauets Opgaver fødte mere end 1 Barn, var 844 (13,05 pro mille) tvillingfødende og 9 (0,14 pro mille) trillingfødende. Ved en Tvillingfødsel i Vefsen (Nordlands Amt var Tvillingerne sammenvoxede fortil fra lidt nedenfor Navlen til ovenfor Kravebenet. I Søndre Bergenhus Amt fødtes 2 Misfostre, 1 i Tysnes og 1 i Lindaas; det sidste var en Anenekfal.

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald med kjendt
(Byer og Bygder) samt i
Décès totaux par cause connue dans les

Amt.	Tabel XXVI. Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
	Riget	32467	27924	86,0	VIII. Bratsberg Amt	1439	1197	83,2	
	Byer	9613	8966	93,3	Byer	377	287	76,1	
	Bygder	22854	18958	83,0	Bygder	1062	910	85,7	
I. Kristiania	3289	3065	93,2	Skjerve	542	487	89,9		
II. Akershus Amt	1519	1336	87,9	Kragerø	347	268	77,2		
Byer	46	34	74,0	Hollen	160	126	78,8		
Bygder	1473	1302	88,4	Sauland	118	94	79,7		
Aker	544	445	81,8	Kviteseid	113	103	91,2		
Ullensaker	481	422	87,7	Laardal	104	71	68,3		
Høland	210	211	100,5	Tinn	55	48	87,3		
Follo	284	258	90,8	IX. Nedenes Amt	1251	1161	92,8		
III. Smaalenenes Amt.	1995	1827	91,6	Byer	273	269	98,5		
Byer	637	580	91,1	Bygder	978	892	91,2		
Bygder	1358	1247	91,8	Østre Nedenes	373	332	89,0		
Eidsberg	329	283	86,0	Vestre —	628	622	99,0		
Moss	321	295	91,9	Aamli	92	60	65,2		
Sarpsborg	913	837	91,7	Evje	59	52	88,1		
Hvaler	432	412	95,4	Sætersdalen	99	95	96,0		
IV. Buskerud Amt	1667	1484	89,0	X. Lister og Mand. Amt	1248	1042	83,5		
Byer	500	459	91,8	Byer	335	304	90,7		
Bygder	1167	1025	87,8	Bygder	913	738	80,8		
Drammen Stadsfysik.	378	350	92,6	Kr.sands Stadsfysik.	224	218	97,3		
— Lægedistr.	245	225	91,8	Oddernes	317	220	69,4		
Ringerike	249	227	91,2	Undal	202	174	86,1		
Modum	394	320	81,2	Lyngdal	101	93	92,1		
Nes	113	92	81,4	Vanse	142	131	92,3		
Aal	54	53	98,1	Flekkefjord	262	206	78,6		
Sandsvær	184	168	91,3	XI. Stavanger Amt	1945	1536	79,0		
Rollag	50	49	98,0	Byer	741	700	94,5		
V. Jarlsb. og Larv. Amt	1415	1230	86,9	Bygder	1204	836	69,4		
Byer	508	448	88,2	Sogndal	96	59	61,5		
Bygder	907	782	86,2	Egersund	196	170	86,7		
Tønsberg	628	557	88,7	Sandnes	253	200	79,0		
Hof	276	230	83,3	Stav. Stadsfysikat..	478	463	96,9		
Larvik	511	443	86,7	Stav. Lægedistr....	136	96	70,6		
VI. Hedemarkens Amt	1811	1659	91,6	Finne	177	83	46,9		
Byer	92	82	89,1	Sand	161	88	54,7		
Bygder	1719	1577	91,7	Karmoen	212	195	92,0		
Solør og Odalen	529	450	85,1	Haugesund ¹⁾	269	182	67,7		
Hedemarken	655	628	95,9	XII. Søndre Bergen h. Amt	1903	1579	83,0		
Søndre Østerdalen ..	302	284	94,0	Sveen og Vikebygd					
Trysil	74	72	97,3	Herreder	33	20	60,6		
Rendalen	113	94	83,2	Indre Søndhordland	123	118	96,0		
Tønsset	128	131	100,2	Ytre —	141	131	92,9		
VII. Kristians Amt	1483	1263	85,2	Tysnes	120	111	92,5		
Byer	81	72	88,9	Indre Hardanger ..	130	119	91,5		
Bygder	1402	1191	85,0	Ytre —	118	83	70,3		
Hadeland og Land ..	306	287	93,8	Voss	136	117	86,0		
Søndre Valdres	91	67	73,6	Søndre Midthordland	188	182	96,8		
Nordre —	92	82	89,1	Nordre —	310	274	88,4		
Toten	341	287	84,2	Osterøen	247	155	62,8		
Faaberg	233	219	94,0	Alversund	118	88	74,6		
Ringebu	170	127	74,7	Lindaas	239	181	75,7		
Lom	155	141	91,0	XIII. Bergen	1151	1144	99,4		
Lesje	95	53	55,8						

¹⁾ Dødsfald i Sveen og Vikebygd Herreder, tilsammen 33, er medtagne i Summen for Hauge-sund Lægedistrikt, men ikke i Summen for Stavanger Amt, idet de tilhører Søndre Bergenhus Amt, hvor de findes opførte.

Aarsag og de ialt indtrufne Dødsfald inden Riget og Amterne
de enkelte Lægedistrikter.

départements et dans les districts civils médicaux.

Amt.	Tabel XXVI (Forts.). Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
XIV.	Nordre Bergen h. Amt	1208	1009	83,5		Grong	102	100	98,0
	By	13	12	92,3		Namsos	102	90	88,2
	Bygder	1195	997	83,4		Fosnes	65	49	75,4
	Lærdal	89	82	92,1		Kolvereid	63	38	60,3
	Lyster	73	61	83,6		Vikten	63	47	74,6
	Soandal	63	41	65,1	XVIII.	Nordlands Amt	1953	1552	79,5
	Vik	103	96	93,2		Byer	136	127	93,4
	Gulen	89	64	71,9		Bygder	1817	1425	78,4
	Kirkebø	83	77	92,8		Brønnø	154	127	82,5
	Ytre Søndfjord	132	89	67,4		Alstahaug	171	107	62,6
	Indre —	90	76	84,4		Vefsen	109	102	93,6
	Gloppen	78	78	100,0		Ranø	155	144	92,9
	Kinn	131	110	84,0		Lurø	116	106	91,4
	Ytre Nordfjord	116	97	83,6		Gildeskaal	77	63	81,8
	Nordfjordeidet	69	55	79,7		Bodø	144	145	100,7
	Indviken	92	83	90,2		Folden	58	24	41,4
XV.	Romsdals Amt	2022	1682	83,2		Skjerstad	155	154	99,4
	Byer	353	327	92,6		Steigen	38	31	81,6
	Bygder	1669	1355	81,2		Hammerø	39	32	82,1
	Vestre Søndmør	181	112	61,9		Lødingen	74	60	81,1
	Indre —	123	123	100,0		Ofoten	134	107	79,9
	Østre —	93	81	87,1		Flakstad	50	11	22,0
	Ørskog	96	82	85,4		Buksnes	128	88	68,8
	Nordre Søndmør	268	203	75,7		Østlofoten	80	72	90,0
	Ytre Romsdal	320	264	82,5		Hadsel	124	79	63,7
	Indre —	161	138	85,7		Sortland	147	94	63,9
	Søndre Nordmør	396	342	86,4		(Døde u. Lofotfisket	-	6)	-
	Sundalen	70	67	95,7	XIX.	Tromsø Amt	1048	796	76,0
	Surendalen	146	133	91,1		Byer	134	131	97,8
	Nordre Nordmør	168	137	81,5		Bygder	914	665	72,8
XVI.	Søndre Trondhj. Amt	2237	2006	89,7		Trondenes	181	121	66,9
	By	703	698	99,3		Ibbestad	112	107	95,5
	Bygder	1534	1308	85,3		Tranø	73	60	82,2
	Trondhj. Stadsfysik.	703	698	99,3		Berg	27	14	51,9
	Strinden	231	135	58,4		Lenviken	72	37	51,4
	Selbu	100	63	63,0		Maalselven	68	46	67,6
	Røros ¹⁾	114	125	109,6		Balsfjorden	59	46	78,0
	Guldalen	204	177	86,8		Tromsø	220	173	78,6
	Opdal ¹⁾	97	60	61,9		Lyngen	105	92	87,6
	Orkedalen	250	260	104,0		Karlsø	51	37	72,5
	Hevne	73	64	87,7		Skjervø	80	63	78,8
	Hitteren	146	133	91,1	XX.	Finmarkens Amt	675	427	63,3
	Ytre Fosen	135	122	90,4		Byer	154	151	98,0
	Indre —	93	86	92,5		Bygder	521	276	53,0
	Nordre —	101	83	82,2		Alten	102	57	55,9
XVII.	Nordre Trondhj. Amt	1208	929	76,9		Loppen	47	28	59,6
	Byer	90	76	84,4		Hammerfest	100	88	88,0
	Bygder	1118	853	76,3		Maasø	65	30	46,2
	Stjørdalen	179	125	69,8		Kistrand	44	17	38,6
	Frosten	138	67	48,6		Lebesby	47	7	14,9
	Levanger	188	134	71,3		Tanen	62	16	25,8
	Inderøen	142	129	90,8		Varde	76	75	98,7
	Stenkjær	166	150	90,4		Vadsø	98	86	87,8
						Sydvaranger	34	23	67,6

¹⁾ 4 Dødsfald i Tolgen og 6 i Inset Sogne, hvilke tilhører Hedemarkens Amt, er medtagne i Summen for de respektive Lægedistrikter, men ikke for Amtet.

De hyppigste af Lægerne opgivne Dødsårsager ved Sygdom.

Causes de décès (morts par accidents non compris), classées par ordre de fréquence.

Dødsårsag	Sum.	Deraf i		Procentforhold af samtlige opgivne Dødsfald ved Sygdom.		
		Byer.	Bygder.	Riget.	Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	4489	1500	2989	16,6	17,2	16,4
Alderdomssvaghed	4187	568	3619	15,5	6,5	19,8
Kræft (Cancer og Sarkom)	2182	632	1550	8,1	7,2	8,5
Lungebetændelse	1476	495	981	5,5	5,7	5,4
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	1371	562	809	5,1	6,4	4,4
Organisk Hjertesygdom	1358	453	905	5,0	5,2	5,0
Tuberkulose udenfor Lungerne	1298	474	824	4,8	5,4	4,5
Hjerneslag	1280	411	869	4,7	4,7	4,8
Medfødt Svaghed	999	400	599	3,7	4,6	3,3
Kronisk Bronkit og Bronkiektasi	740	219	521	2,7	2,5	2,9
Akut Diarré (Kolerine)	714	428	286	2,6	4,9	1,6
Bright's Nyresygdom	697	221	476	2,6	2,5	2,6
Hjertelammelse	469	174	295	1,7	2,0	1,6
Kramper hos Smaa børn	455	190	265	1,7	2,2	1,5
Mave-Tarmkatarr	385	113	272	1,4	1,3	1,5
Difteri (Croup)	318	122	196	1,2	1,4	1,1
Suppurativ Hjernebetændelse	266	127	139	1,0	1,5	0,8
Mæslinger	234	138	96	0,9	1,6	0,5
Diffus Peritonit	227	75	152	0,8	0,9	0,8
Cystit, Cystopyelonefrit	212	66	146	0,8	0,8	0,8
Andre Hjernesygdomme (kfr. Tabel XXXV B I)	201	81	120	0,7	0,9	0,7
Tarmslyng	193	36	157	0,7	0,4	0,9
Arteriosklerose	184	89	95	0,7	1,0	0,5
Andre Nyre- og Urinveissygdomme (kfr. Tabel XXXV B VI)	167	54	113	0,6	0,6	0,6
Sukkersyge	157	57	100	0,6	0,7	0,5
Pyæmi, Sæphæmi	155	55	100	0,6	0,6	0,5
Kighoste	140	61	79	0,5	0,7	0,4
Sindssygdomme	139	45	94	0,5	0,5	0,5
Rakit	136	85	51	0,5	1,0	0,3
Influenza	121	42	79	0,4	0,5	0,4
Blindtarmbetændelse	113	36	77	0,4	0,4	0,4
Rygmarvssygdomme	107	35	72	0,4	0,4	0,4
Barselseber	106	26	80	0,4	0,3	0,4
Andre Dødsårsager ved Sygdom	1706	665	1041	6,3	7,6	5,7
Samtlige opgivne Dødsårs. ved Sygd.	26982	8735	18247			

Af **obstetriciske Operationer** opgives udført af Læger 2 019 hos 1 990 Fødende eller hos 3,1 pCt. af samtlige Barselkvinder, idet ved 29 Tvillingfødsler begge Tvillinger forløstes ved Kunsthjælp.

Vakcinerede.

Vaccination.

Tabel XXVIII.		Middeltal af levende Fødte i Treaaret 1902—1904.	Antal Vaccine- rede i 1904.	Forhold i pCt.
Riget	65304	50304	77,0	
Amter:				
1. Kristiania.....	7237	4408	60,8	
2. Akershus	3244	2791	86,0	
3. Smaalenene	4417	2596	58,8	
4. Buskerud	3377	3362	99,6	
5. Jarlsberg og Larvik.....	2835	2486	87,7	
6. Hedemarken.....	3707	2667	71,9	
7. Kristians	3225	2374	73,6	
8. Bratsberg	2698	2013	74,6	
9. Nedenes	2061	1892	91,8	
10. Lister og Mandal	2123	1598	75,3	
11. Stavanger.....	3867	2767	71,6	
12. Søndre Bergenhus	3783	3293	87,0	
13. Bergen	2331	1298	55,7	
14. Nordre Bergenhus	2299	2196	95,5	
15. Romsdal	3772	3260	86,4	
16. Søndre Trondhjem....	3912	3128	80,0	
17. Nordre —	2103	1453	69,1	
18. Nordland	4842	3963	81,8	
19. Tromsø.....	2332	1920	82,3	
20. Finmarken	1139	839	73,6	

Tabel XX (Side 40* og 41*) viser Operationernes Art og Fordeling paa Overøvrighedsdistrikterne.

Tabel XXI (Side 42*) viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XXII (Side 43*) giver Oplysning om de ved Kunsthjælp forløste Tvillinger.

Tabel XXIII (Side 44* o. flg.) giver en Oversigt over Udfaldet af de obstetriciske Operationer efter de forskjellige Indikationer.

Antallet af **Fødte** og **Døde** i Riget og Amterne vil sees af Tabel XXIV, der er et Uddrag af de fra det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i Aaret.

Fordelingen af **Fødte** og **Døde** m. v. paa Rigets Bygder og Byer sees af Tabel XXV (Side 48* og 49*).

Oversigt over de udførte

Liste des actes

Tabel XXIX. Overøvrighedsdistrikter.	Legale Obduktioner		Syns- forretninger over Lig og Lig- rester.	Under- søgelser af Levende i Anledning af tilføiet Legems- skade.
	af Nyfødte.	af Andre.		
Riget	34	26	26	12
Amter:				
1. Kristiania	5	11	-	-
2. Akershus	3	-	1	-
3. Smaalenene	1	-	7	-
4. Buskerud	1	3	-	-
5. Jarlsberg og Larvik	2	-	-	-
6. Hedemarken	1	-	2	1
7. Kristians	4	1	2	1
8. Bratsberg	1	2	1	1
9. Nedenes	-	1	2	1
10. Lister og Mandal	-	2	3	-
11. Stavanger	1	1	-	1
12. Søndre Bergenhus	1	-	-	2
13. Bergen	3	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	-	-	-	-
15. Romsdal	2	1	2	-
16. Søndre Trondhjem	3	-	-	-
17. Nordre —	-	1	2	-
18. Nordland	2	1	4	1
19. Tromsø	2	1	-	-
20. Finmarken	2	1	-	4

Antallet af levende Fødte udgjorde 63 955 og af Døde 32 467.

For det hele Rige bliver der saaledes et Overskud af 31 488 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 50,8.

I Bygderne udgjorde Antallet af levende Fødte 44 180 og af Døde 22 854, altsaa et Overskud af 21 326 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 51,7.

I Byerne udgjorde Antallet af levende Fødte 19 775 og af Døde 9 613, hvorved der bliver et Overskud af 10 162 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 48,6.

retsmedicinske Forretninger.

médicaux forenses.

Undersøgelser af Kvinder til Afgjørelse af Spørgsmaal om		Under-søgelser af Børn eller voxne Kvinder til Afgjørelse af Spørgsmaal om forøvet Utugt.	Under-søgelser af Helbredstilstand.	Andre retsmedicinske Forretninger.	Til-sammen almindelige retsmedicinske Forretninger.	Rets-psykiatriske Erklæringer.	Rets-kemiske Erklæringer.	Samlet Antal Erklæringer og Forretninger.
sted-fundet Samleie.	Svangerskab eller Fødsel.							
2	13	13	15	21	162	74	1	237
-	-	-	-	3	19	9	1	29
-	-	-	-	-	4	-	-	4
-	1	1	-	-	10	6	-	16
1	1	3	1	3	13	9	-	22
-	1	1	-	-	4	2	-	6
-	-	-	-	-	4	8	-	12
-	3	-	-	1	12	8	-	20
-	-	-	-	-	5	3	-	8
-	-	-	3	-	7	4	-	11
-	-	-	-	-	5	2	-	7
-	3	-	2	1	9	5	-	14
-	-	5	-	1	9	2	-	11
-	-	-	-	-	3	-	-	3
-	1	-	-	2	3	1	-	4
-	-	1	4	2	12	4	-	16
-	1	-	-	-	4	2	-	6
-	1	-	2	1	7	1	-	8
-	1	-	2	2	13	2	-	15
-	-	1	-	-	4	1	-	5
1	-	1	1	5	15	5	-	20

I de af Lægerne indsendte Opgaver over Døde er **Dødsarsagen** opgivet for 27 924 eller 86,0 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og for 26 982 eller 85,7 pCt. af de ved Sygdom fremkaldte Dødsfald (31 493).

For Bygderne er opgivet Dødsarsag for 18 958 Døde eller 83,0 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og for 18 247 eller 82,6 pCt. af de ved Sygdom foranledigede Dødsfald (22 099).

For Byerne er opgivet Dødsarsag for 8 966 Døde eller 92,1 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og for 8 735 eller 91,9 pCt. af de ved Sygdom foranledigede Dødsfald (9 394).

De af Lægerne opgivne Dødsaaarsager i Procentforhold til samtlige indtrufne Dødsfald i Riget, dets Byer og Bygder, og i de enkelte Lægedistrikter sees af Tabel XXVI (Side 50* og 51*).

De hyppigste af Lægerne opgivne Dødsaaarsager ved Sygdom sees af Tabel XXVII paa Side 52*.

De opgivne **Dødsaaarsager** er sammenstillede i Tabellerne XXXV—XXXVIII; i Tabel XXXV findes opført de kjendte Dødsaaarsager i Riget og Amterne, i Tabel XXXVI Kjø- og Aldersopgaver for de i Riget Døde med kjendt Dødsaaarsag, i Tabel XXXVII Dødsaaarsager i Byerne og i Tabel XXXVIII Kjø- og Alder for de i Byerne Døde.

De **Vakcineredes** Antal udgjorde ifølge Embedslægerens Indberetninger 50 304 eller 77,0 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1902—1904. I 1903 var Antallet 51 242 eller 78,2 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1901—1903.

Tabel XXVIII viser Antallet af Vakcinerede i Amterne og Forholdet til Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1902—1904 for hvert Amt.

Ved Statens Vaccineinstitut i Kristiania indpodedes 27 Kalve, af hvilke 4 maatte kasseres paa Grund af manglende Anslag. Af de anvendte 23 Kalve høstedes i det Hele 366,3 Gram Vaccine. Høstningen er altid foretaget i 5te Døgn. I 1 513 Forsendelser udsendtes 12 966 Rør, tilstrækkelig til 73 412 Personer. Ifølge de indkomne Beretninger er der foretaget 47 380 Vaccinationer og 5 749 Revakinationer. Anslagsprocenten var 95,4 pCt. for 1ste Gangs Vakcinerede og 51,1 pCt. for Revakinerede.

Tabel XXIX giver Oplysning om Antallet af udførte **retsmedicinske Forretninger** for 1904 efter Opgaver fra den retsmedicinske Kommission.

Sygehuse. Statsanstalter: Rigshospitalet i Kristiania, der tillige er klinisk Undervisningsanstalt, 2 Stiftelser for Spedalske (i Bergen og ved Trondhjem), 2 Sanatorier for Tuberkuløse, 1 ved Molde og 1 i Lyster, 3 militære Sygehuse (Garnisonssygehuset i Kristiania, Karl Johansværens Sygehus i Horten og det militære Sygehus i Fredriksstad). Under Statens Bestyrelse hører endvidere Vaarsildafgiftsfondets Sygehuse i Haugesund og i Florø. Staten yder Bidrag til Kysthospitalerne for skrofuløse Børn, ved Fredriksværn og i Hageviken ved Bergen. Af Amtssygehuse findes et eller flere i de fleste Amter, i det Hele 29; i Tromsø Stift tilhører disse vedkommende Amters Medicinalfond, og flere af dem er kun i Virksomhed i Fisketiden. I de fleste Byer og i enkelte Landdistrikter findes kommunale Sygehuse, tildels i Forening med Epidemilazareter. Af andre Sygehuse kan endvidere nævnes Diakonisseanstaltens og Diakonhjemmets Sygehuse samt Vor Frue Hospital (katholsk) i eller ved Kristiania, flere private Kliniker i Kristiania, Bergen og andre Byer samt flere af den katholske Mission oprettede mindre Sygehuse. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særegne Sygeafdelinger, og ved forskellige Fattighuse, Fabrikker, Bergværker og lign. findes større eller mindre Sygelokaler.

Der var to **Fødselsstiftelser** i Virksomhed, 1 i Kristiania og 1 i Bergen, begge forbundne med Jordmoderskoler. Til Fødselsstiftelsen i Kristiania er desuden knyttet en liden Afdeling for Kvinde- og en for Barnesygdomme.

Antallet af **Sindssygeasyler** var 14, nemlig 4 Statsasyler, 2 til milde Stiftelser knyttede Asyler, 4 kommunale og 3 private Asyler, samt Kriminalasylet i Trondhjem.

Tabel XXX. Kurstedets Navn m. v.	Ialt opgivet Antal Pati- enter (Gjester).	Deraf	
		Norske.	Udlændinger.
St. Olafs Bad paa Modum (hos Lægen indskrevne Kurgjester)	209	172	37
Sandefjord Bad:			
Svovlbad og Sjøbad.....	740	627	113
		af 275 Kurgjester var:	
Larvik Bad- og Kuranstalt	352	202	73
Doktor Dedichens Kursted for Sinds- syge	{	Der henvises til Beretningen om Sinds- sygeasyllernes Virksomhed i 1904.	
Gausdal Høifjeldssanatorium:			
Klimatisk Kursted	384	103	281
Tuddal Høifjeldssanatorium	211	uopgivet	
Breidablik:			
Fjeld- og Skogsanatorium	240	130	110
Grefsen Sanatorium for Tuberkulose	39	32	7
Glittre Folkesanatorium (for Tuber- kulose i Tiden fra ²² / ₆ 1904 til ²¹ / ₆ 1905)	123	uopgivet	
Doktor Torps Sygehjem for Nervesvæk- kede og Rekonvalescenter ...	39	27	12
Mesnaliens Kursted for Brystsvage	101	49	52
Doktor Haus's Inhalatorium i Kri- stiania	83	82	1
Fefor Høifjeldssanatorium	388	191	197
Kristiania orthopædiske og mediko- mekaniske Institut.....	588	587	1
Holmenkollen Sanatorium	892	357	535
Voksenkollen Sanatorium	1282	330	952
Hankø Bad	560	366	194

Norske Kursteder. Fra de i ovenstaaende Tabel opførte Kursteder er der indkommet Indberetninger om deres Virksomhed i 1904; efter disse Indberetninger anføres her Antallet af Patienter (Gjester) med Angivelse af, hvor mange var Norske og hvormange Udlændinger.

Med Hensyn til Sundhedstilstanden ved Rigets **Strafarbeidsanstalter** henvises til Beretningen om Rigets Landsfængsler.

Riget er delt i 158 **Lægedistrikter**, hvoraf 6 Stadsfysikater. Desuden var i Finmarken ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt.

Medicinalpersonalet. 35 Læger udgik i Aarets Løb fra Universitetet. Ifølge Lægefortegnelsen for 1904 og dennes Tillæg var Antallet af autoriserede Læger ved Aarets Udgang 1 210, hvoraf 31 kvindelige. Efter Fradrag af 167 i Udlandet bosatte, eller hvis Opholdssted var ukjendt, var 623 eller 59,7 pCt. bosatte i Byerne og 420 eller 40,3 pCt. bosatte i Landdistrikterne. Ialt var 1 138 bosatte i Norge og 72 i Udlandet (deraf 4 i forskellige Lande i Europa, 2 i Asien, 10 i Afrika, 1 i Australien, 55 i Amerika).

Af de her i Landet bosatte Læger var ifølge Lægefortegnelsen 1 Livmedikus, 15 Professorer, 2 Prosektorer, den ene tillige Sekretær ved det medicinske Fakultet, 1 Amanuensis ved Universitetet, 1 Medicinaldirektør, 1 Kontorchef og 3 Sekretærer i Medicinaldirektoratet, 1 Direktør for det civile Veterinærvæsen, 6 Stadsfysici, 146 Distriktslæger¹⁾, 2 Berglæger (deraf 1 tillige Distriktslæge), 4 var Direktører og 4 Reservelæger ved Statens Sindssygeasyler, 2 Direktører for Tuberkulose-sanatorier, 1 Læge ved Kriminalasylet (tillige Bestyrer af et kommunalt Sindssygeasyl), 11 Læger ved kommunale eller private Asyler. Ved Rigshospitalet var ansat 1 Direktør, 9 Overlæger, 4 Reservelæger og 9 Assistenten ved enkelte Hospitalsafdelinger, det patologisk-anatomiske Institut og Røntgeninstitutet, 1 var Overlæge for den spedalske Sygdom og 2 Læger ved Stiftelser for Spedalske. Ved Fødselsstiftelserne var ansat 2 Overlæger (deraf 1 Professor) og 2 Reservelæger. Ved Strafanstalterne var 4 Læger ansatte; 47 opføres som Læger ved Amtssygehuse, kommunale eller andre Sygehuse (deriblandt flere Distriktslæger), 1 som Direktør for Kristiania Bys Sygehus, 2 som Sundhedsinspektører, 21 som By- eller Kommunalæger i Byerne, 9 som Læger ved Bad eller Sanatorier.

I Armeens Sanitet: 1 Generallojtnant, 1 Oberst, 2 Oberstløjtnanter, 11 Majorer, 43 Kapteiner, 14 faste Premierløjtnanter.

I Marinens Sanitet: 1 Kommandørkaptein, 7 Kapteiner, 5 faste Premierløjtnanter.

812 Læger opføres uden nogen fast Ansættelse, og 1 havde civilt Embede udenfor Lægestanden²⁾.

Antallet af **Apothek** i Virksomhed var 144, hvoraf 36 med reelt, 108 med personligt Privilegium, deraf 1 givet Rigshospitalet som saadant, 7 Apothek havde Filial, der er medregnede blandt de med personligt Privilegium.

Apothekenes Fordeling paa Lægedistrikterne sees af Tabel I. Tabel XXXI (Side 60* o. flg.) giver en Oversigt over det ved Landets Apothek fungerende Personale, forsaavidt derom haves Oplysning.

I 1904 underkastede 16 sig Apothekerexamen.

Af **Tandlæger** var der ifølge Fortegnelsen over autoriserede Læger, Tandlæger og Dyrlæger i Norge i 1904 286. For 271 er deres Bopæl i Lægedistrikterne kjendt, se Tabel I.

Af **Jordmødre** udexamineredes 64, deraf ved Jordmoderskolen i Kristiania 44, ved Jordmoderskolen i Bergen 20. Jordmødrenes Antal var efter Embedslægernes Opgaver 1 270, hvis Fordeling paa Amter og Lægedistrikter sees af Tabel I.

Hjælpevaccinatorernes Antal var efter Distriktslægernes Opgaver 722, hvis Fordeling paa Amter og Lægedistrikter sees af Tabel I.

¹⁾ Ved Fortegnelsens Udgivelse var en Del Distriktslægeembeder ubesatte. ²⁾ Ovenfor er flersteds samme Læge opført under forskellige Stillinger.

Følgende Kommuner erholdt i 1904 kongelig Approbation paa **Sundhedsforskrifter** eller Tillæg til og Forandringer i saadanne:

Bodø Kjøbstad (Nordlands Amt) 30te Januar.
 Nordre Odalen Herred (Hedemarkens Amt) 13de Februar.
 Manger Herred (Søndre Bergenhus Amt) 20de Februar.
 Lindaas Herred (Søndre Bergenhus Amt) 20de Februar.
 Langesund Ladested (Bratsberg Amt) 9de Marts.
 Høvaag Herred (Nedenes Amt) 9de Marts.
 Lille-Elvedalen Herred (Hedemarkens Amt) 16de Marts.
 Agdenes Herred (Søndre Trondhjems Amt) 16de Marts.
 Hillesø Herred (Tromsø Amt) 16de Marts.
 Nittedalen Herred (Akershus Amt) 9de April.
 Østerrisør Kjøbstad (Nedenes Amt) 16de April.
 Hitterdal Herred (Bratsberg Amt) 7de Mai.
 Vatne Herred (Romsdals Amt) 11te Juni.
 Sund Herred (Søndre Bergenhus Amt) 20de Juni.
 Skien Kjøbstad (Bratsberg Amt) 16de Juli.
 Aalesund Kjøbstad (Romsdals Amt) 20de November.
 Bykle Herred (Nedenes Amt) 19de November.
 Brønnø Herred (Nordlands Amt) 12te December.

Desuden er der under 16de April og 4de Juni for Selbu og Aalen i Søndre Trondhjems Amt vedtaget Forskrifter til Forebyggelse af ondartede, smitsomme Sygdomme i Overensstemmelse med Justitsdepartementets Udkast af 26de April 1899.

Endvidere er under 4de Juni, 29de August, 1ste Oktober og 3die og 12te December approberet Bestemmelser angaaende Ordningen af Meddelelsespligten ved tuberkuløse Syges Flytning i følgende Herreder:

Hurdalen (Akershus Amt), Borge (Smaalenenes Amt), Nedre Eker, Modum, Aal og Hol (Buskerud Amt), Tønsberg By og Stokke (Jarlsberg og Larvik Amt), Ringsaker, Aamot og Tolgen (Hedemarkens Amt), Østre Gausdal, Biri og Lunner (Kristians Amt), Kragerø By og Fyresdal (Bratsberg Amt), Iveland (Nedenes Amt), Stavanger By, Haugesund By, Skudenes, Kopervik, Avaldsnes og Tysvær (Stavanger Amt), Masfjorden (Søndre Bergenhus Amt), Bergen By, Vik (Nordre Bergenhus Amt), Søkkelven (Romsdals Amt), Agdenes, Stadsbygden og Aalen (Søndre Trondhjems Amt), Hegre og Kolvereid (Nordre Trondhjems Amt), Bodø By, Lødingen, Bø og Saltdalen (Nordlands Amt).

Apothek og Personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

	Tabel XXXI. Amt.	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farma- ceutisk Kandidat.	Farmaceut uden Apothek- kerexamen.	Discipel.
I.	Kristiania: ¹⁾							
	Elefanten	1	-	1	-	3	-	-
	Svanen	1	-	-	1	5	-	1
	Løven	-	1	1	-	3	-	-
	Rigshospitalets Apothek	-	²⁾ 1	1	-	5	-	-
	Hjorten	-	1	-	1	3	-	1
	Nordstjernen	-	1	1	-	4	-	-
	Falken	-	1	1	-	1	2	-
	Hygiea	-	1	1	-	4	-	1
	Oslo Apothek	-	1	1	1	1	1	-
	Grünerløkkens Apothek	-	1	1	-	3	1	-
	Orion	-	1	1	-	5	-	-
	Idun	-	1	1	-	2	-	-
	Jernb.torvets Apothek	-	1	1	-	4	1	-
	Kronen	-	1	1	-	4	1	-
	Uranienborg Apothek	-	1	1	-	1	1	2
	Hebe	-	1	1	-	2	1	-
	Bien	-	1	1	-	2	1	2
	Det røde Kors	-	1	1	-	1	1	-
	Rodeløkkens Apothek	-	1	1	-	2	1	-
	St. Hans Haugens Apoth.	-	1	1	-	2	-	-
	Bjørnen	-	1	1	-	2	1	2
	Apoth. ved Vestbanen	-	1	1	-	2	-	2
II.	Akershus Amt:							
	Sandviken	-	1	1	-	2	-	-
	Lillestrøm	-	1	1	-	2	-	-
	Bidsvold	-	1	1	-	1	-	1
	Filial i Jesseim	-	1	-	1	1	-	1
	Dreøbak	1	-	1	-	1	-	-
III.	Smaalenenes Amt:							
	Moss:							
	Elefanten	1	-	1	-	1	-	1
	Ørnen	-	1	-	1	2	-	-
	Fredriksstad:							
	Vestsidens Apothek	1	-	-	1	1	1	-
	Svanen	-	1	1	-	-	1	1
	Hjorten	-	1	1	-	2	-	1
	Filial i Græsvik	-	1	-	1	-	-	-
	Selbak	-	1	1	-	1	-	-
	Sarpsborg:							
	Sarpsborgs Apothek	-	1	-	1	-	1	-
	Løveapotheket	-	1	1	-	2	1	1
	Mysen	-	1	1	-	-	1	1
	Fredrikshald:							
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	3	-	1
	Filial i Tistedalen	-	1	-	1	-	-	-

¹⁾ Ved flere Apothek i Kristiania har enkelte Farmaceuter kun halv Plads.

²⁾ Ifølge kgl. Resolution af 4de December 1856 har Rigshospitalet som saadant Ret til at drive et Apothek.

Apothek og Personale.

	Tabel XXXI (Forts.). Amt.	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farma- ceutisk Kandidat.	Farmaceut uden Apothek- kerexamen.	Discipel.
IV.	Buskerud Amt:							
	Drammen:							
	Bragernes	1	.	1	.	3	.	1
	Strømsø	.	1	1	.	2	.	.
	Ørnen	.	1	1	.	.	1	.
	Hønefoss	1	.	1	.	2	.	.
	Høngsund i Øvre Eker	.	1	1	.	1	.	1
	Filial i Vikesund	.	1	.	1	.	1	.
	Kongsberg	1	.	1	.	1	.	1
	Hallingdals Apothek .	.	1	1	.	.	.	1
V.	Jarlsberg og Larvik							
	Amt:							
	Horten....	.	1	1	1	1	1	.
	Tønsberg:							
	Løven	1	.	.	1	1	.	1
	Svanen	.	1	1	.	2	.	1
	Svelviken	.	1	1	.	.	.	1
	Holmestrand	1	.	1	.	1	.	1
	Sandefjord:							
	Sandefjord Apothek..	.	1	.	1	.	1	.
	Nordstjernen	.	1	1	.	1	.	1
	Larvik: Ørnen.....	1	.	1	.	2	.	1
	Svanen	.	1	1	.	1	1	.
	Filial i Fredriksværn	.	1	.	1	.	.	1
VI.	Hedemarkens Amt:							
	Kongsvinger.....	1	.	1	.	1	.	1
	Hamar: Svanen	.	1	1	.	1	.	1
	Løven	.	1	1	.	1	.	2
	Ringsaker.....	.	1	1	.	.	.	1
	Elverum	.	1	1	1	2	.	.
	Rena	.	1	1	.	1	.	1
	Flisen.....	.	1	1	.	1	.	.
	Tønset.....	.	1	1	.	1	.	2
VII.	Kristians Amt:							
	Brandbu	.	1	1	.	1	.	.
	Valdres Apothek	.	1	1	.	1	.	1
	Totens Apothek	.	1	.	1	.	1	1
	Gjøvik	.	1	1	.	2	.	.
	Lillehammer	1	.	1	.	1	1	1
VIII.	Bratsberg Amt:							
	Skien:							
	Svanen	1	.	1	.	2	.	1
	Skien's nye Apothek ..	.	1	1	.	2	.	1
	Porsgrund.....	1	.	1	.	1	.	2
	Brevik	1	.	1	.	.	1	1
	Langesund	.	1	1	.	.	.	1
	Kragerø	1	.	1	.	1	.	1
	Ulefoss.....	.	1	1	.	.	1	.
	Kviteseid	.	1	1	.	.	1	1
	Notodden.....	.	1	1	.	1	.	1

Apothek og Personale.

	Tabel XXXI (Forts.). Amt.	Privilegium.		Personalet.					
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farma- centisk Kandidat.	Farmaceut uden Apothe- kerexamen.	Discipel.	
IX.	Nedenes Amt:								
	Østerrisor	1	-	1	-	1	-	2	
	Tvedestrand	-	1	-	1	1	-	1	
	Arendal:								
	Løven	1	-	1	-	3	-	1	
	Svanen	-	1	1	-	2	-	1	
	Grimstad	1	-	1	-	2	-	1	
	Lillesand	-	1	1	-	2	-	-	
X.	Lister og Mandal Amt:								
	Kristiansand:								
	Løven	1	-	1	-	2	-	1	
	Elefanten	1	-	-	1	-	2	-	
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1	
	Mandal	1	-	1	-	1	-	1	
	Farsund	-	1	1	-	-	1	1	
	Flekkefjord	1	-	1	-	-	1	1	
XI.	Stavanger Amt:								
	Egersund	-	1	1	-	1	-	2	
	Sandnes	-	1	1	-	-	1	2	
	Stavanger:								
	Hygiea	1	-	1	-	1	1	1	
	Hjorten	-	1	1	-	1	1	1	
	Svanen	-	1	-	1	2	-	2	
	Løven	-	1	1	-	1	1	-	
	Kopervik	-	1	1	-	1	-	1	
	Haugesund:								
	Løven	-	1	1	-	1	1	-	
	Havfruen	-	1	1	-	2	-	-	
XII.	Søndre Bergenhus Amt:								
	Vossevangen	-	1	1	-	2	-	1	
	Lervik	-	1	1	-	1	-	-	
	Arne	-	1	1	-	-	-	1	
XIII.	Bergen:								
	Løven	1	-	1	-	4	-	-	
	Svanen	1	-	1	1	6	-	-	
	Elefanten	-	1	-	1	2	-	1	
	Hjorten	-	1	1	1	2	-	-	
	Nordstjernen	-	1	-	1	3	-	-	
	Ørnen	-	1	1	-	3	-	-	
	Hygiea	-	1	1	-	2	-	2	
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:								
	Lærdalsøren	-	1	1	-	1	-	-	
	Florø	-	1	1	-	1	-	2	

Apothek og Personale.

	Tabel XXXI (Forts.). Amt.	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Pharma- ceutisk Kandidat.	Pharmaceut uden Apothe- kerexamen.	Discipel.
XV.	Romsdals Amt:							
	Volden.....	-	1	1	-	-	1	-
	Aalesund:							
	Nordstjernen	-	1	1	1	-	1	1
	Svanen	1	-	1	-	2	-	1
	Molde.....	1	-	1	-	1	-	1
	Kristiansund:							
	Løven	1	-	-	1	1	-	2
	Filial paa Nordlandet	-	1	-	-	1	-	-
	Svanen	-	1	1	-	1	1	1
XVI.	Søndre Trondhjems Amt:							
	Trondhjem:							
	Løven	1	-	1	-	3	-	1
	Svanen	1	-	1	1	2	1	1
	Hjorten	-	1	-	1	2	-	2
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	2
	St. Olaf	-	1	-	1	3	-	2
	Røros	1	-	-	1	1	-	-
	Orkedalsøren	-	1	1	-	-	1	1
XVII.	Nordre Trondhjems Amt:							
	Stjørdalen	-	1	1	-	1	-	-
	Levanger	1	-	1	-	1	-	2
	Filial paa Værdalsøren	-	1	-	1	-	-	1
	Stenkjær	1	-	1	-	1	-	1
	Namsos	-	1	1	-	1	-	2
XVIII.	Nordlands Amt:							
	Brønnø	-	1	1	-	-	1	-
	Mosjøen	-	1	1	-	-	2	-
	Bodø	1	-	-	1	2	1	-
	Narvik	-	1	1	-	2	-	1
	Kabelvaag	-	1	1	-	2	-	2
	Stokmarknes	-	1	1	-	1	-	1
XIX.	Tromsø Amt:							
	Harstad	-	1	1	-	2	-	-
	Tromsø:							
	Renen	-	1	1	-	2	-	-
	Svanen	-	1	1	-	2	-	1
XX.	Finmarkens Amt:							
	Hammerfest	-	1	1	1	-	1	-
	Vardø	-	1	1	-	1	-	1
	Vadsø	-	1	1	-	1	-	-
	Tilsammen	36	108	119	32	209	46	105

Syflis paa Syge- La Syphilis dans

Tabel XXXII.	Tilbageværende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Hudsygeafdeling	1)	-	-	-	-	-	2) 105	-	-	-	-	-
Kristiania Bys Sygehus	3)	-	-	-	-	-	242	-	-	-	-	-
Kristiania Garnisons —		2	2	-	2	2	4	4	-	4	4	-
Akers kommunale —		1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Smaalønenes Amts —		2	1	1	2	1	4	2	2	2	1	1
Moss Bys —		-	-	-	2	-	2	-	2	1	-	1
Fredrikstad Bys —		1	-	1	3	1	4	1	3	3	1	2
Drammen Bys —		3	2	1	10	7	13	9	4	11	7	4
Karl Johansværns —		-	-	-	11	11	-	11	-	10	10	-
Jarlsberg og Larvik Amts —		-	-	-	8	3	5	8	3	5	4	3
Hedemarkens —	4)	3	1	2	2	-	2	5	1	4	5	4
Furnes Sygehjem		1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Kristians Amts Sygehus		1	-	1	4	2	2	5	2	3	5	3
Bratsberg —		3	-	3	11	2	9	14	2	12	13	12
Arendal —		2	1	1	6	1	5	8	2	6	8	6
Lister og Mandal Amts —		1	-	1	1	-	1	2	-	2	-	2
Kristiansand Bys —		-	-	-	4	4	-	4	4	-	4	-
Stavanger Amts —		2	1	1	11	3	8	13	4	9	6	3
— Bys —		5	2	3	32	13	19	37	15	22	35	21
Bergen —	5)	3	3	-	73	40	33	76	43	33	55	30
Romsdals Amts —	6)	1	-	1	5	2	3	6	2	4	4	2
Aalesunds kommunale —		-	-	-	6	2	4	6	2	4	6	4
Kristiansund Bys —		1	1	-	1	1	-	2	2	-	-	-
Trondhjem —		11	5	6	55	23	32	66	28	38	44	27
Indherreds —		3	1	2	3	-	3	6	1	5	6	5
Namdalens —		-	-	-	5	2	3	5	2	3	3	2
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug		1	-	1	5	2	3	6	2	4	6	4
— — — — Bodø		2	2	-	25	14	11	27	16	11	25	6
— — — — Buksnes		1	1	-	8	3	5	9	4	5	7	5
— — — — Stokmarknes		1	-	1	7	3	4	8	3	5	7	4
Harstad —	7)	3	2	1	3	3	-	6	5	1	5	4
Finmarkens — — i Hammerfest	8)	6	3	3	10	7	3	16	10	6	10	7
— — — — Vardø		1	1	-	3	2	1	4	3	1	4	3
— — — — Vadsø		2	1	1	2	-	2	4	1	3	3	2
Tilsammen	9)	63	32	31	320	154	166	730	186	197	298	142

1) Ifølge forrige Aarsliste tilbageværende 30, 13 Mænd og 17 Kvinder. 2) Nærmere Op forrige Aarsliste tilbageværende 4, 1 Mand og 3 Kvinder. 3) Ifølge forrige Aarsliste tilbageværende 3, 1 Mand og 2 Kvinder. 4) Ifølge forrige Aarsliste tilbageværende 5

husene i 1904.

les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform for indkomne Tilfælde.				Antallet af For- pleinings- dage.	Antal For- pleinings- dage for hver Behandlet.
i Bedring.			uhelbredede.									primær.	kon- stitutio- nel.	heredi- tær.	uop- givet.		
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8706	82,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16920	70,0
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	266	66,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	260	65,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	169	84,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	-	267	66,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	8	1	-	1040	80,0
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9	-	-	425	38,7
1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	1	7	-	-	370	46,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	214	42,8
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	369	74,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	11	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	1	-	640	80,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	73	36,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	60	15,0
1	1	-	1	-	1	-	-	-	5	-	5	-	10	1	-	714	55,0
1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	30	-	-	1618	45,4
7	6	1	1	1	-	1	1	-	12	5	7	5	55	13	-	-	-
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	303	50,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	234	39,0
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	33	15,6
3	3	-	3	3	-	-	-	-	16	5	11	2	51	2	-	3641	55,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	318	53,0
1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	241	48,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	124	20,7
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	25	-	-	774	28,7
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	-	281	31,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	-	-	-
2	1	1	-	-	-	-	-	-	4	2	2	1	9	-	-	1135	70,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	214	53,0
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	310	77,5
24	18	6	7	5	2	3	2	1	51	19	32	21	277	22	-	39719	54,4

gave mangler. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 49, 18 Mænd og 31 Kvinder. ⁴⁾ Ifølge liggende 4 Mænd. ⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 1 Kvinde. ⁷⁾ Ifølge forrige Aars- 3 Mænd og 2 Kvinder. ⁹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 142, 62 Mænd og 80 Kvinder.

Tabel over Tilfælde af Sindssyg-

Mouvement des aliénés

Tabel XXXIII.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbrede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Afdelinger..... ¹⁾	-	-	-	-	-	-	86	-	-	-	-	-
Kristiania Bys Sygehus..... ²⁾	18	9	9	108	43	65	126	52	74	-	-	-
Diakonisseanstaltens Sygehus.....	1	-	1	11	-	11	12	-	12	1	-	1
Akers kommunale —.....	2	1	1	1	-	1	3	1	2	-	-	-
Diakonhjemmets —..... ³⁾	8	6	2	45	26	19	53	32	21	4	2	2
Smaalenenes Amts —.....	1	-	1	9	4	5	10	4	6	1	-	1
Moss Bys —.....	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Fredriksstad Bys —.....	1	-	1	9	5	4	10	5	5	1	1	-
Fredrikshald —.....	-	-	-	24	12	12	24	12	12	6	4	2
Jarlsberg og Larvik Amts Sygehus	1	-	1	3	3	-	4	3	1	-	-	-
Hedemarkens —.....	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-
Hamar Bys —.....	-	-	-	3	-	3	3	-	3	3	-	3
Furnes Sygehjem.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Kristians Amts Sygehus..... ⁴⁾	28	10	18	55	31	24	83	41	42	5	2	3
Bratsberg —.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Østerriser Bys —.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Tvedestrand —.....	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Arendal —.....	-	-	-	3	-	3	3	-	3	-	-	-
Grimstad —.....	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-
Lister og Mandal Amts Sygehus...	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Kristiansand Bys Sygehus.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Mandal —.....	-	-	-	2	1	1	2	1	1	1	1	-
Stavanger Amts —.....	-	-	-	10	5	5	10	5	5	-	-	-
— Bys —.....	1	-	1	22	7	15	23	7	16	3	1	2
Bergens kommunale —.....	-	-	-	8	3	5	8	3	5	1	1	-
Kristiansunds —..... ⁵⁾	-	-	-	4	2	2	4	2	2	2	-	2
Trondhjems —..... ⁶⁾	2	1	1	21	8	13	23	9	14	-	-	-
Indherreds Sygehus.....	-	-	-	7	4	3	7	4	3	5	4	1
Namdalens —.....	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	1	-	1	2	-	2	3	-	3	-	-	-
— — — Bodø.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Tromsø — — — Tromsø.....	-	-	-	8	3	5	8	3	5	4	2	2
Harstad —.....	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Skjervø —.....	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Finnmarkens — — — Hammer-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
fest..... ⁷⁾	-	-	-	8	4	4	8	4	4	3	3	-
Tilsammen	64	27	37	380	168	212	530	195	249	40	21	19

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 1 Mand. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbage-
Kvinder. ⁴⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 26, 10 Mænd og 16 Kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige
1 Kvinde. ⁷⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 52, 19 Mænd og 33 Kvinder.

dom, behandlede paa Sygehus.
dans les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne:											
i Bedring.			uhelbredede.									Melancholia.	Mania.	Amentia.	Dementia.	Paranoia.	Insania.	Epilepsia.	Hysteria.	Hypochondria.	Idiotismus.	Uopgivet.	
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
99	38	61	-	-	-	14	6	8	13	8	5	5	1	21	-	50	-	-	-	-	3	28	
1	-	1	10	-	10	-	-	-	-	-	-	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	5	
-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
20	12	8	22	14	8	1	-	1	6	4	2	7	-	14	1	1	-	-	-	-	-	22	
2	1	1	3	1	2	1	-	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
4	-	4	4	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	
12	5	7	6	3	3	-	-	-	-	-	-	11	10	-	2	-	-	-	-	-	1	-	
1	-	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
28	13	15	28	13	15	1	-	1	21	13	8	15	3	1	18	3	6	3	6	-	-	-	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
2	2	-	7	2	5	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6	1	5	12	4	8	-	-	-	2	1	1	1	-	3	-	13	-	5	-	-	-	-	
-	-	-	6	2	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	6	
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	
5	2	3	16	6	10	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	19	7	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	
3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	8	
1	-	1	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	
187	76	111	145	60	85	20	7	13	52	31	21	46	18	1	68	5	99	3	11	2	4	141	

iggende 5, 2 Mænd og 3 Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 8, 4 Mænd og 4
arsliste tilbageiggende 3, 1 Mand og 2 Kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende

Antal af de paa Syge-

Mouvement des malades

Tabel XXXIV.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets medicinske Afdelinger	117	58	59	841	447	394	958	505	453	307	167	140
— chirurgiske —	117	67	50	980	538	442	1097	605	492	594	323	271
— Hudsyge-Afdeling.....	60	26	34	326	133	193	386	159	227	268	103	165
— Øien- —	25	15	10	364	225	139	389	240	149	292	187	105
— Afd. for Øre, Næse, Stru- be- og Svælgsygdomme	26	14	12	164	82	82	190	96	94	92	45	47
— Børneafdeling	37	24	13	132	78	54	169	102	67	76	52	24
— Nerveafdeling	19	11	8	101	71	30	120	82	38	13	9	4
Rigshospitalets Afdelinger tilsammen	401	215	186	2908	1574	1334	3309	1789	1520	1642	886	756
Kristiania Bys Sygehus Afdeling I	91	41	50	1841	872	969	1932	913	1019	1643	775	868
— — — — II	118	42	76	944	373	571	1062	415	647	311	110	201
— — — — III	121	64	57	726	384	342	847	448	399	459	255	204
— — — — IV	222	110	112	840	533	307	1062	643	419	448	261	187
— — — — V	147	94	53	594	335	259	741	429	312	131	71	60
— — — paa Bellevue	35	-	35	58	-	58	93	-	93	13	-	13
— — — paa Blegøen	17	6	11	62	23	39	79	29	50	38	17	21
Kristiania Bys Sygehus ialt	¹⁾ 751	357	394	5065	2520	2545	5816	2877	2939	3043	1489	1554
Diakonisseanstaltens Sygehus	²⁾ 51	3	48	534	137	397	585	140	445	261	83	178
Kristiania Garnisons —	18	18	-	230	230	-	248	248	-	211	211	-
Akers kommunale —	³⁾ 37	21	16	97	57	40	134	78	56	40	20	20
Diakonhjemmets —	⁴⁾ 38	30	8	350	233	117	388	263	125	107	72	35
Smaalenenes Amts —	⁵⁾ 33	12	21	397	190	207	430	202	228	332	158	174
Moss Bys —	9	8	1	50	21	29	59	29	30	38	20	18
Fredriksstad Bys —	14	6	8	114	64	50	128	70	58	64	35	29
Fredrikshald — —	21	10	11	169	103	66	190	113	77	86	53	33
Drammen — —	39	22	17	366	196	170	405	218	187	280	153	127
Karl Johansværns —	3	3	-	167	160	7	170	163	7	140	134	6
Jarlsberg og Larvik Amts —	⁶⁾ 14	11	3	157	93	64	171	104	67	77	43	34
Hedemarkens — —	⁷⁾ 22	9	13	59	23	36	81	32	49	34	14	20
Hamar Bys — —	⁸⁾ 7	5	2	52	27	25	59	32	27	34	18	16
Furnes «Sygehjem»	18	9	9	14	5	9	32	14	18	5	3	2
Ringsaker kommun. Sygehus	5	3	2	36	12	24	41	15	26	16	7	9
Kristians Amts —	⁹⁾ 50	25	25	152	83	69	202	108	94	70	41	29
Bratsberg — —	42	24	18	365	196	169	407	220	187	241	127	114
Østerrisør Bys —	7	1	6	10	7	3	17	8	9	3	3	-
Tvedestrand — —	¹⁰⁾ 3	-	3	10	6	4	13	6	7	7	3	4
Arendal — —	8	3	5	39	18	21	47	21	26	23	10	13
Grimstad — —	¹¹⁾ 6	3	3	52	27	25	58	30	28	35	19	16
Lister og Mandal Amts —	¹²⁾ 12	5	7	62	29	33	74	34	40	34	16	18
Kristiansand Bys —	¹³⁾ 20	13	7	175	94	81	195	107	88	116	66	50

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 356 Mænd og 395 Kvinder. ²⁾ Ifølge forrige Aars-
22, deraf 13 Mænd og 9 Kvinder. ⁴⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 29 Mænd og 9 Kvinder.
tilbageiggende 15, deraf 11 Mænd og 4 Kvinder. ⁷⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende
forrige Aarsliste tilbageiggende 48, deraf 25 Mænd og 23 Kvinder. ¹⁰⁾ Fra Tvedestrand Sygehus
3 Mænd og 3 Kvinder. ¹²⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 10, deraf 3 Mænd og 7 Kvinder.

husene behandlede Syge.

dans les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal Forplei- ningsdage for hver Be- handlet	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af Forplei- nings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
266	144	122	128	61	67	142	73	69	115	60	55	16,9	116,1	44,6	16,6	42756
188	105	83	129	70	59	73	43	30	113	64	49	7,4	118,9	39,5	9,0	43393
28	12	16	16	11	5	12	4	8	62	29	33	3,7	62,5	59,1	18,5	22827
48	26	22	25	14	11	-	-	-	24	13	11	-	34,0	32,0	6,1	12431
59	28	31	11	6	5	12	10	2	16	7	9	6,9	25,2	48,5	11,8	9217
26	13	13	8	5	3	20	14	6	39	18	21	15,4	35,6	77,0	16,5	13007
50	35	15	31	21	10	4	3	1	22	14	8	4,1	21,2	66,4	16,6	7977
665	363	302	348	188	160	263	147	116	391	205	186	9,0	415,3	45,8	13,3	151608
-	-	-	-	-	-	82	48	34	207	90	117	4,8	131,0	24,8	-	47905
241	98	143	201	93	108	168	62	106	141	52	89	18,2	127,0	43,5	-	46195
100	48	52	87	35	52	78	44	34	123	66	57	10,8	129,0	55,7	-	47133
225	169	56	102	63	39	104	42	62	183	108	75	11,8	206,0	70,9	-	75161
184	117	67	120	62	58	186	112	74	120	67	53	30,0	122,0	60,3	-	44673
9	-	9	12	-	12	28	-	28	31	-	31	45,1	35,0	138,3	-	12860
9	3	6	12	4	8	-	-	-	20	5	15	-	29,0	132,0	-	10430
768	435	333	534	257	277	646	308	338	825	388	437	12,9	779,0	48,8	-	284357
131	23	108	68	17	51	63	10	53	62	7	55	12,0	63,4	39,6	9,3	23149
9	9	-	7	7	-	5	5	-	16	16	-	2,2	19,3	28,5	15,4	7074
21	14	7	11	8	3	35	18	17	27	18	9	32,7	-	-	-	-
105	73	32	90	57	33	35	22	13	51	39	12	10,4	-	-	-	-
17	5	12	11	5	6	29	11	18	41	23	18	7,5	37,4	31,8	21,6	13675
-	-	-	1	-	1	13	5	8	7	4	3	25,1	4,4	27,1	14,8	1593
28	18	10	6	5	1	18	7	11	12	5	7	15,5	16,3	46,7	22,7	5977
40	22	18	17	11	6	30	17	13	17	10	7	17,3	20,9	37,2	7,9	7063
18	9	9	34	13	21	37	23	14	36	20	16	10,0	44,7	40,3	4,4	16339
20	20	-	4	3	1	3	3	-	3	3	-	1,8	10,0	21,5	22,6	3662
29	19	10	26	15	11	21	15	6	18	12	6	13,7	15,7	33,6	15,7	5755
10	6	4	4	1	3	15	7	8	18	4	14	20,5	23,4	105,6	16,4	8556
11	6	5	-	-	-	11	6	5	3	2	1	19,8	6,3	39,0	18,3	2300
4	2	2	-	-	-	9	2	7	14	7	7	50,0	17,1	196,0	4,3	6273
8	3	5	5	2	3	7	3	4	5	-	5	19,4	7,8	69,2	4,9	2836
45	22	23	41	19	22	9	6	3	37	20	17	5,5	32,3	58,4	6,9	11797
70	37	33	31	16	15	34	23	11	31	17	14	9,0	-	-	-	-
2	1	1	-	-	-	5	2	3	7	2	5	50,0	7,9	171,0	3,1	2903
4	3	1	1	-	1	1	-	1	3	-	3	10,0	-	-	-	-
11	7	4	2	1	1	4	-	4	7	3	4	10,0	7,1	55,1	15,2	2592
10	8	2	6	1	5	5	1	4	2	1	1	8,9	6,1	38,3	-	2223
12	7	5	5	2	3	9	2	7	14	7	7	15,0	13,4	66,0	16,7	4886
16	8	8	16	8	8	26	14	12	21	11	10	15,0	31,3	48,7	8,9	11459

liste tilbageliggende 49, deraf 2 Mænd og 47 Kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende

⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 14 Mænd og 19 Kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige Aarsliste

9 Mænd og 13 Kvinder. ⁸⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 6 Mænd og 1 Kvinde. ⁹⁾ Ifølge

er desuden opført 3 Kvinder tilbageliggende. ¹¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 6, deraf

¹³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 14, deraf 9 Mænd, og 5 Kvinder.

Antal af de paa Syge-

Tabel XXXIV (Forts.).	Til- bageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Mandal Bys Sygehus	2	1	1	123	58	65	125	59	66	67	33	34
Stavanger Amts —	13	7	6	127	62	65	140	69	71	38	21	17
— Bys —	¹⁾ 87	43	44	815	401	414	902	444	458	574	287	287
Bergens (kom.) Sygehus medicinske Af- deling	43	15	28	472	225	247	515	240	275	212	100	112
— — — — — chirurgiske Af- deling	34	20	14	726	346	380	760	366	394	605	283	322
— — — — — Afdeling paa Lungegaarden	76	39	37	516	255	261	592	294	298	303	157	146
Bergen Bys Sygehus tilsammen	²⁾ 153	74	79	1714	826	888	1867	900	967	1120	540	580
Romsdals Amts Sygehus	14	7	7	201	87	114	215	94	121	129	55	74
Kristiansund Bys —	³⁾ 18	3	15	154	89	65	172	92	80	110	63	47
Aalesund — —	3	-	3	81	49	32	84	49	35	56	32	24
Trondhjem — —	139	63	76	1288	658	630	1427	721	706	789	372	417
Indherreds — —	38	20	18	325	172	153	363	192	171	266	141	125
Namdalens — —	⁴⁾ 22	12	10	262	134	128	284	146	138	161	80	81
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	22	7	15	143	78	65	165	85	80	94	51	43
— — — — — Bodø	24	16	8	347	204	143	371	220	151	233	142	91
— — — — — Buksnes	⁵⁾ 27	11	16	187	114	73	214	125	89	150	91	59
— — — — — Stokmark- nes	⁶⁾ 15	9	6	93	49	44	108	58	50	66	39	27
Sulitjelma — —	3	3	-	95	73	22	98	76	22	77	64	13
Tromsø — — — — — Tromsø ..	63	33	30	506	283	223	569	316	253	382	211	171
Harstad — —	⁷⁾ 12	6	6	61	41	20	73	47	26	38	26	12
Skjervø — —	1	1	-	52	32	20	53	33	20	29	19	10
Karlso — —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Finmarkens Amts Sygehus i Hammer- fest	31	21	10	252	211	41	283	232	51	181	151	30
— — — — — Vardø	17	13	4	282	198	84	299	211	88	258	183	75
— — — — — Vadso	⁸⁾ 11	8	3	107	68	39	118	76	42	77	48	29
Tilsammen	⁹⁾ 2344	1174	1170	18846	9993	8853	21190	11167	10023	11835	6334	5501
Fiskesygehus i Gamvik (Tanen)	-	-	-	14	13	1	14	13	1	8	8	-
Sum	2344	1174	1170	18860	10006	8854	21204	11180	10024	11843	6342	5501

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 42 Mænd og 45 Kvinder. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste 11 Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 20, deraf 11 Mænd og 9 Kvinder. ⁴⁾ Ifølge tilbageliggende 14, deraf 9 Mænd og 5 Kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 4 ⁶⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 2318, deraf 1157 Mænd og 1161 Kvinder.

husene behandlede Syge.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal Forplei- ningsdage for hver Be- handlet.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af Forplei- nings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
39	18	21	6	3	3	4	-	4	9	5	4	3,5	8,7	25,3	-	3169
32	14	18	23	12	11	25	14	11	22	8	14	22,1	18,3	47,7	17,4	6688
112	43	69	46	26	20	67	39	28	103	49	54	8,4	97,7	39,5	14,2	35649
134	58	76	59	35	24	55	25	30	55	22	33	12,0	-	-	-	-
46	26	20	25	13	12	36	22	14	48	22	26	5,1	-	-	-	-
74	42	32	28	9	19	94	45	49	93	41	52	18,8	89,5	55,2	9,5	32677
254	126	128	112	57	55	185	92	93	196	85	111	11,1	-	-	-	-
29	13	16	16	6	10	20	10	10	21	10	11	10,3	19,3	32,9	12,6	7075
11	6	5	10	6	4	21	10	11	20	7	13	13,8	23,3	49,4	5,4	8508
14	9	5	1	1	-	5	4	1	8	3	5	6,6	7,1	31,0	-	2605
283	172	111	100	54	46	114	55	59	141	68	73	8,8	155,4	39,5	-	56591
26	10	16	6	2	4	28	16	12	37	23	14	8,6	48,6	48,9	8,2	17750
72	37	35	15	8	7	19	13	6	17	8	9	7,1	30,1	38,7	11,9	10996
26	10	16	15	6	9	16	12	4	14	6	8	10,6	19,5	42,7	-	7104
76	44	32	28	17	11	11	4	7	23	13	10	3,2	29,3	28,8	-	10692
20	9	11	4	2	2	16	10	6	24	13	11	8,4	20,4	34,9	27,3	7468
7	3	4	5	1	4	11	7	4	19	8	11	12,4	16,5	55,9	-	6031
10	5	5	1	-	1	5	5	-	5	2	3	5,4	4,5	16,7	-	1639
55	27	28	24	14	10	41	22	19	67	42	25	8,2	-	-	-	-
4	3	1	7	4	3	10	7	3	14	7	7	16,9	-	-	-	-
14	8	6	2	1	1	4	3	1	4	2	2	8,2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
44	38	6	10	5	5	20	16	4	28	22	6	7,8	27,5	35,4	26,0	10032
10	7	3	2	2	-	17	10	7	12	9	3	5,9	26,2	32,0	14,7	9565
21	15	6	-	-	-	8	6	2	12	7	5	7,6	14,4	44,7	18,3	5273
3213	1737	1476	1701	863	838	1980	1012	968	2461	1221	1240	10,6	2142,5	36,9	-	782024
5	4	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3218	1741	1477	1701	863	838	1981	1013	968	2461	1221	1240	-	-	-	-	-

tilbageliggende 69 Mænd og 84 Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 7 Mænd og forrige Aarsliste tilbageiggende 24, deraf 12 Mænd og 12 Kvinder. ⁴⁾ Ifølge forrige Aarsliste Mænd og 8 Kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 14, deraf 10 Mænd og 4 Kvinder.

Kjendte Døds-

Causes de décès par

Dødsaaarsager. (Causes de décès).		Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalønenes Amt.		Busterud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.																
<i>I. Akute.</i>																
Tyfoidefeber	99	1	1	1	-	2	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-
Epid. Cerebrospinalmeningit. . .	7	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Akut Poliomyelit	15	-	-	-	-	4	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	72	6	5	-	-	4	2	4	4	-	1	2	1	7	2	-
Mæslinger	234	7	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Difteri (Croup)	318	32	26	4	6	14	17	5	-	3	3	10	3	1	2	-
Kighoste	140	11	11	-	1	1	3	1	-	1	1	1	-	-	-	-
Influenza	121	7	11	1	1	5	10	1	2	3	3	5	4	3	-	-
Gigtfeber	82	3	1	1	1	1	3	3	-	1	2	1	3	-	3	-
Koldfeber	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas, Phlegmone	102	11	8	-	2	1	1	1	1	1	2	2	4	3	1	-
Pyæmi og Sæpthæmi	155	12	12	2	3	4	2	4	2	3	2	2	4	3	1	-
Pemfigus hos Nyfødte	28	3	4	1	1	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	714	105	92	28	10	22	17	37	33	17	23	15	11	13	8	-
Dysenteri	6	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	11	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Miltbrandpustel	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Aktinomykose	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beri-Beri	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carbunkel, Furunkel	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Kroniske.</i>																
Tuberkulose (uden opgivet Sæde)	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
a. Lungerne	4489	210	279	81	108	127	144	113	153	85	102	108	157	63	93	-
b. Tarmkanalen	114	9	13	-	2	4	1	7	7	2	3	4	3	1	-	-
c. Ben og Led	147	15	11	3	3	4	2	4	4	4	-	6	3	2	3	-
d. Urin- og Kjønsorganer	42	3	3	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	5	-
e. Lymfekjertler (Skrofulose)	78	3	5	-	3	4	1	1	2	1	2	1	2	-	4	-
f. Andre Organer	77	2	1	3	5	1	2	2	3	-	2	2	2	2	4	-
g. Tuberkuløs Meningit	773	39	45	18	13	23	27	10	19	13	13	20	19	9	14	-
h. Miliærtuberkulose	64	6	6	1	1	-	1	3	4	2	-	4	2	-	2	-
Spedalskhed	33	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis	62	10	13	3	-	3	-	2	1	2	-	4	-	-	-	-
Kræft:																
1. Carcinom (uden opgiv. Sæde)	61	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	3	-	1	2	-
a. Mave	1287	63	49	43	43	53	30	44	39	41	31	43	31	41	29	-
b. Leveren	116	5	10	2	4	1	3	3	3	5	3	3	2	7	2	-
c. Brystkjertelen	79	-	13	-	1	-	6	-	3	-	7	-	5	-	4	-
d. Kjønsorganerne	147	4	20	1	6	3	11	-	7	1	5	1	10	-	9	-
e. Andre Organer	376	28	42	7	7	13	9	12	5	6	5	9	15	13	11	-
2. Sarkom (uden opgiv. Sæde)	6	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
a. Bensystemet	54	3	-	2	-	-	-	1	-	1	-	4	4	-	1	-
b. Andre Steder	56	6	2	1	2	-	1	2	4	1	1	2	-	2	-	-

aarsager.
départements.

Bratsberg Amt.			Nedenes Amt.			Lister og Mandal Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergen.			Nordre Bergenhus Amt.			Romsdals Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.			Nordlands Amt.			Tromsø Amt.			Finnmarkens Amt.		
Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.							
4	.	.	3	.	2	2	.	3	5	4	4	3	2	1	7	6	15	16	1	1	5	1	.	2	1	1	5	1	1	1	1	1						
.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	2	2	2	.	.	3	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.						
1	4	.	5	5	5	8	18	14	15	17	38	42	5	4	12	3	2	6	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.						
2	1	1	1	2	2	5	3	9	1	4	6	9	5	5	13	8	16	14	1	1	5	26	30	8	6	.	.	.	.	.	.							
4	5	.	2	7	2	1	6	7	1	3	5	1	3	4	2	9	13	6	4	5	22	5	5	1	1	.	.	.	.	.	.							
.	.	.	4	1	1	1	6	6	3	5	1	1	1	.	1	9	3	4	4	1	.	4	5	2	1	.	.	.	.	.	.							
1	.	.	2	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.						
.	1	.	1	3	2	6	1	12	4	5	1	3	7	.	5	6	8	4	5	1	2	3	4	5	4	1	.	.	.	.	.							
15	11	.	5	4	2	27	25	9	11	22	24	7	10	11	11	23	23	2	2	1	2	5	5	5	5	4	.	.	.	.	.	.						
1	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.						
1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.						
.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.						
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.						
99	118	.	108	142	95	121	125	155	80	119	72	128	66	60	112	148	139	193	58	80	104	129	58	73	39	45	.	.	.	.	.	.						
4	5	.	3	1	3	5	.	2	1	7	2	.	1	.	2	3	4	.	2	.	3	4	.	1	1	4	.	.	.	.	.	.						
3	1	.	4	4	.	1	5	2	7	2	.	1	6	4	5	4	10	7	3	2	4	1	1	1	5	.	.	.	.	.	.							
.	2	.	2	3	.	.	2	1	1	1	.	.	1	.	4	.	2	2	.	.	1	1	2	2	.	.	.	.	.	.	.							
1	3	.	2	.	1	3	2	5	4	1	2	2	3	2	5	.	2	3	.	.	.	2	2	2	1	1	.	.	.	.	.	.						
6	2	.	.	.	.	4	2	1	1	1	.	2	4	1	.	4	3	2	2	2	2	4	2	3	.	1	.	.	.	.	.							
21	17	.	12	18	12	14	23	30	16	16	22	27	18	13	36	23	30	23	13	11	27	19	21	18	5	6	.	.	.	.	.	.						
1	1	.	1	1	3	2	2	2	2	.	5	1	.	1	.	1	2	1	2	1	2	2	2	1	.	.	.	.	.	.	.							
.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	7	9	2	.	2	.	1	1	4	.	3	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.						
.	.	.	1	1	.	2	1	.	.	.	3	5	1	.	1	2	.	.	.	4	1	.	.	1	1	1	.	.	.	.	.	.						
.	.	.	7	5	.	2	2	.	.	.	1	.	.	.	1	.	4	6	8	9	1	1	2	1	1	.	.	.	.	.	.							
49	25	.	18	23	24	21	17	36	34	1	18	19	40	26	43	36	46	34	3	1	39	46	22	14	6	2	.	.	.	.	.	.						
5	4	.	.	1	.	1	4	5	4	1	6	3	3	4	3	3	1	6	1	.	3	2	1	1	1	1	.	.	.	.	.	.						
.	4	.	.	1	.	3	.	3	.	4	.	4	.	2	.	4	.	5	.	5	.	3	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.						
.	3	.	.	3	2	3	12	3	4	.	6	1	7	.	1	5	.	7	.	4	.	6	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.						
8	2	.	10	2	5	9	14	11	7	11	10	12	6	3	12	11	10	9	10	5	6	7	6	4	3	1	.	.	.	.	.	.						
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.					
2	2	.	.	.	1	8	3	3	1	2	.	.	2	1	1	1	1	3	.	2	4	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.						
1	1	.	1	1	2	2	2	2	2	1	.	.	2	1	1	2	3	2	1	3	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.						

Kjendte Døds-

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalønes Amt.		Boskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
Skjørbug	4	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sukkersyge	157	15	9	3	4	6	6	9	6	5	5	5	5	4	4
Perniciøs Anæmi	67	2	8	-	3	2	2	3	3	2	6	4	3	1	3
Leukæmi, Pseudoleukæmi	23	2	1	-	-	5	2	-	-	-	-	1	-	-	-
Rakit	136	29	15	2	-	3	2	5	5	3	1	3	4	2	-
Kronisk Alkoholisme	9	3	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt Svaghed	999	66	82	27	14	54	32	26	21	31	27	42	21	16	17
Alderdomssvaghed	4187	27	40	101	108	105	105	80	121	92	104	132	164	114	130
Anæmi	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis et Rheum. chron.	19	3	3	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Hæmofili	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— Basedowi	5	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
— maculosus Werlhofi	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
— hæmorrhagica	7	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.															
<i>I. Hjerne og Rygmarv.</i>															
Apoplexi og Hjerneemboli	1280	45	59	28	29	44	36	45	41	24	40	36	54	29	4
Suppurativ Meningit.	266	23	20	4	3	10	7	7	5	8	9	10	3	2	-
Epilepsi	77	2	6	8	-	2	1	2	2	2	-	1	1	1	-
Kramper hos Smaabørn	455	24	29	11	8	29	28	16	11	14	8	11	8	8	-
Sindssygdomme	139	10	10	6	6	1	9	4	2	2	4	4	3	2	-
Andre Hjernesygdomme	201	22	17	11	3	3	8	6	6	4	5	5	8	7	-
Rygmarvssygdomme	107	5	5	5	2	7	4	4	3	2	1	7	4	7	-
Andre Sygdomme i Centralnervesystemet	7	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>															
Endo- og Perikardit	52	5	2	-	1	1	1	-	-	1	-	2	1	-	-
Klappfeil og andre organiske Hjertesygdomme	1358	62	107	32	36	50	67	33	50	30	44	30	60	22	6
Hjertelammelse	469	25	38	13	10	25	14	16	15	12	12	19	17	19	1
Arteriosklerose	184	14	20	6	3	6	4	9	6	5	4	9	2	6	1
Aneurysma	15	6	-	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-
Andre Sygd. i Cirkulationsorg.	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>															
Bronkit, akut	779	60	61	18	22	28	28	24	19	9	10	25	23	15	1
— , kronisk og Bronkiektasi	740	28	47	26	37	35	34	20	8	19	25	30	31	17	2
Pneumoni, katarralsk	592	39	37	15	7	26	32	7	14	14	15	11	8	11	1
— , croupøs	1476	107	110	55	54	58	62	42	43	27	22	57	49	47	3
Lungegangræn	23	1	-	-	-	1	1	-	-	-	2	3	-	-	-
Pleurit, serøs	70	4	3	-	3	1	-	4	3	2	3	4	-	4	-
— , purulent	43	2	1	2	1	-	2	1	3	-	-	1	2	3	-

Kjendte Døds-

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Lungeemboli	14	-	3	1	-	-	2	1	2	-	1	-	-	-	-
Asthma, Emfysem	11	4	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Lungeblødning	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeødem	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spasmus et Oedema glottidis..	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygd. i Respirationsorg.	11	1	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>IV. Digestionskanalen.</i>															
Mave-Tarmkatarr.	385	5	8	12	9	11	16	5	10	11	7	8	7	15	9
Mavesaar og Duodenalsaar . . .	105	5	5	1	1	1	1	7	1	4	5	3	4	2	2
Blindtarmbetændelse	113	7	5	6	5	5	2	2	1	3	2	5	5	-	2
Diffus Peritonit	227	8	13	1	4	10	10	5	6	7	5	4	9	3	6
Indeklemt Brøk	81	2	2	1	-	1	2	2	1	1	-	5	2	3	3
Ileus og Volvulus	193	1	7	4	1	10	5	5	1	3	2	8	4	11	1
Andre Sygdomme i Digestionskanalen	43	9	18	1	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-
<i>V. Leveren.</i>															
Galdestensygd.	27	2	6	-	2	-	-	2	2	2	-	1	1	-	1
Leverkirrose	25	5	2	1	4	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-
Andre Leversygdomme	52	6	4	1	2	2	3	1	-	-	2	-	-	1	1
<i>VI. Urinorganerne.</i>															
Cystit, Cystopyelonefrit	212	13	9	5	-	16	1	6	1	17	1	11	1	14	1
Morbus Brighti	697	27	23	17	17	18	19	13	18	15	15	23	16	17	20
Andre Nyre- og Urinveissygdomme	167	25	4	5	5	3	5	3	4	5	-	10	1	6	-
<i>VII. Kjønsorganerne.</i>															
Sygd. i mandlige Kjønsorganer	6	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - kvindelige —	30	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	2
<i>VIII. Hud- og ydre Sygdomme.</i>															
Senil Gangræn	98	7	5	-	-	8	2	-	2	4	1	5	3	2	6
Ben- og Ledsygdomme	27	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-
Hudsygdomme	13	-	4	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Gangræna symmetrica. Noma..	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. Barselsygdomme.</i>															
Barselfeber.	106	-	6	-	1	-	8	-	4	-	2	-	5	-	2
Barselkrampe	29	-	3	-	3	-	1	-	3	-	1	-	-	-	1
Emboli og Thrombose	18	-	-	-	3	-	4	-	1	-	-	-	1	-	-
Blødning	27	-	2	-	1	-	4	-	-	-	-	-	1	-	1
Livmoderbristning	5	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjendte Døds-

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Dystoki.	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina.	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kollaps.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mola hydatidea.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Phlegmasia alba dolens.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skedebnistning.	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt Dødsaaarsag.	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannelsesfeil.															
Cyanose (medfødt).	12	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-
Hjernemisdannelse (Spina bifida).	18	-	3	-	-	1	-	-	-	-	2	3	-	-	-
Andre Dannelsesfeil.	20	2	2	1	2	2	1	-	1	-	-	1	-	-	-
E. Andre Aarsager.															
Feber.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fedtsyge.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Lymphoma malignum.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Multipel Neurit.	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Navleblødning.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phebitis umbilicalis.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Psoasabsces.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Otitis.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Singultus.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumores.	8	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis.	18	1	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	26982	1399	1582	650	646	893	877	698	748	578	614	795	829	588	636
F. Unaturlig Død.															
Akut Alkoholforgiftning.	11	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Andre Forgiftninger.	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Drukning.	469	7	2	12	3	19	4	12	4	20	1	13	3	11	3
Forfrysning.	13	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Forbrænding.	61	5	1	2	1	-	1	-	3	3	1	1	2	1	5
Andre Ulykkestilfælde.	238	27	18	9	1	9	5	6	4	6	3	4	1	9	1
Drab og Mord.	10	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selv mord.	131	17	3	7	1	16	-	8	1	2	1	8	-	7	2
Sum	27924	1459	1606	683	653	940	887	724	760	610	620	823	836	616	647

Kjøn- og Aldersopgaver

Causes de décès

Tabel XXXVI	Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- årsagers Forhold i pCt. til samtlige opgivne Døds- fald ved Sygd.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		
				Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.															
I. Akute.															
Tyfoidfieber	99	0,4	57	42	-	-	-	3	1	3	-	4	5		
Epidemisk Cerebrospinal- meningit.	7	-	3	4	-	-	-	1	1	1	-	-	1		
Akut Poliomyelit.	15	-	9	6	-	-	1	1	1	4	2	1	-		
Skarlagensfeber	72	0,3	45	27	-	4	3	24	15	13	6	1	-		
Mæslinger	234	0,9	118	116	-	38	28	67	68	11	13	1	2		
Difteri (Croup)	318	1,2	173	145	-	15	6	73	72	53	43	19	13		
Kighoste	140	0,5	56	84	-	30	42	24	34	2	8	-	-		
Influenza	121	0,4	58	63	-	3	2	6	2	-	-	1	2		
Gigtfeber	82	0,3	35	47	-	2	-	2	3	5	6	3	6		
Koldfeber.	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Erysipelas, Phlegmone	102	0,4	50	52	-	10	15	5	3	-	1	2	1		
Pyæmi og Septhæmi	155	0,6	93	62	-	9	5	2	3	4	3	5	1		
Pemfigus hos Nyfødte	28	0,1	13	15	-	13	15	-	-	-	-	-	-		
Akut Diarré (Kolerine)	714	2,6	380	334	-	249	198	75	65	9	16	4	5		
Dysenteri	6	-	2	4	-	-	-	-	1	1	-	-	-		
Tetanus, Trismus	11	-	9	2	-	1	-	1	1	-	-	1	-		
Miltbrandpustel	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Aktinomykose	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Beri-Beri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Carbunkel, Furunkel	3	-	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-		
II. Kroniske.															
Tuberkulose (uden opgivet Sæde)	3	-	2	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-		
a. Lungerne	4489	16,6	1942	2547	-	19	10	42	30	38	46	67	141		
b. Tarmkanalen	114	0,4	53	61	-	7	2	1	2	9	5	8	11		
c. Ben og Led	147	0,5	91	56	-	-	-	5	5	2	1	16	7		
d. Urin- og Kjønsorg.	42	0,2	21	21	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
e. Lymfekjertler (Skro- fulose)	78	0,3	35	43	-	8	13	12	7	5	7	5	5		
f. Andre Organer	77	0,3	34	43	-	-	1	4	2	9	4	2	-		
g. Tuberkuløs Meningit	773	2,9	388	385	-	54	57	146	141	76	81	42	48		
h. Milærtuberkulose	64	0,2	34	30	-	6	1	6	8	3	3	3	3		
Spedalskhed	33	0,1	21	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Syfilis	62	0,2	34	28	-	23	17	-	2	-	-	-	1		
Kræft:															
1. Carcinom (uden op- givet Sæde)	61	0,2	32	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
a. Maven	1287	4,8	720	567	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
b. Leveren	116	0,4	57	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
c. Brystkjertelen	79	0,3	-	79	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
d. Kjønsorganerne	147	0,5	20	127	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
e. Andre Organer	376	1,4	195	181	-	-	-	1	-	-	-	-	1		
2. Sarkom (uden opgivet Sæde)	6	-	3	3	-	-	-	-	-	-	2	-	-		
a. Bensystemet	54	0,2	35	19	-	-	-	-	-	-	-	-	1		

Kjøn- og Aldersopgaver

Tabel XXXVI (Forts.). Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aaarsagers Forhold i pCt. til samtlige opgivne Døds- aaarsager ved Sygd.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
b. Andre Steder	56	0,2	29	27	-	1	1	2	1	1	2	-	-
Skjørbug	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sukkersyge	157	0,6	88	69	-	-	1	2	1	4	5	5	4
Perniciøs Anæmi	67	0,2	31	36	-	-	-	-	-	-	1	-	2
Leukæmi og Pseudoleuk.	23	0,1	16	7	-	-	-	2	-	1	-	1	1
Rakit	136	0,5	86	50	-	47	24	38	25	1	1	-	-
Kronisk Alkoholisme	9	-	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt Svagthed	999	3,7	585	414	-	576	401	8	13	1	-	-	-
Alderdomssvagthed	4187	15,5	1864	2323	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmi	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis et Rheumatismus chron.	19	0,1	8	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmofili	4	-	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Morbis Addisoni	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— mac. Werlhofi	5	-	-	5	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Purpura	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— hæmorrhagica	7	-	2	5	-	-	-	1	1	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.													
<i>I. Hjerne og Rygmarv.</i>													
Apoplexi og Hjerneemboli	1280	4,7	605	675	-	1	-	-	-	-	2	1	2
Suppurativ Meningit.	266	1,0	156	110	-	33	25	37	21	24	18	12	10
Epilepsi	77	0,3	42	35	-	-	-	1	2	3	1	3	3
Kramper hos Smaabørn	455	1,7	251	204	-	221	165	30	37	-	2	-	-
Sindssygdomme	139	0,5	64	75	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Andre Hjernesygdomme	201	0,7	107	94	-	7	4	9	4	6	6	-	3
Rygmarvssygdomme	107	0,4	67	40	-	2	1	1	1	2	1	-	-
Andre Sygdomme i Central- nervesystemet	7	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>													
Endo- og Perikardit	52	0,2	29	23	-	1	-	1	2	1	4	4	2
Klappefeil og andre org. Hjertesygdomme	1358	5,0	563	795	-	6	11	5	9	20	19	14	2
Hjertelammelse	469	1,7	239	230	-	3	3	3	-	2	-	1	-
Arteriosklerose	184	0,7	106	78	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	15	-	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Cir- kulationsorganerne	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>													
Bronkit, akut	779	2,9	388	391	-	207	169	99	91	6	17	6	7
— , kronisk og Bronki- ektasi	740	2,7	343	397	-	8	5	7	6	1	2	-	-
Pneumoni, kataralsk	592	2,2	300	292	-	137	101	94	94	8	17	1	-
— , croupøs	1476	5,5	766	710	-	57	55	63	52	17	16	10	1
Lungegangræn	23	0,1	16	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleurit, serøs	70	0,3	39	31	-	-	3	2	5	-	-	1	-

ved kjendte Dødsårsager.

Fordeling paa Alder (par åge).																			Alder er opgivet for		
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100. Aar.		Over 100Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
3	1	2	3	6	2	3	3	5	3	2	7	3	2	1	2	.	.	.	.	29	27
.	.	.	.	1	.	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	2
6	6	7	4	8	8	13	7	12	9	14	12	13	11	3	1	.	.	.	.	87	69
1	2	2	4	.	3	6	10	10	8	8	5	3	1	1	.	.	.	.	31	36	
.	1	1	2	2	.	2	.	3	2	4	1	.	.	.	.	.	.	.	16	7	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	86	50	
.	.	1	.	1	.	2	.	4	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8	1	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	585	414	
.	.	.	.	.	.	.	.	1	3	39	60	575	660	1018	1275	229	325	1	2	1863	2323
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	1	1	.	.	.	2	1	1
.	1	.	.	1	.	.	.	3	3	2	4	2	3	.	.	.	.	.	8	11	
.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	3	3
1	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	2	.	1	.	.	.	.	3	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	5	5
.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	2	5	1
.	1	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	1	.	.	.	2	1	5
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	3	6	6	8	25	29	72	53	137	146	235	276	115	149	10	4	.	.	605	675
12	7	14	5	7	14	7	3	5	2	1	4	2	1	2	.	.	.	.	156	110	110
4	3	6	9	6	4	8	6	4	6	4	1	2	.	.	.	.	.	.	41	35	35
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	251	204	204
1	.	5	2	9	10	14	16	11	21	9	14	11	10	2	.	.	2	.	64	75	75
4	.	3	6	7	4	15	14	14	17	21	16	16	16	4	4	1	.	.	107	94	94
2	2	6	1	3	4	13	3	6	15	14	6	15	6	3	.	.	.	.	67	40	40
.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	2	.	.	3	.	.	.	3	4	4
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4	2	4	3	1	1	2	2	7	2	2	1	1	3	1	.	.	.	.	29	22	22
26	28	30	45	32	52	52	72	71	90	111	158	144	211	51	68	1	6	.	563	794	794
3	5	14	7	9	16	20	19	38	27	39	59	75	53	31	35	1	3	.	239	230	230
.	.	.	1	.	.	1	.	3	3	14	13	56	31	29	29	3	1	.	106	78	78
.	.	.	.	.	.	2	.	7	1	4	.	.	.	1	.	.	.	.	14	1	1
.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	3
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	2	5	2	4	4	4	6	6	9	9	14	24	37	14	26	2	6	.	388	391	391
3	.	1	1	6	5	9	10	11	32	72	93	143	159	76	81	6	3	.	343	397	397
3	1	4	3	1	1	2	4	8	4	11	12	19	27	11	20	1	4	.	300	292	292
20	8	54	42	38	43	83	56	92	69	116	109	161	172	47	69	6	5	.	764	710	710
1	1	1	.	2	2	2	1	3	3	3	.	4	.	.	.	.	.	.	16	7	7
3	.	2	1	3	3	3	5	9	5	6	1	8	1	2	1	.	.	.	39	30	30

Kjøn- og Aldersoppgaver

[illegible]

ved kjendte Dødsarsager.

[illegible]

Kjøn- og Aldersopgaver

Tabel XXXVI (Forts.). Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aaarsagers Forhold i pCt. til saantlige opgivne Døds- aaarsager ved Sygd.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindkj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
Blødning	27	0,1	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina ..	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kollaps	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mola hydatidea	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmasia alba dolens ..	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skedebristning	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt Aarsag	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannelsesfeil.													
Cyanose	12	-	5	7	-	4	5	1	2	-	-	-	-
Hjernemisdannelse, Spina bifida	18	0,1	9	9	-	8	9	1	-	-	-	-	-
Andre Dannelsesfeil	20	0,1	11	9	-	9	7	1	1	-	1	-	-
E. Andre Aarsager.													
Feber	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fedtsyge	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lymphoma malignum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Multipel Neurit	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Navleblødning	2	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Phlebitis umbilicalis	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Psoasabsces	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Singultus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumores	8	-	4	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis ..	18	0,1	6	12	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	26982	-	13113	13867	2	1955	1504	974	895	374	397	281	373
F. Unaturlig Død.													
Akut Alkoholforgiftning ..	11	-	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Forgiftninger	9	-	6	3	-	1	1	2	-	1	-	-	-
Drukning	469	-	398	71	-	2	1	27	14	34	8	42	11
Forfrysning	13	-	9	4	-	-	-	1	1	-	1	1	1
Forbrænding	61	-	30	31	-	3	1	17	19	3	4	2	-
Andre Ulykkestilfælde	238	-	180	58	-	6	5	13	17	7	7	11	-
Drab og Mord	10	-	9	1	-	2	-	2	-	-	-	1	-
Selv mord	131	-	13	18	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Sum	27924	-	13867	14055	2	1969	1511	1035	948	418	418	339	385

ved kjendte Dødsarsager.

[illegible]

aarsager i Byerne.

	IX				X			XI					XIII	XIV	XV		XVI	XVII	XVIII	XIX	XX														
Kragø.	Langesund.	Stathelle.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodo.	Narvik.	Harstad.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	8	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-
3	4	-	1	2	2	3	-	4	2	-	1	-	1	-	8	-	1	-	37	1	2	-	6	17	1	1	1	2	2	-	1	5	1	1	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	9	-	1	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	2	3	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1	6	-	-	-	-	5	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1
1	-	-	1	1	2	-	1	6	1	-	-	-	-	-	11	-	-	3	22	-	2	1	1	9	2	1	-	1	-	-	-	2	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	4	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	4	-	1	-	2	6	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-
2	1	-	1	8	-	8	4	4	4	1	4	1	26	-	5	-	7	34	-	7	1	8	33	3	3	-	1	-	2	1	1	-	6	1	
2	1	-	1	19	3	15	4	3	3	1	1	55	5	2	5	-	5	69	1	18	2	11	71	-	2	6	-	4	-	7	5	1	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	4	3	6	2	2	11	3	-	1	3	3	15	2	-	4	50	-	6	3	11	39	3	-	4	-	1	-	-	8	4	2	6	
1	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	6	-	1	16	1	-	-	-	7	-	1	-	-	-	-	-	2	7	2	-	
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	7	-	2	2	2	-	1	1	-	16	-	1	3	33	-	6	-	2	4	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	
-	-	3	-	4	-	3	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	

Kjendte Døds-

Tabel XXXVII (Forts.).																									
Dødsårsager. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige opgivne Dødsårsager ved Sygd.	I	II	III			IV		V				VI	VII	VIII									
			Kristiania.	Drøbak. Son. Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Tønsberg.	Horten.	Aasgaardstrand.	Holmestrand.	Svelviken.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skten.	Porsgrund.	Brevik.
Andre Hjernesygdomme	81	0,9	39	-	-	1	1	1	1	7	-	2	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1
Rygmarvssygdomme	35	0,4	10	-	-	2	2	1	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Centralnervesyst.	7	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>																									
Endo- og Perikardit	22	0,3	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Klappfeil og andre organiske Hjertesygdomme	453	5,2	169	-	-	7	3	12	12	24	2	4	4	4	1	4	2	1	4	1	4	2	2	9	8
Hjertelammelse	174	2,0	63	1	-	-	6	4	4	1	1	2	1	3	-	-	2	-	-	1	3	3	5	1	1
Arteriosklerose	89	1,0	34	-	-	1	1	1	-	10	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-
Aneurysma	11	0,1	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Cirkulationsorg. .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>																									
Bronkit, akut	314	3,6	121	-	-	2	6	3	5	10	2	4	2	5	-	-	1	2	1	2	-	-	5	4	1
— kronisk og Bronkiektasi	219	2,5	75	-	1	7	-	4	6	7	-	1	3	2	1	5	7	1	2	-	1	4	-	2	-
Pneumoni, kataralsk	248	2,8	76	1	1	6	4	10	6	2	2	-	-	8	1	-	1	8	-	2	-	1	1	-	1
— croupøs	495	5,7	217	3	-	3	9	10	12	23	2	2	-	2	2	-	3	11	-	4	2	2	5	3	1
Lungegangræn	9	0,1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleurit, serøs	24	0,3	7	-	-	-	-	1	-	2	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— purulent	11	0,1	3	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeemboli	5	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Lungeblødning	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeødem	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spasmus et oedema glottidis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Respirationsorg. .	15	0,2	11	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>IV. Digestionskanalen.</i>																									
Mave-ogTarmkatarr	113	1,3	13	-	-	6	1	-	-	4	-	3	6	-	-	-	4	1	-	2	-	-	9	3	2
Mavesaar og Duodenalsaar	24	0,3	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Blindtarmbetændelse	36	0,4	12	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Diffus Peritonit	75	0,9	21	-	-	1	-	5	2	2	-	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	-	5	2	1

Kjendte Døds-

Tabel XXXVII (Forts.).			I	II		III				IV			V				VI	VII	VIII							
Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige opgivne Dødsaaarsager ved Sygd.	Kristiania.	Drøbak.	Son, Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Kongsberg.	Hønefoss.	Tønsberg.	Horten.	Aasgaardstrand.	Holmestrand.	Svelviken.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
Graviditas extra-uterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kollaps	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmasia alba dolens	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt Dødsaaarsag	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannelsesfeil.																										
Cyanose (medfødt).	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelse, Spina bifida	6	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Dannelsesfeil	6	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
E. Andre Aarsager.																										
Feber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fedtsyge	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Multipel Neurit . . .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Singultus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumores	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	9	0,1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8735		2981	28	6	105	97	194	164	344	20	85	89	97	13	30	764	133	21	58	22	46	128	57	36	
F. Unaturlig Død.																										
Akut Alkoholforgiftning	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Forgiftninger	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drukning	64	-	9	-	-	-	-	4	1	2	2	-	1	1	-	1	1	3	-	2	-	-	-	-	-	-
Forfrysning	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrænding	16	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Andre Ulykkestilfælde	90	-	45	-	-	2	1	1	3	2	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	1	-
Drab og Mord	3	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selv mord	49	-	20	-	-	1	1	3	2	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	2	1	-	-	-	-
Sum	8966		3065	28	6	108	99	203	170	350	23	86	92	98	13	31	866	140	21	61	25	47	130	58	36	

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Causes de décès par sexe

Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.			
		Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.																
<i>I. Akute.</i>																
Tyfoidefeber	48	23	25	-	-	-	1	-	2	-	2	1	2	2		
Akut Poliomyelit	7	5	2	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-		
Skarlagensfeber	23	14	9	-	1	1	7	5	5	2	-	-	1	-		
Mæslinger	138	72	66	-	22	15	44	41	5	9	-	1	-	-		
Difteri (Croup).....	122	64	58	-	11	2	32	30	12	21	6	3	1	-		
Kighoste	61	25	36	-	15	16	9	17	1	3	-	-	-	-		
Influenza	42	20	22	-	-	1	4	1	-	-	-	-	-	-		
Gigtfeber	22	11	11	-	2	-	-	-	2	1	-	2	-	-		
Erysipelas, Phlegmone...	37	19	18	-	9	6	2	2	-	-	-	-	1	-		
Pyæmi og Sæpthæmi	55	32	23	-	5	3	1	3	2	1	1	-	1	1		
Pemfigus hos Nyfødte ...	13	4	9	-	4	9	-	-	-	-	-	-	-	-		
Akut Diarré (Kolerine) ..	428	229	199	-	176	137	34	29	3	8	-	1	-	-		
Dysenteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
Tetanus, Trismus	3	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
Carbunkel, Furunkel	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
<i>II. Kroniske.</i>																
Tuberkulose (uden opgi- vet Sæde).....	2	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
a. Lungerne	1500	636	864	-	6	5	21	12	14	22	20	48	63	11		
b. Tarmkanalen	51	24	27	-	2	1	-	-	5	3	4	5	2	-		
c. Ben og Led	43	27	16	-	-	-	2	3	1	-	7	3	1	-		
d. Urin- og Kjønsorg...	9	6	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
e. Lymfekjertler (Skro- fulose)	20	8	12	-	3	4	2	1	1	3	1	2	1	-		
f. Andre Organer	22	13	9	-	-	-	1	1	3	-	-	-	2	-		
g. Tuberkuløs Meningit ..	299	143	156	-	21	35	64	66	28	29	8	11	10	-		
h. Miliærtuberkulose ...	28	17	11	-	3	-	4	1	2	2	2	1	-	-		
Spedalskhed	18	9	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Syfilis	43	21	22	-	17	13	-	2	-	-	-	-	-	-		
Kræft:																
1. Carcinom (uden opgi- vet Sæde)	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
a. Maven	301	164	137	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
b. Leveren	44	20	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
c. Brystkjertelen	33	-	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
d. Kjønsorganerne	59	7	52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
e. Andre Organer	161	81	80	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-		
2. Sarkom (uden opg. Sæde)	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
a. Bensystemet	12	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
b. Andre Steder	15	10	5	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-		
Sukkersyge	57	28	29	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-		
Perniciøs Anæmi	26	9	17	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-		
Leukæmi, Pseudoleukæmi	9	6	3	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-		

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Tabel XXXVIII (Forts.). Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Rakit	85	56	29	-	29	14	26	13	1	-	-	-	-	-
Kronisk Alkoholisme	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt Svaghed	400	221	179	-	219	177	2	2	-	-	-	-	-	-
Alderdøds svaghed	568	233	335	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmi	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis et Rheumatismus chronicus	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Morbus Addisoni	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— Basedowi	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhof.	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura hæmorrhagica....	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.														
<i>I. Hjerne og Rygmarv.</i>														
Apoplexi og Hjerneemboli	411	192	219	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Suppurativ Meningit.	127	72	55	-	19	16	24	12	9	11	4	4	3	-
Epilepsi	23	12	11	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-
Kramper hos Smaa børn ..	190	94	96	-	85	80	9	15	-	1	-	-	-	-
Sindssygdomme	45	20	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Hjernesygdomme ..	81	39	42	-	3	-	-	1	-	3	-	1	3	-
Rygmarvssygdomme	35	21	14	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Cen- tralnervesystemet	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>														
Endo- og Perikardit	22	14	8	-	1	-	1	2	-	-	-	-	2	-
Klappefeil og andre org.														
Hjertesygdomme	453	177	276	-	2	3	-	3	7	5	3	16	8	1
Hjertelammelse	174	77	97	-	2	1	1	-	1	-	-	1	-	-
Arteriosklerose	89	44	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Cirku- lationsorganerne	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>														
Bronkit, akut	314	158	156	-	101	81	31	33	2	6	-	-	-	-
— , kronisk og Bron- kiektasi	219	88	131	-	5	4	2	4	-	-	-	-	-	-
Pneumoni, katarralsk	248	125	123	-	72	46	31	39	4	5	-	2	-	-
— , croupøs	495	251	244	-	38	31	37	31	5	6	3	3	5	-
Lungegangræn	9	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleurit, serøs	24	11	13	-	-	2	1	3	-	-	-	-	-	-
— , purulent	11	5	6	-	-	1	3	-	-	-	-	1	-	-
Lungeemboli	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeblødning	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeødem	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spasmus et oedema glottidis	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Respi- rationsorganerne	15	7	8	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par åge).																Alder er opgivet for			
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		over 100Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56	29
1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	11	87	96	112	189	27	38	-	221	179
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	233	335
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	3	4
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	3
1	2	2	2	13	12	32	19	46	53	58	84	34	46	4	1	-	-	192	112
8	2	3	5	1	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	72	55
3	5	1	-	4	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	11
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	94	96
1	4	5	6	2	2	7	3	5	4	4	-	-	-	-	2	-	-	20	25
1	2	4	1	5	4	4	10	10	9	8	11	1	-	-	-	-	-	39	42
2	-	2	4	1	3	4	3	3	2	4	3	1	-	-	-	-	-	21	14
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	3	-	-	-	-	3	4
1	1	1	-	2	1	3	1	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	14	8
8	17	12	21	24	33	31	31	41	43	29	66	12	22	-	1	-	-	177	275
7	1	4	2	12	7	13	10	13	22	16	23	8	24	-	3	-	-	77	97
-	-	-	-	-	-	-	2	9	6	22	20	11	17	2	-	-	-	44	45
-	-	-	-	2	-	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2	-	1	1	2	2	2	1	2	9	8	9	6	11	1	3	-	-	158	156
-	-	2	1	4	2	5	8	24	30	29	53	17	27	-	2	-	-	88	131
2	-	1	-	-	1	2	2	1	9	7	9	4	9	1	1	-	-	125	123
18	15	17	16	33	14	21	28	28	25	34	47	9	26	1	1	-	-	249	244
1	-	1	-	1	-	1	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	7	2
-	-	1	1	1	2	4	2	1	-	3	-	-	1	-	-	-	-	11	12
-	2	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	6
-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-													

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Tabel XXXVIII (Forts.). Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
D. Dannelsesfeil.														
Cyanose (medfødt)	3	2	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelse (Spina bifida)	6	3	3	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Dannelsesfeil	6	2	4	-	2	3	-	1	-	-	-	-	-	-
E. Andre Årsager.														
Febris	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fedtsyge	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Multipel Neurit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Singultus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumores	4	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	9	5	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8735	4155	4578	2	941	745	424	398	128	152	74	116	128	173
F. Unaturlig Død.														
Akut Alkoholforgiftning	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Forgiftninger	3	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Drukning	64	56	8	-	1	-	5	1	11	-	5	2	2	2
Forfrysning	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrænding	16	12	4	-	3	1	7	1	1	-	-	-	-	-
Andre Ulykkestilfælde	90	57	33	-	4	4	9	13	3	5	2	-	3	1
Drab og Mord	3	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selv mord	49	45	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Sum	8966	4335	4629	2	950	750	445	414	143	157	82	118	135	176

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par åge).																		Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Over 100Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	1
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	3
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	4
.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
.	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.
.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.
1	.	.	.	.	.	.	1	1	1	2	.	.	2	.	.	.	.	2	2
345	401	250	338	300	314	319	335	414	446	513	640	276	459	40	55	-	-	4152	4572
1	.	1	.	2	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	4	1
1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	1
11	.	10	1	4	.	3	2	3	.	.	.	1	.	.	.	.	.	56	8
.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
.	.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	12	4
7	1	9	1	4	.	3	1	7	2	4	4	2	1	.	.	.	.	57	33
.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	.
5	2	12	1	6	1	9	.	7	.	2	.	.	.	.	.	.	.	44	4
370	404	283	341	318	315	335	338	432	450	519	645	279	460	40	55	-	-	4331	4623

a. Tyfoidfeber (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Indre Romsdal	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5
	Søndre Nordmør:													
	Bygder	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	3	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
XVI.	Trondhjems Stadsfysik.	178	6	9	21	42	43	11	10	7	6	16	2	5
	Strinden	9	-	-	-	-	8	1	-	-	-	-	-	-
	Selbu	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Røros	10	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	5	1
	Guldalen	3	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Opdal	7	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	2	1
	Orkedalen	3	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ytre Fosen	5	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-
	Indre Fosen	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Nordre Fosen	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Gronng	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Namsos:													
	Namsos By	5	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-
	Bygder	5	-	-	-	-	1	-	1	2	1	-	-	-
	Fosnes	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vikten	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
XVIII.	Brønnø	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ranen	9	-	1	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-
	Bodø:													
	Bodø By	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5	4	-
	Bodin	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Folden	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Skjerstad	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Steigen	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerø	5	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ofoten:													
	Narvik By	3	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
	Bygder	22	5	7	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-
	Buksnes	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Østlofoten	4	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	4	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-
	Sortland	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Under Lofotfisket	7	-	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:													
	Harstad By	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
	Bygder	7	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	3
	Ibbestad	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tranø	3	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
	Tromsø:													
	Tromsø By	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	4	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngen	4	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1
	Skjervø	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Vardø:													
	Vardø By	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	11	-	-	-	-	4	-	1	1	2	2	-	1

b. Epidemisk Cerebrospinalmeningit (*Meningitis cerebrospinalis epidemica*).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
II.	Ullensaker	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
III.	Sarpsborg: Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
IV.	Drammens Distrikt ...	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ringerike	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
VIII.	Bergen	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XIV.	Kirkebø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Indre Søndfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XV.	Ytre Romsdal: Bygder	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Alstahaug	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Lurø	3	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
	Lødingen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ofoten: Bygder	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Hadsel	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XIX.	Tromsø: Tromsø By	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

c. Skarlagenseber (*Scarlatina*).

I.	Kristiania	348	36	23	17	14	26	42	26	22	43	45	35	19
II.	Aker	107	8	13	9	15	15	5	6	9	4	8	12	3
	Ullensaker	12	-	1	3	2	-	-	-	-	-	-	1	5
	Høland	4	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Follo: Drøbak By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Bygder	8	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	3
III.	Eidsberg	9	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Moss: Moss By	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	6	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	1
	Sarpsborg: Sarpsborg By	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Fredriksstad By	13	1	-	4	1	1	-	-	-	-	-	3	3
	Bygder	57	6	13	14	-	4	2	-	8	-	1	2	4
	Hvaler: Bygder	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammens Stadsfysikat	49	7	6	5	6	7	3	6	1	3	5	-	-
	Drammens Distrikt ...	24	2	-	-	1	2	8	-	-	8	-	-	3
	Ringerike: Bygder	8	-	-	-	-	-	2	-	-	6	-	-	-
	Modum	94	17	8	13	9	4	8	1	7	-	7	9	11

c. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
V.	Nes	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Aal	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
	Sandsvær:													
	Kongsberg By	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Tønsberg:													
	Tønsberg By	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
	Horten By	26	-	5	-	-	-	-	-	2	-	4	15	-
	Bygder	29	3	1	-	-	-	-	-	-	12	6	5	2
	Hof:													
	Holmestrand By	5	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-
	Bygder	11	2	1	1	-	-	-	-	1	4	-	1	1
	Larvik:													
	Larvik By	8	2	-	-	-	2	1	1	2	-	-	-	-
	Solør og Odalen:													
	Bygder	14	2	1	1	1	-	-	-	3	1	2	2	1
	Hedemarken:													
	Hamar By	3	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	35	1	2	-	2	3	6	-	-	-	1	19	1
	Søndre Østerdalen ...	35	3	4	-	-	-	1	-	-	2	3	14	8
	Rendalen	75	21	6	5	6	1	-	3	2	2	13	16	-
	Tønset	27	2	3	9	-	2	1	3	3	-	-	-	4
VII.	Hadeland og Land ...	90	6	4	-	5	-	1	26	4	3	14	13	14
	Søndre Valdres	13	-	1	3	-	-	3	-	-	-	-	6	-
	Toten:													
	Bygder	6	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Ringebu	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8	3
	Lom	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	4
VIII.	Skien:													
	Skien By	44	8	4	-	1	1	1	3	-	4	6	10	6
	Porsgrund By	8	1	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-	1
	Brevik By	4	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	34	-	3	-	-	-	2	3	1	2	3	11	9
	Kragere:													
	Langesund By	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12	16
	Bygder	9	1	-	-	-	-	-	3	1	-	1	2	1
	Hollen	10	3	-	-	-	-	4	2	-	-	-	1	-
	Sauland	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Kviteseid	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Laardal	10	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6
IX.	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand By	6	-	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-	-
	Bygder	7	-	-	-	-	-	3	-	1	-	1	-	2
	Vestre Nedenes:													
	Arendal By	10	1	3	1	-	1	2	-	-	-	-	1	1
	Lillesand By	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	7	4	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
	Aamli	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sætersdalen	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

c. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
X.	Kristiansand By	5	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3
	Oddernes:													
	Mandal By	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	6	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1
	Undal	20	-	13	5	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Vanse:													
	Farsund By	69	-	-	7	2	23	11	7	-	7	7	5	-
	Bygder	45	1	-	5	13	3	10	1	2	6	-	1	3
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord By	13	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	1	5
XI.	Sogndal:													
	Bygder	29	27	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund:													
	Bygder	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2
	Stavanger Stadsfysikat	254	5	1	2	2	-	1	3	3	17	42	101	77
	Stavanger Distrikt . . .	14	3	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	2
	Finnø	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sand	26	-	1	2	2	5	-	-	-	-	-	6	10
	Karmøyen:													
	Kopervik By	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	7	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	5
	Haugesund:													
	Haugesund By	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	11	-	-	-	1	-	-	1	6	-	-	3	-
XII.	Sveen og Vikebygd . . .	18	-	-	-	-	-	1	-	-	13	4	-	-
	Indre Søndhordland . . .	4	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndhordland . . .	14	-	-	-	-	7	7	-	-	-	-	-	-
	Tysnes	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
	Indre Hardanger	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Ytre Hardanger	11	-	4	-	-	-	1	-	1	-	5	-	-
	Voss	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
	Søndre Midthordland . .	29	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	15	12
	Nordre Midthordland . .	17	4	4	-	-	4	-	-	3	-	-	-	2
	Osterøen	60	-	-	-	-	10	36	6	-	1	4	2	1
	Alversund	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
	Lindaas	8	2	3	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
XIII.	Bergen	122	4	2	10	5	13	8	-	3	6	23	30	18
XIV.	Lærdal	4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-
	Sogndal	4	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
	Vik	23	2	-	10	6	1	1	2	-	-	-	-	1
	Gulen	11	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	6
	Gloppen	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn:													
	Bygder	16	-	-	-	2	-	-	9	-	5	-	-	-
	Ytre Nordfjord	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indviken	46	14	14	4	6	1	-	-	2	-	-	2	3
XV.	Vestre Søndmør	8	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	2
	Indre Søndmør	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund By	3	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-

c. Skarlagensfeber (Forts.)

Tabel XXXIX (Forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIX.	Trondenes:													
	Bygder	37	17	7	1	.	.	7	.	1	4	.	.	.
	Ibbestad	3	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Lenviken	7	3	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Maalselven	11	2	.	.	.	.	.	2	.	3	.	.	.
	Balsfjorden	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.
	Tromsø:													
	Tromsø By	7	.	1	1	.	1	.	.	4	.	.	.	.
	Bygder	2	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.
	Lyngen	28	.	.	.	.	.	.	.	.	6	20	2	.
	Karlso.	11	8	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	1
	Skjervø.	4	.	.	.	.	.	1	.	.	.	1	2	.
XX.	Alten	2	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Hammerfest:													
	Hammerfest By	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.
	Tanen	18	.	.	.	.	.	.	4	2	.	12	.	.
	Vardø:													
	Vardø By	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.

d. Mæslinger (Morbilli).

I.	Kristiania	291	5	.	.	13	50	64	33	15	21	11	42	27
II.	Aker	37	10	5	6	.	.	3	2	1	.	.	6	4
	Ullensaker	234	.	.	.	.	.	1	2	9	26	87	86	23
	Høland	19	.	.	.	1	.	1	12	3	1	1	.	.
	Follo:													
	Drøbak By	36	.	.	.	.	.	26	9	1	.	.	.	.
	Bygder	4	1	.	.	.	.	1	1	1	.	.	.	.
III.	Eidsberg	9	.	.	.	.	.	3	4	2	.	.	.	.
	Moss:													
	Bygder	12	7	2	2	.	.	.	1	.	.	.	.	.
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg By	10	3	1	1	2	1	.	1	.	.	.	1	.
	Bygder	2	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.
	Hvaler:													
	Fredrikshald By	4	.	.	.	.	.	3	.	.	.	.	1	.
	Bygder	4	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	1	1
IV.	Drammens Stadsfysikat	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
	Drammens Distrikt ...	11	.	.	.	1	.	.	1	1	.	1	6	1
	Ringerike:													
	Hønefoss By	8	.	.	.	.	.	.	.	.	2	6	.	.
	Bygder	5	2	.	.	.	.	.	.	.	3	.	.	.
	Modum	68	1	.	.	.	1	1	4	.	.	.	45	16
V.	Tønsberg:													
	Horten By	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Bygder	9	2	4	.	.	2	1	.	.	.	.	.	.
	Hof:													
	Bygder	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1

d. Mæslinger (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Larvik:													
	Larvik By	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandefjord By	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	22	-	-	-	2	11	2	3	3	-	-	-	1
VI.	Solør og Odalen													
	Kongsvinger By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	11	1	-	3	-	-	-	2	2	1	1	1	-
	Hedemarken:													
	Bygder	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3
	Søndre Østerdalen	27	-	-	-	-	1	-	21	1	3	1	-	-
	Rendalen	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Tønset	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Søndre Valdres	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Toten:													
	Gjøvik By	32	-	-	-	-	-	1	-	3	4	11	9	4
	Bygder	12	-	-	-	-	-	-	2	3	3	2	2	-
	Faaberg:													
	Lillehammer By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ringebu	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:													
	Skien By	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Porsgrund By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brevik By	67	-	-	1	4	5	24	27	5	-	-	1	-
	Bygder	31	10	3	4	-	-	4	3	4	2	1	-	-
	Kragerø:													
	Kragerø By	68	-	-	-	-	1	25	16	2	1	5	15	3
	Bygder	99	14	61	4	1	6	-	1	-	2	1	5	4
	Hollen	35	19	4	-	1	9	1	-	1	-	-	-	-
	Sauland	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kviteseid	25	16	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
IX.	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand By	14	6	1	1	-	-	-	2	4	-	-	-	-
	Bygder	42	24	8	7	1	-	-	2	-	-	-	-	-
	Vestre Nedenes:													
	Arendal By	15	6	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Grimstad By	51	36	14	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lillesand By	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Bygder	198	62	102	23	8	3	-	-	-	-	-	-	-
	Aamli	27	13	8	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Evje	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sætersdalen	10	7	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand By	20	19	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Oddernes:													
	Mandal By	184	117	57	7	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Bygder	35	24	9	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Undal	17	-	3	2	1	2	8	1	-	-	-	-	-
	Lyngdal	7	4	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-
	Vanse:													
	Farsund By	21	16	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	41	11	6	16	2	-	2	4	-	-	-	-	-

d. Mæslinger (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).														
Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XI.	Flekkefjord:													
	Flekkefjord By.....	145	74	53	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	28	14	9	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund:													
	Egersund By.....	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:													
	Sandnes By.....	117	-	-	-	-	-	-	-	-	36	56	21	4
	Bygder	44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	18	19
	Stavanger Stadsfysikat	447	6	-	17	11	6	1	-	2	1	7	46	350
	Stavanger Distrikt ...	11	-	-	-	-	6	4	-	-	-	-	1	-
	Finne	15	1	4	2	3	3	-	-	-	-	-	-	2
	Sand	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-
	Karmøen:													
	Skudeneshavn By...	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kopervik By.....	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Bygder	13	-	-	-	-	2	4	7	-	-	-	-	-
	Haugesund:													
	Haugesund By.....	226	-	4	13	108	81	16	4	-	-	-	-	-
	Bygder	36	-	-	1	14	12	1	8	-	-	-	-	-
XII.	Sveen og Vikebygd...	6	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	1
	Ytre Søndhordland....	62	-	25	-	-	21	2	-	-	12	-	2	-
	Tysnes	26	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre Hardanger.....	7	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	1
	Voss	16	1	1	-	-	2	5	7	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland..	56	18	15	16	1	1	5	-	-	-	-	-	-
	Nordre Midthordland..	7	5	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Osterøen	30	5	2	2	13	6	2	-	-	-	-	-	-
	Lindaas	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	XIII.	Bergen	1882	987	681	140	52	12	6	3	-	-	-	-
XIV.	Lærdal	27	-	-	7	1	17	2	-	-	-	-	-	-
	Lyster	9	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-
	Sogndal	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Gulen	18	-	12	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kirkebø	63	13	14	-	1	-	-	-	-	5	-	9	21
	Ytre Søndfjord	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	33	-	-	-	-	-	32	1	-	-	-	-	-
	Gloppen	45	9	-	4	-	-	14	-	10	-	-	7	1
	Kinn:													
	Bygder	84	26	-	1	-	-	-	24	3	12	2	11	5
	Ytre Nordfjord	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	3
	Nordfjordeidet	87	-	-	-	36	26	25	-	-	-	-	-	-
	Indviken	55	-	-	-	30	12	-	10	3	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	33	1	10	9	7	1	-	4	-	-	1	-	-
	Indre Søndmør	11	3	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre Søndmør.....	67	4	-	-	-	7	-	12	36	8	-	-	-
	Ørskog	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Mæslinger (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund By.....	28	-	10	5	1	5	-	-	6	-	-	1	-
	Bygder	15	-	-	-	4	3	-	-	7	-	-	1	-
	Ytre Romsdal:													
	Bygder	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund By ...	292	-	-	38	38	19	19	31	10	14	38	43	42
	Bygder	38	7	1	-	5	8	6	6	5	-	-	-	-
	Sundalen	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Surendalen	38	-	-	-	-	6	4	9	5	-	2	6	6
	Nordre Nordmør	46	-	-	-	-	23	-	16	5	2	-	-	-
XVI.	Trondhjem By ...	263	148	76	20	3	4	4	5	2	1	-	-	-
	Strinden	24	4	6	1	-	2	7	-	3	-	1	-	-
	Selbu	51	25	16	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Guldalen	40	-	-	2	6	10	14	3	2	2	-	1	-
	Orkedalen	7	-	-	2	-	3	1	1	-	-	-	-	-
	Hitteren	4	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	31	-	-	1	-	17	1	8	-	-	-	4	-
	Indre Fosen	37	-	-	1	4	7	17	3	5	-	-	-	-
	Nordre Fosen	12	3	2	5	-	-	2	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	108	11	30	29	20	9	6	3	-	-	-	-	-
	Frosten	29	1	-	-	-	-	-	1	5	1	-	6	15
	Levanger:													
	Bygder	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Indreøen	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Stenkjær:													
	Bygder	13	-	-	-	-	3	9	-	-	-	1	-	-
	Grong	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos:													
	Bygder	71	24	38	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Fosnes	35	11	11	7	2	4	-	-	-	-	-	-	-
	Kolvereid	29	-	7	13	2	7	-	-	-	-	-	-	-
	Kolvereid	18	-	-	-	5	5	2	5	1	-	-	-	-
	Vikten	52	-	2	14	9	21	5	1	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	17	-	-	1	-	1	4	1	1	4	2	3	-
	Alstahaug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ranen	4	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
	Bodø:													
	Bygder	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sortland	27	-	-	-	4	7	4	8	4	-	-	-	-
XIX.	Under Lofotfisket	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trondenes:													
	Harstad By	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Maalselven	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

e. Difteri og Strubehoste (*Diphtheria, Croup*).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
I.	Kristiania	1147	90	36	35	60	45	68	76	46	80	164	197	250
II	Aker	173	3	7	1	2	8	11	11	6	8	42	55	19
	Ullensaker	65	4	9	7	-	1	5	9	4	16	3	3	4
	Høland	4	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Follo:													
	Drebak By	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	17	5	-	2	-	7	-	-	2	1	-	-	-
III.	Eidsberg	17	-	-	2	6	1	2	1	3	-	1	-	1
	Moss:													
	Moss By	11	-	-	-	6	1	-	-	3	1	-	-	-
	Bygder	23	1	8	1	1	-	1	-	-	-	-	2	9
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg By	28	4	1	1	-	-	1	4	2	3	5	6	2
	Fredrikstad By	73	9	5	-	1	-	5	4	4	14	14	9	8
	Bygder	310	29	31	16	15	7	15	2	12	32	59	59	33
	Hvaler:													
	Fredrikshald By	5	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Bygder	11	-	3	1	1	1	3	-	1	1	-	-	-	
IV.	Drammens Stadsfysikat	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Drammens Distrikt	7	2	-	-	3	-	-	-	1	-	-	1	-
	Ringerike:													
	Hønefoss By	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	13	4	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-	1
	Modum	43	5	12	-	-	-	-	6	4	-	15	-	1
V.	Tønsberg:													
	Horten By	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hof:													
	Holmestrand By	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Larvik:													
	Larvik By	5	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	1	-
VI.	Sandefjord By	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Solør og Odalen:													
	Bygder	17	2	3	-	2	1	-	-	-	2	1	5	1
	Hedemarken:													
	Hamar By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Bygder	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Søndre Østerdalen	25	-	-	1	-	-	-	1	3	1	5	1	13
	Trysil	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadeland og Land	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Toten:													
VIII.	Gjøvik By	6	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	2
	Bygder	16	2	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	9
	Faaberg:													
	Lillehammer By	4	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
	Ringebu	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1

e. Difteri og Strubehøst (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
VIII.	Skien:													
	Skien By.....	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1
	Porsgrund By.....	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brevik By.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	24	1	2	1	-	-	2	-	-	-	3	11	6
	Laardal.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:													
	Østerrisør By.....	9	3	2	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1
	Bygder.....	7	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
	Vestre Nedenes:													
	Arendal By.....	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder.....	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
X.	Kristiansand By.....	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	-
	Oddernes:													
	Mandal By.....	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Undal.....	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngdal.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Egersund:													
	Bygder.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Sandnes:													
	Sandnes By.....	3	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
	Bygder.....	76	21	5	7	2	5	1	2	6	2	13	12	-
	Stavanger Stadsfysikat	13	2	1	1	-	1	-	-	1	2	3	2	-
	Stavanger Distrikt...	13	1	-	-	-	-	-	-	4	-	2	6	-
	Finnø.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøen:													
	Bygder.....	11	-	8	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:													
	Haugesund By.....	12	-	2	1	2	-	6	-	-	-	-	-	1
	Bygder.....	6	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-
XII.	Indre Søndhordland...	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
	Ytre Søndhordland...	8	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	3
	Tysnes.....	12	-	-	2	-	-	5	5	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss.....	5	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-
	Søndre Midthordland..	20	-	-	-	-	-	10	3	-	4	-	1	2
	Nordre Midthordland..	33	-	-	-	6	-	12	2	1	1	3	6	2
	Osterøen.....	96	22	15	5	1	9	-	1	-	-	8	15	20
	Alversund.....	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Lindaas.....	5	-	-	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-
XIII.	Bergen.....	118	10	14	7	8	13	11	13	4	8	9	11	10
XIV.	Lærdal.....	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Sogndal.....	15	-	-	-	2	2	-	6	2	1	2	-	-
	Vik.....	30	-	-	-	18	2	2	4	1	1	-	-	2
	Gulen.....	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kirkebø.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord.....	12	5	-	-	-	-	1	1	4	1	-	-	-
	Indre Søndfjord.....	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gloppen.....	14	4	-	-	-	-	4	-	-	5	1	-	-

e. Difteri og Strubehoste (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Kinn:													
	Florø By	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	30	-	1	2	-	2	13	-	5	-	3	-	4
	Ytre Nordfjord	5	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-
	Indviken	15	-	-	-	2	-	3	3	-	7	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	15	2	1	1	-	1	6	-	1	1	2	-	-
	Indre Søndmør	10	3	3	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-
	Ørskog	6	-	-	1	-	3	-	-	-	-	1	1	-
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund By	13	-	3	3	1	-	1	3	1	1	-	-	-
	Bygder	11	-	-	2	2	3	4	-	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:													
	Molde By	7	-	-	4	1	-	-	-	1	1	-	-	-
	Bygder	53	-	-	6	6	6	7	-	3	3	-	4	18
	Indre Romsdal	19	1	-	2	-	11	3	1	1	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund By ...	11	-	-	-	3	-	3	-	3	1	-	1	-
	Bygder	53	2	4	8	9	2	8	9	4	3	1	3	-
	Sundalen	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendalen	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	238	17	28	14	12	18	24	26	21	30	14	20	14
	Strinden	15	-	-	-	-	-	-	7	5	2	1	-	-
	Guldalen	15	-	3	1	1	-	3	1	-	1	3	1	1
	Opdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Orkedalen	23	2	8	1	1	-	3	-	4	3	-	-	1
	Hitteren	32	4	6	7	1	2	-	1	-	6	1	3	1
	Ytre Fosen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Fosen	13	1	2	-	1	-	2	1	-	4	1	1	-
	Nordre Fosen	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Frosten	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Levanger:													
	Bygder	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Inderøen	9	-	-	-	-	-	-	-	5	3	1	-	-
	Grong	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fosnes	25	-	-	-	11	11	1	-	1	-	-	1	-
	Kolvereid	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vikten	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	12	-	-	-	-	-	1	-	3	4	-	4	-
	Ranen	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
	Bodø:													
	Bodø By	4	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
	Bodin	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Skjerstad	7	-	-	-	1	-	-	1	-	-	5	-	-
	Steigen	10	-	-	-	-	-	-	5	-	5	-	-	-
	Hammerø	6	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	1	-
	Lødingen	22	5	3	7	2	-	-	-	-	-	-	-	5
	Ofoten:													
	Narvik By	6	-	-	3	-	-	-	-	-	-	2	1	-
	Bygder	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	12	-	2	1	1	1	1	3	-	3	-	-	-
	Sortland	35	-	-	-	-	-	10	10	11	3	1	-	-
	Under Lofotfisket	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-

e. Difteri og Strubehoste (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XIX.	Trondenes:													
	Harstad By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	52	21	15	1	-	1	4	-	4	-	2	-	4
	Ibbestad	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Tranø	17	4	-	5	2	2	-	2	-	-	1	1	-
	Berg	36	-	3	-	-	9	-	1	-	-	6	15	2
	Lenviken	54	4	2	4	12	9	5	4	5	3	4	2	-
	Maalselven	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Balsfjorden	15	-	-	-	-	-	2	-	-	1	12	-	-
	Tromsø:													
	Tromsø By	293	24	29	32	26	5	26	24	9	25	20	41	32
	Bygder	85	13	12	5	13	2	4	4	10	10	7	1	4
	Lyngen	9	1	1	-	-	-	-	-	4	-	1	1	1
	Karlsø	25	2	1	3	-	3	7	3	1	3	-	-	2
	Skjervø	11	-	-	-	-	-	1	9	-	-	-	1	-
XX.	Hammerfest:													
	Hammerfest By	8	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	4
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Maasø	6	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	30	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	14
	Tanen	11	-	3	5	-	-	2	-	1	-	-	-	-
	Vardø:													
	Vardø By	28	-	-	1	-	-	-	-	2	15	10	-	-
	Bygder	11	-	-	-	-	-	-	-	10	1	-	-	-
	Vadsø:													
	Vadsø By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	4	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-
	Sydvaranger	16	-	-	-	-	-	-	-	-	8	8	-	-

f. Kighoste (*Tussis convulsiva*).

I.	Kristiania	369	4	2	2	7	17	23	18	19	40	44	53	140	
II.	Aker	74	6	10	10	4	-	-	3	6	10	8	6	11	
	Ullensaker	232	54	39	26	14	5	17	35	19	12	4	6	1	
	Høland	43	-	-	-	1	-	17	5	5	11	-	1	3	
	Follo:														
	Drebbak By	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
	Bygder	12	1	-	-	1	4	6	-	-	-	-	-	-	
III.	Eidsberg	8	6	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	
	Moss:														
	Moss By	9	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	
	Bygder	10	5	1	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	
	Sarpsborg:														
	Sarpsborg By	35	5	9	-	13	4	1	1	-	-	2	-	-	
	Fredriksstad By....	5	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
	Bygder	23	5	10	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	
IV.	Drammens Stadsfysikat	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Drammens Distrikt...	10	3	-	-	1	3	-	-	3	-	-	-	-	
	Ringerike:														
	Hønefoss By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
	Bygder	11	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	10	
	Modum	11	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-	4	

f. Kighoste (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
V.	Tønsberg:													
	Tønsberg By.....	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Horten By.....	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
	Bygder.....	4	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Larvik:													
	Larvik By.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	10	-	-	-	4	5	-	1	-	-	-	-	-
VI	Solør og Odalen:													
	Kongsvinger By....	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder.....	19	-	4	1	2	3	2	1	3	-	-	-	3
	Hedemarken:													
	Hamar By.....	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	10	-	1	3	2	2	-	1	-	-	1	-	-
	Rendalen.....	13	-	-	-	-	-	2	5	-	-	-	4	2
VII.	Hadeland og Land ...	43	-	2	1	-	-	-	1	-	8	-	16	15
	Toten:													
	Bygder.....	10	3	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Faaberg:													
	Bygder.....	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ringebu.....	37	11	7	2	9	3	2	3	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:													
	Porsgrund By.....	29	-	-	-	-	-	-	4	5	-	5	8	7
	Bygder.....	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	14	12
	Kragerø:													
	Kragerø By.....	5	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:													
	Tvedestrand By....	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder.....	16	5	-	3	-	-	-	2	-	-	-	3	3
	Vestre Nedenes:													
	Arendal By.....	35	-	-	11	13	2	6	-	1	-	-	2	-
	Lillesand By.....	30	-	13	7	10	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	7	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Evje.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand Stadsfys.	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Undal.....	8	4	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Vanse:													
	Bygder.....	14	1	4	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord By....	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7
XI.	Sogndal:													
	Bygder.....	4	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
	Egersund:													
	Bygder.....	30	3	8	1	1	-	3	1	3	-	-	5	5
	Sandnes:													
	Bygder.....	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger Stadsfysikat	234	10	22	13	10	13	14	7	5	11	32	23	74
	Karmøen:													
	Bygder.....	9	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	5

f. Kighoste (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XII.	Ytre Søndhordland ...	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	1
	Tysnes	4	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
	Voss	4	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1
	Søndre Midthordland ..	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ostereen	65	1	-	-	-	1	1	-	14	18	12	8	10
	Alversund	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	434	96	112	53	27	18	17	5	2	9	14	31	50
XIV.	Indre Søndfjord	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Gloppen	7	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
	Kinn:													
	Bygder	9	-	-	-	-	1	-	3	1	4	-	-	-
XV.	Ørskog	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Ytre Romsdal:													
	Bygder	13	8	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund By ...	48	-	-	7	14	-	-	11	9	2	-	-	5
	Bygder	22	7	4	3	4	-	-	4	-	-	-	-	-
	Sundalen	23	10	1	4	1	3	3	-	-	-	-	1	-
	Nordre Nordmør	12	-	-	-	-	-	1	3	2	3	-	-	3
XVI.	Trondhjem By	475	6	15	22	20	26	26	38	43	55	67	52	105
	Strinden	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Selbu	11	-	-	2	4	3	-	-	-	-	-	2	-
	Røros	9	6	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Guldalen	25	-	1	1	-	-	-	2	7	2	-	7	5
	Orkedalen	15	-	3	1	3	-	5	-	1	2	-	-	-
	Hitteren	16	4	1	2	-	5	1	3	-	-	-	-	-
	Hevne	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	29	19	5	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Indre Fosen	24	-	4	-	2	8	-	-	1	3	2	2	2
XVII.	Stjørdalen	59	-	-	-	10	6	15	15	10	-	-	2	1
	Levanger:													
	Levanger By	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	6	2	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Inderøen	22	5	5	3	-	-	-	1	2	-	2	-	4
	Stenkjær:													
	Stenkjær By	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	81	19	22	15	8	10	2	5	-	-	-	-	-
	Grong	78	8	40	8	11	6	-	3	2	-	-	-	-
	Namsos:													
	Bygder	10	3	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fosnes	11	6	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kolvereid	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vikten	19	-	3	7	-	-	9	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	22	8	2	3	9	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alstahaug	18	6	7	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	83	-	2	1	5	9	3	8	38	5	6	1	5
	Bodø:													
	Bodø By	19	2	-	-	-	2	1	4	3	1	4	2	-
	Bodin	11	-	-	-	-	-	4	-	4	1	-	-	2

3. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
V.	Sandsvær:													
	Kongsberg By	31	2	4	4	5	4	4	2	1	1	1	1	2
	Bygder	31	4	8	10	3	2	1	3	-	-	-	-	-
	Rollag	8	-	1	5	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Tønsberg:													
	Tønsberg By	20	5	5	2	1	-	1	-	1	-	-	4	1
	Horten By	88	5	7	13	3	13	5	15	5	7	6	5	4
	Bygder	82	11	11	5	7	5	8	1	4	4	6	11	9
	Hof:													
	Holmestrand By	18	4	6	2	2	-	-	-	-	2	-	1	1
	Svelvik By	7	-	1	3	-	-	1	-	-	-	-	1	1
	Bygder	61	9	7	5	3	9	9	9	1	2	1	2	4
	Larvik:													
	Larvik By	37	6	3	5	1	4	8	1	-	1	2	4	2
	Sandefjord By	28	4	3	2	4	6	1	-	1	-	2	2	3
	Bygder	35	5	1	5	3	3	5	5	-	-	-	3	5
VI.	Solør og Odalen:													
	Kongsvinger By ...	33	1	1	4	3	4	3	1	1	2	4	5	4
	Bygder	163	16	22	13	13	28	22	2	6	1	8	18	14
	Hedemarken:													
	Hamar By	58	11	6	5	4	8	7	2	-	2	4	3	6
	Bygder	366	34	42	48	43	49	31	14	9	10	13	42	31
	Søndre Østerdalen ..	188	16	24	30	20	25	19	8	4	5	7	10	20
	Trysil	73	3	15	25	7	8	3	-	-	-	4	5	3
	Rendalen	21	2	2	4	2	2	3	2	1	1	1	-	1
	Tønsset	46	9	4	6	-	3	5	-	-	-	8	7	4
VII.	Hadeland og Land ...	178	20	18	44	20	11	13	4	3	4	7	19	15
	Søndre Valdres	17	2	4	3	4	-	-	-	2	-	-	1	1
	Nordre Valdres	17	2	2	4	2	1	1	1	1	-	1	1	1
	Toten:													
	Gjøvik By	68	25	6	2	3	12	6	4	-	3	1	3	3
	Bygder	119	22	8	17	7	9	8	10	2	7	7	10	12
	Faaberg:													
	Lillehammer By	29	4	3	6	1	5	3	1	-	2	1	3	-
	Bygder	68	5	8	9	9	18	4	3	-	2	1	5	4
	Ringebu	76	5	3	4	13	10	10	1	3	4	5	7	11
	Lom	105	4	6	9	17	13	14	6	4	1	2	8	21
	Lesje	23	-	-	1	3	2	1	2	2	3	-	1	4
VIII.	Skien:													
	Skien By	41	9	4	6	8	3	2	1	1	2	2	1	2
	Porsgrund By	30	2	5	4	3	1	1	1	1	3	2	4	3
	Brevik By	10	4	-	2	1	-	-	1	-	-	1	-	1
	Bygder	103	10	12	19	13	10	8	2	3	2	7	14	3
	Kragerø:													
	Kragerø By	29	3	7	5	2	3	2	1	1	2	2	1	-
	Langesund By	5	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Statthelle	4	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-
	Bygder	50	7	5	7	6	10	1	1	1	2	4	3	3
	Hollen	37	2	10	5	2	4	2	-	2	2	2	2	4
	Sauland	11	1	-	5	-	-	3	1	-	-	-	-	1
	Kviteseid	16	-	1	3	1	6	1	-	-	1	-	1	2
	Laardal	7	1	1	-	2	1	-	1	-	-	-	1	-
	Tinn	3	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

g. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IX.	Østre Nedenes:													
	Østerrisør By.....	38	8	5	1	2	4	4	1	1	2	2	2	6
	Tvedestrand By....	24	2	1	7	2	2	1	-	1	3	3	1	1
	Bygder.....	70	3	6	5	9	19	6	4	-	4	1	6	7
	Vestre Nedenes:													
	Arendal By.....	57	3	14	5	4	7	4	6	4	1	1	5	3
	Grimstad By.....	26	3	2	1	1	1	1	7	7	3	-	-	-
	Lillesand By.....	57	7	4	4	5	2	3	1	4	13	7	1	6
	Bygder.....	159	20	31	17	11	13	9	9	11	7	6	6	19
	Aamli.....	6	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Evje.....	10	3	-	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-
	Sætersdalen.....	16	2	3	3	3	3	-	1	-	-	1	-	-
X.	Kristiansand Stadsfys.	55	8	9	3	3	2	2	5	3	3	10	3	4
	Oddernes:													
	Mandal By.....	15	2	2	1	6	1	-	1	-	-	2	-	-
	Bygder.....	34	6	7	6	4	4	2	1	-	-	3	1	-
	Undal.....	34	1	1	4	2	13	5	2	-	1	3	1	1
	Lyngdal.....	8	-	-	-	4	3	-	-	-	-	1	-	-
	Vanse:													
	Farsund By.....	3	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder.....	8	-	2	2	-	3	-	-	-	-	-	-	1
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord By.....	10	2	-	1	-	1	3	1	-	-	-	1	1
	Bygder.....	32	2	3	7	1	6	5	1	2	-	-	4	1
XI.	Sogndal:													
	Sogndal By.....	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder.....	9	2	-	1	1	2	-	-	1	1	1	-	-
	Egersund:													
	Egersund By.....	25	6	4	5	-	2	1	3	-	1	1	-	2
	Bygder.....	37	4	5	4	7	2	2	1	1	-	2	5	4
	Sandnes:													
	Sandnes By.....	23	1	1	5	4	1	1	2	-	-	4	2	2
	Bygder.....	47	4	8	9	8	3	2	1	1	1	4	4	2
	Stavanger Stadsfysikat	217	15	54	55	26	17	11	3	3	3	3	8	19
	Finne.....	15	3	1	2	3	3	1	-	1	-	-	-	1
	Sand.....	12	-	2	1	3	4	-	1	-	-	-	-	1
	Karmøy:													
	Skudeneshavn By..	9	-	2	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Kopervik By.....	11	-	1	2	3	3	-	-	-	1	1	-	-
	Bygder.....	47	4	7	9	6	2	1	3	3	-	4	1	7
	Haugesund:													
	Haugesund By.....	90	5	15	16	8	10	7	4	2	3	2	15	3
	Bygder.....	12	1	2	-	3	1	-	1	-	1	-	3	-
XII.	Sveen og Vikebygd...	8	1	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	2
	Indre Søndhordland...	15	2	2	2	6	1	-	-	-	-	1	1	-
	Ytre Søndhordland...	16	-	2	6	3	-	-	-	-	1	1	2	1
	Tysnes.....	18	4	3	1	3	1	-	5	-	1	-	-	-
	Indre Hardanger.....	24	3	2	3	4	3	5	2	-	1	-	-	1
	Ytre Hardanger.....	44	3	1	3	20	6	6	-	-	4	1	-	-
	Voss.....	64	5	12	7	14	6	5	3	1	3	4	1	3
	Søndre Midthordland..	60	6	2	12	7	16	1	5	2	1	1	6	1

g. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Nordre Midthordland . .	14	4	2	2	2	1	1	1	-	1	-	-	-
	Osterøen	74	12	15	11	15	17	-	-	-	-	1	3	-
	Alversund	16	2	-	3	3	6	-	1	-	-	-	1	-
	Lindaas	76	6	19	7	9	5	4	7	4	-	7	4	4
XIII.	Bergen	423	72	78	46	52	41	16	12	11	14	25	19	37
XIV.	Lærdal	17	-	1	6	3	-	2	2	-	-	-	2	1
	Lyster	9	-	1	-	2	1	-	1	-	1	2	-	1
	Sogndal	30	3	2	2	10	5	4	2	-	-	1	-	1
	Vik	23	1	4	3	1	1	2	-	1	1	3	3	3
	Gulen	34	6	5	7	4	5	1	-	-	1	1	3	1
	Kirkebø	30	7	2	5	8	5	1	-	-	-	1	1	-
	Ytre Søndfjord	11	1	-	2	-	2	1	3	-	2	-	-	-
	Indre Søndfjord	17	4	1	-	-	5	3	2	-	2	-	-	-
	Gloppen	39	2	3	2	7	4	6	3	2	-	2	4	4
	Kinn:													
	Florø By	6	1	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	41	4	-	11	5	2	5	3	2	2	2	4	1
	Ytre Nordfjord	49	6	4	6	3	11	6	1	1	6	1	1	3
	Nordfjordeidet	38	4	3	10	11	-	2	4	3	-	-	1	-
	Indviken	41	2	3	2	3	4	6	6	-	3	5	4	3
XV.	Vestre Søndmør	58	5	5	3	13	6	3	-	1	3	7	7	5
	Indre Søndmør	32	1	4	7	4	2	6	4	-	-	-	3	1
	Østre Søndmør	35	5	1	2	11	12	2	-	-	2	-	-	-
	Ørskog	50	11	7	6	5	9	1	1	1	-	4	4	1
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund By	118	-	12	13	33	8	10	2	-	4	11	9	16
	Bygder	27	-	4	5	7	2	1	3	-	-	-	3	2
	Ytre Romsdal:													
	Molde By	19	3	2	6	3	1	1	-	-	1	-	-	2
	Bygder	116	25	23	11	18	13	12	3	3	1	4	3	-
	Indre Romsdal	15	-	2	5	4	2	-	-	-	-	-	2	-
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund By	61	12	7	4	5	6	9	3	5	2	1	3	4
	Bygder	77	7	17	11	11	11	3	5	4	1	1	3	3
	Sundalen	11	2	2	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-
	Surendalen	48	12	9	9	1	7	4	3	2	-	1	-	-
	Nordre Nordmør	53	4	9	9	11	5	2	2	3	1	2	2	3
XVI.	Trondhjem By	317	30	58	39	19	33	24	21	3	9	47	20	14
	Strinden	52	7	8	9	15	5	2	-	-	-	1	1	4
	Selbu	18	-	-	1	2	4	1	1	-	2	-	1	6
	Røros	45	-	-	8	4	2	4	3	-	1	1	11	11
	Guldalen	74	3	7	11	9	14	11	7	2	-	2	1	7
	Opdal	25	2	6	1	2	2	2	2	1	2	1	3	1
	Orkedalen	141	14	7	16	18	14	21	16	3	2	4	8	18
	Hitteren	44	9	6	3	6	4	2	6	1	-	-	3	4
	Hevne	12	1	-	7	1	1	-	-	-	-	1	1	-
	Ytre Fosen	37	5	6	3	6	8	-	2	3	-	2	1	1
	Indre Fosen	43	7	1	2	6	12	2	2	2	1	-	2	6
	Nordre Fosen	22	3	4	1	1	3	1	2	2	-	-	4	1

g. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVII.	Stjørdalen	50	6	8	13	8	9	1	2	-	1	-	-	2
	Frosten	42	3	4	6	6	7	4	2	-	1	1	4	4
	Levanger:													
	Levanger By	16	1	1	3	2	1	1	2	-	1	1	-	3
	Bygder	57	6	10	10	7	7	1	1	1	2	1	3	8
	Inderøen	80	13	8	11	8	7	10	5	1	3	-	5	9
	Stenkjær:													
	Stenkjær By	18	3	2	4	2	-	1	-	1	-	1	1	3
	Bygder	43	5	4	7	5	7	7	1	1	2	1	-	3
	Grong	12	2	4	-	1	1	1	-	1	-	1	1	-
	Namsos:													
	Namsos By	13	-	-	9	1	-	-	-	1	-	-	-	2
	Bygder	19	1	-	4	3	5	2	-	3	1	-	-	-
XVIII.	Fosnes	12	-	-	1	4	1	-	-	1	-	4	1	-
	Kolvereid	10	1	-	1	-	3	2	1	1	-	-	1	-
	Vikten	24	-	1	5	4	-	5	1	2	2	2	2	-
	Brønnø	25	2	4	-	1	2	4	6	2	2	1	-	1
	Alstahaug	20	5	3	2	2	1	-	-	-	-	2	1	4
	Vefsen:													
	Mosjøen By	6	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	1
	Bygder	14	4	1	-	4	1	1	1	-	1	1	-	-
	Ranen	26	2	3	5	2	4	1	1	1	1	2	-	4
	Lurø	23	2	2	2	3	2	1	7	-	1	-	2	1
	Gildeskaal	15	-	1	1	2	-	1	1	2	1	1	4	1
	Bodø:													
	Bodø By	17	2	2	1	2	-	2	-	1	-	3	2	2
	Bodin	15	1	1	2	2	4	2	2	-	-	-	1	-
	Folden	10	-	3	-	2	-	-	-	-	-	3	-	2
	Skjerstad	15	2	-	3	-	2	-	1	2	-	4	1	-
	Steigen	6	-	-	-	1	3	-	1	-	-	-	1	-
	Hammerø	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	15	-	1	1	2	1	7	-	1	-	1	1	-
	Ofoten:													
	Narvik By	24	1	-	1	12	2	1	1	-	-	4	2	-
	Bygder	17	2	3	-	-	3	2	3	-	1	-	-	3
	Flakstad	14	-	-	3	1	5	-	-	1	1	3	-	-
	Buksnes	47	5	5	7	6	10	4	1	2	2	2	-	3
	Østlofoten	17	-	1	3	4	-	-	1	2	2	2	1	1
	Hadsel	38	5	2	4	4	8	9	1	2	1	1	-	1
	Sortland	13	2	4	3	2	-	-	1	-	-	-	-	1
	Under Lofotfisket	34	5	9	11	8	1	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:													
	Harstad By	7	-	-	-	3	1	1	-	-	1	-	1	-
	Bygder	38	5	1	5	9	5	3	1	2	-	2	2	3
	Ibbestad	34	2	1	-	1	11	1	2	1	1	3	4	7
	Tranø	8	-	1	2	1	-	-	-	-	-	2	1	1
	Berg	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lenviken	8	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-	1	1
	Maalselven	10	-	-	-	1	-	1	2	1	-	3	1	1
	Balsfjorden	5	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	2
	Tromsø:													
	Tromsø By	29	-	5	3	2	2	3	6	-	1	-	3	4
	Bygder	5	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	2
	Lyngen	30	-	-	-	4	1	2	4	7	5	2	4	1
	Skjervø	14	-	2	-	1	1	3	1	2	3	-	-	1

g. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XX.	Alten	22	-	1	8	2	2	6	2	-	-	-	3	3
	Loppen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest By	25	-	-	2	4	-	5	2	-	2	7	3	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Maasø	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
	Kistrand	6	-	1	-	-	1	-	1	1	1	-	-	1
	Lebesby	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	9	-	-	-	2	1	3	-	2	1	-	-	-
	Vardø:													
	Vardø By	18	-	1	1	7	2	2	3	-	-	-	1	1
	Bygder	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:													
	Vadsø By	19	-	3	3	4	2	3	3	-	1	-	-	-
	Bygder	13	1	1	1	2	2	4	-	1	-	-	1	-
	Sydvaranger	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-

h. Influenza.

I.	Kristiania	1795	66	545	816	64	17	1	-	-	3	5	73	205
II.	Aker	315	18	58	112	34	9	1	2	1	-	4	5	71
	Ullensaker	509	42	96	146	99	25	10	4	2	20	1	9	55
	Høland	121	13	18	34	17	11	2	2	-	-	-	-	24
	Follo:													
	Drøbak By	72	6	11	21	4	2	3	-	-	-	11	10	4
	Bygder	283	27	18	47	32	21	2	2	1	1	36	44	52
III.	Eidsberg	84	2	16	47	6	1	-	2	-	1	3	2	4
	Moss:													
	Moss By	275	6	29	123	57	13	9	-	5	-	2	20	11
	Bygder	38	1	3	15	7	1	-	-	1	-	2	1	7
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg By	549	21	91	209	72	10	19	16	5	5	9	21	71
	Fredriksstad By	175	7	19	103	28	3	1	-	-	-	1	-	13
	Bygder	474	22	97	184	75	7	8	4	-	3	4	22	48
	Hvaler:													
	Fredrikshald By	346	12	33	212	27	4	1	1	2	1	8	5	40
IV.	Bygder	61	5	10	19	21	3	-	-	-	-	-	-	3
	Drammens Stadsfysikat	872	105	86	355	94	11	3	3	7	5	9	58	136
	Drammens Distrikt:													
	Holmsbu By	8	-	-	2	2	-	1	-	-	-	-	-	3
	Bygder	289	34	27	104	71	2	2	-	-	-	-	7	42
	Ringerike:													
	Hønefoss By	87	9	-	31	-	-	-	3	2	2	2	3	35
	Bygder	334	25	22	102	53	27	3	8	4	3	5	11	71
	Modum	336	47	96	103	32	10	4	4	1	3	-	3	32
	Nes	128	8	13	31	17	9	5	-	1	11	4	8	21
	Aal	48	-	1	8	9	4	1	6	4	-	3	7	5
	Sandsvør:													
	Kongsberg By	113	8	25	32	19	9	2	2	-	1	4	3	8
	Bygder	91	8	9	26	20	6	1	1	3	2	3	4	8
	Rollag	6	-	1	1	1	-	-	1	-	-	1	-	1

h. Influenza (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
V.	Tønsberg:													
	Tønsberg By.....	96	23	11	14	4	8	-	-	4	2	2	11	17
	Horten By.....	173	9	112	38	2	2	-	-	-	-	-	7	3
	Aasgaardstrand By ..	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	125	15	14	18	21	11	7	5	2	2	2	12	16
	Hof:													
	Holmestrand By....	20	1	3	14	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Svelviken By	29	1	8	16	-	-	-	1	-	-	-	-	3
	Bygder	124	15	7	48	25	5	2	1	1	1	1	2	16
	Larvik:													
	Larvik By	95	4	6	81	-	-	-	1	-	-	-	-	3
	Sandefjord By	70	-	7	22	7	1	-	-	-	-	-	3	30
	Bygder	45	9	6	15	8	-	3	-	1	-	-	-	3
VI.	Solør og Odalen:													
	Kongsvinger By....	101	11	29	34	9	1	-	-	-	-	-	5	12
	Bygder	107	11	16	41	17	3	1	-	1	-	-	7	10
	Hedemarken:													
	Hamar By	216	19	14	98	11	-	-	-	-	-	2	10	62
	Bygder	537	36	78	159	122	27	4	3	2	1	9	32	64
	Søndre Østerdalen....	246	23	47	75	38	6	-	-	1	-	-	10	46
	Trysil	183	30	48	71	11	6	-	-	-	-	1	1	15
	Rendalen	168	3	5	18	67	19	4	3	-	16	4	17	12
	Tønset	94	15	16	5	3	-	9	2	-	2	13	16	13
VII.	Hadeland og Land ...	386	30	47	109	73	19	2	-	-	-	2	38	66
	Søndre Valdres.....	41	4	1	12	4	-	4	-	-	-	2	5	12
	Nordre Valdres	17	-	-	5	3	2	4	3	-	-	-	-	-
	Toten:													
	Gjøvik By	170	8	15	34	43	16	13	-	-	-	4	10	27
	Bygder	325	11	33	104	70	22	13	1	-	-	-	22	49
	Faaberg:													
	Lillehammer By....	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
	Bygder	46	2	2	14	8	2	2	-	-	1	1	-	14
	Ringebu	48	1	-	9	30	1	-	1	-	-	-	4	2
	Lom	19	-	-	5	4	3	3	-	-	-	-	-	4
	Lesje	29	-	-	3	17	4	4	1	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:													
	Skien By	188	19	11	42	52	11	6	1	1	-	4	5	36
	Porsgrund By.....	220	14	24	74	39	16	7	-	8	14	5	8	11
	Brevik By	5	1	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	125	11	5	40	38	6	8	2	2	-	2	5	6
	Kragerø:													
	Kragerø By	8	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Langesund By	20	4	6	5	-	2	-	-	-	-	-	-	3
	Bygder	49	8	3	10	13	3	8	2	-	-	2	-	-
	Hollen	19	5	1	6	4	1	1	-	-	-	-	-	1
	Sauland	86	3	1	40	14	2	2	1	6	2	-	8	7
	Kviteseid	82	4	6	31	26	12	2	-	-	-	-	-	1
	Laardal	37	1	-	3	19	8	1	1	-	-	-	-	4
	Tinn	5	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
IX.	Østre Nedenes:													
	Østerrisør By	71	32	11	1	-	-	-	-	-	-	-	3	24
	Tvedestrand By	79	14	8	30	17	3	-	-	-	-	3	-	4
	Bygder	123	10	21	15	26	14	7	2	4	3	-	6	15

h. Influenza (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Distrikt.													
	Vestre Nedenes:													
	Arendal By	99	11	14	38	5	6	3	8	4	-	2	2	6
	Grimstad By	181	26	30	19	8	3	-	-	-	10	21	24	40
	Lillesand By	33	15	2	2	2	2	5	-	-	-	2	-	3
	Bygder	295	32	51	35	45	13	10	6	2	14	23	29	35
	Aamli	7	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1
	Evje	13	1	2	3	4	-	2	1	-	-	-	-	-
	Sætersdalen	5	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand Stadsfys.	140	13	31	37	27	3	4	10	-	-	6	3	6
	Oddernes:													
	Mandal By	11	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	9
	Bygder	83	8	14	20	12	5	2	1	-	-	2	7	12
	Lyngdal	25	2	4	1	5	4	1	1	3	-	2	-	2
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord By	83	17	14	15	-	20	10	-	-	-	3	4	-
	Bygder	43	-	15	11	4	2	3	-	-	-	-	3	5
XI.	Sogndal:													
	Sogndal By	4	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	11	-	2	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund:													
	Egersund By	16	-	-	3	9	4	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	12	-	-	1	8	2	1	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:													
	Sandnes By	42	3	1	12	22	2	1	-	-	-	-	-	1
	Bygder	50	2	6	13	21	3	1	2	-	-	1	1	-
	Stavanger Stadsfysikat	487	24	29	323	70	23	2	2	-	1	3	4	6
	Stavanger Distrikt ...	11	-	-	6	3	-	2	-	-	-	-	-	-
	Fiinø	5	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sand	9	4	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøen:													
	Skudeneshavn By...	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:													
	Haugesund By	201	32	31	48	17	5	-	-	4	4	16	23	21
	Bygder	13	7	-	3	-	1	1	-	-	1	-	-	-
XII.	Sveen og Vikebygd...	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland...	18	-	1	-	10	-	4	-	1	1	-	1	-
	Ytre Søndhordland ...	4	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnes	7	1	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	18	-	1	1	3	-	2	5	3	3	-	-	-
	Ytre Hardanger	18	-	-	1	4	5	8	-	-	-	-	-	-
	Voss	30	2	2	8	3	5	3	-	-	2	-	-	5
	Søndre Midthordland...	22	1	2	1	1	7	4	2	-	3	-	1	-
	Nordre Midthordland...	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ostereen	29	4	1	5	1	15	3	-	-	-	-	-	-
	Alversund	12	2	1	2	4	1	-	-	1	-	-	1	-
	Lindaas	9	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	2	2
XIII.	Bergen	528	63	60	36	75	95	19	3	7	10	22	46	92
XIV.	Lærdal	108	7	8	10	13	22	11	8	6	8	5	3	7
	Lyster	4	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sogndal	11	2	5	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-

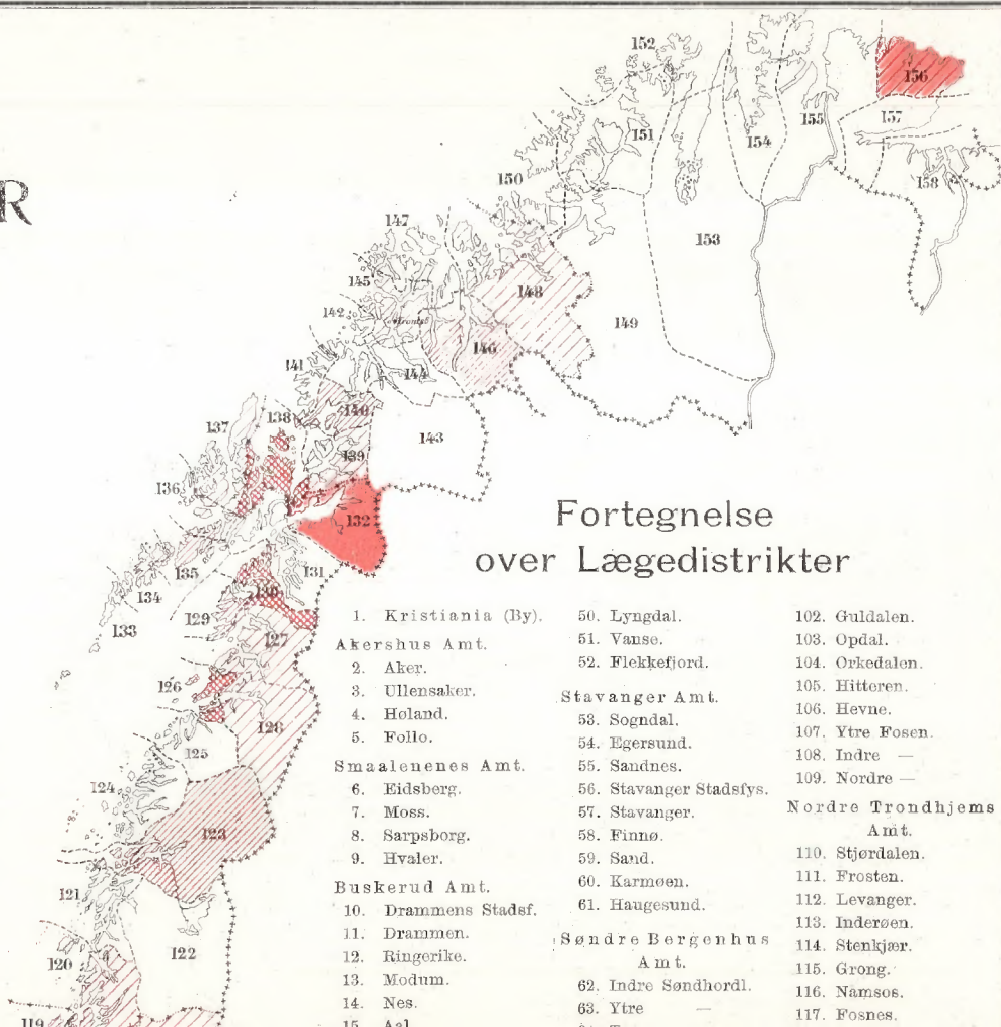
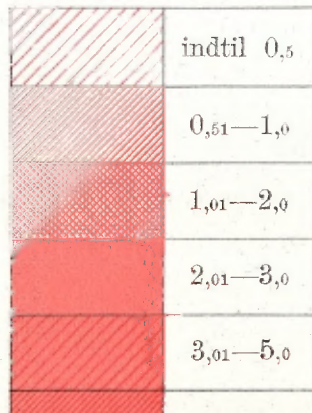
h. Influenza (Forts.).

Tabel XXXIX (Forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Vik	10	-	-	1	3	1	2	3	-	-	-	-	-
	Gulen	10	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord	21	-	-	2	4	4	7	2	-	-	2	-	-
	Indre Søndfjord	6	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-
	Kinn:													
	Flørø By	24	-	1	8	4	4	3	-	-	-	1	-	3
	Bygder	49	3	1	4	6	12	8	4	2	1	2	3	3
	Ytre Nordfjord	56	5	3	3	3	30	9	-	-	-	1	-	2
	Nordfjordeidet	75	-	18	20	37	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gloppen	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Indviken	5	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	59	12	13	5	1	4	1	1	-	-	2	10	10
	Indre Søndmør	21	-	4	3	8	1	1	2	1	-	1	-	-
	Østre Søndmør	13	-	1	2	1	1	2	4	1	-	-	1	-
	Ørskog	61	8	10	6	20	7	-	-	1	-	-	-	9
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund By	92	-	6	12	9	12	5	3	3	5	-	20	17
	Bygder	6	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	2	1
	Ytre Romsdal:													
	Molde By	39	-	1	7	10	1	3	1	2	4	9	1	-
	Bygder	87	3	9	15	15	2	13	7	3	14	1	8	7
	Indre Romsdal	39	2	10	4	18	3	-	1	-	-	-	1	-
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund By ..	290	61	46	28	-	19	29	13	-	45	11	11	27
	Bygder	31	3	9	7	1	4	2	1	1	-	-	-	3
	Sundalen	7	2	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendalen	16	-	3	3	4	1	3	1	-	1	-	-	-
	Nordre Nordmør	57	5	9	2	3	5	19	3	3	2	2	2	2
XVI.	Trondhjem By	183	19	71	84	9	-	-	-	-	-	-	-	-
	Strinden	38	3	2	7	13	4	6	1	-	-	1	-	1
	Selbu	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Røros	406	37	31	69	41	28	31	23	12	3	26	51	54
	Guldalen	21	2	2	7	3	3	3	-	-	-	-	-	1
	Opdal	17	7	-	1	1	-	2	5	1	-	-	-	-
	Orkedalen	221	20	15	12	44	55	33	17	6	2	1	5	11
	Ytre Fosen	82	9	8	13	17	10	6	10	1	1	-	2	5
	Indre Fosen	10	-	-	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-
	Nordre Fosen	49	4	4	-	3	7	7	6	7	2	2	2	5
XVII.	Stjørdalen	9	-	1	1	2	2	-	-	1	-	-	1	1
	Frosten	45	2	5	7	19	2	-	3	1	-	-	1	5
	Levanger:													
	Levanger By	6	-	-	1	1	1	1	-	-	1	1	-	-
	Bygder	59	10	4	10	8	6	8	2	1	3	-	3	4
	Indørøen	78	8	5	12	11	18	-	2	4	1	-	2	15
	Stenkjær:													
	Stenkjær By	24	-	2	10	3	2	2	1	1	-	1	-	2
	Bygder	84	5	10	5	18	21	10	4	1	-	1	4	5
	Grong	21	6	-	-	4	3	5	-	-	-	-	2	1
	Namsos:													
	Namsos By	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	15
	Bygder	13	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	8
	Fosnes	23	5	4	4	5	1	-	2	-	-	-	1	1
	Vikten	11	1	-	1	3	3	1	-	-	1	1	-	-

FOREKOMSTEN
AF
TYFOIDFEBER
I NORGE
I 1904.

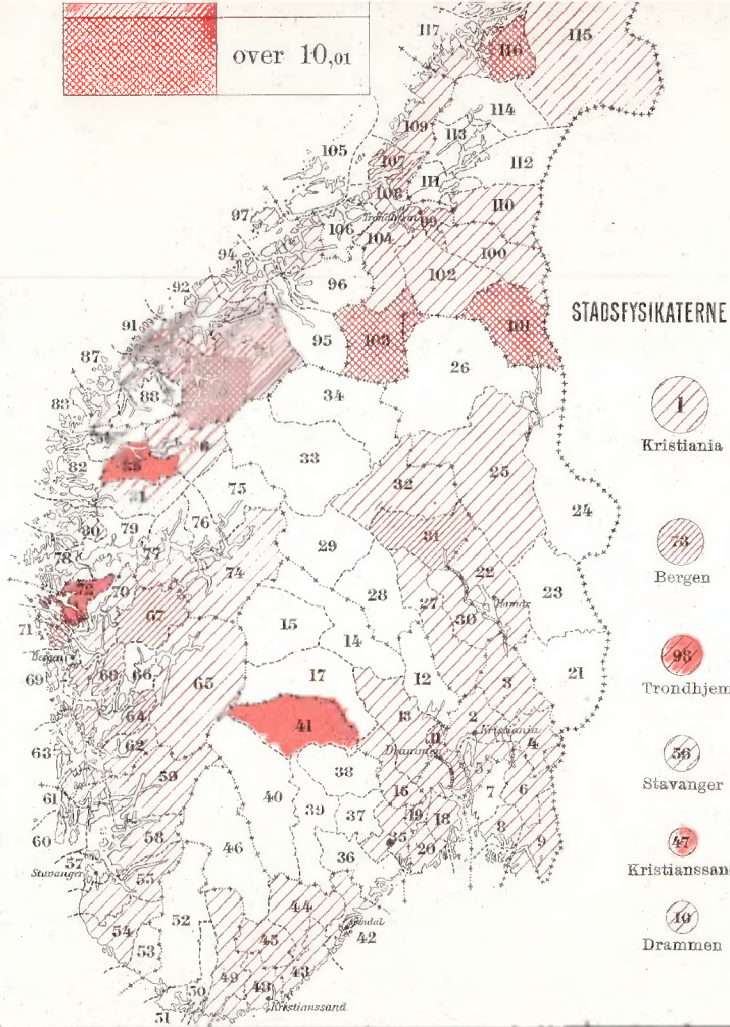
Antal Tilfælde pr.
1000 Indbyggere.

Fortegnelse
over Lægedistrikter

1. Kristiania (By).	50. Lyngdal.	102. Guldalen.
Akershus Amt.	51. Vause.	103. Opdal.
2. Aker.	52. Flekkefjord.	104. Orkedalen.
3. Ullensaker.	Stavanger Amt.	105. Hittøren.
4. Holand.	53. Sogndal.	106. Hevne.
5. Follo.	54. Egersund.	107. Ytre Fosen.
Smaalenenes Amt.	55. Sandnes.	108. Indre —
6. Eidsberg.	56. Stavanger Stadslys.	109. Nordre —
7. Moss.	57. Stavanger.	Nordre Trondhjems
8. Sarpsborg.	58. Finnø.	Amt.
9. Hvaler.	59. Sand.	110. Stjørdalen.
Buskerud Amt.	60. Karmøen.	111. Frosten.
10. Drammens Stadsf.	61. Haugesund.	112. Levanger.
11. Drammen.	Søndre Bergenhus	113. Inderøen.
12. Ringerike.	Amt.	114. Stenkjær.
13. Modum.	62. Indre Søndhordl.	115. Grong.
14. Nes.	63. Ytre —	116. Namsos.
15. Asl.		117. Fosnes.

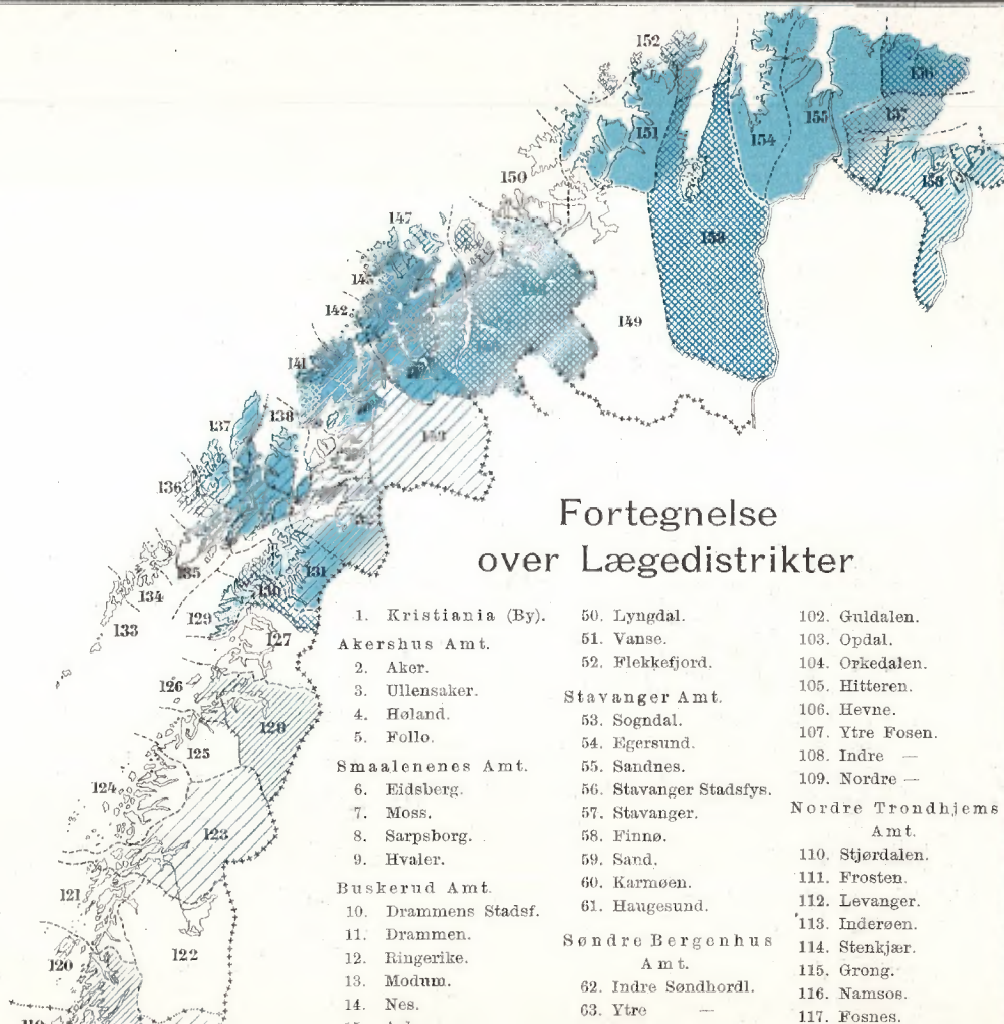
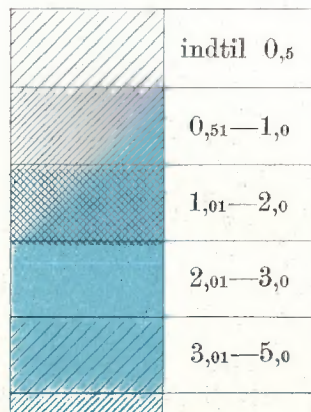
over 10,01

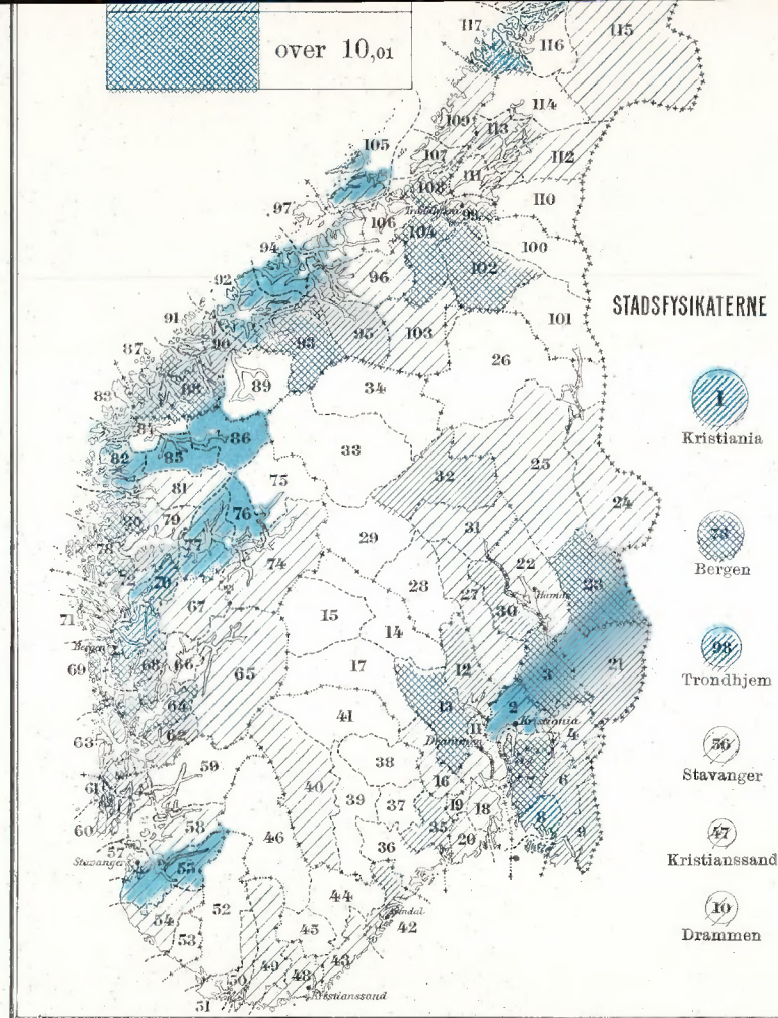

17. Røllag.
18. Tønsberg.
19. Hof.
20. Larvik.
Hedemarkens Amt.
21. Soler og Odalen.
22. Hedemarken.
23. Søndre Østerdalen.
24. Trysil.
25. Rendalen.
26. Tenset.
Kristians Amt.
27. Hadeland og Land.
28. Søndre Valdres.
29. Nordre —
30. Toten.
31. Faaberg.
32. Ringeby.
33. Lom.
34. Lesje.
Bratsberg Amt.
35. Skien.
36. Kragerø.
37. Hollen.
38. Sauland.
39. Kviteseid.
40. Laardal.
41. Tinn.
Nedenes Amt.
42. Østre Nedenes.
43. Vestre —
44. Aamli.
45. Evje.
46. Sætersdalen.
Lister og Mandal Amt.
47. Kristianssands Stadsfysikat.
48. Odernes.
49. Undal.
66. Ytre Røllag.
67. Voss.
68. Søndre Midthordl.
69. Nordre —
70. Østerøen.
71. Alversund.
72. Lindsås.
73. Bergen (By).
Nordre Bergenhus Amt.
74. Lærdal.
75. Lyster.
76. Sogndal.
77. Vik.
78. Gulen.
79. Kirkebø.
80. Ytre Søndfjord.
81. Indre —
82. Kinn.
83. Ytre Nordfjord.
84. Nordfjordeidet.
85. Gloppen.
86. Indviken.
Romsdals Amt.
87. Vestre Søndmør.
88. Indre —
89. Østre —
90. Ørskog.
91. Nordre Søndmør.
92. Ytre Romsdal.
93. Indre —
94. Søndre Nordmør.
95. Sundalen.
96. Surendalen.
97. Nordre Nordmør.
Søndre Trondhjems Amt.
98. Trondhjems Stadsfysikat.
99. Strinden.
100. Selbu.
101. Røros.
Nordlands Amt.
120. Brønnø.
121. Alstahaug.
122. Vefsen.
123. Ranen.
124. Løre.
125. Gildeskaal.
126. Bode.
127. Folden.
128. Skjerstad.
129. Steigen.
130. Hammarø.
131. Lødingen.
132. Ofoten.
133. Flakstad.
134. Buksnes.
135. Østfoten.
136. Hadsel.
137. Sortland.
Tromsø Amt.
138. Trondenes.
139. Ibbestad.
140. Tranø.
141. Berg.
142. Lenviken.
143. Maalselven.
144. Balsfjorden.
145. Tromsø.
146. Lyngen.
147. Karlso.
148. Skjerve.
Finmarkens Amt.
149. Alten.
150. Løppen.
151. Hammerfest.
152. Maasø.
153. Kistrand.
154. Lebesby.
155. Tanen.
156. Vardo.
157. Vadso.
158. Sydvaranger.

FOREKOMSTEN
AF
DIFTERI
I NORGE
I 1904.

Antal Tilfælde pr.
1000 Indbyggere.

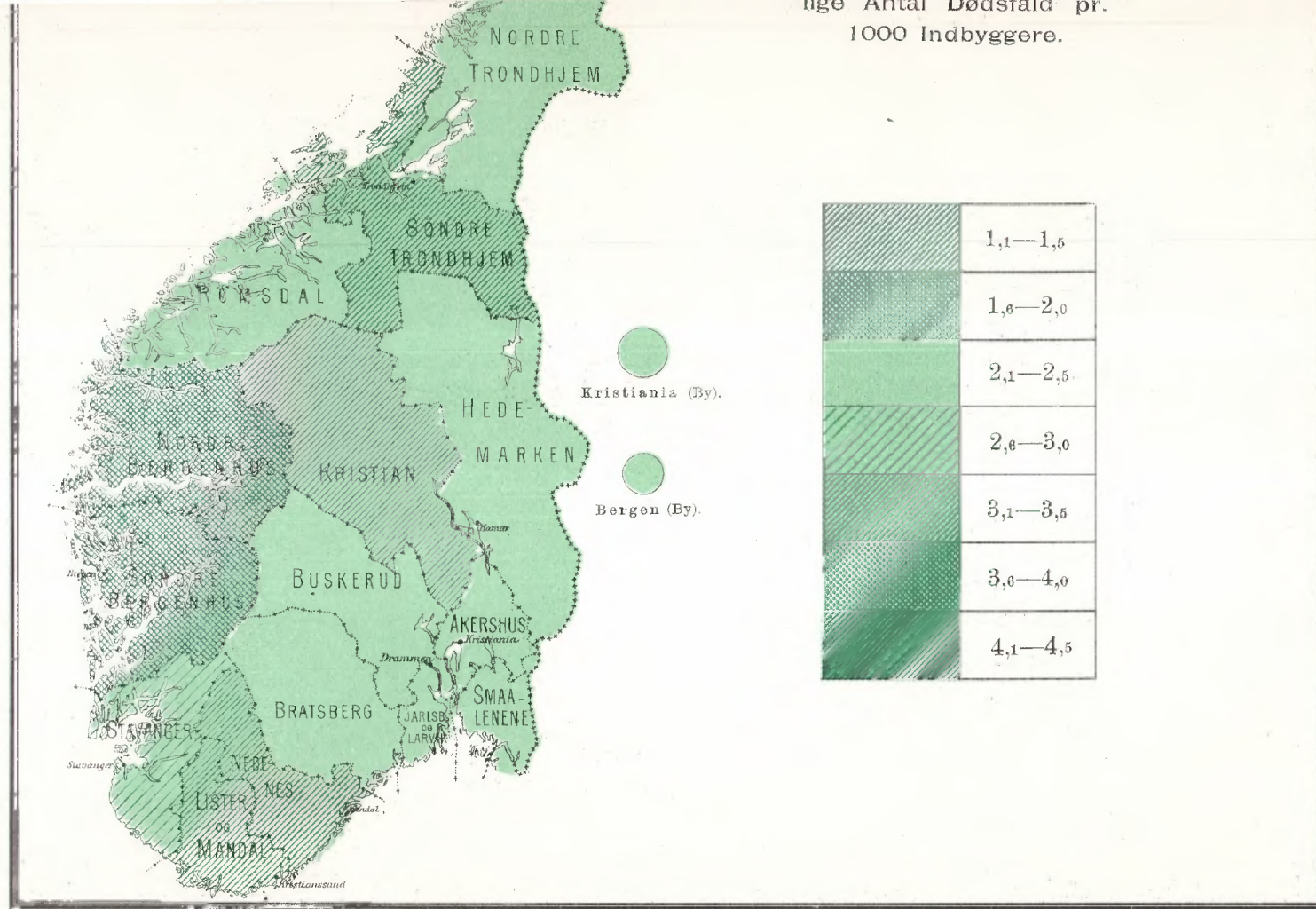
17. Rong. 66. Ytre Nordlands Amt.
 Jarlsberg og Larvik Amt. 67. Voss. 120. Brønnø.
 18. Tønsberg. 68. Søndre Midthordl. 121. Alstahaug.
 19. Hof. 69. Nordre — 122. Vefsen.
 20. Larvik. 70. Ostereen. 123. Ranen.
 Hedemarkens Amt. 71. Alversund. 124. Lure.
 21. Soler og Odalen. 72. Lindaas. 125. Gildeskaal.
 22. Hedemarken. 73. Bergen (By). 126. Bode.
 23. Søndre Østerdalen. Nordre Bergenhus Amt. 127. Folden.
 24. Trysil. 74. Lærdal. 128. Skjerstad.
 25. Rendalen. 75. Lyster. 129. Steigen.
 26. Tønsset. 76. Sogndal. 130. Hammerø.
 Kristians Amt. 77. Vik. 131. Ledingen.
 27. Hadeland og Land. 78. Gulen. 132. Ofoten.
 28. Søndre Valdres. 79. Kirkebo. 133. Flakstad.
 29. Nordre — 80. Ytre Søndfjord. 134. Buksnes.
 30. Tøten. 81. Indre — 135. Østlofoten.
 31. Faaberg. 82. Kinn. 136. Hadsel.
 32. Bingsbu. 83. Ytre Nordfjord. 137. Sortland.
 33. Lom. 84. Nordfjordeidet.
 34. Lesje. 85. Gloppen.
 Bratsberg Amt. 86. Indviken. Tromsø Amt.
 35. Skien. Romsdals Amt. 138. Trondenes.
 36. Kragere. 87. Vestre Søndmør. 139. Ibbestad.
 37. Hollen. 88. Indre — 140. Tranø.
 38. Sauland. 89. Østre — 141. Berg.
 39. Kviteseid. 90. Ørskog. 142. Lenviken.
 40. Laardal. 91. Nordre Søndmør. 143. Maalselven.
 41. Tinn. 92. Ytre Romsdal. 144. Balsfjorden.
 Nedenes Amt. 93. Indre — 145. Tromsø.
 42. Østre Nedenes. 94. Søndre Nordmør. 146. Lyngen.
 43. Vestre — 95. Sundalen. 147. Karlse.
 44. Aamli. 96. Surendalen. 148. Skjervø.
 45. Evje. 97. Nordre Nordmør. Finmarkens Amt.
 46. Setersdalen. Søndre Trondhjems Amt. 149. Alten.
 Lister og Mandal Amt. 98. Trondhjems Stadsfysikat. 150. Løppen.
 47. Kristianssands Stadsfysikat. 99. Strinden. 151. Hammerfest.
 48. Oddernes. 100. Selbu. 152. Maasø.
 49. Undal. 101. Røros. 153. Kistrand.
 154. Lebesby.
 155. Tanen.
 156. Vardø.
 157. Vadsø.
 158. Sydvaranger.

DØDELIGHEDEN
AF
LUNGETUBERKULOSE
I NORGE

fremstillet amtsvis
i Treaaret 1902 -1904.

lige Antal Dødsfald pr.
1000 Indbyggere.

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Kristiania By

med et Fladeindhold af 16,55 km.² havde ved den kommunale Folketælling den 31te December 1903 en Folkemængde af 223 649 hjemmehørende Indbyggere; ved den tilsvarende Folketælling den 31te December 1904 udgjorde Folkemængden 222 373, altsaa en Tilbagegang af 1 276 Personer. Ifølge Sundhedskommissionens Aarsberetning udgjorde Overskuddet af Fødte over Døde 3 320. Af Byens Befolkning maa der saaledes i Aarets Løb være udflyttet eller udvandret 4 596 Personer.

Sundhedstilstanden var ifølge Sundhedskommissionens Aarsberetning fremdeles meget god, at dømme efter de af Lægerne og fra Sygehusene indsendte Anmeldelser over epidemiske Sygdomme. Imidlertid er disse Anmeldelser, naar undtages de for de almindelige smitsomme Sygdomme, som er Gjenstand for daglige Anmeldelser, ikke længere en saa paalidelig Maalestok for Sundhedstilstanden som tidligere, da et forholdsvis mindre Antal Læger nu indsender Anmeldelser end før, f. Ex. i 1880-Aarene. Denne svindende Interesse for medicinsk Statistik er beklagelig. Af epidemiske Sygdomstilfælde opgaves ligesom Aaret forud et usædvanlig lidet Antal mod tidligere Aar. Difteri (Croup) havde fremdeles ikke ringe Udbredning, om end de Angrebnes Antal var noget mindre end i 1903. Kusma, Kighoste og Influenza viser høiere Tal end Aaret forud, medens Skarlagensfeber, croupøs Lungebetændelse og akut Diarré viser nogen Nedgang. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 18 320 med 802 Dødsfald mod henholdsvis 18 692 og 952 i 1903, 21 218 og 944 i 1902.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau udgivne Tabeller over Folkemængdens Bevægelse 3 289 og Dødeligheden 14,5 pro mille af Byens tilstedeværende, beregnede Middelfolkemængde (226 100). Aaret forud var den 15,1 pro mille.

Til Sundhedskommissionen indkom Anmeldelse om 3 102 Dødsfald, indtrufne inden Byens Grændser.

De opgivne Dødsfald fordeler sig saaledes paa de forskjellige Maaneder:

Januar	240	Mai	289	September	239
Februar	227	Juni	281	Oktobre	226
Marts	318	Juli	242	November	232
April	270	August	264	December	274

Dødsfaldenes Fordeling paa de forskjellige Sogne og Dødeligheden inden disse i Forhold til den hjemmehørende Folkemængde ved Aarets Udgang sees af følgende Tabel:

Dødeligheden i Byens 15 Sogne.

Sogne.	Flade- indhold i km. ²	Hjemme- hørende Folke- mængde 31te December 1904.	Til Sund- hedskom- missionen anmeldte Dødsfald.	Dødeligheds- forhold pro mille.
Vor Frelzers	1,07	9 719	134	13,78
Johannes	0,63	13 766	185	13,44
Trefoldigheds	1,00	16 875	223	13,22
Frogners	1,69	14 263	135	9,46
Uranienborgs	0,95	12 507	145	11,59
Fagerborgs	0,77	13 489	183	13,57
Gamle Akers	1,83	20 121	227	11,28
Jakobs	0,48	12 495	194	15,53
Sagenes	2,34	16 695	274	16,42
Paulus	0,50	21 114	279	13,21
Petrus	1,34	19 381	286	14,75
Grønlands	0,63	20 023	337	16,83
Kampens	0,68	15 118	232	15,35
Oslo	1,68	6 976	111	15,91
Vaalerengens	0,70	9 831	157	15,97
Samtlige Sogne	¹⁾ 16,29	222 373	3 102	13,95

¹⁾ Hertil kommer det af Ferskvand dækkede Areal.

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over Dødeligheden i Forhold (pro mille) til Folkemængden ved Aarets Udgang i 1860—1904. De til Sundhedskommissionen indkomne Opgaver over indtrufne Dødsfald er lagt til Grund for Beregningen.

Aar.	Folkem. 31te De- cember. ¹⁾	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.
1860—64	—	24,21	1889	143 347	21,08	1898	221 255	15,72
1865—69	—	22,00	1890	151 130	20,06	1899	226 423	17,42
1870—74	—	20,61	1891	156 535	19,20	1900	227 626	15,71
1875—79	—	19,95	1892	161 151	18,94	1901	224 909	15,28
1880—84	—	18,92	1893	167 588	16,99	1902	225 709	14,29
1885	130 790	20,57	1894	174 717	18,33	1903	223 649	14,71
1886	134 036	20,30	1895	182 856	16,35	1904	222 373	13,95
1887	135 615	23,74	1896	192 141	17,74			
1888	138 319	22,17	1897	203 337	15,73			

¹⁾ Folkemængden var ved Aarets Slutning, efter Beregning, i 1860: 53 435, i 1864: 56 253, efter Tælling i 1869: 64 935, i 1874: 75 042, i 1879: 116 801 og i 1884: 128 300.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	45	2	45	6	5	-	1	1	2	-	7	5	11	5	2
Skarlagensfeber	348	11	348	36	23	17	14	26	42	26	22	43	45	35	19
Mæslinger	281	10	281	5	-	-	13	50	64	33	15	21	11	42	27
Difteri (Croup)	1147	58	1147	90	36	35	60	45	68	76	46	80	164	197	250
Barselsefeber	15	6	15	4	-	-	-	-	2	2	-	1	-	2	4
Pyæmi, Septhæmi	25	24	25	1	1	-	1	-	1	6	1	4	4	-	6
Rosen	143	19	143	8	9	7	5	8	11	12	19	16	19	11	18
Røde Hunde	23	-	23	2	1	1	-	3	6	1	-	3	-	5	1
Vandkopper	276	-	276	50	32	17	20	24	24	10	5	11	13	33	37
Kusma	600	-	600	68	55	75	120	103	55	35	17	18	7	11	36
Kighoste	369	22	369	4	2	2	7	17	23	18	19	40	44	53	140
Akute Katarrher i Aandedræts- organerne	8417	197	8417	917	1029	1053	1006	711	492	187	280	475	586	741	940
Influenza	1795	18	1795	66	545	816	64	17	1	-	-	3	5	73	205
Lungebetændelse	637	217	637	68	55	72	83	100	47	27	26	53	38	34	34
Pleurit	200	10	200	25	24	25	23	24	18	6	13	9	8	14	11
Gigtfeber	282	4	282	26	22	27	24	30	23	8	16	23	25	31	27
Akut Diarré (Kolerine)	3710	197	3710	279	257	212	255	175	267	240	681	628	302	259	155
Pemfigus (hos Nyfødte)	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	18320	802	18313	1655	2096	2359	1696	1334	1146	687	1167	1433	1282	1546	1912

Kristiania By. 1904.

Alder og Kjøen for de af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber og Difteri (Croup) Angrebne og Døde.

	Tyfoidfeber.							Skarlagensfeber.							Difteri (Croup).						
	Angrebne.			Døde.			Procent.	Angrebne.			Døde.			Procent.	Angrebne.			Døde.			Procent.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	
1ste Halvaar . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	-	-	-	-
2det — . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	10	24	6	-	6	25,00
2— 3 Aar. . . .	-	1	1	-	-	-	-	15	22	37	-	1	1	2,70	77	55	132	12	11	23	17,42
4— 5 —	2	2	4	-	-	-	-	53	39	92	3	1	4	4,35	92	71	163	6	4	10	6,13
6—10 —	3	-	3	-	-	-	-	70	74	144	3	2	5	3,47	190	198	388	6	10	16	4,72
11—15 —	5	2	7	-	-	-	-	22	23	45	-	-	-	-	110	93	203	1	1	2	0,98
16—20 —	1	3	4	-	-	-	-	5	9	14	-	-	-	-	30	42	72	-	-	-	-
21—25 —	4	2	6	-	-	-	-	-	6	6	-	-	-	-	16	29	45	-	-	-	-
26—30 —	3	3	6	-	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-	8	26	34	-	-	-	-
31—40 —	3	3	6	-	1	1	16,7	-	¹⁾ 5	5	-	1	1	20,00	13	38	51	-	-	-	-
41—50 —	3	4	7	1	-	1	14,3	-	-	-	-	-	-	-	6	12	18	1	-	1	5,55
Over 50 Aar. . .	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7	9	-	-	-	-
Uopgivet Alder .	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	24	21	45	1	1	2	4,44	167	181	348	6	5	11	3,16	560	583	1143	32	26	58	5,07

¹⁾ Over 30 Aar gamle.

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes paa Side 3 en Tabel, udarbejdet efter de fra Lægerne og Sygehusene til Sundhedskommissionen indsendte Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 45 Tilfælde mod 43 i 1903 og 42 i 1902. De fleste Angrebne falder som vanlig i Maanederne August—December, tilsammen 30. En Trediepart, 15, var Børn under 15 Aar. I Sagene Sogn forekom 8 Angrebne; her blev i en Familie i Thorshauggaden Manden selv og 3 Børn syge, ligesaa Mandens Broder, der boede et andet Sted. Smittekilden kunde ikke opdages. Hos et 17 Maaneder gammelt Pigebarn erkjendtes Sygdommen først, efterat den var afløben, idet hendes Blod gav positiv Vidals Reaktion. I Trefoldigheds Sogn optraadte i 3 Gaarde i Fredensborgveien 5 Tilfælde uden paa-viselig indbyrdes Forbindelse eller Smittekilde. 8 af de ialt Angrebne maa antages smittede udenfor Byen, en Sygepleierske smittedes paa Rigshospitalets Nervefeberbarakke, en Skurepige blev syg efter Rengjøring af en Nervefeberpavillon paa Ullevaal Epidemilazaret. 3 Patienter behandledes i Hjemmet, idet hos 2 Børn Sygdommen først erkjendtes efter at være afløben og 1 Barn isoleredes i Hjemmet. Dødeligheden var ringe, idet kun 2 Dødsfald indtraf eller 4,4 pCt. I Aarets Løb indsendtes ialt 81 Blodprøver til Foretagelse af Vidals Serumreaktion; den gav positivt Resultat 18 Gange.

Af **Skarlagensfeber** anmeldtes ialt 348 Tilfælde og 11 Dødsfald mod henholdsvis 388 og 18 i 1903, 313 og 8 i 1902. Den forekom gennem alle Aarets Maaneder; September og Oktober viser de fleste Angrebne, April har det mindste Antal. De fleste Anmeldte skriver sig ligesom det foregaaende Aar fra de østlige Sogne, Paulus, Petrus og Grønland, medens Oslo fremdeles udmærker sig ved det laveste Tal

Af de ialt anmeldte 281 Tilfælde af **Mæslinger** forekom mere end Halvparten i Maanederne Mai til Juli. Som Døde opføres 10.

Difteri (Croup) var noget sjeldnere end Aaret forud, men viser ogsaa for 1904 et meget stort Antal Angrebne. Ialt opføres 1 143 Tilfælde af Difteri, som sammen med 4 Tilfælde af Strubehoste giver 1 147 Syge; af disse døde 58 eller 5,06 pCt. Den Aftagen i Sygdommens Hyppighed, som gjorde sig tydelig mærkbar i de sidste Maaneder af 1903, fortsatte udover i 1904 med enkelte maanedlige Stigninger; men fra September øgedes de Angrebnes Antal raskt indtil Maximum i December med 250 Anmeldte. Af de ovennævnte 1 143 Syge var 218 alene Bacillebærere uden kliniske Symptomer. Trækkes disse 218 Bacillebærere fra, bliver Dødelighedsprocenten for de resterende 925 = 6,27 pCt. — Til Sammenligning hidsættes en Tabel over Dødeligheden af Difteri i Kristiania siden 1888:

1888.....23,70 pCt.	1895.....6,85 pCt.	1902.....5,51 pCt.
1889.....25,00 —	1896.....6,50 —	1903.....6,35 —
1890.....24,50 —	1897.....8,00 —	(af Syge..8,67 —)
1891.....23,61 —	1898.....4,93 —	1904.....5,06 —
1892.....30,33 —	1899.....7,80 —	(af Syge..6,27 —)
1893.....18,30 —	1900.....3,61 —	
1894.....17,17 —	1901.....3,73 —	

Inden Sognene rager Sagene op med det høieste Antal Angrebne, derefter kommer Paulus, Petrus, Gamle Aker og Kampen; det mindste Antal havde Oslo. — Fra September blev, i Henhold til Sundhedskommissionens Beslutning tidligere og efter Bevilgning af Formandskabet af de fornødne Penge, profylaktisk Seruminjektion anvendt i større Udstrækning, istedetfor den tidligere Internering og Isolation af Bacillebærere, undtagen hvor særlige Forhold gjorde dette nødvendigt.

Kun et Faatal modsatte sig Indsprøitningen hos Bacillebærere eller dem, med hvilke Difterisysge havde været i nær Berøring. Fra 12te September til Aarets Udgang behandledes ialt 1 178 Personer paa denne Maade paa Sundhedskommissionens Kontor; af disse havde 184 Baciller i Svælget, 29 af de profylaktisk Indsprøitede fik senere Difteri; af disse indlagdes 6 i Tiden fra 8de til 36te Dag efter Indsprøitningen, de Øvrige senere. Der foretoges ialt 2 962 Undersøgelser paa Difteribaciller; disse fandtes 550 Gange eller i 18,6 pCt. 1 003 af Prøverne var fra mistænkelige Halslidelser; hos disse fandtes Difteribaciller 222 Gange eller i 22,1 pCt. De øvrige 1959 var fra Personer, som havde havt Omgang med Difterisysge; de viste 328 Gange Difteribaciller eller i 16,7 pCt.

Paa Side 4 findes en Tabel med Opgaver over Alder og Kjøen for Angrebne og Døde af Tyfoidefeber, Skarlagensfeber og Difteri (Croup).

Af **Barselfeber** anmeldtes 15 Tilfælde og 6 Dødsfald.

Kusma var hyppigere end i de 3 nærmest foregaaende Aar. Ialt anmeldtes 600 Angrebne; af disse var 50 voxne Mænd og 91 voxne Kvinder. De fleste Tilfælde forekom i April og Mai.

Kighoste viser paany nogen Tiltagen, idet der anmeldtes 369 Tilfælde mod 192 Aaret forud. Der opføres 22 Dødsfald af Sygdommen, alle paa et nær hos Børn under 5 Aar.

Influenza anmeldtes med adskillig flere Tilfælde end i de 2 nærmest foregaaende Aar.

Lungebetændelse opføres med 637 Angrebne og 217 Dødsfald eller en procentvis Dødelighed af 34,1. Denne Procent maa ansees altfor høj, naar der sees hen til Dødeligheden i de nærmest foregaaende Aar, men beror sandsynlig paa, at flere og flere Læger undlader at indsende Maanedslister, hvorfor Antallet af anmeldte Tilfælde vistnok ikke er korrekt.

Af **akut Diarré** (Kolerine) opføres 3 710 Angrebne, lidt færre end Aaret forud. De fleste anmeldtes i August, September og Oktober. Antallet af Dødsfald var 197, der vel kan ansees forholdsvis lavt, naar hensees til, at Sommeren 1904 var meget varm og tør; især viste Juli et stort Underskud af Nedbør. I Almindelighed har Diarré i Kristiania optraadt med forholdsvis høje Tal i tørre Sommer.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** er anmeldt 7 Dødsfald hos 3 Gutter og 4 Piger.

Veneriske Sygdomme. Omstaaende Tabel giver Oplysning om de fra praktiserende Læger og Sygehusene anmeldte nye Tilfælde, fordelte paa de enkelte Maaneder.

Tabellen Side 8 viser det samlede Antal nye Tilfælde af veneriske Sygdomme i Kristiania i Aarene 1876 til 1904.

For 19 af de i 1904 anmeldte nye Tilfælde af Syfilis opgives Smitten at være foregaaet ad andre Veie end Kjøndsdelen. Af de ialt anmeldte 2 467 Tilfælde af venerisk Sygdom behandledes 266 i Sygehus. Hvor Smittekilden opgaves at skrive sig udenbys fra, sendtes Underretning til vedkommende Sundhedskommissions Ordfører, ialt 9 Gange. Forøvrigt henvises til Sundhedskommissionens Beretning for 1904, Bilag 4, Side 61 og flg.

De af Byens Læger og fra Sygehusene anmeldte nye Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Maaned.	Blennorragiske Tilfælde.			Ikke inficerende Chanker.			Erhvervet Syfilis.			Hereditær Syfilis.			Sum.
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	
Januar . . .	109	10	119	25	1	26	39	13	52	1	3	4	201
Februar . . .	73	4	77	20	1	21	29	20	49	2	3	5	152
Marts	91	17	108	15	3	18	21	12	33	3	3	6	165
April	79	11	90	22	2	24	17	14	31	-	5	5	150
Mai	74	11	85	24	1	25	13	21	34	2	3	5	149
Juni	70	11	81	13	1	14	19	6	25	5	3	8	128
Juli	143	10	153	32	-	32	20	11	31	1	5	6	222
August . . .	78	11	89	25	1	26	16	1	17	3	-	3	135
September .	106	4	110	25	5	30	20	14	34	-	3	3	177
Oktober . .	136	22	158	46	4	50	49	17	66	3	2	5	279
November .	114	11	125	26	1	27	24	11	35	3	4	7	194
December .	319	17	336	74	-	74	88	14	102	3	-	3	515
Sum	1392	¹⁾ 139	1531	347	20	367	²⁾ 355	³⁾ 154	509	26	34	60	2467

¹⁾ Deraf 6 Piger under 15 Aar. ²⁾ Deraf 1 Gut under 15 Aar. ³⁾ Deraf 2 Piger under 15 Aar.

Tuberkulose. Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af tuberkulose Sygdomme hidsættes paa Side 9 et Uddrag af Byens Tuberkuloseprotokol. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde 489 eller 16,4 pCt. af samtlige ved Sygdom foranledigede, kjendte Dødsfald (2 981) og 22,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme (2 179). — Som i foregaaende Aar er Anmeldelser af Tuberkulose, som har konsulert Læge i Kristiania, men har Bopæl udenfor Byen, oversendt vedkommende Sundhedskommissions Ordfører. Disse Anmeldelsers Antal var 126. Ligesaa sendtes altid Underretning om udenbys Boende, der afgik ved Døden paa noget af Sygehusene i Byen. Endvidere er vedkommende Sanatorium underrettet, naar man har kjendt til, at den Afdøde har været sanatoriebehandlet. I Henhold til Tuberkulose-lovens § 6 og Justitsdepartementets Rundskrivelse af 16de December 1901 indlagdes 41 Tuberkulose, deraf 38 med Lungetuberkulose, i Sygehus ved Sundhedskommissionens Beslutning. Paa dens Kontor foretoges endvidere 500 Undersøgelser af Opspyt, hvorved Tuberkelbaciller paavistes 188 Gange.

Forat fremme et bedre Samarbejde mellem de forskjellige Sundhedskommissioner, udsendte Justitsdepartementet den 29de Februar 1904 en Rundskrivelse, hvori indskjærpedes, at ogsaa Sygehuse og Sanatorier skal anmelde de Tuberkulose, som der tages under Behandling, ligesom at Anmeldelser af Syge, som ikke har fast Bopæl paa Stedet, skal oversendes Sundhedskommissionens Ordfører paa Hjemstedet. Endvidere henstiller Departementet til Sanatorier og Sygehuse at imødekomme Henvendelser fra Sundhedskommissionerne om Udskrivningsmeddelelser. — I Henhold hertil sendte Sundhedskommissionen den 30te Marts følgende Skrivelse til samtlige Tuberkulosesanatorier, offentlige som private:

«Under Henvisning til Justitsdepartementets Skrivelse af 29de Februar d. A., sidste Afsnit, tillader man sig at anholde om, at der fra Sanatoriet maa blive Kristiania Sundhedskommission tilstillet Meddelelse om, naar tuberkulose Syge,

Det anmeldte Antal nye Tilfælde af veneriske Sygdomme i Kristiania i Aarene 1876—1904.

Aar.	Blennorragiske Tilfælde.			Ikke inficerende Chanker.			Erhvervet Syfilis.			Hereditær Syfilis.			Til- sammen.	Folke- mængde.	Anmeldte i Procent af Folke- mængden.
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.			
1876	-	-	593	-	-	419	-	-	-	-	-	-	1012	79022	1,28
1877	-	-	909	-	-	134	-	-	297	-	-	33	1373	106781	1,28
1878	-	-	1040	-	-	166	-	-	311	-	-	31	1548	112977	1,37
1879	951	176	1127	200	114	314	211	154	365	21	15	36	1842	116801	1,58
1880	1208	219	1427	265	99	364	268	156	424	21	22	43	2258	119407	1,89
1881	1272	196	1468	353	78	431	302	151	453	33	39	72	2424	122036	1,99
1882	1140	146	1286	580	127	707	308	188	496	21	23	44	2533	122424	2,07
1883	1100	186	1286	257	49	306	175	111	286	21	15	36	1914	124155	1,55
1884	1118	142	1260	208	57	265	172	126	298	17	22	39	1862	128300	1,45
1885	997	186	1183	175	32	207	148	123	271	33	29	62	1723	130790	1,32
1886	1095	99	1194	292	65	357	163	101	264	25	14	39	1854	134036	1,39
1887	829	106	935	306	37	343	175	47	222	21	23	44	1544	135615	1,18
1888	509	66	575	71	16	87	103	109	212	18	14	32	906	138319	0,66
1889	585	85	670	73	8	81	187	107	294	10	22	32	1077	143347	0,75
1890	679	60	739	213	25	238	330	178	508	16	13	29	1514	151130	1,00
1891	759	42	801	180	15	195	303	170	473	10	10	20	1489	156535	0,95
1892	935	90	1025	192	13	205	355	208	563	9	18	27	1820	161151	1,13
1893	1069	97	1166	260	23	283	278	229	507	12	15	27	1983	167588	1,18
1894	1283	121	1404	281	29	310	353	193	546	25	17	42	2302	174717	1,32
1895	1482	126	1608	387	34	421	518	206	724	26	14	40	2793	182856	1,52
1896	1471	149	1620	393	49	442	498	235	733	32	28	60	2855	192554	1,48
1897	2031	173	2204	447	46	493	450	233	683	25	25	50	3430	203337	1,69
1898	2125	207	2332	433	51	484	565	259	824	25	27	52	3692	221255	1,67
1899	1966	191	2157	491	44	535	543	221	764	35	34	69	3525	226423	1,56
1900	1871	170	2041	507	43	550	457	195	652	28	26	54	3297	227626	1,44
1901	1684	174	1858	292	32	324	432	208	640	23	17	40	2862	224909	1,27
1902	1576	159	1735	418	37	455	368	196	564	20	28	48	2802	225709	1,24
1903	1570	183	1753	401	39	440	431	183	614	24	20	44	2851	223649	1,27
1904	1392	139	1531	347	20	367	355	154	509	26	34	60	2467	222373	1,11

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikt.	Samlet Antal tuberku- løse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønss- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Hu- den.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kristiania By . . .	2626	561	2382	534	14	3	19	5	140	18	52	1	19	-

indlagte her fra Byen, udskrives, idet man tør bede tilføiet saa nøiagtig som muligt deres Adresse efter Hjemkomsten tilligemed Oplysning om de Syges Tilstand, i hvilken Kategori de udskrives.

Saafernt Sanatoriet skulde ønske Underretning om der behandlede Syges senere Tilstand og Skjæbne, vil man saavidt muligt staa til Tjeneste med Oplysninger».

Departementets Rundskrivelse synes dog udenfor de offentlige Sanatorier ingen synderlig Virkning at have havt, da endnu mange Sanatorier undlader at sende Anmeldelser. Det er fremdeles kun et forsvindende Antal Anmeldelser, som oversendes fra fremmede Sundhedskommissioner.

Sindssyge. For Kristiania Fattigvæsens Regning forpleiedes ialt 772 Sindssyge med en samlet Udgift af Kr. 178 832,77. Af disse forpleiedes 245 helt eller delvis i Asyl og 527 privat. Der blev i Henhold til Lov af 27de Juni 1891 for de af disse Syge, som gaar ind under denne Lovs Bestemmelser, af Statskassen refunderet Kr. 71 533,03.

Paa **Fødselsstiftelsen** laa tilbage fra Aaret forud 37 Kvinder, af hvilke 34 havde født i 1903, 3 fødte i 1904. Der indkom i Aarets Løb 980 Kvinder, af hvilke 14 havde født før Indkomsten, 13 aborterede, 49 udgik uden at føde og 2 fødte først i 1905. Antallet af Kvinder som fødte i 1904 bliver saaledes 905. Ialt fødtes 921 Børn.

Af de 980 indkomne Kvinder var 506 Gifte, 474 Ugifte. Første Gang Fødende var af de 905, som fødte i Aaret, 470, Flerfødende 435. Af 16 Kvinder, der fødte Tvillinger, var 7 Førstefødende, 9 Flerfødende.

Leierne var ved 921 Fødsler:

Issefødsel . . .	875	{ 1ste Issefødsel 513, deraf med Panden fortil 8.					
		{ 2den — 360, — — — — 4.					
		{ uopgivet — 2.					
Ansigtfødsel .	3	{ 1ste Ansigtfødsel 2.					
		{ 2den — 1.					
Sædefødsel ..	34	{ 1ste Sædefødsel 17.					
		{ 2den — 9.					
		{ 1ste Fodfødsel 6.					
		{ 2den — 2.					
Tverleie	9	{ højre Skulderleie med Ryg fortil 3.					
		{ — — — — bagtil 2.					
		{ venstre — — — — fortil 2.					
		{ — — — — bagtil 1.					
		{ uopgivet — 1.					

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				
	Mødre.	Børn.			Mødre.		Børn.		
	Lev.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Uopg.
Paa Stiftelsen:									
Utilstrækkelige eller smertefulde									
Veer	51	46	5	-	1	-	1	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	3	-	2	1	-
Barselkrampe	5	4	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning . .	-	-	-	-	7	-	2	5	-
Ueftergivelige Fødselsdele	3	3	-	-	-	-	-	-	-
Truende Livmoderbristning	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Hovedleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Hydrokefalisk Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	7	-	4	4	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	61	54	7	-	20	-	11	10	-
Udenfor Stiftelsen:									
Utilstrækkelige eller smertefulde									
Veer	163	¹⁾ 11	-	²⁾ 154	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	16	-	-	16	-	-	-	-	-
Barselkrampe	3	1	-	2	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning . .	-	-	-	-	2	³⁾ 1	1	-	2
Ueftergivelige Fødselsdele	7	3	-	4	-	-	-	-	-
Hyperemesis gravidarum per-									
niciosa	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia ventralis	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Daarlige Fosterlyd	5	2	-	3	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	7	-	1	-	6
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	2	-	1	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	198	17	-	183	11	1	3	-	9
Ialt i Kristiania	259	71	7	183	31	1	14	10	9
		261					33		

¹⁾ Deraf en Tvillingfødsel. ²⁾ Blandt disse er en Tvillingfødsel uden nærmere Angivelse, trækning, hvor Udfaldet for Moderen er angivet (se Anm. 4). ³⁾ Som Dødsårsag er opført: Collaps. deles foretoges i et Tilfælde Udtrækning ved Tang paa Sædet og efterfølgende Hoved. Endelig ved Perforation af Hovedet.

Operationer.

Udtrækning ved Bækken- endeleie.				Partus præmaturus artificialis.				Keisersnit.			Perfo- ration.	Efter- byrds- opera- tion.	Abor- tus provo- catus.
Mødre.	Børn.			Mødre.	Børn.			Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
Lev.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
8	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	⁵⁾ 1	2	2	2	1	3	1	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
9	6	3	-	4	1	3	2	2	1	3	1	14	-
10	-	-	⁴⁾ 10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
11	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	44	1
20	6	3	11	4	1	3	2	2	1	3	1	58	1
20				5									

men Sandsynligheden taler for, at 1ste Tvilling er forløst ved Tang, 2den Tvilling ved Ud-
⁴⁾ Blandt disse er opført en 2den Tvilling, 1ste sandsynlig forløst ved Tang (se Anm. 2). Frem-
er der en 2den Tvilling, om 1ste er intet anført ⁵⁾ Dødsårsag: Blødning. Fosteret forløstes

Ved de 16 Tvillingfødsler var Leierne følgende:

	1ste Isse- leie.	Isseleie med Pan- den fortil.	2det Isse- leie.	1ste Sæde- leie.	2det Sæde- leie.	Tver- leie.	Uopgivet Leie.
1ste Tvilling . . .	4	-	3	6	2	1	-
2den Tvilling . . .	2	2	6	1	3	1	1
Tilsammen	6	2	9	7	5	2	1

Af Mødrene døde 3; som Dødsårsag er opført: Feber 1, Barselfeber 1, Blødning 1.

Tilbageiggende ved Aarets Udgang var 30 Kvinder. Forpleiningsdagens Antal for Barselkvinder var 14 353. Af 921 Børn var 44 Dødfødte. Under Opholdet paa Stiftelsen døde 24.

Fra den i Forbindelse med Fødselsstiftelsen staaende Jordmoderskole udexamineredes 44 Elever. Af disse var fra:

Kristiania	2	Lister og Mandal Amt	1
Akershus Amt	1	Romsdals —	6
Smaalønes —	3	Søndre Trondhjems —	4
Jarlsberg og Larvik —	1	Nordre — —	3
Hedemarkens —	2	Nordlands —	6
Kristians —	1	Tromsø —	4
Bratsberg —	4	Finmarkens —	1
Nedenes —	4	Natal	1

Af **obstetriciske Operationer** udførtes i Aarets Løb ifølge indkomne Lister og Beretninger ialt 382, hvoraf paa Fødselsstiftelsen 114. Tabellen paa Side 10 og 11 giver en Oversigt over Indikationer og Udfald.

Dødsfald paa Barselseng. Ifølge Presternes Opgaver døde 9 Kvinder paa Barselseng. Efter Lægernes Anmeldelser til Sundhedskommissionen er 15 Kvinder døde af Barselsygdom. Dødsårsagerne for disse var: Barselfeber 6, Barselkrampe 3, Svangerskab udenfor Livmoderen 1, Blødning 2, Collaps efter Fødsel 1, Phlegmasia alba dolens 1, for 1 er alene «Fødsel» opgivet som Årsag.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte			Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Kristiania Stadsfysikat .	6774	161	3289	745	79	9	49	24	2

Der bliver saaledes et Overskud af 3 485 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 48,6.

De af Lægerne opgivne **Dødsårsager** sees af Tabellen Side 14 og fig.

Dødsaaarsager i de 5 første Leveaar sees af følgende Tabel:

	Antal Døde						Af 100 Dødsfald var					
	under 1 Aar.		i 2det og 3die Aar.		i 4de og 5te Aar.		under 1 Aar.		i 2det og 3die Aar.		i 4de og 5te Aar.	
	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.
Af Sygdomme i Tarmkanalen (Diarré, Cholera nostras, Gastroenteritis acuta & chronica)	40	110	5	17	-	10	25,15	22,77	16,66	7,79	-	13,33
- Sygdomme i Aandedræts- organerne (Bronkit, ka- tarralsk og croupes Lunge- betændelse)	26	116	9	71	-	11	16,35	24,01	30,00	32,56	-	14,66
- Tuberkulose og Skrofulose	3	10	3	29	3	20	1,88	2,07	10,00	13,30	75,00	26,66
- Medfødt Svaghed	37	108	-	3	-	-	23,27	22,36	-	1,37	-	-
- Kramper	9	33	1	8	-	2	5,66	6,83	3,33	3,67	-	2,66
- Syfilis	12	7	-	1	-	-	7,55	1,45	-	0,45	-	-
- Kighoste, Difteri (Croup), Skarlagensfeber, Mæslinger	3	17	4	36	-	15	1,88	3,52	13,33	16,51	-	20,00
- Rakit	6	13	6	19	-	-	3,77	2,69	20,00	8,71	-	-
- andre Sygdomme	15	54	2	32	1	17	9,43	11,18	6,66	14,68	25,00	22,66
- ukjendt Dødsaaarsag	8	15	-	2	-	-	5,03	3,10	-	0,91	-	-
Tilsammen	159	483	30	218	4	75						

De **hyppigste Dødsaaarsager** var: Lungetuberkulose 489, Kræft og Sarkom 247, Lungebetændelse 217, akute Katarer i Aandedrætsorganerne 197, akut Diarré 197, organisk Hjertesygdom 169, Tuberkulose udenfor Lungerne 163, medfødt Svaghed 148, Hjerneslag 104.

Veirliget. Angaaende de meteorologiske Forhold henvises til Tabellen Side 22, meddelt af det meteorologiske Institut i Kristiania (25 Meter over Havet). Ifølge denne synes Lufttemperaturen i det Store og Hele at have været omtrent normal. Januar, Juli, August og Oktober viste lidt højere Gjennemsnitstemperatur end normalt, medens Februar og Mai havde noget lavere. Nedbørmængden var adskillig mindre end den normale, uagtet Nedbørdagenes Antal var lidt større end det vanlige Aar om andet.

Angaaende **Strafanstalterne** og Sygepleien inden disse henvises til den derom af Fængselsstyrelsen udgivne Beretning.

I **Sundhedskommissionen** afholdtes der i Aarets Løb 17 Møder, i Kvarantænekommissionen intet. Stadsfysikatets og Sundhedskommissionens Journaler udviser tilsammen 3 296 Numere, af hvilke 1 035 Numere vedkommer Bygningsjournalen.

Kontrollen med Byens Renhold har ligesom de foregaaende Aar været udført af Sundhedskommissionens Ingeniør og det ham underlagte Personale; i dette foregik i Aarets Løb en betydelig Indskrækning, hvilket viste sig at have mindre

Liste over de af Lægerne

Dødsårsag.	Tilsammen.	Deraf		Alder							
				0—1		1—5		5—10		10—15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.											
<i>I. Akute.</i>											
Tyfoidfieber	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	11	6	5	-	-	3	2	3	2	-	-
Mæslinger	10	7	3	4	1	3	2	-	-	-	-
Difteri (Croup)	58	32	26	6	-	18	15	6	10	1	1
Kighoste	22	11	11	6	3	5	7	-	1	-	-
Influenza	18	7	11	-	1	3	-	-	-	-	-
Gigtfeber	4	3	1	1	-	-	-	2	-	-	-
Erysipelas og Phlegmone	19	11	8	7	2	1	1	-	-	-	-
Pyæmi og Sepsæmi	24	12	12	2	3	1	2	1	1	1	-
Akut Diarré (Kolerine)	197	105	92	84	64	15	16	2	4	-	-
Tetanus, Trismus	3	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Furunkulose	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
<i>II. Kroniske.</i>											
Tuberkulose (uopgivet Sæde)	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
a. Lungerne	489	210	279	-	2	7	6	4	4	4	17
b. Tarmkanalen	22	9	13	-	-	-	-	2	2	2	2
c. Ben og Led	26	15	11	-	-	-	3	1	-	4	2
d. Urin- og Kjønsorganer	6	3	3	-	-	-	-	-	-	1	-
e. Lymfekjertler (Skrofulose)	8	3	5	1	1	2	-	-	2	-	1
f. Andre Organer	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
g. Tuberkuløs Meningit	84	39	45	1	6	15	20	16	9	1	3
h. Miliærtuberkulose	12	6	6	1	-	1	-	2	1	-	1
Spedalskhed	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis	23	10	13	9	10	-	1	-	-	-	-
Kræft:											
1. Carcinom:											
a. Maven	112	63	49	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Leveren	15	5	10	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Brystkjertelen	13	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Kjønsorganerne	24	4	20	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Andre Organer	70	28	42	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Sarkom (uopgivet Sæde)	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Bensystemet	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Andre Steder	8	6	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Sukkersyge	24	15	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Perniciøs Anæmi	10	2	8	-	-	-	-	-	-	-	1
Leukæmi og Pseudoleukæmi	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Rakit	44	29	15	12	7	17	8	-	-	-	-
Kronisk Alkoholisme	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-

meddelte Dødsårsager.

og K j ø n.																	
15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	5	2	3	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	2	-	2	-	-	-	-
-	1	1	-	3	2	2	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-	1	4	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	41	62	86	50	45	26	35	22	24	11	11	4	8	2	-	-	-
1	2	2	2	1	2	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	3	4	2	1	1	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	2	5	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	9	6	20	11	14	9	17	17	3	5	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	2	3	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	2	-	4	-	1	-	-
-	-	-	-	1	1	-	5	-	5	1	4	1	4	1	1	-	-
-	-	3	1	1	2	3	7	4	6	11	12	5	10	1	4	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	1	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	3	-	3	1	2	2	4	4	1	2	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	1	2	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dødsårsag.	Tilsammen.	Deraf		Alder							
				0—1		1—5		5—10		10—15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Medfødt Svaghed	148	66	82	64	81	2	1	-	-	-	-
Alderdomssvaghed	67	27	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmi	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis og kronisk Rheumatisme	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— maculosus Werlhofii	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Purpura hæmorrhagica	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.											
<i>I. Hjerne og Rygmarv.</i>											
Apoplexi og Hjerneemboli	104	45	59	-	-	-	-	-	-	1	-
Suppurativ Meningit.	43	23	20	6	4	11	4	3	2	1	2
Epilepsi	8	2	6	-	-	-	1	-	-	-	1
Kramper hos Smaabørn	53	24	29	20	22	4	7	-	-	-	-
Sindssygdomme	20	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Hjernesygdomme	39	22	17	2	-	-	-	-	1	-	-
Rygmarvssygdomme	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygd. i Centralnervesystemet	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>											
Endo- og Perikardit	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Klappfeil og andre org. Hjerter-	169	62	107	1	1	-	1	2	-	-	3
sygdomme											
Hjertelammelse	63	25	38	1	-	-	-	1	-	-	-
Arteriosklerose	34	14	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>											
Bronkit, akut	121	60	61	38	28	13	14	-	1	-	-
— kronisk og Bronkiektasi	75	28	47	1	-	1	1	-	-	-	-
Pneumoni, katarralsk	76	39	37	16	13	12	12	-	3	-	1
— croupøs	217	107	110	28	18	20	18	2	4	-	3
Lungeangræn	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleurit, serøs	7	4	3	-	-	1	-	-	-	-	-
— purulent	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Lungeemboli	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Asthma, Emfysem	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Respirationsorg.	5	1	4	-	1	-	1	-	-	-	-

meddelte Dødsarsager.

og Kjøn.

[illegible]

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dødsårsag.	Tilsammen.	Deraf		Alder							
				0—1		1—5		5—10		10—15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
<i>IV. Digestionskanalen.</i>											
Mave-Tarmkatarr	13	5	8	1	-	-	1	-	-	-	-
Mavesaar	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Blindtarmbetændelse	12	7	5	-	-	-	-	1	-	-	-
Diffus Peritonit.	21	8	13	1	-	-	1	1	-	-	1
Indeklemt Brok	4	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Ileus og Volvulus	8	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Dilatatio ventriculi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Stricturea oesophagi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygd. i Digestionskanalen	25	9	16	2	1	-	-	1	1	-	1
<i>V. Leveren.</i>											
Galdestensygd.	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverkirrose	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Leversygdomme	10	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-
<i>VI. Urinorganerne.</i>											
Cystit, Cystopyelonefrit	22	13	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Brighti	60	37	23	2	1	-	1	1	-	-	-
Andre Nyre- og Urinveissygdomme	29	25	4	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>VII. Kjønsorganerne.</i>											
Sygdomme i de kvindelige Kjøns- organer	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>VIII. Hud- og ydre Sygdomme.</i>											
Pemfigus hos Nyfødte	7	3	4	3	4	-	-	-	-	-	-
Senil Gangræn	12	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Bensygdomme	6	4	2	-	-	1	-	1	-	-	-
Andre Hudsygdomme	4	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-
<i>C. Barselsygd.</i>											
Barselfeber	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Svangerskab udenfor Livmoderen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kollaps efter Fødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopgivet Aarsag.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmasia alba dolens	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

meddelte Dødsaaarsager.

[illegible]

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dødsårsag.	Tilsammen.	A l d e r									
		Deraf		0—1		1—5		5—10		10—15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
D. Dannelsesfeil.											
Cyanose	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelse, Spina bifida . .	3	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Andre Dannelsesfeil	4	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-
E. Andre Aarsager.											
Feber	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Singultus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor lienis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pelvis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2981	1399	1582	329	285	161	146	52	48	16	40
F. Unaturlig Død.											
Akut Alkoholforgiftning	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drukning	9	7	2	-	-	-	-	2	-	-	-
Forfrysning	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrænding	6	5	1	1	-	3	1	-	-	-	-
Andre Ulykkestilfælde	45	27	18	2	2	6	8	-	2	-	-
Drab og Mord	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selv mord	20	17	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3065	1459	1606	332	287	170	155	54	50	16	40
Ukjendt Dødsårsag	37	23	14	17	6	2	-	-	2	1	-
Sum	3102	1489	1620	349	293	172	155	54	52	17	40

heldige Følger for Virksomheden. Der udførtes ialt 79 635 Undersøgelser mod i 1903 91 981. De af Assisterter og Undersøgere paaviste Misligheder er som Regel blevne rettede efter Anmodning fra vedkommende Assistent eller Kontoret. I 383 Tilfælde er Anmeldelse skeet til Sundhedskommissionen, som derefter har fattet Beslutning i Sagen til Forkyndelse gennem Politiet. Kun i faa Tilfælde har Sagen givet Anledning til Indbringelse for Retten.

Byens Renovationsvæsen gav ogsaa dette Aar Anledning til Udtalelser fra Sundhedskommissionen.

I Henhold til Sundhedskommissionens Beslutning af 16de Mai 1904 angaaende Renhold m. v. i Skrædderværksteder (trykt i Medicinalberetningen for Kristiania for 1903, Side 21 og 22) blev der i Aarets Løb stillet Anmodning om Bortledning af Forbrændingsprodukterne, hvor der paa Værkstederne brugtes Gas til Presse-

meddelte Dødsarsager.

[illegible]

jernes Opvarmning. Ved velvillig Imødekommenhed fra Gasværkets Direktør blev der paa Gasværket opstillet en hensigtsmæssig og billig Model for saadant Aftræk.

1ste Sundhedsinspektør foretog en Undersøgelse af Byens Strygerier, foranlediget ved, at Ventilationen eller Udluftningen af enkelte Lokaler ansaaes u hensigtsmæssig eller skadelig for Sundheden (se nærmere derom i Sundhedskommissionens Aarsberetning for 1904, Bilag 2, Side 41 og flg.).

Modarbejdelsen af de smitsomme Sygdomme har været udført paa samme Maade som tidligere. Anvendelse af Differiserum besluttedes at indgaa som fast Led i Modarbejdelsen af Differi. I den Anledning bestemtes følgende Fremgangsmaade: 1) Tilfælde af klinisk Differi, der ikke kan afsondres betryggende i Hjemmet, indlægges i Sygehus. Ligesaa Individuer, der har været i intim Berø-

Meteorologiske Iagttagelser.

Maaned.	Lufttrykket ved Havets Overflade.	Luftens Temperatur.				Relativ Fugtighed. Procent. Middel.	Regnhøide, maalt Kl. 8 Morgen.	Fremherskende Vind.	Antal Dage med Nedbør.	Antal Dage med Taae.
		Middeltemperatur C.	Normaltemperatur C.	Absolut Minimum C.	Absolut Maximum C.					
Januar	760,1	÷ 1,5	÷ 4,4	÷ 10,7	9,8	85	35,8	S.	23	3
Februar	56,1	÷ 5,0	÷ 4,5	÷ 13,8	5,1	68	38,8	NE.	21	0
Marts	67,3	÷ 1,4	÷ 1,4	÷ 13,2	8,7	70	43,8	NE.	16	1
April	56,1	4,7	4,4	÷ 1,9	16,7	76	62,5	S.	17	3
Mai	60,2	9,0	10,5	÷ 0,3	25,9	63	31,6	S.	16	0
Juni	58,5	15,5	15,5	7,4	27,5	56	18,2	S.	13	0
Juli	59,6	18,0	17,0	6,3	33,7	59	9,5	S.	7	0
August	57,1	16,0	15,9	7,2	31,1	70	61,4	S.	21	0
September . . .	66,6	11,5	11,5	2,9	22,8	80	32,0	S.	12	0
Oktober	61,4	6,8	5,5	÷ 2,0	16,2	80	54,0	S.	16	4
November	56,3	÷ 0,8	0,1	÷ 10,2	12,0	73	13,2	NE.	13	6
December	55,0	÷ 3,0	÷ 3,6	÷ 14,7	6,9	79	27,0	NE.	13	6
Aaret	759,5	5,8	5,5	÷ 14,7	33,7	72	427,8	S.	188	23
Normalværdier for Aaret . .	759,2					73	600	NE.	175	48

ring med saadanne Tilfælde og viser sig at være Bacillebærere, naar de paa Grund af særlige Forhold kan befrygtes at udbrede Difteri. 2) Desinfektionen efter Difteri bibeholdes som hidtil. 3) Familier eller Persongrupper, der har været i intim Berøring med klinisk Difteri, søges injiceret profylaktisk med Serum, forsaavidt der fra Kommunestyrets Side ikke gjøres nogen Indsigelse mod Udgifterne. Lignende Fremgangsmaade benyttes under den samme Betingelse, hvor der i større Leiligaarde eller et Kvartal er optraadt et usædvanlig stort Antal Tilfælde af Difteri i flere Familier, ogsaa ligeoverfor Personer, som ikke har været i intim Berøring med Tilfælde af klinisk Difteri.

Efter Førestilling fra Sundhedskommissionen samtykkede Formandskabet i, at de med Anvendelsen af Difteriserum forbundne Udgifter udredes paa Sundhedskommissionens Budget.

Da der fra flere Hold reistes Spørgsmaal om at faa nedsat Prisen paa Difteriserum fremstillet ved Ullevaal Epidemisygehuse, opstod Tanken paa at søge Statsbidrag til denne Produktion. Mod Aarets Slutning indtraf imidlertid et betydeligt Prisfald paa Difteriserum i Udlandet. Flere udenlandske Fabrikker, deriblandt Höchst Farbwerke (Behring) og den Scheringske Fabrik i Berlin, tilbød Apothekerne sine Fabrikater til langt billigere Pris, end der forlangtes for Ullevaals Serum; de to nævnte tyske Fabrikers Serum er tilladt forhandlet ogsaa fra norsk Apothek. Da Salget af Ullevaals Serum herved gik tilbage, blev Prisen nedsat, saa det fra Apothekene kunde sælges til omtrent halv Pris mod tidligere. Derved ophørte omtrent alt Salg af udenlandsk Serum. Noget Statsbidrag til Produktionen deraf ved Ullevaal Sygehuse ansaaes efter dette for Tiden ikke paakrævet.

Kontrollen med udsatte Pleiebørn har været fortsat uforandret. Under Kontrol stod 1 266 Pleiebørn, idet 733 var tilbage fra 1903 og 533 nye anmeldtes.

75 Børn indlagdes i Sygehus. Tilsynet har fremdeles været udført af 3 Kvinder, der ogsaa har kontrolleret Asyl og Barnekrybber og undersøgt eventuelle Pleiehjem. Pleiebarnsforholdene menes, trods de daarlige Tider, at gaa fremad til det Bedre. Af Børnene døde 75 (5,92 pCt.). Prisen for Maanedene har dreiet sig om fra Kr. 15,00—20,00 for hvert Barn. Betalingen en Gang for alle har varieret fra Kr. 50,00—2 000,00 for hvert Barn, hvor saadan Overdragelse er foregaaet efter Overenskomst, hvilket skeede for 25 Børns Vedkommende.

Sundhedskommissionens Boligkontor fortsatte sine systematiske Undersøgelser af Byen; 220 Huse undersøgt, hvoraf 70 fandtes mislige. Efter indkommen Klage undersøgt 146 Huse; i næsten alle disse forefandtes Misligheder. 337 Leiligheder opmaaltes. Kun i 7 Tilfælde anmeldtes Sagen for Sundhedskommissionen; i Almindelighed er den ordnet i Mindelighed med Eierne.

Kontrollen med Næringsmidlerne førtes fremdeles af Stadsdyrlægen med det ham underlagte Personale. Der foretoges tilsammen 14 961 Undersøgelser i Melkebutiker, Pølsemagier, Slagterier, Kjødbutiker, Kolonialbutiker, Fiskehandler, Torve, Bazarer, Stalde, Fjøs, Grisehuse o. s. v. Byens Spiseforretninger undersøgt leilighedsvis; 13 Mineralvandfabriker undersøgt med Hensyn til Renhold, ligesaa 13 Saftkogerier.

Der indkom 7 Anmeldelser om Sygdom, som antoges at skyldes forskellige Kjødspiser. I 2 af disse skeede Anmeldelse fra en Soldaterkaserne, hvor den ene Gang 50 Mand og 8 Dage efter første Tilfælde 70 Mand angrebes, væsentlig af en Gastro-Enterit. Der var nydt Faarekjød (fra Stavanger) og Oxekjød; begge Slags viste sig ved Undersøgelse at have været bedørvet. Prøver blev oversendte det hygieniske Institut, hvor der blev fundet *Bacillus proteus vulgaris*, der sædvanlig iagttages ved saadanne Tilfælde. Opbevaringsstedet for Kjød i Kasernen fandtes høist utilstrækkelig ventileret, ligesom der tillige bemærkedes Kloakluft. En Del Madtraug fandtes gisne og sprukne og derfor vanskelige at holde rene. — Ved et Tilfælde af Sygdom efter Nydelse af Dyrekjød oplystes, at dette havde været opbevaret i en Zinkbøtte; ved kemisk Undersøgelse fandtes Zink i Kjødet. — Hos en Person opstod Brækning og Mavesyge efter Nydelse af Oxekjød; dette udviklede ved Kogepróven en høist ubehagelig, vammel Lugt. Det skrev sig formentlig fra et Dyr, som ved lang Transport var overanstrengt før Slagtningen. Det i Kjødet udviklede «Træthedsstof» kan da have været Aarsag til Sygdommen.

Ved de øvrige anmeldte Tilfælde kunde intet opdages.

Ved Stads-kemikeren foretoges regelmæssige bakteriologiske Undersøgelser af Byens Drikkevand og kemiske Undersøgelser af forskellige Nærings- og Nydelsesmidler, af Tøier, Farver, Tapeter og Brugsgjenstande.

Ved de under Sundhedsinspektørerne og Stadsdyrlægen hørende Assistenten er der i Aaret tilsammen udført 40 111 Undersøgelser mod 36 935 i 1903 og 37 305 i 1902.

Forøvrigt henvises til den trykte Beretning fra Kristiania Sundhedskommission.

Den offentlige Vaccination udførtes som før af 1ste Sundhedsinspektør og Bylægerne; der vaccineredes tilsammen 4 331 Børn, alle med dyrisk Lymfe. Af private Læger er anmeldt som vaccinerede 77 Personer.

Statens Anstalt for Frembringelse af dyrisk Vaccine ligger i Kristiania.

Sygehuse. Af offentlige Sygehuse findes i og ved Byen: Rigshospitalet, Fødselstiftelsen, det kommunale Sygehus med Underafdelinger, det militære Sygehus, Diakonisseanstaltens Sygehus og «Vor Frue Hospital» (katholsk). Byens Epidemisygehuse ligger, ligesom 3 Afdelinger af det kommunale Sygehus, udenfor Bygrænsen i Vestre Aker. Fremdeles findes 2 Sindssygeasyl, nemlig det kom-

munale Asyl og Oslo Hospitals Asyl. Flere af Byens Læger og Foreninger har større eller mindre Sygeafdelinger forbundne med sine Kliniker.

Der findes i Byen 6 offentlige Badeindretninger, hvor der solgtes følgende Antal Billetter: Bade- og Vadskeanstalten i Torvgaden 76 684, Enerhaugens Folkebad 44 165, Sagenes Folkebad 102 988, Kampens Douchebad for Mænd 3 206, Kristiania Bad 44 046 og Kristiania varme Sjøbad 11 827.

Ved samtlige Folkeskoler er der indrettet Bad for Eleverne.

Apothekenes Antal var 22. Angaaende deres Personale henvises til den almindelige Beretning.

Ifølge den officielle Fortegnelse over Landets Læger var Antallet af de i Kristiania Bosatte 269, af hvilke ca. 30 antages ikke eller kun i ringe Grad at praktisere. Tandlægenes Antal var 107 og Jordmødrenes (de praktiserendes) opgives til 123.

II. Akershus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Dec. 1900.	Antal Læger ¹⁾ .	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		5 223,70	116 896	56	7	61	37
1. Aker		1 035,30	48 554	²⁾ 30	2	23	9
	Aker	424,60	23 591	18	-	³⁾ 13	5
	Asker	106,28	4 592	4	1	1	1
	Bærum	185,00	9 156	4	-	5	1
	Nittedalen	182,75	2 704	1	-	1	1
	Skedsmo	136,67	8 511	3	1	3	1
2. Ullensaker		2 086,88	34 491	10	3	19	13
	Ullensaker	240,45	5 764	2	-	3	2
	Sorrum	102,66	2 540	-	-	2	1
	Gjerdrum	80,28	1 685	-	-	1	1
	Nannestad	331,56	3 913	1	-	1	1
	Nes	624,45	8 060	2	1	4	2
	Eidsvold	339,42	9 493	5	2	5	3
	Hurdalen	271,52	1 910	-	-	1	1
	Fering	96,54	1 126	-	-	2	2
3. Høland		1 319,50	14 121	4	-	9	8
	Høland	621,72	5 743	3	-	4	3
	Urskog	418,61	4 197	1	-	3	3
	Fet	279,17	4 181	-	-	2	2

¹⁾ Ved Distriktslægenes Bopæl er her, ligesom i de øvrige Amter, Herredets Navn udhævet ved spærrede Typer. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiania. ³⁾ Af disse bor 3 i Kristiania.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
4. Follo		782,02	19 730	12	2	10	7
	Drøbak, Kjøbstad.....	0,80	2 308	5	1	1	-
	Hølen, Ladested	0,13	165	1	1	1	-
	Son, —	0,20	719	1	-	1	-
	Hvitsten, —	0,07	102	-	-	-	-
	Vestby	113,53	2 765	-	-	-	1
	Kraakstad	149,63	3 197	2	-	2	1
	Enebak	252,21	3 052	1	-	2	2
	Aas	92,08	3 031	2	-	1	1
	Frogn	84,71	2 216	-	-	1	1
	Nesodden	88,66	2 175	-	-	1	1

Sundhedstilstanden synes at have været ganske god, idet Epidemier af nogen større Udstrækning ikke forekom. Det samlede Antal af anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 8 389, hvoraf 247 endte dødeligt mod henholdsvis 8 456 og 267 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 519 eller 12,5 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (121 400); Aaret forud var den 14,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 26 og 27, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ogsaa dette Aar kun 11 Tilfælde, hvoraf kun 1 endte dødeligt.

Cerebrospinalmeningit er anmeldt med et dødeligt endende Tilfælde i Juli Maaned hos en Kvinde i Nes i Ullensaker; nogensomhelst Smittekilde kunde ikke paavises, men Sygdomsbillede og Forløb var saa karakteristisk, at anden Sygdomsbetegnelse maatte udelukkes. (Søberg).

Af **Skarlagensfeber** anmeldtes ogsaa dette Aar forholdsvis faa Tilfælde, hvoraf de fleste (107) fra Aker Distrikt, hvor der i Lommedalen af Bærum Herred optraadte ikke saa faa Tilfælde, særlig i Marts—Mai, spredt paa forskellige Gaarde og med mildt Forløb. (J. Jensen).

Mæslinger, der var i betydeligt Aftagende fra forrige Aar, er opført med 330 Tilfælde og 4 Dødsfald. I Ullensaker Distrikt var Sygdommen særlig udbredt i Eidsvold i 2det Halvaar. Ved tilstødende Lungebetændelse gav den Anledning til nogle Dødsfald. (A. Olsen). I Nannestad Herred kom kun 4 Patienter under Behandling. Sygdommen blev importeret, idet en af Bygdens Lærere fik sin Søn med Familie hjem paa Besøg i Ferien. Umiddelbart efter blev en af Børnene syg af Mæslinger. Familien, der var indlogeret i Skoleværelset, holdtes saavidt muligt isoleret, til Afskallingen var over, og Desinfektion ved Vaskning udførtes saa nøiagtigt som mulig. Mærkelig nok iagttoges ingen flere Tilfælde inden Skolekredsen. (B. Bruun).

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	11	1	11	3	-	-	1	-	1
Cerebrospinalmeningit	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	133	-	133	9	14	14	19	15	5
Mæslinger.	330	4	330	11	5	6	1	-	32
Difteri (Croup)	265	10	265	20	17	10	2	16	16
Blodgang	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	10	1	10	-	1	1	-	-	2
Pyæmi, Septhæmi	14	5	14	2	2	2	1	1	1
Rosen	106	2	106	6	7	11	7	6	9
Røde Hunde.	2	-	2	-	-	-	-	-	1
Vandkopper	73	-	73	13	7	8	9	2	2
Kusma	75	-	75	-	5	1	3	3	11
Kighoste.	362	1	362	61	49	36	20	9	40
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	3219	62	3218	539	414	338	308	303	232
Influenza.	1300	2	1300	106	201	360	186	68	18
Lungebetændelse.	763	109	763	112	69	99	72	80	56
Pleurit	224	6	224	28	18	25	30	27	9
Gigtfeber	180	2	180	11	20	11	10	9	17
Akut Diarré (Kolerine). . . .	1312	38	1312	73	42	63	81	64	103
Skjørbug.	2	1	2	-	-	-	-	1	-
Pemfigus (hos Nyfødte) . . .	3	2	1	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	8389	247	8386	994	871	985	751	604	555

Difteri (Croup) viste fremdeles Tiltagen, idet der blev anmeldt 265 Tilfælde med 10 Dødsfald mod respektive 154 og 12 forrige Aar. I Aker Distrikt iagttoges spredte Tilfælde i Østre Bærum med sandsynlig Smittekilde fra Kristiania. Profylaktiske Seruminjektioner anvendtes, som det syntes, med Nytte. (J. Jensen). I Nes i Ullensaker kom til Behandling 20 Tilfælde, hvoraf 2 endte dødeligt. Denne Række Tilfælde dannede Fortsættelsen af en Høsten 1903 udbrudt Epidemi i en Grænd paa Øststranden, hvortil Sygdommen var importeret med feriebesøgende Børn fra Kristiania. (Søberg). I Sørum behandledes 23 Tilfælde, deraf i Juli 8 angrebne Børn i én Familie i Frogner, antagelig ogsaa smittede fra Kristiania, og fra denne Gaard bragtes i September Smitten til 7 Børn paa Nabogaarden. Af disse 15 Tilfælde var 2 Croup. (A. Christoffersen). I Follo Distrikt viste de fleste Tilfælde sig i Januar og Mai, de sidste, 7 ialt, hos en Kristianiafamilie, der boede paa Nesodden. (A. Selmer).

Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
1	4	1	-	-	-	5	-	1	-	4	1	1	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
6	10	7	8	15	11	107	-	12	-	4	-	10	-
26	15	27	88	92	27	37	2	234	-	19	-	40	2
21	12	25	45	58	23	173	5	65	2	4	-	23	3
-	2	1	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
1	1	2	1	-	1	3	1	2	-	-	-	5	-
-	-	-	1	3	1	5	4	-	-	-	-	9	1
8	7	6	6	17	16	54	-	32	2	6	-	14	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-
3	4	4	7	11	3	20	-	41	-	2	-	10	-
4	3	10	9	8	18	36	-	32	-	1	-	6	-
44	30	33	12	13	15	74	1	232	-	43	-	13	-
185	95	121	169	230	284	1422	16	948	31	344	5	505	10
10	4	21	52	68	206	315	1	509	-	121	-	355	1
49	14	25	55	67	65	270	32	261	32	141	21	91	24
12	10	14	14	18	19	90	2	78	2	27	1	29	1
8	11	11	17	24	31	77	-	67	-	22	1	14	1
180	282	182	99	81	62	656	16	394	11	119	5	143	6
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	2
559	504	490	584	706	783	3346	80	2913	81	858	34	1272	52

Barselseber forekom i Follo hyppigere end vanlig; Smitteoverførelse ved Jordmødrene kunde dog ikke paavises. (A. Selmer).

Kighoste var i Aftagende. I Ullensaker angrebes ikke saa faa Voxne. (B. Bruun).

Influenza havde derimod en ganske betydelig Udbredning inden Amtet, og der blev anmeldt 1300 Tilfælde mod kun 460 Aaret forud; Sygdommen var som vanlig mest udbredt i Vaarmaanederne. De fleste Tilfælde anmeldtes i Ullensaker Distrikt, hvor Sygdommen synes at have været særlig udbredt i Bjerke Annex af Nannestad; den optraadte her pludselig i Februar Maaned som kastet ud over Bygden, medens Nabsognene var omtrent forskaanet for den. Denne pludselige Spredning stod muligens i Forbindelse med et større Bryllup, som feiredes der i første Halvpart af Februar. Gjennem de følgende Maaneder var den meget

almindelig, indtil den i April ophørte omtrent fuldstændigt. (B. Bruun). Ogsaa i Follo Distrikt forekom i Vintermaanederne mange Tilfælde. (A. Selmer).

Ogsaa **Lungebetændelse** forekom hyppigere end foregaaende Aar. I Ullensaker Distrikt observeredes i Bjerke Annex af Nannestad samtidig med Influenzaens Optræden en liden Epidemi af Lungebetændelse. Det første Tilfælde var hos en Gymnasiast fra Tønsberg. Han var paa Julebesøg hos en af Bygdens Familier. I Marts angrebes 12 Personer, og til Juni Maanedes Udgang observeredes tilsammen 45 Tilfælde, hvoraf 5 dødelige. I Almindelighed indtraf Krise paa 5te Døgn; hos 3 kom der Emphyem. (B. Bruun). Fra Enebak i Follo Distrikt bemærkes, at Sygdommen gjennemgaaende viste et mindre godartet Forløb; vistnok indtraf Dødsfaldene væsentlig blandt ældre Folk, men ogsaa de gunstigt forløbende Tilfælde var i Almindelighed grave med langsom Resolution og tildels infektiøs Karakter; saaledes angrebes paa en Gaard først en gammel Føderaadsmænd, derpaa en Besøgende, en Slægting fra Kristiania, dernæst en Husmand, der spiste i Huset, men boede hjemme, og endelig en voksen Søn paa Gaarden, samtlige i Løbet af 14 Dage. De 3 første døde. En Mand, der havde besøgt sin af Lungebetændelse lidende Svigermoder, blev selv angreben et Par Dage efter; han kom sig dog, medens Svigermoderen døde. (Jelstrup).

Af **akut Diarré** anmeldtes en Del flere Tilfælde end Aaret forud. I Aker Distrikt indtraf i Februar 2 pludselige Dødsfald i en Familie, hvor der til Middag var nydt Rødgrød og Melk. Ud paa Natten blev 2 af Børnene, henholdsvis 10 og 14 Aar gamle Piger, syge med Brækninger og Hovedpine og døde efter nogle Timers Forløb. Obduktionen kunde kun konstatere en akut Infektion, der havde ledet til en Gastro-Enterit. Familien fik Melk fra Gaarden Vallerud paa Lørenskogen, hvor en Ko i nogen Tid havde staaet syg paa Fjøsset. Melken var tilbragt i et Spand, hvis Laag dannedes af en gammel Ansjosdunk. (Hennum m. Fl.) Fra saavel Ullensaker som Follo Distrikter anføres, at der trods den tørre, varme Sommer var paafaldende lidet af Kolerine. (Christoffersen, Jelstrup).

Af **Miltbrand** indtraf i Nes i Ullensaker Distrikt et Tilfælde hos en Gaardbruger, der havde været behjælpelig med et sygt, slagtet Dyrs Forsendelse til Kristiania, hvor det befandtes at have haft Miltbrand. 6 Dage efter Slagtingen fik Manden paa venstre Pegefinger en typisk Pustula maligna, der i Løbet af et Døgn havde udviklet sig fra en liden, ærtstor, blaalig Papel til en 2-Øres Størrelse, dækket af en mørk Skorpe. Hele Haanden var stærkt ophovnet, men uømfindlig. Pustelen kauteriseredes og behandledes med antiseptiske Omslag. Hævelsen af Haand og Underarm tiltog voldsomt under et Par Ugers moderat Feber, ca. 38,5. Der kom ikke Pusdannelse. Helbredelse efter ca. 4 Uger. Under Arbeidet med at indsy det slagtede Dyrs Kjød i et Lagen havde han vistnok stukket sig paa Naalen. (Søberg).

Af **Fnat** observeredes tilsammen 51 Tilfælde i Aker og Ullensaker Distrikter.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabellen paa næste Side.

I Bærum af Aker Distrikt forekommer disse Sygdomme mærkelig sjelden uagtet det umiddelbare og nære Naboskab med Kristiania. (J. Jensen).

Tuberkulose. Til Oplysning om de kjendte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme inden Distrikterne hidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 14,6 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Døds-

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:			
		1	2	3	4
		Aker.	Ullensaker.	Høland.	Follo.
		Tilfælde	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar	5	2	2	-	1
Konstitutionel Syfilis ..	12	4	7	1	-
Hereditær — ..	1	-	-	-	1
Gonorré og Uretrit ...	44	25	8	4	7

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberku- løse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøn- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjer- ter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Aker	275	74	254	73	1	-	4	-	10	1	4	-	2	-
Ullensaker.	272	57	229	51	3	-	-	-	29	6	5	-	6	-
Høland	52	14	49	14	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
Follo	100	35	95	32	1	1	-	-	2	-	-	-	2	2
Akershus Amt.	699	180	627	170	5	1	4	-	43	7	9	-	11	2
Deraf i Byer.	17	9	16	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— Bygder.	682	171	611	162	4	-	4	-	43	7	9	-	11	2

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	431	75	80	351
Ullensaker.	410	50	81	329
Høland	207	27	34	173
Follo	248	37	52	196
Drøbak By	28	6	6	22
Son og Hølen Ladesteder.	6	1	1	5
Bygder	214	30	45	169
Akershus Amt	1296	189	247	1049
Deraf i Byer	34	7	7	27
— Bygder	1262	182	240	1022

fald og 18,0 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 20,6 og 26,0 pCt. og for Bygderne 14,4 og 17,8 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa foregaaende Side. I Østre Bærum (Aker Distrikt) tiltager de tuberkuløse Sygdomme noget blandt Arbejderbefolkningen og de Indflyttede, i Vestre Bærum derimod ikke. Befolkningen har stillet sig meget velvillig ligeoverfor Tuberkuloseovens Gjennemførelse. (J. Jensen). I Nes Herred i Ullensaker oprettedes et Pleiehjem for Tuberkuløse for Kommunens Regning i den derværende Fattiggaard, som en egen Afdeling af denne, for at kunne benytte saavel samme Administration som Kjøkken og Kjøkkenpersonale. Der istandsattes i 2den Etage 6 tildels temmelig store og lyse Værelser, hvoraf de 4 til Sygestuer understyredes med Jernsenge af Ingeniør Svanes Patent, ialt 12 med vanligt Sygehusudstyr. 1 Værelse indrededes til Spisestue og 1 for Sygepleiersken. Bygningens oprindelige Hovedindgang paa vestre Langvæg benyttedes til Indgang for disse Værelser alene, idet en bred Trappe fører op til en rummelig Gang i 2den Etage; ret ind for denne ligger Spisestuen og Sygeværelserne paa begge Sider af denne. Udenfor Spisestuen en Veranda med Nedgang til den Del af Haven, der er stillet til Patienternes Disposition; denne er saa stor, at den om Sommeren kan tjene som Opholdssted for Patienter. Ved Siden af Hovedindgangen er i 1ste Etage indrettet Badeværelse med Karbad og Douche med Koldt- og Varmtvandsledning fra Kjøkkenet. I 1ste Etage er Bestyrerens Leilighed samt Kjøkkenafdelingen. Det hele Nyarrangement kostede noget nær Kr. 3 000,00. Pleiehjemmet toges i Brug 8de Juli af 8 Patienter. Som Sygepleierske ansattes den ene Menighedsdiakonisse med Kr. 300,00 i Løn og Alt frit; hun besørger foruden Sygepleien ogsaa Renholdet af Værelserne og Trappegangen. Naar Maden er bragt op fra Kjøkkenet, fordeles den til Patienterne af Sygepleiersken. Intet af den Mad, der er bragt op til Pleiehjemmet, tages tilbage, idet Levninger, der ikke kan nyttiggjøres, bliver tilintetgjort. Servicet vaskes op af Pleiersken; saaledes kommer intet i Berøring med Fælleskøkkenet eller den øvrige Anstalts Utensilier. Spisereglementet er som det ved Akers Sygehus benyttede, men speciel Forpleining kan ogsaa skaffes, om fornødiges. Saavel Patienter som Publikum synes vel fornøjet med Ordningen, og den Indvending, at Tuberkulosepleiehjemmet skulde bringe Fattiggaarden i Miskredit og omvendt, synes nu forstummet. En Patient er afgaaet ved Døden, og en anden, en Kone, der var kommen sig godt under den gode Pleie, begjæredes udskreven af sin Mand, da hun antoges at være bleven stærk nok til at gjøre Nytte for sig hjemme. (Søberg). Hvorvidt de tuberkuløse Sygdomme tiltager i Sørum og Gjerdrum Herreder, er vanskelig at afgjøre; men Tuberkuloseoven bliver ialfald gennemført paa bedste Maade, og Publikum bliver mere forstaaelsesfuldt ligeoverfor Sygdommen og Forholdsreglerne mod den. Desinfektion foretages nøiagtig efter Dødsfald eller Flytning, og i Gjerdrum skal nu ansættes fast Desinfektør og anskaffes Desinfektionstønde for Kommunens Regning. Forhaabentlig følger Sørum efter i en nær Fremtid. (A. Christoffersen). For Tiden er der i Ullensaker Herred mindre Trang for et Pleiehjem, og man ønsker at vente med det indtil videre; der synes at være mere Stemning for at faa istand et lidet Sygehus for almindelige Sygdomme. (Svanøe). I Nannestad Herred er Spørgsmaalet om fast Desinfektør og Desinfektionstønde endnu ikke realiseret, men vil forhaabentlig være besluttet inden Aarets Udgang. Forsigtighed vises i Almindelighed ved de tuberkuløse Sygdomme, og Rensning efter dem udføres vistnok samvittighedsfuldt. (B. Bruun).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Ullensaker Distrikt forpleiedes med offentligt Bidrag ved Aarets Udgang 205 Sindssyge, hvoraf 35 var hjemmehørende inden Amtet. Desuden var adskillige udsatte for

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækken- endeleie.		Efter- byrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.			Moder.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Df.	L.	D.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	38	¹⁾ 40	-	1	²⁾ 1	-	³⁾ 2	1	⁴⁾ 1	-
Bækkensneverhed	2	2	-	1	-	-	1	-	-	-
Isseleie med Panden fortil ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	-	3	1	-	-	-
Frømfald af Navlesnor	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Daarlige Fosterlyd	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	44	45	1	6	1	3	4	1	1	2
		46		7		7				

¹⁾ Heraf 3 1ste Tvilling. 2den Tvilling forløstes i 1 Tilfælde (lev.) ved Tang, i 1 Tilfælde (lev.) ved Udtrækning, hvor Udfald for Moderen (lev.) er opført, i 1 Tilfælde (lev.) ved Naturens Hjælp. ²⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ³⁾ Heraf 1 2den Tvilling. Om 1ste intet anført. ⁴⁾ 2den Tvilling. 1ste forløst (lev.) ved Tang (jfr. Anm. 1).

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Aker	1372	40	544	81	11	5	16	3	2
Ullensaker	943	17	481	59	7	2	10	5	1
Høland	415	14	210	17	1	-	3	2	-
Follo	474	13	284	34	4	-	8	1	-
Drøbak By	47	1	31	4	-	-	-	-	-
Hvitsten Ladested	6	-	2	-	-	-	-	-	-
Son —	19	1	9	1	-	-	1	-	-
Hølen —	5	-	4	-	-	-	-	1	-
Bygder	397	11	238	29	4	-	7	-	-
Akershus Amt	3204	84	1519	191	23	7	37	11	3
Deraf i Byer	77	2	46	5	-	-	1	1	-
— Bygder	3127	82	1473	186	23	7	36	10	3

egen Regning. Ved Blakstad Asyls Aabning overførtes herfra i December 17 Syge tilhørende Amtet, og flere vil senere blive overflyttet. Herved opnaaes, hvad der var meget paakrævet, at kun de mindre besværlige Syge forbliver i privat Forpleining. Det har ikke været nødvendigt dette Aar at opsigte nogen Kontrakt paa Grund af slet Forpleining. (A. Olsen).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 56 saadanne, deraf i Aker Distrikt 11, i Ullensaker 27, i Høland 9 og i Follo 9. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa foregaaende Side.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning.

Paa Barselseng døde efter Presternes Opgaver 7 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 9 Kvinder saaledes: Barselkrampe og Emboli hver 3 og Barselfeber, Blødning og Livmoderbristning hver 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af Tabellen paa foregaaende Side.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 1 685 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 47,4.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	209	7	202
Lungetuberkulose	189	7	182
Kræft (Cancer og Sarkom)	120	2	118
Lungebetændelse	109	3	106
Organisk Hjertesygdom	68	-	68
Kronisk Bronkit	63	1	62
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	62	2	60
Hjerneslag	57	1	56
Tuberkulose udenfor Lungerne	54	1	53
Medfødt Svaghed	41	1	40

Veirliget var det hele Aar gennemgaaende tørt og med liden Varme paa Forsommeren, hvorfor Avlingen blev liden baade af Hø og Halm, saa meget Straafoder maatte kjøbes. Poteter og Turnips led ogsaa af Tørken. Vinteren var næsten snebar til stor Gene for al Transport. Der kom en Del Regn, efterat Marken var frossen, saa Vandet ikke kunde komme ned i Jorden; Vandmangelen blev derfor ud paa Vinteren meget følelig, og mængstedes maatte Vand kjøres lange Veie. (A. Selmer).

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Aker Distrikt skrives, at de hygieniske Forhold i Bærum Herred lader adskilligt tilbage at ønske, men der spores dog jevn Fremgang, saa man i det Hele taget kan betegne dem som nogenlunde gode. Renligheden, saavel den personlige som i Hjemmene, er vistnok ikke tilfredsstillende, men ogsaa heri er der Fremgang. Man har allerede i nogen

Tid havt fast Desinfektør med Assistent. Sandsen for frisk Luft er lidet udtalt. Levemaaden er nogenlunde god ogsaa blandt den arbejdende Klasse, og Kaffe misbruges ikke saa særdeles meget. Af Spirituosa derimod forbruges adskilligt. De sædelige Forhold er heller ikke uklanderlige, dog er de vistnok noget bedre end før. (J. Jensen). I Skedsmo Herred forsøgtes indført Kjødkontrol for Lillestrøm Bygningskommune, hvor der Aar om andet sælges ca. 3 000 Stkr. slagtede Dyr af forskelligt Slags, og hvor vistnok mangt Slagt, der ikke tør underkaste sig Kjødkontrollen i Kristiania, finder Afsætning til ganske gode Priser. Den saaledes i høj Grad nødvendige Foranstaltning vilde derfor være et stort hygienisk Fremskridt ikke alene for Lillestrøm, men ogsaa for de omliggende Distrikter. Da alle Forberedelser og Bevilgninger var færdige, strandede imidlertid Sagen paa Landbrugsdepartementet, der fandt, at Kontrollen burde gjælde hele Skedsmo Herred, og da denne Fordring var ugjennemførlig, stillede det Hele i Bero, indtil Lillestrøm i sin Tid kan skilles fra Skedsmo som egen Kommune. — I Aarets Løb paabegyndtes det længe ønskede Kloakanlæg, og de Ubehageligheder og Ulemper, Stedet har havt af sin lave Beliggenhed paa et fladt Terræn, saagodtsom uden Afløb for det stillestaaende, stinkende Vand fra alle Grøfter og Fordybninger, vil, efterhvert som Kloaknettet udvides, forsvinde. Udgifterne til dette kostbare Foretagende har hidtil været baaret af Skedsmo Kommune og frivillige Bidrag, da man endnu ikke har Adgang til at udligne Udgiften paa Lillestrøm Huseiere. Naar den ovennævnte Adskillelse fra Herredet kommer istand, vil dette rimeligvis ogsaa bringe Fart i det nu noget langsomt fremadskridende Kloakforetagende. (Bjurstedt). I Follo Distrikt var Aaret trangt paa Grund af de daarlige Tider, hvorfor Levemaaden ogsaa var mindre god. (A. Selmer). For Enebakk Herreds Vedkommende betegnes Aaret for Landbrugets Vedkommende som bekymringsfuldt, da den ihærdige Tørke, der holdt ved den hele Sommer, reducerede Udbyttet af alle Produkter til et Lavmaal. Da ogsaa de foregaaende Par Aar var ugunstige, er den økonomiske Evne hos Befolkningen kjendelig nedsat. (Jelstrup).

Fattig- og Sygepleien. I Bærum i Aker Distrikt har man allerede et Par Aar havt 2 Menighedsdiakonisser, hvis Hjælp benyttes meget ogsaa af den mindre velstillede Del af Befolkningen, hvor Arbeidet gjerne udføres gratis, idet Kommunen bidrager endel aarlig hertil. (J. Jensen). I Nittedalen Herred har der været ansat en fast Sygepleierske for Bygden med Bopæl paa Fattiggaarden, der kom i Virksomhed i Juni Maaned; hun har fri Kost og Logi og lønnes ved private Bidrag og af en privat Sygepleieforening. Fattiggaarden, der har Bestyrer og Bestyrerinde, Plads til vel 30 Fattige, god Kost og godt Stel, har været belagt med fra 16—20; Beklagelser fra de Fattige har desuagtet været hørt. I den tørre Sommer med det elendige Udbytte af Jordbruget har det for Mange under den forøvrigt i stor Udstrækning herskende Arbeidsløshed været overmaade vanskeligt at klare sig; der har da ogsaa i Bygden været megen Fattigdom med yderst elendig Levemaade i de smaa, usle Boliger. At modtage Smaabarn i Forpleining er her en ren Modesag, Betalingen ca. 15—16 Kroner Maaned; Børnene stelles tildels mindre godt; saaledes maatte en Pleiemoder nægtes at modtage Pleiebørn, men da hun desuagtet gjentagne Gange gjorde det uden Anmeldelse til Sundhedskommissionen, mulkteredes hun ved Politiets Foranstaltning første Gang med 50 Kroner, 2den Gang med 200 Kroner, hvorefter hun forlod Bygden. (H. Prydz). Fra Ullensaker Distrikt betegnes Fattigsygepleien som forsvarlig overalt. Der findes i alle Herreder, undtagen Fering, Menighedsdiakonisser, der udenfor den egentlige Sygepleie ogsaa flersteds tilser de Fattige. (A. Olsen og Søberg).

Sygehuse. I Aker Distrikt findes Akers kommunale Sygehus paa Tonsen i Østre Aker, Doktor Dedichens private Sindssygeasyl, Diakonhjemmets Syge-

hus og Gaustad Statsasyl for Sindssyge. Der er 3 Sanatorier for Tuberkulose, 2 paa Grefsen og 1 i Hakedalen, det sidste med jevnt Belæg det hele Aar. (Prydz). Kristiania kommunale Sygehuse og Epidemilazaret ligger i Vestre Aker. I Bærum Herred er der et kombineret Pleie- og Fattighjem paa Dønski med fast ansat Sygepleierske; fattige Syge, som ikke kan forpleies i sine Hjem, kan indlægges her. I Asker Herred findes et lidet Sygehus paa Asker Gaard. Amtets Sindssygeasyl aabnedes 17de November paa Blakstad i Asker (hvorom nærmere se Sindssygeberetningen for 1904). I Drøbak, Follo Distrikt, er der et kommunalt Sygehus (Epidemilazaret).

Badeindretninger. I Eidsvold er der et Bad og Sanatorium. Ved Værket opførtes i Vinteren 1903—1904 et Folkebad — Badstubad —, der har været jevnt og meget benyttet, ca. 3 000 Bad i Aarets Løb. (A. Olsen). Ved Bygdø, Nordstrand og flere Steder i Nærheden af Kristiania findes Sjøbadehuse tildels i Forbindelse med Forlystelsesetablisementer. I Drøbak er der en smukt og godt indrettet Badeanstalt for Karbad med Gytje og Tanglud; desuden er der et større Strømbad.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Akershus Amt	50	2791
Aker	¹⁾ 28	950
Ullensaker	²⁾ 13	944
Høland	³⁾ 2	400
Follo	⁴⁾ 7	497

¹⁾ Aker 18, Asker 1, Bærum 5, Nittedalen 1, Skedsmo 3. ²⁾ Ullensaker 3, Sørum 2, Gjerdrum 2, Nannestad 1, Nes 2, Eidsvold 1, Hurdalen 1, Fering 1. ³⁾ Høland 1, Urskog 1. ⁴⁾ Drøbak 2, Vestby 1, Kraakstad 1, Aas 1, Frogn 1, Nesodden 1.

III. Smaalenenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Dec. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		4 143,82	136 167	55	15	67	30
1. Eidsberg		1 405,96	22 099	6	-	14	10
	Rømskogen	163,94	490	-	-	1	1
	Rødenes	221,67	1 372	-	-	2	1
	Rakkestad	416,32	5 308	2	-	3	1
	Eidsberg	229,30	5 515	2	-	3	3
	Trøgstad	205,73	3 563	1	-	2	2
	Askim	67,64	3 631	1	-	2	1
	Skiptvet	101,36	2 220	-	-	1	1
2. Moss		783,91	23 748	13	4	11	6
	Moss, Kjøbstad	1,51	8 900	8	3	4	-
	Moss, Landsogn	56,67	1 627	-	1 ¹⁾	1	-
	Spydeberg	138,86	2 570	1	-	1	1
	Hobøl	143,68	2 253	1	-	1	1
	Vaaler	249,17	2 303	1	-	2	2
	Raade	113,73	2 782	1	-	1	1
	Rygge	80,29	3 313	1	-	1	1
3. Sarpsborg		701,12	60 674	21	6	26	8
	Sarpsborg, Kjøbstad	3,84	6 978	7	2	4	-
	Fredriksstad, —	9,41	14 553	9	4	7	-
	Tune	177,62	8 023	-	-	2	1
	Varteig	69,34	1 117	-	-	1	1
	Skjeberg	193,65	4 820	-	-	1	1
	Borge	77,48	6 713	2	-	4	2
	Onsø	121,17	6 695	2	-	4	2
	Glemminge	48,61	11 775	1	-	3	1
4. Hvaler		1 252,83	29 646	15	5	16	6
	Fredrikshald, Kjøb- stad	1,85	11 948	12	4	7	-
	Hvaler	86,39	3 781	1	-	3	2
	Berg	255,46	4 980	-	-	1 ²⁾	1
	Id	382,34	5 222	-	-	1	1
	Aremark	526,79	3 715	2	1	4	2

1) Jordmoderen bor i Moss. 2) Jordmoderen bor i Fredrikshald.

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	19	2	19	1	-	1	1	1	4
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	92	6	91	11	14	22	4	6	2
Mæslinger	41	-	41	10	3	3	2	2	6
Difteri (Croup)	478	31	478	45	50	21	30	10	27
Blodgang	11	-	11	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	15	8	14	4	2	1	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	45	6	42	4	2	3	2	-	3
Rosen	104	2	104	12	2	4	11	8	7
Røde Hunde	140	-	140	2	8	43	38	20	17
Vandkopper	166	-	166	22	13	16	9	17	7
Kusma	26	-	26	1	2	1	1	7	-
Kighoste	90	4	90	21	27	9	19	4	1
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	6338	114	6338	745	738	978	849	595	329
Influenza	2002	15	2002	76	298	912	293	42	38
Lungebetændelse	946	120	946	138	117	160	104	95	49
Pleurit	318	3	318	35	39	33	43	27	20
Gigtfeber	329	4	329	25	37	37	32	32	22
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	2141	39	2141	146	120	120	105	96	116
Skjærbug	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Poliomyelit ¹⁾	17	6	15	-	-	-	-	-	4
Pemfigus (hos Nyfødte) . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	13322	362	13313	1298	1472	2364	1543	962	652

¹⁾ Desuden forekom i Eidsberg Distrikt 4 Tilfælde af Poliomyelit. Nærmere For-

Sundhedstilstanden var i det Hele taget god. Af de epidemiske Sygdomme var Difteri ogsaa i dette Aar temmelig hyppig. Ogsaa Influenza havde en usædvanlig stor Udbredning. Der anmeldtes ialt 13 322 epidemiske Sygdomstilfælde med 362 Dødsfald mod 13 768 og 440 det foregaaende Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 995 eller 13,9 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (143 400) mod 14,6 pro mille Aaret forud.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til ovenstaaende Tabel, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaler.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
1	1	1	1	2	5	5	-	-	-	13	1	1	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	13	-	1	6	12	9	1	7	-	74	4	2	1
8	3	-	-	3	1	9	-	12	-	12	-	8	-
11	24	51	79	77	53	17	2	34	3	411	24	16	2
-	-	3	-	-	8	11	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	4	3	-	-	5	3	8	5	2	-
3	5	1	4	12	3	-	-	9	-	6	5	30	1
8	10	6	12	12	12	6	-	34	1	29	-	35	1
3	2	-	1	3	3	-	-	94	-	45	-	1	-
13	12	11	15	15	16	5	-	51	-	88	-	22	-
-	4	2	3	2	3	6	-	9	-	4	-	7	-
1	2	-	4	1	1	8	-	19	1	63	3	-	-
241	213	263	358	475	554	411	14	1660	18	3068	61	1199	21
23	13	10	29	71	197	84	-	313	4	1198	4	407	7
32	30	44	54	58	65	65	18	201	15	530	61	150	26
14	19	19	17	24	28	19	-	63	-	172	3	64	-
15	27	15	21	29	37	26	-	70	-	164	3	69	1
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
181	491	305	147	138	176	93	-	505	-	1101	24	442	15
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
-	6	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	17	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
554	876	734	747	933	1178	774	35	3087	45	6989	200	2472	82

deling paa Maaned, Kjøen og Alder mangler. Om ialt 38 Tilfælde i Hvaler Distrikt jfr. Texten.

Tyfoidefeber er anmeldt med 19 Tilfælde og 2 Dødsfald. I Eidsberg Distrikt forekom 5 spredte Tilfælde, hvoraf det første i April paa Tangeland uden kjendt Smittekilde; det andet i Juli hos en svensk Arbeider ved Kykkelsrud, hvor Sygdommen aarlighaars rimeligvis paa Grund af den mislige Vandforsyning dukker op med enkelte Tilfælde, omtrent altid blandt de indflyttede Fremmede. Han indlagdes paa Amtssygehuset. I August indtraf et let og hurtigt forløbende Tilfælde hos en Kone paa Gaarden Myrer i Skiptvet. Ukjendte Smitteforhold. I et Tilfælde i December paa Mørktvedt i Askim havde Gaardbrugerens Søn faaet Smitten paa en Tur til Kristiania under Ophold i et urenligt Bondelogi. Kristiania Sundhedskommissions Undersøgelser desangaaende gav dog ikke nærmere

Holdepunkter. Det 5te Tilfælde indtraf i November paa Gaarden Bjørnstad i Rakkestad, hvor en Veiarbejder paa Gjennemreise fra Aremark indsygnede af Paratyfus (Epidemilægens Diagnose gennem Blodprøve). Sygdommen forløb godt i Løbet af nogle Uger under Billedet af en Bronkit; Tarmsymptomer eller Milt-svulst kunde ikke paavises. (Randers, Christoffersen). De fleste — nemlig 13 — af de anmeldte Tilfælde opføres fra Sarpsborg Lægedistrikt, nemlig 1 Tilfælde i Fredriksstad By i September, de øvrige 12 i Landdistrikterne spredt i Aarets 2 første og i 4de Kvartal, deraf 5 i Onsø, 4 i Borge, 2 i Glemminge og 1 i Tune. Sammestedsfra er der ogsaa opført et Tilfælde af **Cerebrospinalmeningit**.

Skarlagensfeber var mindre udbredt end foregaaende Aar. I Borge Herred (Sarpsborg Distrikt) iagttoges 22 lette Tilfælde spredt over det hele Aar. Blandt de Angrebne var en voxen Kvinde. (N. M. Nilsen).

Foregaaende Aars **Mæslingeepidemi** var omtrent ophørt dette Aar, idet der for hele Amtet ikke anmeldtes mer end 41 Tilfælde. Til Id i Hvaler Distrikt bragtes Smitten med besøgende Skolebørn fra Kristiania. (Nannestad).

Difteri anmeldtes med nøiagtig ligemange Tilfælde som Aaret forud og var i Eidsberg Aarets hyppigste epidemiske Sygdom med 17 Tilfælde, de fleste i Askim. Sygdommen indbragtes gennem tilsyneladende friskt Mellemlid, en Arbejder, i hvis Hjem 2 Børn havde været syge. Samtlige Beboere i Huset, hvor han kom, blev angrebne, og et lidet Barn døde af Croup. I det Hele taget var Sygdommen dog ikke særlig ondartet, men meget smitsom. En Tjenestepige, der havde været i et kort Besøg i Huset, bragte, uagtet hun selv tilsyneladende forblev frisk, Smitten til en Skolelærers Familie, hvor dog kun ét Barn indsygnede, og hvorfra Smitten ikke bragtes videre. Til Gaarden Kraakerud i Eidsberg overførtes Sygdommen af en Søn, der selv havde gennemgaaet den paa det først angrebne Sted. 3 Børn blev syge, og 1 døde af Croup, idet Læge rimeligvis blev hentet for sent. (Randers). I Moss Distrikt optraadte Sygdommen spredt med forholdsvis de fleste Tilfælde i Moss By. Som det syntes, havde Serumbehandlingen sin væsentlige Andel i det som Regel gunstige Forløb. (Rømcke). I Hobøl Herred forekom der i Aarets Løb 12 Tilfælde, deraf de 9 i Februar og Marts paa to nær hinanden liggende Husmandspladse. En voxen Gut fik efter en Tur til Kristiania ondt i Halsen, og kort efter gik det ligedan med en 10 Aars Gut i samme Hus; han var temmelig daarlig nogle Dage, kviknede saa til, gik paa Besøg til den anden Husmandsplads og trakteredes her med Kaffe og Smørbrød. Et halvspist Stykke blev liggende igjen efter ham og fortæredes af en 5 Aars Pige, som 3 Dage efter havde en udtalt Svælgdifteri. Trods præventiv Serum-injektion fik Moderen og de 4 andre Børn Difteri, forøvrigt ganske mildt; ogsaa Katten angrebes og fik en Tid efter Parese i Bagbenene. I November—December indtraf uden kjendt Smittekilde 3 nye Tilfælde i et meget befolket Hus. Den først Angrebne kom ikke til Behandling før efter en Uges Sygdom; alligevel havde Serum udtalt Virkning paa Belægget; Døden indtraadte dog efter 14 Dages Forløb af Hjertelammelse. 4 præventiv Injicerede undgik Sygdommen. Diagnosen blev bakteriologisk konstateret, og Desinfektion foretoges ikke, før de Angrebne var fri for Difteribaciller. (Hj. Ottesen). Som Levning af tidligere Aars Difteri-epidemier i Bygderne omkring Fredriksstad (Sarpsborg Distrikt) forekom der spredte Tilfælde omtrent hele Aaret igjennem inden Byens Omraade. De Syge indlagdes i den nyoprettede Epidemiafdeling paa Amtssygehuset, hvorfra de dog fordroves, da Amtet fra Oktober Maaned trængte al Plads for sine egne Syge. Efter meget Stræv fik man endelig ved Militæretatens Velvillie arrangeret en Epidemiafdeling paa det militære Sygehus, og for fremtidig at kunne holde det kommunale Sygehus frit for epidemiske Syge, vedtoges endelig Bevilgning til egen Epidemiafdeling. Ialt anmeldtes inden Byen 73 Tilfælde, hvoraf 53 i Aarets

anden Halvdel. Sygdommen var i det Hele let, med kun 3 Dødsfald. Man fik Anledning til at se, at Serumbehandling, saavel den præventive som den kurative, vistnok ikke kan vurderes høit nok. (Giebelhausen). Ogsaa i Borge Herred forekom spredte Tilfælde gennem det hele Aar, men gav ikke Anledning til nogen større Sikkerhedsforanstaltninger, som f. Ex. Skolelukning, uagtet en Del af de Syge behandledes hjemme, og væsentlig kun Crouptilfælde indlagdes i Sygehus. Serum anvendtes — ogsaa profylaktisk — med megen Nytte. (N. M. Nilsen). I Glemminge var Sygdommen stærkt udbredt, og der anmeldtes 199 Angrebne, hvoraf 10 døde, inden de kunde indlægges i Sygehus. Den forekom udelukkende i Arbejderdistrikterne langs Elven ved Lisleby og Kiærs Fabriker og tildels ved Bjørnebys Brug, og kulminerede i Oktober—November med henholdsvis 43 og 42 Tilfælde, efterat man havde begyndt at gjøre profylaktiske Injektioner blandt de Syges Omgivelser. Ved Aarets Udgang var saaledes 236 profylaktisk behandlede hver med 500 I. E. Ullevaals Serum. (A. Vogt).

Af **Blodgang** anmeldtes 11 Tilfælde, alle fra Eidsberg Distrikt; den syntes at være temmelig smitsom og efterlod stærk Afkræftelse. (Randers).

Vandkopper, der var mest udbredt 1ste og sidste Kvartal, synes dog adskillig mindre udbredt end Aaret forud. I Fredrikshald, Hvaler Distrikt, anmeldtes 22 Tilfælde nogenlunde jævnt fordelt over hele Aaret; ogsaa i Landdistriktet forekom Sygdommen særlig i Slutningen af Aaret i Strandstedet Sponviken. (Nannestad).

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne udgjorde i Eidsberg Distrikt i fremtrædende Grad Grosset af behandlede Sygdomme, og ogsaa

Influenza var adskillig hyppigere end foregaaende Aar, ligesom **Lungebetændelse**. (Randers).

Om en Epidemi af **akut Diarré** og Cholera nostras anføres fra Eidsberg Distrikt, at der iagttoges ca. 15 à 20 Tilfælde paa forskjellige Steder i Os og Rakkestad. Smitten kunde med Bestemthed føres tilbage til et Gravøl paa Skarpmo i Os, hvor en gammel Kone var død af Sygdommen. Næsten samtlige Gjester blev syge; Læge var ikke bleven tilkaldt, før Konen døde, og det oplystes, at Liget havde henstaaet i Huset i Sommervarmen til umiddelbart før Begravelsen, hvorved let den til Begravelsen tilberedte Mad har kunnet inficeres. (Christophersen).

Før **Miltbrand** behandledes i Askim (Eidsberg Distrikt) en voxen Mand, der havde deltaget i Slagtningen af en syg Ko. Tilfældet var let og Vedkommende kom sig hurtigt. (Randers).

Af **akut Poliomyelitis** iagttoges paa Eng og Laabyplads i Degernes samt paa Gaardene Bjørnstad og Finnestad i Rakkestad i Eidsberg Distrikt 4 Tilfælde, hvoraf 1 med dødelig Udgang paa Grund af en tilstødende Cystopyelitis. Symptomerne var noget ubestemte, men hos alle var der atrofisk Lamhed i Over- eller Underextremiteter eller i en enkelt af dem. (Christophersen). I Hvaler Distrikt gik en betydelig Epidemi af Sygdommen i Aarets 2den Halvdel over Fredrikshald og tilstødende Dele af Berg og Id samt tildels i Aremark. Sygdommen forekom ogsaa i de svenske Grændsdistrikter. De graveste Tilfælde medførte tildels Lammelse af alle 4 Extremiteter, og Døden i Løbet af nogle Dage paa Grund af Lammelse af Aandedrætsmusklerne. Mange Tilfælde var dog ganske lette med 3—4 Dages stærkt Ildebefindende med Febrilia, Hovedpine, Rygsmærter, Brækninger og senere Svaghed i en eller flere Extremiteter med fuldstændig Helbredelse paa ca. 3 Ugers Tid, medens den i flere sværere Tilfælde har medført Invaliditet for Livet. Der har sandsynligvis været en Flerhed af lette Tilfælde, som ikke er kommen til Læges Kundskab; der findes saaledes omtalt ialt 38 Til-

fælde, hvoraf kun 17 sees opført paa Listerne, ligesom der senere leilighedsvis er kommen Oplysninger om flere, der utvivlsomt maa ansees som Tilfælde af Poliomyelit. (Nannestad).¹⁾

Impetigo contagiosa optraadte i Eidsberg Distrikt paa 3 Steder i Os Annex hos flere Børn i samme Familie; Børnene søgte samme Skole. Ud-slettet holdt sig til Ansigt og Hænder. (Christophersen).

Udenfor Sygehus iagttagne Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:			
		1	2	3	4
		Eidsberg.	Moss.	Sarpsborg.	Hvaler.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar	2	1	1	-	-
Konstitutionel Syfilis ..	61	-	17	33	11
Hereditær — ..	4	-	1	2	1
Gonorré, Uretrit.	145	6	31	81	27

Til Oplysning om de kjendte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbeidet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde i Henhold til Lægernes Døds-aarsagslister for det hele Amt 15,3 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald og 19,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; for Byerne var Forholdet henholdsvis 14,8 pCt. og 19,2 pCt. og for Bygderne 15,5 pCt. og 19,3 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa næste Side. Der er i de senere Aar i Eidsberg Distrikt anmeldt adskillig flere nye Tilfælde end i de foregaaende Aar. I 1899 afgik der ved Døden af tuberkuløse Sygdomme 94, i 1900 77, i 1901 74, i 1902 57, i 1903 66 og i 1904 70. (Randers). I Moss Distrikt angives Tuberkulosen at være ikke lidet udbredt i de i Almindelighed lavtliggende, vindbare Trakter, hvor Luften er fugtig paa Grund af Havets Nærhed og Befolkningen derfor ganske tilbøielig til Forkjølelser og Sygdomme i Aandedrætsorganerne. Beklageligvis findes ikke saa sjelden saavel i Byen som ude paa Landet Høiden under Taget, navnlig i ældre Huse, meget knap, ligesom Væggene ofte er trukne med simple, daarlige Tapeter. Kvægtuberkulose skal ogsaa være almindelig i Raade og Rygge især, og væsentlig paa større Gaarde. (Rømcke). Dødeligheden af Tuberkulosen i dens forskjellige Former var vistnok ikke mindre end 20 pCt., skriver Dr. Giebelhausen i Fredriksstad af Sarpsborg Distrikt, og denne Sygdom er vist desværre upaatvivlelig i Tiltagende paa disse Kanter, selv om behørigt Hensyn tages til, at der paa Grund af Tuberkuloseloven og Smittefrygten anmeldes flere Tilfælde nu end før. I Hvaler Distrikt forsøges Tuberkuloseloven gennemført saa godt som muligt, og de givne Forordninger følges fremdeles i Regelen vistnok nøiagtigt. (Nannestad).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger ialt 149, hvoraf i Eidsberg Distrikt 22, i Moss 17, i Sarpsborg 89 og i Hvaler 21. Om Indikationer og Udfald se Tabellen paa Side 42.

¹⁾ Jfr. forøvrigt Distriktslæge Nannestads Meddelelse om en Epidemi af Poliomyelit i Hvaler Lægedistrikt i Norsk Magazin for Lægevidenskab 1906, No. 4.

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberku- løse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønss- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Eidsberg	179	60	145	58	1	1	1	-	15	-	14	-	3	1
Moss	129	54	120	51	1	1	-	-	5	2	3	-	-	-
Sarpsborg	370	118	358	115	2	-	1	1	6	2	2	-	1	-
Hvaler	166	50	157	50	1	-	1	-	3	-	2	-	2	-
Smaalenenes Amt	844	282	780	274	5	2	3	1	29	4	21	-	6	1
Deraf i Byer....	291	86	279	85	2	-	1	-	4	1	4	-	1	-
— - Bygder ..	553	196	501	189	3	2	2	1	25	3	17	-	5	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Eidsberg	277	62	35	242
Moss	285	45	45	240
Moss By	105	14	14	91
Bygder	180	31	31	149
Sarpsborg	808	105	200	608
Sarpsborg By	97	13	27	70
Fredriksstad By	194	32	45	149
Bygder	517	60	128	389
Hvaler	400	59	82	318
Fredrikshald By	164	24	42	122
Bygder	236	35	40	196
Smaalenenes Amt.....	1770	271	362	1408
Deraf i Byer	560	83	128	432
— - Bygder	1210	188	234	976

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning.

Paa Barselseng døde ifølge Presternes Opgaver 15 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 19 saaledes: Barselfeber 8, Emboli og Blødning hver 4 og Barselkrampe, Livmoderbristning og Dystoki hver 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 43.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perfora- tion.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . . .	86	¹⁾ 2	²⁾ 91	-	2	³⁾ 1	1	8	7	1	-	-
Bækkensneverhed	22	-	19	3	1	1	-	-	-	-	1	-
Barselkrampe	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	1	-	1	-	1	1	1	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hymen imperforatus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tverleie	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Tilsammen	120	2	121	4	7	5	2	9	8	1	2	6
	122		125			7			9			

¹⁾ Dødsårsag: For den ene Barselfeber, for den anden Lungeemboli. ²⁾ Heraf 1 1ste Tvilling; 2den forløst (lev.) ved Vending, hvor Udfald for Moderen (lev.) er anført, og 2 Gange Tang paa begge Tvillinger. ³⁾ 2den Tvilling, 1ste forløst (lev.) ved Tang (jfr. Anm. 2).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	døde-fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selv-mord.	ved Mord og Drab.
Eidsberg	527	14	329	20	3	1	3	2	-
Moss	644	11	321	49	10	2	4	5	-
Moss By	266	4	128	26	7	1	2	-	-
Bygder	378	7	193	23	3	1	2	5	-
Sarpsborg	2318	66	913	206	15	11	19	7	3
Sarpsborg By	345	5	114	45	3	2	1	2	-
Fredriksstad By	498	20	199	46	3	1	6	3	-
Bygder	1475	41	600	115	9	8	12	2	3
Hvaler	877	18	432	45	3	1	12	3	-
Fredrikshald By	353	7	196	21	2	-	4	2	-
Bygder	524	11	236	24	1	1	8	1	-
Smaalenenes Amt	4366	109	1995	320	31	15	38	17	3
Deraf i Byer	1462	36	637	138	15	4	13	7	-
— - Bygder	2904	73	1358	182	16	11	25	10	3

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 471 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 45,7.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	271	83	188
Alderdomssvaghed	210	55	155
Kræft (Cancer og Sarkom)	130	36	94
Lungebetændelse	120	34	86
Organisk Hjertesygdom	117	34	83
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	114	42	72
Medfødt Svaghed	86	39	47
Hjerneslag	80	30	50
Tuberkulose udenfor Lungerne	71	20	51
Kronisk Bronkit etc.	69	17	52

Veirliget. Om Aarets Veirforhold skrives fra Moss Distrikt, at de mest karakteriseres ved den varme og tørre Sommer, der gav Anledning til adskillig Vandmangel inden Distriktet, hvor der ogsaa ellers tildels er mindre godt bevendt med Vandforsyningen. Rindende og godt Vand er kun undtagelsesvis til Disposition; et ringe Antal Opsiddere langs Vansjøs Bredder kan jo hente Vand derfra, men det store Flertal er henvist til Vandforsyning fra gravede Brønde, der da efter Varmeperioder tildels bliver aldeles tørre. Vandet i dem er dog i Almindelighed noksaa upaaklageligt, tildels dog haardt og af og til af mindre god Smag. (Rømcke).

Levemaade og hygieniske Forhold. I Eidsberg Distrikt giver Sandsen for bedre Boliger sig stadig Udslag ved Bygningen af nye, der konstrasterer stærkt mod de gamle ved bedre Grundmur og lysere og høiere Værelser. Ogsaa til Husdyrene bygges der store, vel indredede Udhushygninger, der ofte kunde gjøre Indtryk af at være altfor overdaadige og kostbare. (Randers). I Moss Distrikt har man fremdeles blot i Spydeberg og Rygge med Moss Herred faste Desinfektører. I Vaaler og Raade har der været megen Stemning for at indføre Systemet; men endelig Beslutning i Sagen har strandet paa, at der mangler en for Posten skikket Person. Foruden Vaskninger og strømmende Vanddamp med Overtryk har man som Desinfektionsmiddel særlig i Moss By og Herred anvendt Formalinrøgninger, navnlig til Rensning af polstrede Møbler, og man har da i Forveien sørget for høi Temperatur med Fugtighed i Værelset. Havde man Anledning til at kunne lade Røgningen virke 7—8 Timer, har man brugt 5 Gram Formalin pr. Kubikmeter (jfr. Prausnitz: Grundzüge d. Hygiene 1902, Pag. 492). Til kortere Tid, f. Ex. 3 Timer, anvendes 7,5 Gram Formalin. Til Neutralisering af Formalinen og for hurtig at blive kvit den stærke Lugt har man umiddelbart efter Røgningen og uden at aabne Vinduerne sat igang Dampning med den officinelle «Sol. ammoniaci», det 3-dobbelte Kvantum af Formalinmængden, f. Ex. 100 Formalin, 300 Gram Sol. ammoniaci, og efter $\frac{1}{2}$ Times Røgning hermed har al Lugt været borte. Desinfektionsapparaterne har ganske enkelt været gamle Hermetikboxer, anbragte over Beatriceapparater. Skulde Formalinrøgningerne have Fremtid for sig, var dog billige, mere hensigtsmæssige og praktiske Apparater ønskelige. (Rømcke). I Hobøl Herred er Dyspepsi paa Grund af den overhaandtagende Brug af Kaffe og Kagebrød den hyppigste Sygdom næstefter Snue; og hertil bidrager naturligvis de elendige Tænder, der begynder at blive kariøse allerede fra 2 Aars Alderen af. I Konfirmationsalderen er i Almindelighed de fleste Tænder kariøse. Der har i de senere Aar været ivret meget for at faa Folk til at bruge grovmalet Mel til Brødbagning — Ruggrød og sammalet Rug, — og Mange har indrømmet, at saadant Brød er saa meget bedre for Fordøjelsen, navnlig hvis det bages som Fladbrød og Knækkebrød, hvad der forresten er vanskelig at faa gennemført, da Kagebrødet ansees for uundværligt. Befolkningen er gennemgaaende ædruelig og strævsom, og man har selvfølgelig baade Afholds- og Ungdomsforening med Forsamlingslokaler til Sammenkomster og Dands etc. hver eller hveranden Søndags Aften. Der er megen religiøs Vækkelse; i Hobøl er der et og i Tomter ligeledes et Bedehus, hvor der holdes Møder med Oplyggelser og Beværtning efterpaa med Kaffe og Smørbrød hver eneste Søn- og Helligdag Aaret rundt. Omkring i Hytter og Hus holdes desuden Bønnemøder, hvor en engere Kreds kommer sammen om Aftnerne og driver paa til langt udover Natten. Desværre er der observeret flere Tilfælde af Neurasteni som Følge af den Slags overdreven Religiositet. Bygdens Selskabelighed indskrænker sig væsentlig til at fejre Familiebegivenheder: Barnedaab, Konfirmation, Bryllup og Begravelse, og det er især den sidste, der lægges mest Vægt paa. Vore Fædres «Gravøl» holder sig her temmelig uforandret, om end i

en mere kultiveret Form end for 100 Aar siden. I rigtig store Gravøl serveres først varm Frokost, saa følges Liget til Graven, hvorefter en større Middag med flere Retter og Dessert, saa Kaffe med Kager og Likør og saa tilslut ved Midnatstider varm Aftens. Dram, Øl og Vin nydes til Maden i rigelige Mængder, saa Stemningen kan blive alt andet end sørgmodig, naar Gjæsterne omsider bryder op. Det kaldes da ogsaa i daglig Tale «at ture Gravøl», og det er noksaa betegnende, naar en Bemærkning som: «Ja, god Fornøielse i Begravelsen da!» fremføres i fuldt Alvor. — Renlighedssandsen, navnlig blandt de lavere Klasser, kan desværre ikke roses. Arbeide for Folkebad som Badstubaad med Styr, hvilket her let kunde bringes istand ved Hobølelvens mange smaa Fossefald saavel i Hovedsogn som Annex (der forefindes i det Hele 10 industrielle Anlæg, hvoraf 5 Møllebrug), mødes ikke med videre Interesse. Der maa nok længere Tids Arbeide til, før man kan haabe paa noget positivt Resultat. (Hj. Ottesen). Udgiften til de i Spydeberg ansatte Desinfektører med Materiel udredes af Herredskassen. Kostholdet maa siges at være godt, om der end af og til bruges for lidet Melk, da den er Jordbrugerens vigtigste Afsætningsprodukt. Almindeligvis bruges den dog tilstrækkeligt. Sirup paa Brødet er praktisk talt afskaffet, og Kunstmør er kommen istedet. Følgende Spiseseddel stod opslaaet paa Spiskammerdøren paa en af Bygdens Gaarde. Forfatterinden er en dygtig og velstaaende Gaardbrugers Hustru, har mange Aars Erfaring som Husmoder, har baade Børn, Husmænd og Tjenestefolk at stille for, bruger samme Mad i Kjøkkenet som i Stuen og gjør yderst nødig Undtagelser. Spiseseddelen har nu været brugt i adskillige Aar, og baade hun og hendes Husstand har fundet sig vel tjent med Følgende:

Mandag: Melkevælling, stegt Flesk eller Sylte med Poteter. Om Sommeren Fladbrødsold og Spegeflesk.
 Tirsdag: Sødsuppe, Pandekage med Syltetøi eller Sukker.
 Onsdag: Kaal eller Erter, Kjød med Poteter.
 Torsdag: Byggrynsvælling, Blodpølse.
 Fredag: Kaal eller Erter, stegt salt Makrel med Poteter.
 Lørdag: Grød eller Vælling, Pandekage eller Sild.
 Søndag: Frugtgrød, Steg, Kjødkager eller Fisk, Poteter og Stuing.
 Til Aften alle Hverdage Grød eller Vælling.

Mangelen paa godt Vand er en slem Omstændighed, der hindrer Fremgang i propret Husstel og end mere i personlig Renlighed, der især staar meget tilbage. En Gaardbruger byggede i forrige Aar en liden Badstue for sin Husstand; der findes saaledes nu 2 Familiebadstuer i Bygden. Ædrueligheden staar desværre ikke paa Høide med Bygdens Standpunkt i andre sociale Henseender. Skjønt vilde Bacchanaler ikke mere feires, og støiende Adfærd paa Veiene heldigvis er sjældne Undtagelser, drikkes der dog meget. Det sker saa stille, ofte netop blandt Bygdens fremstaaende Mænd, der under jevn Paavirkning af Alkohol hindres fra at yde saa godt Arbeide, som de ellers vilde kunne præstere. At en stadig Alkoholmisbrug er økonomisk ruinerende og mindst af alt taales i disse trange Tider, er en Selvefølge. (Krag-Torp).

I Fredrikstad (Sarpsborg Distrikt) indførtes trods endel Opposition fra Gaardeiere, den Forandring, at Dagrenovation i Maanederne 1ste Oktober til 31te Marts med Tømning og Udkjørsel af Binger kun var tilladt mellem 9 Formiddag og 4 Eftermiddag og Resten af Aaret kun mellem 10 Aften og 5 Morgen. Ligeledes stillede der Midler til Disposition for præventive Indsprøitninger af Difteriserum i difterismittede Hjem. Der bevilgedes tilsammen Kr. 76 000,00 til Opførelse og Indredning af et nyt Epidemilazaret for Byen med 33 Senge for Voxne eller 50 for Børn, fordelte paa 7 Sygestuer, der efter Behov kan sættes i

Forbindelse, men ellers skulde udgjøre 3 separate Afdelinger: for Difteri, Skarlagensfeber og Tyfus med henholdsvis 16, 10 og 7 Senge, med alle Sygeværrelser vendende mod Syd, med fuldt tidsmæssig Indredning og færdig til at tages i Brug Høsten 1906. Det er beliggende paa Kommunens Eiendom Fjeldberg lige udenfor Bygrænsen, hvorhen man havde tænkt med Tiden at faa flyttet ogsaa det almindelige, kommunale Sygehus, naar det nuværende gamle skal give Plads for et nyt. (Giebelhausen). I Borge Herred spores der nogen Bedring i Levemaaden, forsaavidt Folk bruger noget mere Havrevælling istedetfor Kaffe. (N. M. Nilsen).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Sygehuse. Amtssygehuset ligger i Fredriksstad. I samtlige Byer findes kommunale Sygehuse; i Fredriksstad desuden ogsaa et militært Sygehus; endvidere et privat Sygehus (Bethesda) samt et tilhørende den katholske Mission. I Fredrikshald har man et kommunalt Sygehus med 28 Pladse paa den almindelige Afdeling og 16 paa Epidemiafdelingen; men der er Plads til flere Senge, om fornødiges. Desuden findes et nyt, tidsmæssigt Sygehus (St. Josefs Hospital), der drives af katholske Søstre, samt et tidsmæssigt Interneringslokale.

Fattigsygepleien er i Eidsberg Distrikt god, og Herrederne Askim og Rakkestad har ansat faste uddannede Sygepleiersker. I Moss Distrikt har Rygge egen Sygepleierske, men ogsaa andre Bygder arbejder for Reformens Indførelse (Rømcke); i Hobøl er der af Sparebanken bevilget Kr. 100,00, men Sagen har ellers liden Sympathi. (Hj. Ottesen).

Badeindretninger. Ved Moss Sjøbadhus toges af Udebad 2 850 og af Indebad: 220 Furunaalsbad, 1 305 Gytjebad og 802 Karbad. Arbejderforeningens Sjøbad à 5 Øre for Voxne og 3 Øre for Børn leverede 12 346 Bad, hvoraf angivelig de $\frac{4}{5}$ til Kvinder. Der var Driftsbalance. Moss Damp- og Karbad præsterede: 725 1ste Klasses og 122 2den Klasses Badstubad, 1 812 Folkebadstubad à 25 Øre, 1 109 Karbad og 40 Børnefolkebad. Underbalancen ved Driften var Kr. 1 250,00. Moss Sjøbad er gammelt, tildels noksaa medtaget og ikke saa heldigt beliggende som Arbejderforeningens Bad, og dette i Forbindelse med Tidens daarlige økonomiske Forhold har bevirket mindre Søgning end vanlig. Folkeskolens Douchebad har havt tiltagende Søgning i de 4 Badedage om Maanednen (2 for Gutter og 2 for Piger). I Spydeberg findes 2 Familiebadstuer og ved Raade Jernbanestation et Meieri-Karbad. Arbeidet for Anlæg af Varmtbadeindretninger vanskeliggjøres i Smaalenenes Amt ikke lidet ved de mindre heldige Vandforhold. (Rømcke). I Sarpsborg Distrikt har Borregaard et Dampbad for eget Brug; i Borge findes Thorsøkilens Bad, aabent om Sommeren med Strømbad og Gytjebad samt en liden Jernkilde og i Skjeberg Høisands Bad. Hankø Sjøbad ligger i Onsø Herred. I Fredriksstad By har man en offentlig Badeanstalt, hvori Badstue med tilhørende Douche og Bassin samt Karbad med Styrt. To af Ugens Dage faaes «Folkebad» for en meget lav Betaling. I Hvaler Distrikt forefindes i Fredrikshald By et Badhus for Karbad, Douche, Dampbad og Styrt. Det holdes aabent hver Dag fra 1ste Juni til 30te September og i Resten af Aaret de 3 sidste Dage i Ugen. Desuden findes 2 Sjøbadehuse, hvor i visse Timer af Dagen alle Skolebørn kan faa bade gratis. Paa Gaarden Ledeng i Ømark ca. 8 Km. sydost for Ørje drives om Sommeren et simpelt Bad, hvor der gives kolde og varme Bad samt Furunaalsbad; paa Stedet findes ogsaa en Jernkilde; det besøges af Bønder fra Omegnen. (Nannestad).

Om Antallet af Møder i **Sundheds-** og **Kvarantænekommissioner** samt om de Vaccinerede gives Oplysning i følgende Tabel:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Kvarantæne- kommis- sioner. Antal Møder.	Vakcinerede.
Smaalenenes Amt.....	53	1	2596
Eidsberg	¹⁾ 4	-	575
Moss	²⁾ 18	-	584
Sarpsborg	³⁾ 24	⁴⁾ 1	637
Hvaler	⁵⁾ 7	-	800

¹⁾ Rakkestad 1, Eidsberg 1, Trøgstad 1, Askim 1. ²⁾ Moss By 8, Moss Herred 2, Spydeberg 1, Hobøl 1, Vaaler 2, Raade 3, Rygge 1. ³⁾ Sarpsborg 2, Fredriksstad 7, Tune 2, Varteig 1, Skjeberg 2, Borge 5, Onsø 2, Glemminge 3. ⁴⁾ Fredriksstad. ⁵⁾ Fredrikshald 3, Hvaler 1, Berg 1, Id 1, Aremark 1.

Sundhedskommissionen i Borge Herred, S a r p s b o r g, Distrikt bestaar af 6 inden Herredsstyrets Midte valgte Medlemmer. (N. M. Nilsen).

IV. Buskerud Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinaterer.
Amtet		14816,83	112 743	45	12	53	18
1. Drammen Stads- fysikat	Drammen, Kjøbstad	6,86	23 153	14	6	9	-
2. Drammen Læge- distrikt		596,32	15 696	¹⁾ 5	-	4	2
	Lier	319,97	8 207	2	-	2	-
	Røken	114,07	4 015	1	-	1	1
	Hurum	161,97	3 085	1	-	1	1
	Holmsbu, Ladested ²⁾ .)	0,31	389	-	-	-	-
3. Ringerike		1 697,54	16 848	7	3	11	4
	Hønefoss, Kjøbstad	1,06	2 005	4	2	3	-
	Hole	304,04	3 452	1	1	2	1
	Norderhov	752,16	8 468	1	-	2	2
	Aadalen	640,28	2 923	1	-	4	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Drammen By. ²⁾ Hører til Hurum Herred.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vækmaterer.
4. Modum		2 360,30	27 496	9	-	12	2
	Nedre Eker	117,72	4 671	2	-	2	-
	Øvre —	470,18	7 676	3	-	3	1
	Modum	519,17	8 985	2	-	4	-
	Sigdal	889,28	3 780	1	-	2	1
	Krødsherred	363,95	2 384	1	-	1	
5. Nes		?	7 471	3	1	4	3
	Nes	1 522,84	3 733	2	1	2	1
	Gol	512,01	2 195	1	-	1	1
	Hemsedal	838,91	1 418	-	-	1	1
	Del af Nore (Distriktet Tunhovd)	?	125	-	-	-	-
6. Aal		2 657,00	5 165	2	-	2	2
	Aal	1 154,27	3 320	1	-	1	1
	Hol	1 502,73	1 845	1	-	1	1
7. Sandsvær		1 324,75	12 734	4	2	8	2
	Kongsberg, Kjøbstad	63,08	5 696	4	2	3	-
	Sandsvær	680,90	4 892	-	-	3	1
	Flesberg	580,77	2 146	-	-	2	1
8. Rollag		?	4 180	1	-	3	3
	Rollag	435,39	1 390	1	-	1	1
	Rest af Nore (undt. Tunhovd) ¹⁾	?	1 381	-	-	1	1
	Opdal	2 101,42	1 409	-	-	1	1

¹⁾ Nore Herred har et Fladeindhold af 763,49 km.² og en Folkemængde af 1 506

Sundhedstilstanden synes i det Hele ikke at have været saa god som i de to nærmest foregaaende Aar. Af epidemiske Sygdomstilfælde anmeldtes der ialt 13 286, hvoraf 279 Døde, mod henholdsvis 12 292 og 266 i 1903.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 667 eller 14,4 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (115 600). I 1903 var Dødeligheden 14,9 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 50 og 51, der er sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 23 Tilfælde. Fra Drammen By anføres, at Tilfældene dersteds ingen Forbindelse havde med hverandre, og at Smittekilden ikke kunde paavises; én var dog kommen syg fra Skoger. (C. Bonnevie). I Drammen Lægedistrikt indtraf foruden en Del spredte Tilfælde ved Midtsommers Tid omkring Lier Station en liden Epidemi, som man antog var foranlediget ved Op-

rensning af Indtagsdammen for en Vandleddning. (Pettersen). I Modum optraadte Sygdommen i et Par Huse i Mjøndalen (Nedre Eker), og i Sandsvær indtraf 2 Tilfælde i Kongsberg og 1 paa Landsbygden.

Af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** er anmeldt et Tilfælde fra Drammen Lægedistrikt og 1 fra Ringerike; det sidste var hos en 20-aarig Gut, der døde efter en Uges Sygdom.

Difteri (Croup) optraadte i Drammen By kun med et eneste, letalt forløbende Tilfælde. I Ringerike forekom Sygdommen hyppigst i Aadalen og i Modum i Sigdal; i denne Bygd, hvor den i de sidste Par Aar har vist sig fra Tid til anden, dukkede den i Februar op paa Gaarden Velstad; ved Arbeidsfolk, som smittedes der, blev Sygdommen bragt til et Par andre Pladse. Om Høsten udbrød der en liden Epidemi i en temmelig isoleret Grænd nordenfor øvre Del af Soneren; de første Tilfælde forekom paa Pladsen Tangebakken, hvor 5 Børn blev angrebne; herfra kom Smitten til Skinnemoen og fra denne Gaard til Bergetangen. Serum anvendtes liberalt saavel i kurativt som i profylaktisk Øiemed. Da det senere blev oplyst, at den ældste Søn paa Tangebakken om Sommeren havde boet paa Rud, hvor der havde været Difteri om Vaaren, og da der paavistes Baciller hos ham, blev han interneret i sit Hjem og Desinfektion foretaget paa Rud. (Neumann og Lenschow). I Søndre Modum angrebes 5 paa Berganpladsen og 1 paa Nabogaarden; den først Angrebne var et Barn fra Kristiania, som blev sygt et Par Dage efter Ankomsten; i Huset, hvor der kun var 1 Værelse, gik af 7 Børn de 3 fri. Senere indtraf der 4 Tilfælde hos et Par Familier i Katfos Arbejderbolig, 6 Dage efterat en Pige, der var kommen syg did fra Lysaker, havde forladt Stedet. I Nedre Eker indsygnede et Barn paa en Plads, Dalen, i Nærheden af Skoger; en Kramkar fra denne Bygd, hvor der paa den Tid forekom Difteri, havde Dagen før Sygdommen brød ud været indom paa Pladsen. (C. Bull).

Af **Barselfeber** sees anmeldt ialt 14 Tilfælde. Fra Sandsvær anføres, at en Jordmoder, blandt hvis Klientel der indtraf 3 Tilfælde, blev forbudt at praktisere en Tid. (A. Nyquist).

Influenza forekom hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar. Fra Aal meddeles, at Sygdommen paa en mærkelig Maade syntes at følge Snesmeltningen; efterhvert som denne nemlig i Sommerens Løb skred frem opover Fjeldet, fulgte Sygdommen med. Den var ikke ondartet, men Neuralgier og Ørelidelser var hyppige Eftersygdomme. I enkelte Barakker ved Jernbaneanlægget indtraf stadig nye Tilfælde, saa at Sygdommen der holdt sig maanedsvis. (H. Bruun og Alm).

Af **akut Poliomyelit** er fra Sandsvær anmeldt 7 Tilfælde; 6, hvoraf 4 med dødeligt Udfald, indtraf i Kongsberg; Aarsagen til Sygdommens Optræden kunde ikke paavises. (A. Nyquist).

Katarralsk Ikterus optraadte hyppig i sidste Kvartal i Ringerike; sammesteds forekom ogsaa et dødeligt endende Tilfælde af **Miltbrand**.

Af **Fnat** er ialt anmeldt 55 Tilfælde, hvoraf 24 fra Aal og 15 fra Drammen By.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabellen paa Side 52.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	23	2	23	4	1	1	5	-	2	3	2	3	1	1	-
Cerebrospinalmeningit	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Skarlagensfeber	187	8	187	26	14	18	16	13	21	8	8	19	12	17	15
Mæslinger	93	-	93	3	-	-	1	1	1	6	1	5	7	51	17
Difteri (Croup)	66	5	65	11	12	-	8	1	-	10	5	-	15	1	2
Blodgang	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	14	4	14	1	1	1	4	-	2	-	1	3	-	-	1
Pyæmi, Septhæmi	28	6	25	1	2	3	1	3	1	6	1	2	1	3	1
Rosen	124	2	123	8	12	4	3	10	18	9	12	11	10	12	14
Røde Hunde	18	-	18	-	-	1	-	3	5	1	-	4	4	-	-
Vandkopper	145	-	145	14	11	7	4	7	10	7	3	21	25	23	13
Kusma	43	-	43	5	7	4	2	7	7	7	-	-	1	1	2
Kighoste	35	1	35	3	-	-	1	3	-	1	3	7	1	-	16
Akute Katarrher i Aandedræts- organerne	5951	64	5943	743	741	779	504	464	446	337	249	370	348	430	532
Influenza	2324	11	2312	244	280	795	318	78	22	28	22	27	31	104	363
Lungebetændelse	1020	85	1020	115	125	134	82	107	95	76	24	53	61	72	76
Pleurit	344	11	342	36	30	26	32	29	28	31	23	18	34	26	29
Gigtfeber	235	3	231	24	7	13	22	13	23	16	10	14	20	32	37
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	2614	70	2606	149	68	59	114	109	163	479	750	320	143	138	114
Poliomyelitis acuta	7	4	7	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-
Skjørbug	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beri-Beri	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	7	-	7	1	-	1	-	2	-	-	-	-	1	1	1
Tilsammen	13286	279	13243	1388	1311	1846	1118	850	845	1025	1121	877	715	913	1234

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Drammen Stadsfysikat.		Drammen Læge- distrikt.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	6	-	12	1	-	-	2	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Cerebrospinalmeningit.	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	49	-	24	4	8	-	94	3	1	-	3	1	8	-	-	-
Mæslinger	1	-	11	-	13	-	68	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	1	1	7	-	14	2	43	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Blodgang	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	2	1	3	1	4	2	1	-	-	-	4	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	5	3	5	2	-	-	1	1	6	-	1	-	1	-	9	-
Rosen	46	1	19	1	20	-	20	-	7	-	-	-	11	-	1	-
Røde Hunde	1	-	10	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vandkopper	61	-	44	-	26	-	5	-	3	-	-	-	6	-	-	-
Kusma	6	-	9	-	5	-	13	-	1	-	-	-	9	-	-	-
Kighoste	2	-	10	-	12	-	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	1720	12	727	13	2004	22	822	11	200	-	47	-	407	5	24	1
Influenza	872	4	297	-	421	1	336	3	128	1	48	1	204	1	18	-
Lungebetændelse	256	23	147	19	303	2	211	27	25	5	8	-	62	6	8	3
Pleurit	56	3	67	-	99	-	61	2	20	1	2	-	27	3	12	2
Gigtfeber	51	-	85	1	30	-	42	-	10	2	3	-	10	-	4	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	780	23	337	14	660	11	443	14	91	4	28	1	264	3	11	-
Poliomyelitis acuta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	4	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beri-Beri	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	1	-	1	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3916	70	1815	56	3621	42	2185	65	497	13	140	3	1025	24	87	6

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
		1	2	3	4	5	6	7	8
		Drammen Stads- fysikat. Tilf.	Drammen Læge- distrikt. Tilf.	Ringe- rike. Tilf.	Modum. Tilf.	Nes. Tilf.	Aal. Tilf.	Sandsvær. Tilf.	Rollag. Tilf.
Veneriske Saar	8	3	2	-	1	1	-	1	-
Syfilis, konstitutionel	24	15	1	3	1	1	2	1	-
— hereditær	6	2	3	-	1	-	-	-	-
Gonorré, Uretrit	144	72	11	23	14	11	3	9	1

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Drammen Stads- fysikat.	161	64	154	63	-	-	1	1	5	-	-	-	1	-
Drammen Læge- distrikt	129	32	125	31	1	1	-	-	1	-	2	-	-	-
Ringerike	123	25	123	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Modum	170	63	159	63	-	-	2	-	4	-	3	-	2	-
Nes	66	24	50	22	-	-	3	2	5	-	7	-	1	-
Aal	21	4	20	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Sandsvær	38	19	36	18	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-
Rollag	26	7	18	6	-	-	-	-	2	1	5	-	1	-
Buskerud Amt	734	238	685	232	1	1	6	3	18	2	18	-	6	-
Deraf i Byer	198	73	189	71	-	-	1	1	6	1	-	-	2	-
— Bygder	536	165	496	161	1	1	5	2	12	1	18	-	4	-

Fra Ringerike anføres, at det store Antal af veneriske Sygdomme sandsynlig skyldes det der paagaende Jernbaneanlæg. (W. Müller).

Til Oplysning om de **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hid-sættes ovenstaaende Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsårsagslister for det hele Amt 18,4 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 22,8 pCt. af samtlige Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 17,6 pCt. og 22,3 pCt. og for Bygderne 18,8 pCt. og 23,0 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 53. Fra Drammen By meddeles, at dette Aar med Hensyn til Antallet af Dødsfald af

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Drammen Stadsfysikat	344	62	70	274
— Lægedistrikt	219	39	56	163
Ringerike	218	37	42	176
Hønefoss By	20	2	8	12
Bygder	198	35	32	166
Modum	311	65	65	246
Nes	91	21	13	78
Aal	53	5	3	50
Sandsvær	162	30	24	138
Kongsberg By	85	15	17	68
Bygder	77	15	7	70
Rollag	48	7	6	42
Buskerud Amt	1446	266	279	1167
Deraf i Byer	449	79	95	354
— - Bygder	997	187	184	813

disse Sygdomme og Procentforholdet til samtlige Dødsfald har været særlig ugunstigt. (C. Bonnevie). Fra Aal angives Tuberkulose at være udbredt i hele Distriktet, saavel paa Gaardene nede i Dalbunden som paa de øverstliggende; Alle indser nu Nødvendigheden af at vise Forsigtighed med det Opspyttede og i det Hele taget af Renlighed i Husene; ofte høres der endog udtalt Forundring over, at ikke «Loven for denne Sjukan» er kommen længe før. (H. Bruun).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. Fra Ringerike meddeles, at de med Bidrag fra Stat og Amt Forpleiede nyder en særdeles god Behandling i et Par smaa Kolonier, 1 for Mænd og 1 for Kvinder. (W. Müller).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 91 saadanne, deraf i Drammen By 28, i Drammen Distrikt 10, i Ringerike 20, i Modum 15, i Nes 3, og i Sandsvær 15. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa næste Side.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning. I Drammen By er der i Aarets Løb af Bykassen betalt Kr. 331 for Jordmoderhjælp; i Henhold til Overenskomst med Byens Jordmødre, faar nemlig disse Kr. 8 for hver Forretning, der af vedkommende ikke inden 3 Maaneder er blevet honoreret. (C. Bonnevie).

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 55.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 1 721 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 49,2.

Paa Barselseng døde ifølge Presternes Opgaver 4 Kvinder; Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 9 saaledes: Barselfeber 4, Barselkrampe 3, Emboli 1, Skedebristning 1.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækken- endeleie.		Accouchement forcé.			Perfor- ation.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . .	49	-	48	3	1	1	-	1	¹⁾ 2	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	3	1	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-
Barselkrampe	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	²⁾ 2	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	4	3	1	-	-	1	1	1	-	-
Fortidlig Løsning af normalt siddende Placenta	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Incarceration	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	60	1	58	5	9	7	2	2	3	2	1	3	2	10
	61		63			9					4			

¹⁾ Af disse forløstes det ene ved Tang paa Sædet; det andet var en første Tvilling; den tilsvarende anden Tvilling forløstes ved Vending (Tverleie), hvor Udfaldet for Moderen (lev.) er opført. Den samme Kone (2den Gang fødende) havde ogsaa ved den foregaaende Fødsel født Tvillinger; hun havde da Eklampsi med efterfølgende Mani. ²⁾ 6te Maaned.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Drammen Stadsfysikat	773	16	378	80	4	-	2	1
— Lægedistrikt	477	13	245	36	4	1	3	2
Holmsbu Ladested	14	1	10	1	-	-	-	-
Bygder	463	12	235	35	4	1	3	2
Ringerike	510	3	249	40	5	-	7	3
Hønefoss By	169	1	25	7	-	-	2	-
Bygder	341	2	224	33	5	-	5	3
Modum	854	14	394	63	7	3	8	3
Nes	200	15	113	9	1	-	2	-
Aal	124	9	54	3	-	-	-	-
Sandsvær	370	9	184	28	3	-	5	1
Kongsberg By	167	4	87	15	-	-	-	1
Bygder	203	5	97	13	3	-	5	-
Rollag	80	3	50	3	-	-	1	-
Buskerud Amt	3388	82	1667	262	24	4	28	10
Deraf i Byer	1123	22	500	103	4	-	4	2
— Bygder	2265	60	1167	159	20	4	24	8

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	266	79	187
Alderdomssvaghed	201	29	172
Kræft (Cancer og Sarkom)	123	30	93
Hjerneslag	86	27	59
Lungebetændelse	85	27	58
Organisk Hjertesygdom	83	30	53
Akut Diarré (Kolerine)	70	27	43
Tuberkuløse Betændelser udenfor Lungerne..	66	35	31
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	64	20	44
Medfødt Svaghed	47	16	31

Veirliget. Sommeren var usædvanlig tør og varm. Fra Sandsvær skrives: Der kom saagodtsom ikke Regn fra Mai til ud i August, saa Markerne ved Udgangen af Juli stod afsvedne og Trærne tildels gule og visne; senere kom der ogsaa kun ganske lidet Nedbør; Avlingen af Hø, Korn og Poteter blev derfor elendig, saa store Mængder af alle Slags maatte indkjøbes og Besætningerne stærkt reduceres. (A. Nyquist).

Levemaade og hygieniske Forhold. I Drammen By var det, tiltrods for den nylig stedfundne betydelige Udvidelse af Vandreservoirerne, kun ved den yderste Sparsomhed og Indskrænkning i Forbruget, at man slap at ty til Elven efter Husholdnings- og Drikkevand. Da offentlige Arbeider paa Grund af Kommunens økonomiske Vanskeligheder mest mulig indskrænkedes, og der forøvrigt var ringe Byggevirksomhed, har der været klaget over Arbeidsløshed; Priserne paa Levnetsmidler holdt sig høje; Drukkenskab synes at være i jevn Aftagen. (C. Bonnevie).

Fra Drammen Lægedistrikt skrives: 1904 var et tungt Aar, som utvivlsomt har sat Bygderne ikke lidet tilbage. Da der i de 3 foregaaende Aar ogsaa havde været altfor liden Nedbør, virkede Tørken i dette Aar end mere nedsættende paa al Vegetation; Vand maatte kjøres lange Veie til Brug for Mennesker og Dyr, og Fabriker med Vand til Drivkraft maatte indstille sin Virksomhed. Værst led dog den Del af Befolkningen, som lever udelukkende af Jordbrug; Hø- og Halmfoder naaede neppe mere end Halvparten af et almindeligt Aars Produktion; man slap dog forholdsvis bedre ud, end man ellers vilde gjort, ved at kyndige Kvægægttere reiste omkring i Bygderne og underviste Folk i rationelt Fjæsstel; hertil kom, at Avlen af Turnips, hvis Dyrkning har været i stærk Tiltagen, slog ganske godt til. Frugthøsten, som spiller en stor Rolle for Liers Vedkommende, gav ogsaa et godt Udbytte. Nogen Istrafik fandt Sted, og Fiskerierne i Fjorden var som i et Middelsaar. De store Fabriker, Slemmestad i Røken, Engene og Tofte i Hurum, var i stadig Drift, da de ikke er afhængig af Vandet. Filtvedt, Holmsbu, Nærnes og Aaros var godt besøgt af Landliggere. (Pettersen).

I Ringerike antages der neppe at have været nogen Nød blandt Arbeidsklassen, tiltrods for, at Fabrikdriften en stor Del af Vinteren maatte standse paa Grund af Vandmangel. Afholdsbevægelsen er i Tiltagen. (W. Müller).

I Aal var Arbeidsfortjenesten ved Jernbaneanlægget meget god (gjennemsnitlig 5 à 6 Kr. pr. Dag). Der var saaledes god Anledning for Arbeiderne til at lægge sig en Del tilbedste, saa meget mere som Udgifterne til Kost og Logis ikke er overvættede store (fra Kr. 1.20—1.70 pr. Dag pr. Mand). Men mange sløser Pengene bort, særlig ved Kortspil, der pleier at være en almindelig Fornøielse efter hver Lønning. Ædruelighedstilstanden var udmærket; der blev vistnok gjort nogle Forsøg paa ulovlig Brændevinshandel, men det blev strax opdaget og sat en Stopper for af Anlæggets Funktionærer. (Alm).

Sygehuse. I Drammen By er der et kommunalt Sygehus, der faar sit Belæg baade fra Byen og fra Amtet; fremdeles et Epidemilazaret, et Sygehjem «Bethesda» samt et «Gamlehjem», hvor der ogsaa forpleies tuberkuløse Syge. Endelig har de katholske St. Josefs Søstre en Klinik i en dertil indrettet Leiegaard. I Hønefoss findes et Epidemilazaret og paa Trygstad i Norderhov et Sanatorium for Tuberkuløse.

Badeindretninger. I Drammen By er der to Badeanstalter samt Douchebad ved begge Folkeskoler. I Drammen Distrikt er der kommet et nyt Badehøtel og et nyt Badehus i Rødtangen. (Pettersen). I Hønefoss er paa Folkeskolen indrettet et Kar- og Styrtbad, der mod en ringe Betaling staar til almindelig Afbenyttelse. I Modum Distrikt var St. Olavs Bad i Virksomhed (se den almindelige

Beretning). I Vikesund er der et Folkebad. I Aal Distrikt findes et Badstubad, og i Ustedalen har Ungdomslaget gaaet i Gang med Opførelse af et nyt saadant. (H. Bruun). I Rollag Distrikt er der en Badstue.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter:	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Buskerud Amt	38	3362
Drammen Stadsfysikat	6	613
— Lægedistrikt	¹⁾ 3	539
Ringerike	²⁾ 3	527
Modum	³⁾ 10	829
Nes	⁴⁾ 2	212
Aal	⁵⁾ 4	109
Sandsvær	⁶⁾ 8	369
Rollag	⁷⁾ 2	164

¹⁾ Lier 1, Røken 1, Hurum 1. ²⁾ Hønefoss 1, Norderhov 1, Hole 1. ³⁾ Øvre Eker 4, Nedre Eker 2, Modum 3, Krødsherred 1. ⁴⁾ Nes 1, Gol 1. ⁵⁾ Aal 2, Hol 2. ⁶⁾ Kongsberg 6, Sandsvær 1, Flesberg 1. ⁷⁾ Opdal 1, Nore 1.

V. Jarlsberg og Larvik Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmodre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		2 319,58	101 003	41	15	47	15
1. Tønsberg		781,11	46 422	20	7	23	9
	Tønsberg, Kjøbstad	1,62	8 200	7	4	4	-
	Horten, Ladested	3,71	9 093	7	3	5	-
	Aasgaardstrand, Ladest.	0,18	360	1	-	1	-
	Vaale	82,30	2 533	-	-	¹⁾ 2	1
	Borre	63,86	2 874	-	-	²⁾ -	1
	Sem	103,03	5 341	-	-	1	1
	Andebu	176,97	2 698	1	-	1	1
	Stokke	118,79	4 744	1	-	3	2
	Nøtterø	55,29	5 074	1	-	2	1
	Ramnes	137,97	2 819	-	-	2	1
	Tjøme	37,39	2 686	2	-	2	1

¹⁾ Den ene af disse praktiserer ikke. ²⁾ Jordmoderen bor i Horten.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
2. Hof.....		866,52	20 259	7	2	11	2
	Holmestrand, Kjøbstad	0,42	2 437	3	2	2	-
	Svelviken, Ladested...	0,50	1 159	1	-	1	-
	Hof.....	158,55	2 191	1	-	2	-
	Lardal.....	278,88	2 370	1	-	1	1
	Skoger.....	114,37	4 261	-	-	2	-
	Strømmen.....	54,19	1 580	-	-	1	-
	Sande.....	172,59	3 827	1	-	1	1
	Botne.....	87,02	2 434	-	-	1	-
3. Larvik.....		671,95	34 322	14	6	13	4
	Larvik, Kjøbstad...	2,60	10 301	8	4	4	-
	Sandefjord.....	1,12	4 783	3	2	3	-
	Sandeherred.....	116,85	6 509	-	-	1	-
	Tjølling.....	65,33	3 501	-	-	1	1
	Hedrum.....	298,95	3 849	-	-	1	1
	Brunlanes.....	185,14	4 469	1	-	2	2
	Fredriksværn.....	1,96	910	2	-	1	-

Sundhedstilstanden var i det Hele meget god. Der forekom ingen større Epidemier af nogen Art. Alene akute Katarrer i Aandedrætsorganerne, tildels ogsaa Influenza og akut Diarré, synes at have havt lidt større Udbredning. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 7 946 med 170 Dødsfald mod henholdsvis 9 544 og 244 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 415 eller 13,7 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (103 400). Aaret forud var den 14,7 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 60 og 61, der er sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes 9 Tilfælde og 1 Dødsfald. De 5 Tilfælde i Tønsberg Distrikt optraadte alle i Landdistriktet. 1 Tønsberg By indtraf intet Tilfælde, uagtet den svære Vandmangel udover Høsten; i tidligere Aar var Sygdommen under lignende Forhold gjerne en sikker Gjest. (Lindseth). Af de 2 Tilfælde i Hof Distrikt viste det ene et meget fra det Normale afvigende Forløb. Sygdommen begyndte med høi Feber, Næseblødninger, Miltsvulst, tildels Diarré. Efter 6 Uger var Temperaturen henimod normal, saa Patienten sad lidt oppe. Men saa indtraadte der Tilbagefald Gang paa Gang. Den Syge mistede alt sit Haar, der indfandt sig Hoste og fysikalske Tegn paa en Lungetuberkulose. Døden indtraadte efter 7 Maaneders Sygdom. En fra Sande anmeldt Patient, der indlagdes til Observation paa Amtssygehuset i Tønsberg, viste sig ikke at lide af Tyfoidefeber. (Nørregaard).

Skarlagensfeberen viser betydelig Tilbagegang mod tidligere Aar. Man maa gaa tilbage lige til 1882 for at finde et mindre Antal. Ialt anmeldtes

84 Tilfælde og 1 Dødsfald; af disse forekom 60, uden Dødsfald, i Tønsberg Distrikt. I Stokke Herred kom en Pige efter 1 Aars Fravær til sit Hjem og blev syg. $\frac{3}{4}$ Aar iforveien havde der været Skarlagensfeber i hendes Hjem. Hun indlagdes i Amtssygehuset; og efter Desinfektion i Hjemmet optraadte ikke flere Tilfælde. (V. Larsen).

Af **Mæslinger** behandledes 40 Tilfælde uden Dødsfald. I Skjei, Annex til Stokke Herred, Tønsberg Distrikt, angrebes 3 Personer, der alle isoleredes, hvorefter Smitten ikke bredte sig videre. Paa Fosnæs Landbrugsskole i det andet Annex, Arendal, optraadte et Tilfælde; Vedkommende var smittet paa et Besøg i sit Hjem. Patienten indlagdes i Amtssygehuset, der foretoges Desinfektion, og ingen Flere smittedes. (V. Larsen).

Af **Difteri** (Croup) anmeldtes kun 19 Tilfælde med 6 Dødsfald (31,6 pCt.). 4 Angrebne i Tønsberg Distrikt helbrededes alle. I Hof Distrikt forekom nogle Tilfælde i Skoger Herred, i en Grænd, der benævnes «Aaserudkroken». Et Barn meldtes derfra i Slutten af Oktober at være død af Strubehoste. I Nabolaget fik Flere, baade Voxne og Børn, ondt i Halsen, tildels forbundet med Hæshed. Flere af disse Tilfælde kunde konstateres at være Difteri. Skolen standsedes til Juleferien. Difteriserum syntes her i et Tilfælde af Croup hos en 4-Aars Gut at vise livsreddende Egenskaber. (Nørregaard). I Larvik Distrikt forekom af ialt 8 Tilfælde de 3 i Larvik By, nemlig et i Marts hos et lidet Barn, der helbrededes, det andet hos en voxen Mand i August. Denne Patient havde været alvorlig syg i 14 Dage, før Sygdommens Natur konstateredes; han indlagdes i Epidemilazaretet. Den behandlende Læge her blev smittet, idet Patienten, medens han af Lægen pensledes i Halsen, fik et Hosteanfald, hvorved Indhold fra Halsen sprøitedes i Lægens Ansigt. Patienten døde, men Lægen helbrededes. Difteriserum anvendtes i alle 3 Tilfælde. Smitekilden for de to først Angrebne blev ikke opdaget. (Hansteen).

Af **Blodgang** opføres 3 Tilfælde i Hof Distrikt. For 2 af disse, en Moder med voxen, gift Datter, er maaske Diagnosen tvivlsom. De led dog af heftige, smertefulde Tenesmer, Ømhed over Underlivet, talrige, sparsomme, blodigt-slimede Afføringer samt Brækninger. Begge helbrededes hurtigt, og ingen Flere i Huset angrebes. (Nørregaard).

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne og Influenza var lidt hyppigere end de nærmest foregaaende Aar. Den sidstnævnte Sygdom forekom, som vanligt, særlig i Aarets første Kvartal, men opføres forøvrigt for alle Aarets Maaneder.

Det i Tønsberg Distrikt opførte Tilfælde af **Koldfeber** var en fra Mexiko hjemvendt Sjømand. (V. Larsen). Af de øvrige 4, er 3 anmeldte fra Larvik By, 1 fra Svelviken Ladested.

Akut Diarré (Kolerine) viser omtrent samme Hyppighed som Aaret forud. Ialt behandledes 1961 Tilfælde med 40 Dødsfald eller ca. 2,0 pCt.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** forekom 4 Tilfælde i Tønsberg Distrikt; de 3 af disse endte dødeligt.

Af **Fnat** er ialt anmeldt 45 Angrebne.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af Tabellen paa næste Side.

Til Oplysning om de **tuberkuløse Sygdomme** hidsættes paa Side 62 en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lunge-

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	9	1	9	-	1	2	-	-	-
Skarlagensfeber	84	1	84	7	7	1	-	2	1
Mæslinger	40	-	40	2	5	1	8	13	3
Difteri (Croup)	19	6	19	1	2	4	-	1	-
Blodgang	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	7	2	6	-	1	-	1	-	-
Pyæmi, Septhæmi	13	5	10	1	1	2	-	1	-
Rosen	74	1	74	5	5	2	7	4	4
Røde Hunde	47	-	47	6	1	3	20	1	1
Vandkopper	87	-	87	25	6	-	3	7	4
Kusma	38	-	38	5	3	5	2	4	4
Kighoste	23	1	23	4	-	-	4	6	-
Akute Katarrher i Aandedrætsorg.	4103	48	4073	593	548	539	437	348	248
Influenza	782	5	780	77	174	267	71	27	12
Lungebetændelse	377	49	376	49	44	42	24	40	38
Pleurit	178	5	178	20	17	18	11	18	14
Gigtfeber	92	3	92	8	7	9	11	16	6
Koldfeber	5	-	5	2	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	1961	40	1961	99	93	104	82	63	132
Pemfigus (hos Nyfødte)	4	3	4	1	-	2	-	-	-
Tilsammen	7946	170	7909	905	915	1001	681	551	467

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:		
		1	2	3
		Tønsberg.	Hof.	Larvik.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar	10	5	-	5
Syphilis, konstitutionel	38	28	1	9
— hereditær	1	1	-	-
Gonorré, Uretrit	145	85	10	50

Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
						1		2		3	
						Tønsberg.		Hof.		Larvik.	
						Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
-	-	2	2	-	2	5	-	2	1	2	-
2	6	16	10	27	5	60	-	16	1	8	-
3	3	-	-	-	2	10	-	1	-	29	-
1	2	-	2	6	-	4	-	7	5	8	1
-	-	-	2	1	-	-	-	3	-	-	-
-	1	-	1	1	1	5	1	1	-	1	1
1	1	-	-	1	2	10	2	2	2	1	1
5	7	5	11	6	13	45	-	10	-	19	1
10	-	-	1	1	3	32	-	-	-	15	-
10	8	-	4	7	13	59	-	12	-	16	-
-	1	4	-	7	3	20	-	9	-	9	-
1	-	1	-	7	-	12	1	-	-	11	-
188	109	162	245	312	344	2601	20	331	7	1171	21
8	8	5	5	35	91	398	3	174	1	210	1
31	12	16	17	33	30	190	11	87	12	100	26
23	15	9	11	14	8	86	4	31	-	61	1
7	4	2	8	6	8	45	1	15	1	32	1
-	1	-	1	-	1	1	-	1	-	3	-
215	600	243	116	126	88	1358	13	130	9	473	18
-	-	-	1	-	-	4	3	-	-	-	-
505	778	465	437	590	614	4945	59	832	39	2169	72

tuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaarsagslister for det hele Amt 15,7 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald og 18,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; for Byerne var Forholdet henholdsvis 16,6 pCt. og 20,0 pCt. og for Bygderne 15,2 pCt. og 17,4 pCt. Se forøvrigt Tabellen paa Side 62. — Fra Stokke Herred, Tønsberg Distrikt, omtales en fortsat, om end liden Nedgang i Antallet af anmeldte Tuberkulose. (V. Larsen). — I Larvik Distrikt siges Tuberkulosen fremdeles at være meget udbredt baade i Larvik By og Landdistriktet. Smittefrygten er ofte rent overdreven, hvilket dog har det Gode ved sig, at Spytningen er aftaget, og at Publikum har faaet mere Tro paa Nyttens af Renlighed og frisk Luft. Sanatorieophold har været forsøgt baade for Fattigvæsenets Regning og af Private, men noget varigt godt Resultat er saavidt bekjendt ikke forekommet i Distriktet; maaske fordi Sanatorierne først er søgt, efterat Sygdommen har naaet et for langt fremskredet Stadium. (Hansteen).

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøn- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tønsberg	337	90	334	89	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-
Hof	92	36	88	35	-	-	1	1	2	-	-	-	1	-
Larvik	211	41	205	40	-	-	1	1	1	-	4	-	-	-
Amtet	640	167	627	164	-	-	2	2	5	1	4	-	2	-
Deraf i Byer . . .	290	62	282	61	-	-	1	1	2	-	4	-	1	-
— Bygder . . .	350	105	345	103	-	-	1	1	3	1	-	-	1	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	544	92	59	485
Tønsberg By	89	19	7	82
Horten Ladested	97	17	22	75
Aasgaardstrand Ladested	13	2	1	12
Bygder	345	54	29	316
Hof	222	35	39	183
Holmestrand By	30	4	3	27
Svelviken Ladested	7	3	1	6
Bygder	185	28	35	150
Larvik	426	60	72	354
Larvik By	133	21	32	101
Sandefjord —	64	6	6	58
Bygder	229	33	34	195
Jarlsberg og Larvik Amt	1192	187	170	1022
Deraf i Byer	433	72	72	361
— Bygder	759	115	98	661

Sindssyge. Uvæsenet med Bure for de Sindssyge siges at være indgroet hos Befolkningen i Hof Distrikt. Det første, der gøres, naar en af Fattigvæsenet overladt Patient er urolig, er, hvis Lægen ikke paa Forhaand har været paa Stedet og nedlagt Forbud, i Almindelighed at lave istand Bur. Det holder haardt at faa disse sløifet; man mødes da strax med, at da kan ikke de Sindsyge beholdes. Det er ofte vanskeligt at faa saadanne Syge bortsat privat, og da Asylerne som oftest ogsaa svarer Nei, er man ofte noksaa slemt stillet.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækken-endeleie.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige ell. smertefulde Veer	31	-	²⁾ 29	4	1	-	⁴⁾ 1	-	2	2	-	-
Bækkensneverhed..	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Placenta prævia ..	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-	1	-	-	-	-
Truende Barselkrampe.....	-	¹⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	6	-	⁵⁾ 7	-	-	-	-	-
Hydrokefalisk Fosterhoved....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	40	1	37	6	7	1	8	1	2	2	2	3
	41		43		8		9					

¹⁾ Dødsårsag: Nefrit med Lungeødem. Er ikke opført paa Listen over Dødsårsager under Dødsfald paa Barselseng. ²⁾ Deraf to 1ste Tvillinger, begge 2den Tvillinger forløstes (lev.) ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er opgivet. ³⁾ Som Dødsårsag er opgivet Collaps; er ikke paa Listen over Dødsårsager opført under Dødsfald paa Barselseng. ⁴⁾ 2den Tvilling, 1ste forløst (lev.) ved Tang. ⁵⁾ Deraf et Tvillingpar og en 2den Tvilling, 1ste forløst (lev.) ved Tang.

Imidlertid vil Kampen mod Burene blive fortsat. (Nørregaard). I Larvik Distrikt har Sindssygdom været ualmindelig hyppig, mange nye Tilfælde er forekommet, og da Asylplads ikke har kunnet erholdes, har man maattet bortsatte Enkelte i privat Forpleining. Nogen Sindssygekoloni findes ikke i Distriktet. Med Amts- og Statsbidrag er paa forskellige Steder udsat 47 Syge. (Hansteen).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 59 saadanne, deraf i Tønsberg Distrikt 27, i Hof 7 og i Larvik 25. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til ovenstaaende Tabel.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** se den almindelige Beretning.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 3 Kvinder saaledes: Barselfeber 2, Barselkrampe 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af Tabellen paa næste Side.

Der bliver saaledes et Overskud af 1 363 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 50,9.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0 - 1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Tønsberg.....	1309	31	628	89	12	1	10	1
Tønsberg By.....	250	4	115	27	2	-	2	1
Horten Ladested.....	301	4	112	23	2	1	1	-
Aasgaardstrand Ladested.....	12	-	12	-	-	-	-	-
Bygder.....	746	23	389	39	8	-	7	-
Hof.....	564	13	276	34	2	2	4	3
Holmestrand By.....	54	1	32	3	-	-	-	-
Svelviken Ladested.....	40	1	9	-	-	-	1	-
Bygder.....	470	11	235	31	2	2	3	3
Larvik.....	905	23	511	78	6	2	13	5
Larvik By.....	283	8	162	32	3	1	4	2
Sandefjord —.....	137	3	66	5	-	-	1	-
Bygder.....	485	12	283	41	3	1	8	3
Jarlsberg og Larvik Amt....	2778	67	1415	201	20	5	27	9
Deraf i Byer.....	1077	21	508	90	7	2	9	3
— Bygder.....	1701	46	907	111	13	3	18	6

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed.....	196	58	138
Lungetuberkulose.....	187	72	115
Kræft (Cancer og Sarkom).....	111	39	72
Organisk Hjertesygdom.....	74	15	59
Hjerneslag.....	64	26	38
Medfødt Svaghed.....	58	21	37
Lungebetændelse.....	49	18	31
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne....	48	28	20
Kronisk Bronkit.....	44	18	26
Akut Diarré (Kolerine).....	40	17	23

Veirliget. Om dette foreligger alene fra Hof Distrikt Beretning, hvorefter Vaaren kom sent og var kold og tør. Tørken vedvarede hele Sommeren og Høsten, saa at der blev fuldstændigt Uaar. Sneen kom i Begyndelsen af November og blev liggende, men der kom ikke tilstrækkeligt til, at Føret blev godt udover

Vinteren. Jordskjælvet om Formiddagen den 23de Oktober mærkedes ogsaa inden Distriktet. Det ledsagedes af en meget stærk Dur og Brus, Huse rystede, saa man blev svimmel ved at se paa Væggene. Duren tabte sig i sydøstlig Retning efter ca. 1½ Minut. (Nørregaard).

Levemaade og hygieniske Forhold. I Tønsberg Distrikt var Vandmangelen større dette Aar end paa meget lange Tider, uden at den dog syntes at medføre større Sygelighed af ondartet Beskaffenhed i nogen højere Grad. Tønsberg By var ilde stedt; Vand maatte kjøres, og af de «Bedrestillede» betales; det hentedes fra «Oller» og provisoriske Indtag udenfor den egentlige By. Kommunestyret lod uddele Vand gratis til mindre Bemidlede. Det Hele gav Anledning til et usædvanligt — ganske fremmed — Liv i Gaderne, naar Vandvognen kom ramlende; Raabet «Vand i Gata» lød, og Koner, Piger og Gutter styrtede frem med Bøtter og Kar for at være de første ved Uddelingen. (Lindseth).

I Hof Distrikt var Vilkaarene for Smaafolk og Smaabrugere paa Grund af det abnorme Aar noksaa vanskelige. Poteter og Korn slog Feil, ligesaa Høhøsten. Kreaturerne maatte enten delvis nedslagnes eller sælges til Underpris eller ogsaa fodres med Kraftfoder, der steg i Pris. Skogsarbejderne derimod havde det godt, da Føret i Skogen var usædvanlig let. Dagsfortjenesten om Vinteren for Mand med Hest gik lige op til Kr. 10,00. — Drikfældigheden i det daglige Liv er ikke stor; man møder sjelden fulde Folk i Veiene, siden Tømmerkjøringen mellem Vittingfoss og Holmestrand ophørte. Derimod forlyster man sig nu paa Jernbanerne under Hjemreisen fra Byen med at forulempe Medpassagerer ved Skraal og Skrig og anden Raahed. (Nørregaard). I Holmestrand var Vandforsyningen gennem Ledningen knap, men paa Grund af de mange Oller under Fjeldet havde man tilstrækkelig Tilgang paa godt Drikkevand, naar man blot vilde gjøre sig den Umage at hente det. Fra Kommunens Side gjordes om Sommeren store Anstrengelser for at skaffe rigeligt og godt Vand, idet der byggedes nyt Reservoir, ligesom det gamle ved første indtrædende Leilighed skulde tømmes, renses, gruses og stensættes. Kloaknettet er i god Orden. Trods det tørre Veir udeblev den vanlige Sommerdiarré saagodtsom ganske. (H. Birch).

Larvik By er nu gjenopbygget og reguleret efter Ildebranden i 1902, og mere tidsmæssige Huse er kommet istedetfor de gamle Rønner i Bøgelien. Vandledninger og Kloak er nedlagt i alle Gader. Kloaknettet gjør udmærket Tjeneste, da Faldet er stort og bevirker et hurtigt Afløb. Indflytningen i de nyopførte Murhuse synes heller ikke at have voldt nogen Sygelighed, hvad man havde frygtet for. Muligens har det usædvanlig tørre Veir bidraget til en hurtigere Udtørring. — Nogen Vandmangel har Larvik ikke været udsat for i dette Aar. — Aarsvæxten i Distriktet var nogenlunde som et Middelsaars. Den tørre Sommer bevirkede dog, at Hømængden blev utilstrækkelig, saa Mange ogsaa her maatte indskrænke sine Kreaturbesætninger. Poteteshøsten mislykkedes ogsaa for en Del. (Hansteen).

Badeindretninger. I Holmestrand er en Badeindretning for Sjøbad, Karbad og Gytjebad. I Larvik er der Strømbad, Kar- og Badstubad. Larvik og Sandefjords Bade- og Kuranstalter var godt besøgte, ligesaa Badeanstalten i Fredriksværn.

Sygehuse og Sygepleie. Karl Johansværns Sygehus i Horten tilhører Marinen. I Tønsberg har Amtet og denne By et fælles Sygehus. Holmestrand har et kommunalt Fattig- og Sygehus, idet 3 Stuer med 15 Senge kan belægges. Ved Berger og Fossekleven Fabriker (pr. Svelviken), Hof Distrikt, er der et Par Sygerum for epidemiske Sygdomstilfælde. Et i Tønsberg under Bygning

værende Hjem for Tuberkulose kunde først tages i Brug i 1905. I Larvik haves Tomt til et Tuberkulosehjem, og der søges fremdeles samlet Midler til Opførelse af et saadant. Et Epidemilazaret findes i Larvik By samt 4 Sygestuer paa Fattighuset. I Sandefjord er der 3 Sygeværelser i Kommunegaarden. Kysthospitalet for skrofuløse Børn ved Fredriksværn var fremdeles i Virksomhed. — Af private Foreninger, Brændevinssamlag og Sparebank lønnes 2 Sygepleiersker, der virker i Sande, Strømmen og Svelviken.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner samt af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Kvarantæne- kommis- sioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Jarlsberg og Larvik Amt	65	3	2486
Tønsberg	¹⁾ 27	-	1133
Hof	²⁾ 20	2	481
Larvik	³⁾ 18	1	872

¹⁾ Tønsberg 13, Horten 4, Aasgaardstrand 1, Vaale 1, Borre 2, Sem 1, Andebu 1, Stokke 1, Nøtterø 1, Ramnes 1, Tjøme 1. ²⁾ Holmestrand 5, Svelviken 5, Hof 1, Skoger 5, Strømmen 3, Sande 1. ³⁾ Larvik 7, Sandefjord 4, Tjølling 1, Hedrum 2, Brunlanes 2, Fredriksværn 2.

VI. Hedemarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmodre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		27452,52	126 703	45	11	60	44
1. Solør og Odalen...		3 569,27	32 401	11	2	12	10
	Kongsvinger, Kjøb- stad	0,80	1 500	3	1	1	-
	Vinger	492,20	4 598	1	-	¹⁾ 2	2
	Eidskogen	645,52	6 028	1	-	1	2
	Søndre Odalen	513,16	6 343	2	1	1	1
	Nordre —	493,53	4 238	1	-	2	1
	Brandval	587,18	3 795	1	-	2	2
	Grue	836,88	5 899	2	-	3	2

¹⁾ Deraf bør den ene Jordmoder i Kongsvinger.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmede.	Hjælpe- vaccinatorer.
2. Hedemarken		2 627,75	45 586	18	4	18	9
	Hamar, Kjøbstad	1,11	5 969	5	4	5	-
	Vang	314,87	5 681	1	-	1	1
	Furnes	218,33	3 800	-	-	1	1
	Stange	327,38	6 660	3	-	3	2
	Romedal	363,41	4 531	2	-	1	1
	Løiten	349,05	5 023	2	-	2	1
	Nes	175,21	3 412	1	-	1	-
	Ringsaker	878,39	10 510	4	-	4	3
3. Søndre Østerdalen		2 987,01	20 234	7	3	8	6
	Elverum	1 285,22	8 605	4	1	4	2
	Vaaler	674,11	3 701	1	-	1	1
	Aasnes	607,03	4 866	1	2	2	2
	Hof	420,65	3 062	1	-	1	1
4. Tryssil		¹⁾	6 699	2	-	7	5
	Tryssil	3 107,27	6 092	2	-	7	4
	Drevsjø Kapeldistrikt af Øvre Rendalen	}	607	-	-	-	-
	Øvre Engerdalen Kapel- distrikt af Ytre Ren- dalen			2	-	²⁾ -	1
5. Rendalen		4 309,66					
	¹⁾		10 656	4	2	8	7
	Øvre Rendalen (Drevsjø Kapeldistrikt undt.)	}	3 211	-	-	1	1
	Ytre Rendalen (Øvre Engerdalen Kapel- distrikt undtaget)...			2	-	1	1
	Aamot	1 325,32	3 596	1	2	3	2
	Stor-Elvedalen	1 628,07	3 413	1	-	2	2
	Sollien	459,32	436	-	-	1	1
6. Tønset		6 351,11	10 370	3	-	7	7
	Lille-Elvedalen	2 208,26	3 342	1	-	2	2
	Tønset	1 126,97	3 155	1	-	2	2
	Tolgen Prestegjeld af Tolgen	2 063,73	3 197	1	-	2	2
	Kvikne Sogn af Kvikne	952,15	676	-	-	1	1

Anm. Inset Annex til Kvikne med 523 Indbyggere hører til Opdal Lægedistrikt; en Del af Tolgen Herred (med 234 Indb.) hører til Røros Prestegjeld og til Røros Lægedistrikt, — hvilke Distrikter begge tilhører Søndre Trondhjems Amt.

¹⁾ Fladeindholdet af Tryssil og Rendalen Distrikter er tilsammen 10 829,64 km.²

²⁾ Posten ledig.

Epidemiske Sygdomme.

68

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber	9	1	9	-	5	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	189	3	189	29	16	15	9	8	8	6	8	6	19	51	14
Mæslinger	50	1	50	1	-	3	-	1	-	24	4	4	5	5	3
Difteri (Croup)	53	13	53	3	3	4	5	1	-	1	3	3	6	6	18
Blodgang	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Barselfeber	16	5	16	2	1	2	1	2	1	5	1	1	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	18	6	17	3	-	1	1	2	-	1	-	-	4	1	4
Rosen	111	2	111	25	5	5	4	8	6	14	7	11	8	9	9
Røde Hunde	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	51	-	51	11	6	4	4	1	-	2	6	2	2	6	7
Kusma	15	-	15	1	1	-	1	1	2	-	-	2	1	3	3
Kighoste	45	1	45	1	5	4	4	6	4	8	3	-	1	4	5
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	3950	67	3950	595	535	516	442	295	251	182	123	153	197	314	347
Influenza	1652	8	1652	148	253	501	278	62	18	8	4	19	29	98	234
Lungebetændelse	948	106	948	92	116	135	92	127	93	29	21	21	49	90	83
Pleurit.	285	7	285	31	26	32	27	30	22	21	24	24	14	17	17
Gigtfeber	225	4	225	23	19	19	21	23	10	13	12	20	17	14	34
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut Diarré (Kolerine)	1244	26	1244	88	66	52	87	60	107	181	249	133	69	73	79
Poliomyelitis acuta	5	-	5	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	2	-
Tilsammen	8873	250	8872	1053	1057	1294	978	627	524	498	465	399	422	694	861

Hedemarkens Amt. 1904.

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
	1		2		3		4		5		6	
	Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	-	-	8	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	14	1	38	1	35	1	-	-	75	-	27	-
Mæslinger	12	1	9	-	27	-	-	-	1	-	1	-
Difteri (Croup)	17	6	5	3	25	3	3	-	3	1	-	-
Blodgang	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	5	2	4	-	3	2	4	1	-	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	3	1	4	-	7	3	2	-	-	-	2	2
Rosen	18	-	54	-	22	1	6	-	2	-	9	1
Røde Hunde	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	13	-	8	-	14	-	7	-	3	-	6	-
Kusma	10	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	20	1	12	-	-	-	-	-	13	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	923	24	1456	27	871	12	129	1	423	1	148	2
Influenza	208	1	753	4	246	2	183	-	168	1	94	-
Lungebetændelse	196	19	424	52	188	20	73	2	21	-	46	13
Pleurit	75	3	105	2	38	1	31	-	15	1	21	-
Gigtfeber	70	2	59	2	44	-	33	-	10	-	9	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	302	9	489	13	207	2	91	-	113	1	42	1
Poliomyelitis acuta	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	1891	70	3435	104	1730	47	562	4	848	6	407	19

Sundhedstilstanden var i Søndre Østerdalen Distrikt ikke ganske tilfredsstillende, idet de katarrale Affektioner af Aandedrætsorganerne samt Influenza var overordentlig fremherskende. Forøvrigt synes Sundhedstilstanden det hele Amt over at have været ganske god; de øvrige epidemiske Sygdomme viser mindre Udbredning end foregaaende Aar. Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde var 8 873 med 250 Dødsfald mod 8 087 og 300 i 1903.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 811 eller 14,0 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (129 300). Aaret forud var den 14,6 pro mille.

Angaaende de anmeldte Tilfælde af **epidemiske Sygdomme** henvises til den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel paa Side 68 og 69.

Af de 9 opførte Tilfælde af **Tyfoidfieber** optraadte de 8 i Hedemarken Distrikt, uden at Smittekilden opdagedes. Da de først Angrebne var ansat ved et Meieri paa Ringsaker, kunde Smitten muligens være kommen gennem Melken, der tilføres Meieriet fra forskellige fjernere liggende Steder. For flere Aar siden var der forresten forekommet en Række Tyfoidfiebertilfælde i samme Grænd. Da der samtidig var en udbredt Epidemi af Febersygdomme af forskellig Slags, som Influenza, Bronkiter og Lungebetændelse, og da Tyfoidfieberen i Almindelighed kun optraadte med lette Symptomer: Fieber, Hovedpine, Obstruktion o. s. v. voldte Diagnosen ofte store Vanskeligheder, hvorfor der til det hygieniske Institut indsendtes Blodprøver i stort Antal fra Febersyge. Der paavistes derved 5 Tilfælde i Februar, 1 i Marts, 1 i April og 1 i Juni, hvorefter Epidemien ganske ophørte. Der har dog muligens været endnu flere lette og derfor ikke nærmere kjendte Tilfælde. Vidals Reaktion var under denne Epidemi til stor Nytte; den gav dog i et enkelt af de alvorligste Tilfælde negativt Resultat, ligesom det hændte, at en enkelt Syg i en stor Husstand gav positivt Resultat, uagtet han for 10 Aar siden havde gennemgaaet en grav Tyfoidfieber. Til én Gaard kom Smitten ved Drikkevand, idet Vandindtaget for dette var forurenset ved Tilsig fra Gjødselkjælderens paa en Gaard, hvor Sygdommen forekom. Epidemien voldte meget Besvær, blandt andet ogsaa fordi det for nævnte store Meieri, ved hvilket nogle Tilfælde forekom, sender en Masse Melk og Fløde til Kristiania. Da derfor store sanitære Interesser stod paa Spil, og en eventuel Standsning af Meieriet vilde medført store økonomiske Vanskeligheder, søgtes Assistance hos Statens Epidemilæge, ved hvis værdifulde Hjælp det lykkedes at begrænse Epidemien forholdsvis hurtigt. Mærkelig nok syntes enkelte Tilfælde efter disse Prøver at være Paratyfus, en Sygdom, som jo skal være en Sygdom sui generis, og hvis Baciller skal være helt forskellige fra Tyfoidfieberens. (K. Løken).

Af **Skarlagensfeber** forekom i Solør og Odalen Distrikt kun 14 spredte Tilfælde, hvoraf 7 i 4 Hjem i Nordre Odalen uden paaviselig Smitteforbindelse mellem de forøvrigt langt fra hinanden liggende Steder. Der forekom imidlertid navnlig i den Del af Bygden udover Høsten og Vinteren noksaa mange Tilfælde af «Halseonde» hos Børn, oftest ledsaget af et flygtigt og ganske kortvarigt og lidet paafaldende Udslet med en ubetydelig Afskalling efterpaa. At dette har været lette Former af Skarlagensfeber, er vel sandsynligt, saameget mere som der i Begyndelsen af 1905 pludselig dukkede op et betydeligt Antal vel udviklede, tildels ogsaa voldsomme Scarlatinatilfælde, altfor iøinefaldende til at kunne skjules. (Ansteensen). I Aasnes af Søndre Østerdalen observeredes ogsaa endel lette Tilfælde mod Aarets Slutning, omtrent alle efter Flisenelvsn Dalføre langs Landeveien østover med sandsynlig Smitte fra Sverige; Sygdommen var let, og en Flerhed af Tilfælde kom vistnok ikke til Læges Kundskab. (Steenberg).

Mæslinger var i stærkt Aftagende, medens

Difteri viser nøiagtig samme Tal som Aaret forud. I Solør og Odalen forekom kun spredte Tilfælde, væsentlig i Eidskogen, hvor der i et Par Familier foretoges præventiv Serumindsprøitning. (Aamodt). I Nordre Odalen, hvor der til 2 Familier var indbragt Smitte fra Søndre Odalen, blev der for offentlig Regning foretaget præventiv Serumindsprøitning; og ialfald paa det ene Sted, hvor de hygieniske Forhold var yderst slette og 8 Mennesker sammenpakket i ét Rum, vilde det neppe have ladet sig gjøre at hindre Smittendbredning paa anden Maade. Man maa være Amtet taknemmelig for, at det har givet Sundhedskommissionerne Adgang til at anvende præventiv Serumbehandling, vort mest rationelle Middel i Kampen mod Difterien. Med det Vaaben ihænde kan man vistnok tryggere se en Difteriepidemi imøde end nogensinde før. (Ansteensen). I Søndre Østerdalen optraadte Difteri kun i Elverum med tilsammen 25 Tilfælde og 3 Dødsfald. Sygdommen har faaet fast Fod i Skogbygderne i de sidste 3 Aar. Fra en ringe Begyndelse i 1902 havde den det følgende Aar allerede Tendens til Udbredning, og efter et Par Tilfælde i Juli og August 1904 udbrød Epidemien i Oktober og kulminerede i December. Forløbet var i det Hele mildt, og da Serumbehandling anvendtes itide, forefaldt i denne Del af Epidemien intet Dødsfald. (K. Nilssen).

Om de 4 Tilfælde af **Dysenteri**, der alle indtraf inden én Familie i Nordre Odalen i December Maaned, bemærker Kommunelegen, at han ved disse Tilfælde, som ved forskellige Anledninger tidligere, har fundet Grund til at fastholde Diagnosen Blodgang, hvor Sygdommen ganske vist kunde have passeret for en alvorlig blodig Diarré uden Specificitet. (Ansteensen).

Af **pyæmiske Tilstande** observeredes i Aasnes i Søndre Østerdalen en Del, og det meget alvorlige, skriver Kommunelege Steenberg. Heldigvis indtraf blot ét Dødsfald: En ung Mand kom hjem fra Skogsarbeide med en voldsom Pyæmi udgaaet fra et lidet Hugsaar paa det ene Ben. Da han kom til Behandling, laa han i høi Feber med Delirier, erysipelatøse Udslet og Nefrit. Han døde et Døgn efter.

Vandkopper var meget almindelige i Søndre Østerdalen Distrikt; i Vaaler viste de sig stundom ondartede. (K. Nilssen).

Kighoste havde i Aarets Begyndelse ganske vist en temmelig stor Udbredning i Søndre Odalen, men kun et Faatal af Tilfælde kom under Behandling. (A. Arnesen).

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne var stærkt udbredte i Hedemarken Distrikt (J. Lund) ligesom i Søndre Østerdalen, hvor de ofte havde et influenzaagtigt Præg. (K. Nilssen).

I Solør og Odalen Distrikt var **Influenza** temmelig udbredt i Aarets første og sidste Maaneder og havde ogsaa i Søndre Østerdalen en ganske usædvanlig Udbredning i Distriktets samtlige Herreder; Sygdommen har ikke siden 1899 opvist saa mange Angrebne som dette Aar. I Elverum var Sygdommen stærkt præget af katarralske Symptomer, hvorfor den blev mindre paaagtet her; men i Solørbygderne var den temmelig ondartet, angreb hele Familier og frembød især Affektion af Mellemøret. Sygdommen naaede sit Maximum i Marts. (K. Nilssen). I Hof Herred var den overmaade udbredt, og ofte var hele Familien angreben og sengeliggende paa én Gang. Den angreb ikke sjelden Nervesystemet og fremkaldte i en hel Del Tilfælde Otitis media (ofte dobbeltsidig) med rigeligt og ofte blodigt Udflod; forløb dog som Regel til Helbredelse uden at efterlade nævneværdig Døvhed. (Karud).

Lungebetændelse var i Ringsaker af Hedemarken Distrikt stærkt udbredt i Aarets første Kvartal og optraadte enkelte Steder som en fuldstændig Epidemi, medens andre Strøg lige i Nærheden kunde være ganske forsvundet for den. Den var tildels af ondartet Natur. 2 unge Koner, der fødte under Sygdommen, døde begge pludselig lige efter af Hjertelammelse; de findes ikke opførte paa Amtets Dødsliste under Dødsfald paa Barselseng. (Løken). I Hof i Søndre Østerdalen havde Sygdommen en paafaldende stor Udbredning i samme Tidsrum; der iagttoges dog aldrig mer end ét Tilfælde i samme Hus. Den optraadte sjelden i Tilslutning til Influenza, havde i Almindelighed Tilbøielighed til protraheret Krise (indtil 12te Døgn) og kompliceredes ofte med Diarré. (Karud). Ikke sjelden var Rekonvalescentsen overmaade langvarig. (Steenberg). En smitsom Form af Sygdommen iagttoges paa Gaarden Lillesteen i Lille-Elvedalen af Tønset Distrikt, hvor en yngre Mand blev angreben i Oktober; han kom sig; men umiddelbart efter angrebes med nogle Dages Mellemrum 1 Mand og 2 ældre Kvinder, hvilke alle døde efter kort Tids Forløb, saa der samtidig stod 3 Lig paa Gaarden. Der blev grundig desinficeret og Gravøl forbudt. Lungebetændelse forekom ellers ikke i Herredet, men vel Influenza. (Oxholm).

Af **Poliomyelitis anterior acuta** iagttoges ét Tilfælde paa Nes paa Hedemarken; efter Opgivende skal den være observeret ogsaa andetsteds inden Distriktet. (Holm). Smitteforholdene var her ligesom ved 2 iagttagne, langt fra hinanden liggende Tilfælde i Søndre Østerdalen ikke til at bringe paa det Rene. Af de 2 sidstnævnte Patienter kom den ene sig fuldstændig, medens den anden blev paretisk i Benene. (Karud).

Af **Miltbrand** (Pustula maligna) smittedes i Grue (Solør og Odalen) 2 Personer under Slagtning af en Ko. Den ene døde under Symptomer fra Fordøiellesveiene, Brækninger og Diarré. Læge blev først hentet nogle Timer før Døden indtraadte. Den anden havde en Pustel paa højre Pegefinger, som blev behandlet og helbrededes. (Queseth). I Søndre Østerdalen behandledes ogsaa et Tilfælde; det endte med Helbredelse. Manden var smittet under Obduktion af en af Miltbrand død Ko. Den tilstedeværende Dyrlæge udførte ikke selv Obduktionen, og Manden var ikke forsynet med Gummihandsker. (Karud).

Af **Koldfeber** iagttoges i Nordre Odalen et Tilfælde, en Tertianfeber, der hurtig helbrededes ved Chinin. Patienten boede i 1ste Etage i et Hus uden Kjælder og med Gulve gjennemsat af Hussop. (Ansteensen).

Et Tilfælde af **Weils** Sygdom hos en 60 Aar gammel Kvinde i Nordre Odalen endte med Helbredelse. (Ansteensen).

Fnat anmeldtes med ialt 20 Tilfælde.

Veneriske Sygdomme. Tilfælde behandlede udenfor Sygehus sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
		1	2	3	4	5	6
		Solør og Odalen.	Hedemarken.	Søndre Østerdalen.	Tryssil.	Rendalen.	Tønset.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar....	1	1	-	-	-	-	-
Syfilis, konstitutionel	2	-	1	-	-	-	1
— hereditær ...	5	2	2	1	-	-	-
Gonorré, Uretrit...	57	20	30	3	3	1	-

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberkuløse Sygdomme.		Tuberkulose i										
			Aandedrætsorganer.		Urin- og Kjønsorganer.		Tarmkanalen.		Ben og Led.		Lymfekjertler.		Huden.
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Solør og Odalen	196	83	173	80	1	-	-	-	17	2	3	1	2
Hedemarken	248	71	227	66	2	-	3	3	14	2	1	-	1
Søndre Østerdalen	172	56	160	54	1	1	-	-	5	1	6	-	-
Tryssil	33	14	33	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rendalen	68	23	62	23	3	-	-	-	3	-	-	-	-
Tønset	59	19	50	17	3	-	-	-	3	1	3	1	-
Hedemarkens Amt	776	266	705	254	10	1	3	3	42	6	13	2	3
Deraf i Byer . . .	49	13	46	13	-	-	-	-	3	-	-	-	-
— Bygder	727	253	659	241	10	1	3	3	39	6	13	2	3

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lungetuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Solør og Odalen	445	71	70	375
Kongsvinger By	21	5	2	19
Bygder	424	66	68	356
Hedemarken	620	89	104	516
Hamar By	58	8	10	48
Bygder	562	81	94	468
Søndre Østerdalen	278	53	47	231
Tryssil	68	15	4	64
Rendalen	89	21	6	83
Tønset	124	16	19	105
Hedemarkens Amt	1624	265	250	1374
Deraf i Byer	79	13	12	67
— Bygder	1545	252	238	1307

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Amtets Lægedistrikter hidsettes ovenstaaende Tabel, udarbejdet efter indkomne Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 16,3 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede, kjendte Dødsfald og 19,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var For-

holdet henholdsvis 15,6 og 19,4 pCt. og for Bygderne 16,4 og 19,3 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa foregaaende Side. Fra Solør og Odalen bemærker Kommunelæge A. Arnesen for Søndre Odalens Vedkommende, at Tuberkulosen ikke synes at tiltage, men heller ikke at aftage. Patienterne og deres Omgivelser gjør ganske vist, hvad de kan for at hindre videre Udbredning af Smitten og er i Almindelighed temmelig forsigtige. Nogen Pleieanstalt er desværre endnu ikke oprettet, udelukkende paa Grund af Tidernes Pinagtighed. Berettigelsen af en saadan er fuldt ud erkjendt, og Planer med Omkostningsoverslag foreligger udredet, saa man faar haabe paa Fremtiden. — I Nordre Odalen er Forholdet for Tuberkulosens Vedkommende omtrent som de nærmest foregaaende Aar. I 1904 er der vistnok tilkommet færre Patienter end i 1903, men Tallet var dette Aar meget høit. Gjennemførelsen af Lovens Fordringer gaar i Almindelighed let. Patientens Omgivelser hjælper oftest til med Kontrollen. En Landhandler, der viste sig aldeles uvillig til at iagttage de Forsigtighedsregler, der var ham paalagt som Betingelse for at kunne faa expedere i Butiken, blev ved Sundhedskommissionsbeslutning nægtet at deltage i Butikarbeidet. Han færdes ogsaa stadig rundt i Bygden som Lægprædikant. Men at kontrollere, at han under sine Besøg tager de nødvendige Hensyn, er omtrent umuligt, da hans Tilhørere er hans «Venner», der ikke vil angive hans mulige Misbrug og i sin religiøse Fanatisme ikke betragter hans Sygdom paa vanlig Vis. Han er gjentagne Gange tilholdt den samme Forsigtighed med Opspyttet ude som hjemme, og Misnøien inden Herredet er stor over, at man er afskaaret Adgangen til at skride ind mod ham, saalænge hans sandsynlige Overtrædelser af Paabudet ikke rapporteres. (Ansteensen). I Søndre Østerdalen syntes Tuberkulosen i dette Aar at være i Stillestaaen. Frygten for Sygdommen er fremdeles almindelig, men har antaget en roligere Karakter. Det er især vanskeligt at faa betryggende isoleret de Syge uden at ty til Pleiehjem, thi selv i velstillede Familier overholdes aldrig Paabudet om Afspærring; de Syge faar som oftest gaa om i Bekvemmeligheden efter Behag. Man lyver for Lægen eller — om de overrumples — loves der Forbedring, som aldrig helt holdes. Sygehusforpleiede gnaaler stadig paa at komme hjem; de vil dø hjemme! — Men end værre er de mangesteds mislige hygieniske Forhold, den bedste Jordbund for Sygdommens Trivsel. Af særlige Foranstaltninger kan nævnes, at der er besluttet opført et Tuberkulosesygehus i Elverum; i Vaaler er ligeledes besluttet opført et Pleiehjem, og Aasnes fik sit færdigt ved Aarets Udgang, og til dette har Hof sikret sig Adgang til at faa sende sine Tuberkuløse og derved opgivet Tanken paa at skaffe sig sit eget. (K. Nilssen). I Hof er Spyttuvanen udbredt. Et Tilfælde af direkte Smitte blev observeret i en Familie, hvor Hustruen havde en meget fremskreden Lungetuberkulose; hun fik under Barselseng Pleurit, hvorefter hun kom sig. Saa fik Manden en ensidig Tonsillit med betydelig Glandelsvulst paa Halsen; hertil sluttede sig Pleurit hos den hidtil friske Mand, hvor en Tonsillærinfektion vel er det sandsynlige. Der er nok saa stor Smittefrygt, men den gjør dog neppe nogen Skade. (Karud). I Aasnes synes Tuberkulosen at være i Tiltagende, Smittefrygten er stor, og paabudte Forsigtighedsregler ligeoverfor Syge kontrolleres næsten altfor strengt, saa man ser Exempler paa den rene Hjerteløshed; at man har nægtet at pleie de Syge, og at selv deres nærmeste Paarørende har forlangt dem fjernet fra Hjemmet. Forhaabentlig vil det nye Pleiehjem afhjælpe et Savn ikke mindst i Retning af at skaffe de stakkels Tuberkuløse en mere menneskelig Tilværelse i deres sidste Levedage. (Steenberg). Fra Vaaler udtales megen Tilfredshed med den Adgang, der er aabnet til at faa Spyttprøver undersøgt paa Tuberkelbaciller. Foranstaltningen har allerede været til meget stor Nytte. (Sjursen).

I Hedemarken Distrikt er **Dyspepsi** almindelig, fordi Folks Tænder er i en daarlig Forfatning; det er ikke sjelden at se Folk i 18—20 Aars

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perfora- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.	Moder.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	51	¹⁾ 1	49	3	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Bækkensneverhed	2	²⁾ 1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	1	-	2	³⁾ 1	1	2	-	⁴⁾ 1	1	-	-
Isseleie med Panden fortil	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	61	2	56	4	4	1	2	3	1	1	2	1	3
	63		63		5		5		2				

¹⁾ Dødsårsag: Paralysis cordis, ikke opført paa Dødslisten for Amtet. ²⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ³⁾ Dødsårsag: Blødning. ⁴⁾ Dødsårsag: Barselfeber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Solør og Odalen	862	14	529	67	11	2	6	-	-
Kongsvinger By	52	-	27	5	1	-	1	-	-
Bygder	810	14	502	62	10	2	5	-	-
Hedemarken	1410	40	655	77	16	3	6	4	-
Hamar By	175	2	65	11	-	-	2	1	-
Bygder	1235	38	590	66	16	3	4	3	-
Søndre Østerdalen	580	13	302	25	1	-	4	1	1
Trysil	216	6	74	10	-	-	3	1	-
Rendalen	271	8	113	10	1	-	2	2	-
Tønset	267	2	128	9	1	-	4	1	-
Gaarde af Tolgen Herred	11	-	4	-	-	-	-	-	-
Inset Sogn af Kvikne . .	15	-	6	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amt	3632	83	1811	198	30	5	25	9	1
Deraf i Byer	227	2	92	16	1	-	3	1	-
— Bygder	3405	81	1719	182	29	5	22	8	1

Alderen omtrent ganske tandløse; dertil kommer ogsaa overdreven Kaffemisbrug, der synes at være i stadig Tiltagen overalt ogsaa paa Møder, i Foreninger og Ungdomslag, desuden i Husholdningerne paa Grund af den vanskelige Adgang til Melk, hvoraf det Meste gaar til Melkekondenseringsfabriken. Samtidig tiltager Brugen af Margarin, hvoraf de almindeligst brugte, billigere Mærker maa betegnes som et ligesaa dyrt som daarligt Smørsurrogat, som alt andet end fordeieligt, som utienligt til Madlavning og usmageligt som Bordsmør. Margarinspiserne har stadig en ubehagelig Fedtsmag i Munden, og det er ligesaa nødvendigt at advare Dyspeptikeren mod Margarin som mod det tunge, sure Kagebrød og Kaffen. Sammenlignet med det naturlige Smør, kan Margarinene ikke tilfredsstille Trangen til et godt og sundt Fedtstof, der er nødvendigt i et Klima som vort. Man begynder dog vistnok nu mere og mere at forstaa, at Margarinens Billighed kun er tilsyneladende, og at det i Virkeligheden er slet Økonomi at bruge den. (Lützow).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Solør og Odalen forpleiedes med Statsbidrag privat 72 i Distriktet hjemmehørende Sindssyge og udelukkende for vedkommende Fattigvæseners Regning 50. I Søndre Odalen er vistnok Antallet af der hjemstavnsberettigede Sindssyge usædvanlig stort, idet ikke mindre end tilsammen 59 forpleies for offentlig Regning (i eller udenfor Asyl, med eller uden Statsbidrag). Desuden forpleiedes med Statsbidrag 20 Sindssyge fra andre Distrikter inden Amtet og fra 10 andre Amter tilsammen 72. Hertil kommer 30 à 40 Sindssyge, der er udsatte i 2 Kolonier, som staar direkte under Gaustad Asyl, og foruden disse 2 findes flere andre med et Belæg af 3—20 Syge i hver. Forpleiningen maa efter Omstændighederne siges at være ganske god. (Aamodt).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 74, nemlig i Solør og Odalen 23, Hedemarken 26, Søndre Østerdalen 18, Trysil 4 og Tønset 3. Indikationer og Udfald sees af Tabellen paa Side 75.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 7 saaledes: Barselfeber 4 og Emboli, Blødning og Parametrit hver 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 76.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1821 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 49,9.

De **hyppigste Dødsårsager** var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvagthed	296	10	286
Lungetuberkulose	265	13	252
Kræft (Cancer og Sarkom)	132	6	126
Lungebetændelse	106	4	102
Hjerneslag	90	6	84
Organisk Hjertesygdom	90	5	85
Tuberkuløse Betændelser udenfor Lungerne..	68	3	65
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	67	5	62
Medfødt Svagheit	63	3	60
Kronisk Bronkit	61	3	58

Veirliget var i Vintermaanederne surt og koldt med forholdsvis ringe Sne; tildels dog ogsaa vekslede med bratte Overgange i Februar og Marts. Vaaren, der kom sent, var ogsaa sur og kold med ringe Nedbør. Aaret udmærkede sig i det Hele ved ringe Nedbørmængde, der i Forbindelse med vedholdende Solvarme i Marts, Juli og September foraarsagede Udtørring af Jordsmonnet, hvis Følger ventelig kommer til at række langt ind i Fremtiden. Jordbruget led meget, og Mangelen paa Vand til Husbrug var større end i Mands Minde, hvad der mærkelig nok ikke synes at have influeret væsentlig paa Sundhedstilstanden. Barfrøst i November og December frembragte dyb Tøle i Jorden. (K. Nilssen). Jordbruget gav under et Middelsaars Udbytte, men Indhøstningen foregik heldigt, saa Kvaliteten blev god.

Levemaade og hygieniske Forhold. Udbyttet af Aaret var i Solør og Odalen daarligt, saa vistnok Mange var nødt til at indskrænke sine Fordringer til Livet; hertil kom, at Tømmerdriften, der for disse Distrikter er af stor Betydning i økonomisk Henseende, var mindre end sædvanlig. (Aamodt). Af sanitære Forbedringer nævnes fra Søndre Odalen Ansættelse af fast Desinfektør, samt at der er lagt Vandledning paa et Par Kilometers Længde fra et Tjærn

med godt Drikkevand til Skarnæs, som takket være den lette Adgang lil Boliglaan holder paa at voxе op til en By en miniature. (A. Arnesen).

I Søndre Østerdalen var den økonomiske Tilstand hos Arbeiderbefolkningen i Elverum ikke saa god som før, da Arbeidslønnen var gaaet ned fra 5 til 3 Kr. pr. Dag. Misforholdet mellem Skogpriserne og Trælastexporten har ogsaa maattet ramme Skogsarbeiderne; kun Tømmerfløderne har omtrent de samme Indtægter. Der har ogsaa været adskillig Arbeidsløshed, som dog ikke har influeret synderlig paa Fattigvæsenets Arbeide. Der har imidlertid trods de daarlige Tider ikke vist sig nogen Indskrænkning i Folks Hang til Flothed. Med Renligheden er det saa som saa, og det er f. Ex. paafaldende mange Hjem i det økonomisk velstillede Elverum, hvor Familien er paa Vei til at forgaa af «Lus og Lort». Først leilighedsvis ved indtrædende Sygdomme faar man Indblik i Elendigheden, der ikke mindst skriver sig fra Smaafolks usle Boliger. Iøvrigt har Byggevirkksomheden dette Aar været livligere, særlig i Elverums Leir. Med det paatænkte Vandværk er man dog endnu ikke kommen videre. Ølforbruget er aftaget, vel sagtens paa Grund af Pengemangel hos de Ubemidlede, hvorimod Vingudens Virkefeldt fremdeles er ubeskaaret. (K. Nilssen). I Hof Herred har Afholdsbevægelsen taget nogen Fart. Bygden har faaet sin egen Desinfektor, lønnet af Amtet med Kr. 4,00 pr. Arbeidsdag. Der desinficeres med Lysol. Tønde er endnu ikke anskaffet. (Karud).

Ogsaa i Tønset lød der Klage over de pengeknappe Tider paa Grund af flere daarlige Aar for Jordbruget, saa fremdeles ikke Faa reiser til Amerika. Ædruelighedsforholdene synes at vise nogen Fremgang. (Oxholm).

Syge- og Fattigpleien er i Hedemarken Distrikt gennemgaaende tilfredsstillende, takket være de nu snart uundværlige Menighedsdiakonisser, hvoraf nu ogsaa Løiten har faaet 2. Fra Søndre Østerdalen skrives: Fattigvæsenets Omsorg for sine Syge maa roses, naar Hensyn tages til de mange Krav, som stadig sætter Taalmodigheden paa Prøve; endog i ubetydeligste Sygdomstilfælde forlanges Lægehjælp — flot Lægetilsyn —, saadan som Storfolk har, og dertil Medicin i urimelige Mængder til de talrige Neurasthenikere. Fattigvæsenet finder sig i dette; men forordnes en Liter Melk daglig til en fattig Syg, hvis Kræfter er udtømt paa Grund af utilstrækkelig Næring, protesteres. 12 Øre daglig til Melk vækker Forargelse, men 50 Øre daglig til «styrkende Medicin» taales. «Foreningen for Fattig- og Sygepleie» virker til stort Gavn og udsender nu 4 Søstre og 1 Diakon. Den bæres ved frivillig Pengehjælp og opretholdes ved aarligt Tilskud fra Øl- og Vinsamlaget. (K. Nilssen). I Hof arbeides der ihærdigt for at skaffe Bygden fast Sygepleierske. (Karud).

Sygehuse. I Kongsvinger findes et lidet Sygehus til Indlæggelse af epidemiske Sygdomstilfælde; det blev ikke anvendt i Aarets Løb. Paa Gjøsengaarden i Vinger er der en privat Kuranstalt for Tuberkulose med et Belæg af omkring 20 Patienter. Amtets Sygehus ligger i Stange. I Løiten er et Sygehjem under Opførelse. Det bliver en 2-Etages Bygning. 1ste Etage har Plads for 9 à 10 Syge, en liden Operationsstue samt Køkken og Rum for Betjeningen. 2den Etage indeholder en Pleieafdeling for Tuberkulose med Plads for 8 Syge samt en større Reservesygestue. I Kjælderen er der Vaskeri, Bryggerhus og Husholdningskjældere. (Wefring). I Hamar og Ringsaker findes kommunale Sygehuse, i Furnes og Romedal private Sygehjem; i Nes er der en privat Anstalt for Behandling og Pleie af Alkoholister og Morfinister, i Elverum et kommunalt Epidemilazaret. I Aasnes bliver et Pleiehjem færdigt til Brug fra Nytaar 1905. I Trysil er der paa Gaarden Nordhagen oprettet et Pleiehjem for Tuberkulose, beregnet paa 5 à 6 Patienter. Det var dog endnu ikke taget i Brug ved Aarets Udgang. (M. Harboe).

Badeindretninger. I Kongsvinger findes en velindrettet Badeanstalt for Karbad med Styr og Douche, Damp-, Gytje- og Furunaalsbad; den holdes om Sommeren aaben 3 Gange og den øvrige Del af Aaret kun én Gang ugentlig. Paa Hamar er der en Anstalt for Kar- og Dampbad. I Søndre Østerdalen er Trangen til Folkebad stor og Arbeidet med Sagen langt fremskredet. (K. Nilssen).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Hedemarkens Amt	55	2667
Solør og Odalen	¹⁾ 11	²⁾ 884
Hedemarken	³⁾ 22	270
Søndre Østerdalen	⁴⁾ 10	787
Tryssil	⁵⁾ 1	212
Rendalen	⁶⁾ 4	242
Tønset	⁷⁾ 7	272

¹⁾ Kongsvinger 1, Vinger 1, Eidskogen 1, Søndre Odalen 1, Nordre Odalen 4, Brandval 2, Grue 1. ²⁾ Deraf 3 med humaniseret Lymfe, Resten med animal. ³⁾ Hamar 2, Vang 2, Furnes 2, Stange 3, Romedal 2, Løiten 4, Nes 2, Ringsaker 5. ⁴⁾ Elverum 3, Vaaler 2, Aasnes 2, Hof 3. ⁵⁾ Tryssil 1. ⁶⁾ Ytre Rendalen 3, Stor-Elvedalen 1. ⁷⁾ Lille-Elvedalen 2, Tønset 3, Tolgen 2.

I **Sundhedskommissionerne** i Søndre Østerdalen har Desinfektions-spørgsmaalet nærmest staaet paa Dagsordenen. I Elverum, hvor Sagen har stødt paa Vanskeligheder, kunde der trænges 2 Desinfektører, en for Skogbygderne og en for Elverums Leir. Og det er ingen let Sag at faa en dertil skikket lokal-kjendt Person, som desuden vil være let udsat for at skyes af sine Omgivelser. (K. Nilssen).

VII. Kristians Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.			
				Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vækselmødre.	
Amtet		25 342,32	116 280	42	10	54	37
1. Hadeland og Land		2 932,19	26 885	12	1	14	7
	Jevnaker	165,86	3 908	2	-	3	1
	Lunner	278,23	3 370	1	-	3	1
	Gran	351,33	4 110	2	-	1	1
	Brandbu	470,60	5 026	2	1	2	1
	Søndre Land	781,35	5 774	3	-	3	1
	Nordre —	884,82	4 697	2	-	2	2
2. Søndre Valdres		2 488,38	9 924	3	1	5	5
	Søndre Aurdal	1 128,86	3 825	2	-	2	2
	Nordre —	919,72	4 323	1	1	2	2
	Etnedalen	439,80	1 776	-	-	1	1
3. Nordre Valdres		2 943,32	6 937	2	-	7	4
	Østre Slidre	869,50	2 217	1	-	2	1
	Vestre —	467,37	2 627	1	-	2	1
	Vang	1 606,45	2 093	-	-	3	2
4. Toten		1 486,52	28 055	9	3	10	6
	Gjøvik, Kjøbstad	0,94	3 249	4	3	2	-
	Østre Toten	399,54	7 940	2	-	2	2
	Vestre —	411,69	7 582	2	-	3	1
	Vardal	268,16	4 458	-	-	-	¹⁾ 1
	Biri	406,19	4 826	1	-	3	2
5. Faaberg		2 359,51	16 733	9	3	7	4
	Lillehammer, Kjøbstad	2,25	3 179	6	3	2	-
	Faaberg	478,27	5 336	-	-	1	1
	Øier	689,22	3 202	1	-	2	1
	Østre Gausdal	223,29	2 695	2	-	1	1
	Vestre —	966,48	2 321	-	-	1	1
6. Ringeby		3 166,69	11 896	3	1	3	3
	Ringeby	1 256,27	4 485	1	-	1	1
	Søndre Frøn	547,04	3 016	1	-	1	1
	Nordre —	1 363,38	4 395	1	1	1	1
7. Lom		5 801,15	9 230	2	1	4	4
	Lom	1 948,35	2 645	1	1	1	1
	Skiaaker	2 154,70	2 255	-	-	1	1
	Vaage (undtagen Sel Annex)	1 698,10	4 330	1	-	2	2
8. Lesje		4 164,56	6 620	2	-	4	4
	Lesje	2 244,90	2 560	-	-	2	2
	Dovre	1 475,21	2 126	1	-	1	1
	Sel Annex af Vaage	444,45	1 934	1	-	1	1

¹⁾ Bopæl: Gjøvik.

Sundhedstilstanden var i det Hele taget ganske god. Der anmeldtes af epidemiske Sygdomstilfælde ialt 6 082, hvoraf 194 Døde, mod henholdsvis 6 251 og 203 i 1903.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 1 483 eller 12,5 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (118 400). Aaret forud var Dødeligheden 13,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til den paa Side 82 og 83 indtagne Tabel, der er sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidfieber** anmeldtes ialt 15 Tilfælde. I Hadeland og Land forekom 1 i Søndre Land. I Vestre Toten indtraf 2 Tilfælde. I Faaberg Herred indtraf som Fortsættelse af den forrige Høst paa Kasterud begyndte Epidemi nogle Tilfælde paa et Par Gaarde og Pladse i Nærheden; da Sundhedskommissionen fik Meddelelse fra Kristiania om, at ogsaa et Par Damer, som om Sommeren havde været i Besøg paa Kasterud, var blevet angrebne og indlagte paa Ulleval, foretoges fornyet omhyggelig Desinfektion paa nævnte Gaard efter Raad af Statens Epidemilæge, der var tilkaldt for at undersøge Forholdene paa Stedet. I Lillehammer optraadte et Tilfælde i et Hus, hvor der for et Par Aar siden havde været en liden Epidemi; den Syge indlagdes paa Lazaretet. (Torp). — Fra Ringebu er anmeldt et Par Tilfælde, hvoraf det ene forekom paa en Sæter hos en Turist fra Kristiania; han blev syg faa Dage efter Ankomsten og transporteredes ned til Bygden, hvor han blev isoleret hos Eieren af Sæteren. (J. F. Holst).

Skarlagensfeberepidemien fra de 2 sidste Aar var i betydelig Aftagen. Fra Søndre Valdres anføres, at Sygdommen optraadte i Familier, hvor Fædrene var Læs- og Tømmerkjørere; af disse havde et Par været sammen med Folk fra Nes i Aadalen, hvor Sygdommen efter Forlydende var udbredt. (B. Lange). I Ringebu forekom en Del Tilfælde paa et Sted i den sydlige Del af Søndre Fron, hvor en Flok Tatere havde hvilet ud; Sygdommen, der ikke var af mild Art, udbredte sig derfra i Omegnen; nogle Tilfælde i den nordlige Del af nævnte Herred var antagelig foranlediget ved Smitte fra en Mand, som nylig var kommen hjem fra Jernbanearbejde i en Egn, hvor der gik Skarlagensfeber; hos de først Angrebne var der betydelig Halsaffektion, men intet Udslet; senere indtraf dog typisk Afskallen. (J. F. Holst).

Af **Mæslinger** forekom nogle smaa, lokale Epidemier, væsentlig foranlediget ved Smitte fra Landliggere.

Difteri viser jevn Aftagen siden 1901. Sygdommen formodes dog ifølge Meddelelse fra Toten at have været adskillig udbredt, men paa mange Steder blev den paa Grund af sit milde Forløb ikke ændset. (Marcussen). I Faaberg indtraf 4 Tilfælde paa Amtets Sygehus; hos en af de Angrebne, der var opereret for Osteomyelit, kom der ogsaa Belæg i Operationssaaret; Serum anvendtes saavel i kurativt som profylaktisk Oiemed. (Torp). — I Ringebu optraadte senhøstes nogle grave Tilfælde nordligst i Søndre Fron og et Sted i Nordre Fron; der havde gaaet Rygter om «Farang» af Halsesyge paa Sætrene omkring Sanatorierne, og det er sandsynligt, at Smitten er indført med Turister; en Folkeskole, hvor et af Lærerens Børn var angrebet, blev en kort Tid lukket og præventive Injektioner anvendt for offentlig Regning. (J. F. Holst).

Influenza forekom meget hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar.

Ogsaa **Lungebetændelse** forekom hyppigere end gennemsnitlig (615) i de sidste 33 Aar; Dødeligheden var dog mindre end den gennemsnitlige, nemlig 11,2 pCt. mod 12,5 pCt. — Fra Vaage (Lom Distrikt) skrives: Sygdommen,

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	15	1	15	2	-	1	-	-	-	-	1	6	1	4	-
Cerebrospinalmeningit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Poliomyelitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	131	9	131	8	7	3	5	-	4	28	4	3	20	28	21
Mæslinger	55	-	49	1	-	-	-	-	1	4	8	7	13	11	4
Difteri (Croup)	37	3	37	3	5	1	-	3	5	-	-	1	1	6	12
Blodgang	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Barsel-feber	12	2	12	1	-	1	-	-	2	1	1	1	-	1	4
Pyæmi, Septicæmi	35	4	35	3	5	4	-	3	1	5	-	5	5	1	3
Rosen	125	5	125	11	8	10	6	6	9	16	17	6	10	11	15
Røde Hunde	9	-	9	-	-	2	-	-	1	-	-	-	6	-	-
Vandkopper	78	-	78	14	26	11	9	2	3	2	-	2	3	4	2
Kusma	19	-	19	2	-	-	1	2	4	1	2	1	2	1	3
Kighoste	92	-	92	14	15	4	10	3	2	5	-	8	-	16	15
Akute Katarrher i Aandedrætsorganerne	2479	48	2479	380	371	319	231	219	178	133	74	101	116	167	190
Influenza	1092	7	1092	56	98	295	252	69	42	6	-	1	9	79	185
Lungebetændelse	705	79	700	89	58	99	79	81	60	32	17	26	25	58	76
Pleuritis	181	11	179	17	21	18	14	20	17	11	7	10	9	13	22
Gigtfeber	163	3	163	15	14	19	10	13	17	6	11	12	12	18	16
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	843	21	841	64	48	39	54	73	59	151	153	69	41	34	56
Skjorbug	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1
Tilsammen	6082	194	6066	680	676	827	671	494	406	402	296	263	273	453	625

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Hadeland og Land.		Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	1	-	-	-	-	-	2	-	10	1	2	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Poliomyelit	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	90	6	13	3	-	-	6	-	-	-	17	-	5	-	-	-
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	50	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	4	1	-	-	-	-	22	1	4	-	7	1	-	-	-	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Barselfeber	4	-	1	1	-	-	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	8	-	10	-	1	1	16	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	26	1	8	-	5	-	29	-	28	1	14	2	10	-	5	1
Røde Hunde	-	-	-	-	1	-	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	43	-	-	-	1	-	16	-	17	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	13	-	-	-	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	43	-	-	-	-	-	10	-	2	-	37	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	755	11	67	2	115	6	624	12	647	7	169	6	75	2	27	2
Influenza	386	3	41	-	17	-	495	-	57	3	48	-	19	1	29	-
Lungebetændelse	178	22	17	5	17	-	187	18	97	12	76	8	110	12	23	2
Pleurit	60	4	9	-	11	1	33	3	40	2	18	-	3	-	7	1
Gigtfeber	57	-	3	-	16	-	42	1	10	1	23	-	3	1	9	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	305	10	36	1	27	-	216	7	208	3	35	-	9	-	7	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	2	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1977	59	206	12	212	8	1770	46	1124	30	451	17	234	16	108	6

der i de senere Aar har været omtrent forsvunden, viste sig meget hyppig om Vaaren og Forsommeren, især i den nordlige Del af Herredet, og mod Slutningen af Aaret fornemmelig i Hedalen, hvor den paa et Sted artede sig som en ren Husepidemi; i det Hele angrebes Børn hyppigere end før, og som det syntes væsentlig Gutter. (Øvergaard).

Af **akut Poliomyelitis** er anmeldt et Tilfælde fra Vardal (Totten). I dette Distrikt behandlede ogsaa et Par Mænd for **Aktinomykose**.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
		1	2	3	4	5	6
		Hadeland og Land.	Søndre Valdres.	Nordre Valdres.	Toten.	Faaberg.	Ringebu.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syfilis, konstitutionel	5	2	-	1	2	-	-
Syfilis, hereditær	1	-	-	-	-	-	1
Gonorré	39	5	3	-	22	7	2

Af **Fnat** er ialt anmeldt 36 Tilfælde, hvoraf 27 fra Ringebu Distrikt.

Herpes tonsurans har ogsaa i dette Aar adskillige Kvægrøgttere og Andre paadraget sig i Totten Distrikt ved Smitte fra Kvæg. (Marcussen).

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes paa Side 85 en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt i den almindelige Beretning. — Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsliste for det hele Amt 12,7 pCt. af samtlige, ved Sygdom foranledigede Dødsfald og 15,1 pCt. af Dødsfald forårsagede ved ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var disse Forhold 17,6 pCt. og 20,0 pCt., og for Bygderne 12,5 pCt. og 14,8 pCt. Se forøvrigt Tabellen paa næste Side. Nordre Valdres Distrikt indtager en forholdsvis gunstig Stilling med Hensyn til disse Sygdomme. I Østre Slidre er der dog i en enkelt Grænd (Dalebygd i Hegge) optraadt nogle nye Tilfælde med ondartet Forløb. (Heber). Ogsaa i Vestre Slidre er der kommet flere nye Tilfælde under Behandling iaar end i de foregaaende Aar. (Stengel). Fra Faaberg anføres: Indlæg efter Lovens § 6 paa Amtssygehusets Tuberkuloseafdeling er i Tiltagende, men de Syge ønsker sig ofte hjem igjen, naar det gaar op for dem, at Haab om Helbredelse er faaefængt. (Torp).

Den eneste af **Spedalskhed** lidende, nemlig en Mand i Faaberg Distrikt, blev indlagt paa Pleiestiftelsen No. 1; han havde i sin Tid paadraget sig Smitten paa Vestlandet. (Torp).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Faaberg forpleies 68 Patienter med Stats- og Amtsbidrag, hvoraf 49 i 5 større Kolonier; i disse har de Syge velindrettede Lokaler og nyder i alle Dele en renlig og pen Behandling; Kontrollen udføres foruden af Distriktslægen og hans Assistentlæge

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikt.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønss- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Hadeland og Land	105	33	94	31	-	-	2	1	5	1	1	-	3	-
Søndre Valdres.	29	5	26	5	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Nordre Valdres..	26	6	26	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toten	134	41	128	39	1	-	-	-	3	1	2	1	-	-
Faaberg	67	20	60	19	1	1	1	-	3	-	-	-	2	-
Ringeby	47	15	46	14	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Lom	60	18	55	17	1	1	-	-	4	-	-	-	-	-
Lesje	26	9	17	8	1	-	-	-	4	1	3	-	1	-
Kristians Amt ..	494	147	452	139	4	2	3	1	22	4	7	1	6	-
Deraf i Byer ...	39	10	37	10	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
— - Bygder...	455	137	415	129	4	2	3	1	21	4	7	1	5	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Hadeland og Land	281	32	59	222
Søndre Valdres	63	6	12	51
Nordre —	80	8	8	72
Toten	278	44	46	232
Gjøvik By	22	4	3	19
Bygder	256	40	43	213
Faaberg	210	27	30	180
Lillehammer By	46	8	5	41
Bygder	164	19	25	139
Ringeby	125	15	17	108
Lom	136	15	16	120
Lesje	51	9	6	45
Kristians Amt	1224	156	194	1030
Deraf i Byer	68	12	8	60
— - Bygder	1156	144	186	970

af Sygehusets Vogter og Vogterske; hos hver Vært ligger en Kontrollbog, hvori hver Kontrollerende opfører Datum for Besøget, saa man ved Aarets Udgang kan se, hvor ofte hvert Hjem har været visiteret; Tilsynet bliver saaledes baade

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perfora- tion.	Exvis- ceration.	Efterbyrds- operation.	
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Moder.	Mødre.	
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	54	51	4	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	2	1	1	2	-	2	-	-	-	-	4	-	-	-
Barselkrampe.....	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning.....	-	-	-	2	¹⁾ 1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil.....	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	3	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-
Fremfald af Arm.....	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	62	58	5	8	2	5	5	2	1	1	4	1	1	1
		63		10		10			2				2	

¹⁾ Dødsårsag: Barsel-feber. (Ikke opført paa Dødslisten som død paa Barselseng).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Hadeland og Land	757	19	306	34	9	-	7	-
Søndre Valdres	271	8	91	13	3	1	2	1
Nordre —	159	9	92	6	1	-	2	-
Toten	839	14	341	46	8	2	7	3
Gjøvik By	134	-	30	10	-	-	1	2
Bygder	705	14	311	36	8	2	6	1
Faaberg	421	11	233	16	4	-	7	2
Lillehammer By	74	4	51	7	1	-	2	2
Bygder	347	7	182	9	3	-	5	-
Ringebu	330	7	170	18	3	-	1	1
Lom	213	10	155	8	1	-	3	1
Lesje	129	5	95	5	1	-	1	1
Kristians Amt	3119	83	1483	146	30	3	30	9
Deraf i Byer	208	4	81	17	1	-	3	4
— Bygder	2911	79	1402	129	29	3	27	5

hyppigere og ganske anderledes effektivt, end om de Syge boede i sine respektive Kommuner med som Regel ét aarligt Besøg af Distriktslægen. Da de Patienter, som anbringes i Forpleining andetstedsfra, i Regelen hører til de vanskeligste at behandle, kan det System, at en Familie optager en Patient som Medlem af samme, kun undtagelsesvis benyttes; Størsteparten trænger nemlig saa meget Pas og Pleie, at Værtskabets Tid i uforholdsmæssig Grad optages; enkelte Forpleiere synes derfor, at de lige saa godt kan modtage flere Syge, og erholder saa 2 à 3 af de mere vanskelige at stille med. (Torp).

Af Læger udførtes ialt 82 **obstetriciske Operationer**, deraf i Hadeland og Land 25, Søndre Valdres 4, Nordre Valdres 4, Toten 20, Faaberg 4, Ringebu 17, Lom 3 og Lesje 5. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 86.

Med Hensyn til **Jordmoderhjælpen** henvises til den almindelige Beretning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

Der bliver saaledes et Overskud af 1 636 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 47,5.

Paa Barselseng døde efter Presternes Opgaver 3 Kvinder, efter Lægerne 5; for 2 af disse opgav Lægerne som Dødsarsag Barselseber, for 1 Blødning, for 1 Barselkrampe og for 1 Mola hydatidea.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	244	8	236
Lungetuberkulose	156	12	144
Kræft (Cancer og Sarkom)	123	7	116
Organisk Hjertesygdom	82	2	80
Lungebetændelse	79	4	75
Hjerneslag	72	5	67
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	48	1	47
Tuberkulose udenfor Lungerne	47	3	44
Kronisk Bronkit etc	43	1	42
Morbus Brighti	37	3	34

Veirliget udmærkede sig ved en lang, meget varm og ualmindelig tør Sommer; der var næsten overalt Vandmangel, og Græs- og Kornhøsten blev meget liden; Udbyttet af Sæterdriften var dog nogenlunde.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Søndre Valdres anføres med Hensyn til den personlige Renlighed, at det selv til de store Høitider kun er forholdsvis Faa, som vasker sin Krop; Fodbad er ogsaa en Raritet; derfor er der ogsaa en afskyelig Stank i Huset, naar Folk om Aftenen klæder sig af. Foruden i Sundhedskommissionerne har Distriktslægen ogsaa anseet det paakrævet at holde Foredrag om Renlighed i Ungdomsforeningerne. Som et lidet Fremskridt kan noteres, at enkelte Handelsmænd har slaaet op Plakater mod Spytning i Butiken, hvor Bygdens Folk mødes for at slaa af en Passiar under ivrig Røgning. I en saadan Krambod, hvor det lugter af Sved og vaade Klæder, og hvor Støv fra Landeveien har frit Indpas, staar Brød, Smør, Kjæx og Drops etc. uden at være overdækket; i Kundernes Paahør har man derfor idelig fremholdt Nødvendigheden af at beskytte Madvarer mod Støv, og at dette letvindt kan gøres med en Glasrude, der ikke er til Hinder for Varens Udstilling. — Man havde i Sommerens Løb store Vanskeligheder med at skaffe Vand til Folk og Fæ, idet Vand-aarer og Opkommer, som hidtil aldrig havde slaaet Feil, blev tørre; dette maner til, at man lægger sig kraftigere i Sælen for at skaffe ordentlige Brønde eller Vandleddning. (B. Lange).

I Nordre Valdres har man paa Grund af flere daarlige Kornaar været nødt til at indføre betydelige Mængder Mel, som de Fleste paastaar er af langt ringere Værdi til Brød og Grød end det, man faar af hjemmeavlet Korn. Kagebrød bruges nu mere end før istedetfor Fladbrød, antagelig til stor Skade for Tænderne. (Stengel).

I Ringeby er der overalt Stagnation paa Grund af de mange mislige Aaringer; Tørken har vedblivende hærjet disse Trakter, og alt, som medfører Udgifter, maa opsættes. (J. F. Holst).

I Lom foregik Udvandring i endnu større Maalestok end før; det var som en ren Epidemi ikke alene blandt Arbeidsklassen, men ogsaa blandt Gaardmands-sønner og Gaardmandsdøtre. (Brun).

Sygehuse. Amtets Sygehus ligger paa Lillehammer. Paa Gjøvik findes et lidet, kommunalt Sygehus og paa Lillehammer, i Østre og Vestre Toten samt Vardal smaa Epidemilazareter. Sanatorierne paa Tonsaasen og Breidablik (begge i Søndre Valdres) har fast Læge. Af smaa, private Sanatorier for «Brystsvage» er der et i Biri (Toten Distrikt) samt 2 (Kornhaug og Øvre Toft) i Faaberg Distrikt.

Syge- og Fattigpleien. I samtlige Herreder inden Hadeland og Land Distrikt er der oplærte Sygepleiersker; i Søndre Land, hvor Menighedsdiakonisse først blev ansat, er der nu 4. (Kolbjørnsen). Af Fattighjem har Toten Distrikt for Gjøvik og Vardal de Kauffeldtske Stiftelser; for Østre Toten findes et paa Billerud; i dette Herred er desuden oprettet et privat Barnehjem og et privat Gamlehjem. (Marcussen).

Badeindretninger. Paa Gjøvik og i Lillehammer er der Badeanstalter. I førstnævnte By ydes der én Dag ugentlig frit Bad til Skolebørnene. Ved flere Sanatorier og Hôteller findes Indretninger for kolde og varme Bad. I Søndre Valdres er der paa Fagernæs et Badehus ved Strandefjorden og i Nordre Valdres 2 Badstubad. I Ringebu findes 2 Badehuse, 1 i Nordre Fron for Badstubad og 1 i Søndre Fron ogsaa for Karbad. I Tretten (Faaberg) er der en Badstue. For Arbejderne ved Rødfos Patronfabrik og ved Melkekondenseringsfabriken paa Kap (Toten) findes Bad.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Kristians Amt	68	2374
Hadeland og Land	1) 6	529
Søndre Valdres	2) 8	100
Nordre —	3) 3	-
Toten	4) 15	555
Faaberg	5) 13	353
Ringebu	6) 7	398
Lom	7) 4	254
Lesje	8) 12	185

1) Nordre Land 1, Søndre Land 2, Jevnaker 1, Brandbu 2. 2) Nordre Aurdal 2, Søndre Aurdal 3, Etnedalen 3. 3) Vestre Slidre 1, Østre Slidre 1, Vang 1. 4) Vardal 2, Gjøvik 7, Østre Toten 4, Vestre Toten 1, Biri 1. 5) Lillehammer 8, Faaberg 3, Øier 1, Vestre Gausdal 1. 6) Ringebu 2, Søndre Fron 4, Nordre Fron 1. 7) Lom 1, Skiaaker 2, Vaage 1. 8) Lesje 7, Dovre 5.

VIII. Bratsberg Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Dec. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmodre.	Hjælpe- vaksinatører.
Amtet		15189,09	98 298	42	10	55	35
1. Skien		1 066,24	38 210	18	6	21	6
	Skien, Kjøbstad..	2,13	11 459	10	4	6	-
	Porsgrund — ..	1,26	4 804	4	1	4	-
	Brevik, — ..	0,76	2 159	2	1	1	-
	Eidanger	139,50	3 697	-	-	1	1
	Solum	317,82	8 088	1	-	7	3
	Gjerpen	380,91	7 151	1	-	¹⁾ 1	1
	Slemdal	223,86	852	-	-	1	1
2. Kragerø		1 650,41	21 982	8	2	9	7
	Kragerø, Kjøbstad..	1,17	4 954	4	2	2	-
	Langesund, Ladested..	0,88	1 344	1	-	-	-
	Stathelle, — ..	0,24	472	-	-	-	-
	Bamle	286,83	4 676	2	-	2	2
	Sannikedal	196,83	2 535	-	-	1	1
	Skaatø	109,61	3 972	-	-	²⁾ 1	1
	Drangedal	1 054,85	4 029	1	-	3	3
3. Hollen		1 141,81	11 870	5	-	8	4
	Hollen	257,54	3 957	3	-	2	1
	Lunde	259,65	2 225	-	-	1	1
	Bø	281,66	2 657	1	-	3	1
	Saude	342,96	3 031	1	-	2	1
4. Sauland		1 716,04	7 441	3	1	5	4
	Hitterdal	407,44	3 868	2	1	3	1
	Hjartdal	891,84	2 336	1	-	1	1
	Gransherred	416,76	1 237	-	-	1	2
5. Kviteseid		2 256,07	7 841	3	1	5	6
	Seljord	665,83	3 067	1	-	2	3
	Kviteseid	712,08	3 153	2	1	1	1
	Nissedal	878,16	1 621	-	-	2	2
6. Laardal		4 151,00	7 560	4	-	5	4
	Laardal	287,76	1 364	³⁾ 2	-	1	1
	Fyresdal	1 253,18	1 814	1	-	1	-
	Mø	694,49	1 850	-	-	1	1
	Vinje	1 215,87	1 702	1	-	1	1
	Rauland (Møsstrandens Sogn undtagen).....	699,70	830	-	-	1	⁴⁾ 1
7. Tinn		3 207,52	3 394	1	-	2	4
	Tinn	1 774,36	2 373	1	-	1	3
	Hovin	302,46	885	-	-	1	1
	Møsstrandens Sogn af Rauland	1 130,70	136	-	-	-	-

¹⁾ Den offentlig ansatte Jordmoder bor i Skien By. ²⁾ Bor i Kragerø By. ³⁾ Deraf 1 ikke praktiserende. ⁴⁾ Vakcinerer i hele Rauland Herred.

Sundhedstilstanden kan i det Hele taget betegnes som god. Af epidemiske Sygdomstilfælde er ialt anmeldt 5 989 med 168 Dødsfald mod henholdsvis 7 814 og 229 i 1903.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 1 439 eller 14,2 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (101 300). I 1903 var Dødeligheden ligeledes 14,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 92 og 93, der er sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 13 Tilfælde, deraf 4 i Skien By og 1 i Porsgrund, samt 8 i Tinn. I dette Distrikt indtraf ved Møsvandsosen blandt en Arbeidsstok paa lidt over 100 Mand, der var beskjæftiget ved et stort Dam-anlæg, i November og December 8 for det Meste grave Tilfælde, hvoraf 3 dødelige. De først Angrebne var et Par Uger iforveien komne fra Bergensbaneanlægget; hvorvidt de har medbragt Smitten derfra, har det trods Efterforskning ikke lykkedes at bringe paa det Rene. Drikkevandet blev taget fra Elven, og da det har været umuligt at skaffe Melk, har Kosten for en stor Del bestaaet af Smørrebrød og sort Kaffe. En Afdeling i en særskilt Barakke blev indredet til Sygehus og en anden til Interneringslokale for tvivlsomme Tilfælde. Alle Barakker blev grundig rengjort og Klæderne samt de Rum, hvori de Syge havde opholdt sig, omhyggelig desinficeret af Distriktets faste Desinfektør. Paa Grund af den afsides Beliggenhed, oppe paa Høifjeldet, ansattes en egen Epidemilæge. Sygdommen udbredte sig ikke udenfor Arbeidernes Kreds, uagtet der var stadig Samfærdsel mellem Gaardene i Vestfjorddalen og Anlægget. (Sandved).

Skarlagensfeber optraadte væsentlig med spredte Tilfælde. I Saaland synes Sygdommen næsten at være bleven stationær; lette Tilfælde anmeldes sjelden, hvorfor Smitten faar god Anledning til at udbrede sig. (H. F. Holst). I Laardal forekom Sygdommen foruden i Fyresdal med et typisk Tilfælde i Dalen, hvor der samtidig herskede en epidemisk Sygdom af ubestemt Natur, der opfattedes som Røde Hunde og som en Fortsættelse af Epidemien i 1903; Symptomerne var Angina, maadelig Feber af faa Dages Varighed samt undtagelsesvis et sparsomt, ikke konfluerende, smaaprikket, livligt rødt Udslet med Spor af Afskalling. (Prydz).

Mæslinger havde kun epidemisk Udbredning i Amtets sydlige Del, flere Steder som en Fortsættelse af forrige Aars Epidemi. I Kragerø Distrikt var Sygdommen særlig hyppig i Byen samt i Drangedal og Bamle. Fra Nes Sogn af Saude (Hollen Distrikt) udbredte den sig til Bø og tildels til Lunde. I Kviteseid var Epidemien indskrænket til Nissedal.

Difteri optraadte væsentlig i Skien Distrikt, hvor der foruden spredte Tilfælde særlig i og omkring Skotfoss i Solum i Aarets sidste Maaneder forekom en mere udtalt Epidemi i Gjerpen i Trakten mellem Skien By og Fossum. Diagnosen blev i alle Tilfælde bekræftet ved Kultur. Injektioner af Serum fra Ullevaal anvendtes hos de Fleste kurativt og et Par Gange profylaktisk. (A. Backer). I Laardal indtraf, foruden et Par typiske Tilfælde, en Del Tilfælde af Angina follicularis, som paa Grund af Mistanke om Difteri holdtes under Observation en Tid; en enkelt Gang blev Slim og Belæg fra Halsen indsendt til det hygieniske Institut, hvor Undersøgelsen dog gav negativt Resultat. (Prydz).

Af **Barselfeber** er ialt anmeldt 11 Tilfælde. Fra Laardal, hvor der forekom 2 med 1 Dødsfald, anføres, at dette indtraf hos en Kvinde, der var forløst ved Tang, og i hvis Hjem Urenligheden var større end i Almindelighed; Jordmoderen blev paalagt omhyggelig Desinfektion af sig selv og Instrumenter. (Prydz).

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	13	4	13	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	4	5
Skarlagensfeber	152	2	152	14	11	6	2	3	7	11	2	6	12	39	39
Mæslinger	340	5	340	69	80	9	6	21	54	47	12	5	8	21	8
Difteri (Croup)	37	3	37	3	7	1	-	-	2	-	-	1	5	11	7
Blodgang	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	11	5	10	1	1	2	-	-	3	-	1	1	1	-	-
Pyæmi, Sæphæmi	8	1	8	1	2	-	1	-	-	2	1	-	1	-	-
Rosen	56	1	56	4	10	2	3	8	4	6	2	4	2	4	7
Røde Hunde	17	-	17	1	5	-	1	1	-	-	-	2	7	-	-
Vandkopper	70	-	70	13	6	7	14	9	1	-	3	-	6	5	6
Kusma	9	-	9	-	-	3	-	1	1	-	-	-	-	3	1
Kighoste	62	1	62	2	-	3	-	-	-	4	5	-	7	22	19
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	2428	56	2428	312	304	341	272	226	156	113	96	121	174	169	144
Influenza	844	9	844	70	58	264	206	61	35	7	17	16	13	26	71
Lungebetændelse	347	52	346	40	47	60	39	39	21	9	9	14	22	27	19
Pleurit	120	2	120	9	7	8	16	7	9	14	8	6	12	16	8
Gigtfeber	109	-	109	18	11	11	10	8	8	9	6	7	9	6	6
Koldfeber	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	1361	26	1361	79	53	67	68	82	97	235	347	149	60	65	59
Pemfigus (hos Nyfødte)	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5989	168	5986	638	602	785	638	466	398	458	510	334	340	418	399

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Skien.		Kragero.		Hollen.		Sauland.		Kviteseid.		Laardal.		Tinn.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	3
Skarlagensfeber	90	2	38	-	10	-	3	-	1	-	10	-	-	-
Mæslinger	104	-	167	4	35	-	9	-	25	1	-	-	-	-
Difteri (Croup)	35	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Blodgang	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	3	2	3	1	1	1	-	-	2	-	2	1	-	-
Pyæmi, Septhæmi	1	1	2	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-
Rosen	34	-	6	-	4	1	6	-	4	-	2	-	-	-
Røde Hunde	1	-	10	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-
Vandkopper	57	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	57	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute Katarrher i Aandedrætsorganerne	1697	34	328	7	135	2	118	4	74	5	39	4	37	-
Influenza	538	2	77	2	19	-	86	-	82	4	37	1	5	-
Lungebetændelse	184	28	89	13	37	7	11	1	16	1	7	1	3	1
Pleurit	65	1	23	-	9	1	6	-	9	-	7	-	1	-
Gigtfeber	56	-	20	-	5	-	4	-	14	-	10	-	-	-
Koldfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	1015	17	174	4	19	2	75	-	30	3	38	-	10	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3954	92	957	31	274	14	319	5	263	14	158	8	64	4

Af **Influenza** er de fleste Tilfælde anmeldt i Aarets 4 første Maaneder. Sygdommen var saa udbredt i Kviteseid og Nissedal Herreder, at kun et Faatal gik fri; særlig efter et Par Dages Taage var Epidemien i stærkt Tiltagende. De Fleste maatte paa Grund af stærk Feber gaa tilsengs. Bronkit, Angina og Otit var de hyppigste Former; Ledlidelser var heller ikke sjeldne; som vanligt forekom der ogsaa mange bizarre Symptomer; saaledes fik en gravid Kvinde pludselig heftige Smerter i Symphysis pubis; der var følbar Diastase, og hun kunde ikke bevæge sig i Sengen; men da Fødselen indtraadte 9 Døgn efter, svandt alle Smerter ved Bevægelse; Puerperiet forløb normalt. En Del Hjerne- og Sindslidelser forekom ogsaa samt et Tilfælde af Noma. — I Seljord optraadte Sygdommen mere spredt. (Heidenreich). I Sauland og Laardal Distrikter artede den sig forholdsvis mildt.

Af andre, akute Infektionssygdomme forekom i Drangedal en Del Tilfælde af **Iktærus** som Fortsættelse af den i 1903 udbredte Epidemi. (M. Solberg).

Af **Tetanus** indtraf i Laardal et Tilfælde hos en Tømmerhugger, der havde faaet et Skrubsaar i Ansigtet mod et Grantræ i Skogen, hvor der laa meterdyb Sne. Der kom Erysipelas i Saaret, og en Uges Tid efter Læsionen udbrød Stivkrampen, der efter 2 Døgn svære Lidelser endte Mandens Liv. (Prydz).

For **Fnat** behandledes i Laardal 19 Familier; fra de øvrige Distrikter er ialt anmeldt 13 Tilfælde.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** vil sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:			
		1	2	3	4
		Skien.	Kragerø.	Hollen.	Sauland.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	7	4	1	-	2
Syfilis, konstitutionel	28	21	4	1	2
— hereditær	1	1	-	-	-
Gonorré, Uretrit	81	66	5	7	3

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Amtets Distrikter hidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde ifølge Lægernes Dødsaaarsagslister for det hele Amt 18,6 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede, kjendte Dødsfald og 21,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 15,8 pCt. og 18,9 pCt. og for Bygderne 19,5 pCt. og 22,7 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa næste Side. — I Skien Distrikt forekom Tuberkulose fremdeles forholdsvis meget sjelden i Brevik og heller ikke hyppig i Gjerpen; i Solum derimod var Tilfældene langt hyppigere baade hos Mænd og Kvinder, uvist af hvilken Grund. — Til Hjælp for denne Slags Syge i Gjerpen har Statsraad Gunnar Knudsen oprettet et Legat paa Kr. 40 000,00; af Renterne anvendes aarlig $\frac{3}{4}$ dels til Tuberkuløses Ophold ved Sanatorier, dels for at skaffe hjemmeverende Syge bedre Pleie og kraftigere Ernæring; disse sidste har i Almindelighed faaet 1 Krone daglig, og denne Anvendelsesmaade af Bidraget har i

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøn- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Skien	260	72	242	68	-	-	2	1	13	3	2	-	1	-
Kragerø	151	45	140	45	2	-	1	-	4	-	2	-	2	-
Hollen	108	33	93	32	-	-	1	-	4	-	10	1	-	-
Sauland	43	25	42	25	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kviteseid	38	11	35	11	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Laardal	52	16	40	11	1	1	1	1	4	1	2	-	4	2
Tinn	23	11	20	10	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-
Bratsberg Amt . . .	675	213	612	202	3	1	6	2	31	5	16	1	7	2
Deraf i Byer	167	41	157	40	-	-	1	-	7	1	1	-	1	-
— - Bygder	508	172	455	162	3	1	5	2	24	4	15	1	6	2

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Skien	476	85	92	384
Skien By	128	27	17	111
Porsgrund —	57	7	12	45
Brevik —	36	3	4	32
Bygder	255	48	59	196
Kragerø	255	44	31	224
Kragerø By	40	6	7	33
Langesund Ladested	22	2	5	17
Stathelle —	1	-	1	-
Bygder	192	36	18	174
Hollen	123	29	14	109
Sauland	93	24	5	88
Kviteseid	101	15	14	87
Laardal	69	10	8	61
Tinn	47	10	4	43
Bratsberg Amt	1164	217	168	996
Deraf i Byer	284	45	46	238
— - Bygder	880	172	122	758

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perfora- tion.	Efterbyrds- operation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer..	41	¹⁾ 1	40	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Bækkensneverhed	6	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	4	2	2	-	-	-	-	-
Blødning	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalus	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Fremfald af Haand	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
— - Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	²⁾ 2
Tilsammen	53	2	46	9	8	4	4	2	2	2	3	2
	55		55			8					5	

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ Dødsårsag for den ene Hjertelammelse, for den anden Blødning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Skien	1051	25	542	104	5	1	9	2	-
Skien By	254	11	148	27	1	-	2	-	-
Porsgrund By	139	4	85	20	1	-	2	-	-
Brevik By	53	1	39	9	-	-	1	-	-
Bygder	605	9	270	48	3	1	4	2	-
Kragerø	586	14	347	42	4	4	9	4	-
Kragerø By	122	1	73	8	-	1	-	-	-
Langesund By	48	2	23	7	-	1	1	-	-
Stathelle By	20	-	9	1	-	1	-	-	-
Bygder	396	11	242	26	4	1	8	4	-
Hollen	298	9	160	13	1	-	1	1	1
Sauland	182	3	118	13	3	1	1	-	-
Kviteseid	202	11	113	13	-	3	2	-	-
Laardal	157	7	104	6	2	3	1	1	-
Tinn	74	1	55	3	1	-	1	-	-
Bratsberg Amt....	2550	70	1439	194	16	12	24	8	1
Deraf i Byer	636	19	377	72	2	3	6	-	-
— - Bygder	1914	51	1062	122	14	9	18	8	1

flere Tilfælde vist sig heldig. Sundhedskommissionens Ordfører er selvskreven Formand i Uddelingskomiteen. Et Fond, der samles til Opførelse af et Pleiehjem for Tuberkulose for Skien med Omegn, øges stadig ved Gaver fra Sparebanker og Private, saa at man haaber i den nærmeste Fremtid at kunne paabegynde Bygningen af samme. (A. Backer). — I Bamle (Kragerø Distrikt) er der anmeldt betydelig flere Tilfælde end Aaret forud. — Der kan vistnok ikke være Tvivl om, at Tuberkuloseloven nu kjendes af de Fleste; sikkert er det, at Tæringens Smitsomhed staar klart for Alle; dette medfører imidlertid en ikke altid gavnlig Frygt for at opholde sig i de Syges Nærhed, hvorunder disse lider. (A. Horn). — I Kviteseid gaar det langsomt med at berolige Folk med Hensyn til Smittefrygten; det er vanskeligt for en Tæringssyg at faa Husrum, endsige Tjeneste. (Heidenreich). I Tinn er der især i Vestfjorddalen anmeldt mange nye Tilfælde; i dette knugende trange Dalføre med høie Fjelde paa begge Sider kommer der Størsteparten af Vinteren ikke en Solstraale ind i Husene; at de hygieniske Forhold er mangelfulde i en saadan Bygd, er derfor let forklarligt. (Sandved).

Ogsaa **Blegsot** og fornemmelig **Kardialgi** forekommer meget hyppig i dette Distrikt, hvor der i Løbet af Sommeren ikke er Melk at opdrive i Bygden, og Hovednæringen vel som Regel er svart Kaffe og «Kaku» samt daarlig stegt Brød. (Sandved).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. Fra Skien Distrikt meddeles, at Forpleiningen af disse Syge efter Forholdene maa ansees for upaa-

klagelig, men at Udgifterne dertil er i stadig Stigen. Det i forrige Beretning omhandlede Forslag om Oprettelse af et Asyl for Bratsberg Amt i Forening med Naboamterne Nedenes og Jarlsberg og Larvik har ikke fundet Tilslutning hos disse sidste, hvorfor der nu arbeides for Omdannelse af Amtssygehuset til et Pleiehjem for Sindssyge i Kolonibygninger samt for Nybygning af en Centralanstalt for de Urolige. (A. Backer).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 72 saadanne, deraf i Skien Distrikt 33, Kragerø 13, Hollen 6, Sauland 4, Kviteseid 8, Laardal 6 og Tinn 2. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 96.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til den almindelige Beretning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa foregaaende Side.

Der bliver altsaa for det hele Amt et Overskud af 1 111 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 56,4.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 12 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 11 Kvinder saaledes: Barselfeber 5, Blødning 1, Barselkrampe 3, Emboli 1, Hjertelammelse 1.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	217	45	172
Alderdomssvaghed	133	19	114
Kræft (Cancer og Sarkom)	106	22	84
Organisk Hjertesygdom	81	21	60
Tuberkulose udenfor Lungerne	67	14	53
Hjerneslag	61	16	45
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	56	16	40
Lungebetændelse	52	16	36
Morbus Brighti	52	14	38
Kronisk Bronkit	32	8	24

Veirliget. Da Vaaren kom sent og var kold, samt Aaret i det Hele var et udpræget Tørkeaar, blev Udbyttet af Jordbruget ikke lidet under middels. Paa mange Gaarde var der Vandmangel; Foderstofferne maatte indkjøbes og Besætningerne reduceres.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Kragerø Distrikt var paa Grund af den vedvarende økonomiske Stagnation Forholdene i Almindelighed adskillig trykkede. (Carlsen). — Fra Bamle skildres Kosten som væsentlig bestaaende af Kaffe, Surbrød med tarvelig Margarin, sammen med Poteter og nu og da stegt Flesk. Bestræbelserne for at faa indført Havre som «Erstatning» for Kaffe mødes fremdeles mangesteds af den Fordom, at denne Kornsort udelukkende er Hestemad. Et tykt Lag Sukker er det almindeligt at strø paa Smørrebrødet som «Paalæg»; dette Misbrug er utvivlsomt i Forbindelse med mygt Brød og koghed Kaffe, samt sidst men ikke mindst et meget ufuldstændigt Kjendskab til Brugen af Tandbørste, Aarsag i, at saa Faa (neppe 1 af 10) har friske Tænder. I sin Sundhedslære trænger Skolebørnene at belæres om Nyttens af at holde sine Tænder iorden. (A. Horn).

Fra Hollen skrives: Om Arbeidsløshed og deraf følgende Nød er der her ikke Tale; tværtom, der er altid knapt om Arbeidshjælp og Arbeidslønnen som Følge deraf god. Vandmangelen forårsagede nogen Indskrænkning og tildels Stands i Virksomheden ved de større Bedrifter i Ulefoss, men Arbeiderne sysselsattes paa anden Maade. — De senere Aars ihærdige Afholdsarbeide har baaret gode Frugter; Brændevin anvendes sjeldnere og sjeldnere ved festlige Anledninger, og Indkjøb af Spirituosa til de store Høitider er stærkt aftaget; i dette Arbeide deltager Ungdommen af begge Kjøn med lige stor Interesse. (Paulsson).

I Sauland er det paatageligt, at de senere Aars Arbeide med at hindre Tuberkulosens Udbredning har virket til større Omhu med Madstellet og mere Renlighed i det Hele taget. — Den megen Klage over økonomiske Vanskeligheder kan vel i nogen Grad have sin Berettigelse, men naar Hensyn tages til, hvad der forbruges udenfor det Nødvendige, kan man ikke frigjøre sig for Indtrykket af, at det ofte blot er en Talemaade; det vilde ellers være ufatteligt, hvorledes der f. Ex. kan anskaffes en saadan Mængde Cykler, mest til Moro for Ungdommen. Man fristes til at tro, at det «spændte Budget» og «trange Tider» bruges som Værge mod de mange offentlige Krav, som Tiden medfører. — Fabrikvirksomheden paa Notodden bringer Penge ind i Bygden, men samtidig ogsaa de mange Ulemper, som følger med Indflytningen af en stor Arbeidsskok, der tildels bestaar af mindre heldige Elementer; i hygienisk Henseende voldes der ogsaa Vanskeligheder, idet landlige Forhold skal indordnes under bymæssige Vilkaar. (H. F. Holst).

I Kviteseid har Interessen for Jordbruget øget meget i de senere Aar, takket være gjentagne Foredragskurser af Amtets Agronomer rundt om i Bygderne; men Gaardene er i altfor høi Pris, saa det for Kjøbere er umuligt at klare sig alene ved Jordbruget; man forudser derfor, at mangen «Arbeiderbrug- og Boligbanks» Eiendom med Tiden, naar Afdrag og Renter skal betales, maa overtages af den garanterende Kommune; enkelte Herreder har derfor søgt at faa Pant for Parcellen i den Gaard, hvorfra den sælges. — Af Drops forbruges for ca. Kr. 5 000,00 aarlig, hvilket stemmer med en anden Opgave, nemlig at et enkelt Firma i en af vore større Byer sælger for Kr. 20 000,00 alene til Telemarken; Følgen heraf er, at de fleste Børn har kariøse Tænder og Tandpine, samt at de ikke vil være med paa Sparekassesystemet, som Lærerne har forsøgt indført i Skolerne. — Nafta forbrugtes i stor Mængde under Influenzaepidemien og under Hestemarkedet; i 4 Maaneder konsumeredes 30 Kilo. — Afholdsbevægelsen har dog vundet ikke liden Fremgang rundt om i Bygderne, især blandt Ungdommen. Dennes Foreninger virker i det Hele til at hæve det kulturelle Niveau, idet der søges vakt Interesse for Literatur og Kunst, for Maalsagen samt

for Sparsommelighed og Arbeidsenergi. Med Sidstnævnte har det tidligere været smaa beventd; saaledes har der kun undtagelsesvis forekommet nogen Husindustri. (Heidenreich).

I Laardal har Udvandringen foregaaet i uformindsket Maalestok; Skogspekulation og Rovhugst ligesaa. — Afholdsbevægelsen har faaet et godt Tag i den almindelige Opinion trods Nedgang og Ophør af enkelte lokale Foreninger. Berusede Folk hører og ser man nu sjeldnere end for faa Aar tilbage. Af Op-gaverne over de Kvanta af spirituøse Drikke, der havde passeret Hogga Sluser i de sidste 10 Aar, fremgaar det, at Importen i det sidste Femaar er gaaet ned saavel med Hensyn til Øl som til Vin og Brændevin (henholdsvis med ca. 18 og 14 pCt.). — En i en Lokalavis indrykket Artikel i populær Form angaaende den i et Par Aar samlede Statistik over Skolebørns Tænder (se Tidsskrift for den norske Lægeforening 1905, No. 8) tilstilledes samtlige Skolestyrer i Distriktet med Henstillen at lade de i Slutningen opførte 10 Forholdsregler for Tandhygiene blive dikteret for samtlige Skolebørn til Brug i Hjemmet. (Prydz).

I Tinn paabegyndtes om Sommeren ved Møsvandsosen det ovenfor under Tyfoidfieber nævnte store Damanlæg, hvorved efter Beregning 7 à 800 Millioner m.³ Vand skal opdømmes og nyttiggjøres for industriel Bedrift. Arbeidet udføres af Skiens Brugseierforening sammen med en Del andre Interesserede. Paa Grund af den afsides Beliggenhed midt paa Høifjeldet var det forbundet med betydelige Vanskeligheder at skaffe Hus til en stor Arbeidsstok. Det var Meningen, at gaa igang med flere Hundrede Mand, men man naaede ikke til mere end noget over Hundrede. For disse blev der bygget Barakker af Rejsværk med dobbelt Panel og Paplag; Luftkubus pr. Mand var ca. 90 m.³ Barakkerne var vistnok saa gode som man kunde forlange, men de viste sig udpaa Vinteren noksaa fugtige og derfor mindre heldige i Høifjeldsklimaet. (Sandved).

Sygehuse. Bratsberg Amtssygehus ligger i Solum ved Skien. I Porsgrund findes 2 Sygehuse, deraf et tilhørende den katolske Mission. I Skien, Porsgrund, Brevik og Kragerø er der Epidemilazareter, der i de to førstnævnte Byer ogsaa er forsynet med Desinfektionsanstalt. Sanatoriet i Tuddal var i Virksomhed.

Faste Desinfektører er blevet ansat i alle Herreder inden Laardal Distrikt. Amtstinget har efter gjentagne Forarbejder i Sundhedskommissionerne og Amtslægeforeningen vedtaget fælles Regler for Desinfektion inden Amtet. Dette lønner Desinfektørerne med 3 à 4 Kr. i Dagpenge samt fri Skyds. (Prydz).

Fattigsygepleien. Fra Kviteseid meddeles, at Udgifterne til Læge og Medicin til de Fattige er betydelig indskrænkede, siden Fattiggaard blev oprettet, hvilket antagelig væsentlig maa tilskrives det mere hensigtsmæssige Kosthold. Men uagtet Alle, som nogen Tid har været paa Fattiggaarden, trives godt der, findes der dog en Del, som kvier sig for at komme did. (Heidenreich).

Badeindretninger. Anstalter for kolde og varme Bad samt Folkebad findes i Skien og Porsgrund. I Brevik og Eidanger findes Sjøbadanstalter samt i Kragerø et Damp- og Karbad. Af Badstubaad findes 1 i Drangedal, 3 i Fyresdal, 1 i Vinje samt 1 i Atraa (Tinn). — Af Sommerstyrtbad med gratis Adgang er der 1 i Fyresdal og 1 i Dalen (Laardal); det sidste manglede dog Vand i den hedeste Sommertid, hvilket ikke har hændt i de sidste 10 Aar. (Prydz).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Bratsberg Amt	73	4	2013
Skien	¹⁾ 26	⁸⁾ 2	865
Kragerø	²⁾ 12	⁹⁾ 2	476
Hollen	³⁾ 5	.	153
Sauland	⁴⁾ 5	.	165
Kviteseid	⁵⁾ 4	.	257
Laardal	⁶⁾ 18	.	.
Tinn	⁷⁾ 3	.	97

¹⁾ Skien 9, Solum 2, Gjerpen 2, Slemdal 2, Porsgrund 6, Eidanger 3, Brevik 2.
²⁾ Langesund 4, Bamle 6, Drangedal 2. ³⁾ Saude 1, Bø 2, Hollen 2. ⁴⁾ Hitterdal 3, Hjartdal 2. ⁵⁾ Kviteseid 1, Seljord 2, Nissedal 1. ⁶⁾ Laardal 4, Fyresdal 4, Mo 3, Vinje 4, Rauland 3. ⁷⁾ Tinn 2, Hovin 1. ⁸⁾ Skien. ⁹⁾ Langesund 1, Kragerø 1.

IX. Nedenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmodre.	Hjælpe- vaccinaterer.
Amtet		9 348,00	75 925	29	9	52	23
1. Østre Nedenes		874,16	23 762	9	3	17	6
	Østerrisør, Kjøbstad	0,25	3 860	3	2	¹⁾ 4	.
	Tvedestrand, Ladested	0,09	1 645	2	1	²⁾ 1	.
	Gjerstad	312,66	2 445	1	.	1	1
	Søndeled	189,78	3 077	.	.	2	2
	Dybvaag	47,71	2 901	1	.	3	1
	Holt	184,52	4 215	.	.	2	.
	Østre Moland	86,34	2 056	.	.	1	1
	Flosta	22,79	1 632	2	.	2	1
	Tromø	30,02	1 931	.	.	1	.

¹⁾ En er Jordmoder for Søndeled. ²⁾ Tillige Jordmoder for Holt Herred.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
2. Vestre Nedenes		1 131,99	37 607	16	6	25	7
	Arendal, Kjøbstad	15,61	10 684	8	5	5	-
	Grimstad, —	0,22	2 764	3	1	1	-
	Lillesand, Ladested	0,39	1 239	2	-	1	-
	Froland	294,97	2 379	1	-	2	1
	Øiestad	109,33	4 316	1	-	3	-
	Hisø	8,74	2 615	-	-	1	-
	Fjære	59,67	4 789	1	-	3	1
	Landvig	190,68	2 187	-	-	1	1
	Eide	32,36	716	-	-	1	1
	Vestre Moland	102,46	2 219	-	-	1	1
	Birkenes	238,34	1 895	-	-	3	1
	Høvaag	79,22	1 804	-	-	3	1
3. Aamli		1 995,71	5 995	2	-	5	4
	Aamli	1 181,95	2 813	2	-	2	1
	Vegaarsheien	349,29	1 899	-	-	1	1
	Mykland	299,86	717	-	-	1	1
	Herefoss	164,61	566	-	-	1	1
4. Evje		1 139,43	4 201	1	-	3	4
	Vegusdal	333,57	947	-	-	1	1
	Evje	176,85	917	-	-	1	1
	Hornnes	392,62	1 251	1	-	1	1
	Iveland	236,39	1 086	-	-	1	1
5. Sætersdalen		4 206,71	4 360	1	-	2	2
	Bygland	1 356,90	2 181	1	-	1	1
	Valle	1 298,22	1 711	-	-	1	1
	Bykle	1 551,59	468	-	-	1	1

Sundhedstilstanden kan betegnes som tilfredsstillende. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 5 915, hvoraf 155 endte dødelig, mod henholdsvis 7 482 og 200 i 1903.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 251 eller 16,6 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (75 300) mod 15,9 pro mille Aaret forud.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 104 og 105, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 12 Tilfælde. I Østre Nedenes Distrikt indtraf 5 Tilfælde; Sygdommen optraadte først paa en afsidesliggende Husmands-plads under Gaarden Ultveit i Gjerstad; senere indsygnede Gaardmanden samt en Skolelærer fra Søndeled, som havde været i Besøg hos ham. Aaret forud var

der forekommet nogle Tilfælde af Nervefeber i en Grænd ca. 2 Kilometer fra ovennævnte Plads; uagtet der var foretaget grundig Rengjøring efter Sygdommens Ophør, antoges dog Smitten at være kommen derfra. (Martens). I Lillesand (Vestre Nedenes) indtraf 4 Tilfælde, hvoraf 3 inden en Skolelærers Familie; for at kunne fortsætte sin Gjærning paa Skolen boede Læreren udenfor Hjemmet, indtil Sygdommen var over og Huset desinficeret. (Boe). — I Aamli forekom 2 Tilfælde, der begge havde dødelig Udgang. I den ene Syges Hjem var Sygdommen forekommet for et Par Aar siden; det andet Tilfælde indtraf hos en Kjører med Rute Tvedestrand—Aamli. (Davidsen). — Et Tilfælde i Evje skyldtes Smitte fra Kristiansand, hvor den Syge havde havt Tjeneste i et Hus, hvor der var Nervefeber. (C. Benneche).

Mæslinger optraadte i Kystdistrikterne, særlig i Vestre Nedenes, som Afslutning paa Fjoraarets store Epidemi. I Sætersdalen havde Sygdommen stor Udbredning i Byglands Sogn i 1ste Kvartal.

Difteri forekom kun langs Kysten. Fra Østerrisør anføres, at man der i de sidste Aar som Regel ikke har været fri for Sygdommen mere end nogle faa Maaneder ad Gangen, før der dukker op nye Tilfælde, uden at man har kunnet paavise Smitteforbindelse med de tidligere forekommende eller ny Import. (Martens).

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne foraarsagede adskillig Dødelighed i Vestre Nedenes og stod antagelig i Forbindelse med de ugunstige Veirforhold, Taage og Kulde, udover Vaaren. (Østberg).

Af **Lungebetændelse** er anmeldt et større Antal end gennemsnitlig for de foregaaende 33 Aar (350); Dødeligheden var dog mindre end den gennemsnitlige i nævnte Tidsrum, nemlig 11,4 pCt. mod 17,2 pCt. — Fra Lillesand (Vestre Nedenes) berettes, at Sygdommen optraadte særdeles hyppig fornemmelig udover Høsten, saavel i Byen som i dens Omegn, og særlig blandt Børn. (Boe). — I Sætersdalen havde den som en Komplikation til Influenza et mere katarraalsk end croupøst Præg. (K. Paus).

Af andre akute Infektionssygdomme er anmeldt 12 Tilfælde af **Febris muscularis rheumatica** fra Tvedestrand og Omegn. — I Sætersdalen optraadte i Februar en **bulløs Hudsygdom**, ledsaget af universelt Ødem og Hæmaturi, hos en Familie i Valle; Blærerne indeholdt gult Pus (Stafylo- og Streptokokker); et aarsgammelt Barn døde efter faa Dages Sygdom; de Øvrige, 6 i Tallet, kom sig efter et Par Ugers Forløb; de behandledes med Diuretica og Ungv. oxyd. plumb. vaselinat. Paa en Gaard 1½ Mil borte døde 14 Dage senere en liden Gut pludselig under samme Symptomer efter 3 Dages Sygdom. Senere er der forekommet enkelte spredte Tilfælde, som endte med Kræmper; til disse har Læge ikke været tilkaldt, men det berettes fra paalideligt Hold, at der har været Blæreudslæt. (K. Paus). Efter Meddelelse fra Epidemilæge Geirsvold maa Sygdommen ifølge C. Boeck opfattes som Impetigo infantum.

Af **Fnat** er anmeldt 47 Tilfælde.

Veneriske Sygdomme. Antallet af udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af Tabellen paa næste Side.

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	12	3	12	-	-	-	3	-	1
Skarlagensfeber	34	-	34	5	3	1	2	7	6
Mæslinger	364	10	362	155	141	41	9	4	-
Difteri (Croup)	20	1	20	5	3	-	-	-	-
Blodgang	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	9	3	9	4	-	1	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	41	4	39	2	2	4	4	1	4
Rosen	78	4	76	9	3	6	3	10	1
Røde Hunde	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	64	-	64	7	5	6	11	-	1
Kusma	6	-	6	-	-	2	-	-	2
Kighoste	92	4	90	6	16	25	23	2	6
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	2515	47	2513	319	328	267	251	243	217
Influenza	907	11	906	146	139	144	108	42	27
Lungebetændelse	465	53	463	53	69	47	40	51	28
Pleurit	172	2	172	21	19	8	15	10	16
Gigtfeber	169	1	169	17	14	17	19	16	15
Koldfeber	12	2	12	2	3	1	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	941	9	941	61	26	28	28	47	60
Beri-Beri	9	1	8	1	2	2	-	-	1
Tilsammen	5915	155	5901	813	773	600	516	433	385

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:	
		1	2
		Østre Nedenes.	Vestre Nedenes.
		Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar	13	1	12
Syfilis, konstitutionel	19	7	12
— hereditær	2	1	1
Gonorré, Uretrit	84	15	69

Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
						1		2		3		4		5	
						Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
1	2	3	-	2	-	5	1	4	1	2	1	1	-	-	-
1	3	-	1	1	4	13	-	18	-	1	-	-	-	2	-
7	5	-	-	-	-	56	-	269	6	27	2	2	1	10	1
3	-	2	3	3	1	16	1	4	-	-	-	-	-	-	-
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
1	-	1	1	-	1	3	1	2	1	-	-	4	1	-	-
3	5	4	3	4	3	3	3	37	1	-	-	1	-	-	-
8	8	10	10	4	4	20	1	49	-	2	1	5	-	2	2
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	7	1	24	27	-	36	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
2	2	-	-	5	3	17	1	74	2	-	-	1	1	-	-
155	116	121	139	179	178	881	9	1548	30	22	3	41	1	23	4
18	11	27	51	65	128	274	4	608	6	7	-	13	1	5	-
29	29	33	21	21	42	132	11	299	30	8	6	10	3	16	3
22	14	11	9	15	12	60	-	93	1	11	1	5	-	3	-
14	9	8	10	11	19	58	-	103	-	3	-	2	-	3	1
-	1	1	1	3	-	4	-	8	2	-	-	-	-	-	-
197	265	113	49	40	27	323	3	563	3	13	2	30	-	12	1
-	-	-	-	2	-	4	-	5	1	-	-	-	-	-	-
465	470	336	305	356	449	1897	35	3726	84	96	16	120	8	76	12

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Dødsfald af Lunge-tuberkuløse udgjorde for det hele Amt 22,0 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 25,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 20,1 og 23,2 pCt. og for Bygderne 22,6 og 26,1 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa næste Side samt til Tabellen i den almindelige Beretning.

Fra Vestre Nedenes meddeles, at Befolkningen i sin Omgang med tuberkuløse Syge iagttager den største Forsigtighed; efter Dødsfald bliver endog ofte Sengen samt Seng- og Gangklæder brændt. Reglerne for Renhold i Skoler bliver dog neppe tilstrækkelig overholdt, da der føres for lidet Opsyn dermed, og Lokalerne ofte benyttes til religiøse Møder, der varer til langt paa Nat. (Østberg og

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøn- sorganer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Østre Nedenes ..	200	69	194	67	-	-	1	-	2	2	2	-	1	-
Vestre — ..	296	71	280	69	1	1	1	-	9	1	4	-	1	-
Aamli	50	12	50	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Evje	36	17	34	17	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Sætersdalen ...	43	23	33	22	-	-	-	-	7	1	3	-	-	-
Nedenes Amt ..	625	192	591	187	1	1	2	-	20	4	9	-	2	-
Deraf i Byer ..	159	43	155	43	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
— - Bygder.	466	149	436	144	1	1	2	-	16	4	9	-	2	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Østre Nedenes	326	73	35	291
Østerrisør By.....	42	7	5	37
Tvedestrand Ladested	18	5	4	14
Bygder.....	266	61	26	240
Vestre Nedenes	606	135	84	522
Arendal By.....	152	28	14	138
Grimstad By.....	34	11	7	27
Lillesand Ladested	18	2	6	12
Bygder	402	94	57	345
Aamli	58	10	16	42
Evje	52	12	8	44
Sætersdalen	95	20	12	83
Nedenes Amt	1137	250	155	982
Deraf i Byer	264	53	36	228
— - Bygder	873	197	119	754

Boe). Fra Aamli anføres, at Søgning til Læge for denne Sygdom er mindre end før, hvilket muligens kan tyde paa, at Sygdommen er i Tilbagegang; Hudtuberkulose (Lupus) forekommer meget sjelden. (Davidsen). For Sætersdalens Vedkommende vil neppe nogen Bedring kunne ventes, før Husene kan blive betryggende desinficeret; og det vil ikke kunne ske, saa længe der findes gamle,

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Moder.	Barn.	Moder.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstr. eller smertefulde Veer..	21	21	1	1	¹⁾ 1	1	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	3	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	7	7	-	-	-	-	-	4
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	29	29	1	8	8	2	2	1	1	1	5
		30									

¹⁾ 2den Tvilling, 1ste forløstes levende ved Tang.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Østre Nedenes	586	12	373	37	2	1	8	-	-
Østerrisør By	84	1	48	5	1	-	2	-	-
Tvedestrand Ladested	51	1	19	2	-	-	-	-	-
Bygder	451	10	306	30	1	1	6	-	-
Vestre Nedenes	987	27	628	93	4	1	10	-	-
Arendal By	265	3	153	21	1	-	4	-	-
Grimstad By	59	6	34	5	-	-	-	-	-
Lillesand Ladested	30	-	19	3	-	-	-	-	-
Bygder	633	18	422	64	3	1	6	-	-
Aamli	158	3	92	15	3	2	2	-	1
Evje	119	4	59	9	-	1	-	-	-
Sætersdalen	129	2	99	10	1	-	-	-	-
Nedenes Amt	1979	48	1251	164	10	5	20	-	1
Deraf i Byer	489	11	273	36	2	-	6	-	-
— Bygder	1490	37	978	128	8	5	14	-	1

utætte Gulve og faste Sengesteder med Madskab imellem; de sidste forsvinder dog mere og mere i Bygland og tildels ogsaa i Valle. (K. Paus).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. — Fra Vestre Nedenes oplyses, at Cellepatienter af Mangel paa Asylplads, navnlig Cellerum, har maattet beholdes i Privatforpleining. (Østberg). — I Evje er Antallet af Sindssyge i Tiltagen; for Tiden forpleies af Amt og Stat 17, hvoraf 8 paa Asyl. Privatforpleiningen er taalelig, men nogen egentlig Forstaaelse af at omgaaes Sindssyge har Ingen i Distriktet. Vanskelighederne og Omkostningerne ved Bortsættelse tiltager stadig. (C. Benneche).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 47 saadanne, deraf i Østre Nedenes 14, i Vestre Nedenes 25, i Aamli 4, i Evje 2, i Sætersdalen 2. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen for foregaaende Side.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning. — I Sætersdalen benyttes Jordmoder mere, siden Lægen har foreholdt Almuen, at hun bør hentes, inden der sendes Bud efter ham. 2 Gange har Jordmoderen i Bygland i $1\frac{1}{2}$ Time før Lægens Ankomst komprimeret bimanuelt for Blødning og derved reddet Liv. (K. Paus).

Antallet af **Fødte og Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

Der bliver saaledes et Overskud af 728 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 63,2.

Paa Barselseng døde efter Presternes Opgaver 5 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 4, nemlig 3 af Barselfeber og 1 af Blødning.

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	250	53	197
Alderdomssvaghed	180	23	157
Kræft (Cancer og Sarkom)	72	15	57
Organisk Hjertesygdom	57	19	38
Lungebetændelse	53	13	40
Tuberkulose udenfor Lungerne	51	14	37
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	47	12	35
Hjerneslag	42	17	25
Medfødt Svaghed	39	9	30
Kramper hos Smaabørn	39	9	30

Veirliget. Fra Sætersdalen meddeles: Vaaren kom sent, og da Sommeren var usædvanlig tør, blev der lidet af al Slags Avling. (K. Paus).

Levemaade og hygieniske Forhold. I Østre Nedenes gav Næringsveiene lidet Udbytte, idet Skibsfarten laa nede, og Trælastpriserne holdt sig lave. Desværre er der lidet Haab om Bedring, specielt hvad Skibsrederiet angaar. Flaaden bestaar for den allervæsentligste Del af Træskibe, hvoraf mange gamle aarligaars forliser og udrangeres, adskillige uden at nye kommer igjen. Medens tidligere baade Smaaborgere og Bønder havde Skibsparter, forlanger det moderne Skibsrederi større Kapitaler, end man i Almindelighed raader over, hvorfor man ogsaa kun ser enkelte Foregangsmænd magte Overgangen til det nye System. Mange Sjøfolk gaar ledige; en ikke liden Kontingent af Emigranterne fra Distriktet er Sjømænd. Den anden gamle Næringsvei her i Distriktet, Trælastforretningen, har været drevet uden noget rimeligt Hensyn til Skogene, som paa de fleste Steder er sørgeligt medtagne. Det Tømmer, man ser i Vasdragene og under Indlastning, er for en stor Del af rent ynkelige Dimensioner. Bønderne ser nu, at det ikke kan gaa paa denne Vis; de har derfor begyndt et intensere Arbejde paa sine Gaarde, har paa flere Steder oprettet Meierier, og vil paa den Maade forhaabentlig kunne holde sig oppe. — Bybefolkningen er begyndt med at optage Havfisket som ny Næringsvei og faar derved udnyttet en Del af den ved Skibsfartens Nedgang ledigblivende Arbeidskraft. Lykkes dette Foretagende, og Befolkningen samtidig vil stille mindre Fordringer til Livet, fornemmelig hvad den rent sygelige Tilbøielighed til Luxus i Klædedragt og til at fare paa Bazarer og Lystture angaar, kan maaske den stærke Udvandringsstrøm fra Byerne her standses noget. — Fabrikvirksomhed spiller her i Distriktet en mindre Rolle. Her findes et Par Blikvarefabrikker, Kvartsmøller og Træsliberier; dertil endel Sagbrug, hvoraf dog flere har standset i de sidste Aar. — Følgen af denne almindelige Nedgang er, at den allerede forud høie Skatteprocent overalt føles endmere trykkende. Man faar derfor overalt, naar man foreslaar for Kommunestyrene Forbedringer paa Sygepleiens eller Hygienens Omraade, det visse Svar, at det Foreslaaede vistnok kan være ønskeligt nok, men at den økonomiske Stilling ikke tillader andre Udgifter end de absolut fornødne og lovbefalede. Desværre er dette Ræsonnement altfor ofte be-

rettiget. (Martens). — Fra Tvedestrand skrives: Heller ikke i dette Aar lykkedes det at nedvotere Brændevinssamlaget ved Afstemningen; derimod blev to Laddevinsforretninger, der havde et slet Ord paa sig, lukket efter en haard Kamp. (S. Erichsen).

Fra Vestre Nedenes angives de hygieniske Forhold at være upaaklagelige, navnlig hvad Renlighed angaar. Ædrneligheden er stor, særlig paa Landet. (Østberg og Boe).

I Evje bedres Forholdene efterhvert, om end langsomt. Større Renlighed med Hensyn til Behandlingen af Melken holder det dog haardt at faa indført; denne opbevares saaledes fremdeles hyppig i Beboelses- og Soveværelset. Sædeligheden synes upaaklagelig, idet uægte Fødsler ikke er hyppige; svangre Brude er derimod ingen Sjældenhed. Kosten bliver mere og mere bymæssig, men Madens Tillavning er fremdeles mangelfuld; dog synes Sanden for ordentligt Madstel at vinde Terræn, idet flere unge Piger tager Kursus i Madlavning. (C. Benneche).

I Sætersdalen maatte Befolkningen paa Grund af det daarlige Aar indskrænke Kreaturholdet til det mindst mulige. Paa Gaarde med skarpt Jordsmon blev det Meste af Kornet anvendt til Foder. Af Poteter avledes lidet, dog ikke saa lidet, at det kunde kaldes et Uaar. I Bykle fik man modent Korn. Forbruget af Tobak øger, medens Brændevinsforbruget derimod aftager; det begynder at ansees for en Skam at vise sig fuld. Sædelighedstilstanden er noksaa god. (K. Paus).

Sygehuse. I Østre Nedenes findes i Østerrisør et lidet Sygehus paa 10 à 12 Senge med et Epidemilazaret paa 3 smaa Værelser samt særskilt 2 Værelser for Tuberkulose. I Tvedestrand er der et lidet Sygehus med 6 Senge for epidemiske og 4 for almindelige Syge. I Vestre Nedenes findes Sygehuse i Arendal og Grimstad. Ligesaa er der i Arendal et Epidemilazaret og i Grimstad ved Sygehuset et Isolationslokale for epidemiske Sygdomme. Endvidere er der et lidet Sygehus i Aamli.

Badeindretninger. I Østerrisør findes et større Badehus for kolde og varme Bad, ligesaa er der i Tvedestrand en Badeanstalt for varme Karbad og Dampbad. I samtlige Byer i Vestre Nedenes er der nu Badehuse; udenfor Grimstad Bygrændse er der et Badstubad, som dog næsten ikke har været benyttet. (Østberg). Ved Sygehuset i Aamli er i Kjælderetagen indrettet Bad.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Nedenes Amt.....	34	1892
Østre Nedenes	1) 12	641
Vestre —	2) 9	857
Aamli.....	3) 3	231
Evje.....	4) 4	46
Sætersdalen	5) 6	117

1) Tvedestrand 1, Dybvaag 1, Flosta 1, Gjerstad 1, Holt 3, Søndeled 1, Østerrisør 1, Tromø 1, Østre Moland 2. 2) Lillesand 2, Birkenes 1, Arendal 6. 3) Vegaarsheien 1, Aamli 1, Mykland 1. 4) Evje 1, Hornnes 2, Iveland 1. 5) Bygland 2, Valle 1, Bykle 3.

X. Lister og Mandal Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer
Amtet		7 264,25	78 259	30	12	51	30
1. Kristiansand Stadsfysikat	Kristiansand Kjøbstad	16,04	14 701	15	7	9	-
2. Oddernes		1 146,96	21 937	¹⁾ 6	2	16	8
	Mandal, Ladested	0,92	3 656	3	2	3	1
	Oddernes	96,27	4 043	-	-	3	1
	Randsund	43,12	1 079	-	-	1	1
	Tveid	111,59	1 666	1	-	2	1
	Vennesla	106,17	1 937	1	-	1	1
	Øvrebo	116,00	830	-	-	1	1
	Hægeland	203,09	861	-	-	1	-
	Søgne	239,83	3 477	-	-	3	1
	Holme	113,07	1 272	-	-	1	1
	Halsaa og Hartmark ..	116,90	3 116	-	-	-	-
3. Undal		1 960,28	11 399	1	-	8	8
	Spangereid	63,36	1 584	-	-	1	1
	Søndre Undal	171,70	2 736	-	-	1	1
	Nordre Undal	193,80	1 654	-	-	1	1
	Laudal	97,73	766	1	-	1	1
	Øislebo	153,76	931	-	-	1	1
	Finsland	114,15	768	-	-	1	1
	Bjelland	164,84	905	-	-	1	1
	Grindum	130,46	827	-	-	-	-
	Aaseral	868,48	1 228	-	-	1	1
4. Lyngdal		841,83	6 302	1	-	3	4
	Lyngdal	380,24	4 358	1	-	2	3
	Hægebostad	461,59	1 944	-	-	1	1
5. Valse		268,34	9 015	3	1	6	4
	Farsund, Ladested ..	0,24	1 627	2	-	2	-
	Valse	139,28	5 421	1	1	2	2
	Herred	87,54	863	-	-	1	1
	Spind	41,28	1 104	-	-	1	1
6. Flekkefjord		3 030,80	14 905	4	2	9	6
	Flekkefjord, Kjøb- stad	0,20	2 089	3	2	1	-
	Nes	150,62	2 202	-	-	1	-
	Hitterø	89,70	1 924	-	-	1	1
	Liknes	299,55	2 791	1	-	1	1
	Fede	64,54	878	-	-	1	1
	Fjotland	489,05	988	-	-	1	1
	Bakke	243,96	1 435	-	-	1	1
	Gylend	176,25	960	-	-	1	1
	Siredalen	1 516,93	1 638	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Kristiansand.

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Tilfælde.	Dødsfald.										
Tyfoidefeber	42	4	42	1	-	1	1	-	-	-	13	8
Skarlagensfeber	160	5	160	3	14	18	15	26	21	9	3	16
Mæslinger	498	13	498	279	142	47	4	3	11	10	-	1
Difteri (Croup)	10	1	10	1	-	-	-	3	-	-	2	-
Blodgang	5	2	5	-	-	-	-	-	-	-	4	1
Barsel-feber	9	2	8	1	1	1	-	1	-	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	5	2	4	-	1	-	1	-	1	1	-	-
Rosen	34	2	34	4	1	3	2	1	3	2	2	6
Røde Hunde	13	-	13	9	-	-	1	-	1	-	2	-
Vandkopper	17	-	17	1	-	1	5	-	1	-	-	1
Kusma	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Kighoste	33	7	31	5	5	8	1	3	1	-	-	-
Akute Katarrher i Aandedrætsorganerne	2157	47	2135	300	246	238	261	173	117	118	80	122
Influenza	386	3	385	40	78	86	48	34	20	12	3	-
Lungebetændelse	199	50	199	21	24	25	20	33	18	12	5	4
Pleurit	111	6	111	10	6	13	16	10	4	11	6	8
Gigtfeber	69	1	69	11	2	4	8	5	6	7	5	1
Koldfeber	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	673	4	667	52	55	28	38	26	36	111	118	90
Beri-Beri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	4427	151	4392	738	576	473	421	318	241	293	244	258

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som tilfredsstillende, naar undtages Vanse Distrikt, hvor den var mindre god. Nogen over det hele Amt udbredt epidemisk Sygdom af alvorligere Natur synes ikke at være forekommet, medens der dog inden enkelte Lægedistrikter optraadte mindre Epidemier af enkelte Sygdomme. Saaledes forekom Mæslinger særlig i Oddernes og Flekkefjord Distrikter, Skarlagensfeber i Vanse, Tyfoidefeber i Kristiansand. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme udgjorde 4 427 med 151 Dødsfald mod henholdsvis 4 690 og 152 i 1903.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 248 eller 16,2 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (77 200). Aaret forud var den 17,3 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til ovenstaaende Tabel, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			1		2		3		4		5		6	
			. Kristian- sand Stadsfysikat.		Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Vause.		Flekk- fjord.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
10	3	5	32	3	9	1	1	-	-	-	-	-	-	-
15	8	12	5	-	8	-	20	-	-	-	114	5	13	-
1	-	-	20	1	219	-	17	1	7	-	62	5	173	6
2	2	-	5	-	1	-	3	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	-	1	1	2	-	3	-	-	-	2	-	1	1
-	-	-	2	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
5	4	1	12	-	13	1	3	1	-	-	5	-	1	-
-	-	-	10	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
2	1	5	6	-	5	-	-	-	4	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	1	7	1	-	-	-	8	3	1	1	14	2	9	1
109	168	203	1261	14	426	11	59	6	42	3	106	9	263	4
13	17	34	140	-	94	-	1	1	25	-	-	-	126	2
19	10	8	55	15	49	12	34	7	8	5	11	1	42	10
8	7	12	32	1	35	1	12	-	-	-	9	2	23	2
5	6	9	35	-	18	-	1	-	5	1	8	-	2	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-
49	29	35	388	-	115	1	33	1	15	2	39	-	83	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
241	258	331	2005	37	1002	30	200	21	108	12	374	25	738	26

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 42 Tilfælde med 4 Dødsfald, deraf i Kristiansand 32 med 3 Dødsfald. I denne By optraadte fra August til December en mindre Epidemi, der havde sin Oprindelse fra et Melkeudsalg i Kristian IV's Gade 31, som fik sin Forsyning fra Gaarden Ugland i Oddernes, hvor Sygdommen var forekommet. Den holdt sig væsentlig til den ene Gade. Alle Angrebne indlagdes i Lazaret. Diagnosen bekræftedes ved Vidals Reaktion. (Brodtkorb). I Oddernes Distrikt forekom, som nævnt, Tyfoidefeber i et Par Huse paa Gaarden Ugland i Vaagsbygden i Oddernes Herred; her fandtes 6 Angrebne, desuden behandledes 2 andre uden Forbindelse med disse. En Mand fra Hægeland, som havde exerceret paa Odderøen, smittedes antagelig fra samme Melkeudsalg i Kristiansand og indlagdes i Lazaretet der. Paa Ugland foretoges omfattende Desinfektion af Hus og Udhuse med Tilbehør, ligesom Brønden blev gjenkastet og en ny Brønd opført paa et heldigere beliggende Sted. (Borge).

Skarlagensfeber var i det Hele sjeldnere end Aaret forud; den forekom iaar særlig i Vanse Distrikt, hvor 114 af de ialt for Amtet anmeldte 160 Tilfælde optraadte. I dette Distrikt havde Mæslinger gaaet forud for Skarlagensfeberens Optraeden, saa Publikum i Begyndelsen forvexlede disse Sygdomme. Da Lægerne fik Rede paa Sagen, var Skarlagensfeberen allerede saa udbredt, at det var umuligt at begrænse den. Epidemien var dog i det Hele godartet. I Farsund og enkelte Kredse af Vanse blev Skolerne delvis lukkede en Tid. 5 Dødsfald indtraf. (Meyer).

Mæslinger fortsatte som Epidemi fra Aaret forud i Oddernes Distrikt, væsentlig i den vestlige Del af samme og med meget mildt Forløb, uden Dødsfald. I Lyngdal fortsatte de ogsaa i den ydre Del af Distriktet. Ved en Amtsskole i Austad Annex, hvor mange af Eleverne ikke tidligere havde gennemgaaet Sygdommen, herjede den voldsomt; der var hyppig Komplikationer, ligesom der efterpaa fulgte langvarige Katarrher i Aandedrætsorganerne, Ørebetændelser med Abscesdannelse og lign. (Keyser). I Vanse var Mæslinger temmelig udbredt baade i Farsund og i Landdistriktet, men kun de alvorligste Tilfælde kom til Lægebehandling. Sygdommen aftog udover Vaaren, da Skarlagensfeberen begyndte. (Meyer). I Flekkefjord Distrikt forløb Epidemien let.

Difteri (Croup) var sjelden; kun 10 Tilfælde med 1 Dødsfald opføres for det hele Amt. I Kristiansand indtraf 5 Tilfælde; men de præventive Foranstaltninger med Isolation, Internering paa Lazaret og grundig Desinfektion synes denne Gang at være kronede med Held. (Brodtkorb). I Lyngdal Distrikt optraadte blot et enkelt Tilfælde i Eiken, heldigvis i et Hus, hvor fuldstændig Isolation af den Syge kunde iværksættes, og hvor Omgivelserne var intelligente nok til at ønske præventiv Serumbehandling. Sygdommen bredte sig som Følge heraf ikke til Flere. (Keyser).

Af **Blodgang** anmeldtes 5 Tilfælde med 2 Dødsfald i Oddernes Distrikt, deraf 3 i Mandal og 2 i Landdistriktet, med et Dødsfald hvert Sted.

Af **Barselfeber** angrebes 9 Kvinder, af hvilke 2 døde. I Undal Distrikt behandledes 3 Syge; hos en af disse havde en Pleiekone med store Saar i Ansigtet bistaat ved Fødselen og sandsynlig været Aarsag til Sygdommen, hvorfor det blev hende forbudt for Fremtiden at bistaa Fødende. (P. Dietrichson).

Vandkopper var meget udbredt i Lyngdal Distrikt, men blev sjelden Gjenstand for Behandling.

Kighoste forekom samtidig med Mæslingerne i Vanse Distrikt.

Akute Katarrher i Aandedrætsorganerne var adskillig hyppigere end vanligt.

Influenza synes derimod at have været i det Hele sjeldnere; alene fra Lyngdal Distrikt bemærkes, at Sygdommen angreb et betydeligt Antal Personer, men viste sig ikke særlig ondartet. (Keyser).

Lungebetændelse var ikke hyppigere end vanligt, men synes at have havt stor Dødelighed, idet der af 199 Syge døde 50 eller 25,1 pCt. I Undal Distrikt optraadte i et Hus 4 Tilfælde paa samme Tid. Paa 2 af disse gjordes Indsprøitning af Difteriserum, og begge kom sig. De andre to, der ikke var saa stærkt angrebne, indsprøitedes ikke; af disse døde den ene Patient. I flere alvorlige Tilfælde af Lungebetændelse, hvor Distriktslægen har anvendt Difteriserum, tror han at have iagttaget Virkning¹⁾. (P. Dietrichson).

¹⁾ Om Behandling af Pneumoni med Difteriserum jfr. Tidsskr. f. d. n. Lægef. 1901 S. 1397 og 1902 S. 1000.

Af **Beri-Beri** er anmeldt et enkelt Tilfælde hos en voksen Mand i Vanse Distrikt. Sygdommen var erhvervet i Honduras, Centralamerika. (Selvaag).

Fnat opføres med 77 Angrebne. I Undal Distrikt forekom en mindre Epidemi i Spangereid. Distriktslægen foretog i den Anledning en Undersøgelse af samtlige Skolebørn, der mødte frem i Skolelokalet. (P. Dietrichson). I Lyngdal Distrikt bliver Sygdommen gjerne hurtigt erkjendt og bragt under Behandling. Den skyldes vistnok i Almindelighed de i Distriktet til enhver Aarstid saa talrige «reisende Svende», hvem der sjelden negtes Logis, og som til Tak ofte efterlader sine Værtsfolk baade dette og andre Smittestofte. (Keyser). I Vanse Distrikt lægges gjerne Skylden af Patienterne paa Emigrantbaadene, hvor de mener sig smittede, og hvis det er saa, er det noksaa rimeligt, at Folk der faar den Sygdom, da der er en livlig Trafik mellem Distriktet og Amerika. (Meyer).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
		1	2	3	4	5	6
		Kristiansand Stads-fysikat.	Oddernes.	Undal.	Lyngdal.	Vanse.	Flekkefjord.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	1	1	-	-	-	-	-
Syfilis, konstitutionel	14	9	3	-	-	2	-
— hereditær	2	1	1	-	-	-	-
Gonorré, Uretrit . . .	66	49	6	1	1	3	6

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsettes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Byernes og Herrederne Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægerne Dødsaaarsagslister for det hele Amt 21,5 pCt. af samtlige, ved Sygdom foraarsagede, kjendte Dødsfald og 25,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 16,7 pCt. og 20,8 pCt. og for Bygderne 23,5 pCt. og 26,9 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa næste Side. — I Undal er Sygdommen fremdeles meget udbredt i Distriktet. Faste Desinfektorer er ansat i samtlige Herreder, og Desinfektion foretages efter ethvert kjendt Dødsfald af Tuberkulose. Til de Syge leverer Distriktslægen trykte, kortfattede Forsigtighedsregler. Endnu er der Mange, især i den nordlige Del af Distriktet i Aaseral, der ikke vil høre noget om Smitte ved Tuberkulose. (P. Dietrichson). I Lyngdal optraadte forholdsvis mange nye Tilfælde; ikke faa af disse var Patienter, som, smittede i Amerika, kom hjem i Sygdommens sidste Stadium kun for at dø. Dette hændte gjerne blandt ganske unge Mennesker, der blot havde været en kortere Tid borte fra Hjemmet. (Keyser).

Anæmiske og gastriske Sygdomstilfælde er, som vanligt, hyppige i Lyngdal Distrikt, hvortil, som ellers, antages at bidrage mest det ensformige og uhensigtsmæssige Kosthold. (Keyser).

Sindssygdomme. I Lyngdal er der i senere Aar gaaet en ganske overdreven religiøs Vækkelse, der maaske ikke er helt uden Skyld i de hyppige Tilfælde af Sindssygdom. (Keyser). Om Amtets Sindssyge se forøvrigt den almindelige Beretning.

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i													
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønss- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kristiansand Stads- fysikat	150	35	149	34		-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Oddernes	224	69	183	67	5	-	-	-	17	1	16	1	3	-	-	-
Undal	155	41	136	40	2	-	2	-	5	1	7	-	3	-	-	-
Lyngdal	47	13	43	13	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Vanse	61	20	58	20	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord	68	38	65	37	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Lister og Mandal Amt	705	216	634	211	7	-	4	2	26	2	28	1	6	-	-	-
Deraf i Byer	216	51	206	49	1	-	2	2	3	-	3	-	1	-	-	-
— - Bygder	489	165	428	162	6	-	2	-	23	2	25	1	5	-	-	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lungetuber- kulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Kristiansand Stadsfysikat	214	34	37	177
Oddernes	212	48	30	182
Mandal By	47	8	9	38
Bygder	165	40	21	144
Undal	174	57	21	153
Lyngdal	88	19	12	76
Vanse	124	23	25	99
Farsund By	14	3	6	8
Bygder	110	20	19	91
Flekkefjord	194	35	26	168
Flekkefjord By	19	4	6	13
Bygder	175	31	20	155
Lister og Mandal Amt	1006	216	151	855
Deraf i Byer	294	49	58	236
— - Bygder	712	167	93	619

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 58 saadanne, deraf i Kristiansand Stadsfysikat 15, i Oddernes Distrikt 17, i Undal 9, i Lyngdal 4,

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Accouchement forcé.		Efterbyrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . . .	27	27	1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	10	8	2	1	-	1	-	-	-
Barselkrampe	2	-	3	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	2	-	2	2	2	-
Ueftergivelige Fødsels- dele	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Uræmi	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Ansigtsleie	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	3	¹⁾ 3	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	42	38	6	6	3	3	3	3	5

¹⁾ Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet anført.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Kristiansand Stadsfysik.	406	9	224	29	2	-	3	1
Oddernes	616	7	317	53	6	1	12	-
Mandal By	79	2	54	11	-	1	2	-
Bygder	537	5	263	42	6	-	10	-
Undal	300	10	202	23	2	-	-	-
Lyngdal	152	3	101	6	-	1	4	1
Vanse	210	3	142	9	-	-	8	-
Farsund By	55	1	31	2	-	-	1	-
Bygder	155	2	111	7	-	-	7	-
Flekkefjord	376	14	262	38	5	3	11	-
Flekkefjord By	50	3	26	4	-	-	4	-
Bygder	326	11	236	34	5	3	7	-
Lister og Mandal Amt	2060	46	1248	158	15	5	38	2
Deraf i Byer	590	15	335	46	2	1	10	1
— Bygder	1470	31	913	112	13	4	28	1

i Vanse 2, i Flekkefjord 11. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa foregaaende Side.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til den almindelige Beretning.

Efter Presternes Opgaver **døde paa Barselseng** 5 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsarsagen for 4 Kvinder saaledes: Barselfeber 2, Barselkrampe 1, Emboli 1. I Undal Distrikt døde en Kone pludselig og uforløst før Vandets Afgang. Distriktslægen tilkaldtes først efter hendes Død. Dødsarsagen kan ikke opgives, men Bristning af Livmoderen er udelukket, idet han gennem et mindre Snit gennem Bugvæggen følte, at Livmoderen var ganske hel. (P. Dietrichson).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af Tabellen paa foregaaende Side.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 812 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 60,6.

De **hyppigste Dødsarsager** var:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	216	49	167
Alderdomssvaghed	189	25	164
Kræft (Cancer og Sarkom)	68	16	52
Organisk Hjertesygdom	51	13	38
Lungebetændelse	50	20	30
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	47	23	24
Hjerneslag	44	15	29
Tuberkulose udenfor Lungerne	42	17	25
Medfødt Svaghed	34	13	21
Mave-Tarmkatarr	32	19	13

Veirliget. Ifølge Indberetning herom fra 3 Lægedistrikter synes Vinteren at have været lang og kold, tildels snerig, sen og kold Vaar, Sommeren dels varm (Undal) dels sur og kold eller tør (Lyngdal og Vanse), Høsten regnfuld.

Levemaade og hygieniske Forhold. Disse ansees i Kristiansand for relativt tilfredsstillende. Ved den fuldenkte Bebyggelse af den nye Bydel med ca. 80 Huse mest i én, tildels i to Etager, er Trangen til sunde og taalelig billige Boliger afhjulpen. En ikke ringe Del af de smaa og i hygienisk Henseende daarligste Huse er i dette som i de foregaaende Aar forandrede og udbedrede. Byens Fabrikvirksomhed er væsentlig knyttet til Sagbrug og Høvlerier, dernæst til mekanisk Arbeide. Eiendommelig for Kristiansand er de fra lang Tid tilbage drevne Tobaksfabriker med fra 3 til 50 Arbeidere. Der er 9 Fabriker af denne Slags. Tilvirkningen bestaar fornemmelig i Forarbeidelse af Skraa(Rulle)tobak og Cigarer. Opmærksomheden har været særlig rettet paa Sundhedsforholdene blandt Arbeiderne, uden at man har kunnet paa nogen Maade konstatere, at denne Virksomhed har øvet nogen skadelig Indflydelse paa deres Helbred. — Den stigende Oplysning, Afholdsvirksomheden samt en strengere

Kontrol i Udvalget af Medlemmer af Arbejdslagene, Rederiernes og Expeditørers forøgede Fordringer til Arbejdsydelse har øvet en gavnlig Indflydelse paa den løse Arbejdstoks Ædruelighed. Tiltrods herfor er der endnu her en altfor stor Flok Sjaure og Lazaroner, der hengiver sig til overdreven Nydelse af Spirituosa og alle de Udskeielser, som er denne Lasts uadskillelige Ledsagere. (Brodtkorb).

De hygieniske og økonomiske Forhold i Oddernes Distrikt maa ansees som i det Hele taget relativt meget gode, ligesom Ædruelighedstilstanden og Sædelighedsforholdene er upaaklagelige. (Borge).

Fra Undal Distrikt klages fremdeles over de mindre gode Renlighedsforhold i Aaseral; det er sørgeligt at se, at man i den største Del af Distriktet som Regel stuver sig sammen i ét Værelse, hvor man opholder sig Nat og Dag, uagtet Huset ofte har fra 3—6 Værelser. Slagvinduer savnes ofte ganske, hvorfor Distriktslægen arbejder, hvad han formaar for at faa Folk til at anskaffe saadanne. Levemaaden er gennemgaaende daarlig. Badehuse findes ikke fra Aaseral til Lindesnes, en Strækning af 14 norske Mil. Drikfældigheden kan i det Hele taget ikke kaldes stor, men til Høitiderne tages som Regel hjem adskillige Kvanta Brændevin. Usædeligheden er ikke stor; der fødes faa uægte Børn. (P. Dietrichson).

Jordens Udstykning siges i Vanse Distrikt at være drevet saa vidt, at det kun er yderst Faa, som kan leve af Gaardsbrug uden andet Bierhverv. Bymæssig Levemaade vinder fremdeles mere og mere Indgang; i omtrent alle Huse, selv de usleste, er der Gulvtepper, helst hjemmevævede Filletepper, hvis Renlighed lader meget tilbage at ønske. De bruges ofte til at tørre Fødderne af paa for ikke at skidne Gulvene. At disse Tepper kan samle paa Smittestoffe, er der neppe Tvivl om, hvorfor Distriktslægen fører Krig mod dem, hvor han færdes. (Meyer).

I Flekkefjord Distrikt er Ædrueligheden voxende, om end den lette Adgang til mod Efterkrav at faa tilsendt Spirituosa giver Anledning til Fyld. (E. Hansen).

Sygehuse. I Kristiansand findes et kommunalt Sygehus med Isolationslokale, Statens Kvarantæneanstalt paa Odderøen, Eg Sindssygeasyl, et kommunalt Sindssygeasyl og et katolsk Hospital. I Mandal, Oddernes Distrikt, er der et kommunalt Sygehus med Isolationslokale. Amtssygehuset er beliggende i Flekkefjord.

Sygepleien. Tiltrods for de ugunstige økonomiske Forhold har i Kristiansand den private Fattigpleie kunnet drive sin Virksomhed omtrent i den tidligere Udstrækning. Gamlehejmet har været belagt til enhver Tid og er en høist gavnlig Institution. (Brodtkorb). Fattiggaarden paa Strai i Oddernes var fremdeles i Drift for Fattigvæsenets Regning. I Undal Distrikt findes i de fleste Bygder Foreninger for privat Fattigpleie.

Badeindretninger. I Kristiansand er der en Varmtbadeanstalt og flere Sjøbadehuse. I Aarets Løb er tilkommet et mindre Anlæg, hvor der hele Aaret leveres varme Sjøbad. (Brodtkorb). I Oddernes Distrikt er der i Mandal foruden Badet ved Sygehuset tillige en Sjøbadeanstalt og et Folkebad med Badstue og Karbad. Ved Hunsfoss Fabriker (Vennesla) er der et tidsmæssigt Bad for Arbejderne. I Lyngdal Distrikt findes et Varmtvandsbad med 1 Badekar paa Lyngdals Meieri. Søgningen er dog fremdeles sparsom. I Flekkefjord er der foruden Amtssygehusets Bad et vel indrettet Sjøbadehus.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner samt af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Kvarantæne- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Lister og Mandal Amt	44	2	1 598
Kristiansand Stadsfysikat	13	1	275
Oddernes	¹⁾ 9	1	526
Undal	²⁾ 7	-	252
Lyngdal	³⁾ 2	-	139
Vanse	⁴⁾ 6	-	⁶⁾ Ingen
Flekkefjord	⁵⁾ 7	-	406

¹⁾ Mandal 3, Oddernes 1, Halsaa og Hartmark 3, Holme 2. ²⁾ Øislebø 1, Finsland 2, Søndre Undal 1, Grindum 1, Bjelland 1, Nordre Undal 1. ³⁾ Lyngdal 1, Hægebostad 1. ⁴⁾ Farsund 2, Vanse 2, Herred 1, Spind 1. ⁵⁾ Flekkefjord 5, Nes 1, Hitterø 1. ⁶⁾ I Farsund og Vanse vaccineredes ikke paa Grund af Skarlagensfeberepidemi. I Herred og Spind vaccineres kun hvert 2det Aar, sidst i 1903.

Sundhedskommissioner. Under Tyfoidfeberepidemien i Kristiansand hændte det, at en ældre Mand, Gaardbruger og Forhandler af Melk, negtede at lade sig indlægge paa Sygehuset. Sundhedskommissionen paakaldte da Politiets Bistand i Henhold til Sundhedslovens Bestemmelse. Dette fandt sig imidlertid ikke forpligtet til at gribe personlig ind og med Magt at føre Patienten ind paa Sygehus, medens det derimod nok vilde være tilstede og se paa, at Sundhedsvæsenets Vedkommende under sin Indgriben ikke led Overlast. Som Følge heraf varede det 1 Maanedes Tid, før Sundhedskommissionens Beslutning kunde udføres, idet Politimesteren først bøiede sig efter Departementets Paalæg — dog under Protest. (Brodtkorb).

XI. Stavanger Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		9 147,16	125 658	38	9	79	40
1. Sogndal		790,77	5 917	2	-	3	3
	Sogndal, Ladested . .	0,19	400	1	-	1	-
	Sogndal	291,63	2 513	-	-	-	1
	Lund	292,59	1 887	1	-	1	1
	Heskestad	206,36	1 117	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.			
				Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	
2. Egersund		1 298,02	13 627	3	1	7	3
	Egersund, Ladested	0,32	3 217	3	1	2	-
	Egersund	207,57	2 638	-	-	1	-
	Ogne	107,57	1 099	-	-	1	1
	Helleland	143,26	1 308	-	-	1	1
	Bjerkreim	693,29	1 757	-	-	1	
	Nærbø	60,31	1 812	-	-	-	-
	Varhaug	85,70	1 796	-	-	1	1
3. Sandnes		1 955,84	17 092	5	-	8	5
	Sandnes, Ladested..	0,81	2 607	3	-	1	-
	Høiland	170,63	4 221	-	-	2	1
	Klep	128,49	2 599	-	-	1	1
	Time	184,71	2 854	1	-	1	1
	Gjesdal	218,04	1 784	1	-	1	1
	Hole	109,58	1 094	-	-	1	1
	Fossan	1 143,58	1 933	-	-	1	
4. Stavanger Stads- fysikat	Stavanger, Kjøbstad	6,26	29 877	17	6	26	-
5. Stavanger		228,16	9 994	1 ¹⁾	-	5	5
	Hetland	114,97	5 613	-	-	2	3
	Haaland	85,24	3 253	-	-	2	1
	Mosterø	27,95	1 128	-	-	1	1
6. Finnø		1 521,19	10 524	3	-	8	8
	Rennesø	40,82	1 071	-	-	1 ²⁾	1
	Finnø	42,43	1 389	1	-	1	1
	Strand	195,58	2 204	1	-	1	1
	Aardal	505,26	812	-	-	1	1
	Hjelmeland	535,06	2 011	1	-	1	1
	Fister	42,56	882	-	-	1	1
	Nerstrand	122,04	1 400	-	-	1	1
	Sjernerø	37,44	755	-	-	1	1
7. Sand		2 495,48	9 449	1	-	7	7
	Jelse	257,27	2 123	-	-	2	2
	Sand	213,78	1 402	1	-	1	1
	Suldal	1 219,46	2 066	-	-	2	2
	Sande	514,20	1 554	-	-	1	1
	Vikedal	290,77	2 304	-	-	1	1
8. Karmøen		447,22	13 821	2	-	9	5
	Skudeneshavn, Ladested	0,48	1 145	1	-	1	-
	Kopervik, —	0,36	981	1	-	1	-
	Skudenes	68,29	2 659	-	-	2	1
	Aakre	32,35	2 276	-	-	1	1
	Avaldsnes	150,76	4 262	-	-	2	1
	Bokn	46,92	761	-	-	1	1
	Tysvær	148,06	1 737	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Stavanger By. ²⁾ Jordmoderen i Rennesø fungerer ogsaa som Jordmoder og Hjælpevaccinatrice i en Del af Mosterø Herred.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
9. Haugesund ¹⁾).		404,21	15 357	4	2	6	4
	Haugesund, Kjøbstad	0,91	7 693	4	2	3	.
	Skaare	73,15	2 618	-	-	²⁾ 1	1
	Torvestad	31,08	2 041	-	-	1	2
	Skjold	168,73	1 910	-	-	1	1
	Vass	130,34	1 095	-	-		

¹⁾ Til Haugesund Lægedistrikt hører Sveen og Vikebygd Herreder af Søndre Bergenhus Amt, af tilsammen 214,23 km.² Størrelse med 2 922 tilstedeværende Indbyggere; Distriktet i det Hele udgjør saaledes 618,44 km.² med 18 279 Indbyggere. ²⁾ Jordmoderen for Torvestad og Skaare bor i Haugesund.

Sundhedstilstanden var i det Hele taget nogenlunde tilfredsstillende. Skarlagensfeber forekom dog hyppigere end vanligt i de senere Aar, og Mæslinger optraadte epidemisk, fornemmelig i Stavanger By og de nordlige Kystdistrikter. Ialt er der af epidemiske Sygdomstilfælde anmeldt 9 764, hvoraf 286 med dødelig Udgang, mod henholdsvis 9 287 og 269 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 1 945 eller 15,1 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (128 600). Aaret forud var Dødeligheden 14,3 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 124 og 125, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 29 Tilfælde, hvoraf 3 dødelige. 22 sees at være behandlet paa Sygehusene i Stavanger By. I Egersund Distrikt indtraf et let, men forøvrigt noksaa tvivlsomt Tilfælde, i Sandnes Ladested 2, i Stavanger By 14, i Nerstrand (Finnø Distrikt) 1, samt paa Foldøen i Jelse (Sand) 1; Sygdommen forekommer ofte paa denne Ø, sandsynlig som Følge af Infektion af Drikkevandet, idet man ikke sørger for at hindre Tilsig af Overfladevand til Brøndene. (Østvold). I Karmøen forekom 1 Tilfælde paa Eide i Avaldsnes og 2 paa Veia i Aakre; paa sidstnævnte Gaard havde man kort forud for Sygdommens Optraaden ryddet op i et Kot, der ikke havde været benyttet i aarevis; saavel her som paa den førstnævnte Gaard havde der for en Del Aar tilbage været Tilfælde af Nervefeber. De resterende 2 Tilfælde var hos hjemkomne Amerikanere, der var blevet smittede paa Reisen. (O. H. Dietrichson). I Haugesund Distrikt indtraf 1 Tilfælde i Byen, 3 hos en Familie i Skjold og 1 i Skaare. I sidstnævnte Herred laa det smittede Hus, der beboedes af en Garver, ved en liden Elv et Par Hundrede Meter fra Sjøn; uagtet der var nedlagt Forbud mod at tømme den Syges Exkrementer i Elven, blev et Par Mænd paa en Baad fra Tysnes, der havde forsynet sig med Vand fra denne Elv, syge efter Hjemkomsten. Vidals Prøve gav i samtlige Tilfælde positivt Resultat. (Caspersen).

Af **Skarlagensfeber** forekom spredte Tilfælde i de fleste Distrikter; en liden Epidemi optraadte i Januar paa Gaardene Steinberg, Saurdal og Mageland i

Lund (Sogndal Distrikt); Smitten var den foregaaende Høst bragt til Gaarden Eig med Folk, som havde været paa Stavanger Marked. I denne By havde Sygdommen epidemisk Udbredning, fornemmelig i Slutningen af Aaret. Forløbet var som Regel let og uden Komplikationer. Fra Haugesund anføres: I Vass indtraf et Tilfælde paa en meget afsides liggende Husmandsplads, hvor Konen i Huset modtog Søm; antagelig som Følge heraf blev 6 Børn i en Familie, for hvem hun havde syet, smittet; senere forekom der 3 Tilfælde paa Omsøsen hos en Landhandler, hvem det blev paalagt at holde sig isoleret fra sin Husstand samt sørge for, at ingen af Familiens øvrige Medlemmer fik Adgang til Butiken, indtil de Syge ansaaes smittetfri, og Huset var desinficeret; Paalægget blev imidlertid ikke overholdt. (Caspersen).

Af **Mæslinger** er de fleste Tilfælde anmeldt fra Byerne Sandnes, Stavanger og Haugesund. Sygdommen var dog ogsaa særdeles hyppig i Bygderne i Karmøen og Haugesund Distrikter.

Difteri havde størst Udbredning i Sandnes Distrikt, hvor de fleste Tilfælde forekom i Klep, dernæst i Høiland og Høle. Paa Klep Folkehøiskole, hvor Sygdommen var forekommet Aaret forud (jfr. Medicinalberetningen for 1903), indtraf i Januar 8 Tilfælde foruden 2 andre i Skolens umiddelbare Nærhed. Af dennes Personale, der bestod af 96 Individer, blev derfor de 88 Friske injiceret 28de Jan. (ca. 333 I-E pro persona). Efter dette indtraf der, foruden et Tilfælde et Par Dage efter Injektionen, 6 Tilfælde fra 16de Febr.—7de Marts, da der paanyt foretoges Indsprøjtning hos samtlige, der ikke havde haft Sygdommen (denne Gang ca. 667 I-E pr. Individ). Siden iagttoges ikke flere Tilfælde. Blandt 3 Angrebne inden en Familie i Høiland var den ene blevet injiceret 14de Jan. og indsygnede 28de Febr. (H. Lund). I Karmøen optraadte 9 Tilfælde i Førlandsbygden i Tysvær samt 2 paa Velle i Avaldsnes, begge Steder sandsynlig foranlediget ved Smitteimport fra Haugesund. Profylaktiske Injektioner anvendtes med udmærket Resultat; saaledes gik i et fattigt Hjem, hvor et af Børnene var angrebet, de Øvrige i den store Flok fuldstændig fri, uagtet de den hele Tid færdedes om hverandre og fik stelle sig, som de vilde. Man nærer derfor ikke længer nogen synderlig Frygt for selve Sygdommen, men derimod for den langvarige Isolation, 2—3 Uger efterat al Halsaffektion er forsvunden. (O. H. Dietrichson). I Haugesund Distrikt forekom foruden en Del Tilfælde i Byen og Omegnen 3 i Vass; disse var en Mand, der kom syg hjem fra Exercits paa Malde, hvor han under en Udmarsch havde delt Seng med en Kamerat, der havde Ondt i Halsen; efter Hjemkomsten smittede han sine 2 Børn, hvoraf det ene døde. (Caspersen).

Af **Variola vaccina** (naturlige Kopper fra Ko) iagttoges et Tilfælde i Sogndal Distrikt hos en Budeie, der umiddelbart efter at have plukket Stikkelsbær, hvorunder hun stak sig paa Tornene, melkede en Ko, som havde Sygdommen; Smitten blev derved indpodet i Tornestikkene paa begge Haandrygge og Forarme, hvor der udviklede sig meget smukke Pustler. (Wingard). I samme Distrikt forekom i Aaensire en liden Epidemi af **Impetigo contagiosa**. 2 Tilfælde af **Miltbrand**, overført fra Dyr, indtraf i Karmøen Distrikt; de forløb heldig, uagtet den ene, en ca. 82 Aar gammel Mand, havde pastøst Ødem i hele Armen og Pustler opover til Albuen. (O. H. Dietrichson).

Af **Fnat** anmeldtes ialt 41 Tilfælde, hvoraf 38 i Stavanger By. Fra Sand Distrikt anføres: Man har nu ogsaa i Øvre Suldal, hvor der fremdeles indtraf nogle faa Tilfælde, faaet Respekt for Sygdommen, saa angrebne Skolebørn strax bortvises fra Skolen. (Østvold).

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	29	3	29	1	4	4	1	-	1	1	2	5	6	4	-
Skarlagensfeber	352	8	352	36	4	7	6	6	1	4	9	17	51	115	96
Mæslinger	928	32	928	8	9	33	137	110	26	19	4	37	70	100	375
Difteri (Croup)	136	9	136	24	18	10	5	8	8	2	14	6	19	21	1
Blodgang	2	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	18	6	16	-	5	4	1	-	-	1	1	-	1	1	2
Pyæmi, Septhæmi	22	7	18	5	-	2	-	2	2	2	1	1	1	-	2
Rosen	131	10	131	16	15	21	17	7	10	6	8	7	8	7	9
Røde Hunde	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	62	-	62	13	2	9	8	4	4	3	2	4	-	6	7
Kusma	37	-	37	6	12	10	1	-	-	2	-	-	1	3	2
Kighoste	288	12	279	14	31	14	11	13	17	12	12	11	32	28	84
Akute Katarrer i Aandedrætsorg.	4370	73	4363	448	897	741	413	281	199	121	101	157	222	372	411
Influenza	862	13	862	73	71	415	159	46	8	4	4	6	20	28	28
Lungebetændelse	558	43	555	45	102	115	72	50	26	19	13	11	23	38	41
Pleurit	223	5	223	18	19	23	26	20	17	18	17	14	21	10	20
Gigtfeber	194	12	193	27	25	19	12	22	19	11	11	9	7	12	19
Koldfeber	11	-	11	1	-	1	-	-	-	1	2	-	-	1	5
Akut Diarré (Kolerine)	1530	52	1527	84	168	135	115	95	112	155	181	172	135	89	86
Skjærbug	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	8	-	8	3	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9764	286	9734	823	1385	1566	984	665	450	381	383	457	617	835	1188

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Sogndal.		Egersund.		Sandnes.		Stavanger Stads-fysikat.		Stavanger Læge-distrikt.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	1	-	2	1	14	2	-	-	1	-	1	-	5	-	5	-
Skarlagensfeber	29	2	6	-	-	-	254	5	14	-	1	-	26	-	8	1	14	-
Mæslinger	-	-	2	-	161	9	447	7	11	-	15	-	14	-	16	2	262	14
Difteri (Croup)	-	-	1	-	79	5	13	2	13	-	1	-	-	-	11	1	18	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Barselfeber	3	3	1	1	4	1	6	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1
Pyæmi, Septhæmi	3	1	1	1	-	-	5	-	4	4	-	-	2	-	1	1	6	-
Rosen	3	-	4	-	13	2	73	5	2	-	1	-	8	-	17	3	10	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	4	-	7	-	6	-	37	-	1	-	1	-	-	-	2	-	4	-
Kusma	-	-	1	-	-	-	23	-	-	-	1	-	1	-	5	-	6	-
Kighoste	4	-	30	3	2	-	243	9	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorg.	67	2	107	13	255	7	2883	26	9	9	29	2	75	3	335	1	610	10
Influenza	15	-	28	3	92	1	487	5	11	2	5	-	9	-	1	-	214	2
Lungebetændelse	10	-	62	4	70	7	217	13	3	3	15	4	12	2	67	5	102	5
Pleurit	5	-	30	-	19	1	79	2	-	-	7	-	21	1	16	-	46	1
Gigtfeber	1	-	6	-	18	1	98	4	1	-	5	3	6	-	14	1	45	3
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	5	4	74	1	119	1	946	25	5	3	7	-	29	-	90	5	255	13
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	149	12	361	26	841	36	5842	105	74	21	90	9	205	6	600	21	1602	50

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:						
		2	3	4	6	7	8	9
		Egersund.	Sandnes.	Stavanger Stads- fysikat.	Finne.	Sand.	Karmøen.	Hangesund.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	18	-	1	15	-	-	2	-
Syfilis, konstitutionel	100	4	1	74	1	-	-	20
— hereditær	3	-	-	3	-	-	-	-
Gonorré, Uretrit	353	9	9	265	2	2	7	59

Tuberkulose. Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme inden Amtets Distrikter hidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se ogsaa Generalberetningen. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 18,8 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 23,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 17,5 pCt. og 23,1 pCt., for Bygderne 19,9 pCt. og 23,3 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 128. Fra Sogndal skrives: Om der end ved det hygieniske Tilsyn kan være enkelte sure Miner at se en Gang imellem, saa retter man sig dog altid efter de givne Paabud. (Wingard). I Stavanger By er der i Aarets Løb foretaget 100 Desinfektioner i Hjem ved Dødsfald eller Flytning. — Det i forrige Medicinalberetning omtalte, private Tuberkulosefond har nu en Kapital af ca. Kr. 32 000; deraf er ca. Kr. 12 000 anvendt til Indkjøb af en Sportsstue i Bjerkreim, hvor i 2 Sommermaaneder 9 ubemidlede Patienter af begge Kjøen blev forpleiet med gunstigt Resultat. (Zimmer). I Sand Distrikt har Antallet af Tæringssyge i Aarene 1901—04 inden Herrederne været følgende:

	1901.	1902.	1903.	1904.
Sand	10	4	7	2
Saude	16	4	3	2
Suldal	8	9	8	2
Vikedal	8	14	7	6
Jelse	10	4	2	4
Tilsammen	52	35	27	16

Desinfektion foretoges efter alle Dødsfald af denne Sygdom, og man er som Regel forsigtig med det Ophostede; Spyttbakker er forlængst indført i alle Skoler; man har ogsaa lagt Mærke til, at de Yngre har søgt at bøde paa enkelte uforbederlige, gamle Folks Spytning ved at hænge op Aviser ved Sengen; disse bliver saa efterhvert brændt. (Østvold). Distriktslægen i Karmøen har, eftersom Beretningerne angaaende Befolkningens Smittefrygt i de forskellige Egne er divergerende, formaaet en yngre, intelligent Gaardbruger, som selv lider af Tæring, til at udtale sig herom. Denne anfører saaledes bl. a.: «At Folk i vore Bygder

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberku- løse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøn- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Sogndal	31	10	29	10	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Egersund	84	17	76	16	1	-	-	-	5	1	2	-	-	-
Sandnes	141	31	125	31	1	-	1	-	6	-	4	-	4	-
Stavanger Stads- fysikat	456	89	453	89	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-
Stavanger Læge- distrikt	73	25	73	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finnø	61	23	58	23	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Sand	56	25	56	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karmøen	76	21	74	21	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Haugesund	122	39	115	35	-	-	-	-	4	2	2	1	1	1
Stavanger Amt..	1100	280	1059	275	2	-	1	-	22	3	9	1	7	1
Deraf i Byer ...	592	123	575	121	1	-	-	-	8	2	4	-	4	-
— Bygder..	508	157	484	154	1	-	1	-	14	1	5	1	3	1

nærer en overdreven Frygt for Tæringssmitte, er noget som vi, der har Sygdommen, paa mange Maader har faaet erfare. Det er især blandt de Unge, denne Frygt hersker. For en Del Aar tilbage var Tæring her ikke betragtet som nogen farlig Smittesygdom, og Folk omgikkes uden Frygt de Syge og var i deres Hjem. Men nu, efterat Kampen mod Sygdommen er optagen med større Alvor blandt os, og Folk har faaet Oplysning om Tuberkulosen som en virkelig Smittesygdom, er ogsaa Frygten for den bleven saa meget større. Nu er man især ræd for at komme ind i de Huse, hvor Tæringssyge opholder sig. Thi det er ikke alene Spyttet, som betragtes som Smittekilde, men ogsaa den Syges Aandedræt, og vi har seet, at Folk har holdt for Mund og Næse, naar de har været inde i et saadant Hus. Det kan ogsaa være ondt at faa den nødvendige Arbeidshjælp i Huset, og trænger den Syge at vaages over, har det ikke været let at faa Folk dertil». I det forløbne Aar har en Del paa disse Kanter været paa Lyster, og det er ofte glædeligt at se Resultatet deraf. Det er ikke alene den enkelte Syge, hvem Bedringen kommer tilgode; ogsaa Andre faar Forstaaelse af Nyttens ved Sanatorieophold, saa Syge itide kan komme under forandret Regime. (O. H. Dietrichson).

Af Blegspot og Anæmi, der ikke sjelden var kompliceret med Ulcus ventriculi, kom adskillige Tilfælde under Behandling i Sogndal Distrikt. Disse Syge var saagodtsom udelukkende gifte Kvinder fra Landsbygden, og hos det overveiende Antal syntes Sygdommen at være begrundet i ligefrem Overanstrengelse; thi selv for bedrestillede Gaardbrugere paa disse Kanter er det ofte ganske umuligt at skaffe fornøden Arbeidshjælp, da næsten al Ungdom udvandrer til Amerika. Den uundgaaelige Følge heraf er, at Husmoderen anstrenger sig over Evne, særlig

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal.....	56	19	12	44
Sogndal Ladested	1	-	-	1
Bygder	55	19	12	43
Egersund.....	165	14	26	139
Egersund Ladested	46	2	7	39
Bygder	119	12	19	100
Sandnes.....	194	32	36	158
Sandnes Ladested	35	6	12	23
Bygder	159	26	24	135
Stavanger Stadsfysikat	458	91	105	353
— Lægedistrikt	89	21	21	68
Finnø	75	23	9	66
Sand	84	25	6	78
Karmøen	191	21	21	170
Skudeneshavn Ladested.....	17	3	2	15
Kopervik —	18	5	2	16
Bygder	156	13	17	139
Haugesund	180	34	50	130
Haugesund By	112	13	39	73
Bygder	68	21	11	57
Stavanger Amt.....	1492	280	286	1206
Deraf i Byer	687	120	167	520
— Bygder	805	160	119	686

naar Børneflokken er stor. (Wingard). Ogsaa i Karmøen Distrikt, som ellers i Landet, er Blodfattigdom og Fordøielsesuordener en Folkesygdom; Hovedaarsagen er vel Kampen for Tilværelsen og dernæst de tidlige Giftermaal, langvarig Diegivning, uhensigtsmæssig tillavet Mad, formegen Kaffe og forlidet Melk etc. (O. H. Dietrichson).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Sandnes Distrikt (særlig i Time og Klep) har der været forpleiet 80—90 Personer, de fleste fra selve Amtet, fornemmelig Stavanger By, samt nogle faa fra Lister og Mandal Amt. Da Antallet af disse Syge stadig øger, er det ofte vanskeligt at skaffe Plads i privat Forpleining. (H. Lund).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 205 saadanne, nemlig i Sogndal 4, Egersund 26, Sandnes 13, Stavanger By 89, Stavanger Lægedistrikt 2, Finnø 7, Sand 6, Karmøen 6 og Haugesund 52. Indikationer og Udfald vil sees af Tabellen paa næste Side.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perforation.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer ..	127	-	126	2	-	-	-	11	¹⁾ 9	²⁾ 2	-	-	-
Bækkensneverhed	14	³⁾ 1	12	3	1	1	-	-	-	-	2	-	-
Barselkrampe	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	4	2	2	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Truende Livmoderbristning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	-
Blødning	-	-	-	-	1	-	1	1	-	2	-	-	3
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	11	8	3	-	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opslaaede Arme	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Tilsammen	156	1	150	8	17	11	6	13	10	4	2	1	13
	157		158			17			14		3		

¹⁾ 5 af disse forløstes ved Tang. ²⁾ 1 af disse forløstes ved Tang. ³⁾ Dødsårsag: Ileus. ⁴⁾ Døde 14 Dage efter Operationen; Dødsårsag ukjendt.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Sogndal	156	4	96	8	-	2	3	-
Sogndal Ladested	5	-	5	-	-	-	-	-
Bygder	151	4	91	8	-	2	3	-
Egersund	408	14	196	32	7	1	4	-
Egersund Ladested	83	3	42	8	2	-	-	-
Bygder	325	11	154	24	5	1	4	-
Sandnes	528	12	253	38	4	5	6	1
Sandnes Ladested	93	3	45	14	2	2	2	1
Bygder	435	9	208	24	2	3	4	-
Stavanger Stadsfysikat	1035	21	478	100	5	-	6	-
— Lægedistrikt ..	315	7	136	27	1	-	6	-
Finnø	283	4	177	5	1	1	7	2
Sand	205	8	161	10	2	-	4	-
Karmøy	394	8	212	20	5	2	5	-
Skudeneshavn Ladested	31	2	17	-	-	-	-	-
Kopervik —	34	1	22	2	1	-	2	-
Bygder	329	5	173	18	4	2	3	-
Haugesund	653	16	269	60	3	4	4	1
Haugesund By	302	7	132	36	2	1	3	-
Bygder	351	9	137	24	1	3	1	1
Stavanger Amt ¹⁾	3890	89	1945	296	28	15	44	3
Deraf i Byer	1583	37	741	160	12	3	13	1
— Bygder	2307	52	1204	136	16	12	31	2

¹⁾ Tallene for Sveen og Vikebygd Herreder, der ligger i Søndre Bergenhus Amt, er ikke medregnet i Summen for Amtet, men er medtaget for Lægedistriktet.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 945 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 50,0.

Paa Barselseng døde ifølge Presternes Opgaver 15 Kvinder; Lægerne har opgivet, at 6 døde af Barselfeber, 3 af Blødning, 1 af Livmoderbristning og 1 af Graviditas extrauterina.

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	280	120	160
Alderdomssvaghed	204	69	135
Kræft (Cancer og Sarkom)	109	38	71
Organisk Hjertesygdom	82	37	45
Tuberkulose udenfor Lungerne	79	35	44
Akute Katarrher i Aandedrætsorganerne	73	38	35
Hjerneslag	69	27	42
Medfødt Svaghed	54	38	16
Akut Diarré (Kolerine)	52	36	16
Lungebetændelse	43	25	18

Med Hensyn til **Veirliget** var i Henhold til en fra Sogndal indsendt meteorologisk Oversigt den aarlige Middelvarme normal, nemlig 7° C.; Nedbøren var 159 mm. under den vanlige, som er 1 297 mm., og Nedbørdagenes Antal 245, hvoraf 42 med Taage. — Udbyttet af Høsten angives at have været gennemgaaende godt med Undtagelse af Frugthøsten, som dog endnu ikke spiller nogen væsentlig Rolle.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Sogndal Distrikt synes Ædruelighed og Sædelighed at staa høit, men Renligheden er det mangededs mindre godt bevent med. Befolkningen saavel inde i Landet som ude ved Kysten er noisom, flittig og energisk, særlig med Hensyn til Dyrkningen af sine tungbrugte Jordlapper. Det mest benyttede Brødkorn er Havre, som dyrkes overalt og med nogen Tilsætning af Poteter for en væsentlig Del anvendes til Fladbrød. Paa Gaardene forbruger man omtrent al sin Melk selv; dog spiller ogsaa Kaffe en ikke liden Rolle, om den end tillaves temmelig tynd til dagligt. (Wingard).

I Stavanger By er der ifølge Opgave fra Stadsingeniørkontoret i Aarets Løb af nye Gader oparbejdet 300 løbende Meter, og af nye Kloaker 523 Meter; der byggedes 70 nye Huse. — Arbejdsforholdene har gennemgaaende været gode, idet Fabrikerne stadig sysselsætter en stor Arbejdskraft. Tømmere har haft god Beskæftigelse ved Husbygning, da den imødesede Murtvangslov paa-skyndede Byggevirksomheden. Løsarbejdere havde dog som vanligt mindre Arbejde i Vintermaanederne. (Zimmer).

I Sand Distrikt var paa Grund af det gode Aar Arbejdslønningerne høie og Livsvilkårene gode. Sandsen for bedre Boliger er i stadig Fremgang, ligesaa Renlighedssandsen; dog ligger denne endnu noget tilbage i de fra Fjerdene fjernere liggende Strøg. Kun forholdsvis Faa reiser ud for at lære Noget og tage Lærdom med hjem. En Del af de kvikkeste og mest energiske unge Folk drager til Byerne eller til Amerika, og blot en liden Brøkdel kommer tilbage for at slaa sig ned i Bygden. (Østvold).

Fra Karmøen Distrikt anføres: Reglerne om Renhold i Skoler etc. har nu virket saa længe, at den er gennemført overalt. De Ældre synes nok, det er

en unødvendig Vaskning og Luftning. Fremgangen i denne Retning har derfor fornemmelig Skolelærerne megen Ære af. Flere Steder er der bygget Bedehuse, som benyttes til forskellige Forsamlinger og Møder, hvorved Skolelokalerne mere og mere kun anvendes til sit særegne Øiemed. (O. H. Dietrichson).

Fra Haugesund meddeler Tandlæge B. Housken, at Sygdomme i Tandkjødet, paa Grund af ringe Sands for at holde Tænderne rene, synes at være meget udbredt; han har iagttaget mange langt fremskredne Tilfælde af Pyorrhoea alveolaris.

Sygehuse. Paa Egersund Sygehus behandlede 40 Patienter. I Stavanger er Byens kommunale Sygehus samt Amtssygehuset beliggende. For epidemiske Sygdomme benyttes Bjergsted Lazaret; endvidere er der en privat Klinik samt et katholsk Sygehus (St. Franciscus's Hospital). I Aakre og Skudeneshavn (Karmøen) er der for Vaarsildafgiftsfondets Regning leiet Sygehuse, der kun bruges i Fisketiden. I Kopervik er der Isolationslokale med Desinfektionsanstalt. I Skaare Herred, lige ved Haugesund Bys Grændse, findes et Vaarsildfondet tilhørende Sygehus, hvor et Par Stuer er overladt Haugesunds Fattigvæsen til Afbenyttelse; udenfor Fisketiden benyttes eventuelt de øvrige Rum som Isolationslokale for smitsomme Sygdomstilfælde inden Haugesunds Kommune.

Sygepleie. I Kopervik (Karmøen) har den af en privat Forening ansatte Pleierske allerede skabt Forstaaelse for sin gavnlige Gjerning; hun er forpligtet til paa Distriktslægens Forlangende at pleie ogsaa smitsomme Syge, som indlægges i Isolationslokalet. — I Aakre er der stiftet en lignende Forening, som har antaget en for Gjerningen skikket Pige fra Bygden og sendt hende til Bergens Sygehus for at uddannes. (O. H. Dietrichson).

Badeindretninger. Ved Sygehuset i Egersund findes Varmtbad med Douche, aabent 1 Gang i Ugen; ved Fayancefabriken sammesteds varmt Bad og Dampbad for dens Funktionærer og Arbeidere; desuden er der et offentligt Sjøbadehus. I Sandnes Distrikt er der i Forbindelse med Uldvarefabriken paa Aalgaard i Gjesdal et Badehus for Arbeiderne og deres Familier. I Stavanger By er ved Varmtvandsbadet leveret 62 Gytjebad, 49 Furunaalsbad, 2 246 Dampbad, 8 818 Karbad, 498 Bassinbad, 216 graderet Douche, 247 kold Douche, samt 5 649 Bad à 10 Øre i Folkebadet. Ved Koldtvandsbadet paa Strømstenen er solgt 7 017 Billetter. I Skudeneshavn er et lidet Badehus for Sjøbad og varme Karbad samt en privat Badstue. I Haugesund er der en Badeanstalt i Forbindelse med Dampvaskeriet.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Tabellen paa næste Side giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vakcinerede.

Sundhedskommissioner. I Stavanger By har Sundhedsvæsenets Desinfektor foretaget Renselse i 202 Hjem, foruden de tidligere nævnte Desinfektioner for Tæring. — Til bakteriologiske Undersøgelser for denne Sygdom samt for Difteri og Tyfoidefeber er udbetalt Kr. 322,00. — Andragender om Anlæg af Fabriker for Tilvirkning af Sildemel inden Byen en blevet afslaaet. — Svinehold er som Regel negtet inden den bebyggede Del af Byen og er kun enkelte Gange blevet tilladt i dens Udkanter. — Byens Melkeforsyning foregaar mere og mere fra Meieribolag, hvorved Kontrol under epidemiske Sygdomme i Landdistriktet vanskeliggjøres. — I Anledning af en fra Overlægen ved Byens Sygehus indløben Meddelelse om, at 29 pCt. af de Indlagte var befængt med Lus, har Sund-

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.
Stavanger Amt	89	2767
Sogndal	¹⁾ 3	144
Egersund	²⁾ 11	330
Sandnes	³⁾ 13	412
Stavanger Stadsfysikat	13	361
— Lægedistrikt	⁴⁾ 8	213
Finnø	⁵⁾ 3	100
Sand	⁶⁾ 3	215
Karmøen	⁷⁾ 13	436
Haugesund	⁸⁾ 22	556

¹⁾ Sogndal Ladested 2, Sogndal 1. ²⁾ Egersund Ladested 5, Egersund Herred 1, Helleland 1, Bjerkreim 1, Nærbø 1, Varhaug 1, Øgne 1. ³⁾ Sandnes 2, Høiland 2, Klep 2, Time 6, Fossan 1. ⁴⁾ Hetland 7, Haaland 1. ⁵⁾ Nerstrand 1, Strand 1, Finnø 1. ⁶⁾ Sand 1, Jelse 2. ⁷⁾ Aakre 3, Skudenes 1, Tysvær 2, Kopervik 3, Bokn 1, Avaldsnes 2, Skudeneshavn 1. ⁸⁾ Haugesund 16, Skaare 3, Torvestad 1, Skjold 1, Vass 1.

hedskommissionen givet Skolerne Paalæg om, at Eleverne hyppig bades og efter-sees, samt at anmelde eventuelt forekommende Tilfælde til Hjemmene og af disse kræve Renlighed og Eftersyn. (Zimmer).

Kvaksalveri udøves fremdeles i Haugesund af en Fotograf og i Skjold af en Landhandler. (Caspersen).

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder eller Dele deraf.	Flade indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinører.
Søndre Bergenhus Amt		15606,40	132 687	35	81	65
Sveen Herred ¹⁾		130,84	1 847	-	2	1
Vikebygd — ¹⁾		83,39	1 075	1	2	1
1. Indre Søndhordland		1 094,72	8 282	2	6	4
Skaanevik		588,27	2 894	1	3	1
Etne		318,01	2 044	-	1	1
Fjelberg		188,44	3 344	1	2	2

¹⁾ Hører til Haugesund Lægedistrikt.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder eller Dele deraf.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatører.
2. Ytre Søndhordland		602,51	10 416	4	14	8
	Stord	135,34	2 293	4	3	1
	Valestrand	58,81	993	-	3	1
	Finnaas	225,15	4 736	-	5	4
	Fitjar	183,21	2 394	-	3	2
3. Tysnes		1 042,50	9 040	3	7	7
	Tysnes	260,59	4 215	2	3	3
	Kvinnherred	781,91	4 825	1	4	4
4. Indre Hardanger ..		5 554,45	9 958	4	7	6
	Ullensvang	2 583,94	5 311	3	3	2
	Ulvik	841,42	1 535	1	1	1
	Granvin	189,04	1 227	-	1	1
	Eidfjord	1 269,20	1 077	-	1	1
	Røldal	670,85	808	-	1	1
5. Ytre Hardanger ..		877,34	7 758	4	4	4
	Strandebarm	108,87	1 592	1	1	1
	Varaldsø	81,58	803	-	1	1
	Jondal	233,07	2 001	1	1	1
	Viker	453,82	3 362	2	1	1
6. Voss		2 073,52	11 942	3	3	2
	Voss	928,01	7 850	3	1	-
	Ævanger	590,55	2 092	-	1	1
	Vossestranden	554,96	2 000	-	1	1
7. Søndre Midthordland		995,43	15 050	6	6	7
	Fuse	102,31	1 069	1	2	2
	Haalandsdalen	102,53	628	-	-	
	Strandvik	160,81	1 795	-	-	
	Os	411,75	5 009	3	2	2
	Fane	218,03	6 549	2	2	3
8. Nordre Midthordland		433,22	19 808	¹⁾ 2	8	5
	Sund	94,40	2 172	-	1	1
	Austevold	82,47	2 368	-	2	2
	Fjeld	141,20	3 281	-	2	1
	Askøen	93,78	7 360	²⁾ 1	2	1
	Aarstad	21,37	4 627	-	1	-
9. Osterøen		1 561,93	17 276	3	10	9
	Haus	200,13	5 036	1	2	2
	Bruvik	392,26	4 243	1	3	2
	Hosanger	804,09	3 455	-	3	2
	H a m m e r	90,27	2 888	1	1	3
	Aasene	75,18	1 654	-	1	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Bergen. ²⁾ Praktiserer ikke.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder eller Dele deraf.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakter.
10. Alversund		242,79	7 323	¹⁾ 1	5	5
	Alversund	105,58	3 108	-	2	2
	Herlø	112,33	3 322	-	3	2
	Hjelmens Sogn af Manger	24,88	893	-	-	1
11. Lindaas		913,76	12 912	2	9	7
	Rest af Manger	94,18	4 267	1	3	1
	Lindaas	276,52	6 422	1	5	5
	Masfjorden	543,06	2 223	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Bergen.

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som ganske tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomstilfælde anmeldtes ialt 3 403, hvoraf 283 dødelige; Aaret forud var Tilfældenes Antal 3 118, men Antallet af Dødsfald det samme.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 903 eller 14,0 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (135 700). I 1903 var Dødeligheden 14,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 136 og 137, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** forekom ialt 96 Tilfælde, hvoraf 9 endte dødelig. — I Indre Søndhordland indsygnede paa Handelsstedet Sunde i Holmedal en Pige, lige efterat hun var kommen hjem fra et Ophold i Haugesund; et andet Tilfælde indtraf lidt senere paa Tveit, i Nærheden af Sunde. — Fra Ytre Søndhordland er anmeldt et enkelt Tilfælde; ligesaa et fra Lothe i Kinservik (Indre Hardanger). — I Tysnes vedvarede den i forrige Beretning omtalte Epidemi paa Hovland, men med mindre Ondartethed. Om Høsten indsygnede paa Helvik i Kvinnherred 2 Mænd, som kort forud var kommen hjem fra en Tur med sin Skøite; de havde i Haugesund forsynet sig med Vand fra en liden Elv søndenfor Byen; i et Hus længere oppe ved denne Elv forekom der ved den Tid Nervefeber. (F. Mørch). — Fra Voss er anmeldt 8 Tilfælde, samt et lignende Antal fra Fane (Søndre Midthordland); i sidstnævnte Distrikt indtraf det første Tilfælde paa Kraakenes, antagelig foranlediget ved Nydelse af inficeret Melk i Bergen; i Marts optraadte en liden Epidemi paa Flesland, idet en Pige, der havde gennemgaaet Sygdommen i Bergen, efter Hjemkomsten smittede 3 inden sin egen Familie; gjennem Melk overførtes Sygdommen til Arbejdere ved Glasværket; Brønden paa Gaarden blev oprenset og Melketrafiken standset, hvorefter ingen flere Tilfælde indtraf. (J. Smitt). — Paa Askøen (Nordre Midthordland) forekom 3 Tilfælde; et paa Kleppetø, foraarsaget ved Drikkevand fra en Bæk med Tilsig fra gjødslet Mark; et paa Drotningvik var sandsynlig smittet i Bergen; det tredie indtraf paa Kolevaag og skyldtes antagelig Infektion under Spredning af Gjødse; samme Aarsag havde rimeligvis ogsaa et Tilfælde

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber.....	96	9	96	3	5	8	8	13	5	12	12	12	7	8	3
Skarlagensfeber	181	2	181	7	14	3	1	21	45	8	6	15	14	20	27
Mæslinger.....	229	32	214	33	69	18	20	30	14	8	3	14	-	2	3
Difteri (Croup).....	186	6	186	22	17	8	7	10	29	14	8	5	11	25	30
Blodgang	4	-	4	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	13	3	12	2	-	1	1	-	-	2	-	2	-	-	4
Pyæmi, Septhæmi	30	16	27	3	2	2	2	1	4	3	-	1	6	1	2
Rosen	76	7	76	4	5	10	9	4	10	4	8	2	5	9	6
Vandkopper	23	-	23	2	6	1	4	-	3	2	-	1	-	-	4
Kusma	40	-	40	-	15	12	2	8	1	1	-	-	1	-	-
Kighoste	86	1	86	4	1	-	1	2	1	4	15	18	17	11	12
Akute Katarrher i Aandedræts- organerne	1137	87	1109	132	165	122	161	121	96	45	56	36	62	69	44
Influenza	171	4	171	12	9	20	30	39	26	8	5	9	1	5	7
Lungebetændelse	429	79	429	48	60	58	89	63	22	24	7	12	16	18	12
Pleurit	140	8	138	13	12	7	16	15	14	7	12	14	14	7	7
Gigtfeber	109	8	109	12	15	7	16	6	10	11	9	6	2	7	8
Koldfeber	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine).....	434	20	428	28	32	29	25	48	33	36	71	52	34	25	15
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Poliomyelitis anterior acuta...	2	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	15	1	15	4	1	1	-	-	1	2	1	2	3	-	-
Tilsammen	3403	283	3348	334	428	307	393	382	314	191	213	201	193	207	185

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Sveen og Vike- bygd Herreder.		Indre Sønd- hord- land.		Ytre Sønd- hord- land.		Tysnes.		Indre Hardan- ger.		Ytre Hardan- ger.		Voss.		Søndre Midt- hord- land.		Nordre Midt- hord- land.		Ostereen.		Alver- sund.		Lindaas.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	-	-	2	-	1	-	9	-	1	-	-	-	8	-	8	1	9	-	8	2	13	1	37	5
Skarlagensfeber	18	-	4	-	14	1	2	-	6	-	11	-	3	-	29	-	17	1	60	-	9	-	8	-
Mæslinger	6	1	-	-	62	1	26	1	-	-	7	-	16	-	56	2	14	14	30	1	8	8	4	4
Difteri (Croup)	-	-	5	-	8	-	12	-	1	-	-	-	5	-	20	2	33	-	96	4	1	-	5	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	2	-	-	-	5	-	1	1	2	-	-	-	1	1
Pyæmi, Sæpthæmi	1	-	9	1	-	-	2	-	1	1	1	1	2	1	5	4	-	-	4	3	-	-	5	5
Rosen	3	1	2	1	6	-	3	1	13	-	10	-	8	-	11	1	-	-	8	2	4	-	8	1
Vandkopper	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	12	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Kusma	-	-	-	-	25	-	2	-	-	-	11	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kighoste	-	-	-	-	9	-	4	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	65	1	3	-	-	-
Akute Katarrer i Aande- drætsorganerne	16	-	23	6	17	7	20	4	205	-	138	-	31	7	274	11	41	28	280	10	31	5	61	9
Influenza	1	-	18	-	4	1	7	-	18	-	18	1	30	-	22	2	3	-	29	-	12	-	9	-
Lungebetændelse	8	2	15	6	16	5	18	4	24	6	44	4	64	5	60	8	14	9	74	17	16	6	76	7
Pleurit	3	-	6	1	6	-	6	2	19	-	13	1	14	-	26	-	1	1	35	2	3	-	8	1
Gigtfeber	2	-	9	2	5	-	5	1	20	-	15	-	18	-	20	1	2	2	9	-	1	1	3	1
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	-	-	3	2	8	-	30	1	71	3	56	2	65	1	96	-	4	4	74	3	4	3	23	1
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Poliomyelitis anter. acuta	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	9	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	60	4	97	19	184	16	146	14	385	11	338	9	280	14	636	32	142	60	778	45	105	24	252	35

paa Toft i Sund. I Fjeld havde en Fisker paadraget sig Sygdommen under Brislingfiske i Hardanger. Hos Formanden ved en Shoddyfabrik blev et Barn sygt, antagelig smittet ved at lege med Filler, der har været inficeret. (Falkenberg). — I Osterøen forekom i Begyndelsen af Aaret et Tilfælde paa Borge i Gjerstad, hvor Sygdommen var dukket op Aaret forud; senere kom en Arbejder syg hjem fra Flesland; inden hans Familie smittedes 4 Personer. Paa Mjølkeråen i Aasene indtraf 2 Tilfælde; den først Angrebne var en Tjenestepige, der sandsynlig havde paadraget sig Sygdommen under et Besøg i Hjemmet, hvor Sygdommen efter Sigende forekom. (E. Thesen). — I Alversund indtraf 8 Tilfælde paa nogle Gaarde ved Rylandsvaagen, hvor Nervefeber kan betragtes som endemisk, da den i flere Aar har forekommet her; Brøndene har rimeligvis Skylden, da de som Regel er ubeskyttede mod Tilsig af Overvand. Til Seim Sogn, hvor der optraadte 3 Tilfælde, var Smitten utvivlsomt kommen direkte fra Bergen; ligeoverfor Meierierne blev der til stor økonomisk Skade for Bygden taget strenge Forholdsregler for at hindre Sygdommens Udbredning gennem Melken. (Fretheim). Fra Ytre Bø anmeldtes 2 Tilfælde. — I Lindaas forekom Sygdommen overveiende paa Steder, hvor den har optraadt tidligere i Løbet af de sidste 4 Aar. Paa Helland i Manger samt Torsvik i Masfjorden, hvor den, saavidt vides, ikke tidligere har været, forekom henholdsvis 8 og 6 Tilfælde. Da Brøndforholdene overalt er yderst slette, bidrager vel dette til, at den stadig blusser op igjen, naar Smitten først er kommen tilgaards; hertil kommer endvidere, at de Syges Udtømmelser af Mangel paa Udhuse slaaes ud hist og her, inden Lægen har faaet Anledning til at indskjærpe de nødvendige Forholdsregler. (S. Lange).

Skarlagensfeber synes at have havt ikke liden Udbredning, men Forløbet var som Regel meget let. — Til Tindeland i den nordre Del af Vikebygd bragtes Sygdommen med et Barn fra Haugesund; senere optraadte den paa vestre Side af Aalfjorden; det varede en Tid, inden man blev opmærksom paa den, hvorfor friske og syge Børn havde gaaet om hverandre paa Skolen. (Caspersen). — I Ytre Hardanger forekom, foruden et Tilfælde i Norheimsund og et i Strandebar, nogle faa i Herand (Jondal), hvor der samtidig iagttoges en liden Epidemi af tilsyneladende simpel Angina. Om Høsten blev 5 Personer angrebne hos en Skindhandler og Garver i Øistesø (Vikør); kun hos en af disse havde Sygdommen et alvorligt Forløb med Affektion af Næsen, Taareveiene og Ørene samt en stor, periaurikulær Absces og pyæmisk Infektion. (A. Olsen). — Fra Fane (Søndre Midthordland) anføres: I November opdagedes rent tilfældig en liden Epidemi paa Midtun; de Angrebne havde saagodtsom ikke følt sig syge; ved Inspektion paa Skolen fandtes imidlertid flere Børn med stærk Afskallen, hvorfor Skolen blev lukket et Par Dage for at desinficeres. (J. Smitt). — I Osterøen optraadte Sygdommen om Sommeren paa nogle isolerede Fjeldgaarde i den nordlige Del af Stannes (Bruvik), samt i Lindaas paa et Par Gaarde i Masfjorden.

Mæslinger havde stor Udbredning, men optraadte som Regel meget mildt. — I Tysnes, hvor Sygdommen om Vaaren havde været almindelig paa Vestkanten, optraadte den atter i Slutningen af Aaret i den sydligste Del af Distriktet og udbredte sig hurtigt nordover; omtrent samtlige Børn under 15 Aar blev angrebne. (F. Mørch). — Til Varaldsø (Ytre Hardanger) blev den indført fra Bergen; der frembød sig her Anledning til at iagttage Varigheden af Inkubations- og Prodromalstadiet; det første viste sig at variere mellem 11—16 Dage og det andet fra 1—5. (A. Olsen). Paa Voss Epidemilazaret behandledes en Række Tilfælde fra Exerцерpladsen Bømoen. — I Søndre Midthordland anmeldtes de fleste Tilfælde fra Fane.

Af **Difteri** kjendes ialt 149 Tilfælde, hvoraf 6 Dødsfald. -- I Ytre Søndhordland indtraf 5 Tilfælde i Ølen paa Eide, Espeland og Frønsdal. Serum anvendtes i alle Tilfælde. — I Ulvik (Indre Hardanger) indsygnede en Handelsreisende, der sandsynlig var smittet i Bergen; Helbredelse indtraadte efter gjentagne Injektioner. — Paa Kismul i Fane (Søndre Midthordland), hvor der forekom et Tilfælde, injiceredes Husets samtlige Beboere. — I Nordre Midthordland indtraf de fleste Tilfælde i de nærmest Bergen liggende Trakter af Askøen og Aarstad; i Sund forekom 10 Tilfælde paa Hamre og Børnes; i Austevold viste Sygdommen sig paa Djupevaag og Stenevik, Nabogaarde til Salthellen, hvor der for et Par Aar siden var en Epidemi. — I Osterøen optraadte den paa Dale og Skaftaa i Bruvik, Trængereid, Skulstad, Havre og Seim i Haus samt Toft i Aasene. Injektioner foretoges baade i forebyggende og helbredende Øiemed.

Af **Barselfeber** er anmeldt 13 Tilfælde. Med Hensyn til 2 Tilfælde, der indtraf i Ytre Hardanger, er anført, at det ene forekom i et Hus, hvor en anden Kone 1½ Aar iforveien havde haft en puerperal Infektion; det andet var hos en Kone, som en Uge før Nedkomsten var behandlet for en abscederende Mastit.

Kusma havde nogen Udbredning i Tysnes og Samnanger (Søndre Midthordland); paa sidstnævnte Sted iagttoges et Par Tilfælde af Orkit uden Parotit. (A. Nielsen).

Kighoste forekom epidemisk i Valestrand som Afslutning paa en Epidemi, som var gaaet over Størstedelen af Sveen og Vikebygd. I Tysnes og Samnanger var Sygdommen ligeledes noksaa almindelig.

Af **Lungebetændelse** er der anmeldt et større Antal Tilfælde end det gennemsnitlige (325) i de forudgaaende 33 Aar; Dødeligheden var den samme som i nævnte Tidrum, nemlig 22,1 pCt. — Fra Indre Søndhordland anføres, at den i et Par Huse manifesterede sig som en smitsom Sygdom.

Koldfeber forekom med et Tilfælde af Trediedagsfeber i Herand (Indre Hardanger) hos en Gaardbruger, der ikke havde været udenlands; Lever og Milt var forstørret; Helbredelse indtraadte ved Chininbehandling. Manden boede ved et Ferskvand, men man kjendte Intet til lignende Sygdom blandt Naboerne. (J. Olsen).

Af **Pemfigus hos Nyfødte** er anmeldt 15 Tilfælde. Med Hensyn til 2, der indtraf i Laxevaag (Nordre Midthordland), anføres: Foruden et Barn, der var forløst ved Tang, indsygnede et andet 10 Dage gammelt; begge pleiedes af den samme Jordmoder, blandt hvis Klientel dog ingen andre Børn blev angrebne. Fornøden Desinfektion foretoges hos Jordmoderen. (Falkenberg).

Af **Fnat** er ialt anmeldt 111 Tilfælde, de fleste fra Ytre Hardanger og Indre Søndhordland. Fra Kvinnherred (Tysnes Distrikt) berettes, at Sygdommen holder sig blandt Folk i aarevis som Følge af, at man undser sig for at gaa til Doktor for den; man smører sig nu og da med lidt Salve, man selv har lavet, og kuperer derved Sygdommen en Smule; men rengjøre Seng- og Gangklæder tænker Ingen paa; en saadan Proces foretages kun med saare lange Mellemrum. (Vangsnæs). — Fra Manger (Lindaas Distrikt) meddeles, at Sygdommen synes at være adskillig udbredt i enkelte Skolekredse; den kommer kun rent tilfældig til Lægens Kundskab, da man helst vil skjule den, for ikke at blive mistænkt for at have været det første Ophav til dens Udbredning. (Tannæs).

Af **akut Poliomyelit** iagttoges 2 lette Tilfælde paa Rød og Mækjeland i Sveen; for 4 Aar siden forekom, foruden et heftigt Tilfælde af denne Sygdom,

ogsaa et af akut febril Bulbærparalyse; nogen indbyrdes Sammenhæng mellem de nævnte Tilfælde, der kunde lede Tanken hen paa Smitte, er ikke bragt paa det Rene. (Kristensen).

Epidemisk Ikterus optraadte Sommeren og Høsten udover paa flere Steder i Ullensvang.

Kokopper iagttoges i Ytre Hardanger hos et Par Børn.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:						
		Sveen og Vikebygd.	Tynes.	Indre Hardanger.	Ytre Hardanger.	Voss.	Søndre Midthordland.	Nordre Midthordland.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syfilis, konstitutionel	9	-	-	1	-	1	1	6
— hereditær	3	1	-	-	-	1	-	1
Gonorré, Uretrit	14	-	1	1	2	8	2	-

Tuberkulose. Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af denne Sygdom inden Amtets Distrikter hidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Herredernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaarsagslister for det hele Amt 13,1 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 16,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Forøvrigt henvises til Tabellen paa næste Side. I Skaanevik (Indre Søndhordland) arbeides der for Oprettelsen af et Pleiehjem, da man, tiltrods for, at der udvises stor Forsigtighed, alligevel ofte finder det utrygt at have de Syge hjemme. (Wallace). — I Tynes vil man paa Grund af Smittefrygt nødig have Tuberkulose i Logis; det kan derfor falde vanskeligt at skaffe saadanne Forpleining, især naar det gjælder hjemløse Personer. (F. Mørch). — I Indre Hardanger har Antallet af anmeldte nye Tilfælde været adskillig mindre end Aaret forud. Trangen til Oprettelse af et Pleiehjem synes ikke at være særdeles stor for Øieblikket, men der arbeides desuagtet for Sagen, saa at man i Tilfælde kan være istand til at møde eventuelle Krav. (J. Olsen). — I Voss toges det nye Pleiehjem i Brug i Begyndelsen af Aaret, og 21 Patienter har der fundet et godt og betryggende Asyl. (Gjestland). — I Søndre Midthordland har man søgt at formaa Presterne til at foranstalte en Offerdag i Kirkerne til Indtægt for et Pleiehjem. I Fane arbeides der ihærdigt af en Komité med Kommunelegen i Spidsen. (Krüger). — Fra Nordre Midthordland indlagdes 5 Patienter paa Lyster Sanatorium; af disse døde 1 kort efter Hjemkomsten; de Øvrige har været mere eller mindre arbejdsdygtige. Af 3, der tidligere har opholdt sig sammesteds, er der én gjenlevende, som nu, 3 Aar efter Hjemkomsten, er fuldt arbejdsdygtig. Oprettelse af et Pleiehjem ansees for Tiden ikke paakrævet her, da det ingen Vanskelighed volder at faa anbragt paa Sygehus de faa Patienter, der i Henhold til Tuberkuloseovens § 6 maa fjernes fra Hjemmet. Andre Syge negter at forlade dette, medmindre man kan faa dem sendt til et

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøn- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Sveen og Vikebygd Herreder	18	4	15	2	-	-	1	1	2	1	-	-	-	-
Indre Søndhordland	40	18	37	16	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-
Ytre —	44	16	43	15	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Tysnes	36	14	33	13	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Indre Hardanger	60	16	52	16	-	-	-	-	3	-	4	-	1	-
Ytre —	81	18	65	14	2	1	2	1	7	2	2	-	3	-
Voss	28	8	26	8	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Søndre Midthordland	74	19	63	19	4	-	-	-	6	-	1	-	-	-
Nordre —	113	32	112	32	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Osterøen	97	21	95	21	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alversund	41	8	40	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lindaas	96	16	95	16	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Søndre Bergenhus Amt	728	190	676	180	12	2	4	3	24	5	7	-	5	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Sveen og Vikebygd Herreder . .	18	3	4	14
Indre Søndhordland	113	16	19	94
Ytre —	128	18	16	112
Tysnes	108	12	14	94
Indre Hardanger	117	16	11	106
Ytre —	78	10	9	69
Voss	110	17	14	96
Søndre Midthordland	173	23	32	141
Nordre —	266	14	60	206
Osterøen	152	28	45	107
Alversund	84	11	24	60
Lindaas	170	31	35	135
Søndre Bergenhus Amt	1517	199	283	1234

Sanatorium og give dem godt Haab om Bedring. (Falkenberg). — I Osterøen er Sygdommen i Tiltagende. Skal Husmitte undgaaes, maa der i hvert Herred oprettes Pleiehjem, forat de Syge kan være i Nærheden af Slægt og Venner, da

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perfora- tion.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.	Moder.	Barn.	Moder.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	40	40	-	1	-	-	1	5	1	4	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	5	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	3	2	¹⁾ 2	2	-	-	¹⁾ 2	-	-	-	1	1	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1	²⁾ 1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Uefftergivelige Fødselsdele	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Truende Livmoderbristning	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øreleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tverleie	-	-	-	7	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-
Opslaaede Arme	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Incarceration	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	53	52	2	12	1	5	8	7	3	4	1	1	1	12
		54		13		13			7					

¹⁾ Ved en Tvillingfødsel forløstes dødfødte Børn, det første ved Tang, det andet ved Vending. Udfaldet for Moderen (lev.) er opført under sidstnævnte Operation. ²⁾ Dødsårsag: Blødning. Der anlagdes Tang paa sidstkommende Hoved.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Sveen og Vikebygd Herreder..	87	5	33	4	-	-	1	1
Indre Søndhordland	176	5	123	14	-	-	1	1
Ytre —	287	7	141	20	-	-	3	-
Tysnes	255	6	120	14	-	-	1	-
Indre Hardanger	200	7	130	12	1	-	1	-
Ytre —	205	6	118	7	4	1	3	1
Voss	340	7	136	17	-	1	5	1
Søndre Midthordland	423	7	188	29	4	-	10	-
Nordre —	654	22	310	84	12	-	2	1
Osterøen	521	13	247	40	3	2	3	1
Alversund	234	3	118	22	-	2	11	-
Lindaas	364	8	239	35	5	4	9	1
Søndre Bergenhus Amt	3746	96	1903	298	29	10	50	7

de ikke vil reise langt bort og helst vil dø hjemme. (E. Thesen). — Paa et lyst og vakkert beliggende Sted i Alversund er der Adgang til betryggende privat Forpleining af 6—7 tuberkuløse Syge. (Frøtheim). — I Lindaas iagttages paa Grund af Smittefrygt, for ikke at sige Smitterædsel, gennemgaaende stor Forsigtighed; kun enkelte Gamle er rent umulige. — Paa en Gaard er der i Løbet af de sidste 6 Aar død 5 Børn af tuberkuløs Meningit i en Familie, hvor Sygdommen ikke tidligere er forekommet. Faderen fortalte, at han for 7 Aar siden havde en udmærket Melkeko, som maatte slagtes, da den begyndte at skranke. Den viste sig at være fuldstændig gennemsyret af Tuberkulose. (Sev. Lange).

Af **Spedalskhed** er anmeldt et nyt Tilfælde i Alversund. Af ældre, der forpleies i Distrikterne, opgives 2 i Tysnes, 4 i Søndre og 3 i Nordre Midthordland, samt 8 i Lindaas.

Kræftsygdomme gjør Indtryk af at gribe meget om sig, meddeles der fra Sveen og Vikebygd. (Kristensen).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Kviksølvstomatit optraadte i Valestrand (Ytre Søndhordland) hos et Barn, der var blevet behandlet med den Slags Kviksølvsalve, som sælges i Haandkjøb til Brug mod Pediculi. Et lignende Tilfælde er tidligere forekommet i samme Herred. (Kristensen).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 88 saadanne, deraf i Sveen og Vikebygd Herreder 3, Indre Søndhordland Distrikt 9, Ytre Søndhordland 5, Tysnes 3, Indre Hardanger 5, Ytre Hardanger 14, Voss 9, Søndre Midthordland 10, Nordre Midthordland 21, Osterøen 1, Alversund 2, Lindaas 6. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa foregaaende Side.

En Kvinde, hos hvem der var diagnosticeret **Blæremola**, blev fra Ytre Hardanger sendt til Bergen for at faa det fjernet; efter 3 Maaneders Forløb exstirperedes Uterus paa Grund af gjentagne Blødninger; den var angrebet af et malignt Chorioepithelium; Patienten døde $\frac{1}{2}$ Aar senere. (A. Olsen).

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa foregaaende Side.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1843 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 50,8.

Paa Barselseng døde efter Presternes Opgaver 10 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 9 Kvinder saaledes: Barselfeber 3, Barselkrampe 1, Blødning 5.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.
Alderdomssvaghed.	356
Lungetuberkulose	199
Kræft (Cancer og Sarkom)	111
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne.	87
Lungebetændelse	79
Medfødt Svaghed	74
Organisk Hjertesygdom	65
Hjerneslag	64
Tuberkulose udenfor Lungerne	61
Morbus Brighti.	37

Veirliget var i det Hele koldt, raat og fugtigt. Udbyttet af Jordbruget blev dog som et almindelig godt Middelsaars.

Om de **meteorologiske Forhold** giver en Tabel paa næste Side, indsendt af Distriktslægen i Indre Hardanger, Oplysning.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Indre Søndhordland gaar det fremad, navnlig med Hensyn til Renlighed. Drikfældighed er en ukjendt Ting, og Sædelighedstilstanden er gjennengaaende god. Klædedragten er hensigtsmæssig; uldent Undertøi bruges af Alle. Levemaaden er som Følge af de trange økonomiske Kaar, hvorunder Befolkningen lever, tarvelig; men Kosten er i Regelen godt tillavet. Havre synes nu at komme mere i Brug. Fædrift udgjør den væsentligste Næringsvei; den største Del af Distriktet har gode Fjeldbeiter, der ogsaa benyttes af Kreaturer og navnlig Faar fra de længere ude mod Havkanten liggende Prestegjeld. Korn produceres ikke tilstrækkelig til Forbruget, da Gaardene er smaa og for en stor Del tungvindte at bruge. Da Gaardbrugerens Arbeide er lidet lønnende, kræves der stor Nøisomhed for nogenlunde at kunne slaa sig igjennem. Som Følge heraf foregaar der en stor Udvandring, navnlig af

Meteorologiske Observationer paa Lofthus i Ullensvang.

Maaned.	Lufttryk Middel.	Middel- temp.	Nedbør mm.	Antal Dage med		
				Nedbør.	Sne.	Klart.
Januar	754,9	1,9	104,2	15	4	0
Februar	751,5	÷ 2,8	23,5	3	3	3
Marts	762,7	0,2	81,0	6	2	5
April	752,8	4,7	144,5	17	4	3
Mai	757,2	8,5	83,0	11	1	7
Juni	757,2	13,4	99,0	8	0	5
Juli	758,2	14,3	79,5	14	0	8
August	755,6	13,3	66,5	14	0	1
September	763,1	10,6	30,5	5	0	12
Oktober	758,3	6,8	220,8	19	0	2
November	753,9	2,2	151,0	15	5	2
December	752,1	1,4	290,0	12	2	1
Hele Aaret	756,5	6,2	1373,3	139	21	49

Unge strax efter Konfirmationsalderen. Der er derfor en følelig Mangel paa Tjenerhjælp og dygtige Arbeidsfolk. Men der ligger ogsaa store Strækninger, som med Lethed kunde dyrkes, ubenyttede, navnlig i Etne; det skorter paa Energi. Af Skog har Distriktet tilstrækkeligt til Brændsel og udskiber ikke saa lidet Ved; ogsaa en Del Tømmer sælges. Med Skibsbyggeri er det gaaet tilbage i de senere Aar. Husfliden indskrænker sig for Mændenes Vedkommende til Fabrikation af Sildetønder. Boligerne er i Regelen upaaklagelige. Om Sommeren drives ikke saa lidet Laxefiske med Kilenøter og om Høsten Brislingfiske; i dette Aar slog dog disse Fiskerier mindre godt til. I Etne findes en laxerig Elv, som om Sommeren udleies til Englændere. (Wallace).

Ogsaa i Ytre Søndhordland spores stadig Fremgang. De Boliger, der opføres fra nyt af, bærer Præg af at være bygget med Forstaaelse og Sands for at gjøre dem tiltalende for Øiet og hensigtsmæssige, hvad Indredning angaar. Efter den gamle Bygningsmaade var der 3 Rum i Længden; det midterste var Kjøkken med Grue, og i dette var Døre ud i det Fri fortil og bagtil, et i Regelen yderst mangelfuldt udstyret Rum — trækfuldt og meget uhyggeligt. Efter den nye Methode bygges to Rum sammen, og langs den ene Langvæg er der et Kammer og Kjøkken med Komfür. Fra Kjøkkenet fører en enkelt Dør ud i det Fri. Huset hviler paa høi Kjældermur. De gamle Huse var rødmaalede med hvide Hjørner, de nye enten hvid- eller gulmaalede. Man har forladt den gamle Tagtækning med Næver og Torv og bruger nu enten rød Teglstén eller Skiferheller. Befolkningen er ædruelig. (C. Heitmann).

Fra Kvinnherred (Tysnes Distrikt) skrives: Hovednæringsveien er Jordbrug. Gaardene er for det Meste smaa og lidet dyrkede. Dog begynder det nu at blive bedre i saa Henseende, og man kan iblandt se godt dyrkede og velstelte Gaarde. De Fleste mangler Penge til Dyrkning, og Betimeligheden ved Laan af Myrdyrkningsfondet synes endnu ikke at være gaaet op for Størstedelen af Jordbrugerne. Slaamaskiner er man begyndt at skaffe sig. Ofte slaar 2 eller flere sig sammen for at kjøbe en, hvorved Udlæg af Kontanter ikke bliver saa følelig.

Hesteriver er forholdsvis sjeldne. Tidsmæssige Ploger — 1-Hestes — er man begyndt at anskaffe sig. En gammel Slendrian har imidlertid Folk vanskelig for at aflægge, nemlig den altfor sene Paabegyndelse af Slaattearbeidet. Det forholder sig nemlig saaledes paa disse Kanter, at den Smule Godveir med Solskin, vi har om Sommeren, falder omkring St. Hans. Græsset paa de dyrkede Marker er omtrent færdig til Slaat paa de Tider, men man foretrækker at lade det staa, indtil det lægger sig ned og raadner nærmest Marken, hvorved det naturligvis taber i Næringsværdi. Naar saa hertil kommer, at man faar det dygtigt udvandet af Efteraarsregnet, som almindelig begynder i Juli, saa at 8 Dages Saater ikke er nogen Sjeldenhed, saa vil man kunne forstaa, hvilken Skade en slig Fremgangsmaade volder. Som Bierhverv driver Enkelte Vaarsildfiske og Brislingfiske, Andre søger for en Del sin Næring ved Handel og Sjøfart. Fædrift er ikke stort at tale om, da her er daarlige Beiter i de saakaldte Sommerhager. Man bruger ikke Stølsbeiter. Enkelte har dog indført et rationelt Fjøsstel med Staldfodring omtrent hele Aaret og med deraf følgende stort Udbytte af Fjøset. For ca. 1½ Aar siden blev der oprettet en Smørfabrik, hvor man kan faa sælge sin Melk, og antagelig vil dette bidrage til, at et forbedret Kreaturstel bliver mere almindeligt. (Vangsnæs).

I Ytre Hardanger angives de økonomiske Forhold at være gennemgaaende gode; og der er meget lidet Fattigpraxis. (A. Olsen).

I Voss har der i de sidste Aar været gode Tider i økonomisk Henseende. Hertil har foruden Bygdens Erhvervskilder: Skiferbrud, Skogdrift og Turisttrafik ogsaa det store Jernbaneanlæg Voss—Taugevand bidraget. Man kan dog ikke frigjøre sig for Indtrykket af, at der er spekuleret for meget i dette Anlæg; der er saaledes kommet formange Handelsmænd, hvis Forretning væsentlig er baseret paa Jernbaneanlægene, og der er bygget mange og store Huse for at skaffe dem Herberge. Som Følge af disse gode Tider er der ogsaa kommet en vis Flothed i Brugen af Penge. Naar Anlægget er færdigt, maa man nok være forberedt paa et økonomisk Tilbageslag, da der neppe er Mange, som har lagt sig noget tilbedste. — Kostholdet er overalt meget godt. Drukkenskabten aftager og med den de mange og stygge Slagsmaal, der før var saa almindelige. (Gjestland).

Fra Søndre Midthordland anføres med Hensyn til Udbyttet af Fisket, at dette for Brislingens Vedkommende, der er Befolkningens væsentligste Sul, var mindre godt. Silden var almindeligvis smaa og mager. (Krüger).

I Alversund og Seim er Jordbruget Hovednæringsveien; men høit staar det ikke, og man ser for ofte Marker, der er vandsyge og fulde af Mose; Melk og Poteter er de væsentligste Produkter. I Herlø lægges der mest Vind paa Fiskeri. Kostholdet er det ikke rart bevendt med, fornemmelig paa Grund af daarlig Tilberedning. Boligerne er i Alversund lyse og rummelige, og mange Steder hersker Renlighed og Orden. Herlø ligger i det Hele i saa Henseende tilbage. (Fretheim).

Syge- og Fattigpleien. Paa Hesthammer i Kinservik (Indre Hardanger) er der et med Gaardsbrug forbundet Pleiehjem for ca. 20 hjælpeløse Gamle. — I Vikør (Ytre Hardanger) er der oprettet en Forening, som har engageret en Pleierske, der er bleven oplært ved «Det røde Kors»s Afdeling i Bergen; Foreningen har anskaffet de fleste til Sygepleien nødvendige Utensilier, som udlaanes efter Lægens Forordning. — I Voss faar ca. 30 Fattige en god Pleie paa Herredets Fattiggaard.

Sygehuse. I Voss Distrikt findes et Epidemilazaret samt et Pleiehjem for Tuberkulose; Sygepleieforeningen har et leiet Lokale til Optagelse af Patienter med ikke smitsomme, særlig kirurgiske Sygdomme. I Søndre Midthordland Distrikt ligger i Os Hagevikens Kystsankatorium for skrofuløse Børn, Askvigens

Barnehjem, «Splintehjemmet» kaldet, samt et Rekonvalescenthjem for ubemidlede Kvinder paa Ravneberghaugen; i Fane ligger Ekelunds Aandssvageskole; i N o r d r e M i d t h o r d l a n d Distrikt ligger Møllendal Sindssyggeasyl (privat) og i O s t e r ø e n findes ved Arne og Dale Fabriker smaa Isolationslokaler.

Badeindretninger. Paa Meieriet i Skaanevik (Indre Søndhordland) er indrettet et Karbad med Styr. — I Ølve, Kvinnherred (Tysnes Distrikt) er opført et lidet Badstubad, der flittig benyttes. — Ved Vikebygd og Ulvik Meierier (Indre Hardanger) er der Badeindretninger. I Voss kan der erholdes kolde og varme Bad i Hôtellerne paa Vossevangen. I Bjørnefjorden, Søndre Midthordland Distrikt, ligger Solstrand Sjøbad, hvor der om Sommeren ogsaa leveres varme Bad og Dampbad. I Fuse har Smørfabriken «Bjergvin» i Egelandssøen opført en særskilt Badebygning. Kostende Kr. 1 200. Der er 2 Rum, hvoraf det ene og større er indrettet til Varmluftbad og er forsynet med 5 Liggehylder foruden Indredning for kold og varm Douche. I det mindre Rum er der Badekar. Dampopvarmningen foregaar gennem en godt isoleret Ledning fra Fabrikens Kjedel. Badet er nærmest opført for Arbejderne, men ogsaa Andre kan for en billig Betaling benytte det. Søgningen har været god. (Krüger).

Angaaende Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Søndre Bergenhus Amt	73	3293
Sveen og Vikebygd Herreder	¹⁾ 2	61
Indre Søndhordland	²⁾ 5	179
Ytre —	³⁾ 2	363
Tysnes	⁴⁾ 4	240
Indre Hardanger	⁵⁾ 4	199
Ytre —	⁶⁾ 8	266
Voss	⁷⁾ 9	286
Søndre Midthordland	⁸⁾ 18	438
Nordre —	⁹⁾ 11	460
Osterøen	¹⁰⁾ 7	412
Alversund	-	127
Lindaas	¹¹⁾ 3	262

¹⁾ Vikebygd 2. ²⁾ Skaanevik 1, Fjelberg 4. ³⁾ Fitjar 1, Stord 1. ⁴⁾ Tysnes 3, Kvinnherred 1. ⁵⁾ Ullensvang 1, Ulvik 1, Røldal 1, Granvin 1. ⁶⁾ Varaldsø 2, Strandebarn 1, Jondal 3, Vikør 2. ⁷⁾ Voss 5, Ævanger 3, Vossestranden 1. ⁸⁾ Os 3, Fuse 3, Strandvik 5, Haalandsdalen 1, Fane 6. ⁹⁾ Aarstad 6, Askøen 3, Lund 1, Austevold 1. ¹⁰⁾ Hosanger 1, Bruvik 1, Hammer 3, Aasene 1, Haus 1. ¹¹⁾ Lindaas 2, Manger 1.

Sundhedskommissionen i Osterøen har inden sin Midte opnævnt et engere Udvalg for eventuelt hurtigt at kunne træffe foreløbig Bestemmelse med Hensyn til mere presserende Sager vedkommende Sundhedsvæsenet. Denne Foranstaltning var høilig paakrævet i dette Distrikt, der ligger saa nær en større By, med hvilken det har betydelig Samfærdsel, og da Møderne ellers vilde været afhængige af Herredsstyrets Mødedage, af hvilke der ikke er mange om Aaret. (E. Thesen).

XIII. Bergens By.

	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.
Bergens By	13,55	71 867	¹⁾ 61	18	40

¹⁾ Desuden er Distriktslægerne i Nordre Midthordland og Alversund bosatte i Bergen.

Sundhedstilstanden var ret god. Af epidemiske Sygdomme var Mæslinger adskillig udbredt, ligesom ogsaa Skarlagensfeber, Difteri og Kighoste viser ikke saa faa Angrebne; derimod var Tyfoidfeber og Influenza sjældnere end Aaret forud. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme udgjorde 10 723 med 306 Dødsfald mod henholdsvis 11 797 og 279 Aaret forud.

Dødeligheden var fremdeles ogsaa dette Aar forholdsvis liden. De Dødes Antal udgjorde 1 151 eller 14,7 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middel-folkemængde (78 200). Aaret forud udgjorde den 14,1 pro mille. — Til Bergens Sundhedskommission anmeldtes 1 144 Dødsfald. Af disse var 70 blandt Spedalske og udenbys Personer, der var indlagte paa de forskellige Hospitaler og Asyler. Paa Grund af Sygdom døde 1 121 (desuden døde en Person med ukjendt Døds-aarsag). Dødsfaldenes Fordeling paa Maanederne sees af følgende Tabel:

	Aaret.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Dødsfald foraarsaget ved Sygdom blandt Byens Indvaanere	¹⁾ 1054	139	127	121	82	87	81	65	64	77	65	68	78
Udenbys døde paa Hospitaler for Spedalske	¹⁾ 16	1	-	-	2	2	2	2	1	3	-	2	1
Udenbys døde paa Sygehus og i Sindssygeasyler	¹⁾ 54	3	4	4	1	5	9	6	5	1	5	2	9
Ulykkestilfælde	18	-	2	2	-	1	6	1	1	1	-	-	4
Selv mord	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Samtlige anmeldte Dødsfald ..	1144	143	133	127	85	96	98	75	71	82	70	72	92

¹⁾ Summen af disse svarer ikke ganske til det paa Tabellen over kjendte Døds-aarsager opførte Tal, der er 1 121, medens her fremkommer 1 124; Aarsagen ligger formentlig i, at 3 af Dødsfaldene, der paa Tabellen over Dødsarsager er opførte under «unaturlig Død», her er opførte under Maanedsfordelingen over Dødsfald af Sygdom (mulig de 3 døde af Forbrænding). For de 54 udenbys var Dødsarsagerne følgende: Influenza 1, Rosen 1, Pyæmi 1, akut Diarré 2, Lungetuberkulose 19, Tuberkulose i andre Organer 2, Kræft 4, Sygdom i Hjerne og Rygmarv 3, Sygdom i Cirkulationsorganer 4, i Aandedrætsorganer 3, i Urinorganer 7, i Fordøielseskanalen 3, i Hud og ydre Dele 1, Barselsygdom 1, Uopgivet 2.

Den procentvise Dødelighed inden de forskellige Aldersklasser vil sees af følgende Tabel:

Sum.	0—1	1—5	5—10	10—15	15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—80	80—90	90—100
1144	222	139	46	22	44	99	76	82	84	106	128	88	8
i pCt.	19,4	12,2	4,0	1,9	3,8	8,7	6,6	7,2	7,3	9,3	12,1	7,7	0,7
	429 = 37,5 pCt.				715 = 62,5 pCt.								

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed hidsættes paa næste Side en Tabel, sammendragen efter de fra Lægerne og Sygehusene indkomne Maanedslister.

For **Tyfoidfieber** behandledes ialt 61 Tilfælde med 7 Dødsfald (Aaret forud henholdsvis 133 og 8). 54 af disse var indlagte i Sygehus. De fleste Angrebne faldt paa Maanederne August—Oktober, da 44 anmeldtes. 6 Patienter indlagdes udenbysfra, ligesom 5 Andre var smittede i Landdistriktet. For de øvrige 50 Tilfælde skyldtes Smitten hovedsagelig Melk, væsentlig fra et Meieri. Kun 11 Tilfælde antoges at skyldes Smitte inden Byen selv. De fleste Syge i August—Oktober skyldtes Smitte fra en enkelt Gaard, hvor man fortiede Sygdommen; den blev udelukket fra Leverance til Meieriet i $\frac{1}{2}$ Aar. For at hindre Smitteoverførelse til Meieriernes Samlestationer, har der med disse været truffet den Ordning, at de har overtaget Rengjøringen af alle Melkespand; det er forbudt de enkelte Gaarde at fylde Vand i dem. Det er nemlig utvivlsomt, at Aarsagen til Tyfoidfeberens endemiske Optræden væsentlig maa søges i de slette Drikkevandsforhold i Landdistriktet; saalænge disse ikke kan afhjælpes, vil man ikke kunne gjøre sig Haab om at faa Sygdommen udryddet. Da det gjentagne Gange har hændt, at Rekonvalescenter efter Nervefeber ved sin Hjemkomst har givet Anledning til Smitte, tilstilles Sundhedskommissionens Ordfører i Vedkommendes Hjemstavn Underretning om Hjemsendelsen, ligesom Patienten faar med fra Sygehuset en skriftlig Anvisning om de Forsigtighedsregler, han vil have at iagttage endnu en Tid.

Af **Paratyfus** behandledes 3 Tilfælde i November.

Af **Cerebrospinalmeningit** anmeldtes 1 Tilfælde i Mai.

Skarlagensfeber var i Tiltagende; der behandledes 122 Angrebne, mod 47 Aaret forud. 63 indlagdes i Sygehus. Forløbet var mildt og uden Følgesygdomme, saa ikke faa Tilfælde antages ikke at være anmeldte. 1 Dødsfald indtraf.

Epidemien af **Mæslinger** fortsatte fra Aaret forud, særlig i Januar og Februar, da tilsammen 1 668 Angrebne anmeldtes. Sygdommen ophørte paa For sommeren. Ialt anmeldtes 1 882 Syge, af hvilke 80 døde; Dødsarsagen var i de fleste Tilfælde Bronko-Pneumonier.

Difteri (Croup) viste betydelig Tilbagegang mod de nærmest foregaaende Aar, idet der ialt behandledes 118 Tilfælde (mod 314 og 321 i 1903 og 1902) med 15 Dødsfald. 96 behandledes i Sygehus. De fleste Angrebne skrev sig fra 4de Kreds.

Af **Barselfeber** anmeldtes 10 Tilfælde med 5 Dødsfald, deraf 1 udenbys. I intet af Tilfældene kunde der rettes berettiget Bebreidelse mod nogen af Jordmødrene.

Af **Rosen** opgives 144 Tilfælde og 6 Dødsfald; de fleste Tilfælde indtraf i 1ste Halvaar.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber	¹⁾ 61	7	61	3	2	-	1	2	1	4	13	18	13	¹⁾ 2	2
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	122	1	122	4	2	10	5	13	8	-	3	6	23	30	18
Mæslinger	1882	80	1882	987	681	140	52	12	6	3	-	-	-	-	1
Difteri (Croup)	118	15	118	10	14	7	8	13	11	13	4	8	9	11	10
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Barselfeber	10	5	10	-	2	1	1	1	-	1	2	-	-	-	2
Pyæmi, Septhæmi	15	6	15	1	2	2	1	-	2	-	2	-	-	1	4
Rosen	144	6	144	9	19	19	19	16	13	1	8	10	5	16	9
Røde Hunde	9	-	9	-	-	2	2	-	-	2	-	2	-	1	-
Vandkopper	283	-	283	26	20	19	18	11	8	2	2	2	10	41	124
Kusma	84	-	84	27	16	6	10	5	4	3	1	2	1	3	6
Kighoste	434	10	434	96	112	53	27	18	17	5	2	9	14	31	50
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	4201	67	4201	517	599	415	426	327	241	139	199	244	291	368	435
Influenza	528	1	528	63	60	36	75	95	19	3	7	10	22	46	92
Lungebetændelse	423	55	423	72	78	46	52	41	16	12	11	14	25	19	37
Pleurit	275	5	275	23	34	31	18	33	23	17	16	18	19	16	27
Gigtfeber	236	1	236	24	27	21	22	15	24	12	16	15	20	19	21
Koldfeber	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Akut Diarré (Kolerine)	1879	46	1879	71	83	64	213	174	198	135	243	263	201	125	109
Pemfigus (hos Nyfødte)	13	1	13	2	2	-	-	-	-	-	1	2	4	-	2
Tilsammen	10723	306	10723	1935	1754	872	951	776	592	352	531	623	658	729	950

¹⁾ Desuden behandledes i November 3 Tilfælde af Paratyfus.

Af 283 anmeldte Tilfælde af **Vandkopper** forekom 124 i December.

Kighoste viser fremdeles Tilbagegang mod foregaaende Aar (i 1901 1003, i 1902 799, i 1903 510), idet 434 Tilfælde anmeldtes, med 10 Dødsfald. De fleste Angrebne behandledes i 1ste Kvartal.

Influenza var ogsaa sjeldnere end i 1903, idet der behandledes 528 Tilfælde mod 1964 Aaret forud. 1 Dødsfald indtraf. Der anmeldtes Tilfælde i alle Aarets Maaneder, færrest dog Juni—September.

Lungebetændelse var ogsaa sjeldnere end i 1903. De fleste Syge behandledes i 1ste Kvartal. Af ialt 423 Anmeldte døde 55 = 13,0 pCt.

Akut Diarré (Kolerine) viser nogen Tiltagen mod de Par nærmest foregaaende Aar. Der behandledes 1879 Tilfælde med 46 Dødsfald, af hvilke sidste 35 indtraf hos Børn mellem 0—1 Aar.

Af **Fnat** opføres 109 Angrebne, deraf 78 Voxne.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** angrebes 13 Børn, af hvilke 1 døde.

De **veneriske Sygdommes** Optræden i Maanederne sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Veneriske Saar	98	9	9	10	4	1	8	12	1	9	10	14	11
Syfilis, konstitutionel . .	133	11	8	15	12	6	13	11	15	10	4	15	13
— hereditær	8	-	-	-	1	1	-	1	1	1	-	3	-
Gonorré, Uretrit	567	43	45	45	43	50	50	56	27	51	37	70	50

Antallet af veneriske Sygdomstilfælde, behandlede i Aarene 1898—1904, sees af følgende Tabel:

Aar.	Veneriske Saar og Syfilis (konstitutionel og hereditær ¹⁾).						Gonorré (Uretrit).						Tilsammen.		
	Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.			Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.			Veneriske Sygdomme.	Veneriske Saar og Syfilis.	Gonorré og Uretrit.
	Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf				
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.			
1904..	62	31	31	177	166	11	40	18	22	526	487	39	805	239 ²⁾	566
1903..	70	36	34	211	207	4	26	10	16	564	521	43	871	281	590
1902..	67	30	37	133	122	11	53	17	36	513	486	27	766	200	566
1901..	77	39	38	150	137	13	25	2	23	538	484	54	790	227	563
1900..	91	41	50	174	169	5	21	11	10	543	496	47	829	265	564
1899..	107	39	68	187	184	3	38	3	35	558	531	27	890	294	596
1898..	48	29	19	267	240	27	39	16	23	454	428	26	808	315	493

¹⁾ Ifølge Beretningen fra Stadsfysikater skal der ialt paa Sygehus være behandlet 11 Tilfælde af hereditær Syfilis (6 Gutter og 5 Piger), medens der paa Listen over epidemiske Sygdomstilfælde kun er opført 8. De øvrige 3 har da antagelig ikke været anmeldte.

²⁾ Desuden er behandlet 1 Patient af Kvindekjøn, men det er ikke opgivet om paa eller udenfor Sygehus.

De anmeldte Tilfælde af Chanker og Syfilis pr. 10 000 Indbyggere stiller sig saaledes for nedenstaaende Aarrække (Middelfolkemængden i 1904 var efter det statistiske Centralbureaus Opgave 78 200):

1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
28,9	27,1	40,2	26,8	26,8	20,2	27,4	29,9	47,7	42,2	37,2	31,2	26,7	37,6	30,6
29,8					29,6					32,4				

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikt.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønss- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Bergens By	872	200	870	200	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-

Tuberkulose. Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme hidsættes ovenstaaende Uddrag af Tuberkuloseprotokollen for Bergen. Se forøvrigt denne Beretnings almindelige Del. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde 200 eller 17,8 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 24,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. 19 af Dødsfaldene vedkommer udenbys Patienter. 159 Meddelelser om i Bergen konstateret Tuberkulose sendtes Ordførerne i forskellige Sundhedskommissioner. — I Sygehus har der for Fattigvæsenets Regning været indlagt 65 Patienter og i Sanatorium, efter Foranstaltning af Komiteen for fri Sygehusbehandling, 50. I den lange Tid, som hengik, før man fik Bestemmelse om Anmeldelsespligt ved Flytning, er Mange sporløst forsvundne, sandsynligvis udflyttede. Lægernes Anmeldelse af nye Tilfælde foregaar ikke, som den burde. I det forløbne Aar er saaledes 37 ikke anmeldt før ved Dødsfaldet eller et Par Dage før dette. Om 19 Tilfælde er Anmeldelsen først modtaget fra Lyster Sanatorium og om 6 fra Lungegaardens Sygehus. Saasnart Anmeldelse om nye Tilfælde, hvor den behandlende Læge ikke overtager det hygieniske Tilsyn, indløber, tilstilles Forstanderen for Husstanden, eller hvor ingen saadan er, den Syge en Skrivelse, indeholdende kort Uddrag af Tuberkuloseloven og af Medicinaldirektørens Veiledning til Gjennemførelse af samme, tilligemed de vedtagne Bestemmelser om Anmeldelsespligt ved Flytning og om Desinfektion. Disse Skrivelser, ligesom Departementets Bestemmelser i Rundskrivelsen af 29de Februar 1904, medførte det Gode, at Stadsfysikus kommer i nærmere Rapport med den Syge. Forat det ved Sanatoriebehandling vundne Resultat ikke strax skal blive tilintetgjort, naar Patienten vender tilbage til uheldige Beboelsesforhold, har Sundhedskommissionen faaet bevilget Kr. 2 000 til Forbedring af disse for Familieforsørgere med stor Familie. Efter Dødsfald af Tæring er foretaget 117 og efter Flytning 72 Desinfektioner. Af Tuberkulose forøvrigt er indtruffet 61 Dødsfald. 35 pCt. af Dødsfaldene af tuberkuløs Meningit og Miliærtuberkulose er indtruffet i Huse, hvor der i indeværende eller det foregaaende Aar har været Dødsfald af Lungesvindot.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.			Mødre.			Moder.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Paa Fødselsstiftelsen:																
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	9	-	9	-	-	-	-	-	1	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5	1	1	-
Truende Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	15	-	14	1	2	-	1	1	1	1	-	6	5	1	1	8
Udenfor Fødselsstiftelsen:																
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	69	-	²⁾ 66	3	-	-	-	-	5	4	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	¹⁾ 1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	1	-	1	-	4	³⁾ 1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	2	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	3
Sygdom hos den Fødende	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv	4	-	4	-	2	-	1	1	5	2	3	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fastsiddende	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Tilsammen	88	1	85	4	13	1	10	4	11	7	4	-	-	-	-	15
Ialt i Bergen	103	1	99	5	15	1	11	5	12	8	4	6	5	1	1	23
			104				16			12			6			

¹⁾ Dødsårsag: Barselkrampe. ²⁾ Deriblandt 2 Tvillingfødsler uden nærmere Angivelse. ³⁾ Dødsårsag: Blødning. ⁴⁾ 2den Tvilling, om første intet anført.

Liste over de af Lægerne

Dødsårsag.	Tilsammen.	Deraf		Alder							
				0—1		1—5		5—10		10—15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.											
<i>I. Akute.</i>											
Tyfoidfeber	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Mæslinger	80	38	42	12	11	23	25	3	6	-	-
Difteri (Croup)	15	6	9	1	1	2	3	3	5	-	-
Kighoste	10	5	5	4	3	1	-	-	2	-	-
Influenza	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gigtfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas og Phlegmone	6	3	3	-	1	1	-	-	-	-	-
Pyæmi og Septhæmi	6	5	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	46	22	24	18	17	2	-	-	3	-	-
<i>II. Kroniske.</i>											
Tuberkulose:											
a. Lungerne	200	72	128	1	1	2	2	-	6	2	5
b. Tarmkanalen	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
c. Ben og Led	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Lymfekjertler (Skrofulose)	4	2	2	1	1	-	-	1	-	-	-
e. Andre Organer	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
f. Tuberkuløs Meningit.	49	22	27	4	7	13	14	2	2	2	2
g. Miliærtuberkulose	6	5	1	1	-	2	1	-	-	1	-
Spedalskhed	16	7	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis	8	3	5	2	2	-	-	-	-	-	-
Kræft:											
1. Carcinom	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Maven	37	18	19	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Leveren	9	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Brystkjertelen	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Kjønsorganerne	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Andre Organer	22	10	12	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Sarkom:											
Bensystemet	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sukkersyge	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Perniciøs Anæmi	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Leukæmi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rakit	4	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt Svaghed	34	23	11	23	10	-	1	-	-	-	-
Alderdomssvaghed	69	25	44	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.											
<i>I. Hjerne og Rygmarv.</i>											
Apoplexi og Hjerneemboli	50	28	22	1	-	-	-	-	-	-	-
Suppurativ Meningit	16	12	4	3	2	3	-	2	1	-	-

meddelte Dødsårsager.

og Kjøen.

15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
2	-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
10	18	20	39	13	24	14	16	7	8	2	5	1	3	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	1	1	-	1	-	3	4	2	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	3	2	5	2	6	5	3	6	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	1	1	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	3	3	4	5	2	3	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	6	13	14	27	3	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	2	-	5	1	6	6	6	9	6	6	1	-
1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dødsaaarsag.	Tilsammen.	Der af		Alder							
				0—1		1—5		5—10		10—15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Epilepsi	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kramper hos Smaabørn	33	17	16	15	14	2	1	-	1	-	-
Sindssygdomme	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Hjernesygdomme	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rygmarvssygdomme	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>											
Endo- og Perikardit	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Klappfeil og andre org. Hjertesygd.	49	16	33	-	-	-	-	1	2	2	2
Hjertelammelse	22	10	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Arteriosklerose	14	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>											
Bronkit, akut	38	19	19	13	11	4	7	-	-	-	-
— kronisk og Bronkiektasi	27	6	21	1	-	-	2	-	-	-	-
Pneumoni, katarralsk	29	17	12	10	7	6	4	1	-	-	-
— croupøs	55	31	24	3	2	5	3	-	1	-	-
Lungegangræn	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleurit, serøs	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— purulent	3	1	2	-	-	1	-	-	-	-	1
Lungeødem	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumothorax	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>IV. Digestionskanalen.</i>											
Mave-Tarmkatarr	4	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Mavesaar	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Blindtarmbetændelse	6	4	2	-	-	-	-	1	-	1	-
Diffus Peritonit	11	5	6	-	1	1	-	-	-	-	-
Indeklemt Brok	7	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Ileus og Volvulus	8	3	5	-	1	-	-	-	-	-	-
Abscessus retro-pharyngealis	2	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Melæna	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>V. Leveren.</i>											
Leverkirrose	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Leversygdomme	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>VI. Urinorganerne.</i>											
Cystit, Cystopyelonefrit	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Brighti	27	15	12	-	-	-	-	-	-	2	-

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dødsårsag.	Tilsammen.	Deraf		Alder							
				0—1		1—5		5—10		10—15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
<i>VII. Hud- og ydre Sygdomme.</i>											
Pemfigus hos Nyfødte.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Senil Gangræn	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Bensygdomme	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ichtyosis universalis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. Barselsygd.</i>											
Barselfeber	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Emboli	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>D. Dannelsesfeil.</i>											
Hjernemisdannelse, Spina bifida..	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>E. Andre Aarsager.</i>											
Vitium abdominis	4	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Dødsfald ved Sygdom	1121	519	602	125	93	70	65	14	29	11	1
<i>F. Unaturlig Død.</i>											
Drukning.....	7	6	1	-	-	1	-	1	-	1	-
Forbrænding	3	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Andre Ulykkestilfælde	10	5	5	1	1	-	2	2	-	-	-
Drab og Mord	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Selv mord	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1144	534	610	128	94	72	67	17	29	12	1

Angaaende de **Sindssyge** henvises til den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** er ialt opgivet udført 162, deraf 33 paa Fødselsstiftelsen. Angaaende Indikationer og Udfald se Tabellen paa Side 153.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til den almindelige Beretning.

Paa **Fødselsstiftelsen** forpleiedes i Aarets Løb 366 Barselkvinder; af disse behandledes 1 for Blødning efter Abort, 1 for Retroflexio uteri gravidi og 1 for truende Abort. Tilbage fra 1903 laa 18 Kvinder. Ialt fødte saaledes 345 Kvinder paa Stiftelsen. Af de Indkomne var 274 gifte, 74 ugifte, 277 var fra Bergen, 71 var udenbys. Førstefødende var 160, Flerfødende 188. Af de

meddelte Dødsårsager.

og Kjøen.																	
15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	2	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
20	23	37	60	30	45	42	39	44	39	46	57	48	79	28	59	4	4
-	-	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	23	39	60	31	45	42	40	44	40	47	59	49	79	28	60	4	4

345 fødende Kvinder nedkom 4 med Aborter, 1 med en Blæremola. 5 var Tvillingfødsler. Der fødtes saaledes ialt 345 Børn.

Fosterleierne var følgende:

Issefødsel	331	{	1ste Isseleie 191, deraf 3 med Panden fortil.
Ansigtfødsel	1.		2det — 140, « 4 —«—
Pandefødsel	1.		
Bækkenendefødsel	12	{	1ste Sædeleie 4.
			2det — 2.
			1ste Fodleie 4.
			2det — 2.

Tvillingernes Leier var følgende:

	1ste Isseleie.	2det Isseleie.	1ste Bækken- endeleie.	2det Bækken- endeleie.
1ste Tvilling	1	3	-	2det Sædeleie
2den —	-	1	3	2det Sædeleie
Tilsammen	1	4	3	2

Fra den til Fødselsstiftelsen knyttede **Jordmoderskole** udexamineredes 20 Elever; af disse var fra:

Lister og Mandal Amt	1	Bergens By	1
Stavanger Amt	2	Romsdals Amt	2
Søndre Bergenhus Amt	5	Tromsø Amt	2
Nordre Bergenhus Amt	7		

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selvmord.
Bergens By	2245	52	1151	240	18	6	14	2

Der bliver saaledes et Overskud af 1094 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 51,3.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 6 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 9 Kvinder saaledes: Barselfeber 5, Barselkrampe 1, Emboli 1, Blødning 2.

Angaaende **Dødsårsagerne** for de i Byen indtrufne Dødsfald henvises til Tabellen paa Side 154 og flg.

De **hyppigste Dødsårsager** var: Lungetuberkulose 200, Kræft 81, Mæslinger 80, Alderdomssvaghed 69, akute Katarrer i Aandedrætsorganerne 67, Tuberkulose udenfor Lungerne 63, Lungebetændelse 55, Hjerneslag 50, organisk Hjertesygdom 49, akut Diarré 46, medfødt Svaghed 34, Kramper hos Smaabørn 33.

Veirliget. Efter Meddelelse fra den meteorologiske Station i Bergen var Aarets Middelbarometerstand 754,7 mm. Middeltemperaturen 6,9° C. Den højeste Varmegrad var 26,2° (5te August), laveste Kuldegrad 7,1° (28de Marts). Den samlede Nedbør udgjorde 1 713,9 mm. Størst Nedbør havde Oktober med 253,4 mm., mindst Februar med 49,0 mm.

Levemaade og hygieniske Forhold. Byggevirksomheden var fremdeles ringe. Kloaknettet øgedes med 156,7 Meter. Ved Aarets Udgang var 4 613 Huse med 14 002 Kagger underlagte den regulære Renovation med Ombytning af Kagger hver 14de Dag. Paa denne Maade og ved Extrarenovation er bortført ca. 115 000 Hektoliter Latrin. Ved Dagrenovationen bortskaffedes ca. 190 000 Hektoliter Feieskarn og Sæppe. Det er lidt mindre end i 1903, hvad der maa tilskrives den milde Vinter, da der er mindre Askeaffald at bortføre. Udgifterne ved Renovationen har udgjort ca. Kr. 1,90 pr. Individ af Byens Indvaanere (Antallet sat til 74 000). Paa 27 400 Arbejdsdage er blandt Renovationsarbejderne faldt 376 Sygedage, deraf 144 paa Grund af Beskadigelse under Arbeidet. Sygdomsaarsagen har forøvrigt været Forkjølelse og Influenza.

Om det hygieniske Tilsyn med Havnen har den dertil beskikkede Læge afgivet følgende Indberetning: Gjennemsnitlig er visiteret 12—15 Dampskibe pr. Maaned; i December er paa Grund af Mørket intet Forsøg gjort paa Inspektion. Min Opgave var jo væsentlig at paatale og søge rettet manglende Renlighedsforhold ved Klosetter og Passagerbekvemmeligheder. For Klosetternes Vedkommende har jeg paaseet, at Pumperne var istand og Tankerne holdtes fyldt. Da det viser sig, at Pumpegreier paa meget besøgte 2den Pl. (resp. 3die Pl.) Klosetter ødelægges eller ikke bruges, har jeg her tilraadet kun at stole paa Spyling og tilholdt dem at bruge Pøsen mindst én Gang i hver Vagt. Renligheden i Kahytterne paa enkelte af de mindre og middelsstore Rutebaade var ved Begyndelsen af min Virksomhed ligetil slet; specielt havde Smudset i Hjørnerne under Puderne faaet samle sig til tykke Skover. De Krav, jeg opstiller, er: Daglig Vaskning af alle Gulve i Passagerbekvemmeligheder; hvor flere Ture daglig, yderligere Feining ved hver Afgang fra Byen. For Skibe med daglige eller hyppigere Ture forlanges paa 2den Pl. daglige Vaskninger af og under Puderne. Paa 1ste Pl. og for Skibe med længere Ture vaskes under Puderne ialfald 2 Gange daglig. Fløiels- eller Klædespuder paa 1ste Pl. afbankes altid paa Dæk og mindst 1 Gang ugentlig. Paa de lange Ruter vil dog Veiret undertiden hindre Opfyldelsen af dette Krav. Disse forskellige Krav har jeg ved min Inspektion først stillet til dem af Skibets Mandskab, som har havt med Rengjøringen at bestille, helst Officererne, om disse har været tilstede. Paa Skibe, som ikke hører hjemme i Bergen, har jeg iklædt dem en høflig Opfordringsform. Hvor det viste sig, at Tilstanden blev uforandret efter gjentagne Besøg, har jeg tilskrevet Skibenes Disponenter og truet med Sundhedskommissionens Indgriben; dette har da altid hjulpet, ialfald noget. I det Hele har jeg truffet Imødekommenhed, og jeg tror, Tilstanden er adskillig bedre end for 1 Aar siden. Vanskeligst har det vist sig at opnaa rene Gulve ved Afgang paa en Del mindre Rutebaade med daglige eller flere Ture, hvor Bønderne benytter 2den Pl. under Skibenes Henliggen ved Bryggerne som et Slags Logis. Dette kan formentlig kun rettes ved, at Sundhedskommissionen tilsteder Adgang til Kahytterne først en kort Tid før Afgang. Mandskabet paa enkelte Skibe har, som det synes med fuld Føie, beklaget sig over sin Lugars Tranghed, Lavhed og Fugtighed. Jeg har inspiceret disse Forhold uden at gjøre nogen Paatale til Disponenterne, da jeg har opfattet dem som liggende udenfor mit Mandat og min Myndighed; men jeg tillader mig herved at henlede Sundhedskommissionens Opmærksomhed herpaa. Det har været paa de egentlige «Strilebaade», Rutebaadene paa Sund, Fjeld, Manger og Lindaas, at jeg har ment at burde koncentrere mit Arbeide.

Sygehuse. Foruden Fødselstiftelsen, Neevengaardens Sindssygeasyl og Epidemilazaretet findes i Byen et kommunalt Sygehus med Underafdeling i Lungegaardens Sygehus. Desuden er der et katholsk St. Franciskus's Hospital, Rosenbergs private Sindssygeasyl, Pleiestiftelsen No. 1 og St. Jørgens Hospital, begge de sidstnævnte Anstalter til Behandling og Pleie af Spedalske. Ved Arbeids-

anstalten er der fremdeles et Sygehus for kroniske Syge. I Bergens private Klinik behandledes 334 Patienter, i St. Franciskus's Hospital 194.

Af andre, velgjørende, Pleieindretninger er i Aarets Løb oprettet et Pleiehjem for Spædbørn, der er grundlagt ved private Bidrag, med Bestyrelse valgt af Bidragsyderne. Der optages baade ægte- og nægtefødte Børn, de sidste dog kun, naar der forresten intet er at udsætte paa Moderens Vandel, og hun er ude af Stand til at pleie Barnet selv. 12 Børn optoges, hvis Sundhedstilstand daglig kontrolleredes af Læge. Dernæst er oprettet et Mødrehjem til Optagelse af ugifte Mødre, som selv vil amme sine Børn, arbeide og derved tjene til sit og Barnets Underhold. Gjennemsniitsbelægget i Aaret har været 10 Mødre med Børn. Opholdets Varighed har for de Fleste været 8 à 9 Maanedere.

Badeindretninger. I det kommunale Sygehus's Badeindretning toges af Folk fra Byen af Karbad 6 488, af Romerbad og Dampbad 4 817, af Styrt 382 og medicinske Bad 197. Til Betjening og Patienter leveredes 3 921 Karbad, 3 763 Romerbad og Dampbad. I Doktor Wieseners Folkebad toges ialt 36 629 Bad, deraf af Mænd 27 584, af Kvinder 4 227, af Børn 4 818.

Om Byens **Apothek** se den almindelige Beretning.

I **Sundhedskommissionen** afholdtes 31 Møder og behandledes 110 Sager. Der besluttedes bl. a., at i Henhold til en Paragraf i Sundhedsvedtægterne skulde Maaleredskaber, der benyttes ved Gadesalg af Melk, for at undgaa Tilsmudsning opbevares i tætte, tilslukkede Metalbeholdere (af f. Ex. Blik), naar de ikke benyttes.

Ved **Stadsfysikatets Kontor** er ialt behandlet 2 383 Sager, hvoraf 791 er indtaget i Sundhedskommissionens, 9 i Kvarantænekommissionens Journal.

Bydesinfektørens Protokol udviser, at der er desinficeret 511 Værelser, hvoraf 47 tapetserede. Udgifterne udgjorde Kr. 2 366,00, hvoraf Kr. 484,00 er betalt privat. Efter Tyfoidfieber er desinficeret 62, efter Difteri 93, Skarlagensfeber 97, Tæring 189 og efter andre Sygdomme 14 Gange.

Lazarettesinfektørens Protokol udviser, at der fra 650 Hjem (hvoraf 27 udenbys) er desinficeret 10 405 Kolli i 361 Desinfektioner, — 177 efter Tuberkulose, 76 efter Tyfus, 98 efter Difteri, 99 efter Skarlagensfeber og Resten efter forskjellige andre Sygdomme.

Ved den **offentlige Vaccination** vaccineredes 1 148 Personer og af Byens Læger tilsammen 150, samtlige med animal Lymfe. Til Hjelpevaccinatorer og Læger sendtes 48 Rør Lymfe.

Af **Kommunedyrlægens** Indberetning hidsættes: Ved Kjødkontrollen stempledes 66 916½ Skrotter. Det hele Kvantum fersk Kjød, der tilførtes Byen, var af norsk Oprindelse. Det slagtede Kjøds Behandling, særlig under Transporten til Byen, lod dog fremdeles adskilligt tilbage at ønske, betinget i de vedvarende uheldige Slagteriforhold, der fremtvinger en stadig tiltagende Slagtning i Landdistriktet. Tinter fandtes hos 137 Kreaturer. — Kontrollen med Fiskehandelen paa Torvet foregik som tidligere.

I Byens Kjødudsalg og Slagteværksteder fandtes Stellet gennemgaaende tilfredsstillende. De ved Sundhedskommissionens Beslutning af 21de April 1903, omtalt i Beretningen for 1903, fastsatte Bestemmelser angaaende Indredning af Lokaler for Udsalg af Melk og Brød søgtes fremdeles gennemførte. Melkekontrollen forevrigt udførtes som i tidligere Aar; af de undersøgte Prøver viste 16,6 pCt. et Fedtindhold af under 3,0 pCt. Offentliggjørelsen af Resultatet i Byens Aviser er dog besluttet ophævet efter Udgangen af dette Aar.

For Bageriernes Vedkommende er vedtaget særlige Bestemmelser for Indredning og Drift væsentlig paa Grundlag af det Udkast, som vedtoges af Bagerforeningens Landsmøde i Bergen 1904.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommune.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Jordmodre.	Hjælpe- vaksinatører.
Amtet		18481,51	88 214	27	68	56
1. Lærdal		3 625,86	7 045	4	7	5
	Lærdal	583,67	2 136	2	2	1
	Borgund	577,94	752	-	1	1
	Aardal	994,60	1 284	-	1	1
	Aurland	1 455,95	2 786	2	3	2
	Af Leikanger: Gaardene Frønningen og Tingestad af Fres- vik Sogn	13,70	87	-	-	-
2. Lyster		2 225,15	5 215	3	3	3
	Lyster	1 559,87	3 029	3	2	2
	Jostedalen	529,20	934	-	1	1
	Af Hafslo: Joranger Sogn	136,08	463	-	-	-
	Fet		363	-	-	-
	samt af Solvorn Sogn Gaarden Ytre Kroken og det tidligere Urnes Sogn		426	-	-	-
3. Sogndal		887,33	5 168	1	3	3
	Sogndal	440,66	3 592	1	1	1
	Af Hafslo: Hafslo Sogn	446,67	1 269	-	1	2
	Solvorn (undt. Gaarden Ytre Kroken og det tid- ligere Urnes Sogn)		307	-	1 ¹⁾	
4. Vik		1 792,24	8 138	3	8	6
	Leikanger (med Und- tagelse af det, som til- hører Lærdal Distrikt)	451,43	2 453	1	4	3
	Balestrand	626,15	2 168	1	2	2
	Vik	714,66	3 517	1	2	1
5. Gulen		885,00	6 527	1	8	6
	Gulen	416,64	3 146	-	3	1
	Sulen	213,25	1 819	1	3	3
	Brekke Sogn af Lavik og Brekke	185,59	977	-	1	1
	Bø Sogn til Hyllestad	69,52	585	-	1	1

¹⁾ Jordmoderen, der tillige er Hjelpevaksinatrice, fungerer ogsaa i den til Lyster Lægedistrikt hørende Del af Hafslo Herred.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommune.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Læger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
6. Kirkebø		1 467,57	6 350	3	5	4
	Kirkebø	667,00	1 661	1	2	1
	Lavik Sogn af Lavik og Brekke	239,63	1 200	1	1	1
	Indre Holmedal	560,94	3 489	1	2	2
7. Ytre Søndfjord		874,86	8 208	2	6	4
	Hyllestad (undtagen Bø Sogn)	191,23	1 842	-	1	1
	Askvold	178,27	2 667	1	2	2
	Ytre Holmedal ...	505,36	3 699	1	3	1
8. Indre Søndfjord		¹⁾	7 381	2	5	5
	Aalhus Sogn og Del af Helgeim Sogn af Jølster	?	1 919	-	2	2
	Førde	493,12	2 896	2	1	1
	Naustdal	394,80	2 566	-	2	2
9. Gloppen		¹⁾	6 026	1	3	3
	Rest af Helgeim Sogn af Jølster	?	922	-	-	-
	Gloppen	673,63	3 216	1	2	2
	Breim	358,26	1 888	-	1	1
10. Kinn		1 160,16	9 091	3	7	5
	Florø, Ladested	0,72	949	2	1	2
	Kinn	687,04	4 657	-	1	2
	Bremanger	347,24	2 306	1	4	2
	Vevring	125,16	1 179	-	1	1
11. Ytre Nordfjord		549,47	7 288	1	4	4
	Selje	322,19	5 414	1	3	3
	Rugsund Sogn af Da- viken	227,28	1 874	-	1	1
12. Nordfjordeidet		²⁾	4 767	2	3	2
	Eid	252,40	3 138	2	2	1
	Daviken (undtagen Rug- sund Sogn)	427,19	1 430	-	1	1
	Del af Hornindalen (Heggebygden)	?	199	-	-	-
13. Indviken		²⁾	7 010	1	6	6
	Rest af Hornindalen ..	?	1 475	-	1	1
	Indviken	502,31	3 041	1	2	2
	Stryn	889,20	2 494	-	3	3

¹⁾ Fladeindholdet af Indre Søndfjord og Gloppen Distrikter er tilsammen 2 572,45 km.² Jølster Herred er 652,64 km.² stort. ²⁾ Fladeindholdet af Nordfjordeidet og Indviken Distrikter er tilsammen 2 441,42 km.² Hornindalen Herred er 370,32 km.² stort.

Sundhedstilstanden var i det Hele taget god; alene fra Vik Distrikt beskrives den som mindre tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme havde særlig Mæslinger mere almindelig Udbredning, ligesom Skarlagensfeber og Difteri forekom hyppigere end Aaret forud, medens Tyfoidfieber var sjældnere, ligesaa Kighoste og akut Diarré. Det samlede Antal af anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde for det hele Amt 3 356 med 158 Dødsfald, mod henholdsvis 3 287 og 130 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 208 eller 13,6 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (89 100). Aaret forud var den 13,4 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 166 og 167, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidfieber** anmeldtes ialt 25 Angrebne og 3 Dødsfald. Af de 2 Tilfælde i Lærdal Distrikt forefaldt 1 blandt Jernbanearbejdere i Myrdalen med dødelig Udgang og 1 paa Lærdalsøren, hvor Patienten nogen Tid før Sygdommens Udbrud havde været med at rive ned et Hus, hvor der sagdes at have været Nervefeber for flere Aar siden. (E. Andersen). Det enkelte Tilfælde i Vik Distrikt endte hurtigt med Døden. Smitte antoges at skrive sig fra Bergen, hvorfra Patienten nylig var vendt tilbage. (Helsing). Den Angrebne i Gulen Distrikt kom ogsaa syg hjem fra Bergen. Paa Gaarden Risting i Ytre Holmedal i Ytre Søndfjord Distrikt forekom 2 Tilfælde i Aarets 2den Halvdel, og 6m Høsten, dog uden Sammenhæng med de nævnte, 2 til paa en af Askgaardene i Askvold. Det ene af disse var hos en nykonfirmeret Pige, hos hvem de første Symptomer viste sig, efterat hun havde modtaget Klæder til Konfirmationen fra Slægt i Bergen. Denne samme Pige havde hos en Kone paa Nabogaarden paa Konfirmationsdagen laant et Skjort, som hun leverede tilbage, uden at det var blevet vasket. I December indsygnede nævnte Kones Mand af Tyfoidfieber, og udpaa Vaaren 1905 blev hun selv syg. (Dahl). I Indre Søndfjord Distrikt blev en Pige syg efter at have pleiet en Tyfoidfieberpatient i Stordalen i Gloppen. I dette Distrikt optraadte ved Aarsskiftet en Epidemi paa Gaardene Veiteberg, Befring, Lyngstad og Fladjord i Øvre Stordalen. Den begyndte samtidig paa alle disse Gaarde og varede et Par Maaneder med i det Hele godartet Forløb, uden Dødsfald. Smittekilden antoges at være Veitebergs Meieri, da Sygdommen optraadte inden dets Kundekreds. Det blev standset midlertidig og Kogning af Melken paabudt. Allerede ved Slutningen af 1903 var der paa Veiteberg forekommet spredte Sygdomstilfælde, der antoges for Influenza, men sandsynlig har været Tyfoidfieber. Smittestof var antagelig bragt did fra Gaarden Myklebust i Nedre Jølster, hvor Konen paa Veiteberg havde været i Besøg Høsten 1903. Ialt kom 13 Angrebne under Behandling, men da flere lette, ambulante Tilfælde hemmeligholdtes for at undgaa Paabudet om Isolation, kan Antallet vistnok sættes adskillig høiere. (O. Løken). I Indviken Distrikt forekom nogle spredte Tilfælde; en Lærer kom syg hjem til Hornindalen fra Bergen, ligesaa en Mand paa Kjos, der mentes smittet i Eid. (Brodtkorb).

Af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** opføres 2 Tilfælde, et i Kirkebø Distrikt og et i Indre Søndfjord; det sidste endte dødeligt.

Skarlagensfeber viser nogen Forøgelse i de Angrebnes Antal; dette har ikke været saa høit siden 1898. I Vik Distrikt forekom en mindre Epidemi, med 23 Behandlede, i Balestrand og Leikanger; intet Dødsfald indtraf, men Flere havde alvorlig Nyresygdom bagefter. Som Regel var Forløbet ganske let, hvorfor sandsynlig ikke alle Tilfælde er kendt. Et Par Gange var der Grund til at tro, at Sygdommen spredtes ved Skolerne, hvorfor en midlertidig Lukning paabødes.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.				
	Tilfælde.	Dødsfald.														1		2	
																Lærdal.	Lyster.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	25	3	25	10	3	-	2	-	-	2	1	1	1	3	2	2	1	-	-
Cerebrospinalmeningit	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	108	5	108	16	17	15	14	7	1	11	4	9	-	4	10	4	-	-	-
Mæslinger	432	9	432	49	26	12	74	55	82	37	16	17	6	28	30	27	2	9	-
Difteri (Croup)	137	17	137	10	13	2	23	9	23	15	12	15	6	3	6	1	-	-	-
Blodgang	8	-	8	-	-	2	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-	-	5	-
Barselfeber	12	6	11	-	-	-	2	-	1	1	2	2	1	1	1	-	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	14	10	10	-	2	2	-	2	-	3	1	-	-	-	-	2	-	-	-
Rosen	62	8	62	3	5	5	3	7	11	4	5	3	5	8	3	2	-	-	-
Røde Hunde	3	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	23	-	23	1	-	2	-	-	1	2	1	-	9	-	7	6	-	2	-
Kusma	11	-	11	1	-	-	3	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kighoste	18	-	18	-	1	-	-	1	-	10	1	4	-	1	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	1037	22	1027	97	186	197	86	85	80	63	38	40	35	53	67	125	1	11	-
Influenza	391	7	381	22	39	53	72	77	51	17	8	10	11	6	15	108	2	4	-
Lungebetændelse	385	49	385	41	31	57	58	45	39	27	9	18	19	23	18	17	4	9	3
Pleurit	161	2	161	12	13	10	19	13	14	17	12	20	10	7	14	9	-	7	-
Gigtfeber	134	1	133	15	11	12	17	8	16	14	10	11	6	5	8	10	-	20	-
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	388	17	387	33	39	36	18	15	13	34	81	38	32	25	23	77	5	13	3
Pemfigus (hos Nyfødte)	3	1	3	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3356	158	3329	310	390	405	392	327	337	257	202	190	147	168	204	390	15	80	6

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13	
	Sogndal.		Vik.		Gulen.		Kirkebo.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Gloppen.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord-eidet.		Indviken.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	1	1	1	-	-	-	4	-	1	-	13	-	-	-	-	-	-	-	3	1
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	4	-	23	-	11	-	-	-	-	-	-	-	3	-	16	1	1	-	-	-	46	4
Mæslinger	1	-	-	-	18	-	63	-	2	-	33	1	45	4	84	-	8	-	87	2	55	-
Difteri (Croup)	15	2	30	5	10	1	1	1	12	2	3	-	14	3	31	1	5	-	-	-	15	2
Blodgang	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	1	-	2	1	2	1	-	-	1	1	2	1	2	-	1	1	1	1	-	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	6	4	1	1	1	1	-	-
Rosen	2	-	5	1	1	1	1	-	2	1	2	1	2	1	16	-	5	1	4	-	20	2
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	5	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	1	-	-	-	-	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	7	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	48	-	53	2	75	4	30	5	57	2	20	3	36	1	325	2	72	1	156	1	29	-
Influenza	11	-	10	-	10	2	-	-	21	-	6	-	2	-	73	3	56	-	85	-	5	-
Lungebetændelse	30	2	23	2	34	4	30	3	11	3	17	3	39	6	47	8	49	5	38	3	41	3
Pleurit	2	-	15	-	11	1	2	-	17	-	12	-	14	-	32	-	9	-	13	-	18	1
Gigtfeber	14	-	19	-	7	-	4	-	5	-	3	1	8	-	16	-	4	-	8	-	16	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	21	1	15	5	22	-	1	1	11	-	16	-	5	-	86	1	41	-	54	-	26	1
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	151	7	202	17	202	14	134	10	147	9	122	14	191	15	763	21	254	9	446	7	274	14

(Helsing). I Kinn Distrikt forekom en Del spredte Tilfælde i Bremanger, hvor de første Tilfælde synes at være opstaaet i Fiskeværet Kalvaag, hvorfra Sygdommen med Fiskere bragtes til den østlige Del af Kinn Herred. (Skridshol). Det største Antal opføres fra Indviken Distrikt, hvor Sygdommen optraadte her og der gennem hele Aaret, ialt anmeldtes 46 Tilfælde og 4 Dødsfald. Sandsynlig har der været mange flere, men, naar Forløbet er let, skjules Sygdommen af Frygt for Isolationen. (Brodtkorb). I Lyster, Kirkebø, Ytre og Indre Søndfjord samt Nordfjordeidet Distrikter kan Sygdommen ikke sees at være forekommet.

Mæslinger synes at være den epidemiske Sygdom, som i Aaret har havt størst Udbredning inden Amtet. Ialt anmeldtes 432 Tilfælde og 9 Dødsfald; saa mange Angrebne har ikke været opført siden 1889. Den forekom i alle Distrikter undtagen Vik og synes at have været hyppigst i Amtets nordlige Del. De fleste Tilfælde anmeldtes i 2det Kvartal. I Kirkebø Distrikt herskede Epidemien særlig i Indre Holmedal med i det Store og Hele let Forløb. Hos et Pigebarn optraadte som Eftersygdom Pareser og Anæsthesi i Underextremiteterne samt Blærelamhed. Sygdommen gik over først efter længere Tids Behandling. (R. Bergh). I Ytre Søndfjord Distrikt angrebes flere Voxne, der led under tildels stærke Blødninger fra Tarm og Næse. (Dahl). Næsten hele Gloppe Distrikt hjem søgtes af Sygdommen, særlig Udkanterne. Paa en Gaard døde 3 Børn af Mæslinger og dens Eftersygdomme. Flere Voxne var ogsaa stærkt angrebne. (Løken). I Kinn Distrikt var Sygdommen udbredt og havde tildels et ondartet Præg. (Skridshol). Til Nordfjordeidet Distrikt indførtes den ved Omstreifere, der paa sin Vandring smittede en hel Del Gaarde. (Rummelhoff). I Indviken Distrikt forekom en Mængde Tilfælde, men kun den mindste Del kom til Behandling. De haardest angrebne var de Voxne. (Brodtkorb).

Difteri (Croup) viser Tilvæxt i de Angrebnes Antal, idet dette ikke har været saa høit siden 1890. Ialt er anmeldt 137 Tilfælde med 17 Dødsfald. Sygdommen har vist sig i alle Distrikter undtagen Lyster og Nordfjordeidet. I Sogndal Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Juli, spredt paa 5 forskellige Gaarde, med noksaa alvorligt Forløb. Serumindsprøitning foretoges paa samtlige Syge og tilsyneladende med meget gunstigt Resultat. Præventiv Indsprøitning foretoges ogsaa i smittede Huse; ingen af de saaledes Behandlede blev angrebne. (O. B. Schøyen). I Vik Distrikt herskede en temmelig betydelig lokal Epidemi i Fejos; ialt behandledes 30, af hvilke 5 døde. Skolen stængtes. De med Serum tidsnok Indsprøitede kom sig alle; 3 af de Døde havde ikke faaet Indsprøitning, den 4de først 4de Dag; han havde et svært Belæg. Ved Siden af den største Rædsel og deraf følgende næsten overdrevne Forsigtighed overfor Smitte træffer man desværre fremdeles ikke sjelden den største Uforsigtighed og Ligegyldighed, støttet paa, saavidt Distriktslægen har opfattet det, en Slags Religiositet, som er meget lidet modtagelig for Fornuft. I Anledning af denne Epidemi fik han 2 Personer tiltalte og mulkerede for grov Uforsigtighed. Desinfektionen foretoges af den fast ansatte Desinfektor. (Helsing). I Gulen Distrikt døde, før Lægen tilkaldtes, af 10 Angrebne, et lidet Barn, der led af Croup. Sygdommen optraadte paa en enkelt Gaard i Gulen; Smitten antoges at skrive sig fra Bergen. (Nielsen). I Ytre Søndfjord Distrikt viste Sygdommen sig først paa Øen Smelvær i Askvold i Januar; Smitten bragtes med en Pige, der kom hjem fra Bergen med Ondt i Halsen. Her angrebes 5 Personer og døde 2. Saa optraadte den ikke før i Juni og holdt sig til ud i August med spredte Tilfælde i alle 3 Familier paa Øen; den var nu mere godartet og Befolkningen mere snar til at søge Hjælp; især satte den sin Lid til Serumindsprøitningen, der anvendtes baade kurativt og præventivt. Efter disse Indsprøitninger indtraf paafaldende ofte

synkoptiske Anfald, der mulig kunde hænge sammen med Udmattelse efter den lange Transport af de Syge til Lægen. Det antages, at de præventive Indsprøitninger, der foretoges ved Aarets Begyndelse, nu $\frac{1}{2}$ Aar efter bevirkede et mildere Forløb af Sygdommen. Endelig optraadte et sidste Tilfælde paa Gaarden Herland paa Atleøen, hvor Folk fra Smelvær havde været inde, før Desinfektion der var foretaget. (Dahl). I Gloppen Distrikt angrebes i Januar 4 Personer paa Gaarden Emhjellem i Hyen, hvoraf 2 døde, den ene før Lægens Ankomst. I Juni Maaned blussede Sygdommen op i Naboens Hus, hvor ogsaa 4 angrebes, og et Barn døde. Endelig indsygnede i September paa Gaarden Haugen i Stordalen 5 Børn; ingen døde. (Løken). I Kinn Distrikt forekom Difteri hele Aaret igjennem, væsentlig i den østlige Del af Kinn Herred; Smitten antoges her at skrive sig fra Gloppen. (Skridshol). I Indviken Distrikt optraadte Sygdommen mest inde i Olden; 2 Dødsfald indtraf blandt 15 Angrebne. (Brodtkorb).

Af **Barselseber** anmeldtes 12 Tilfælde og 6 Dødsfald. En Barselkvinde i Ytre Holmedal, Ytre Søndfjord Distrikt, led af Diarré baade før og efter Nedkomsten. Allerede 3die Døgn var hun oven Senge og tog da rigelig til sig af Tyttebær. Herved forværredes Tilstanden yderligere, der kom Tegn paa en Peritonit, der medførte Døden i 12te Døgn. Examineret Jordmoder havde bistaaet ved Fødselen; Barselseber var ikke forekommet i hendes Praxis paa mange Aar, ligesom der heller ikke siden har været noget Tilfælde af denne Sygdom. (Dahl).

Vandkopper omtales som meget udbredte i Vik og Ytre Søndfjord Distrikter.

Af **Kighoste** behandledes kun 18 Tilfælde i det hele Amt.

Af **Influenza** opføres et mindre Antal Angrebne end Aaret forud. De opgivne Tilfældes Mængde vexler forøvrigt for denne Sygdoms Vedkommende meget fra det ene Aar til det andet.

Lungebetændelse var derimod hyppigere end i 1903, om end Sygdommens Hyppighed ikke var usædvanlig mod i tidligere Aar. I en Grænd i Naustdal i Indre Søndfjord Distrikt optraadte 4 Tilfælde paa én Gaard; 2 af disse endte dødeligt. Et usædvanligt stort Antal kom til Behandling i Indviken Distrikt, større end paa mange Aar; Influenza antoges at være medvirkende Aarsag. (Brodtkorb).

De 2 Tilfælde af **Koldfeber** opføres begge fra Kinn Distrikt, det ene fra Florø Ladested, det andet fra Landdistriktet.

Akut Diarré var forholdsvis sjelden. I Lærdal Distrikt forekom en Epidemi fra Slutningen af Juli og videre udover Høsten. Den antoges at være indbragt fra Tonsaasen til Lærdalsøen med Vognmænd og var meget udbredt. De alvorligere Tilfælde begyndte med høi Feber (over 40° C.), Brækninger og tildels omtaaget Bevidsthed de første Par Dage, samt var forbundne med blodige Afføringer. Der indtraadte flere Dødsfald blandt Smaabørn. Kun de færreste søgte Lægehjælp. (E. Andersen). I Vik Distrikt var Sygdommen ikke almindelig, men medførte dog Døden for 5 Børn, deraf 2 større; ingen af dem behandledes af Læge. Den artede sig som en Cholera infantum med ca. 1 Døgns Varighed. (Helsing).

Af andre, smitsomme Sygdomme forekom **Herpes tonsurans** meget hyppig i enkelte Dele af Gloppen Distrikt, paadraget ved Smitte fra Kvæget. (Løken).

Af **Fnat** opgives 11 Angrebne, deraf 7 i Ytre Nordfjord Distrikt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandledes Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:						
		1	3	4	7	8	10	11
		Lærdal.	Sogndal.	Vik.	Ytre Søndfjord.	Indre Søndfjord.	Kinn.	Ytre Nordfjord.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	1	-	-	-	-	-	1	-
Syfilis, konstitutionel	8	1	3	-	-	-	3	1
Gonorré, Uretrit	26	9	-	3	1	1	12	-

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberkuløse Sygdomme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøs- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Lærdal	63	6	56	5	1	-	1	-	-	-	5	1	-	-
Lyster	31	5	31	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sogndal	29	9	27	8	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Vik	48	17	42	15	1	-	-	-	5	2	-	-	-	-
Gulen	37	9	36	9	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kirkebø.	17	8	13	8	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord ..	41	20	40	19	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Indre " ..	45	10	40	9	-	-	-	-	1	-	4	1	-	-
Gloppen	35	5	29	4	-	-	-	-	6	1	-	-	-	-
Kinn	63	14	59	13	-	-	-	-	3	1	-	-	1	-
Ytre Nordfjord ..	52	13	44	11	2	1	-	-	5	1	1	-	-	-
Nordfjordeidet ...	11	6	9	6	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Indviken	44	15	44	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Bergenhus Amt	516	137	470	127	4	1	1	-	30	7	10	2	1	-
Deraf i By	2	2	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
— Bygder ..	514	135	469	126	4	1	1	-	29	6	10	2	1	-

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne lidsættes ovenstaaende Tabel, udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsårsagslister for det hele Amt 13,1 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 15,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Florø Ladested var Forholdet henholdsvis 18,2 pCt. og 20,0 pCt.,

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	78	6	15	63
Lyster	59	5	6	53
Sogndal	39	8	7	32
Vik	92	15	17	75
Gulen	61	10	14	47
Kirkebø	74	5	10	64
Ytre Søndfjord	86	20	9	77
Indre —	71	9	14	57
Gloppen	77	6	15	62
Kinn	103	12	21	82
Florø Ladested	11	2	1	10
Bygder	92	10	20	72
Ytre Nordfjord	84	11	9	75
Nordfjordeidet	54	6	7	47
Indviken	81	13	14	67
Nordre Bergenhus Amt	959	126	158	801
Deraf i By	11	2	1	10
— - Bygder	948	124	157	791

for Bygderne 13,1 pCt. og 15,7 pCt. — I Sogndal Distrikt gaar Sygdommens Smit-
somhed mere og mere op for Folket, saa stor Forsigtighed udvises. (O. B. Schøyen).
Fra Vik Distrikt meddeles, at Tuberkulosen for Viks og Balestrands Herreders
Vedkommende har holdt sig omtrent uforandret, medens der for Leikanger har
vist sig en Forøgelse i Tilfældenes Antal. Der anmeldtes saaledes derfra i
Aarets Løb 14 Tilfælde (mod 2 i 1903). I to Familier har Sygdommen der
angrebet 3 Individder, uden at dette kan forklares af slette hygieniske Forhold;
heller ikke er der nogen Grund til at tro, at man ikke har været de givne Paabud
hørige. For den ene Families Vedkommende var der stærk arvelig Belastning;
i den anden vides ikke Tuberkulose tidligere at være forekommet. I det Hele er
der for de fleste Tilfældes Vedkommende ingen Tæring i Slægten at paavise.
I Balestrands Herred er alle de siden Tæringslovens Emanation anmeldte 15
Tilfælde paa to Undtagelser nær at henføre til Smitte udenbygds, og da især fra
Bergen. Smittefrygten er muligens noget mindre, men giver sig dog endnu af og
til uheldige Udslag. I sin Almindelighed maa man ogsaa sige, at de hygieniske
Paabud nøie overholdes, og Forholdene i Distriktet er saadanne, at det vil høre
til de sjældne Undtagelser, at Paabudene ikke kan overholdes. Et saadant Til-
fælde indtraf i Aarets Løb, hvorfor Vedkommende besluttedes indlagt paa Sygehus;
det viste sig imidlertid umuligt at faa den Syge anbragt nogetsteds i Bergen,
som er Sogns Tilflugt, naar det gjælder Sygehusbehandling. Patientens hurtige
Død løste imidlertid Spørgsmaalet dengang. (Helsing). I Indviken Distrikt
skyldtes 21 Dødsfald Tuberkulose, deraf 13 i Lungerne, 8 tuberkuløs Hjerne-
betændelse. De fleste indtraf i Stryn og Utviken; bedst stillet er Hornindalen,
ligesom Olden og Loen viser mere gunstige Forhold. (Brodtkorb).

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	28	¹⁾ 1	25	4	1	1	-	-	-
Bækkensneverhed.....	3	-	1	2	1	-	1	3	-
Barselkrampe.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele.	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Truende Livmoderbristning.	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalos.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	2	1	1	-	-
Fremfald af Navlesnor....	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Fastvoxning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	35	1	28	8	6	2	4	3	6
	36		36			6			

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber.

Kræft synes at være i Tiltagende i Kinn og Indviken Distrikter; i sidstnævnte er det især Mavekræften, der viser paatagelig Stigning. Aarsagen er dunkel; Folket tror selv, at den skriver sig fra den separerede Melk. Separatoren menes ialfald at have forværreret Kostholdet i høi Grad. (Brodtkorb).

Spedalskhed. I Sogndal Distrikt findes kun de 3 gamle Spedalske; ingen nye er tilkomne. (O. B. Schøyen). Et nyt Tilfælde anmeldtes fra Gulen Distrikt. I Ytre Søndfjord findes nu ingen flere Spedalske, idet de 2 sidste der hjemme-hørende Syge døde paa Stiftelsen i Aarets Løb. (Dahl). I Kinn Distrikt indtraf et nyt Tilfælde, der indlagdes i Pleiestiftelsen i Bergen.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 51 saadanne, deraf i Lærdal Distrikt 4, i Lyster 7, i Sogndal 2, i Vik 2, i Gulen 5, i Kirkebø 1, i Ytre Søndfjord 1, i Indre Søndfjord 4, i Gloppen 2, i Kinn 10, i Ytre Nordfjord 5, i Nordfjordeidet 1, i Indviken 7. — Angaaende Indikationer og Udfald henvises til ovenstaaende Tabel.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til den almindelige Beretning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa næste Side.

Der bliver saaledes et Overskud af 1072 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 53,0.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 8 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 9 Kvinder saaledes: Barselfeber 6, Barselkrampe 1, Emboli 1, Dystoki 1.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Lærdal	177	2	89	4	2	-	4	-
Lyster	124	5	73	6	-	1	1	-
Sogndal	146	4	63	4	-	-	1	-
Vik	185	5	103	14	2	1	3	1
Gulen	167	5	89	16	1	-	2	1
Kirkebø	139	2	83	5	-	-	2	-
Ytre Søndfjord	202	6	132	14	1	1	4	-
Indre —	173	5	90	5	-	1	1	1
Gloppen	155	2	78	2	-	-	3	1
Kinn	274	9	131	13	2	1	7	-
Flørø Ladested	38	2	13	1	-	-	1	-
Bygder	236	7	118	12	2	1	6	-
Ytre Nordfjord	233	7	116	12	3	3	11	-
Nordfjordeidet	125	1	69	6	3	-	1	-
Indviken	180	1	92	13	4	-	1	1
Nordre Bergenhus Amt.	2280	54	1208	114	18	8	41	5
Deraf i By.	38	2	13	1	-	-	1	-
— - Bygder.	2242	52	1195	113	18	8	40	5

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Bygder.
Alderdomssvaghed	225	1	224
Lungetuberkulose	126	2	124
Kræft og Sarkom	98	1	97
Tuberkulose udenfor Lungerne	55	2	53
Lungebetændelse	49	-	49
Hjerneslag	45	-	45
Medfødt Svaghed	35	-	35
Organisk Hjertesygdom	33	-	33
Kronisk Bronkit	28	1	27

Veirliget. Ifølge Meddelelser derom fra 5 af Amtets 13 Lægedistrikter synes Sommeren i Sognefjordens indre Del at have været varm med ganske godt Udbytte af Jorden, medens den i Indre Søndfjord var regnfuld, i Ytre Nordfjord raa og kold. I Indre Søndfjord blev Høavlingen alligevel rig, da Høsten var forholdsvis mild og tør. Frugtavlen, især Æblehøsten, blev mindre god.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Lyster Distrikt har den jævne Velstand bl. a. bevirket, at Kostholdet er godt, ligesom Tilberedningen af Maden bliver hensigtsmæssigere og bedre. Afholdsbevægelsen har havt stor Fremgang, og ved Sammenskomster som Brylluper og Begravelser serveres nu ret hyppigt ikke Spirituosa. Det er ogsaa sjelden at se en beruset Person. (Paasche).

I Vik Distrikt arbeides for at fremkalde større Interesse for Husflid, som til denne Tid har staaet meget lavt. Uagtet Totalismen ikke har særdeles mange Tilhængere, drikkes der ikke meget uden ved Høitiderne. (Helsing).

I Ytre Søndfjord spores, især i de ytre Dele af Distriktet, betydelig Bedring af de hygieniske Forhold. Vaaningshusene bygges store og rummelige, og man lægger megen Vægt paa at faa tidsmæssige Udhuse. Baade i Askvold og Holmedal er Meierier. Bønderne er tilfreds med at faa levere Fløden, saa de slipper alt Arbeide med Smøret. Hjælpen hjemme paa Gaardene er høist utilstrækkelig. — Al Ungdom vil her som andetsteds til Amerika eller Byerne. Den daarlige Hjælp, Husmødrene har, er en hyppig Sygdomsaarsag. For Kvinderne er Ægteskabet som Regel Indledningen til et ustandseligt Traak og Slid, Husstellet, Gaardsstellet og Børnene optager hende Døgnet rundt, mange Gange har hun ikke saa megen Fred, at hun faar sidde ned under Maaltiderne; sjelden kommer hun i Seng før Midnat. Kvinderne bliver derfor tidlig gamle og livstrætte, dyspeptiske Besværligheder, «Nedsig» af Underlivsorganerne er meget almindeligt. — I Madstellet spores fremdeles liden Fremgang; tiltrods for, at Amtet har afholdt Kurser i Madens Tilberedning. En væsentlig Grund til, at man holder saa fast ved det Gamle, er, at man er bange for Omkostningerne ved de finere Behandlingsmetoder; Maden bliver saa udrøi, mener man. I al sin Færd er Søndfjordingen strengt økonomisk, han er ligesaa bange for at kaste bort en Øre som en Krone. At han intet sparer, naar det gjælder Helbredden, er en anden Sag. Reiser han til Bergen for at søge Lægehjælp, gaar han ofte til 3 forskjellige Læger for at høre, om Diagnosen og Prognosen bliver den samme. Ikke saa sjelden bliver han et Offer for Homøopathier og Kvaksalvere. Ædrueligheden og Sædelighedstilstanden er god. Baade til Jul, Paaske og i Slaatten vil Søndfjordingen gjerne have Øl, om han har Raad til det. De Fleste er inde i Kunsten, saa de kan hjælpe sig selv baade med Maltningen og Bryggingen. Til større Brylluper med ca. 200 Gjæster medgaar 5—6 Tønder Øl, men da holder man ogsaa paa med Turingen 3—4 Dage. At nogen er synlig beruset hører alligevel til Sjeldenhederne. (Dahl).

I Indre Søndfjord Distrikt siges Boligerne gennemgaaende at være daarlige og trækfulde. Regelen er, at der kun findes et eneste Beboelsesrum. Spærreløft ser man endnu hyppig og da gjerne udstyret med Ljore i Taget og med «Lem» nærmest Indgangsdøren, hvor Familiens yngre Medlemmer har sine Sengesteder. Beboelsesrummet indtager næsten overalt hele Husets Bredde med Vinduer til begge Sider. Som Regel findes der et Slagvindu, hvorigjennem der kan lufte, men man træffer endnu ofte paa Huse, hvor Vinduerne er fast tilspigrede, og al Luftning foregaar gennem Døren. — De hovedsagelige Næringsmidler er Grynsmelsgrød og Fladbrød, Sild og Poteter. Havregrød, som tidligere brugtes meget, er nu omtrent gaaet af Brug. Korn dyrkes i det Hele mindre

end før, og Agrene er for en stor Del nedlagte og omdannet til Eng, som findes mere regningssvarende. Kreaturene fodres som Følge heraf meget bedre end før, og Melkeproduktionen er betydelig øget. Naar undtages de mest afsidesliggende Gaarde leveres Melken paa Meierier, hvoraf findes en hel Del i Distriktet. Brugen af Kjød, saltet og speget, er gaaet stærkt tilbage, og man ser ikke mere de velfyldte Stabbur med Spegelaar, der kunde opnaa den ærværdige Alder af 10—15 Aar. Jo mere og jo ældre Spegekjød paa Stabburet, desto rigere og mægtigere blev vedkommende Gaardbruger anset for at være. Har Bønderne nu en sjelden Gang Raad til at slagte til eget Brug, spises Kjødet ofte ferskt. Fisk spises som Regel i saltet og tørret Tilstand, men forøvrigt er Fisk Gæstebudskost, saaledes en staaende Ret ved Bryllup ved Siden af Rømmegrød. — Befolkningen er gennemgaaende meget ædruelig, og Alkohol nydes mest i Form af hjemmebrygget Øl. Ølbrygning foregaar som Regel kun én Gang om Aaret, før Jul. (Gillebo).

I Indvikén Distrikt siges Drikkeriet i enkelte Trakter at tiltage i en foruroligende Grad. For Landmanden var Aaret særdeles godt. (Brodtkorb).

Sygehuse. I Florø Ladested, Kinn Distrikt, er et Vaarsildagiftfondet tilhørende Sygehus, der ogsaa har en Afdeling for epidemiske Sygdomstilfælde; i Kalvaag er et leiet Sygehus i Drift i Fisketiden. I Lyster Distrikt er beliggende et Sanatorium for Tuberkulose (St. Jørgens Hospitalsstiftelse tilhørende).

Sygepleien. I Lyster er den i Bygden stationerede Sygepleierske i stadig Virksomhed, og Interessen for Sygepleiesagen er meget stor. I Vik Distrikt benyttes ogsaa Sygepleiersker mere og mere, saa det ofte kan være vanskeligt at erholde nogen. I Kirkebø Distrikt vanskeliggjøres ofte Lægens Arbejde med Hensyn til de Syges Forpleining ved Boligernes Indredning; disse bestaar af et stort og et mindre Rum («Kaaven»), det sidste gjerne Opholdssted for senge-
liggende Gamle. Disse Rum staar i aaben Forbindelse med hinanden, hele Familien har her sit Tilhold med Kogning og Oplødning af Hø til Kreaturene; her finder ogsaa Grisunger enkelte Steder Beskyttelse i sin spædeste Barndom, her traakkes ud og ind af Husets Folk og Besøgende, deltagende Naboer, Venner og Slægtninge, der undertiden i rigeligt Antal indfinder sig med sine Meninger om Sygdommens Art og Behandling og meddeler sine kloge Raad. Under Lægens Fravær skubbes derved hans Forordninger tilside. En Kvinde fra Indre Holmedal er indsendt til Diakonisseanstalten for at oplæres til Sygepleierske for Bygden. I Indre Holmedal siges Fattigsygepleien at være mindre letvint ordnet, idet det er paalagt Tilsynsmændene, at deres Rekvisition om Lægehjælp skal anerkjendes af Fattigstyrets Formand. (R. Bergh).

Badeindretninger. Paa Lysene i Lærdal er et Badstubad, der benyttes af en Del af Eleverne ved en nærliggende Landbrugsskole, men ellers ikke meget. Mere benyttes en Badstue i Aurlandsvangen. (E. Andersen). Badet ved Sygehuset i Florø holdtes som vanligt aabent til Benyttelse for Publikum.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.
Nordre Bergenhus Amt	38	2196
Lærdal	¹⁾ 2	147
Lyster	²⁾ 5	153
Sogndal	³⁾ 1	175
Vik	⁴⁾ 3	245
Gulen	⁵⁾ 2	155
Kirkebø	⁶⁾ 3	160
Ytre Søndfjord	⁷⁾ 5	202
Indre —	⁸⁾ 3	183
Gløppen	⁹⁾ 3	140
Kinn	¹⁰⁾ 2	208
Ytre Nordfjord	¹¹⁾ 3	194
Nordfjordeidet	¹²⁾ 1	102
Indviken	¹³⁾ 5	132

¹⁾ Lærdal 1, Aurland 1. ²⁾ Jostedalen 5. ³⁾ Sogndal 1. ⁴⁾ Leikanger 1, Balestrand 1, Vik 1. ⁵⁾ Gulen 1, Sulen 1. ⁶⁾ Indre Holmedal 3. ⁷⁾ Hyllestad 1, Askvold 2, Ytre Holmedal 2. ⁸⁾ Førde 1, Jølster 1, Naustdal 1. ⁹⁾ Øvre Jølster 1, Breim 2. ¹⁰⁾ Bremanger 1, Vevring 1. ¹¹⁾ Selje 2, Daviken 1. ¹²⁾ Eid 1. ¹³⁾ Indviken 2, Hornindalen 1, Stryn 2.

XV. Romsdals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinater.
Amtet		14989,61	136 519	43	7	92	73
1. Vestre Søndmør		918,51	13 067	5	-	10	10
	Vannelsen	305,55	2 769	1	-	1	1
	Herø	132,85	3 925	2	-	3	3
	Sande	173,47	2 841	1	-	3	3
	Ulstein	196,42	2 839	1	-	2	2
	Vartdalstranden	110,22	693	-	-	1	1
2. Indre Søndmør		1 241,27	8 668	2	-	5	5
	Ørsten	241,57	2 344	-	-	1	1
	Volden	520,59	4 408	2	-	3	3
	Hjørundfjord	479,11	1 916	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinater.
3. Østre Søndmør		2 040,94	6 390	1	-	6	6
	Stordalen	259,28	856	-	-	1	1
	Stranden	267,67	1 480	1	-	1	1
	Norddalen	947,67	2 321	-	-	3	3
	Sunnellen	566,32	1 733	-	-	1	1
4. Ørskog		723,33	7 098	2	-	4	4
	Ørskog	200,85	1 808	2	-	1	1
	Søkkelven	261,05	2 307	-	-	1	1
	Skodje	124,51	1 486	-	-	1	1
	Vatne	136,92	1 497	-	-	1	1
5. Nordre Søndmør		314,82	24 245	8	2	13	8
	Aalesund, Kjøbstad	2,14	13 848	8	2	5	-
	Haram	90,32	2 541	-	-	2	2
	Roald	20,06	988	-	-	1	1
	Borgund	202,30	6 868	-	-	5	5
6. Ytre Romsdal		1 164,65	17 827	7	2	13	10
	Molde, Kjøbstad	0,38	1 789	5	2	1	-
	Bolsø	271,45	3 479	-	-	1	1
	Bud	152,90	2 683	1	-	2	2
	Akerø	152,46	2 410	-	-	2	2
	Frænen	220,32	2 687	-	-	3	1
	Sandø	16,04	984	-	-	1	1
	Sylte	192,79	1 320	-	-	1	2
	Vestnes	158,31	2 475	1	-	2	1
7. Indre Romsdal		2 525,43	10 300	3	-	8	6
	Hen	245,53	1 113	-	-	1	2
	Grytten	798,92	1 726	1	-	3	
	Eid	36,12	547	1	-	1	1
	Vold	260,81	1 008	-	-		
	Veø	247,14	2 422	-	-	1	1
	Neset	178,68	1 657	1	-	1	1
	Eresfjord og Vistdalen	758,23	1 827	-	-	1	1
8. Søndre Nordmør		817,52	24 631	7	3	13	8
	Kristiansund, Kjøb- stad	8,80	11 982	6	3	4	-
	Kvernes	33,45	839	1	-	1	1
	Bremsnes	119,71	3 133	-	-	1	1
	Kornstad	66,24	1 668	-	-	1	1
	Eide	141,11	1 571	-	-	1	1
	Frei	51,49	1 059	-	-	1	1
	Grip	0,48	194	-	-	1	-
	Øre	232,28	2 013	-	-	1	1
	Strømsneset	118,57	1 274	-	-	1	1
	Gjemnes	45,39	898	-	-	1	1
9. Sundalen		1 951,22	5 532	2	-	7	6
	Sundalen	1 229,84	1 684	1	-	2	2
	Øksendalen	225,67	599	-	-	1	1
	Ulvundeidet	182,39	412	-	-	1	1
	Tingvold	313,32	2 837	1	-	3	2

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vækmænd.
10. Surendalen		2 065,16	8 490	3	-	5	4
	Stangvik	510,98	2 341	1	-	2	2
	Aasgaard	64,22	629	-	-	1	1
	Surendalen	870,52	2 890	1	-	1	-
	Rindalen	608,07	2 514	1	-	1	1
	Heggemstranden og Staknes Bygdela af Halse Herred	11,37	116	-	-	-	-
11. Nordre Nordmør		1 226,76	10 271	3	-	8	6
	Edø	273,92	3 380	1	-	4	3
	Tusteren	167,31	1 537	-	-	1	1
	Aure	504,46	3 122	1	-	1	-
	Valsofjorden	156,33	954	-	-	1	1
	Halse (undt. Heggem- stranden og Staknes Bygdela)	124,74	1 278	1	-	1	1

Sundhedstilstanden synes ikke at have været saa ganske tilfredsstillende i Aaret, idet den fra flere Lægedistrikter betegnes som mindre eller kun middels god. Af epidemiske Sygdomme synes Mæslinger især at have haft almindeligere Udbredning, ligesom akutte Katarrer i Aandedrætsorganerne tildels i Forening med Influenza i flere Lægedistrikter foranledigede ikke liden Sygelighed. Lungebetændelse var ogsaa hyppigere end vanligt, ligesaa er Difteritilfældenes Antal voxet. Tyfoidfeber viser derimod betydelig Tilbagegang, ligesaa Kighoste, mod Aaret forud. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 7 609 med 293 Dødsfald, mod henholdsvis 8 418 og 281 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 022 eller 14,5 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (139 900). Aaret forud var Dødeligheden 14,9 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 180 og 181, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes ialt 88 Tilfælde med 13 Dødsfald mod henholdsvis 334 og 28 Aaret forud. De fleste Tilfælde anmeldtes i Aarets 2den Halvdel. I Valdalen, Østre Søndmør Distrikt, optraadte en mindre Hus-epidemi paa Gjerde, hvor 7 Individuer angrebes fra Mai til August. Paa Gaarden Rem i samme Dal blev en Person syg, ikke længe efterat han havde brudt op et gammelt Gulv i Kjøkkenet; Aaret iforveien var Sygdommen optraadt i samme Hus. Til Gaarden Omnaas bragtes Smitte fra Gjerde; 3 Personer angrebes. Endelig blev i November en Gut syg paa Gaarden Øie i Ytredal, sandsynlig ved Smitte fra Aalesund, bragt ved en Kvinde, der havde passet Tyfuspatienter der og selv en Tid efter var hanglesyg. (S. Holtermann). I Ørskog Distrikt forekom af 7 Tilfælde de 4 paa Nabogaarde i Huneidvik i Søkkelven, antagelig

ved Smitte fra Aalesund. Mod Aarets Slutning indsygnede en Gut paa en nærliggende Gaard, Kurset, uden at dog Sygdommen bredte sig videre herfra. Uden Forbindelse med disse indtraf et Tilfælde paa Gaarden Søholt i Ørskog, ogsaa antagelig smittet i Nærheden af Aalesund, og et andet i Ørskog, der endte dødeligt; men Smittekilden opdagedes ikke. (H. G. Holst). I Nordre Søndmør Distrikt behandledes ialt 44 Angrebne med 7 Dødsfald; af disse vedkommer 26 med 6 Dødsfald Aalesund By. I denne optraadte Sygdommen særlig i en liden efter Branden levnet Del (Stenvaagveien), hvorfra de Syge anbragtes i en af de Döckerske Barakker, udlaaente af den tyske Keiser. Desuden forekom Sygdommen blandt brandlidte Familier, der var flyttede ud i den nærmeste Omegn, og hvorfra de Syge ogsaa søgtes anbragte i Sygehus eller midlertidigt Lazaret. (Lorentzen). Fra Ytre Romsdal Distrikt anmeldtes ialt 8 Tilfælde med 1 Dødsfald. 2 af disse forekom i Sylte Herred i Tresfjorden. Smittekilden var ukjendt; begge optraadte i et Hus, hvor der under de mange og udbredte Epidemier dersteds ikke tidligere var forekommet Nervefeber. (Parelius). I Indre Romsdal indtraf i December 5 Tilfælde paa Gaarden Ræstad i Veø; af disse indlagdes 3 i Amtssygehuset i Molde, de to øvrige var ganske let angrebne. Paa Gaarden er baade Landhandleri, Postaabneri og Dampskibs-anløbssted; Butiken blev lukket, Postaabneriet flyttet til Nabogaarden og Desinfektion udført med Bistand af fast Desinfektor. Uagtet Sygdommen først meldtes til Sundhedskommissionen, efterat Flere var blevet angrebne, lykkedes det dog paa denne Maade at standse dens videre Udbredning. Smittekilden var ukjendt. Et enkelt Tilfælde paa Gaarden Teigset i Juni antoges smittet paa Smølen. (C. Lund). I Nordre Nordmør Distrikt iagttoges 2 Tilfælde paa Gaarden Tømmervaa paa Tusteren, af hvilke det ene indlagdes paa Sygehus i Kristiansund, samt et paa Kløvset i Halse. (Herlofsen).

Af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** opføres 2 Tilfælde, 1 i Ytre og 1 i Indre Romsdal Distrikt; det sidste endte dødeligt.

Skarlagensfeber viser omtrent samme Antal anmeldte Angrebne som Aaret forud; de fleste Tilfælde behandledes i Søndre Nordmør, Indre og Ytre Romsdal Distrikter. I Indre Romsdal var der en hel Epidemi udover Vaaren og Høsten, navnlig i Veø; Sygdommen var dog meget let og ytrede sig for det Meste kun som «Røde Hunde». De Syge gik for det Meste oppe eller endog paa Skolen; alle Angrebne kom paa den Maade paa langt nær ikke under Behandling. Intet Dødsfald indtraf, saagodtsom heller ingen Eftersygdomme. (C. Lund). I Søndre Nordmør forekom Tilfældene spredt udover Distriktet; i Landdistriktet var enkelte Patienter smittede fra Kristiansund, for de Fleste var ingen bestemt Smittekilde paaviselig. (Selmer).

Mæslinger herskede ogsaa dette Aar epidemisk inden flere Distrikter. Epidemier omtales saaledes fra Vestre Søndmør, Østre Søndmør, her særlig i Norddalen og Sunnølv Herreder, i Ørskog inden Vatne Herred, i Ytre Romsdal særlig i Bolsø Herred, i Søndre Nordmør især paa begge Sider af Kornstadvjorden og i Øre, i Surendalen særlig i Aasgaard og tilstødende Dele af Surendalen; her var det paa sine Steder saa mange Aar siden, Sygdommen havde vist sig, at samtlige Husets Folk, baade Voxne og Børn, angrebes. I en Grænd gjorde 3 Kvinder Barsel paa Feberens Høidepunkt, omtrent 4 à 6 Uger før fuldgaet Svangerskab, med gunstigt Forløb for Mødre og Børn. Mæslingernes Forløb var i mange Tilfælde noksaa ondartet, saa Læge tilkaldtes; de foraarsagede ogsaa en Del Eftersygdomme. Ved flere af Skolerne smittedes næsten en hel Klasse samtidig. (A. Smith). I Nordre Nordmør herskede Epidemi om Sommeren, særlig i Halse, Tusteren og Edø Herreder. I hele Amtet behandledes tilsammen 577 Tilfælde og opgives 15 Dødsfald af Sygdommen.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	88	13	87	2	11	6	5	3	6	3	16	9	8	4	14
Cerebrospinalmeningit	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	155	3	155	45	21	14	5	10	7	1	7	11	4	17	13
Mæslinger	577	15	577	18	28	56	55	72	29	80	75	24	41	51	48
Difteri (Croup)	203	21	203	11	11	28	22	26	32	13	14	12	6	10	18
Blodgang	3	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	42	12	42	4	4	5	6	1	7	4	3	2	1	2	3
Pyæmi, Septhæmi	32	11	29	2	1	9	3	1	-	4	4	5	-	-	-
Rosen	156	3	156	12	23	20	23	18	14	12	8	6	5	7	8
Røde Hunde	17	-	17	-	-	-	-	11	3	-	-	-	-	3	-
Vandkopper	64	-	64	3	1	7	10	10	1	2	-	1	10	10	9
Kusma	9	-	9	-	-	-	1	-	1	-	1	-	5	1	-
Kighoste	121	6	121	25	10	14	20	3	4	18	11	6	-	2	8
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	2863	74	2824	311	344	310	280	257	235	171	132	141	166	197	280
Influenza	818	-	818	96	122	96	92	62	79	37	15	61	26	56	76
Lungebetændelse	720	88	720	87	104	95	127	85	55	26	19	15	31	39	37
Pleurit	441	10	441	25	43	35	34	53	48	44	27	25	41	30	36
Gigtfeber	296	10	296	30	32	32	38	37	29	18	20	12	17	18	13
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	996	22	996	60	106	86	87	69	87	125	113	94	66	47	56
Skjørbug	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	3	2	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7609	293	7563	732	862	815	808	720	637	559	465	424	428	494	619

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Vestre Søndmør.		Indre Søndmør.		Østre Søndmør.		Ørskog.		Nordre Søndmør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmør.		Sundalen.		Suren- dalen.		Nordre Nordmør.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	5	2	-	-	12	1	7	1	44	7	8	1	6	-	3	1	-	-	-	-	3	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	8	1	2	-	-	-	-	-	3	-	32	1	33	-	65	-	2	1	10	-	-	-
Mæslinger	33	1	11	-	67	1	2	1	43	7	3	1	2	-	330	2	2	-	38	2	46	-
Difteri (Croup)	15	2	10	1	-	-	6	1	24	1	60	5	19	2	64	9	3	-	2	-	-	-
Blodgang	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	2	5	1	3	-	3	2	6	1	7	1	2	1	9	3	-	-	2	-	3	1
Pyæmi, Septhæmi	1	-	1	1	-	-	1	1	16	3	5	3	-	-	6	2	-	-	1	-	1	1
Rosen	2	-	22	1	9	1	3	-	55	-	20	1	3	-	22	-	4	-	7	-	9	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	20	-	1	-	39	-	1	-	-	-	2	-
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	-	-	-	1	-	-	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	13	-	-	-	70	-	-	-	23	3	12	3
Akute Katarrer i Aande- drætsorganerne	307	10	116	2	37	2	160	2	711	13	552	12	78	8	589	12	27	-	112	6	174	7
Influenza	59	-	21	-	13	-	61	-	98	-	126	-	39	-	321	-	7	-	16	-	57	-
Lungebetændelse	58	4	32	6	35	4	50	7	145	9	135	19	15	-	138	21	11	1	48	13	53	4
Pleurit	42	1	27	1	5	-	32	1	119	1	61	4	20	1	84	1	5	-	10	-	36	-
Gigtfeber	29	2	29	3	8	-	14	-	58	-	40	-	14	-	67	2	10	1	14	-	13	2
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine) . . .	36	-	83	-	4	-	20	-	312	8	58	-	40	1	355	12	25	1	18	-	45	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte) . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	599	25	359	16	193	9	360	16	1642	50	1141	48	273	14	2185	68	98	5	303	24	456	18

Difteri (Croup) viser stigende Udbredning, idet der anmeldtes for Amtet 203 Angrebne med 21 Dødsfald, det højeste Antal siden 1890. De fleste Tilfælde forekom i Aarets 2det Kvartal. Sygdommen optraadte i alle Lægedistrikter, undtagen Østre Søndmør og Nordre Nordmør, ligesom Tilfældene i Sundalen og Surendalen var meget faa. I Vestre Søndmør viste den sig i Herø og Hareide Sogne med et Dødsfald i hvert, nemlig begge de først Angrebne. (A. Birck). I Ørskog behandlede 6 Patienter med 1 Dødsfald; hos 5 anvendtes Serum med god Virkning. Paa Gaarden Giskemo i Ørskog, hvor 4 Syge, havde Sygdommen Aaret iforveien angrebet et Barn, paa Gaarden Stafset i Skodje, hvor 1 Syg, blev Smittekilden ukjendt. (H. G. Holst). I Nordre Søndmør forekom Difteri noksaa hyppig i Aalesund i Begyndelsen af Aaret, i hvilken Anledning Kommunestyret paa Sundhedskommissionens Ansøgning bevilgede Midler til Foretagelse af Serumindsprøitninger i smittede Familier. Ved Byens Brand i Januar blev Boligforholdene yderst elendige, og da Sygdommen strax efter blussede mere op, ansattes af Regjeringen efter Ansøgning egen Epidemilæge. En Mængde Serumindsprøitninger foretoges, hvorunder Epidemien gav sig. (Lorentzen). I Ytre Romsdal forekom Sygdommen ualmindelig hyppig i Kleive Sogn af Bolsø Prestegjeld, hvor der ogsaa i Slutningen af 1903 iagttoges en Række Tilfælde. Serum brugtes i stor Udstrækning baade som Profylaktikum og Kurativum. Tilfældene var dels alvorlige, dels saa lette, at de ofte kun tilfældigvis opdagedes. 39 Angrebne behandlede her. I en enkelt Grænd paa Oterøen, i Bud og i Vestnes forekom ogsaa en Del Tilfælde. (Parelius). I Indre Romsdal optraadte Sygdommen i Nesset Herred, didbragt antagelig med Postbudet fra det nærliggende Kleive Sogn af Bolsø Herred. 19 Syge behandlede, 2 Dødsfald indtraf, deraf 1 før Lægens Ankomst. (C. Lund). I Søndre Nordmør forekom Difteri og tildels Croup, som spredte smaa Husepidemier og som enkelte Tilfælde, noksaa hyppig især i Herrederne Øre, Gjæmmes, Eide og Kornstad. Serumbehandling anvendtes med Held. Alle Dødsfald fandt Sted, før Lægen blev underrettet om Sygdommen, eller naar han først tilkaldtes langt ude i denne. (Selmer). I Jordalsgrænden i Sundalen Distrikt indtraf i Januar flere Tilfælde af Halsbetændelse, hvor der ikke lod sig paavise Difteribaciller, og som saaledes maatte ansees for almindelig Angina; i et Hus, hvor alle 3 Børn havde Ondt i Halsen, men uden at noget Abnormt kunde sees i Svælget, fandtes dog Baciller i Renkultur. I samme Hus var der 2 Aar tidligere indtruffet et Dødsfald af Difteri. Imidlertid bemærkedes senere intet Tilfælde af Sygdommen i Grænden. I samme Maaned forekom midt i Sundalen 3 Tilfælde, 1 paa Snova, 2 paa Musgjerd, med udtalt difterisk Belæg i Svælget og Croup. Serum anvendtes her med gunstigt Resultat baade kurativt og profylaktisk. (P. Nissen).

Af **Barselfeber** anmeldtes 42 Angrebne med 12 Dødsfald. I Vestre Søndmør Distrikt døde begge de angrebne Barselkvinder. I Ørskog døde af 3 Angrebne de 2; hos den ene af disse havde ingen Jordmoder været tilstede, hos den anden en Hjælpekone. Hos den tredie bistod examineret Jordmoder. (H. G. Holst). I Indre Romsdal døde i Grytten en Barselkvinde, hos hvem Jordmoderen havde gjort forgjæves Forsøg paa at forløse en tilbageholdt Efterbyrd. Da Kommunelægen var bortreist, og hans Stedfortræder ikke tilkaldtes, forblev den uforløst. Ved Kommunelægens Ankomst 4 Dage senere, var Barselfeber indtraadt. Dette er forøvrigt det eneste Tilfælde af Barselfeber i Grytten og Hen Herreder i Løbet af 12 Aar. (E. Eide).

Kighoste, der særlig i 1903 herskede epidemisk, omtales for 1904 som Epidemi fra Surendalen Distrikt, hvor den fortsatte opover Øvre Surendalen og Rindalen og standsede først ved Sommertid. De Fleste søgte, som vanligt ved den Sygdom, ikke Læge. (A. Smith).

De **akute Katarrer i Aandedrætsorganerne** var noksaa hyppige, hvad der muligens kan hænge sammen med Aarets mindre gunstige Veirigt.

Af **Influenza** opføres et mindre Antal Angrebne end Aaret forud, uagtet den i enkelte Distrikter synes at have haft ikke saa liden Udbredning. Fra Ørskog anføres saaledes, at der forekom et stort Antal Tilfælde, af hvilke 60 kom under Behandling. Sygdommen kompliceredes i Almindelighed af Bronkier og ofte Lungebetændelse. (H. G. Holst). I Søndre Nordmør Distrikt var Influenza almindelig i Februar og Marts især i Kystdistriktet. I Nordre Nordmør gik den Midtsommer ialfald i Aure som en ny, men kortvarig, Epidem. (Herlofsen).

Lungebetændelse var hyppigere end vanligt; saa mange Angrebne som iaar har ikke været anmeldt siden 1898. I Ytre Romsdal Distrikt viste den i Kleive Sogn af Bolsø Herred næsten epidemisk Optræden, idet der flere Gange laa samtidig angrebne Syge i samme Hus. (Parelius).

Gigtfeber viser ogsaa et større Antal Behandlede end det Aar om andet vanlige.

Af de 2 opførte Tilfælde af **Koldfeber** forekom det ene i Nordre Søndmør, det andet i Surendalen Distrikt; om det sidstnævnte oplyses, at det var erhvervet i Vestindien.

Akut Diarré (Kolerine) viste omtrent den vanlige Hyppighed. I Grytten Herred af Indre Romsdal Distrikt var den tildels ondartet med blodige Udtømmelser og stærk Afkræftelse. En 5 Aar gammel Gut fik Sygdommen om Aftenen og døde om Morgen. (E. Eide). I Nordre Nordmør Distrikt fik en voxen Gut efter Diarré med Tilblanding af Blod en Eftersygdom med Parereser i Over- og Underextremiteter. Patellarreflexen var svagt tilstede. Følelsen syntes normal. Han kom sig langsomt igjen under Lægebehandling. (Herlofsen).

Af **Pemfigus hos Nyfødte** opføres 3 Tilfælde med 2 Dødsfald.

Fnat iagttoges hos tilsammen 82 Patienter, de Fleste i Ørskog Distrikt, hvor Sygdommen fremdeles hyppig forekommer. Udbredningen følger gjerne Skolekredsene. Distriktslægen haaber paa Bedring, naar de nye Sundhedsvedtægter faar virke, ifølge hvilke Børn med saadan Sygdom ikke modtages paa Skolen. (H. G. Holst).

Af **andre smitsomme Sygdomme** omtales fra Indre Romsdal en Række simple, ubestemmelige Febre, dels med, dels uden Diarré; kun et Mindretal Syge kom forresten til Behandling. Distriktslægen tænkte paa Muligheden af en Paratyfus, men tør ikke paastaa, at det virkelig har været denne Sygdom. (C. Lund).

Et Tilfælde af **Aktinomykosis** behandledes ogsaa iaar i Sundalen Distrikt. Sygdommen begyndte som en Absces i Radix lingvæ og udbredte sig herfra nedover Halsen. Patienten kom sig efter flere Udskrabninger og store Doser Jodkali. Nogen Smitteforbindelse mellem denne Patient og den i Medicinalberetningen for 1903 (Side 190) omtalte, kunde ikke paavises; men begge Tilfælde forekom i den øverste Del af Sundalen. (P. Nissen).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
		1	2	4	5	6	8	9	10	11	
		Vestre Søndmør.	Indre Søndmør.	Ørskog. •	Nordre Søndmør.	Ytre Romsdal.	Søndre Nordmør.	Sundalen.	Surendalen.	Nordre Nordmør.	
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Veneriske Saar	25	-	-	-	23	-	1	-	-	1	
Syfilis, konstitutionel	32	2	-	1	12	3	11	-	3	-	
— hereditær	5	1	-	-	2	-	1	1	-	-	
Gonorré, Uretrit	193	-	2	2	124	6	45	1	6	7	

Fra Nordre Søndmør Distrikt bemærker Distriktslægen, at Kjønsygdomme i Aalesund er tiltaget ganske betydeligt. Grunden er den store Tilstrømning af Arbeidere fra snart sagt de fleste Byer i Landet. (Lorentzen).

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberkuløse Sygdomme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøn- organer.		Tarm- kanalen.		Ben- og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Vestre Søndmør .	77	22	68	20	1	-	-	-	8	2	-	-	-	-
Indre — .	57	20	57	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Østre — .	28	7	26	7	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ørskog	40	10	35	9	3	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Nordre Søndmør.	191	12	190	12	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ytre Romsdal ..	166	38	149	37	-	-	-	-	11	-	4	-	2	1
Indre — .	47	17	44	17	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Søndre Nordmør.	207	82	202	80	1	-	2	2	2	-	-	-	-	-
Sundalen	30	13	25	13	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Surendalen	45	11	43	11	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Nordre Nordmør.	103	30	98	26	4	3	-	-	1	1	-	-	-	-
Romsdals Amt ..	991	262	937	252	12	4	2	2	34	3	4	-	2	1
Deraf i Byer ...	225	56	222	54	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-
— - Bygder.	766	206	715	198	12	4	-	-	33	3	4	-	2	1

Til Oplysning om de **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hid-sættes ovenstaaende Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsårsagslister for det hele Amt 15,9 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 19,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Vestre Søndmør	109	20	25	84
Indre —	120	20	16	104
Østre —	75	7	9	66
Ørskog	81	10	16	65
Nordre Søndmør	198	22	50	148
Aalesund By	120	14	38	82
Bygder	78	8	12	66
Ytre Romsdal	258	43	48	210
Molde By	27	7	3	24
Bygder	231	36	45	186
Indre Romsdal	132	17	14	118
Søndre Nordmør	333	72	68	265
Kristiansund By	175	45	37	138
Bygder	158	27	31	127
Sundalen	64	11	5	59
Surendalen	132	12	24	108
Nordre Nordmør	134	26	18	116
Romsdals Amt	1636	260	293	1343
Deraf i Byer	322	66	78	244
— Bygder	1314	194	215	1099

Forholdet henholdsvis 20,5 pCt. og 27,0 pCt. og for Bygderne 14,8 og 17,6 pCt. Forøvrigt henvises til ovenstaaende Tabel. — Fra Vestre Søndmør Distrikt skriver Distriktslægen, at han synes at have bemærket, at paa et Par Arnesteder for Smitte er efter de tidligere Angrebnes Død ikke optraadt nye Tilfælde, hvilket det ligger nær at tilskrive Tuberkuloselovens Anvendelse. Efter dennes § 6 besluttedes 4 Patienter indlagte i Sygehus; de to afgik imidlertid ved Døden, førend saa kunde ske. (A. Birck). Fra Ørskog Distrikt menes det formindskede Antal gjenværende Tuberkulose ved Udgangen af 1904 ikke at kunne betyde nogen virkelig Bedring af Tilstanden. Imidlertid spores betydelig Fremgang i Almuens Forstaaelse og fornuftige Opfatning af Sygdommen. (H. G. Holst). I Indre Romsdal Distrikt er Tuberkulosen mest udbredt i Veø Herred, dernæst i Neset, mindst i Eid og Vold. I disse Bygder synes den ikke at have vist nogen mærkbar Aftagen i de sidste 4 Aar, hvad der imidlertid i Grytten angives at være Tilfældet, forsaavidt man ellers tør slutte noget efter saa kort et Tidsrum. (C. Lund). I dette sidstnævnte Herred har Tuberkulosen i de senere Aar været lokaliseret til blot en enkelt Grænd paa og omkring Alnæs. Paa denne Gaard led en indflyttet Kone af Pleurit; hun havde pleiet en Tæringssyg i Kabelvaag og døde i 1901 af Tuberkulose. I 1902 døde hendes 6 Aar gamle Datter af samme Sygdom. Manden giftede sig paany; i 1904 døde hans 2den Kone af Pleurit og Leukæmi. Hun var angivelig ganske frisk, da hun tilflyttede Gaarden. I Nabovens Hus angrebes i 1903 den ene Datter og i 1904 den anden af Tuberkulose. Den

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækken- endeleie.		Partus præma- turus artifi- cialis.		Perforation.		Efterbyrds- operation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Moder.	Barn.	Mødre.		Mødre.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.		Lev.	Lev.					Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	54	-	50	4	1	1	1	1	³⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	2	2	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-
Barselkrampe	1	¹⁾ 1	1	1	1	-	²⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil . . .	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalisk Fosterhoved . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	1	3	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	65	1	58	8	8	3	6	1	1	1	1	3	1	5	1
	66		66			9						4		6	

¹⁾ Dødsårsagen er ikke opgivet paa Listen over Dødsårsager under Dødsfald af Barselsygdom. ²⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet anført.
³⁾ Forløsning af sidstkommende Hoved. ⁴⁾ Dødsårsag: Livmoderbristning. ⁵⁾ Dødsårsag: Barselfeber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Vestre Søndmør	377	11	181	30	3	-	4	-	-
Indre —	257	9	123	9	1	1	2	1	-
Østre —	163	4	93	8	-	-	6	-	-
Ørskog	194	9	96	5	1	3	2	-	-
Nordre Søndmør	653	16	268	61	8	5	7	-	-
Aalesund By	302	8	135	33	3	2	3	-	-
Bygder	351	8	133	28	5	3	4	-	-
Ytre Romsdal	502	16	320	31	6	1	5	1	-
Molde By	57	1	31	3	1	-	2	-	-
Bygder	445	15	289	28	5	1	3	1	-
Indre Romsdal	222	6	161	4	-	1	5	1	-
Søndre Nordmør	645	10	396	48	5	4	5	2	1
Kristiansund By	316	5	187	25	4	1	-	1	-
Bygder	329	5	209	23	1	3	5	1	1
Sundalen	121	2	70	3	1	-	2	1	-
Surendalen	177	3	146	13	2	-	-	1	-
Nordre Nordmør	272	11	168	12	1	1	4	-	-
Romsdals Amt	3583	97	2022	224	28	16	42	7	1
Deraf i Byer	675	14	353	61	8	3	5	1	-
— Bygder	2908	83	1669	163	20	13	37	6	1

ene af dem, men navnlig deres Moder, vankede hos Manden paa Alnæs og ydede Hjælp under Sygdommen. Fra Kvægbesætningen paa Gaarden kunde ikke, efter anstillet Undersøgelse, Smitte skrive sig. Hos en noget fjernereboende Nabo angrebes en Datter af Tuberkulose i 1900; hendes Moder var død et Par Aar forud af en mistænkelig kronisk Bronkit. Paa 2 andre Nabogaarde angrebes 2 Piger henholdsvis i 1903 og 1904 af Sygdommen. Mellem disse 3 sidstnævnte og de tidligere nævnte 5 var der lidet eller intet Samkvem, men vel mulig mellem de 3 sidstnævnte indbyrdes. Heraf synes at fremgaa med overveiende Sandsynlighed, at det først angrebne Hus er Smittekilde for de to Døtre hos nærmestboende Nabo. Det er gammelt, med daarlige, ujævne, slidte Gulve, Vægbejelkerne er sprukne og umalede. Huset er desinficeret gjentagne Gange saa grundigt som muligt, men med tvivlsom Nytte. De af Medicinalstyrelsen anbefalede Forholdsregler ligeoverfor saadanne Boliger bliver umulige eller vanskelige at udføre paa Gaarde, hvor der kun er ét Beboelseshus ofte med kun faa Rum. Oprettelse af Pleiehjem vilde være til stor Hjælp under de trange Kaar. Amtslægeforeningen har derfor taget Initiativet til at skaffe saadanne. Der gøres opmærksom paa, at i de aarlige Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne, som indsendes til Medicinalstyrelsen, kan de meddelte Opgaver ikke danne noget helt paalideligt Grundlag til Bedøm-

melsen af det virkelig tilstedeværende Antal af tuberkuløse Syge, idet samme Person kan komme til at opføres flere Gange i Uddragene. Dette sker saaledes, naar en Syg fraflytter et Herred, men paa Grund af Omstændighederne kommer tilbage igjen, hvad der kan gentage sig endog flere Gange. Han figurerer da samtidig i flere Distrikters Protokoller. (E. Eide). I Surendalen Distrikt var der ikke mange nye Tilfælde og forholdsvis meget gunstig Dødsprocent for Tuberkulosen. Mulig det er en Tilfældighed, men det maa dog kunne antages, at den Varsomhed, som nu overalt vises med Spytning, ved Brug af særskilt Seng og Spiseredskaber m. v., ved Desinfektioner og Folks Forsigtighed i det Hele i Omgangen med de Tuberkuløse, kan have gjort sin Virkning. Folket i det Hele synes at have fuld Forstaaelse af de Forholdsregler, der gives for at modarbejde Sygdommens Udbredning. (A. Smith). Dersom man kunde gaa ud fra, at alle Tuberkuløse nu var kommet med i Protokollerne, skulde det i Nordre Nordmør Distrikt være 6,9 pr mille af Befolkningen, der var angrebet af Tuberkulose. Tusteren og Aure synes fremdeles at staa daarligst. Forstaaelsen af de mod Sygdommen tagne Forholdsregler synes ogsaa her at være trængt igjennem hos Befolkningen. Distriktslægen bestræbte sig for at faa anbragt Spyttbakker i alle Kirker og opslaaet Plakater sammesteds med Advarsel mod Spytning og Brug af Tobak under Gudstjenesterne m. v. Samtlige Sundhedskommissioner gav en beredvillig Tilslutning hertil. Spyttuenvanen synes ogsaa i det Hele at være i Tilbagegang. Smittefrygten er fremdeles overdreven, men dette er forhaabentlig alene en Overgangstilstand. (Herlofsen).

Spedalskhed. I Vestre Søndmør Distrikt findes nu kun 3 Spedalske tilbage. I Indre Romsdal Distrikt var Antallet 7 ved Aarets Udgang, idet en ny er tilkommet, og En vendte uden Tilladelse tilbage fra Reitgjerdets Pleiestiftelse paa Grund af Hjemve. (C. Lund). I Nordre Nordmør Distrikt døde en spedalsk Mand i Aaret; ved dettes Udgang var 3 Syge tilbage. En i Distriktet desuden hjemmehørende spedalsk Mand døde paa Reitgjerdets Pleiestiftelse. Aure Sundhedskommission maatte skride ind mod en i Herredet boende spedalsk Mand, der var stærkt angrebet af den knudede Form, idet han havde taget i Forpleining hos sig en uægte Søn af en afdød Søster; Gutten var 12 à 13 Aar og skolepligtig. Da der var Grund til at tro, at Manden ogsaa var uforsigtig og ligegyldig i sit Forhold ligeoverfor Gutten, besluttede Sundhedskommissionen enstemmig, at enten skulde den Spedalske indlægges i Reitgjerdet eller finde sig i, at Gutten anbragtes andetsteds. Han valgte det sidste. (Herlofsen).

Angaaende Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 87 saadanne, nemlig i Vestre Søndmør Distrikt 7, i Indre Søndmør 14, i Østre Søndmør 3, i Ørskog 5, i Nordre Søndmør 15, i Ytre Romsdal 10, i Indre Romsdal 13, i Søndre Nordmør 9, i Sundalen 3, i Surendalen 4, i Nordre Nordmør 4. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 186.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til den almindelige Beretning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 187.

Der bliver saaledes et Overskud af 1561 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 56,4.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 16 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 17 Kvinder saaledes: Barselfeber 12, Barselkrampe 2, Emboli 1, Blødning 1, Livmoderbristning 1.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	389	31	358
Lungetuberkulose	260	66	194
Kræft (Cancer og Sarkom)	124	15	109
Lungebetændelse	88	16	72
Tuberkulose udenfor Lungerne	84	25	59
Hjerneslag	78	20	58
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	74	20	54
Brights Nyresygdom	56	8	48
Medfødt Svaghed	52	16	36
Organisk Hjertesygdom	50	14	36
Kronisk Bronkit	36	8	28

Veirliget. Ifølge Meddelelser herom fra 5 af Amtets 11 Lægedistrikter synes Eftervinteren at have havt liden Nedbør og været kold, Sommeren kold og regnfuld, Høsten tildels med Regn og Storm, tildels med gunstigere Veirlig. Høavlingen blev over Forventning rigelig, om end tildels af mindre god Beskaffenhed. Alene i Surendalen Distrikt siges Aaret at have været gunstigt for Landmanden med Udbytte som i et bra Middelsaar.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Østre Søndmør Distrikt siges Hygienen at være i Fremgang, skjønt der ogsaa er Forhold, der virker i modsat Retning. Det maa saaledes ansees som et Tilbageskridt, at de saakaldte Røgstuer, som før har været almindelige, nu gaar af Brug. De er rummelige og meget høie, da der ikke er Loft i dem. Gjennem Ljoren i Taget, der kan aabnes og lukkes, foregaar en udmærket Ventilation. Aare midt paa Gulvet bruges ikke nu, men en Ovn i et af Værelsets Hjørner. Selv om der koges inde, holdes Luften forholdsvis frisk, idet Dampen gaar op gennem Ljoren. De nye Huse, som bygges, er noksaa store, i Regelen 2-Etages med mange Værelser, af hvilke dog kun nogle faa benyttes. Familien holder sig kun i et af dem, og i dette er der som Regel Kogeovn. Luften i dette Værelse er oftest temmelig usund. Sandsen for Renlighed staar ikke høit. — I Kostholdet foregaar ligeledes en Forandring, som maa ansees uheldig i hygienisk Henseende. Tidligere avlede man paa de fleste Gaarde tilstrækkelig Korn til Husets Behov, formalede det selv og anvendte det til Grød og Fladbrød. Melkeproduktionen var da mindre end nu, men man beholdt selv Melken og havde Overflod af den til Drikke og Mad. Nu lægger man an paa stor Melkeproduktion, medens Kornproduktionen er aldeles utilstrækkelig. Hos Landhandlerne kjøbes sigtet Rugmel, hvorefter bages Brød («Kake»), der ofte er daarlig stelt, surt, tungt og ufuldstændig stegt. Melken bringes til Meierierne, hvorfra den kommer igjen berøvet sit Fedt. Istedetfor Smør bruges Margarin. Kaffe bliver mere og mere almindelig brugt. Virkningen af disse Forandringer i Kostholdet viser sig blandt andet i de talrige, kroniske Gastriter og de daarlige Tænder. — Befolkningen er dog i det Hele endnu sund og kraftig.

Her er mange gamle Folk. Af de 94, som døde i Aarets Løb, var 48 over 70 Aar gamle. — De økonomiske Forhold er ganske gode, især i Stranden Herred, hvor Fattigdom er omtrent ukendt. Befolkningen er økonomisk, flittig og strævsom, intelligent og godt oplyst, nævenyttig og praktisk. Her er adskillige dygtige Haandværkere. — Udvandringen til Amerika er noksaa stor; det er derfor snaut med Arbeidshjælp for Bonden. En ikke liden Del af Udvandrerne kommer dog hjem med Guld i Lommen. Paa denne Maade er fattige Bygdelag blevet velstaaende. I Stranden Herred bor Flere, der har erhvervet sig betydelige Formuer ved Guldgravning i Alaska. Søndmøringen elsker sin skønne Hjembygd og vender derfor gjerne hjem og bosætter sig her, naar han i Amerika har erhvervet sig Penge. — Det Nationale staar i høi Kurs. Man ser med Foragt paa en Kvinde, som bærer Bydragt. De stærkt farvede Nationaldragter bruges almindelig ved festlige Anledninger. (S. Holtermann).

I Ørskog Distrikt er der liden Forandring at iagttage fra Aar til andet, men der er dog en tydelig Bedring i de fleste Henseender i de sidste Aar. Interessen er vakt ved de offentlige Foranstaltninger, ved Skrifter og Foredrag. Her er i flere Aar arbeidet paa at bevæge Kredsene til at anlægge Skolehaver, og dette er nu saa langt fremskredet, at 2 Skolekredse har kjøbt Jord og begyndt Anlægget — en i Skodje og en i Ørskog. Lærerne interesserer sig derfor og vil overtage den praktiske Undervisning; dette vil forhaabentlig med Tiden oplære Almuen til at begynde Havedyrkning, saa de kan skaffe sig Grøntsager til sit Kosthold. Den økonomiske Tilstand er i det Hele ganske god, men Kostholdet er sørgelig ensformigt og tungt, fordi Kvinderne dels ikke lærer og dels ikke kan overkomme at variere Kosten, naar de foruden at passe Børneflokken og Husstellet ogsaa maa arbeide ude paa Gaarden i alle travle Tider, det vil sige hele Sommerhalvaaret. De Færreste har Raad til at holde Tjenestepige, hvis Lønninger er for høie for de smaa Gaardsbrug, som her findes. Her forekommer derfor en hel Del dyspeptiske Sygdomme. (H. G. Holst).

I Nordre Søndmør Distrikt var Aalesunds Brand Aarets Hovedbegivenhed, der influerede paa omtrent alle Forhold ikke blot i Byen, men ogsaa i væsentlig Grad i det omliggende Landdistrikt, hvorhen en stor Del af Indbyggerne var henflyttet. For Myndighederne blev Aaret et anstrengende Arbeidsaar. I Reguleringskommissionen blev saaledes i ca. 2¹/₂ Maaned holdt daglige Møder Formiddag og Eftermiddag, hvortil kom i de øvrige Maaneder mindst 1 Møde om Ugen i denne Kommission. Bygningskommissionen havde selvfølgelig en Masse Møder, fra 3 til mindst 1 Møde ugentlig, og Sundhedskommissionen afholdt i Byen i Aarets Løb 32 Møder. Det gjaldt for denne at faa afhjulpet de flest mulige Mangler i sanitær Henseende før og under Byens Gjenopbyggelse, hvorfor Omarbejdelse af Sundhedsvedtægterne var nødvendig. De væsentligste Forbedringer, som er opnaaede, er, at Kloaksystemet er kommet i tidsmæssig Stand med udelukkende glasserede Lerrør etc., at de fleste stinkende Indkrængninger i Strandlinien ved Reguleringen er bortskaffet, da de nu er eller vil blive opfyldt, at samtlige Sjøbodgrunde bliver helt opfyldte, at Privetsystemet er bestemt til Vandclosetter eller Walanders Tønder, og at Renovationen saavel om Natten som den daglige af Bos. praktisk taget er overtaget af Kommunen. Ved Branden er selvfølgelig en Masse elendige Rønner blevet borte, saa alt i alt kan haabes, at Byen efter Branden vil baade blive en smuk By og ogsaa en i sanitær Henseende godt stillet By. Det eneste, som i saa Henseende kan næres Frygt for, er, at Følgerne af Murtvangens Indførelse ikke er saa ganske let at beregne, idet Stedets yderst fugtige Klimat ikke netop er heldigt for den Slags Bebyggelse, særlig naar Opførelsen sker om Vinteren. Flere af de nybyggede Huse har da ogsaa vist sig at være noksaa fugtige. Fra Autoriteternes Side er gjort, hvad gjøres kan, da Storthinget paa Kommunestyrets Andragende

har bevilget Gage til en Fagmand som Bygningschef, ligesom Kommunestyret har bevilget Gage til en Murmester, der sammen med Bygningschefen har at føre Inspektion ved samtlige Bygningers Opførelse. — Byens offentlige Belysning bliver dels elektrisk, dels Gas, ligesom en Flerhed af de private Huse forsynes med saadan Belysning. Byens Skoler og det kommunale Sygehus faar elektrisk Belysning. (Lorentzen).

I Ytre Romsdal Distrikt gav Sildefisket næsten intet Udbytte, Torskefisket mindre end middels. Frugthøsten var mislig.

Det sidste Par Aars bedre Aaringer synes i Indre Romsdal Distrikt at have sat noget større Fart i Jordbruget. Kunstige Gjødningsmidler fragtes nu i hundredevis af Sække ind gennem Fjordene. Maaske kunde man spare lidt heraf, dersom man bedre forstod at tilgodegjøre den naturlige Gjødelse. Torvstrø synes endnu at være forholdsvis lidet anvendt. De almindelige Jordbrugsmaskiner bruges nu saagodtsom overalt, selv paa mindre Brug, da Arbeids-hjælpen er kostbar og vanskelig tilgjængelig. Telefonen er omsider naaet frem til Eidsbygden, men endnu ikke helt til Lægeboligen. (C. Lund). I Grytten og Hen Herreder søges nu paa Strandstederne Aandalsnes og Veb-lungsnes Tilsig fra Affaldsdynger og Gjødelseansamlinger hindret, og disse holdes nogenlunde paa den i Sundhedsvedtægterne bestemte Afstand fra Huse og Veie. Paa de nævnte Steder er nu ogsaa den Uskik, at holde Husdyr under eller ved Siden af Beboelsesrum, ophørt. Omkring i Distriktet forøvrigt efterfølges disse Paabud kun delvis af de mindre Bemidlede, hos hvem det omhandlede Forhold kun findes. Der indløber undertiden Klager fra Private om, at Forholdene i Nabolaget ikke er, som de burde være. Men anmoder man om skriftlig Klage, indeholdende bestemte Paastande, udebliver disse. Opmærksomheden paa enkelte mislige Forhold og paa Nødvendigheden af, at de burde være anderledes, er dog vakt ved de nye Sundhedsvedtægter og ved Foredrag og har været Gjenstand for Samtale og en forøvrigt meget forskelligartet Bedømmelse Mand og Mand imellem. Man forstaar, at i Tilfælde af Epidemier vil Sundhedsvedtægternes Paabud og Overholdelse være af Vigtighed. «Ellers kan det nu vel ikke være saa farligt». — At det er forsent at assurere, efterat det er brændt, det maa naturligvis ogsaa indrømmes. Men saa er det Tiltaget! — Ved Opførelse af nye Huse ser man dog ikke de gamle Misligheder gjentage sig. Det er vel derfor Haab om, at i Tidens Løb vil Forholdene bedres. Den personlige Renlighed er tilfredsstillende hos den yngre Slægt. De offentlige Bad benyttes dog for lidet. — Ædruelighed og Maadehold er fremdeles almindelig. Sædelighedstilstanden giver Indtryk af at være bedre nu end i tidligere Dage, baade om man vil bedømme den efter Lægens Erfaringer og efter Antallet af uægte Fødsler, der i 1904 var mindre end noget tidligere Aar (3 pCt.). (E. Eide).

Fra Søndre Nordmør Distrikt anføres, at skjønt Skreifisket mislykkedes paa Grund af langvarigt Uveir i Begyndelsen af Fisket og senere paa Grund af Mangel paa Fisk paa Bankerne, opveiedes dette delvis ved meget høie Priser paa Produkterne og endmere ved rigt Laxefiske udover Sommeren med høi Pris paa Fisken. Aarsavlingen af Korn og Poteter gav henimod et Middelsaars Udbytte, Høavlingen var god.

Fra Sundalen Distrikt skrives: Medens Sundalen i tidligere Tider havde sit Jordbrug indrettet paa Kornavl, som dreves saaledes, at Dalen endog kunde udføre lidt Korn, er Jordbruget nu lagt om saaledes, at der lægges mest Vind paa Melkeproduktion. Haand i Haand hermed er ogsaa Kostholdet en Del forandret. Tidligere spiste man paa Gaardene om Vinteren 3 Gange daglig, om Sommeren 4 Gange, og Grød spiste man baade Morgen og Kveld, især Havregrød. Forandringen af Kostholdet har havt baade sine gode og daarlige Sider. Kosten er ikke saa ensformig, som den skal have været før, men ikke

af det Gode er de mange Maaltider, som nu bruges. Som Regel er Maaltidernes Antal 6, ikke sjelden 8 om Dagen; herved er Kvindernes Arbejde med Madlavning i høi Grad besværliggjort, hvad der er saameget mere uheldigt nu, som Tjenerhjælp er vanskelig at faa; for Mændenes Del er Arbeidstiden blevet forkortet, saa den som Regel ikke overstiger 8 Timers Arbeidsdag, og Arbeidet er saamen ikke overvætted haardt. For denne Øgning i Maaltidernes Antal bærer nok ogsaa Kaffen delvis Skylden. Kaffe er det, som der ved alle mulige Leiligheder skal trakteres med, og mange Steder staar Kaffekjedlen paa omtrent hele Dagen. Omend Kaffen som Selskabsdrik er at foretrække for Alkoholen, maa alligevel Overdrivelsen af Kaffebrugen siges at være i Tiltagende og vistnok ikke uden Skade for Fordøielser. Med Kaffen som Led af Dagens Kost fulgte nemlig nødvendigvis Noget at spise til, og Kaffe og Smørbrød kom efterhaanden til at danne et helt Maaltid. Kostholdet, som det nu bruges, bliver i Hovedsagen følgende: Først om Morgenen (Kl. 6 om Sommeren, 7 à 8 om Vinteren) faar man Kaffe og Smørbrød. Dette er den saakaldte «før Aabit», til Smørbrødet gjerne ogsaa en eller anden Slags Ost, f. Ex. «Saup-Ost», (som er indkogt af Kjærnemelken) eller Gammelost. Anden Frokost eller «Aabit» indtages Kl. 8 og bestaar af varm Mad som Regel. Almindeligst er Melkesuppe (Melkevelling) kogt af skummet Melk og Bygmel; hertil spises saa gjerne kogt eller stegt Flesk og Fladbrød. Istedetfor Melkesuppe bruges stundom «Melkesold», sød, kogt eller kold Melk eller Surmelk med Fladbrød opi, Poteter og Smør eller Flesk. Efter Slagtetid om Høsten kan der istedetfor Flesket vanke lidt Pølse, «Hakpølse» (med Fleskestykker i), lidt kogt Kjød; en sjelden Gang Rømmegrød hos de mere Velstillede. Naar der om Vinteren kan være Mangel paa Melk, bruges istedetfor denne (Melken) Møsmersuppe (Mysesmørsuppe), kogt af Vand, hvori er opløst «Surost» og Bygmel tilsat. «Surosten» laves paa Sætrene ved Indkogning af sur Valle og formes i tykke, haarde slibestenformede Stykker, den er brun af Farve. Ikke sjelden bestaar dog ogsaa 2den Frokost af Kaffe og Smørbrød. Saa arbeides der til Kl. 11^{1/2}, da D'ur (Dugur) indtages, og den bestaar konstant af Bygmelsgrød og Melk; herefter igjen D'urs-Hvil til Kl. 1^{1/2}, da man, før man gaar til sit Arbejde, faar Kaffe med «Kak» og Smør til. («Kak» er almindeligt Brød — Ovnsbrød). Kl. 4 spises Dagens Hovedmaaltid, som kaldes «Nón». Til dette Maaltid faar man altid varm Mad, undtagen kanske paa den varmeste Aarstid, — en Kjødrét eller Fiskemad. Kjødet bruges næsten bestandig kogt, sjelden stegt. En meget almindelig Ret er den saakaldte «Kjødgryn», som bestaar af Suppe, kogt paa salt eller ferskt Kjød med Kjødbiterne opi og tilsat Gryn, Fleskebiter og Poteter. Sild bruges ogsaa meget, mest som Spegesild med Poteter, Fladbrød og koldt Smør til. En eiendommelig og meget brugt Ret er «Sildbol» (Sildeboller). «Sildbol» laves ved at ælte sammen hakket Sild og Flesk med Bygmel og revne Poteter, formes i apelsinstore Boller, og koges. Sildebollerne ser graa ud, spises med Fladbrød til og ofte sammen med Melkesuppe eller Mysesmørsuppe. Om Sommeren er det meget almindelig til Nons at have Spegekjød, Poteter og tyk Melk. Fisk bruges selvfølgelig, naar den kan faaes, mest som kogt Fisk, med Poteter og koldt Smør til. Mellem Nonstid og Kveldsverd faar man ikke sjelden Kaffe og Smørbrød igjen. Kverdsverden, der indtages Kl. 8, bestaar i Almindelighed af Bygmelsgrød og Melk; men Grøden, som staar igjen fra Middagen, serveres nu kold. — Der gives de Steder, hvor man faar Kaffe efter hvert af de tre Hovedmaaltider (Aabit, Dur og Non). Sundølingen maa med dette sit Kosthold siges at leve ganske godt, og det er gjerne store og stærkbyggede Folk; ialfald tror jeg, at hans daglige Kost indeholder tilstrækkeligt af alle nødvendige Næringsbestanddele, baade Æggehvide, Fedt og Kulhydrater; derimod giver Kosten med sin megen Grød vistnok overflødigt Vomfyld. En anden Sag er det, at de tæt paa hinanden følgende

Maaltider giver Fordøielsesapparaterne liden Hvile, men i Virkeligheden er Fordøielsessygdomme ikke, som mange andre Steder, saa rent overvældende her. Sikkert er det imidlertid, at Kosten kunde gjøres baade alsidigere og mere økonomisk (der bruges svært meget Smør i Husholdningerne), end den er, og Bondens Hang til Vomfyld er vel heller ikke nogen fysiologisk Nødvendighed. En Mangel er det, at der bruges saa lidet Grøntsager (ikke engang Ærter) og saa lidet Frugt (Bær). I den senere Tid, siden Meierierne er oprettede (i Sundalen og Øksendalen Prestegjeld med en Befolkning paa ca. 2 900 Mennesker, findes 5 Meierier), og siden Haandseparatorer er komne i Brug paa næsten hver Gaard, bliver det mest separeret Melk, som bruges i Husene; men Sundølingen har dog endnu vidst at holde tilstrækkeligt Smør for sin Husholdning, og han har en udtalt Fordom mod Margarinsmør, saa han, hvis det kniber paa Smørret, heller end at bruge Margarin tyr til Sirup, som ogsaa i store Mængder bruges i Husholdningerne til Brødet, paa Brødet og i Suppe. Sine Melkeprodukter udnytter han paa forskellig Vis, han har saaledes flere Slags Ost: Soupøst, Myseost, hvid Ost, Gammeløst (findes paa hver Gaard) og Surost. Sæterbrug er almindeligt om Sommeren, og i den Tid lukkes Meierierne. — Meget god Gjedeost laves et Par Steder. Som Korn dyrkes i Bygden til Føde mest Byg, dog ogsaa i den senere Tid Blandkorn (af Byg og Havre). Kornet skilles (det lette fjernes) enten ved Rensemaskine, bedre dog ved Kastning med Haand, tørres i Badstuer og sammales paa Bygdens egne Kværne. Bygmel bruges til Bagning af Fladbrød, der spises til alslags varm Mad — og desuden til Grød. Til Brød (Ovnsbrød, Kak) bruges indført, sigtet Mel, ofte sættes Sirup til Deigen. Dette Brød er ofte daarligt, dels for surt, dels deigagtigt. Grovbrød (Rug) bruges saagodtsom ikke. Til Jul og alle festlige Anledninger, som Brylluper og Begravelser, laves et meget godt hjemmebrygget Øl. Begravelse og Bryllup feires fremdeles 2—3 Dage. Ved disse Fester er det Skik, at Gjesterne som «Gaave» bringer med sig et stort Smørstykke eller forskellige Sorter finere Grød (Risengrynsgrød, Rømmegrød, Semouillegrød). Smørstykkerne, som er sirligt formede i firkantede, udskkaarne Træformer, stilles sammen med Grødfadene i lange Rækker paa Langbordet. Af Grødfadene spiser flere Gjester samtidig ikke med Ske, men med sin Kniv, og Grøden smøres i Almindelighed paa Smørbrødet. De gamle, store Ølboller gaar flittig rundt, og man bydes altid velkommen med en Sup Øl. (P. Nissen).

Sygehuse. I Aalesund har Kommunestyret paa Andragende til Regjeringen faaet overladt Kr. 70 000 af de til de Brandlidte indkomne Midler til derfor at opføre et kommunalt Sygehus. Bygningen er kommet under Tag og vil give Plads til 35 Syge; Sygehuset er bygget saaledes, at eventuel Udvidelse med Lethed kan ske. Det vil, som anført, blive forsynet med elektrisk Lys og Centralopvarmning. Det nybyggede Epidemilazaret blev staaende under Branden og blev taget til almindeligt Sygehus, medens et provisorisk Lazaret indrettedes i et Hus i Nærheden i de første Par Maaneder. Senere udlaantes af «Det røde Kors» i Hamburg 12 Döckerske Barakker, hvoraf dog kun 4 blev opsatte, og de 2 af disse har omtrent stadig været i Brug og til stor Hjælp. Overlæge Ringel paa Dampskibet «Phoenicia» har man væsentlig at takke for denne Sendelse. Med Barakkerne fulgte en teknisk kyndig Person til at sætte dem op, hvad der var noksaa heldigt, da neppe Nogen i Aalesund havde været med paa saadant Arbeide. Saavel de tyske Læger som «Det røde Kors»s Søstre, der fulgte med de tyske Skibe, fortjener stor Tak for den Omhu og Opofrelse, de viste de Syge og fattige Brandlidte under disses Ophold ombord i Skibene. (Lorentzen). — I Molde ligger Amtssygehuset og nær Byen Reknes Sanatorium for Tuberkulose. Lergrovik Tuberkulose-sanatorium i Bolsø er nedlagt paa Grund af utilstrækkelig Søgning. I Kristiansund findes et kommunalt Sygehus med Afdeling for epidemiske Sygdomme.

Badeindretninger. I Indre Søndmør Distrikt er der fremdeles en privat Karbadindretning med Douche, hvortil Alle mod Betaling har Adgang. I Aalesund brændte Byens Badeindretning ned, og Sjøbadeindretningen ødelagdes helt af Storm. Efter Branden vil de fleste Murhuse og ogsaa flere andre faa indrettet mindst 1 Bad, og i mange indrettes særskilt Bad for hver Familie. I det nye Sygehus skal indredes Dampbad med Adgang for Publikum, ligesom der i den nye Almenskolebygning vil blive indrettet Skolebad. Desuden bygges Bad i de to nye Hôteller. I Molde findes et Sjøbadehus til Brug om Sommeren, tilhørende Molde Byselskab. Paa Byens 3 større Hôteller er der Anledning til at faa Karbad. I Landdistriktet findes intet Badehus. Paa Veblungsnes findes et Folkebad i Forbindelse med et Farveri og et lignende ved Hen Dampmeieri. Paa enkelte Hôteller findes Bad til Brug for Reisende. I Rindalen, Surendalen Distrikt, findes en Badstue, der har været aaben hver 14de Dag. Søgningen synes ikke at tiltage. I Nordre Nordmør Distrikt er i Aure en offentlig Badeindretning fremdeles under Forberedelse.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Romsdals Amt	100	3260
Vestre Søndmør	¹⁾ 6	442
Indre —	²⁾ 6	302
Østre —	³⁾ 4	149
Ørskog	⁴⁾ 6	128
Nordre Søndmør	⁵⁾ 33	694
Ytre Romsdal	⁶⁾ 11	373
Indre —	⁷⁾ 4	274
Søndre Nordmør	⁸⁾ 14	503
Sundalen	⁹⁾ 3	138
Surendalen	¹⁰⁾ 3	161
Nordre Nordmør	¹¹⁾ 10	96

¹⁾ Herø 3, Vannelven 1, Sande 1, Vartdalstranden 1. ²⁾ Volden 3, Ørsten 2, Hjørundfjord 1. ³⁾ Stordalen 1, Norddalen 1, Sunnelven 2. ⁴⁾ Ørskog 1, Søkkelven 1, Skodje 1, Vatne 3. ⁵⁾ Aalesund 32, Borgund 1. ⁶⁾ Molde 2, Bolsø 1, Bud 1, Akerø 1, Frænen 2, Sandø 1, Sylte 2, Vestnes 1. ⁷⁾ Hen 1, Grytten 1, Eid 1, Væø 1. ⁸⁾ Kristiansund 9, Kvernes 1, Eide 1, Frei 1, Grip 1, Øre 1. ⁹⁾ Sundalen 1, Ulvundeidet 1, Tingvold 1. ¹⁰⁾ Stangvik 1, Aasgaard 1, Rindalen 1. ¹¹⁾ Edø 2, Tusteren 2, Aure 3, Valsøfjorden 1, Halse 2.

Kvaksalveruvæsen. Ytre Romsdal Distrikt hjem søges af og til af forskellige «Specialister», saaledes i Sommer af «Videnskabsmand» Schøien, der er Specialist i Tæring, for hvilken Sygdom han i sidste Aar alene vilde have helbredet 9 Patienter. At Tallet ikke var større, skyldtes alene de mange Hindringer, der var lagt ham iveien for at faa behandle saadanne Syge. Han undersøgte baade Spyt og Urin paa Tuberkelbaciller gjennem et «Mikroskop» o: et

Lampeglass, der tillige tjente ham som Hørerør. Undersøgelsen foregik paa Stedet. Naar alle hans 3 Sorter Baciller af forskjellig Størrelse fandtes, var Tilfældet fortvivlet, men dog helbredeligt — NB. ved hans Hjælp. Han blev anmeldt, dømt og straffet, men fortsætter vel fremdeles sin menneskekjærlige Virksomhed. Hans Praxis var temmelig stor baade i By og Bygd. Hans Honorar for det Tilfælde, Distriktslægen kjendte til, og for hvilket han blev anmeldt, var næsten dobbelt saa stort som almindeligt Lægehonorar. (Parelius). I Surendalen Distrikt høres der lidet til Kvaksalvere, naar undtages de saakaldte «Leddoktorer», hvoraf der findes en eller flere i næsten hver Bygd. Det er nemlig en gjængs Tro, at Luxationer og Ledaffektioner forstaar Lægerne sig ikke paa. (A. Smith).

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommune.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Dec. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		18608,91	134 718	59	13	81	47
1. Trondhjems Stads- fysikat	Trondhjem, Kjøbstad	35,24	38 651	31	12	25	-
2. Strinden		689,47	13 395	¹⁾ 5	-	6	4
	Strinden	140,90	5 366	4	-	²⁾ 2	1
	Malvik	182,41	2 498	-	-	1	1
	Klæbu	182,21	1 065	-	-	1	-
	Tilder	27,42	614	-	-	1	1
	Byneset	78,05	1 877	-	-	1	1
	Leinstranden	46,54	1 235	1	-	-	-
	Buviken	31,94	740	-	-	-	-
3. Selbu		2 545,04	5 119	1	-	2	2
	Selbu	1 174,15	4 309	1	-	1	1
	Tydalen	1 370,89	810	-	-	1	1
4. Røros		3 472,57	6 850	2	1	4	3
	Røros med Bergstaden	1 900,45	4 549	2	1	3	2
	Røros						
	Aalen	696,72	2 067	-	-	1	1
	Til Røros Prestegjeld og Røros Lægedistr. hører ogsaa en Del af Tolgen Herred af Hedemarkens Amt...	875,40	234	-	-	-	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Trondhjem. ²⁾ Af disse har 1 Bopæl i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommune.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Dec. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
5. Guldalen		2 972,67	13 139	3	-	7	7
	Melhus	118,91	2 322	1	-	1	1
	Flaa	127,30	664	-	-	-	-
	Hølandet	168,33	1 098	-	-	1	1
	Horg	290,12	2 110	-	-	1	1
	Støren	266,15	1 831	1	-	1	1
	Budalen	350,45	548	-	-	-	-
	Singsaas	695,04	1 625	1	-	1	1
	Soknedalen	434,74	1 977	-	-	1	1
	Holtaalen	521,63	964	-	-	1	1
6. Opdal		2 820,84	5 105	2	-	3	3
	Opdal	2 398,80	3 897	1	-	2	2
	En Del af Rennebu (søndenfor Vangsgraven)	209,70	685	1	-	1	1
	Til Opdal Lægedistrikt hører derhos Inset Annex til Kvikne af Hedemarkens Amt...	212,34	523	-	-	-	-
7. Orkedalen		1 943,59	14 208	5	-	10	6
	Børsen	180,60	2 099	1	-	1) 3	2
	Børseskognen	128,89	1 315	-	-	-	-
	Orkedalen	470,33	6 241	3	-	4	2
	Meldalen	636,14	2 950	1	-	2	1
	Rennebu (den til Opdal Distrikt hørende Del fraregnet)	527,63	1 603	-	-	1	1
8. Hevne	Hevne	1 090,45	4 998	2	-	3	3
9. Hitteren		921,83	9 912	2	-	8	8
	Hitteren	433,72	2 430	1	-	3	3
	Frøien	243,76	5 180	1	-	3	3
	Fillan	244,35	2 302	-	-	2	2
10. Ytre Fosen		618,78	9 342	2	-	3	3
	Ørlandet	79,12	3 330	1	-	1	1
	Nes	60,45	1 245	-	-	-	-
	Bjugn	89,04	1 155	1	-	-	-
	Skjørn	310,66	2 061	-	-	1	1
	Jæssund	79,51	1 551	-	-	1	1
11. Indre Fosen		806,79	7 514	2	-	4	4
	Stadsbygden	135,77	1 769	-	-	1	1
	Rissen	503,53	4 336	2	-	2	2
	Agdenes	167,49	1 409	-	-	1	1
12. Nordre Fosen		1 779,38	7 242	2	-	6	4
	Roan	360,98	2 069	1	-	1	1
	Osen	389,07	1 511	-	-	1	1
	Stoksund	114,23	1 167	-	-	2	1
	Aa	915,10	2 495	1	-	2	1

1) Den ene af de her offentlig ansatte Jordmødre fungerer ogsaa som Jordmoder og Hjelpevaccinatrice for Buviken Herred af Strinden Lægedistrikt.

Sundhedstilstanden¹⁾ var i flere Distrikter mindre tilfredsstillende, fra andre igjen betegnes den som god, i et enkelt (Hevne) endog som fortrinlig. Forholdet afhænger hovedsagelig af den Udbredning, epidemiske Sygdomme havde inden Distrikterne, og heri var der adskillig Forskjel. Blandt disse Sygdomme synes Mæslinger, Kighoste og tildels Difteri, at have havt almindeligere Udbredning, ligesom Katarrer i Aandedrætsorganerne, Influenza og Lungebetændelse var hyppigere end vanligt, vel tildels begrundet i det kolde, ugunstige Veirig. Skarlagensfeber var forholdsvis sjelden, Tyfoidfeber forekom hovedsagelig i Trondhjem. Det samlede Antal af anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 11 955 med 447 Dødsfald mod henholdsvis 10 786 og 335 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 237 eller 16,1 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelfolkemængde (137 500). Aaret forud var Dødeligheden 16,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed hidsættes en Tabel paa Side 198 og 199, sammendragen efter de fra Lægerne indkomne Opgaver.

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes ialt 218 Tilfælde med 31 Dødsfald. Af disse forekom 178 med 24 Dødsfald alene i Trondhjem By, hvor Sygdommen optraadte hyppigere end paa mange Aar. 116 Patienter behandledes i Sygehus. Allerede i December Aaret forud forekom adskillige Tilfælde, færre derimod i Januar og Februar 1904. Omkring Midten af Marts tiltog Antallet, men fremdeles spredt udover Byen, indtil der ved Midten af April pludselig i en begrændset Bydel optraadte en hel Række Tilfælde, øiensynlig udbredt ved Melk fra et Mejeri. Det viste sig ved senere Undersøgelser, at en Mand, der kørte en af Meieriets Vogne omkring og fordelte Melken, havde en Hustru, der led af en ubestemt Feber, som senere viste sig at være Tyfoidfeber. Hun indlagdes paa Sygehuset, hvor hun døde. Manden paastodes rigtignok at have været fuldstændig isoleret fra Konen den hele Tid, men dette har neppe været fuldt paalideligt, og sandsynligvis er det ad den Vei, at Melken er bleven inficeret. I Anledning heraf er der nu truffet den Bestemmelse i Meieriet, at alle dets Funktionærer strax har at anmelde i Meieriet ethvert Sygdomstilfælde hos dem selv eller i deres Husstand, hvorefter Meieriets Tilsynslæge undersøger Forholdet og træffer fornødne Forføjninger. Ligesaar er der under Overveielse yderligere Forholdsregler, for at forhindre, at inficeret Melk kan blive leveret til Meieriet. — Allerede fra Nytaar forekom en Del ubestemte Febertilfælde, mest lignende let Tyfoidfeber, men de gav ved gjentagen Prøve ogsaa langt ude i Sygdommen stadig negativ Vidalreaktion og blev derfor af de behandlende Læger ikke opfattet som Tyfoidfeber og derfor heller ikke anmeldte, saa det er ganske uklart, hvor mange Tilfælde af det Slags der var. Mod Slutningen af Februar fik man fat i Paratyfuskulturer, og nu viste det sig, at Patienternes Serum som oftest agglutinerede disse Baciller af Typen B. Der paavistes fra Sygehusets Laboratorium saadan positiv Reaktion i ca. 20 Tilfælde, medens atter andre gav negativt Resultat baade med Tyfus- og Paratyfusbaciller A og B. I enkelte Tilfælde fik man, hvor flere Individuer i samme Familie var syge, positivt Resultat med Tyfusbaciller hos det ene Individ og med Paratyfusbaciller hos et andet. Forholdet mellem de aabenbart nærstaaende Bacilleracer var saaledes meget uklart. Dyrkningsforsøg saavel ved Sygehusets Laboratorium som fra Materiale, indsendt til det hygieniske Institut (i Kristiania) mislykkedes. Uheldigvis blev ogsaa den Læge, der bestyrede Sygehusets Laboratorium og Epidemiafdeling, selv angrebet af en svær Tyfus, og

¹⁾ Fra Guldalen Distrikt er paa Grund af Distriktslægens Sygdom alene indkommet de anordnede Lister, ingen Medicinalberetning forresten.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.														Trond- hjems Stads- fysikat.	Strinden.		
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.																
Tyfoidfeber	218	31	218	7	11	25	44	52	14	11	10	9	18	10	7	178	24	9	1
Skarlagensfeber	91	2	91	5	7	12	9	6	4	9	3	3	14	13	6	37	-	-	-
Mæslinger	469	8	469	180	100	42	13	43	49	21	12	3	1	5	-	263	5	24	-
Difteri (Croup)	340	30	340	25	48	23	16	21	32	36	30	47	20	25	17	238	14	15	3
Blodgang	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	27	7	27	3	1	5	3	3	5	3	2	2	-	-	-	9	3	-	-
Pyæmi, Septhæmi	23	12	19	5	3	3	1	1	2	1	1	-	-	1	1	3	3	4	1
Rosen	191	10	191	18	11	20	33	22	25	19	6	9	6	9	13	78	3	5	-
Røde Hunde	24	-	24	-	3	5	5	2	6	2	-	-	-	1	-	11	-	-	-
Vandkopper	128	-	128	1	6	14	26	16	4	9	3	4	1	12	32	111	-	3	-
Kusma	53	-	53	9	5	21	6	2	3	1	-	-	1	3	2	43	-	4	-
Kighoste	608	22	608	35	29	32	32	43	32	44	55	62	69	63	112	475	12	3	1
Akute Katarrher i Aande- drætsorganerne	5830	152	5773	611	772	685	533	379	341	275	189	318	665	470	535	3907	68	166	20
Influenza	1029	-	1029	101	133	197	134	109	90	62	27	8	30	60	78	183	-	38	-
Lungebetændelse	830	104	830	81	103	101	89	102	70	62	17	17	59	56	73	317	29	52	11
Pleurit	290	8	290	26	30	27	21	36	27	19	22	16	21	22	23	130	-	11	1
Gigtfeber	269	7	269	25	27	35	38	39	21	18	12	8	18	9	19	141	2	19	-
Akut Diarré (Kolerine)	1494	46	1494	130	128	93	111	110	161	161	151	129	110	107	103	994	35	39	-
Skjørbug	3	-	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-
Poliomyelitis acuta	15	4	15	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	3	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	22	4	22	-	1	-	3	2	3	1	4	2	3	2	1	14	1	-	-
Tilsammen	11955	447	11894	1263	1418	1341	1117	988	889	754	545	638	1046	872	1023	7132	199	393	38

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Selbu.		Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orkedalen.		Hevne.		Hitteren.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	1	1	10	2	3	-	7	2	3	-	-	-	-	-	5	1	1	-	1	-
Skarlagensfeber	7	-	26	-	-	-	6	-	2	-	-	-	6	1	2	-	4	1	1	-
Mæslinger	51	-	-	-	40	1	-	-	7	-	-	-	4	2	31	-	37	-	12	-
Difteri (Croup)	-	-	-	-	15	1	1	1	23	3	-	-	32	3	1	-	13	4	2	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	2	1	1	-	1	-	6	-	1	1	-	-	4	-	1	1	2	1
Pyæmi, Septhæmi	1	1	2	-	1	1	1	1	-	-	-	-	2	2	3	1	-	-	6	2
Rosen	-	-	35	1	13	1	8	1	9	-	4	1	7	-	11	-	9	1	12	2
Røde Hunde	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Vandkopper	-	-	7	-	-	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-
Kusma	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Kighoste	11	6	9	-	25	-	-	-	15	1	1	-	16	1	29	1	24	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	20	4	505	8	385	11	46	2	312	14	22	2	136	5	165	9	110	5	56	4
Influenza	2	-	406	-	21	-	17	-	221	-	-	-	-	-	82	-	10	-	49	-
Lungebetændelse	18	2	45	9	74	10	25	7	141	12	12	-	44	9	37	7	43	5	22	3
Pleurit	6	-	18	1	30	-	13	-	24	2	2	-	5	-	12	2	22	-	17	2
Gigtfeber	1	-	13	-	15	-	7	-	17	-	8	-	9	-	10	1	20	3	9	1
Akut Diarré (Kolerine)	9	2	126	3	67	2	27	-	63	3	11	-	46	-	49	-	52	-	11	1
Skjørbug	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Poliomyelitis acuta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	2	-	-	4	2
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	6	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	127	16	1212	25	699	28	160	14	849	37	61	4	309	23	452	24	354	20	207	19

hans Vikar kunde ikke ofre Tid til mere end det paatrængende Arbeide. Alle Forsøg paa yderligere Udredning af Spørgsmaalet maatte saaledes opgives. Forresten ophørte udover Vaaren de tvivlsomme Tilfælde, og udprægede Tyfoidtilfælde med positiv Vidalreaktion blev fremherskende. — Hovedindtrykket blev, at Paratyfus klinisk vistnok vil være meget vanskelig at skille fra lettere Tyfoidtilfælde, og at Vidalreaktionen ikke maa tillægges nogen afgjørende Betydning for Tyfusdiagnosen, naar den giver negativt Resultat, da Tilfældet kan være en Paratyfus. I hygienisk og profylaktisk Henseende bør vistnok disse Sygdomme behandles absolut ens. Dette blev ikke gjort i denne Epidemi; Tilfældene blev, som tidligere anført, ikke anmeldte og ikke behandlede som Tyfustilfælde, og det er ikke usandsynligt, at dette kan have bidraget til den Udbredning, Sygdommen fik udover Vaaren. Udover Sommeren og Høsten aftog vistnok Tyfoidtilfældenes Antal, men de forekom dog i alle Maaneder med en Del Stigning i Oktober, da der indtraf 16 Tilfælde. — Af Paratyfus anmeldtes intet Dødsfald. (Bøckman). — Fra Strinden Distrikt opgiver Distriktslægen 11 Tilfælde af Tyfoidfeber (paa Sygelisterne alene opført 9). Af disse forekom de 9 i 2 Huse lige ved Trondhjems Bygrænde. Af de øvrige 2 indtraf det ene i Strinden, det andet i Byneset, hvilket sidste endte dødeligt; Patienten, en ung Gut, havde ved gjentagne grove Diætfeil i den tidlige Rekonvalescents, paadraget sig 2 Recidiver. (Hartmann). I Røros Distrikt forekom samtlige 10 Tilfælde i Aalen Herred. Af disse indtraf 5 paa Gaarde, der var smittede under en Epidemi i 1902, medens Smittekilden for de øvrige 5, der behandlede i November, ikke blev opdaget. 2 Patienter døde. I Opdal Distrikt forekom alle 7 Tilfælde i Opdal Herred. 1 Patient tilhørte en Familie, hvor Tyfoidfeber var forekommet i December Aaret forud. I September kom til Behandling en Syg, der allerede var i Rekonvalescentsen; men uheldigvis var Udtømmelserne slaaet ud i Fjøsbingen, hvorfra der var Tilsig til en Bæk, der forsynede de nedenfor liggende Gaarde med Drikkevand. Paa den nærmeste af disse optraadte 3 Tilfælde med 1 Dødsfald og paa en Gaard lidt længere ned 1, der ogsaa endte dødeligt. Gjort opmærksom paa Forholdet, begyndte Beboerne at hente sit Drikkevand andetstedsfra, hvad der maa antages at have medvirket til, at ikke flere angrebes. Smittekilden for den først Angrebne blev ikke opdaget, heller ikke for et Tilfælde, der i December optraadte paa en Gaard i 5 à 6 Kilometers Afstand. Paa dette sidstnævnte Sted var den Syges Udtømmelser ogsaa bragt til Fjøset, der ligger paa en Høide over en liden Elv, fra hvilken et nærliggende Meieri henter sit Driftsvand; dettes Indtag laa dog heldigvis lidt høiere oppe, saa man slap med Frygten for videre Udbredning af Sygdommen herfra. (Hagen). Nogen Forbindelse mellem de 3 i Orkedalen Distrikt behandlede Tilfælde kunde ikke paavises. (Hoffmann). En Patient i Nordre Fosen Distrikt, der behandlede paa Gaarden Høvik i Stoksund, havde nylig forud været en Tur i Trondhjem, hvor Tyfoidfeber herskede. (A. Daae).

Skarlagensfeber var sjeldnere end i de to nærmest foregaaende Aar. I Trondhjem forekom kun spredte Tilfælde, ialt 37. I Røros Distrikt behandlede 26, af hvilke 16 dannede en begrændset Epidemi i Os Sogn, de øvrige forekom spredt og uden Sammenhæng; Forløbet var let, Ingen døde. I Hitteren Distrikt indtraf 6 Tilfælde, deraf 2 paa Hitteren, begge disse kompliceredes med Nyresygdom. Den ene Patient, der blev behandlet af en Kvaksalver, døde af Uræmi (se nærmere herom under Kvaksalvervæsen). Til Freien bragtes Smitte sandsynlig med en Mand, der kom syg hjem fra Kristiansund N.; 4 Personer angrebes. (Moland).

Mæslinger viser betydelig Aftagen i de kjendte Angrebnes Antal mod Aaret forud, men var alligevel en noksaa udbredt Sygdom inden Amtet ogsaa dette Aar. I Trondhjem fortsatte Epidemien sig fra foregaaende Aar, men med

aftagende Hyppighed, saa der i Aarets sidste Maaneder ikke anmeldtes noget Tilfælde. (Bøckman). I Selbu Distrikt, hvor Epidemien var begyndt ved Slutningen af forrige Aar, hjemsøgte Sygdommen omtrent hver Gaard, da den ikke havde optraadt der paa flere Aar. Den begyndte i den nordlige Del af Distriktet; sandsynlig skrev Smitten sig fra Trondhjem eller tilstødende Distrikter. Epidemiens Karakter var i det Hele mild, undtagen for de voxne Angrebnes Vedkommende. Hos flere af disse var stærk Næseblødning ved Siden af lette Nefriter en generende Komplikation. En Del Øienlidelser kom ligesaa til Behandling. Forresten søgtes Lægehjælp i det Hele i meget faa Tilfælde. Direkte Dødsfald af Sygdommen iagttoges ikke, men vel i Forbindelse med efterfølgende Kighoste. (Meidell). I Orkedalen Distrikt forekom sporadiske Tilfælde i Aarets 1ste Halvdel i Børsen og Orkedalen. I Meldalen herskede samtidig en Epidemi, der ophørte ved Vinterens Begyndelse. Lægebehandling søgtes omtrent ikke. (Hoffmann). I Ytre Fosen Distrikt bragtes Sygdommen ved en Mand fra Trondhjem til Ørlandet, hvor en større Epidemi udviklede sig, men med et mildt Forløb, saa forholdsvis faa behandledes. (Knudtson). Epidemien i Indre Fosen Distrikt var tildels ondartet paa Grund af Komplikationer. (Knutsson). I Nordre Fosen optraadte Mæslingerne væsentlig i Aa Herred. (A. Daae).

Difteri (Croup) viser fremdeles adskillig Tiltagen af de Angrebnes Antal. Dette skyldes dog for en væsentlig Del Trondhjem, hvor der anmeldtes 238 Syge mod 120 Aaret forud. Af de 238 havde 67 blot Difteribaciller i Svælget, medens 171 tillige havde kliniske Symptomer. 230 Patienter indlagdes i Sygehus foruden 11 udenbysfra, navnlig fra Strinden. Af de paa Sygehus behandlede 182 kliniske Tilfælde endte 14 eller 7,7 pCt. med Døden. Da det i Løbet af Aaret et Par Gange hændte, at Patienter eller Betjening paa Sygehuset udenfor Difteri-afdelingen viste Tegn paa let Difteri, hvilken Diagnose blev bakteriologisk bekræftet, tog man heraf Anledning til en Masseundersøgelse, hvorved det viste sig, at flere dels af Patienter, men mest af Betjeningen paa Afdelingerne eller i Økonomibygningen, gik med Baciller. Bacillebærerne maatte interneres i Difteri-afdelingen for kortere eller længere Tid, til betydelig Gæne for Sygehuset. Bekjæmpelsen af Diffterien har været drevet paa samme Maade som før. En Lempling i Fremgangsmaaden besluttedes dog fra 1ste November, saaledes at Patienter kunde udskrives af Sygehuset efter 6 Ugers Ophold, naar alle kliniske Tegn var svundne; Bacillebærere uden kliniske Symptomer alene, naar ingen specielle Forhold talte derimod. Undtagne herfra var dog Skole- eller Asylbørn, samt Sygehusets Betjening eller Patienter fra andre Afdelinger. I de Hjem, hvortil Bacillebærere udskrives, førtes i de første Uger jævnlig Tilsyn af vedkommende Bylæge. Nogen Nyinfektion fra saadanne udskrevne Bacillebærere blev ikke iagttaget. (Bøckman). Det dødeligt endende Tilfælde i Opdal Distrikt indtraf paa en afsides liggende Gaard, gennem hvilken der førte en meget lidet benyttet Sætervei. Konen her fik en middels svær Difteri og døde pludselig efter Belæggets Afstødning af Hjertelammelse. Uagtet der ikke var foretaget nogen Isolation, kunde der i de Kulturer, som flere Gange toges fra Husets 6 øvrige Beboere, hvoraf 2 smaa Børn, ikke paavises Difteribaciller. Hvorfra Smitten skrev sig, blev uopklaret; Sygdommen havde hverken før eller siden optraadt i Bygden, og noget Samkvem med udenbygds Folk kunde ikke paavises. (Hagen). I Orkedalen Distrikt optraadte Sygdommen som mere eller mindre begrænsede, smaa Gaard-epidemier. Ialt anmeldtes 23 Angrebne med 3 Dødsfald. Tidlig Serumbehandling viste sin Betydning, ligesom forebyggende Serumindsprøitning anvendtes i en Række Tilfælde med øiensynlig heldig Virkning. (Hoffmann). I Hitteren Distrikt behandlestes tilsammen 32 Tilfælde og indtraf 3 Dødsfald; 16 falder paa Herrederne Fillan og Hitteren og 16 paa Frøien. Paa Hitteren optraadte Syg-

dommen særlig paa Gaarde paa Fjeldværø og den nærliggende Ulvø. I Frøien forekom 5 Tilfælde paa Espenæsgaardene, forresten spredt omkring. Angaaende Smittekilden anføres for Frøien, at det vel kan være sandsynligt, at Sygdommen spredes udover fra Fiskeværerne, hvor der kommer mange Mennesker sammen fra de forskjellige Kanter, og hvor der kan findes En eller Anden, der gaar med en let Form af Sygdommen uden at søge Læge. Den forekom i alle Aarets Maanedes undtagen Juli og August. Alle paa Fjeldværø og Ulvøen indtrufne Tilfælde mentes at staa i Aarsagsforhold til og at være en Fortsættelse af Epidemien Aaret forud. Serum roses baade som helbredende og forebyggende Middel ved Behandlingen. (Svendsen og Moland). I Indre Fosen Distrikt behandledes 13 Tilfælde, for det Meste kun 1 i hvert angrebet Hus, undtagen paa en Gaard i Agdenes, hvor et Barn netop var afgaaet ved Døden ved Lægens Ankomst, og hvor der hos 3 Sødskende fandtes Belæg i Svælget. Angivelig var der gaaet en «Farang» af Halsesygdom, hvor Vedkommende kun var syg et Par Dage. Distriktslægen havde Anledning til at se en Svælgslimmelse efter lidt Ondt i Halsen hos en Voxen fra de Kanter. (Knutssøn). I Nordre Fosen indtraf 2 Tilfælde, det ene paa Gaarden Gjovik i Aa endte dødeligt uagtet Serumbehandling, det andet paa Gaarden Harsvik i Stoksund skyldtes sandsynlig Smitte fra Flatanger, idet Patienten paa en Reise der havde været indom i et difterismittet Hus. (A. Daae).

Af **Barselfeber** anmeldtes 27 Tilfælde og 7 Dødsfald. I Orkedalen Distrikt forekom af 6 Tilfælde uden Dødsfald de 3 i én Jordmoders Praxis. Det vanlige Paabud om en Tids Ophør med Praxis blev givet og nødvendig Desinfektion foretagen. (Hoffmann). I Hevne Distrikt døde Distriktslægens Hustru af Barselfeber, uden at nogen Smittekilde kunde opdages og trods grundig Rengjøring af hans Bolig før Nedkomsten. Sygdommen var i en Aarrække ikke forekommet i Distriktet, ligesom Jordmoderen hverken da eller senere havde noget andet Tilfælde i sin Praxis. (H. Wedøe).

Pyæmi. I Nordre Fosen Distrikt behandledes 6 Tilfælde, hvoraf 2 med dødeligt Udfald. I Marts og April Maaned optraadte under Fisket Panaritier og mindre Phlegmoner paa Hænderne ret hyppigt blandt Fiskerne i Bjørnør. Som oftest skeede Infektionen gennem Anglestik. (A. Daae). Af Pyæmi og Septhæmi anmeldtes ialt 23 Angrebne og 12 Dødsfald inden Amtet.

Røde Hunde gik samtidig med Mæslingeepidemien i Indre Fosen Distrikt, men kun Faa behandledes. Sygdommen sammenblandedes med Mæslinger. (Knutssøn).

Kighoste var fremdeles ikke lidet udbredt inden flere Lægedistrikter, saaledes i Trondhjem, Selbu, Hitteren, Ytre Fosen og Indre Fosen. Ialt anmeldtes 608 Angrebne med 22 Dødsfald mod henholdsvis 571 og 27 Aaret forud. I Selbu fulgte Kighosten umiddelbart efter Mæslingerne og viste sig af en særlig smitsom Natur; den skaanede ikke en Gang Nyfødte, som dog syntes uimodtagelige for Mæslinger. I Forbindelse med Bronkit og katarralsk Lungebetændelse viste den sig lidet traktabel og foraarsagede vistnok mange Dødsfald, men forholdsvis faa Patienter kom under Behandling, saa Dødsfaldene alene blev at opføre blandt dem med «ukjendt Dødsarsag». (Meidell). I Hitteren Distrikt forekom Sygdommen det hele Aar i langt større Udstrækning end Antallet paa Sygelisten viser. (Svendsen). I Ytre Fosen optraadte den særlig paa Ørlandet som Fortsættelse af Epidemien Aaret forud og havde ofte et ondartet Forløb. (Knutsson). I Indre Fosen var den i mange Tilfælde samtidig med Mæslingerne. (Knutssøn).

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne var i flere Distrikter hyppigere end vanligt.

Antallet af anmeldte Tilfælde af **Influenza** er ogsaa større end i de 3 nærmest foregaaende Aar. I Røros Distrikt viste, mod Sædvane, de fleste Tilfælde sig i Aarets 2 sidste Maaneder, dog ogsaa, som før, hyppig i de 2 à 3 første Maaneder, forresten omtrent til enhver Tid af Aaret. (B. Müller). I Opdal Distrikt kunde det opførte Antal Patienter vistnok mangfoldiggjøres; Sygdommen synes næsten at være bleven stationær. (Hagen). Fra andre Distrikter berettes derimod, at dens Optræden var sjældnere end tidligere.

Af **Lungebetændelse** opføres 830 Tilfælde med 104 Dødsfald, det høieste Tal siden 1898. Af det hele Antal falder 317 Tilfælde med 29 Dødsfald paa Trondhjem.

Pleurit og **Gigtfeber** var ogsaa noget hyppigere end i de nærmest foregaaende 5 Aar.

Derimod var **akut Diarré** (Kolerine) sjældnere end vanligt, hvad der kan hænge sammen med det kolde Veirig om Sommeren.

Af **Pemfigus** hos **Nyfødte** opføres 22 Tilfælde, deraf 14 i Trondhjem, med ialt 4 Dødsfald.

I Ytre og Nordre Fosen Distrikter forekom tilsammen 15 Tilfælde af **akut Poliomyelit**, af hvilke 4 endte med Døden. I Jøssund Herred af Ytre Fosen optraadte, hovedsagelig i Oktober, 11 Tilfælde med 2 Dødsfald. Epidemien findes nærmere beskrevet af Kommunalæge E. Platou i «Tidsskrift for den norske Lægeforening» No. 17 for 1905, hvortil henvises. Der findes ogsaa omtalt de i Aa Herred, Nordre Fosen Distrikt, anmeldte 4 Angrebne, med 2 Dødsfald, i November og December Maaneder. (H. Wolmar).

Af **Fnat** opgives ialt 33 Tilfælde, deraf 18 i Trondhjem. I Nordre Fosen Distrikt skulde denne Sygdom forekomme hyppig inden Osen Herred om Høsten. Ingen søgte dog Lægehjælp, idet de kurerede sig selv med Tjæresalve, som forskreves fra Trondhjem. (A. Daae).

Skurv fandtes hos 3 Børn paa Gaarden Bakken i Aa Herred, Nordre Fosen Distrikt. Det henstilledes til Fattigstyret at indlægge dem til Behandling paa Trondhjems Sygehus. (A. Daae).

Distriktslægen i Orkedalen meddeler, at der fra Doktor Støren i Meldalen var indberettet om flere Tilfælde end vanligt af en specifik **Angina**, karakteriseret ved ubetydelig Rødhed i Svælget, men stærk Svulst af Tonsillerne og rigelig, slimet Afsondring; der var tillige punktformede Flekker paa Mandlerne, men det mest karakteristiske var maaske den meget raske Hævelse i Glandulæ submaxillares et colli, som blev meget store og haarde, uden nogen Gang at suppurere. Derimod kom der enkelte Gange Svælgphlegmoner, som aabnede sig inde i Munden. Kun i faa Tilfælde søgtes Lægen, om de fleste fik han Underretning leilighedsvis.

I Bjugn af Ytre Fosen Distrikt forekom der en lettere Epidemi af **Icterus catarrhalis** i August. En Kone, der hørte hjemme paa Horten, og selv led af Sygdommen, bragte den til Bygden. Kun nogle faa Tilfælde kom til Behandling. (E. Platou).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen.	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
		1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12	
		Trondhjems Stadsfysikat.	Strinden.	Selbu.	Røros.	Guldalen.	Orkedalen.	Hevne.	Hitteren.	Ytre Fosen.	Indre Fosen.	Nordre Fosen.	
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Veneriske Saar	24	22	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	
Syfilis, konstitutionel	153	135	-	1	-	6	1	1	4	2	3	-	
— hereditær	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gonorré, Uretrit	485	434	5	-	4	4	7	4	8	10	6	3	

I Trondhjem forekom erhvervet Syfilis noget sjældnere end Aaret forud, men dog fremdeles bedrøvelig hyppigt. Af Gonorré er Antallet fremdeles betydeligt, omtrent som i 1903. Det er saaledes et mørkt Billede, Udbredningen af de veneriske Sygdomme frembyder. Men andet er rigtignok heller ikke at vente under den anarkiske Tilstand, som raader i denne Henseende. (Bøckman). I Selbu Distrikt kommer af gamle Syfilistilfælde aarligeaars en Del under Behandling, men saavel de tertiære som de hereditære Tilfælde synes at være i Aftagende. (Meidell). I Hevne Distrikt lykkedes det Distriktslægen at faa Tag i 3 syfilitiske Kvinder og 1 Mand i smittende Stadium og sende dem til Behandling i Trondhjems Sygehus. 2 andre Kvinder, der havde havt Samleie med den førnævnte Mand, forblev hjemme, idet der hos den ene ingen syfilitiske Symptomer opstod, den anden nægtede at lade sig undersøge. Senere opstod intet nyt Tilfælde. (H. Wedøe).

Tuberkulose. Til Oplysning om de kjendte Tilfælde af tuberkulose Sygdomme inden Distrikterne hidsættes Tabellen paa Side 205, udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaarsagslister for det hele Amt 16,9 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 21,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Trondhjem By var Forholdet henholdsvis 17,2 pCt. og 24,4 pCt. og for Bygderne 16,8 og 20,8 pCt. Se forøvrigt Tabellen paa Side 206. Af de i Trondhjem anmeldte Tuberkulose, som er døde i Aaret, er 63 eller 55,0 pCt. døde inden $\frac{1}{2}$ Aar efter Anmeldelsen, 41 eller 36,0 pCt. inden 3 Maaneder og 23 eller 20,0 pCt. inden 1 Maaned efter Anmeldelsen; 4 af disse anmeldtes først samtidig med Dødsanmeldelsen, hvorhos 4 Patienter med aaben Tuberkulose er døde uden at være anmeldte. De 8, som først anmeldtes samtidig med Døden, eller slet ikke blev anmeldt, var alle døde uden Lægetilsyn eller først tilset ganske kort før Døden. 5 Patienter indlagdes i Sygehus i Henhold til Tuberkuloselovens § 6, alle uden Tvang. Der foretoges i Aaret 106 Desinfektioner i Anledning af Dødsfald af Tuberkulose, 25 ved Indlæggelse i Sygehus og 40 ved Tuberkuloses Flytning eller Afreise til Sanatorier, ialt 171 Gange. (Bøckman). — I Selbu Distrikt siges Befolkningen at finde, at Lungetuberkulosen er i Tiltagende fremdeles. Dette menes dog for en stor Del at skyldes den Omstændighed, at Opmærksomheden paa Grund af Tuberkuloseloven og deraf følgende Forholdsregler i høi Grad er bleven rettet paa Sygdommen. Nogen utidig Smittefrygt

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønss- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Trondhjems Stads- fysikat.	422	114	407	112	1	-	1	-	8	1	1	-	4	1
Strinden	56	18	56	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selbu	18	11	12	8	1	1	-	-	5	2	-	-	-	-
Røros	28	9	23	8	-	-	-	-	4	1	1	-	-	-
Guldalen	105	17	94	17	-	-	-	-	8	-	2	-	1	-
Opdal	46	15	37	15	-	-	-	-	2	-	6	-	1	-
Orkedalen	177	64	163	59	-	-	1	1	8	3	5	1	-	-
Hevne	27	9	27	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hitteren	49	15	47	14	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
Ytre Fosen	60	20	59	20	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Indre Fosen ...	69	15	56	11	-	-	2	-	10	4	-	-	1	-
Nordre Fosen ...	49	16	45	16	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Søndre Trond- hjems Amt ..	1106	323	1026	307	2	1	5	2	50	11	16	1	7	1
Deraf i By	422	114	407	112	1	-	1	-	8	1	1	-	4	1
— - Bygder...	684	209	619	195	1	1	4	2	42	10	15	1	3	-

kan ikke siges at være tilstede; den bevirker mere Agtpaagivenhed og forhaabentlig Renlighed. (Meidell). — Det gennemsnitlige Antal Dødsfald af Lungetuberkulose opgives fra Hitteren Distrikt i de 6 Aar fra 1899—1906 at have været 23 for hvert Aar. Det aarlige Tab for disse 6 Aar skulde saaledes være 2,33 pro mille af den tilstedeværende Middelfolkemængde 9 912. Udregnet for de næstsidste 5 Aar var Dødelighedsforholdet 2,47 pro mille. Hvorvidt Nedgangen er virkelig eller tilfældig, faar Fremtiden vise. Med Hensyn til Udbredningen er Frøiens og Fillans Herreder talrigere repræsenterede end Hitterens. Slaaes Hitteren og Fillan sammen, hvilket er det mest naturlige geografisk seet, bliver Forholdet noget nær det samme. Som Aarsagsmoment antages den meget udbredte Frygt for frisk Luft for Smaabørn, ligeledes det uheldige i at have Melken staaende i Beboelsesrum (Soverum). I enkelte Tilfælde synes Smittestoffet at være bundet til selve Huset. Der er saaledes i Gjesingen — Froan — en Familie, hvor i Løbet af 5—6 Aar ligesaa mange Sødskende er afgaaede ved Døden af Tæring. Paa Hitteren er ligeledes en Familie, hvor i Løbet af de sidste 3—4 Aar 3 Børn er døde, og for Nærværende (Mai 1905) ligger den 4de døende af Lungetuberkulose. Den overveiende Form for Sygdommen er Lungetæringen, der ofte kompliceres med Tuberkulose i Larynx og i det terminale Stadium med Tarmtuberkulose. Tuberkuløs Meningit er heller ikke sjelden Dette Aar opviser 3 Dødsfald af denne Form. Glandeltuberkulose og Affektion af Ben og Led synes ikke saa almindelig som mange andre Steder. Man synes nu at have faaet Forstaaelse af, at Sygdommen er smitsom, og der vises almindelig stor Forsigtighed

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Trondhjems Stadsfysikat.	675	116	199	476
Strinden.	130	15	38	92
Selbu.	63	8	16	47
Røros.	123	11	25	98
Guldalen.	177	24	28	149
Opdal.	58	16	14	44
Orkedalen.	259	70	37	222
Hitteren.	127	16	23	104
Hevne.	64	9	4	60
Ytrø Fosen.	118	20	24	94
Indre —.	85	11	20	65
Nordre —.	82	16	19	63
Søndre Trondhjems Amt.	1961	332	447	1514
Deraf i By.	675	116	199	476
— Bygder.	1286	216	248	1038

med den Syges Expektorat. De, der kommer hjem fra Sanatoriet, øver ogsaa en gavnlig Indflydelse ved sit Exempel paa, hvorledes Expektoratet skal ødelægges. Desinfektion udføres i alle Tilfælde af de faste Desinfektorer, og man er meget ivrig for at faa denne udført. Mit Indtryk er, at Tuberkulosen for Hitterens Vedkommende er i Tilbagegang; hvorvidt kun midlertidigt og tilfældigt tør jeg ikke udtale mig om. Der vises almindelig megen Uvorrenhed med Spytning. Lommeterklæder bruges ikke særdeles ofte, og væsentlig kun til Stads. (Svendsen). — I Hevne Distrikt desinficeres efter Dødsfald af Tuberkulose saavel Boligen som Klæder og Brugsgjenstande af den faste Desinfektor. Hvad der kan brændes, bliver brændt. Befolkningen stiller sig fremdeles velvillig ligeoverfor Desinfektionen. I Aarets Løb fandtes 9 Personer i en Alder af over 50 Aar at lide af Tæring, deraf 3 over 70 Aar. 6 af disse døde i Aaret. Disse Patienter har ofte gaaet og hostet i Aarrækker og har opfattet Hosten som Astma eller kronisk Bronkit. Distriktslægen mener at have paavist Smitte fra saadanne inden deres Slægt. Ved diagnosticeret Tæring gjøres Patienten strax opmærksom paa Sygdommens Natur og faar de nødvendige Forholdsregler. At der ikke lægges Skjul paa Sygdommens Art, modtages med Taknemmelighed af baade Patient og Familie. Ved det hygieniske Tilsyn i Hjemmene kan der rettes paa baade Pleie, Isolation og Renlighed, ligesom paa mange Vrangforestillinger hos Patient og Omgivelser. Distriktslægen misbilliger saaledes meget det gjængse Udtryk «at have Snev af Tæring», idet han mener, at enten maa Patienten have Sygdommen eller han har den ikke. Betegnelsen «Snev» bør man derfor ophøre med; Patienterne bliver ellers let uforsigtige. (H. Wedøe). I Indre Fosen Distrikt er ansat faste Desinfektorer i alle Herreder. Fra Nordre Fosen Distrikt omtales ogsaa, at blandt de i Aaret i Tuberkuloseprotokollerne Indførte var flere Syge over 60 Aar, som vistnok i flere Aar har havt Tæring, men ikke søgt Læge, før de blev tvungne til at holde Sengen. De fleste af dem afgik ved Døden efter

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.					Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perfora- tion.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.			Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	80	¹⁾ 1	²⁾ 77	3	⁴⁾ 1	1	⁵⁾ 1	-	4	-	⁸⁾ 5	-	-	-	-
Bækkensneverhed	7	-	5	³⁾ 3	-	1	1	-	-	-	-	1	1	1	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	⁹⁾ 1	-	-	1	-
Placenta prævia	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svagbed hos Moderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 1	2	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtisleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Størt Fosterhoved	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	7	4	⁶⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	98	1	90	9	1	11	6	5	5	1	8	1	1	2	8
	99		100				11		6						

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ³⁾ Hos et Foster tillige Fremfald af Navlesnoren. ⁴⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ⁵⁾ 2den Tvilling, 1ste forløst ved Udtrækning. ⁶⁾ I et Tilfælde tillige Placenta prævia. ⁷⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ⁸⁾ Deraf en 1ste Tvilling forløst ved Tang paa Sædet; 2den forløst ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er angivet. ⁹⁾ Forløst ved Tang paa Sædet.

Liste over de af Lægerne i Trond-

Dødsårsag.	Tilsammen.	Deraf		Alder							
				0—1		1—5		5—10		10—15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.											
<i>I. Akute.</i>											
Tyfoidfieber	24	9	15	-	-	-	-	1	-	-	1
Mæslinger	5	-	5	-	-	-	4	-	1	-	-
Difteri (Croup)	14	7	7	-	-	5	4	1	2	-	1
Kighoste	12	4	8	3	5	-	3	1	-	-	-
Gigtfeber	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Erysipelas og Phlegmone	3	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi og Septhæmi	3	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	35	16	19	13	17	2	-	-	-	-	-
<i>II. Kroniske</i>											
Tuberkulose:											
a. Lungerne	116	48	68	1	-	1	1	2	3	1	3
b. Ben og Led	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Andre Organer	4	3	1	-	-	-	-	2	-	-	-
d. Tuberkuløs Meningit	21	12	9	2	2	5	5	3	-	2	-
e. Miliærtuberkulose	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kræft:											
1. Carcinom:											
a. Maven	17	8	9	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Leveren	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Brystkjertelen	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Kjønsorganerne	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Andre Organer	9	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Sarkom:											
Andre Steder	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Sukkersyge	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Perniciøs Anæmi	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rakit	6	3	3	2	1	1	2	-	-	-	-
Kronisk Alkoholisme	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt Svaghed	33	18	15	18	15	-	-	-	-	-	-
Alderdomssvaghed	71	25	46	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.											
<i>I. Hjerne og Rygmarv.</i>											
Apoplexi og Hjerneemboli	39	16	23	-	-	-	-	-	-	-	-
Suppurativ Meningit	7	3	4	-	2	-	1	1	-	1	1
Kramper hos Smaabørn	4	1	3	1	2	-	1	-	-	-	-
Sindssygdomme	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Hjernesygdomme	5	2	3	-	-	-	-	-	1	-	-
Rygmarvssygdomme	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-

hjem By meddelte Dødsårsager.

og Kjøen.

15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	1	4	4	1	3	2	2	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
7	10	17	20	9	14	5	5	2	7	2	3	1	2	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	3	2	2	3	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	2	1	1	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	11	11	13	27	1	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	2	3	2	6	5	1	9	4	4	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

hjem By meddelte Dødsaarsager.

[illegible]

Liste over de af Lægerne i Trond-

(Forts.). Dødsaaarsag.	Tilsammen.	Alder									
		Deraf		0—1		1—5		5—10		10—15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
C. Barselsygd.											
Barselfeber	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Emboli	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannelsesfeil.											
Cyanose	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelse, Spina bifida..	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
E. Andre Aarsager.											
Vitia organ. abdominis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
F. Unaturlig Død.											
Akut Alkoholforgiftning	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Drukning	6	5	1	-	-	-	-	1	-	-	1
Forbrænding	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Andre Ulykkestilfælde	7	5	2	-	-	-	2	1	-	-	-
Selv mord	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	698	310	388	65	64	27	37	16	13	4	14

kort Tids Forløb. Paa Grund af disse Personers Smittefarlighed er derfor Sundhedskommissionens Medlemmer og Fattigtilsynsmændene tilholdt at have sin Opmærksomhed henvendt paa saadanne og strax anmelde, hvis Mistanke om Tæring foreligger. Det er i Distriktet meget almindeligt, at gamle Folk ikke søger Lægehjælp, selv om de opfordres dertil af sine Paarørende. De anser sig for at være «for gamle til at bøtes paa». Den nordligste Del af Distriktet, særlig Osen Herred, leverer fremdeles den største Kontingent af Tuberkulose, navnlig har Øerne været meget udsatte. Tuberkulose er i Roan Herred ogsaa hyppigere paa Øerne end paa Indlandet. Aarsagen antages at være slettere hygieniske Forhold og den store Tilstrømning af Folk under Skreifisket. Troen paa Sygdommens Smitsomhed og Forsigtigheden i Omgangen med de Syge voxer. Der kræves hyppigere Desinfektion udført efter Tæringssyge. (A. Daae).

Spedalskhed. I Orkedalen Distrikt lever fremdeles en spedalsk Kvinde i Børsen; ingen Til- eller Afgang i Aaret. (Hoffmann). I Hitteren var Antallet 4, deraf 3 i Hitteren, 1 i Frøien. En af de Syge i Hitteren kom forøvrigt først til Distriktslægens Kundskab i 1905, uagtet det viste sig, at Tilfældet var flere Aar gammelt. (Svendsen). I Hevne blev den sidste Spedalske indlagt i Reitgjerdets Pleiestiftelse, saa nu findes ingen saadanne tilbage i Distriktet. (H. Wedøe). I Ytre Fosen Distrikt blev paatruffet et nyt Tilfælde i Skjørn, et Lægdslem, som strax indlagdes i Reitgjerdet. (Knudtson). I Indre

hjem By meddelte Dødsaaarsager.

og Kjøen.

15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	15	36	33	24	28	19	20	20	27	26	30	40	52	21	49	3	6

Fosen var ved Aarets Udgang 4 Spedalske tilbage i Distriktet. (Knutssøn). I Nordre Fosen er der nu 4 Spedalske, 2 i Roan og 2 i Aa Herreder. Det nye Tilfælde i Aa opdagedes i 1903 af en Militærlæge, idet Patienten mødte til Session. Han erklæredes udygtig til Militærtjeneste, men forsøgte siden energisk at skjule sin Sygdom, fartede om baade tillands og tilvands, men tog tilsidst fast Bopæl i Aa, hvor han anmeldtes af et Sundhedskommissionsmedlem. (A. Daae).

Af andre Sygdomme omtales af Distriktslægen i Orkedalen usædvanlig mange Tilfælde i Meldalen af **Neuralgier** og **akute Sygdomme**, om hvilke den behandlende Læge, Dr. Støren, meddeler, at de ytrede sig dels som Nervesmerter, dels havde de flugtende Karakter som ved Muskelrheumatisme. En Del Tilfælde har ogsaa været ledsaget af Svindelhed og Nakkestivhed. Feberen var moderat. De fleste af dem opførtes under Influenza, men de katarrale Symptomer var meget lidet udtalte. En Del Tilfælde er opført som akut Muskelrheumatisme, Vertigo, Lumbago og Neuralgier, men har vistnok været Arter af den samme Sygdom. Herunder hører antagelig ogsaa et Par Tilfælde af Dysuri hos Kvinder, uden nogen Forandring i Urinen; Ondet svandt forresten snart for medikamentøs Behandling. (Hoffmann).

Blegsot og **Anæmi** er fremdeles ikke sjelden inden Hitteren Distrikt hos Kvinder i mere moden Alder efter mange Fødsler og Diegivning, hvilken

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Trondhjems Stadsfysikat	1364	38	703	135	7	2	15	6	-
Strinden	350	14	231	24	6	-	1	2	-
Selbu	135	3	100	12	-	-	-	-	-
Røros ¹⁾	212	6	114	21	-	-	1	-	-
Guldalen	315	6	204	22	8	1	1	-	-
Opdal ¹⁾	138	2	97	8	-	-	1	1	-
Orkedalen	335	5	250	27	4	-	1	-	-
Hevne	121	1	73	5	-	-	-	-	-
Hitteren	314	6	146	25	1	-	6	-	-
Ytre Fosen	262	8	135	14	1	-	3	1	-
Indre —	183	3	93	10	-	-	1	-	-
Nordre —	161	6	101	14	1	2	2	-	-
Søndre Trondhjems Amt	3864	98	2237	317	28	5	32	10	-
Deraf i By	1364	38	703	135	7	2	15	6	-
— Bygder	2500	60	1534	182	21	3	17	4	-

¹⁾ Tallene for Inset Sogn og en Del af Tolgen, der tilhører Hedemarkens Amt, er ikke medregnet i Summerne for Amtet, men medtagne for de respektive Lægedistrikter.

sidste ofte kan strække sig gennem et Par Aar. Hos yngre Kvinder derimod er Sygdommen ikke saa almindelig som mange andre Steder.

I Hitteren Distrikt forekom ikke faa Tilfælde af den saakaldte «**Bamle-syge**»; 15 kom til Behandling, alle paa Hitteren, i September og Oktober Maanedene. De fleste Angrebne fandtes i én Grænd, Asmundvaaggaardene i Strømfjorden. Sygdommen optraadte meget akut, ofte med høi Feber, op til 39—40°. Prostration og intense Muskelsmerter især i Bryst- og Underlivsmusklerne. Ikke faa Tilfælde kompliceredes med tør Pleurit; ved disse viste Sygdommen gjerne et protraheret Forløb. Ellers svandt den almindelig ved hensigtsmæssig Behandling ligesaa hurtig, som den var kommen. (Svendsen).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 130 'saadanne, deraf i Trondhjem 67, i Strinden Distrikt 6, i Selbu 1, i Røros 4, i Guldalen 6, i Opdal 7, i Orkedalen 26, i Hevne 1, i Ytre Fosen 6, i Indre Fosen 2 og i Nordre Fosen 4. Angaaende Indikationer og Udfald hevises til Tabellen paa Side 207.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 1 627 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 57,9.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsarsagen for 15 Kvinder saaledes: Barselfeber 7, Barselkrampe 4, Emboli 3, Blødning 1.

Angaaende de af Lægerne opgivne **Dødsarsager** i Trondhjem Stadsfysikat se Tabellem paa Side 208 og flg.

De hyppigste Dødsarsager var:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Bygder.
Alderdomssvaghed	381	71	310
Lungetuberkulose	332	116	216
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	152	68	84
Kræft (Cancer et Sarcoma)	138	40	98
Lungebetændelse	104	29	75
Hjerneslag	96	39	57
Tuberkulose udenfor Lungerne	93	28	65
Organisk Hjertesygdom	86	31	55
Medfødt Svaghed	51	33	18
Akut Diarré (Kolerine)	46	35	11
Bright's Nyresygdom	46	27	19

Veirliget var i det Hele ugunstigt. Vinteren betegnes fra flere Distrikter som mild og forholdsvis fattig paa Nedbør, Vaaren og Sommeren var derimod gennemgaaende sur og kold, Sommeren ogsaa regnfuld, Høsten dels ganske god, dels med Storm, Regn og Kulde. Tabeller over de meteorologiske Forhold ved Stationen i Trondhjem og over Temperaturforholdene paa Røros findes paa Side 216. I Høvnø faldt der den 1ste September Kl. 9¹/₄ Fm. under ganske svag vestlig Vind over Prestegaarden ved Rovandet en Askeregn. Skyen var høit i Luften og dalede ned. Regnen stod paa i en 3 Minuters Tid. Man forsøgte at samle op lidt Aske, men den var saa let, at naar man lukkede Haanden for at holde paa Fnokkerne, blæste de bort; de saa ud som Flager af brændt Silkepapir. Samtidig indtraf den store Petroleumsbrand i Antwerpen; Distriktslægen tænker sig Muligheden af, at Asken kunde skrive sig derfra. (H. Wedøe).

Levemaade, økonomiske og hygieniske Forhold. Af offentlige Arbejder i Trondhjem af sanitær Interesse er specielt at nævne, at der er lagt 213 M. muret Rende til Optagelse af Vollabækken og 948 M. Rørkloak i forskellige Gader i Byens perifere Dele paa Østsiden og paa Øen. — Byggevirksomheden har været noksaa livlig, og navnlig paa Byens Østkant er opført en Del Gaarde med smaa Bekvemmeligheder, saa Nøden for Boliger for Folk af Arbejdsklassen i nogen Grad er afhjulpet. Der vil dog endnu tiltrænges adskillig Nybygning af denne Slags, før Behovet kan siges at være tilfredsstillet. — Tilsynet med Byens Renhold har været ført paa samme Maade og med samme

Tabel over Temperaturforholdene paa Røros. (Celsius).

(Beregnet efter Observation med Psykrometer (tørt) Kl. 8 Fm. og Kl. 8 Em.).

Maaned.	Middel- Temperatur.	Høieste Temperatur.	Laveste Temperatur.
Januar	÷ 8,40	+ 4,4	÷ 30,0
Februar	÷ 16,54	÷ 5,6	÷ 32,8
Marts	÷ 9,91	+ 1,4	÷ 31,4
April	+ 0,24	+ 5,0	÷ 8,0
Mai	+ 3,32	+ 13,4	÷ 6,8
Juni	+ 7,85	+ 17,0	÷ 3,0
Juli	+ 10,73	+ 23,6	÷ 2,0
August	+ 9,00	+ 17,4	÷ 2,0
September	+ 4,20	+ 13,2	÷ 6,4
Oktober	+ 0,25	+ 8,6	÷ 12,0
November	÷ 9,04	+ 2,4	÷ 28,0
December	÷ 10,20	+ 2,8	÷ 34,6

Middeltemperatur for det hele Aar = ÷ 1,561 ° C.

Uddrag af Trondhjems meteorologiske Stations Journal.

Maaned.	Middel- tempera- tur. (Celsius).	Lufttryk. (Middel).	Hyppigste Vind- retninger.	Skydække.		Nedbør- høide i mm.
				Middel.	Torden- veir.	
Januar	0,6	751,3	S	6,5	-	29,5
Februar	÷ 5,6	51,2	SE	5,5	-	19,0
Marts	÷ 0,6	61,1	S	6,3	-	26,3
April	4,5	751,1	S	7,5	-	56,6
Mai	7,1	56,7	WNW	7,8	-	33,0
Juni	10,1	56,7	WNW	8,1	-	63,7
Juli	11,7	757,1	WNW	8,1	1	90,9
August	11,6	54,9	WNW	8,5	-	56,5
September	9,5	62,2	SSW	6,5	-	2,3
Oktober	5,1	755,2	SSW	8,0	-	102,6
November	÷ 1,7	51,0	SSW	7,8	-	107,0
December	÷ 1,7	48,3	S	8,3	1	147,8
Sum			S/WNW		2	735,2
Middel	4,2	754,7		7,4		

Mandskab som før. Byens Gaarde er efterseet dels 9 dels for en Del Strøg 10 Gange i Aarets Løb, foruden at alle Gaarde, hvor der er Bedrifter, som gjør særligt Tilsyn ønskeligt, har været efterseet hver eller hver 2den Uge. Der er ialt gjort ca. 24 550 enkelte Eftersyn, hvoraf ca. 21 600 uden Bemærkninger,

ca. 2 950 hvor forskjellige Mangler ved Renholdet er noteret. Disse Mangler er paa meget faa Undtagelser nær rettet paa Opfordring, uden at det har været nødvendigt at paakalde Politiets Assistance. Desuden er der gjort ca. 3 825 Kontrol- eftersyn, hvor Mangler er forefundet. 1531 Kloakkummer er bevirket rensset, hvoraf 214 var overfyldte med stoppet Afløb, og 15 hvor Indholdet var trængt ind i Vandstandskummen. 75 Vandstandskummer er desuden forlangt oprenset og 1 225 Binger og andre Privetbeholdere forlangt tømt. Af disse var 15 overfyldt. 560 Soppelkasser er bevirket tømt, og 150 Gange er andre Urenligheder forlangt fjernet fra Gaardene. 40 Priveter, 9 Stalde og 2 Kloakkummer er bevirket istandsat. Ligesaa er Renholdet under Bryggerne og i de offentlige Pissoirer og Priveter kontrolleret. Værkstederne og deres Renhold er ogsaa efterseet Vaar og Høst. De fleste Steder var Forholdet upaaklageligt. Men der fandtes ogsaa Værksteder, hvor man var nødt til at paalægge grundig Rengjøring. — Kemiske Undersøgelser blev paa Grund af ydre Forhold kun foretaget i liden Udstrækning. Der blev kun fra 10 Handlende undersøgt 51 Tøiprøver, hvoraf 3 fandtes stærkere arsenholdige end tilladt, hvorfor 75 M. Tøi blev beslaglagt. — Assistenten for Kontrol med falbudte Næringsmidler har, som tidligere, daglig foretaget Eftersyn paa Kjødtorvet og Fiskebryggen. I Melkeudsalgene er foretaget ca. 1 900 Undersøgelser, hvorved 62 Gange er noteret Mangler, oftest mangelfuldt Renhold. 2 Gange fandtes Melk, som maatte være spædet med Vand. Dette ophørte strax ved Paatale. Der var gennemsnitlig i Aaret ca. 250 Melkeudsalg, hvoraf ca. 110 i Kjældere. — Hos Viktualiehandlere foretoges ca. 800 Eftersyn, i Bagerier og Konditorier 480 og i Slakterier og Pølsemagerier 2 040. Der foretoges ca. 300 Undersøgelser af Kjøddeig paa Sozolith, hvorved saadan fandtes 10 Gange. Der gjordes 2 Gange Anmeldelse til Politiet herfor, hvor Tilsætningen gjentagende var paatruffet. Den Ene blev ved Meddomsret frikjendt, fordi Kjøddeigen, som stod fremme paa Disken blandt de andre falbudte Varer, angivelig skulde sendes til en Handlende paa Landet. Den Anden vedtog Mulkt. Der konfiskeredes ca. 10 Kg. Kjøddeig, hvori fandtes Sozolith. Desuden konfiskeredes ca. 250 Kg. Kjød, ca. 100 Kg. Fisk, 50 Kg. Sild, 25 Kg. Pølser, Smaapartier Vildt m. m. Efter Beslutning af Sundhedskommissionen konfiskeredes derhos 35 Kg. Renkjød. — Af Pleieborn var ved Aarets Begyndelse 136 under Tilsyn. Der er i Aaret tilkommet 54 og udgaaet 66. Ved Aarets Udgang var saaledes 124 under Tilsyn. Af de Udgaade havde 27 naaet Skolealderen, 18 var overtaget af Forældre, 13 fraflyttet Byen og 8 døde. Af disse døde 1 af medfødt Svaghed, 1 af Mæslinger, 1 af Kighoste, 1 af Meningit, 2 af Pneumoni og 2 af Diarré. Assistenten, Frk. Matzows Beretning gaar ud paa, at Børnene i det Hele har det godt og pleies bra. Flytninger, som har vist sig ønskelige, er som Regel foretaget paa hendes Opfordring. Kun en enkelt Gang har Sundhedskommissionen maattet skride ind og beslutte Flytning. (Böckman).

I Strinden Distrikt bygges mere tidsmæssigt end tidligere. Store Vin- duer, tilstrækkelig høit under Taget, høi Grundmur, er nu Regel. Drikfældig- heden er i stadig Aftagen. (Hartmann).

I Selbu Distrikt bedres de hygieniske Forhold fremdeles langsomt, da Be- folkningen i denne Henseende er yderst konservativ. Saavel Beboelseshuse som ikke mindre Udhusbygninger udbedres dog stadig, og paa Jordbruget lægges mere og mere Arbeide. Befolkningen er nøisom, sparsommelig og ædruelig. — I Di- striktet er ansat 2 faste Desinfektører, en i Selbu og en i Tydalen; de har en Løn af Kr. 3,00 pr. Dag, der udbetales af Amtskassen. De beforders frit af Private, medens de for Reiser til Fattige har Kr. 0,10 pr. Kilometer saavel Tur som Retur, hvilke udredes af Herredskassen. (Meidell).

I Røros Distrikt tiltager Luxus i Mad og Klæder stærkt, især i Arbeider- kredse, vistnok til Skade for Helbred og Sundhed, som lidet passende for Livs-

forholdene paa Fjeldet, hvilket Distriktslægen har kunnet fastslaa i Løbet af de 27 Aar, han har virket i Distriktet. Han er i Tvivl, om ikke Tuberkulosens stadige Tiltagen kan staa i Forbindelse hermed. (B. Müller).

I Orkedalen Distrikt maa Aarsudbyttet betegnes som noget under et Middelsaars. Høavlingen var nogenlunde bra, og Høet blev mere eller mindre godt indbjerget; Kornet lykkedes mindre, gav liden Fold og var af mindre god Beskaffenhed, kunde kun i ringe Grad bruges til Sæd. Poteterne gav lidet Udbytte, de var smaa og lidet udviklede. I de økonomiske Forhold er der liden Forandring skeet, og de maa betegnes som gode. Det tildels mindre Udbytte af Jordbruget udjævnes ved den udbredte Husflid i Træ og Snedkerarbejder, Kurvbinding, Vævning, hvoraf en ikke ubetydelig Del sælges og udføres til Byerne. Desuden har Mange sin Næring af Fabrikarbejde, Skog- og Grubedrift. Jordbruget gaar fremdes fremad, Jorden behandles bedre, og ikke ubetydeligt af kunstige Gjødningsstoffer anvendes. Vægt lægges paa Fædriften, gode Kjør, bedre Fodring og Behandling af disse. Paa Melkeproduktionen lægges særlig Vægt. Melken sendes til Meierierne, der er anlagte paa bekvemme Steder, og erholdes tilbage som separeret Melk til Brug i Husholdningerne. — Gaardene er i Almindelighed velbyggede og forsynede med rummelige og gode Boliger. For Arbeidsklassen, især paa Orkedalsøen, er der endnu Mangel paa gode Boliger, skjønt Bedring heri stadig sker. Ædrueligheden synes at være nogenlunde bra. Intet Salg af Øl, Vin og Spirituosa foregaar inden Lægedistriktet. — Brugen af Kaffe er almindelig og sættes stor Pris paa. (Hoffmann).

I Hitteren Distrikt er der jevn Fremgang i de hygieniske Forhold. Man søger efter økonomisk Eyne at forbedre og udvide Vaaningshusene, ligeledes lægges megen Flid paa Udhusene, specielt Fjøs og Stald, saa mange af disse staa som forholdsvis Mønstre. — Fiskerierne er vel den fornemste Næringsvei, ialfald for Frøiens Vedkommende. Der drives ogsaa en hel Del Jordbrug, specielt paa Hitteren; men Driften staa adskilligt tilbage. Med den lette Tilgang til Gjødningsstoffer — Fiskeaffald etc. og Myrjord som Tilblanding — kunde Afkastningen blive meget større, end den for Nærværende er. Jordsmonnet er mærkværdig rigt og meget egnet til Avl af Hø og Korn. Poteterne er mindre gode, undtagen hvor de sættes i Sandjord, hvoraf der kun er lidet. — Vinterfisket slog for dette Distrikt udmærket til. Sildefisket var derimod som over største Delen af Landet daarligt, med Undtagelse af ud paa Vinteren, da der blev opfisket en Mængde Sild paa Titran, hvor der havde samlet sig en betydelig Fiskerflaade, der opfyldte Havnen, saa Rutedampskibene ofte maatte opsætte Anløbet, til lys Dag oprandt. — Der er nu paa Titran og Sulen opbygget en hel Del Priveter. Boligforholdene paa disse Steder — specielt under de store Fiskestævner — er utilstrækkelige, ligesom Vandforsyningen er mangelfuld og utilfredsstillende. — Fisket drives mere end før paa store Torskegarnsbaade og Skøiter, hvoraf en hel Del har indlagt Motorer. I Sommertiden anvendes disse meget paa Bankerne omkring Titran og Halten, medens de større Farkoster ofte drager paa Langtur endog helt op til Finmarken. Frøiværingerne er et energisk Folkefærd med betydeligt Initiativ, naar det gjælder at opsøge Silden paa fremmede Enemærker, i Modsætning til Hitterværingerne, der sjelden — udenfor det almindelige Vinterskreifiske — driver Fiske udenfor den hjemlige Grund. — Folket er nøisomt og nøgternt; der er ingen nævneværdig Misbrug af Spirituosa. Kaffe bruges dog til Overmaal mangeds. Sædelighedsforholdene er slappe; Natteløberiet er meget almindeligt, og som en Eiendommelighed, der muligens ogsaa praktiseres andre Steder, kan anføres, at Bruden almindeligvis flytter ind i sit tilkommende Hjem Uger — ja endog Maaneder — før Bryllupet staa. — Af Grøntsager og Bær bruges saagodtsom intet, ihvorvel disse sidste godt kunde dyrkes heroppe, ligesom der af vilde Bær findes ikke ganske ubetydeligt. Fiskesuppe er en uhyre sjelden Ret paa Menig-

mands Bord. Melet er saagodtsom bestandig det fint sigtede, naar undtages til Fladbrød, hvortil det hjemmedyrkede som Regel benyttes. Der anvendes ikke lidet Sirup, dels smurt paa Smørbrødet — dels som Tilsætning til Brødet. Ihvorvel der bages en god Del i Familierne, kjøbes ogsaa en Mængde Brød fra de talrige Bagerier og fra Byerne. Man har endnu ikke faaet fuldt Øie for det økonomiske Udbytte ved at bage sit Brød selv. Melk er det mange Gange trangt for, specielt om Vinteren. Man holder altfor mange Kreaturer i Forhold til den Forpleining, man giver dem, og Resultatet bliver liden Melkeafkastning. Kraftfoder bruges meget sjelden — kun paa de faatallige, større Gaarde. Kaffe drikkes almindelig til Overmaal, ihvorvel ikke stærk. Hjemmebrygget Øl sees meget sjelden undtagen til Jul — og da som den store Regel brygget af Sirup med Humle eller som Surrogat derfor Ener. (Svendsen). — I Frøien er Fiskerierne den eneste Næringsvei, noget Jordbrug er der næsten ikke Tale om. Lidt Korn og Poteter avles vistnok, men ubetydeligt, da der er lidet dyrkbar Jord. Boligerne er for det Meste smaa og trange, men Renlighedssandsen synes ganske godt udviklet. Befolkningen synes at være noksaa ædruelig, og der er mange Totalister baade blandt Kvinder og Mænd. (T. Moland).

I Hevne Distrikt er Befolkningens Levemaade tarvelig og økonomisk. Ædrueligheden er god; enkelte forandrede Forhold paa Kirksæterøren har, som det synes, bevirket, at der nu yderst sjelden sees berusede Folk. Før var det ikke sjelden at se saadanne, især paa Dampskibsanløbsstederne. Kaffe bruges der meget af. — I Skogene har der været hugget betydeligt i Aarets Løb. Boligerne er gjennemgaaende gode og luftige; i de ydre Dele af Distriktet er de dog fremdeles mindre gode, ligesom Renligheden hist og her staar paa et lavt Standpunkt. Usædeligheden er som før. (H. Wedøe).

I Ytre Fosen Distrikt maa de hygieniske Forhold i det Store og Hele taget siges at være nogenlunde gode og i stadig Fremgang. Levemaaden og Madstellet kunde dog for Manges Vedkommende være bedre og mere praktisk anlagt, ligesom Husene kunde være mindre trækfulde. Befolkningen er ædruelig, men med Sædeligheden staar det fremdeles ikke vel til. Næringsveiene bestaar, som før, i Jordbrug og Fiskeri; i enkelte Dele af Distriktet foregaar ogsaa nogen Skogdrift. Fjærkræavl drives i ikke liden Udstrækning, idet alene for Ørlandets Vedkommende Aar om andet udføres Æg til en Værdi af 50—60 000 Kroner. Interessen for Havestel er i Stigende. (Knudtzon).

I Nordre Fosen Distrikt har Levemaaden kanske været lidt bedre end før, idet de økonomiske Vilkaar blandt Befolkningen har været bedre paa Grund af det upaaklagelige Skreifiske og de gode Klipfiskpriser. Boligerne har ogsaa i den sidste Tid været Gjenstand for Forbedring, særlig i Roan Herred, hvor det er blevet Mode at male sine Huse baade indvendig og udvendig. Istedetfor de stygge, graa, umalede og upanelede finder man nu mange pene, hvidmalede Huse, hvilket giver Kystlandskabet, seet fra Leden, et ganske andet velstandsmæssigt Præg. — Renligheden har vistnok ogsaa gjort Fremskridt, skjønt den jo ingenlunde er, som den burde være; daarligst bevendt er det i de afsides Fjord- og Fjeldgaarde, hvor Skiddenfærdighed og Utøi fremdeles florerer. — Som ovenfor nævnt, slog Skreifisket, som er Bjørnørs Hovednæringsvei, godt til, medens Laxefisket om Sommeren var daarligere end sædvanlig, Sildefisket om Høsten var, naar undtages nogle mindre Stæng i Stoksunds Herred senhøstes, lidet eller intet. Havfisket om Sommeren efter Lange, Kveite og Brosme gav ikke saa lidet Udbytte, særlig i Stoksunds Herred, hvor man er begyndt at drive dette Fiske mere rationelt med dækkede Skøiter og Motorbaade. Hvad Landbonæreringen angaar, slog Høsten godt til paa Grund af Sommerens store Fugtighed, medens Korn- og Potethøsten vistnok blev mindre paa Grund af Mangel paa Varme. — Kaffe og Tobak er de almindeligste Nydelsesmidler og bruges i stor

Udstrækning; ikke faa er de Sygdomme i Mave- og Nervesystem, som kommer til Behandling i Aarets Løb paa Grund af Misbrug af disse Stoffe. Brændevin bruges ikke til Sædvane, men savnes heller ikke ved festlige Anledninger; Sygdom paa Grund af Alkoholmisbrug vides ikke at have været under Behandling. Hvad Sædelighedstilstanden angaar, saa spores der liden eller ingen Fremgang til det Bedre. (A. Daae).

Sygehuse. Ved Sygehuset i Trondhjem er i Aaret gjort den Forandring, at Hovedafdelingen fra 1ste Juli deltes i en kirurgisk og en medicinsk Afdeling, hver med sin Overlæge. Af disse er den kirurgiske Overlæge tillige Bestyrer af Sygehuset. Overlægen ved den medicinske Afdeling er tillige Overlæge ved Epidemiafdelingen og Bestyrer af Laboratoriet. Ved kirurgisk Afdeling er ansat en Reservelæge, og ved Sygehuset i det Hele 3 Kandidater, hvoraf 1 altid gjør Tjeneste ved Epidemiafdelingen og Laboratoriet. En privat Klinik for Kvindesygdomme og Fødselshjælp paa 10 Senge aabnedes i Aarets Løb. Den ene af de to smaa Fødselstiftelser, som dreves af Jordmødre, nedlagdes. Det katholske St. Elisabeths Hospital var fremdeles i Virksomhed. I Byen findes tillige Trondhjems Hospitalsstiftelses Sindssygeasyl og Kriminalasylet for Sindssyge. I Strinden Distrikt ligger Rotvold Sindssygeasyl og Reitgerdets Pleiestiftelse for Spedalske. Røros Værk har paa Bergstaden Røros et lidet Sygehus paa 4 Senge, i Regelen kun benyttet ved kirurgiske Sygdomstilfælde.

Sygepleien. Det ved Trondhjems Lægeforening med Bidrag af Sparebanken oprettede Sommeropholdssted paa Sutterøen i Stjørdalen skaffede Ophold for 18 skrofuløse Børn i 4 Maaneder. Resultatet var, trods den i klimatisk Henseende overmaade uheldige Sommer, meget tilfredsstillende. (Bøckman). I Selbu Distrikt virker en Sygepleierske i den kristelige Ungdomsforenings Tjeneste. (Meidell). I Orkedalen Distrikt findes i Orkedalen og Meldalen 2 Sygepleiersker i hvert Herred, de underholdes af den kvindelige Sanitetsforening. Desuden er der paa Orkedalsøen en Menighedsdiakonisse. (Hoffmann).

Badeindretninger. I Trondhjem leveredes af vestre Folkebad 45 000 Bad, af østre 77 000, af Badet i Dronningens Gade noget over 33 000 og af Badet i «Harmoniens» Gaard, hvorfra ingen speciel Opgave er leveret, 8 à 10 000. Sjøbadene blev derimod i den meget kjølige Sommer forholdsvis lidet besøgte. (Bøckman). Paa Bergstaden Røros findes en offentlig Badeanstalt med Douche-, Kar- og Dampbad, der holdes aaben 2 à 3 Eftermiddage i Ugen. Desuden har Røros Værk i sin Smeltehytte indrettet et Douchebad med Afklædningsrum til fri Benyttelse for Arbejderne, der gjør flittig Brug af det. (B. Müller). I Ytre Fosen Distrikt findes ved Brækstad Meieri et Karbad til Brug for Betjeningen og enkelte Andre. (Knudtzon).

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

Tabellen paa næste Side giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede.

Sundhedskommissioner. I et af de i Trondhjem afholdte Møder gjaldt det Bedømmelsen af en Del havarerede Varer, i et andet Bedømmelsen af bedærvet Renkjød. Ved den første Forretning blev en hel Mængde Svedsker, Rosiner og Lignende fundet ubrugelig og styrtet i Sjøen, en Del Kornvarer besluttedes tilladt solgt under Kontrol til Dyreføde og en Del Mel og Kaffe tilladt benyttet til vanligt Brug. Ogsaa dette Aar samtykkede Kommissionen i Anlæg af en Del Vandklosetter, nemlig i 8 Gaarde 48 Klosetter. I Kvarantænekommissionen er intet Møde afholdt. Der har ogsaa dette Aar været foretaget Undersøgelse af Besætningen paa de Skibe, som kommer fra engelsk eller skotsk Havn uden at have anløbet anden norsk Havn; 100 Skibe undersøgtes, uden at noget paa Kopper mistænkeligt Sygdomstilfælde blev paatruffet. (Bøckman).

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.
Søndre Trondhjems Amt	41	3128
Trondhjems Stadsfysikat	12	445
Strinden	¹⁾ 5	593
Selbu	²⁾ 1	ingen
Røros	³⁾ 2	213
Guldalen	⁴⁾ 4	236
Opdal	⁵⁾ 1	223
Orkedalen	⁶⁾ 2	391
Hitteren	⁷⁾ 3	307
Hevne	4	104
Ytre Fosen	⁸⁾ 3	259
Indre —	⁹⁾ 3	225
Nordre —	¹⁰⁾ 1	132

¹⁾ Strinden 1, Malvik 2, Klæbu 1, Tilder 1. ²⁾ Selbu 1. ³⁾ Røros 1, Aalen 1.
⁴⁾ Støren 2, Singasaas 2. ⁵⁾ Opdal 1. ⁶⁾ Børsen 1, Meldalen 1. ⁷⁾ Fillan 1, Frøien 2.
⁸⁾ Ørlandet 1, Skjørn 1, Bjugn 1. ⁹⁾ Stadsbygden 1, Rissen 1, Agdenes 1. ¹⁰⁾ Aa 1.

Kvaksalveruvæsen. Kvaksalvere findes nu næsten ikke mere i Røros Distrikt. Brugen af Arkana er efter den nye Lov stærkt aftaget. (B. Müller). I Hitteren Distrikt driver et Par Kvaksalvere endnu sin Forretning. Som ovenfor nævnt, behandlede en 7 Aar gammel Gut, der led af Skarlagensfeber, kompliceret med akut Nyresygdom, af en af disse, der optræder med en høi Grad af Selvfølelse og har oprettet faste Kontordage paa Sørhitteren. I Anledning heraf blev Forhør optaget. Han erklærede, at han kun havde behandlet Nyresygdommen, som han mente ikke stod i nogetsomhelst Aarsagsforhold til Skarlagensfeberen, uagtet det blot var vel 14 Dage siden dennes Begyndelse, og Gutten befandt sig i Afskallingsstadiet. Da det saaledes viste sig, at Manden enten foregav Uvidenhed, eller ikke forstod, hvad han havde indladt sig paa, var baade Fogden og Distriktslægen af den Mening, at Sagen ikke burde fremmes, da Sandsynligheden var for Frikjendelse.¹⁾ Kvaksalverloven maa paa dette Punkt nødvendigvis forandres. Det bør ikke længere være en Undskyldning for den behandlende «Læge», at han ikke forstaa, hvad han indlader sig paa. Kvaksalveriet, som det dreves, da Loven blev given, og nu, er høist forskellige Ting; man tænkte sig vistnok ikke da, at den skulde give Anledning til Dannelsen af en hel Del «Privatlæger», der almindeligvis forstaaer godt den Kunst at tage sig blodigt betalt for sin «Medicin», men som slipper med Besværet ved Studiet og de økonomiske Ofre, som dette kræver. (Svendsen). I Hevne Distrikt bruges Kvaksalvere adskilligt. Som overalt paa de Kanter har Befolkningen en indgroet Tro paa «Leddoktorer», af hvad Slags Art de end er. (H. Wedøe). I Nordre Fosen Distrikt benyttes de ikke meget, dog besøges den bekendte Kvaksalver Garberg i Orkedalen af og til derfra for kroniske Sygdomme i Ben og Led. (A. Daae).

¹⁾ Jfr. dog Høiesterets Dom af 19de December 1902 (Retstidende for 1903, S. 75), hvorved en Kvaksalver, der havde behandlet Hæmoptyse hos en Tuberkuløs, blev dømt for retsstridig Behandling af Tuberkulose, uagtet han paaberaabte sig, at han ikke havde forstaaet, at Patienten led af denne Sygdom.

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatører.
Amtet		22522,43	83 449	32	5	44	46
1. Stjørdalen		2 269,56	11 186	3	-	4	4
	Stjørdalen	52,32	3 132	2	-	} 2	2
	Laanke	189,05	1 468	-	-		
	Skatval	97,90	2 149	-	-		
	Hegre	613,52	2 494	1	-	1	1
	Meraker	1 316,77	1 943	-	-	1	1
2. Frosten		646,72	8 239	2	-	4	4
	Frosten	75,23	3 065	1	-	1	1
	Aasen	140,30	2 203	-	-	1	1
	Leksviken	431,19	2 971	1	-	2	2
3. Levanger		2 061,10	12 909	6	1	7	4
	Levanger, Kjøbstad	0,42	1 599	3	1	3	-
	Levanger	140,24	2 124	-	-	-	1
	Skogn	340,30	3 432	1	-	1	1
	Værdalen	1 580,14	5 754	2	-	3	2
4. Inderøen		985,62	10 431	3	-	5	7
	Ytterøen	28,04	971	-	-	1	1
	Mosviken	137,33	992	-	-	1	1
	Verran	414,58	1 416	-	-	1	1
	Inderøen	145,32	4 479	2	-	1	1
	Sparbuen	260,35	2 573	1	-	1	3
5. Stenkjær		2 193,89	11 078	6	2	6	6
	Stenkjær, Ladested ...	0,87	2 304	4	1	1) 2	-
	Egge	50,82	1 098	2	1		1
	Stod	633,48	2 128	-	-	1	1
	Beitstaden	1 082,71	4 260	-	-	3	3
	Ogndalen	426,01	1 288	-	-	-	1
6. Grong		10039,99	7 604	3	-	5	8
	Hølandet	559,63	1 032	-	-	1	1
	Grong	4 103,58	2 605	2	-	2	4
	Snaasen	2 406,35	2 380	1	-	1	1
	Lierne	2 970,43	1 587	-	-	1	2
7. Namsos		1 302,37	7 373	4	2	3	3
	Namsos, Ladested ...	0,34	2 337	2	2	2	-
	Klingen	352,49	1 378	-	-	-	2) 1
	Vemundvik	240,55	1 131	1	-	-	
	Overhallen	708,99	2 527	1	-	1	1

1) Fungerer for Stenkjær Ladested, Egge og Ogndalen Herred som Jordmødre, som Hjælpevaksinatører alene for de to sidstnævnte. 2) Bor i Namsos.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatører.
8. Fosnes		1 323,00	4 610	2	-	3	3
	Fosnes	860,82	2 912	1	-	2	2
	Flatanger	462,18	1 698	1	-	1	1
9. Kolvereid		1 085,30	4 758	1	-	3	3
	Kolvereid	437,26	1 730	1	-	1	1
	Foldereid	513,20	1 698	-	-	1	1
	Nærø	134,84	2 920	-	-	1	1
10. Vikten		614,88	5 261	2	-	4	4
	Vikten	317,27	3 326	1	-	2	2
	Leka	297,61	1 935	1	-	2	2

Sundhedstilstanden var i det Hele ikke ganske tilfredsstillende, idet der i flere Distrikter forekom mere eller mindre udbredte Epidemier af enkelte epidemiske Sygdomme. Af disse synes saaledes Mæslinger og tildels Kighoste fremdeles at have været noksaa almindelige, selv om ikke noget stort Antal Syge altid er kommet til Lægebehandling. Skarlagensfeber viser adskillig Tiltagen. Fremdeles var akute Katarrer i Aandedrætsorganerne og Lungebetændelse noksaa hyppige. Tyfoidfeber, Difteri samt akut Diarré var derimod dette Aar forholdsvis sjældne. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde for det hele Amt 4 083 med 150 Dødsfald mod henholdsvis 4 111 og 152 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 208 eller 14,4 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelfolkemængde (84 100). Aaret forud var Dødeligheden 14,0 pro mille.

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes ialt kun 18 Tilfælde med 2 Dødsfald mod henholdsvis 90 og 8 i 1903. I Grong Distrikt angrebes en Tjenestepige, der paa en Tur i Bjugn havde overnattet og spist i et Hus, hvor der en Tid iforveien var optraadt Tyfoidfeber. Hun indlagdes i Namdalens Sygehus, Desinfektion udførtes i Hjemmet, hvorefter ingen flere Tilfælde viste sig. (Angell). I Namsos Distrikt forekom 10 Tilfælde, 5 i Byen og 5 i Landdistriktet. I Byen indskrænkede Sygdommen sig til en enkelt Arbejderfamilie; i Overhallen dukkede den atter op paa det gamle Tyfussted Vibstad, hvor 1 af Beboerne angrebes og desuden en Husmand, som havde deltaget i Slaataannen paa Gaarden. Den Sidste døde af Peritonit efter Tarmperforation. (Stang og E. Strand). I Fosnes Distrikt indlagdes den ene af de 2 Angrebne i Epidemilazaretet i Namsos, den Anden isoleredes i Hjemmet nær Distriktslægens Bolig. Den sidstnævnte Patient kom syg hjem fra Fiske paa Gjæslingerne. Drikkevandet der skildredes som meget daarligt, var «raadent», «lugtede». Fiskerne skaffede sig det fra ganske smaa, stillestaaende Vandpytter, andet Vand fandtes ikke. (Fugelli). I Vikten Distrikt optraadte i Oktober i den bymæssigt bebyggede Del af Rørvik en Del mistænkelige Sygdomstilfælde, der ledede Tanken hen paa Tyfoidfeber. Det korte og

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	18	2	18	1	2	-	1	1	-	3	3	1	3	3	-
Skarlagensfeber	146	1	146	10	4	8	5	20	34	16	10	11	11	7	10
Mæslinger	368	15	368	49	94	70	38	53	24	10	7	1	1	6	15
Difteri (Croup)	39	2	39	-	-	1	14	11	1	1	6	3	1	1	-
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Barselfeber	15	3	14	-	2	1	2	2	1	2	1	2	-	1	-
Pyæmi, Septhæmi	26	6	23	5	-	4	-	-	3	2	4	-	2	1	2
Rosen	50	6	50	3	6	5	4	1	6	8	8	3	4	1	1
Røde Hunde	13	-	13	-	1	5	1	-	3	2	-	1	-	-	-
Vandkopper	33	-	33	12	3	3	4	-	1	3	-	-	3	-	4
Kusma	7	-	7	1	-	2	-	1	1	1	-	1	-	-	-
Kighoste	291	10	291	44	78	42	30	23	26	25	14	-	2	2	5
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	1618	34	1606	175	157	181	164	200	142	105	48	90	65	101	178
Influenza	396	2	396	40	31	51	74	59	28	14	9	6	4	23	57
Lungebetændelse	396	57	396	41	42	74	51	48	35	15	13	13	12	18	34
Pleurit	143	3	143	14	19	17	10	22	14	7	13	5	10	4	8
Gigtfeber	129	5	129	12	10	21	12	18	12	9	5	3	11	8	8
Koldfeber	3	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	387	4	387	29	21	26	23	26	56	55	37	31	22	24	37
Pemfigus (hos Nyfødte)	4	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-
Tilsammen	4083	150	4067	436	470	514	434	485	387	278	179	171	154	200	359

Epidemiske Sygdomme.

Nordre Trondhjems Amt. 1904.

225

(Forts.).		Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
		Stjør- dalen.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnes.		Kolver- eid.		Vikten.	
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
15	Tyfoidfieber	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	10	1	2	-	-	-	3	1
	Skarlagensfeber	44	1	-	-	61	-	1	-	12	-	5	-	5	-	5	-	10	-	3	-
	Mæslinger	108	11	29	3	4	-	2	-	15	-	5	-	106	-	29	-	18	-	52	1
	Difteri (Croup)	-	-	1	-	1	-	9	-	-	-	1	-	-	-	25	2	1	-	1	-
	Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Barselfeber	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	7	2	5	-
	Pyæmi, Septhæmi	2	1	-	-	16	-	2	2	2	-	-	-	1	-	-	-	2	2	1	1
	Rosen	8	1	6	1	9	-	6	1	5	1	-	-	-	-	4	-	4	1	8	1
	Røde Hunde	1	-	3	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vandkopper	6	-	-	-	1	-	-	-	15	-	5	-	4	-	2	-	-	-	-	-
	Kusma	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Kighoste	59	3	-	-	8	2	22	-	83	4	78	1	10	-	11	-	1	-	19	-
	Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	228	5	120	7	358	6	296	2	366	-	84	4	35	4	65	3	21	1	45	2
	Influenza	9	-	45	1	65	-	78	-	108	1	21	-	36	-	23	-	-	-	11	-
	Lungebetændelse	50	8	42	5	73	11	80	11	61	11	12	4	32	1	12	3	10	-	24	3
	Pleurit	12	-	11	-	40	2	16	-	25	1	6	-	7	-	11	-	7	-	8	-
	Gigtfeber	15	1	7	-	23	-	16	-	23	1	4	-	10	1	10	1	2	-	19	1
	Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Akut Diarré (Kolerine)	44	-	41	-	34	-	61	1	94	1	31	-	43	2	24	-	6	-	9	-
	Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen		591	31	305	17	704	21	591	17	812	21	255	9	301	9	223	9	89	6	212	10

gunstige Forløb gjorde dog, at den Tanke igjen opgaves. I November indtraf derimod 2 utvivlsomme Tyfoidfebertilfælde i den tættest befolkede Del af Rørvik, lidt senere et 3die, alle inden samme Familie. Den sidst Angrebne indlagdes i Namdalens Sygehus. En af Patienterne døde. Efter udført Desinfektion opstod ingen nye Tilfælde. Smittekilden blev ikke opdaget, men de mislige sanitære Forhold paa Stedet antages meget at begunstige Optræden af epidemisk Sygdom. (Rüsing).

Af **Skarlagensfeber** behandledes ialt 146 Tilfælde, det høieste Antal siden 1896, med 1 Dødsfald. I Stjørdalen Distrikt forekom Sygdommen i alle Aarets Maaneder undtagen September; den dukkede stadig op hist og her paa de forskjelligste Kanter og maa antages at have havt en langt større Udbredning end de af Lægerne iagttagne Tilfælde. Mange Gange toges den vistnok ogsaa af Befolkningen for at være Mæslinger. Forløbet var mildt, kun en 20 Aar gammel Gut døde i et af Sygdommens første Døgn, antagelig af Hyperpyrexii. (A. Roll). I Levanger Distrikt vandt den Udbredning særlig i Skogn Herred, men med mildt Forløb. (Hiorth).

Mæslinger fortsatte sin epidemiske Udbredning fra Aaret forud. I Stjørdalen, hvor Sygdommen især forekom i Aarets første Maaneder, gik den Side om Side med Skarlagensfeber-epidemien. Kun en Brøkdel af de Syge kom vistnok under Lægebehandling. (A. Roll). Det samme var Tilfældet med de Syge i Frøsten Distrikt; i Leksviken Herred af dette Distrikt viste Sygdommen en mere ondartet Karakter. Den begyndte som oftest med en skarp, gjøende, tør Hoste, der først efter 14 Dage à 3 Uger efterfulgtes af Udslet. Dette havde i enkelte Tilfælde en ren skarlagensrød Farve, var som oftest ledsaget af Ødem i Ansigtet og Øienaffektioner; fremdeles optraadte ofte baade katarralsk og croupøs Lungebetændelse saavel før som efter Udslettets Frenkomst og medførte i de fleste Tilfælde de mindre Børns Død. (Schjong). I Namsos Distrikt kulminerede Epidemien fra Aaret forud i Januar 1904 og ophørte i Mai. (Stang). I Kolværed Distrikt var Sygdommen udbredt, ligesom den i Vikten gjorde et ordentligt Hærjningstog inden Herredet af samme Navn, oprindelig vistnok indført af fremmede Fiskere til Fiskeværret, hvor den ogsaa fik nogen Udbredning. Inden enkelte Familier lod den ikke noget Medlem gaa fri, ligesom den ogsaa kunde vise en ondartet Karakter; en 20-aarig Pige døde saaledes. Som Eftersygdomme optraadte væsentlig Lungesygdomme. (Rüsing).

Difteri (Croup) var ligesom i de nærmest foregaaende Aar en forholdsvis sjelden Sygdom. Om Høsten optraadte i Inderøen Distrikt i Sparbuen en begrændset Epidemi med ukjendt Smittekilde. Paa den først angrebne Gaard var sidste Uge før Sygdommens Opstaaen flere Høns fundet pludselig døde. Paa denne Gaard og 2 nærliggende Steder behandledes 8 Syge, der alle helbrededes efter Anvendelse af Serum. 3 af Patienterne anbragtes tilslut, da Sygdommen trak i Langdrag, i Stenkjær Epidemisygehus. (Synnestvedt). I Fosnes Distrikt forekom ialt 25 Tilfælde, alle i Flatanger Herred, deraf 22 i April og Mai, de øvrige udover Sommeren og Høsten. Hvorfra Smitten først skrev sig, blev uopklaret, men under hele Epidemien kunde Smittens Overførelse væsentlig gennem Fiskere fra Sted til andet følges. De angrebne Steder laa spredt omkring i Nord-Flatanger, hvorfor i nogen Tid Kirketjeneste og Konfirmationsforberedelse blev indstillet, Skoler standsedes, og alle større Sammenkomster blev forbudt. En Del af de Angrebne sendtes til Lazaretet i Namsos. Der optraadte flere Tilfælde af Parese i Underextremiteterne, ligesaa Svælgglammelser. Serum anvendtes. 2 Dødsfald indtraf. (Fugelli).

Af **Barselfeber** anmeldtes 15 Tilfælde med 3 Dødsfald. I Kolvereid Distrikt behandledes 7 Tilfælde, af hvilke 2 med dødelig Udgang. Examinerede Jordmødre havde bistaaet ved alle Fødsler paa 1 nær; 3 af de Syge indlagdes paa Sygehus. Den ene af de afdøde Barselkoner led ved Forløsningsen af Panaritium; det samme var Tilfældet med en voksen Datter, hvilket Jordmoderen ikke blev opmærksom paa. Det andet Dødsfald gav Anledning til, at en gammel Jordmoder, der ikke havde fulgt med i Antiseptiken, paa underhaands Henvendelse af Distriktslægen søgte sig entlediget fra sin Stilling. (Lundevall).

Af **Rosen** anmeldtes 50 Angrebne og 6 Dødsfald. I Vikten Distrikt forekom ogsaa dette Aar spredte Tilfælde. Et saadant hos en Barselkvinde paa Ytre Vikten endte dødeligt. Folks religiøse Opfatning her forbyder dem at søge Lægehjælp. Dødsfaldet foranledigede en Reise til Stedet af Distriktslægen, der efter Undersøgelse, da Konen allerede var død og begravet, kom til det Resultat, at der vistnok forelaa et Tilfælde af Erysipelas. Husfaderen kunde vel være bleven fældet i Henhold til Sundhedsloven af 1860, men Distriktslægen troede ogsaa at kunne forsvare at lade Sagen fare. (Sørensen og Rüsing).

Kighoste herskede, dog med aftagende Hyppighed, ogsaa dette Aar epidemisk inden den største Del af Amtet. Epidemisk Udbredning af Sygdommen omtales saaledes fra Stjørdalen, Frosten, Stenkjær, Grong, Namsos, Fosnes, Kolvereid og Vikten Distrikter; i de 4 sidstnævnte herskede den særlig i Aarets første Kvartal med aftagende Hyppighed. I Stjørdalen forekom den i Vaar- og Sommermaanederne, hvilket havde en gunstig Virkning paa Forløbet, idet Patienterne kunde opholde sig i fri Luft. (A. Roll).

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne synes i enkelte Distrikter, særlig i den sydlige Del af Amtet, at være kommet hyppigere til Behandling end vanligt, hvad der maaske kan hænge sammen med det kolde Veirig.

Influenza og Lungebetændelse viste omtrent samme Hyppighed som i de 3 nærmest foregaaende Aar.

Akut Diarré (Kolerine) var sjelden, hvorpaa den kolde Sommer vel kan have haft Indflydelse.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** behandledes 4 Tilfælde, deraf 2 i Overhallen, Namsos Distrikt, med ukjendt Smittekilde. (E. Strand)

Et Tilfælde af **Pustula maligna** med dødeligt Udfald indtraf i Overhallen, Namsos Distrikt. Paa Gaarden Hildrum forekom i Februar og Marts en Epizooti af Miltbrand, under hvilken flere Husdyr af forskjelligt Slags døde. En 65-aarig Mand, der havde været med at slagte en syg Ko den 3die Marts, fik den 6te Frysninger; den 9de hentedes Læge. Han var da ikke daarligere, end at han kunde sidde oppe, men klagede over Hovedpine og Smerter i Nakke og Korsryg. Der saaes en sort Pustel paa høire Tommelfinger, i høire Axille var svulne Kjertler, Milten var noget forstørret, Feber tilstede. 2 Dage senere var han bevidstløs, stærkt rød i Ansigtet med blodunderløbne Øine og betydeligt Ødem fra Axillen og nedover Siden. Han døde samme Dag. (E. Strand).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af Tabellen paa næste Side.

I Vikten Distrikt forekommer ikke saa faa Tilfælde af hereditær og gammel, tertiær Syfilis. (Huus).

Veneriske Sygdomme.

Sygdomme.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
		1	2	3	4	5	7	8	9	10
		Stjør- dalen.	Frosten.	Levanger.	Indervæn.	Stenkjær.	Namsos.	Fosnes.	Kolver- eid.	Vikten.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Syfilis, konstitutionel	9	-	-	1	-	-	1	3	1	3
— hereditær	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Gonorré og Uretrit.	72	7	7	12	4	18	4	3	3	14

Til Oplysning om de kjendte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Byernes og Herredernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsårsagslister for det hele Amt 15,2 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 18,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 23,7 pCt. og 27,7 pCt. og for Bygderne 14,5 pCt. og 17,4 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 230. Distriktslægen i Levanger skriver: Af Tuberkulose døde ialt 39, hvoraf 30 af Lungetuberkulose, 6 af tuberkuløs Meningit og 3 af Tuberkulose i andre Organer. Sygdommens Dødelighed i 1904 stiger derved til 3 pro mille af Befolkningen og 20,7 pCt. af samtlige Døde. For Lungetuberkulosens Vedkommende udgjør den 2,3 pro mille af Befolkningen og 16 pCt. af samtlige Døde. For de sidste 7 Aar stiller disse Dødsfalds Antal sig saaledes:

	Tuber- kulose.	Deraf Lunge- tuberkulose.
1896	23	?
1897	27	?
1898	33	30
1899	26	20
1900	34	28
1901	25	21
1902	40	31
1903	31	28
1904	39	30

Talrækken synes jo at pege i Retning af tiltagende Tuberkulose; det bør dog herunder erindres, at «Tuberkulose» og særlig «Lungetuberkulose» i de senere Aar er bleven en runneligere Diagnose end før, forsaavidt den nu vistnok omfatter ikke saa faa af dem, der tidligere indførtes under andre Lungelidelser, f. Ex. kronisk Bronkit m. m. Specielt ofres disse sidste (de kroniske Bronkiter) nu mere Opmærksomhed end før. Medens tidligere mange af dem — særlig

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Stjørdalen	57	25	56	25	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Frosten	22	7	21	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Levanger	120	21	117	21	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Inderøen	51	10	50	10	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Stenkjær	77	13	77	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grong	33	15	30	12	-	-	1	1	2	2	-	-	-	-
Namsos	79	17	79	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fosnes	48	10	48	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kolvereid	37	4	37	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vikten	53	8	51	8	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Nordre Trondhjems Amt	577	130	566	127	1	-	2	1	6	2	1	-	1	-
Deraf i Byer	68	13	68	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Bygder	509	117	498	114	1	-	2	1	6	2	1	-	1	-

hos ældre Folk — overhovedet ikke kom under Observation, bliver nu — efter Tuberkuloselovens Ikrafttræden — som Regel vistnok Samtlige anmeldte, — ikke mindst paa Grund af Publikums Smittefrygt. Personlig har jeg dog Indtrykket af, at Tuberkulosen indtil denne Tid har været i Tiltagende, uden at jeg om Aarsagen hertil ser mig istand til at udtale nogen nærmere begrundet Mening. De hygieniske Forhold synes i forskellige Henseender at være gaaet fremad, og der kæmpes saavel mod Menneskets som Kvægets Tuberkulose med de Midler, der overhovedet staar til Raadighed. Men nogen Virkning er desværre endnu ikke at spore. (Hiorth). I Inderøen Distrikt synes Tuberkulosen at være i Tilbagegang, især inden Sparbuen Herred, hvorfra der i 1904 ikke indløb en eneste Anmeldelse af Tuberkulose. (Synnestvedt). I Fosnes Distrikt mener Distriktslægen at have gjort den Erfaring, at den Omstændighed, at han af og til indfinder sig i den Tuberkuløses Hjem for at udføre hygienisk Tilsyn, i betydelig Grad har bidraget til at indskjærpe i Publikums Bevidsthed Sygdommens Smittefare og de Forsigtighedsregler, som bør iagttages for mest muligt at undgaa Smittefare. Dødsfald og Flytninger af Tuberkuløse bliver gennemgaaende præcist anmeldt med Anmodning om at faa udført Desinfektion snarest. Her er saaledes siden Tuberkuloselovens Indførelse Aar for Aar indtraadt en paatagelig Forandring til det Bedre med Hensyn til Forsigtighed ligeoverfor Tuberkulose og deres Afsondringer. Vistnok forekommer af og til utidig, overdreven Smittefrygt, saaledes at det undertiden kan være forbundet med store Vanskeligheder at faa hjemløse, fattige Tæringssyge bortsat i privat Pleie. (Fugelli). Fra Vikten Distrikt skriver den i 1904 i 11 Maaneder fungerende Distriktslæge Sørensen Følgende: Tuberkulosen har inden Herredet Vikten i det sidste Aar naaet en

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Stjørdalen	123	30	31	92
Frosten	65	-	17	48
Levanger	132	30	21	111
Levanger By	19	2	3	16
Bygder	113	28	18	95
Inderøen	128	10	17	111
Stenkjær	146	18	21	125
Stenkjær Ladested	28	10	3	25
Bygder	118	8	18	100
Grong	98	10	9	89
Namsos	89	17	9	80
Namsos Ladested	29	6	5	24
Bygder	60	11	4	56
Fosnes	46	10	9	37
Kolvereid	37	4	6	31
Vikten	41	9	10	31
Nordre Trondhjems Amt	905	138	150	755
Deraf i Byer	76	18	11	65
— - Bygder	829	120	139	690

betydelig Udbredning, medens den i Leka kun indtager en temmelig begrændset Plads. Oprettelsen af Pleiehjem for Tuberkulose kan vel faa nogen Betydning til Standsning af Sygdommens Udbredning; men den personlige Hygiene i de Syges Hjem maa dog være den første og vigtigste, da jo endnu den store Masse af Tuberkulose maa behandles og forpleies hjemme paa Grund af Mangel paa Plads paa Pleiehjemmene og den ingenlunde lette Adgang til disse, da der, forat Forpleiningen af dem i Pleiehjem skal kunne komme over paa det Offentliges Bekostning, skal være særlig exceptionelle Forhold tilstede. Inden Vikten Lægedistrikt er der kun faa eller kanske ingen af de Tuberkulose, som har Raad til at betale for sig selv i Pleiehjem, og Følgen bliver, at de maa blive i sine Hjem, hvor de er en Fare for sine Omgivelser, om man end i de færreste Tilfælde finder skjellig Grund til at lade Tuberkuloselovens § 6 gjøres gjældende overfor de Syge. Følgen af dette Forhold tror jeg kan spores i den store Udbredning, Tuberkulosen har naaet i de sidste Aar, og tillader jeg mig at udtale den Mening, at der ikke kan opnaaes nogen effektiv Modarbeidelse af Tuberkulosen, saalænge man er henvist til at have de smittefarlige Tuberkulose boende i sine respektive Hjem. — Hertil bemærker dog den senere tiltraadte Distriktslæge Rüsing, at det af de statistiske Opgaver over anmeldte Tilfælde af Tuberkulose og Dødsfald af denne Sygdom ikke kan siges at fremgaa, at dens Udbredning i 1904 har været særlig stor.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perfora- tion.	Efterbyrds- operation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Uopg.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	33	-	²⁾ 32	1	-	-	-	12	³⁾ 12	-	-	-
Bækkensneverhed	5	-	5	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Blødning	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fibroma uteri	-	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-
Hydrokefalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Stort Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	41	1	41	1	3	1	2	12	12	2	13	1
	42		42			3					14	

¹⁾ Dødsårsag: Blødning. ²⁾ Deraf en 1ste Tvilling, om 2den intet anført. ³⁾ I et Tilfælde anvendtes Tang paa Sædet.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Stjørdalen	300	8	179	25	1	-	3	-
Frosten	229	6	138	33	2	-	-	3
Levanger	330	7	188	16	1	1	5	1
Levanger By	40	3	28	1	-	1	-	-
Bygder	290	4	160	15	1	-	5	1
Inderøen	257	6	142	8	1	1	1	1
Stenkjær	290	3	166	16	3	1	1	2
Stenkjær Ladested	82	-	29	2	-	-	-	-
Bygder	208	3	137	14	3	1	1	2
Grong	146	6	102	6	2	-	1	2
Namsos	186	4	102	5	-	1	-	-
Namsos Ladested	59	1	33	3	-	-	-	-
Bygder	127	3	69	2	-	1	-	-
Fosnes	102	1	65	6	-	-	3	-
Kolvereid	117	4	63	4	1	2	1	-
Vikten	142	1	63	12	4	-	6	-
Nordre Trondhjems Amt ...	2099	46	1208	131	15	6	21	9
Deraf i Byer	181	4	90	6	-	1	-	-
-- - Bygder	1918	42	1118	125	15	5	21	9

Spedalskhed. Af de 2 i Vikten Distrikt tilbageværende Spedalske besluttedes den ene af Sundhedskommissionen indlagt i Reitgjerdets Pleiestiftelse. (Rüsing).

Sindssyge. De i Frosten Distrikt baade fra Nordre og Søndre Trondhjems Amt anbragte mange Sindssyge forpleies fremdeles paa en særdeles udmærket Maade. (Bendeke). I Fosnes Distrikt betegnes Forpleiningen ogsaa som gennemgaaende tilfredsstillende, idet de Syge lever under saadanne Forhold, som de har været vant til, og behandles paa en human Maade. Betalingen har været op til Kr. 365,00 pr. Aar for hver Syg. (Fugelli). I Vikten Distrikt nyder de Syge ogsaa god og hensynsfuld Behandling. (Rüsing).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 73 saadanne, deraf i Stjørdalen Distrikt 4, i Frosten 2, i Levanger 14, i Inderøen 13, i Stenkjær 30, i Grong 3, i Kolvereid 3, i Vikten 4. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa foregaaende Side.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 6 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 4 Kvinder saaledes: Barselfeber 3, Blødning 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa foregaaende Side.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 891 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 57,5.

De **hyppigste Dødsårsager** var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	204	8	196
Lungetuberkulose	138	18	120
Kræft (Cancer og Sarkom)	96	7	89
Lungebetændelse	57	2	55
Organisk Hjertesygdom	49	5	44
Hjerneslag	48	7	41
Tuberkulose udenfor Lungerne	37	3	34
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	34	4	30
Bright's Nyresygdom	23	1	22

Veirliget synes i det Hele at have været ugunstigt. Vinteren var i flere Distrikter snefattig, stormfuld med vexlende Mildveir og Kulde. Vaaren og Sommeren var for det Meste kold og regnfuld. Høsten dels regnfuld og kjølig, dels mild. Udbyttet af Jorden forringedes paa de fleste Steder ikke ubetydeligt paa Grund af den kolde Sommer og Høst.

Levemaade, økonomiske og hygieniske Forhold. Distriktslægen i Stjørdalen skriver: De langs Stjørdalselven liggende Trakter viser vistnok mange vakre Gaarde med velstelte Husebygninger, hvilket jo skulde tyde ikke alene paa Velstand, men ogsaa paa, at Stellet stod høit indendørs; men desværre, det er ikke saa. Indenfor finder man uordentligt og urent Stel selv der, hvor man mindst skulde vente det. Noget anderledes stiller Forholdet sig i Meraker. Kommer man didop, vil Øiet som Regel kun møde graa, umalte og daarligt vedligeholdte Bygninger med forreven eller ingen Bordklædning og ofte skjæve Murpiber; men kommer man indenfor, vil man overraskes ved, at Stellet slet ikke ligger saa tilbage, som længere nede i Dalen. Tvertom synes Ordens- og Renlighedssansen her at være mere vaagen. Og saa har vi her Leilændingsvæsenet, som ligger som en Mare udover denne vakre Bygd; dette tager Haabet og Virkelysten fra Befolkningen og ødelægger Villier og Karakterer. Der vandrer derfor ikke faa af Ungdommen ud, og de Gamle bliver siddende tilbage med Mismodet tilhuse. Dette forklarer ogsaa, at man midt i de herligste Natur-omgivelser finder brunrøde, sumpige Myrstrækninger liggende udyrkede og ventende paa Forløsning. Men desuagtet tror jeg ikke, at de økonomiske Forhold i denne Bygd er saa daarlige endda; thi adskillige Kontanter kommer Opsidderne ihænde

ved Kjøring for Sliberiet og ved Tømmerdrift for dette forøvrigt; heri maa Forklaringen søges til, at Landhændlernes Antal øger Aar om andet, at Handelsreisende ogsaa her stadig sees at hjem søge Bygden, og at Forsamlingshuse reiser sig gennem Afholdelse af Bazarer og lignende Tilstelninger. Paa samme Tid som dette Sidste sker, holder imidlertid Herredsstyret — og saaledes ogsaa Helse-raadet — sine Møder i et trækfuldt, elendigt og skiddent Lokale, hvor endog Renovation mellem de forskjellige Møder aldeles synes at mangle. (A. Roll).

I Levanger Distrikt synes Forholdene, fra regnet de forholdsvis faa Steder, hvor enten Armød eller andre Omstændigheder kan lægge Hindringer i veien for ordentligt Stel, forøvrigt at være saa nogenlunde tilfredsstillende saavel hvad Kosthold, Boliger, Klædedragt som Fjøsstal og Renlighed overhovedet angaar. Befolkningen siges at være sund, kraftig og haardfør, Rakit er forholdsvis sjelden og Fødselshjælp paa Grund af forsnevrede Bækkener yderst sjelden. Renlighed i Behandlingen af Melk og i Fjøsstellet har gjort mærkbare Fremskridt. Kjøkken- og Madstellet synes da snarere at ligge noget tilbage. Med Hensyn til det daglige Kosthold synes Brugen af Havremel desværre at gaa stadig tilbage. Havren bruges overveiende til Dyreføde. Brugen af Grøntsager og Sandsen for Havedyrkning er derimod gaaet frem, ligesaa Hønselhold og Ægproduktion. Husfliden staar endnu adskillig tilbage. Den økonomiske Stilling er vistnok fremdeles temmelig trykket. Ædrueligheden er fortrinlig, Forbruget af Kaffe og Tobak derimod ganske betydeligt. (Hiorth).

Om der i Inderøen Distrikt ikke er saa store Forandringer fra det ene Aar til det andet, sker dog i mange Retninger Fremskridt. Hvor man kommer i Distriktet ser man Istandsættelse af Vaanings- og Udhuse, Optagning af Grøfter og Forbedring af Jorden. Meieriernes Antal er i Tiltagende, nyere og kraftigere Maskiner anskaffes, og Produktionen stiger. Nye Bedrifter sættes iværk og gamle udvides, Befolkningen lærer af de talrige Sommergjester at udnytte sine Raaprodukter paa en bedre Maade, saa Kostholdet bliver rigeligere og sundere. Spirituosa misbruges yderst sjelden. Natteløberi og Usædelighed er i stærkt Aftagende. Beklædningen er hensigtsmæssig. (Synnestvedt).

I Stenkjær Distrikt er Gulvvask almindelig Regel om Lørdagene og til Høitiderne, derimod er Værelsernes Udluftning og Renlighed med Sengklæder ofte forsømt. Lagen bruges sjelden, men i Skindfælder luxurierer man i høj Grad. Afholdsarbeidet drives fremdeles. Nydelsen af Øl, Laddevin og «Politur» (Skaap) siges at være yndet af den talrige Arbeidsstok ved Jernbanen, naar Lønningen er modtaget. Apothekeren uleiliges ofte af høirøstede Kunder, der forlanger Nafta og «Bittert». Sædeligheden kunde være bedre. (J. Bugge).

Fra Grong Distrikt skriver Distriktslæge Angell: De hygieniske Forhold er fremdeles gode og nogenlunde ens over det hele Distrikt, men da Distriktet er saa umaadeligt i Omfang (dobbelte saa stort som Akershus Amt), vil jo Befolkningen i Yderkanterne, hvor Samfærdselsmidlerne endnu lader meget tilbage at ønske, kunne staa noget tilbage for Befolkningen i Fladbygden. Grong Lægedistrikt bestaar af Herrederne Grong, Hølandet, Lierne og Snaasen. Det er et Indlandsdistrikt, hvis vestlige Grændse er omtrent 30 Km. fjernet fra Kysten, og mod Øst danner «Kjølen» Grændsen. Grong, Hølandet og Lierne er Namdalsbygder, medens Snaasen tilhører Indherred, adskilt fra Grong Herred ved det brede Fjeldplateau «Gjeitfjeldet»; Lierne er ogsaa adskilt fra Grong Herred ved en stor Fjeldslette, «Lifjeldet». Sognene Trones og Rørviken af Grong samt store Strækninger af Lierne er endnu uden Vei, saa Samfærdselen i disse Dele er yderst besværlig, og Afstandene er kolossale; 2—3 gamle Mil regnes ikke stort her i Distriktet. — Jordbruget maa siges at staa høit, Befolkningen følger godt med Tiden og anskaffer sig til enhver Tid Maskiner af nyeste Konstruktioner. I de lavere liggende Bygdeler er Fjeldslaatten gaaet ud af Mode, medens i de

fjernt- og høitliggende Bygder Fjeldslaatten ikke er langt fra endnu at danne den hovedsageligste Høindhøstning, og anderledes kan det paa disse Steder endnu ikke være, da Myrerne er for dominerende. I Lierne, Trones og Rørviken er Sommeren kort, Vaaren indfinder sig sent, og Vinteren kommer snart, og paa disse Trakter bliver Kreaturdriften det vigtigste, da Korn og Poteter ofte mislykkes. Husdyravlen staar godt, baade hvad Hesteavl og Kreaturavl angaar; Stodhingste af Gudbrandsdalsrace er stationeret i flere Herreder; den Kreaturtype, som nu lægges mest an paa, er den saakaldte «stedegne»; før var en Blanding af Ayrshire meget yndet, men i det Sidste er det stedegne Kvægs Fortrin stærkt fremholdt; denne Kvægsort er kollet med hvid eller sort Grundfarve, og forholdsvis smaa af Bygning, men Melkemængden kan ved rationelt Stel bringes op i 2 400 og undertiden 3 000 Liter pr. Dyr pr. Aar. Meierier haves nu i Grong, Harran, Hølandet og Snaasen; Krafftoder anvendes i stor Udstrækning, og da Melkeprisen er baseret paa Fedtgehalten, har Gaardbrugerne ved Kontrolforeninger lagt sig efter rationel Behandling af sine Dyr, idet hvert Dyr tilveies Straafoder og Krafftoder i Forhold til Melkeydelsen; Avlsoxer, der iforveien er bedømt ved Dyrskuer, er anskaffet i flere Bygdelaag. — De namdalske Bygder af Distriktet er meget skogrige, skjønt de største Grantrær nu forlængst er vandret i Sagbrugene; de største Skogstrækninger eies af Staten og udenbygds Kompanier, og man kan danne sig en Mening om dissers Størrelse, idet en enkelt Strækning, ved for et Aars Tid siden at skifte Eier, blev betalt med 800 000 Kroner. For at hindre Rovhugst er Værnskogsregler indført i alle Bygder. — Klædedragten er hensigtsmæssig og bestaar væsentlig af Uldstoffer. Boligerne er rummelige, og Hovedhygningen bestaar i Regelen af 2 Leiligheder, den ene, som er den største, for Gaardbrugeren, og en mindre, bestemt for Kaarfolkene. De ældre Bygninger kan enkelte Steder lade en Del tilbage at ønske i Lunhed, da ifølge den gamle Methode Sylmuren blev lagt ovenpaa Jorden, og i Tæleløbet skaker da hele Bygningen paa sig; for de Bygninger, som nu opføres, lægges Sylmuren i Regelen 1 Meter i Dybden, hvor Jorden da er tælefri. Paa en almindelig Bondegaard ser Beboelsesleiligheden saaledes ud: i første Etage er Dagligværelse, Sovekammer for Gaardmandsfolkene, Kjøkken og en Bedstestue; i Kaarafdelingen Dagligstue, Sovekammer og Kjøkken; i Overetagen er Soveværelse for voxne Børn og Tjenestefolk, samt Oplagssted for overflødige Klæder; Tjenerne har som Regel adskilt Værelse for hvert Kjøen; i Soveværelserne ovenpaa er ikke Ovn, men en Luge i Gulvet, og Ovnsrøret fra Dagligstue og Kjøkken besørger den forhoiede Temperatur om Vinteren. Hos Husmændene og Arbeiderne er Leiligheden indrettet i samme Stil, omend i mindre Skala, dog saaledes, at Dagligstuen omtrent aldrig benyttes til Soveværelse; dette gjælder for de namdalske Bygder af Distriktet; i Snaasen derimod benyttes endnu ofte Dagligstuen som Soveværelse for Gaardbrugeren og Familie, noget som gaar igjen i alle Bygder nærmere Trondhjem; en Besynderlighed forresten, at de fjernere liggende Bygder skal foregaa dem, som ligger Kulturcentret nærmere, med et godt Exempel. Udhusbygningerne er store og rummelige, cementerede Stenfjøs bliver mere og mere almindelige. — Renlighedssandsen staar overmaade høit i Lægedistriktet, især i de brede Bygdelaag; i de fjernere liggende Dele er det ikke fuldt saa udpræget, skjønt der ogsaa Attributet «god» kommer til Anvendelse; det er en Raritet at høre om, at Nogen er befængt med Fnat eller Lus, begge Dele ansees som en Skam. I Forbindelse hermed kan vistnok sættes Folkets udtalte Frygt for Smitte; ligeoverfor smitsomme Sygdomme ansees ingen Forsigtighedsregler strenge nok. — Madens Tilberedning maa gjenneemgaaende siges at være hensigtsmæssig, skjønt saltet Mad er den hovedsagelige Næring; Bygdernes store Afstand fra Sjøen gjør, at fersk Saltvandsfisk omtrent ikke kan skaffes, og Ferskvandsfisk bliver væsentlig for dem, som bor i Nærheden af Fjeldvandene. Af ferskt Kjød bliver

det Kalvekjødet, som maa holde for, da voxne Slagtdyr gaar gennem Opkjøberne enten til Brænderierne i det Trondhjemske eller til Hovedstaden; men til Fordel for Kalvekjødet skal siges, at som Regel slagtes ingen Kalv under 14 Dage gammel. Om Høsten slagtes paa hver Gaard et Storfæ samt nogle Smaaafæ, men saagodtsom Alt maa saltes for at holde sig; nogle Steder har man begyndt at lægge ned hermetisk, men dette er langt fra noget almindeligt. Færdigheden i Madlavning er ganske bra, og stor Indflydelse i saa Henseende har vistnok Udlændingerne havt. Melkemaden er vistnok daarligere i de Bygder, hvor Meierier haves, da som Regel kun separeret Melk her danner Grundlaget; men Befolkningen ser sund og frisk ud, saa Meieriernes Skyggesider ikke kan forstaaes at gjøre noget Skaar i Folkets Sundhed; Spædbørn er som Regel forbeholdt nysilet Melk. Kaffebrugen, eller om man vil, Misbrugen, er her som paa alle andre Steder tiltaget meget i de sidste Aartier. Som Regel holder Bønderne 5 Maaltider: 1) Kl. 6 Morgen: Kaffe med Smørogbrød (ofte Poteteskegale). 2) Kl. 8 Morgen: Frokost, i Almindelighed Grød og Melk. 3) Kl. 12: Middag: Sild, stegt eller speget Kjød, saltet Fisk, Lufefisk med Poteter og Fladbrød, og i Regelen Melkesuppe; om Helligdagene i Regelen salt Kjød, Flesk og Erter. Lige efter Middagen Middagslur, hvorpaa Kaffe. 4) Kl. 4: Melk og Fladbrød, eller Kjød og Flesk med Fladbrød. 5) Kl. 8: Grød og Melk. Saa mange Maaltider er vistnok ikke af det Gode, men uagtet Husbondsfolkene indser, at baade Tid og Arbeide kunde indspares ved at give færre Maaltider, vover de sig ikke til at gjøre nogen Forandring heri, da Arbeidsfolkene vilde gjøre Streik i saa Fald. — Tobak bruges og misbruges fremdeles af Mange; men forresten træffes ret mange unge Mænd, som endnu ikke har følt sig opfordret til at være saa karslig at begynde med Tobak. — Sædeligheden staar fremdeles ganske høit. — Postgang sker 3 Gange om Ugen; Kristianiapost bliver 2 Dage gammel til Grong, Snaasen og Hølandet, 3 Dage til Lierne og øverst i Grong Herred. Folket er meget interesseret i Alt, som foregaar ude i Verden; de holder som Regel en Avis, og denne kan de ud og ind. Literære Interesser forøvrigt har de ogsaa; Bygden har en Folkebogsamling med Tilskud af Staten, og efter Bøgernes Udseende at dømme maa de have gaaet igjennem mange Hænder; en hel Del, jeg har truffet paa, har gjennelæst hele Bogsamlingen, som bestaar af ca. 700 Bind.

I Namsos blev den nye Gymnastik- og Sløidbygning taget i Brug.

I Fosnes Distrikt menes Levemaaden at have bedret sig blandt Befolkningen, væsentlig i Fosnes Herred, dog ogsaa i Flatanger. Fortjenesten har ogsaa været ganske bra, idet Vinterfisket slog ganske godt til. Det er dette Fiske, som væsentlig skal skaffe den almindelige Mand hans Kontantbeholdning for Aaret, eller rettere, til at betale sin Gjæld hos Handelsmanden med; det er nemlig altfor almindeligt, at man lever paa Kredit for næste Aars eventuelle Udbytte af Vinterfisket. Laxefisket gav et knapt Middelsaars Udbytte. Aarets Avling var under middels og paa Grund af Veirforholdene vanskelig at faa i Hus. Befolkningen er meget ædruelig. Sædeligheden derimod ikke saa tilfredsstillende. (Fugelli).

I Vikten Distrikt slog Vinterfisket ganske godt til, trods det ugunstige Veir i den første Maaned. I April gik Skreien op i det smale Nærøund; her kunde ikke alene den ældre mandlige Befolkning, men ogsaa Smaagutter og mange Kvinder, drive Fiske i de 3 à 4 Uger, Skreien stod i Sundet, hvad der var af ikke ringe økonomisk Betydning. Efter endt Vinterfiske var en hel Del af især den yngre Fiskerbefolkning med i Havfisket paa Viktenbankerne i usædvanlig Maalestok og med godt Udbytte. — Landbruget gav paa Grund af det mislige Veir et daarligt Udbytte, Kornet blev paa de fleste Steder ikke modent. Foderavlingen var middels god, Potetesavlingen daarlig. Sildefiskerierne slog ganske feil. Den økonomiske Tilstand forværredes herved, saa det mod Slutningen af

Aaret ikke var usædvanligt, at aktive Fiskere nød Fattigunderstøttelse. — Angaaende de hygieniske Forhold i Rørvik meddeler Distriktslægen Følgende: En Flerhed af Nedre Rørviks (den bymæssig bebyggede Del) Beboere maa hente sit Drikkevand fra en Bæk, hvis nederste Løb i ca. 100 M. Længde er saa forurenset, at Vandet ikke kan benyttes. Men ogsaa ovenfor dette Strøg, paa det Sted, hvor man nu tager det nødvendige Vand, er Bækkeløbet i stor Udstrækning forurenset. Bækkens Bredder opover i flere Hundrede Meters Udstrækning er stærkt skraanende og dannes af dyrkede Marker, som hvert Aar overgjødsles med Affald fra Rørvik. Vandet er Myrvand og alt andet end velsmagende; om Sommeren er desuden Bækken ofte tør. Med Vandforsyningen staar det derfor meget daarligt til, og saaledes som den nu er, indebærer den i sig en stor Fare for Spredning af Sygdomme. — Husene i den saakaldte bymæssig bebyggede Del af Rørvik ligger i en kaotisk Forvirring strøede langs en bakket og kroget Vei eller Gade. Man har aabenbart ikke havt mindste Tanke for at lægge Husene slig, at en Bebyggelse udenfor den langs Veien var mulig, naar man med rimelige Omkostninger skulde kunne tilfredsstille endog de tarveligste Fordringer til frisk Luft og Renovation. Naar der nu alligevel er opført noksaa mange Huse paa Bagsiden af Husrækken langs Veien, saa er Forholdene her hygienisk seet blevet fortvivlede. Stinkende Dynger fra Priveter og fra Fjøs samt Søppelhauge ligger inde mellem Vaaningshusene og forpester rent ud sagt paa mange Steder Luften. Naar hertil kommer, at en Flerhed af Husene staar paa hygslet Grund, at Grundeierne vægrer sig for enhver Udgift til sanitære Forholdsregler, at den økonomiske Evne blandt Beboerne er yderst liden, at Villien til at ofre Noget for at rette paa dette Forhold om mulig er endnu mindre, samt at Terrainet og Bebyggelsen lægger store Hindringer i Veien, — saa staar Sundhedskommissionen noksaa hjælpeløs. Grunden, hvorpaa Rørvik er bygget, bestaar overalt af Fjeld, med en forholdsvis tynd Skorpe af Myrjord over. Fjeldgrunden danner paa mange Steder smaa Fordybninger, enkeltvis af 1—2 Hustomters Udstrækning. Det løse Jordsmon er i mange Tilfælde ikke helt fjernet, før Husene blev opført. Da her omtrent ikke findes Rendestene eller Kloaker, bliver saavel Grundvand som en stor Del af Overfladevandet staaende i disse Fordybninger, og herved dannes paa flere Steder Sumpe mellem Husene, ja, enkeltvis endog under dem. Det er kun Fordampningen i den varmere Aarstid, som kan tørre ialfald den overfladiske Del af disse Sumpe. Husene er ofte anbragt kun nogle faa Centimeter over Grunden og mangler ordentlig Grundmur. Enkelte af de Huse, som staar høiere fra Grunden, staar kun paa Stenpillarer uden sammenhængende Grundmur. Neppe et eneste Sted er Grunden tilstrækkelig dræneret under Huset. At faa istand Rendestene, som kunde tørlægge disse Sumpe, vilde være umuligt uden noksaa megen Minering og vilde blive forholdsvis kostbart. Men Noget maa gøres; thi som Forholdene er, kan de ikke fortsætte at være, hvis Sundhedstilstanden ikke skal lide. Som Bebyggelsen i nedre Rørvik nu er, indebærer den, som ovenfor nævnt, en stadig Fare for Optræden af epidemiske Sygdomme, særlig Tyfus. — Angaaende den af det Offentlige antagne Bolig for Distriktslægen, beliggende i Rørvik, oplyses, at den lider af ikke faa Mangler, deriblandt at der i 1ste Etage findes et Bageri. Men rent ilde er Beliggenheden, naar de omgivende Lokalteter m. v. tages i Betragtning. Lidt paa skraa for Husets Façade er der saaledes i en 8 à 10 Meters Afstand en ca. 200 Meter lang, stinkende Strækning Fjære, der blot 1 Times Tid ved høi Flod dækkes af Vand; paa denne Fjære tømmer de nærmest Boende al Søppel og en Slagter tværs over Gaden alt Affald fra Slagteriet. I Sommerhalvaaret er da Stanken slig, at man ikke kan aabne Vinduerne, naar Vinden bærer fra den Kant. Paa Husets Bagside findes i kort Afstand Fjøs med aaben Gjødselbinge, lidt længere nede en stor Søppelhaug, hvorhen Beboerne bringer sit Affald. (Rüsing). Angaaende de

hygieniske Forhold paa Leka skriver Kommunalæge Huus, at de er slette. Husene er trækfulde, Befolkningen skiddenfærdig, kun de aller Færreste vasker sit Ansigt mere end én Gang ugentlig. Levemaaden er ensformig og slet — Tørfisk, Kaffe, Sirup og tildels separeret Melk —, hvorfor ikke saa Faa lever i en kronisk Inanitionstilstand. Alkoholmisbrug forekommer omtrent ikke. Afholdenheden er dog kun en Dyd af Nødvendighed, da man er for fattig til at anskaffe sig Brændevin. Faar man en sjelden Gang fat i Noget, drikkes uden Maade. Heller ikke Naftamisbrug forekommer. — Hovednæringsveiene er Jordbrug og Fiskeri, især siden der for et Par Aar siden oprettedes Meierier paa Leka; og i Gutvik har Jordbruget taget sig op. I Grovik Sogn findes intet Meieri. Fra 15de Februar til 20de April ligger næsten alle Mand paa Fiske, Størsteparten reiser til Lofoten. I den senere Tid er dog Gjeslingerne og Sklinna kommen i Anseelse, hvorfor flere og flere begynder at søge did. Forøvrigt drives Hjemmefiske hele Aaret, dog har Udbyttet i det forløbne Aar været usædvanlig slet paa Grund af de fortvivlede Veirforhold. Bergværksdrift har været forsøgt, men er opgivet. Husindustri — foruden at binde Fiskegarn — forekommer ikke.

Sygehuse. I Stjørdalen findes lige ved Excerpladsen et militært Sygehus. I Levanger By og i Vemundvik Herred ved Namsos ligger henholdsvis Indherreds Amtssygehus og Namdalens Amtssygehus. I Stenkjær Ladested er der et Isolationslokale for smitsomme Sygdomme. Isolationslokaler findes desuden ved begge Amtssygehuse. I Stenkjær Ladested er aabnet et Pleiehjem for Tuberkuløse anlagt for Amtets Regning; det kan optage 12 Syge. Et Lignende toges i Brug i Namsos Ladested.

Sygepleien. I Nedre Stjørdalen og Hegre virker Sygepleiersker, 1 à 2 paa hvert Sted. (A. Roll). I Overhallen virkede en Sygepleierske, som paa Bekostning af Herredets Sygepleieforening var oplært ved Namdalens Sygehus. Overhallens Sparebank yder Foreningen Kr. 100 pr. Aar. (Strand).

Badeindretninger. I Stjørdalen findes Bad ved det militære Sygehus til Brug under Øvelserne. Badeindretningen paa Stjørdalshalsen og Hegre Badstue var begge i Virksomhed. I Leksviken, Frosten Distrikt, er der Karbad ved et Meieri, tilgængeligt for Meieriets Aktionærer. I Levanger By findes Badeanstalt ved Indherred Sygehus; Byens Skolebad er tillige udvidet, saa det 2 Gange ugentlig kan benyttes af Byens Indvaanere som Folkebad. I Værdalen har man et kombineret Kar- og Badstubad. I Inderøen Distrikt er der 1 Damp- og Karbad ved Kirknes Dampmeieri, 1 Karbad ved Røiskje Dampsteri og 1 Varmdouchebad ved Hustad Dampmeieri. I Stenkjær er der 2 Badeindretninger for Karbad, Badstue og almindeligt Dampbad, fremdeles Karbad ved 2 Meierier i Stod og Beitstaden. I Grong Distrikt findes 3 Badstubad efter finsk Mønster, deraf 2 i Grong og 1 i Hølandet. I Namsos Distrikt findes foruden Badeindretningen ved Amtssygehuset ogsaa i Ladestedet et Douchabad i Folke- og Middelskolebygningen. Ved Bangdalens Sagbrug, Klingen Herred, aabnedes om Vaaren et Varmtvandsbad for Arbeiderne, ligesaa ved Spillumbruget i samme Herred 2 Karbadrum med Ledning fra Dampkjælden, et Rum for Douchabad og et for Varmluftsbad med Ribberør. Buvarps Badstubad i Ladestedet var i Virksomhed. I Overhallen var ved Meieriet Varmlufts- og Karbadet aabent hver Lørdag undtagen 6 Uger om Sommeren, da Meieriet er lukket. Badstuerne paa Øisletten og paa Mælen var aabne hver anden Lørdag. Badstubadet i Kolvereid Distrikt søgtes af en liden fast, ikke øgende Flok. (Lundevall). Badstuen i Rørvik, Vikten Distrikt, er fremdeles nedlagt og nu noksaa forfalden. (Rüsing).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Nordre Trondhjems Amt	69	1 453
Stjørdalen	1) 3	18
Frosten	2) 3	134
Levanger	3) 5	297
Inderøen	4) 5	11) ingen
Stenkjær	5) 16	286
Grong	6) 4	110
Namsos	7) 15	121
Fosnes	8) 4	133
Kolvereid	9) 8	110
Vikten	10) 6	244

1) Stjørdalen 1, Hegre 1, Meraker 1. 2) Frosten 2, Aasen 1. 3) Levanger By 1, Værdalen 2, Skogn 1, Levanger Herred 1. 4) Ytterøen 1, Mosviken 1, Verran 1, Inderøen 1, Sparbuen 1. 5) Stenkjær 3, Egge 3, Stod 4, Beitstaden 3, Ogdalen 3. 6) Grong 1, Hølandet 1, Lierne 1, Snaasen 1. 7) Namsos Ladested 8, Klingen 2, Vemundvik 3, Overhallen 2. 8) Fosnes 2, Flatanger 1. 9) Kolvereid 2, Nærø 3, Foldereid 3. 10) Vikten 4, Leka 2. 11) Vaccination udføres kun hvert 2det Aar.

XVIII. Nordlands Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		38340,10	150 637	53	5	91	60
1. Brønnø		2 628,47	12 759	3	-	7	5
	Bindalen	1 497,96	2 501	1	-	2	2
	Brønnø	150,16	3 450	1	-	1	1
	Velfjorden	600,39	1 493	-	-	1	1
	Vega	147,27	2 620	1	-	1	1
	Vik	232,69	2 695	-	-	2	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmodre.	Hjælpe- vaksinaterer.
2. Alstahaug		1 448,22	11 917	4	-	5	3
	Stamnes	316,78	2 813	1	-	1	} 1
	Alstahaug	91,79	1 632	1	-	1	
	Herø	172,83	3 818	1	-	1	1
	Tjøtta	866,82	3 654	1	-	2	1
3. Vefsen		6 496,09	7 305	2	2	5	2
	Mosjøen, Ladested..	0,83	1 446	2	2	2	-
	Vefsen	3 416,73	4 803	-	-	2	1
	Hattfjeldalen	3 078,53	1 056	-	-	1	1
4. Ranen :		6 192,23	13 772	5	-	6	5
	Nesne	580,82	3 307	1	-	1	1
	Dønnes	87,18	1 431	1	-	1	1
	Hemnes	1 692,46	4 651	1	-	2	2
	Mo	3 831,77	4 383	2	-	2	1
5. Lurø		1 853,44	8 826	2	-	5	4
	Lurø	270,86	2 279	-	-	2	1
	Trænen	17,36	534	-	-	1	1
	Rødø	696,83	2 662	1	-	1	1
	Melø	868,39	3 351	1	-	1	1
6. Gildeskaal		1 849,77	5 731	2	-	3	3
	Gildeskaal	643,08	4 051	2	-	2	2
	Beieren	1 206,69	1 680	-	-	1	1
7. Bodø		535,79	9 627	6	2	5	2
	Bodø, Kjøbstad	0,70	5 031	3	2	2	-
	Bodin	535,09	4 596	3	-	¹⁾ 3	¹⁾ 2
8. Folden		2 270,75	4 642	1	-	3	3
	Sørfolden	1 563,48	2 436	1	-	1	1
	Nordfolden—Kjerringø	707,27	2 206	-	-	2	2
9. Skjerstad		3 980,19	9 426	4	-	4	3
	Skjerstad	1 505,33	6 394	3	-	3	2
	Saltdalen	2 474,86	3 032	1	-	1	1
10. Steigen		433,74	3 533	2	-	2	1
	Steigen	265,45	2 328	1	-	1	} 1
	Ledingen	168,29	1 205	1	-	1	
11. Hammerø	Hammerø	1 058,83	3 134	1	-	1	1
12. Lødingen		2 832,05	6 205	2	-	6	4
	Lødingen	1 223,97	3 941	2	-	4	3
	Tysfjorden	1 608,08	2 264	-	-	2	1

¹⁾ En af disse bor i Bodø.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakter.
13. Ofoten		3 011,10	11 426	4	1	7	6
	Evenes.....	574,85	3 393	1	-	2	2
	Ankenes.....	2 423,43	4 328	-	-	¹⁾ 3	3
	Narvik, Kjøbstad	12,82	3 705	3	1	2	1
14. Flakstad		315,47	4 166	3	-	4	3
	Flakstad.....	286,60	3 001	2	-	2	2
	Værø	28,87	1 165	1	-	2	1
15. Buksnes		²⁾	9 532	2	-	8	5
	Buksnes	168,95	5 474	2	-	5	2
	Borge Sogn af Borge Herred.....	?	3 595	-	-	3	2
	Del af Valberg Sogn..	?	463	-	-	-	1
16. Østlofoten		²⁾	6 509	3	-	4	3
	Resten af Valberg Sogn af Borge Herred....	?	268	-	-	-	-
	Vaagan	284,20	4 821	3	-	3	2
	Gimsø	185,34	1 420	-	-	1	1
17. Hadsel		944,02	11 898	4	-	8	2
	Hadsel.....	765,42	7 648	3	-	6	1
	Bø.....	178,60	4 250	1	-	2	1
18. Sortland		1 594,62	10 229	4	-	8	5
	Sortland.....	586,82	3 317	1	-	2	1
	Øksnes.....	408,22	3 025	1	-	2	1
	Dverberg.....	599,58	3 887	1	-	4	3

¹⁾ En af disse bor i Narvik. ²⁾ Buksnes og Østlofoten Distrikter har tilsammen et Fladeindhold af 895,32 km.²

Sundhedstilstanden var gennemgaaende ganske god. Mæslinge- og Kighostepidemiene fra foregaaende Aar var i Aftagen, Skarlagensfeber derimod i Tiltagen. Ialt anmeldtes af epidemiske Sygdomstilfælde 7 206, hvoraf 242 Døde mod henholdsvis 8 763 og 375 i 1903.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 1 953 eller 12,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (158 300). Aaret forud var Dødeligheden 14,6 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 242, 243 og 244, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 74 Angrebne. Til Bindalen (Brønnø Distrikt) kom en Fisker syg hjem fra Skraaven i Lofoten. (Heiberg). I R a n e n

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	74	6	74	6	11	10	10	4	2	15	1	2	7	5	1
Cerebrospinalmeningit	8	2	8	-	1	-	-	-	2	4	1	-	-	-	-
Poliomyelit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	214	4	193	10	9	41	9	11	28	9	26	7	19	14	10
Mæslinger	53	-	53	1	2	2	5	9	10	9	5	5	2	3	-
Difteri (Croup)	124	17	124	5	6	11	8	2	12	25	16	15	8	11	5
Blodgang	5	-	5	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	2	-
Barsefeber	52	14	51	3	1	9	6	8	4	4	6	2	3	2	3
Pyæmi, Septhæmi	51	14	45	5	7	4	11	1	2	3	4	1	2	2	3
Rosen	122	5	120	9	12	17	6	11	14	9	6	8	9	8	11
Røde Hunde	8	-	8	-	2	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	64	-	64	7	2	-	-	9	1	8	9	-	12	6	6
Kusma	32	-	32	3	11	5	4	-	-	1	-	1	1	-	6
Kighoste	314	27	306	54	55	30	41	19	9	13	54	10	11	3	7
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	3138	77	3122	277	377	395	371	315	267	191	147	154	211	186	231
Influenza	728	1	719	71	71	103	133	105	89	36	30	13	9	13	46
Lungebetændelse	419	45	413	40	45	50	61	50	37	29	16	13	30	17	25
Pleurit	439	4	437	26	42	84	53	42	46	34	33	15	18	27	17
Gigtfeber	209	4	209	12	21	31	20	15	24	11	14	16	11	14	20
Akut Diarré (Kolerine)	1126	18	1123	59	100	118	110	107	115	96	88	81	77	84	88
Pemfigus (hos Nyfødte)	25	3	24	1	1	3	3	4	-	3	5	2	2	-	-
Tilsammen	7206	242	7130	589	776	916	853	713	664	500	461	349	433	397	479

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Brønne.		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gildeskaal.		Bodø.		Folden.		Skjerstad.		Steigen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	1	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	12	-	1	-	1	-	2	1
Cerebrospinalmeningit .	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Poliomyelit	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	5	-	18	2	4	-	3	-	12	-	8	-	48	1	1	-	-	-	-	-
Mæslinger	17	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	12	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	5	1	-	-	7	2	10	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	-	-	-	1	1	1	1	2	1	1	-	2	1	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	11	3	2	2	4	1	3	-	3	2	-	-	2	-	1	1	4	-	5	-
Rosen	10	1	2	-	10	-	10	1	1	-	7	-	10	-	4	-	12	-	1	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	1	-	-	-	19	-	1	-	-	-	26	-	-	-	2	-	-	-
Kusma	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	22	4	18	1	-	-	2	2	-	-	83	7	30	3	75	4	49	1	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	132	3	115	5	112	1	342	7	169	6	56	5	396	6	83	-	502	9	3	3
Influenza	36	-	23	-	14	-	65	-	10	-	26	-	125	-	-	-	66	1	3	-
Lungebetændelse	25	2	20	-	20	8	26	3	23	1	15	-	32	4	10	2	15	-	6	1
Pleurit	41	1	32	-	11	-	38	-	12	-	12	-	45	2	-	-	50	-	6	-
Gigtfeber	20	-	9	-	16	-	12	1	8	-	7	-	32	1	4	-	21	1	1	-
Akut Diarré (Kolerine)	61	3	31	-	96	4	140	2	18	-	9	1	142	1	20	-	192	-	8	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	1	1	-	-	15	-	-	-	-	-	9	2	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	394	17	278	11	288	15	695	18	262	10	224	13	926	22	199	7	922	14	45	5

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	11		12		13		14		15		16		17		18		Under Lofotfisket.	
	Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnes.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	5	-	-	-	25	1	-	-	1	-	4	1	4	-	2	2	7	1
Cerebrospinalmeningit	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	21	-	21	-	53	-	4	-	13	-	1	1	2	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	27	-	2	-
Difteri (Croup)	6	1	22	5	7	2	-	-	-	-	-	-	12	2	35	4	3	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	1	4	2	4	2	1	-	1	-	3	1	20	3	8	1	-	-
Pyæmi, Septhæmi	-	-	-	-	7	1	1	1	1	1	-	-	6	1	-	-	1	1
Rosen	1	-	2	1	16	1	6	-	10	-	1	-	10	-	5	1	4	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-
Vandkopper	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	4	-	-	-	5	-	1	-
Kusma	-	-	6	-	5	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	13	-
Kighoste	-	-	-	-	1	-	20	1	-	-	-	-	12	4	-	-	2	-
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	67	2	160	1	142	8	15	-	127	7	137	5	147	6	94	3	339	-
Influenza	15	-	36	-	72	-	8	-	2	-	29	-	94	-	31	-	73	-
Lungebetændelse	2	-	16	2	41	2	19	-	47	8	17	2	38	7	13	2	34	1
Pleurit	7	-	13	-	14	1	9	-	21	-	20	-	22	-	15	-	71	-
Gigtfeber	4	-	14	-	15	-	4	-	3	-	3	-	13	-	10	1	13	-
Akut Diarré (Kolerine)	32	-	20	-	102	7	10	-	14	-	42	-	52	-	48	-	89	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	141	4	296	11	474	27	115	2	283	16	266	9	444	23	297	15	657	3

angrebes paa Sund i Hemnes 3 Personer; en Pige, der reiste hjem herfra til Mellingsjord, blev strax efter syg og smittede 5 Andre. I Bodø optraadte 12 Tilfælde, hvoraf 10 i selve Byen; i en Familie indsygnede Moderen og 4 Børn; de indlagdes i Lazaret; her blev en gammel Kone, der pleiede dem og angivelig havde havt Sygdommen før, angreben. I Bodin forekom 2 Tilfælde i ét Hus; Smitten var antagelig kommen did fra Byen. (I. Lund). I Skjerstad indtraf et isoleret Tilfælde blandt Rekruterne paa Rognan, og et i Steigen paa Steinmo hos en Pige, der var kommen fra et smittet Hus i Narvik; en ældre Pige fra Nabogaarden Korsakslen, der pleiede hende, blev angreben og smittede 2 andre paa sidstnævnte Gaard. (Fodstad). I Hammerø indsygnede 5 i én Familie paa Nordvaag. I Ofoten optraadte i Ankenes i Strøget paa Sydsiden af Narvik Havn en Række mindre Husepidemier, der vistnok stod i Forbindelse med den Epidemi, som i Slutningen af foregaaende Aar forekom i Byen omkring Kleven. Da man paa Grund af de mindre heldige Beboelsesforhold frygtede for, at Sygdommen skulde gribe om sig, leiedes et lidet Hus til Lazaret, i hvilket dog kun én Patient, en Løsarbejder, blev indlagt. I flere Tilfælde, hvor det var vanskeligt at stille en Diagnose, gjorde Vidals Prøve Udslaget. Ogsaa paa en isoleret Fjeldgaard 3 Mil fra Byen dukkede Sygdommen op; det blev oplyst, at Folkene havde været indom i et smittet Hus i Narvik og spist der. I Evenes forekom kun ét Tilfælde. (Borch-Johnsen). I Buksnes blev en Tjenestepige angreben paa Sennesvik; hun indlagdes paa Sygehuset, hvor hun døde; i samme Hus skal der ogsaa Aaret forud have forekommet 2 dødeligt endende Tilfælde, ligeledes hos Tjenestepiger. (A. Bugge). Fra Østlofoten, Hadsel og Sortland er anmeldt 10 Tilfælde, hvoraf 4 fra hvert af de 2 førstnævnte Distrikter. Under Lofotfisket blev 7 Fiskere angrebne.

Af **Cerebrospinalmeningit** er anmeldt 8 Tilfælde, hvoraf 3, der ikke paaviseligt stod i Forbindelse med hverandre, i Melø (Lurø Distrikt). I Lødingen indsygnede en Tjenestepige i Tysfjorden. I Ofoten indtraf et Tilfælde i Ankenes og 1 i Evenes. I Hadsel angrebes en 50-aarig Kone.

Skarlagensfeber har siden 1901 været i stadig Tiltagen; den optraadte dog i dette Aar ligesom i det foregaaende meget let og uden nævneværdige Komplikationer. Til Melø (Lurø Distrikt), hvor Sygdommen var adskillig udbredt, var Smitten kommen fra Bodø. (L. Daae). I Gildeskaal forekom nogle Tilfælde i den sydlige Del af Distriktet, der grændser til Melø, hvorfra antagelig ogsaa Smitten skrev sig; de øvrige indtraf hos en Familie paa Fleinvær. I Ofoten angrebes paa Laxaa et Par Børn, kort efter at en Broder, der gik til Konfirmation, havde været hjemme i Besøg i Helgen; et andet Sted, hvor Sygdommen optraadte, havde man et Par Konfirmander i Logis; nattet intet Sygdomstilfælde var kjendt blandt Konfirmationsungdommen, saa det dog ud, som enkelte blandt dem havde bragt Smitten omkring. (Borch-Johnsen). I Flakstad havde Befolkningen opfattet Tilfældene som en Omgangssyge af ringe Betydning, men da Sygdommens Natur blev konstateret, og det blev oplyst, at flere Børn paa Reine Skole i Moskenes havde været angrebne, blev Skolen desinficeret. Da Smitten desuagtet udbredte sig videre, blev den lukket i 4 Uger, hvorefter Epidemien ophørte. (Ommundsen). I Buksnes var Sygdommen begrændset til den sydlige Del af Vestvaagøen.

Af **Mæslinger** opgives flere Tilfælde at have forekommet om Høsten i Tjøtta (Alstahaug Distrikt). I Øksnes (Sortland Distrikt) optraadte Sygdommen epidemisk i Sommermaanederne.

Difteri forekom i Brønnø paa Gaardene Kvaløen, Tofte og Tilrem; samtlige Syge blev med Held behandlere med Serum. I Ranen indtraf 5 Tilfælde

Veneriske

Sygdomme.	Tilfælde.	Fordeling paa						
		1	2	3	4	5	6	7
		Brennø.	Alstahang.	Vefsen.	Ranen.	Lurø.	Gildeskaal.	Bodø.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	18	-	-	-	3	-	1	-
Syfilis, konstitutionel	76	-	-	1	4	-	-	11
— hereditær	2	-	-	-	-	-	1	-
Gonorré, Uretrit	378	3	13	6	31	13	9	83

i et Hus, og i Skjerstad et paa Haukland i Valnesfjorden; her hed det sig, at Børnene i Omegnen nogen Tid forud havde haft «Ondt i Halsen». I Saltalen optraadte Sygdommen paa øvre Drageid og Sundby, antagelig foranlediget ved Smitteimport fra Bodø; da der indtraf et Par Dødsfald, blev man opskræmt og besluttede at koste Serum paa Børnene, hvoraf omkring 60 blev injiceret paa disse 2 Gaarde. (Bjerregaard). I Steigen forekom Sygdommen paa Vaag og paa Barnbogen (Lundøen); sidstnævnte Sted har sin Handelsforbindelse med Hammerø, hvor der var Differi. Serum anvendtes begge Steder i kurativt Øiemed og paa førstnævnte ogsaa som Profylaktikum. (Fodstad). Til en Husmandsplads under Tanø (Hammerø Distrikt) kom Smitten fra Lysvold i Tysfjorden. I Lødingen forekom Sygdommen epidemisk ligesom Aaret forud; Smitten kunde forfølges fra Sted til Sted. (Søyland).

Af **Barselfeber** er anmeldt et usædvanlig stort Antal (52). Ikke alene Hjælpekonerne, men ogsaa enkelte Jordmødre af den ældre Skole har ringe Forstaaelse af Aseptik. (Glatved og F. Heiberg).

Kighoste var meget udbredt som Fortsættelse af Fjoraarets Epidemi; som Regel var Forløbet mildt; fra Folden anføres dog, at Sygdommen havde en ondartet Karakter med Tilbøielighed til Lungebetændelse.

Af **Fnat** er ialt anmeldt 375 Tilfælde. Fra Steigen anføres, at Sygdommen ikke er sjelden, og at man, for at forklare dens Optraeden ikke behøver at ty til Import med hjemvendende Fiskere fra Lofoten, da den har sikre Arnesteder i selve Bygden. Naar saa forholdsvis faa kommer under Behandling, er det dels, fordi man skammer sig for at gaa til Doktor med sligt, dels fordi man kvier sig for Udgifterne; man prøver derfor at kurere sig selv. Det er væsentlig Folk, der har lidt Midler, man faar til Behandling; derimod naar man ikke frem til de fattige og vanskeligste Smittebol. (Fodstad). Ogsaa i Flakstad, Buksnes og Hadsel opgives Sygdommen at være hyppig; i førstnævnte Distrikt synes den især at udbrede sig gennem Skolerne (Ommundsen). I Buksnes er den iagttaget selv hos bedrestillede og dannede Mennesker, hvor sandsynlig Børnene er blevet smittet under Leg og nærmere Omgang med sine Kamerater (A. Bugge). Fra Hadsel skrives, at Befolkningens daarlige økonomiske Kaar væsentlig er Skyld i, at Sygdommen ikke tager Slut; stod ikke Omkostningerne iveien, vilde tvungen Indlæggelse paa Sygehus af de smittede Familier være et effektivt Middel. (Thode).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af ovenstaaende Tabel. I Narvik (Ofoten) var den overveiende Del af disse

Sygdomme.

Lægedistrikterne:									Under Lofotfisket.
9	10	12	13	14	15	16	17	18	
Skjer- stad.	Steigen.	Lødingen.	Ofoten.	Flakstad.	Buksnes.	Øst- lofoten.	Hadsel.	Sortland.	
Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
1	-	-	12	-	-	1	-	-	-
1	1	-	34	2	7	3	-	2	10
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
18	3	5	46	29	11	34	27	9	38

Patienter Sjømænd fra Malmskuterne; næsten Alle havde paadraget sig Sygdommen i udenlandske Havne. Saasart en kvindelig Smittekilde opdagedes, blev vedkommende ufortøvet transporteret til Bodø Sygehus. (N. Astrup).

Tuberkulose. Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme inden Distrikterne hidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Byernes og Herredernes Tuberkulose-protokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. Dødsfald af Lunge-tuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaarsagslister for det hele Amt 16,6 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 20,0 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 16,8 pCt. og 23,5 pCt. og for Bygderne 16,5 pCt. og 19,7 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 249. Fra Tjøtta (Alstahaug Distrikt) meddeles, at Kontrollen med de tuberkuløse Syge falder meget let, dels paa Grund af den noget overdrevne Smittefrygt, dels fordi man ofte søger Læge for den mindste Ubetydelighed af Ængstelse for allerede at have paadraget sig Sygdommen. (Hide). Fra Lurø skrives: Sygdommen er visselig i Tiltagen; men før Tuberkuloseloven kom, havde man svært lidet Greie paa, hvor mange Angrebne der blot omtrentlig fandtes; nu derimod, efterat Anmeldelse er paabudt, vil man vel efter nogen Tid naa til at faa de fleste indført i Protokollen; enkelte Tilfælde vil der dog altid være, som man ikke faar med; som en af de værste Smittekilder har jeg begyndt at betragte de Tilfælde, der skjuler sig under Diagnosen kronisk Bronkit, Astma etc. hos gamle Folk; det er ialfald paa-faldende, hvor ofte man ser Tilfælde af Tuberkulose opstaa i disse Menneskers Nærhed; og medens de smittede Unge dør af den mere eller mindre hurtigt forløbende Sygdom, vedbliver den Gamle ufortrødent at leve og spytte og saa Dødsæden omkring sig. At foretage Reiser til slige gamle og tro, man kan udrette noget i hygienisk Retning, er haabløs Gjerning; før man faar Pleiehjem og kan faa dem ind der allesammen, vil der aldeles intet udrettes mod den Smitte, der skriver sig fra denne Klasse Tuberkulose. (Glatved). Paa Melø synes det større Kjendskab til Sygdommen og dens Natur, som alle Lag af Befolkningen i den senere Tid har faaet, at have resulteret mere i udpræget Smittefrygt end i Sands for at iagttage sanitære Forsigtighedsregler. (L. Daae). I Steigen er Sygdommen adskillig udbredt, og skrofuløse Lidelser meget hyppige hos Børn. Det er glædeligt at spore Virkningen af det gennemførte Regime ved Sanatorierne, naar de Syge kommer hjem derfra; thi ikke alene i Hjemmet, men i vide Kredse omkring læres Renlighed og Forsigtighed med smitteførende Sekreter. For et Par Patienters Vedkommende føles stærkt Savnet af et Pleiehjem. (Fodstad). Fra Hammerø

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøn- sorganer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Brønnø	63	23	61	23	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Alstahaug	62	16	61	16	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vefsen	29	10	25	10	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Ranen	75	11	73	11	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Lurø	81	13	72	12	-	-	2	1	6	-	-	-	1	-
Gildeskaal	40	9	38	9	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Bodø	111	30	108	30	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Folden	20	3	11	3	-	-	3	-	6	-	-	-	-	-
Skjerstad	57	20	52	20	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-
Steigen	21	3	18	2	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Hammerø	18	6	17	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Lødingen	23	6	16	6	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Ofoten	82	20	69	18	3	-	2	2	5	-	3	-	-	-
Flakstad	31	3	31	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buksnes	102	18	96	18	-	-	3	-	2	-	-	-	1	-
Østlofoten	45	8	45	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hadsel	74	14	66	14	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Sortland	42	11	36	10	1	-	1	1	3	-	1	-	-	-
Nordlands Amt	976	224	895	219	12	-	12	4	48	1	7	-	2	-
Deraf i Byer	99	24	93	24	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-
— Bygder	877	200	802	195	8	-	12	4	46	1	7	-	2	-

anføres, at der i de fleste Tilfælde vises tilbørlig Forsigtighed; næsten alle Syge har sit eget Værelse og benytter Spyttbakke eller Spyttekrus, hvis Indhold opbrændes eller nedgraves paa et afsides Sted. (P. Hansen). Ogsaa i Ofoten spores mange Steder en glædelig Fremgang med Hensyn til Iagttagelse af almindelig Renlighed og Forsigtighed. I Flakstad har man, i Henhold til Tuberkulose-loven og paa Grund af Vanskeligheder med at faa de Syge anbragt i privat Forpleining trods Tilbud om god Betaling, været nødt til at indlægge dem paa nærmeste Sygehus; men der er liden Mening i, at uhelbredelige Patienter skal optage de faa Pladse paa Sygehusene til Fortrængsel for helbredelige Syge; Pleiehjem trænges derfor, ialfald et for hvert Føgderi. (Ommundsen). I Østlofoten har mange Tilfælde havt et rapid Forløb; den raadende økonomiske Misère, der væsentlig skyldes de sidste Aars daarlige Fiske, har nedsat Modstandsevnen. Ophold paa Statens Sanatorier har for de Syge, man har kunnet skaffe Plads, som oftest havt et godt Resultat, men dette ødelægges desværre hurtigt efter Hjemkomsten. (T. Berg). I Øksnes (Sortland Distrikt) er man i den Grad bange for Sygdommen, at man ofte ligefrem skyr de Huse, hvor der bor en Tæringspatient. (Sætre).

Spedalskhed. Fra Lurø blev 2 gamle Spedalske indlagt paa Pleie-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Brønnø	116	23	17	99
Alstahaug	96	24	11	85
Vefsen	96	10	15	81
Mosjøen Ladested	22	4	7	15
Bygder	74	6	8	66
Ranen	133	15	18	115
Lurø	88	16	10	78
Gildeskaal	51	6	13	38
Bodø	141	31	22	119
Bodø By	53	12	8	45
Bodin	88	19	14	74
Folden	20	2	7	13
Skjerstad	144	23	14	130
Steigen	26	3	5	21
Hammerø	30	6	4	26
Lødingen	58	6	11	47
Ofoten	98	16	27	71
Narvik By	44	4	19	25
Bygder	54	12	8	46
Flakstad	11	1	2	9
Buksnes	75	13	16	59
Østlofoten	69	12	9	60
Hadsel	75	11	23	52
Sortland	74	14	15	59
Under Lofotfisket	6	1	3	3
Nordlands Amt	1407	233	242	1165
Deraf i Byer	119	20	34	85
— - Bygder	1288	213	208	1080

stiftelsen; de havde i en Aarrække boet i sine respektive Hjem, da de i økonomisk Henseende var saaledes situeret, at de fuldt ud kunde opfylde Sundhedskommissionens Bestemmelser med Hensyn til hjemmевærende Spedalske. Men tilslut blev dog deres Udseende saa modbydeligt og Stanken af dem saa intens, at Sundhedskommissionen enstemmig besluttede deres Indlæggelse, i Nødsfald ved Politiets Hjælp. Og efter et svare Sjaun drog de paa en Maade godvillig afsted. Men de skulde været indlagt for længe siden, thi med saadanne Exempler for Øie maa man vistnok gjøre sig fortrolig med, at der endnu vil hengaa adskillige Decennier, inden nogen Ende paa Kampen mod denne Sygdom kan øjnes. — Rent tilfældig opdagedes Spedalskhed hos en gammel Kone, kort før hun døde; hun havde i flere Aar lidt af en Larynxaffektion (Parese af Stemmebaandene). (Glatved). — I Bodø Distrikt, hvor der er 2 Spedalske, begge gifte, opdagedes et nyt Tilfælde hos en ung Pige fra Mo i Ranen; hun søgte Raad for et smaa knudet

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Reposition.		Perforation.	Exvisceration.	Dekapitation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Moder.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . . .	52	48	5	2	2	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed . . .	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Barselkrampe	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Fremfald af Arm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Sammenvoxede Tvillinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fare for Fosterets Liv . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Uopgivet Indikation . . .	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	67	61	7	3	2	1	3	2	1	1	1	3	1	2	7
		68			3			3							

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Brønnø	358	6	154	19	1	-	3	1
Alstahaug	335	6	171	26	1	1	15	-
Vefsen	201	7	109	8	2	1	6	1
Mosjøen Ladested	47	2	24	2	-	1	2	-
Bygder	154	5	85	6	2	-	4	1
Ranen	461	11	155	22	2	1	5	1
Lurø	268	9	116	15	1	-	18	-
Gildeskaal	194	4	77	11	1	-	13	-
Bodø	274	6	144	21	1	2	1	-
Bodø By	134	4	53	10	-	-	1	-
Bodin	140	2	91	11	1	2	-	-
Folden	145	7	58	16	1	-	2	1
Skjerstad	369	5	155	32	7	1	10	-
Steigen	76	-	38	4	-	-	7	-
Hammerø	85	1	39	3	1	1	2	-
Lødingen	230	2	74	17	1	1	2	-
Ofoten	536	15	134	42	3	2	3	4
Narvik By	284	10	59	28	1	1	3	2
Bygder	252	5	75	14	2	1	-	2
Flakstad	142	3	50	9	1	1	13	-
Buksnes	297	7	128	14	1	-	23	-
Østlofoten	215	3	80	8	1	1	6	-
Hadsel	420	11	124	26	1	1	5	-
Sortland	330	6	147	35	2	1	21	1
Nordlands Amt	4936	109	1953	328	28	14	155	9
Deraf i Byer	465	16	136	40	1	2	6	2
— Bygder	4471	93	1817	288	27	12	149	7

Exanthem væsentlig paa Armene; af en Knude excideredes et Stykke, hvori paa-
vistes talrige Leprabaciller; Tilfældet blev anmeldt til Hjemstedets Sundheds-
kommission. (I. Lund). — I Steigen kjendes 3 Tilfælde, 2 paa Røtnes, hvor
der stadig fra gammel Tid har været Spedalske, og 1 paa Lervik; samtlige er
arbejdsdygtige, og hos 2 har der ikke været noget Udbrud paa mange Aar.
(Fødstad). — I Buksnes Distrikt er der kommet 3 nye Tilfælde, hvorimod en
af de gamle er afgaaet ved Døden. — I Østlofoten paavistes et nyt Tilfælde
hos en Kone fra Grong, der bor i Kabelvaag (T. Berg), og i Hadsel et, der
indsendes til Reitgjærdet.

Anæmi og Kardialgi udgjør ifølge Beretningen fra Gildeskaal den
overveiende Del af de behandlede Sygdomme; hertil bidrager visselig meget den

ensidige og i Almindelighed daarligt tillavede Kost, der især i et Aar som dette, da alle Fiskerier slog feil, hovedsagelig bestod af Melspise og Kaffe. Kjørene stelles gjennemgaaende saa daarligt, at de faa, som findes paa hver Gaard, skaffer et yderst magert Tilskud til Husholdningen, især om Vinteren, da de alle som Regel «staar borte». Paa Brødet anvendes almindelig Sirup eller Margarin istedetfor Smør, der kun i de færreste Hjem tilvirkes i Forhold til Behovet. (Bertnes). — Fra Steigen skrives, at der vistnok neppe er den Stue i Distriktet, hvor ikke disse Sygdomme er tilhuse. Indtil Trivialitet er det gjentaget, at uhensigtsmæssigt Kosthold er Skyld heri. Fisk er mærkelig nok en sjelden Vare, da Faa bryr sig om at drive Hjemmefiske til Husbehov; det er væsentlig kun under Lofotfisket, man har denne Ret og da som Regel helst ramsaltet; i den Tid er dog fersk Lever og Rogn en Yndlingsret, som ofte nydes til Overmaal. Kjød er ogsaa en sjelden Ret hos Smaafolk; har man noget Slagt om Høsten, lægges det i Salttønden til Brug om Vinteren. Melk har man paa de fleste Smaabrug kun om Sommeren og udover Høsten. Naar saa Kaffe og Melspiser (hovedsagelig sur Stomp og Vaffelkage) samt Poteter er Hovednæringen og det fra Barndommen af, er det ikke at undres paa, at Mavnerne bliver daarlige. (Fodstad). — Fra Østlofoten meddeles, at Brugen af Havre faar mere og mere Indpas til Erstatning for den evige «Kaffe og Kak».

Rakit er en almindelig forekommende Sygdom i Øksnes (Sortland Distrikt). (Sætre).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. — Da Befolkningen i Steigen synes vel skikket til at omgaaes denne Slags Syge, vil en Del Patienter fra Rønvik Asyl forsøgsvis blive udsat i privat Forpleining inden dette Distrikt. (Fodstad).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 88 saadanne, deraf i Brønnø Distrikt 2, i Alstahaug 2, i Vefsen 3, i Ranen 11, i Lurø 5, i Gildeskaal 2, i Bodø 11, i Skjerstad 5, i Steigen 2, i Hammerø 2, i Lødingen 3, i Ofoten 12, i Buksnes 9, i Østlofoten 3, i Hadsel 10, i Sortland 6. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 250. — I Anledning af en udført Mutilation af sammenvoxede Tvillinger meddeler Distriktslæge Kløver i Vefsen: Ved Jordmoderens Ankomst var allerede 2 Fødder forløst og en tredie Fod bragtes med Lethed ned. Under Kloroformnarkose fik jeg efter meget Besvær den fjerde Fod frem og derefter den bagerste opslaaede Arm. Ved Extraktion viste det sig, at Fostrene var sammenvoxede fortil fra lidt nedenfor Navlen; i et gabende Saar af ca. 4 Cm.s Udstrækning saaes Tarme og Lever. Da Forløsning af en anden forreste Arm, som jeg kjendte, ikke lod sig udføre, foretoges Exvisceration, men til liden eller ingen Nytte. Efter nogle Timers Forløb lykkedes det imidlertid under Udtrækning at naa saa høit op, at jeg kunde konstatere 2 adskilte Halse, og at Sammenvoxningen strakte sig til helt ovenfor Kravebenet. Den bagerst liggende Tvilling blev dekapiteret, hvorefter Fødselen med nogenlunde Lethed bragtes tilende. Fostrene, der veiede 5 500 Gram, var forøvrigt begge velskabte. Der var én Placenta og én Navlesnor. Den hele Affære varede ca. 12 Timer; Forbruget af Kloroform var 100 Gram. Konens Tilstand var senere tilfredsstillende, naar undtages, at der opstod en mindre Vesicovaginalfistel, som efterhaanden tilhelede spontant.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning. — Fra Bindalen (Brønnø Distrikt) meddeles, at det bliver mere og mere almindeligt at benytte Jordmødre; kun i Yderkanterne af Herredet, hvor man kan have op til 4 Mil til nærmeste Jordmoder, raader Hjelpekonerne Grunden alene. (F. Heiberg).

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 251. Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 2 983 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 39,6.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 14 Kvinder paa Barselseng, efter Lægernes 18, nemlig af Barselfeber 14, Barselkrampe 1, Emboli 1, Blødning 1; for én er ingen Aarsag opgivet.

De hyppigste Dødsarsager var:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	252	4	248
Lungetuberkulose	233	20	213
Kræft (Cancer og Sarkom)	121	11	110
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	77	9	68
Tuberkulose udenfor Lungerne	71	16	55
Hjerneslag	70	1	69
Medfødt Svaghed	60	3	57
Morbus Brighti	49	3	46
Lungebetændelse	45	3	42
Organisk Hjertesygdom	41	2	39
Kronisk Bronkit etc.	41	3	38

Veirliget. Vinteren var meget kold og med usædvanlig liden Nedbør, saa der paa flere Steder opstod Vandmangel. Da Vaaren kom sent, og Sommeren var kold, blev Udbyttet af Jordbruget for Korn og Rodfrugters Vedkommende meget daarligt; det første maatte endog mange Steder slaaes som Grønfoder. Høavlen var dog gennemgaaende ganske god. Samtlige Fiskerier var næsten overalt fuldstændig mislykkede.

Levemaaade og hygieniske Forhold. Fra Bindalen (Brønnø Distrikt) skrives: Paa Grund af de høie Priser, man fik for Sild, blev omtrent Alt, man havde fanget, solgt, saa at kun de allerfærreste Husholdninger havde, hvad der trængtes. Forraadet af Kjød og Flesk er i Almindelighed saa ubetydeligt, at det neppe dækker Søndagens Behov. Tobak bruges i stor Mængde; Spirituosa derimod lidet; det er kun efter Hjemkomsten fra de store Fiskerier og ved større Fester, særlig Skytterfester, at Ungdommen konsumerer en Del for meget (F. Heiberg).

I Mosjøen (Vefsen) oprettes den ene Kaffestue efter den anden, og samtlige gjør gode Affærer tiltrods for de daarlige Tider. (Klüver).

I Mo (Ranen) har baade Arbeidere og Bønder havt god Fortjeneste; de Sidste ved let Afsætning af sine Gaardsprodukter, samt Mange tillige ved god Leieindtægt af sine Huse; paa Grund af let Adgang til Extrafortjeneste ved Kjøring og lignende Syssel (Kr. 7 pr. Hest og Mand), er dog Jordveien blevet en Del forsømt. — Arbeidernes Boligforholde er gennemgaaende slette, men dog betydelig forbedret i det Sidste; Barakker, der oprindeligt kun var bestemt til midlertidigt Brug, har Sundhedskommissionen forbudt Brugen af til kommende Vin-

ter. Naar Hensyn tages til den store Arbeidsstyrke her er, maa Alkoholforbruget siges at være meget lidet; af ulovlig Brændevinstrafik er der en Ubetydelighed, takket være Politiets energiske Optræden. Sædeligheden derimod staar lavt; Antallet af uægte Børn er i Stigende baade absolut og procentvis; Konkubinat hører til Dagens Orden blandt Arbejderne og synes ikke at vække nogen større Forargelse. (Grüner).

I Lurø har Jordbruget som Følge af en Række ugunstige Aar været saa lidet lønsomt, at Gaardene, især de større der trænger Leiehjælp, som falder kostbar, staar i Fare for at tabe al Værdi. Det er Sjøbruget under de forskellige Former, — Fiskeri, Dampskibsfart, Fragtfart etc. —, der lægger Beslag paa den meste Arbeidskraft; hertil kommer i de senere Aar en ikke ubetydelig Bjergværksdrift. Der bygges adskilligt, og de bitte smaa Hytter, hvor en voxen Kar neppe kunde staa opreist, erstattes med Huse, der har flere Rum samt mindst 7 Fod under Bjælkerne. (Glatved). I Melø synes Sandsen for Renlighed at være i Fremgang. (L. Daae).

I Gildeskaal, hvor Krediten i de sidste Aar er blevet betydelig indskrænket paa Grund af Befolkningens daarlige Betalingsevne, var Levemaaden hos enkelte af de uheldigst stillede Familier i den Grad skral, at kun gamle Folk erindrede noget Lignende fra sin Barndom. (Bertnes).

I Bodø vilde Forholdene have været henimod fortvivlede, hvis ikke Vinterfisket havde slaæet ganske godt til ved Røst, hvor de fleste Fiskere fra dette Distrikt pleier at drage hen. Ædrueligheden er særdeles god; Sædeligheden derimod mindre tilfredsstillende. (I. Lund).

I Folden var det indbringende Blækspruttsfiske borte; «Spruten» viste sig ikke engang i Fjordene. Multheøsten slog ogsaa totalt feil. (Kohmann).

Fra Skjerstad anføres, at Levemaaden blandt Bønderne i den senere Tid er blevet ringere; det Meste af, hvad der kan afhændes af Kjød, Smør og Æg gaar hovedsagelig til Sulitjelma. Separator- og Blaamelk findes overalt, medens Rømmekolle om Sommeren er rent en Saga blot. (Bjerregaard).

I Steigen Distrikt er de nye Sundhedsforskrifter for begge Herreder blevet trykt og omdelt paa hver Gaard; deres Efterlevelse vil bringe en Omvæltning i mange gamle Vaner. Renligheden staar mange Steder meget lavt; et Par Stuer, hvor det i denne Henseende var værre end værst, blev paa Fattigvæsenets Regning rengjort, hvilket har vist sig at have gode Følger baade paa vedkommende Steder og andetsteds, idet man er ræd for Skammen ved en Gjentakelse. Folk kan se meget pene og pyntelige ud i sine Kirkeklæder, men Undertøiet er ofte saare malpropt. (Fodstad).

I Hammerø udgjør Sild og anden Fisk samt Poteter Hovednæringen; til Brød bruges i den senere Tid mere og mere sigtet Rugmel mod tidligere udelukkende samfængt. Brugen af Fladbrød har desværre taget meget af. (P. Hansen).

Fra Ofoten Distrikt meddeles: I Evenes gaar det for Nordlandets Vedkommende meget godt med Meieridriften, og rundt paa Gaardene arbeides der ihærdigt for at bringe Melkeproduktionen op; paa Sørlandet derimod har det forholdsvis kostbare Dampmeieri i Ballangen staaet stille paa Grund af Mangel paa Samhold blandt Befolkningen; Kreaturstellet her har heller ikke i de sidste Aar gaaet frem; en Del sælger Høet istedetfor at fodre det op, uagtet der er gode Betingelser for Leverance af Fjøsprodukter; da Enkelte letvindt har tjent godt paa Skjærp- og Malmanvisninger, faar Andre ikke Ro paa sig, men skal forsøge at gjøre det ligedan. Vinterfisket slog for en stor Del af dette Herred ganske godt til, da man kom sent afsted og derfor blev liggende ved de østligste Vær, hvor der en Tid var meget godt Fiske; men Mange fik dog ikke engang saapas, at de kunde greie sine Udgifter. Finmarksfisket udover Vaaren og Forsommeren gav ogsaa for en Dels Vedkommende et ganske godt Udbytte; Mange har da ogsaa anskaffet sig store Baade, tildels med Dæk, saa at man er bedre rustet til at deltage i

dette Fiske end tidligere. Paa alle Kanter foregaar der en hel Del Nybygning, og gamle Huse paabygges og pudses; i det Hele er Sandsen vakt for bedre Boliger med større Plads og lidt mere Komfort. (Borch-Johnsen). — For Ankenes, der mere og mere gaar over til at blive en Jordbrugsbygd, spiller det en mindre Rolle, hvad Udbytte de store Fiskerier giver; langt større Betydning har det, om der er god Avling, og om Hjemmefisket slaar til; thi i Narvik og de til Jernbanen grændsende svenske Trakter er der oparbejdet et godt Marked for Landmandsprodukter og fersk Fisk. Desværre sælges som Regel al Melk fra Gaardene, saa at endog Smaabørn ikke faar, hvad de trænger. — I Narvik blev, efterat Jernbanen og de store Kaianlæg var færdigbygget, megen Arbeidskraft ledig; tiltrods for, at Mange reiste bort, sank Arbejdslønnen; i mangel Familie, hvor man før ikke havde fundet det Umagen værd at snu paa Skillingen, maatte man til at spinke og spare, og som Følge af den formindskede Kjøbeevne maatte en hel Del af Byens overflødige Forretninger lukke. Istedetfor overbefolkede Leiligheder blev det meget godt om Hus. — Byens Forsyning med Vandledning og Kloaker skred jevnt fremad, Gader oparbejdedes, Myrer og Gaardsrum tørlagdes, saa der i hygienisk Henseende begyndte at blive ordnede Forhold. (N. Astrup).

I Flakstad forekommer som Følge af forbedret Levemaade Fordoielsesygdomme mindre hyppigt end tidligere; næsten hver Familie har en Ko, og Havremel bruges meget. — Husfliden indskrænker sig for Mændenes Vedkommende væsentlig til Forarbejdelse af Tøller, Aarer og Binding af Fiskegarn af indkjøbt Traad; Kvinderne væver paa de fleste Gaarde det Fornødne til Undertøi. — Der er i Distriktet 26 Trankogier, hvoraf 4 Dampkogier. — Paa Kirkegaardene er der intet at udsætte, undtagen en paa Moskenes, der næsten er umulig paa Grund af Terrainets Beskaffenhed; hver Grav maa nemlig skydes ned i Fjeldet for Vedkommendes egen Regning, og for at erstatte den forlangte Dybde, hjælper man sig ofte med Paafylldning; da Afgrøftning er vanskelig, staar Kisterne i Vand, hvilket sinker Forraadnelsen og er saarende for Følelsen. (Ommundsen).

I Sortland er Interessen for Jordbruget i Tiltagen; Kvæget søges forædlet, hvortil især Fjæsskuer, Foredrag og Oprettelsen af Meierier har bidraget. Jernfelterne paa Hindøen, der blev undersøgt i Sommermaanederne, antages at komme til at skabe en stor Bedrift. (Fearnley). For Øksnes's Vedkommende var Udbyttet af Vinterfisket forholdsvis godt, og af Vaarfisket endog meget godt. — En Nat tog et Sneskred et Hus ud paa Sjøen, hvorved samtlige Beboere omkom. (Sætre).

Sygehuse. Foruden Amtssygehusene i Alstahaug (Søvik), Bodø, Buksnes (Gravdal) og Hadsel (Stokmarknes) er følgende Sygehuse i Virksomhed under Lofotfisket: Skraaven, Kabelvaag og Henningsvær, alle i Østlofoten Distrikt, Stene i Buksnes, Reine og Værø i Flakstad. I Mosjøen, Vefsen Distrikt, samt Nesne (Ranen) er der et lidet Sygehus. Ved Sulitjelma Kobberværk i Skjerstad Distrikt findes et Sygehus og Epidemilazaret. I Narvik toges i Slutningen af Aaret et nyt Lazaret i Brug; det er en Træbygning med to adskilte Afdelinger; Kostende Kr. 2 000. (N. Astrup). I Bodø Distrikt ligger Rønvik Sindssygeasyl i Bodin Herred; I Bodø By er der tillige et lidet, leiet Lokale, der benyttes til Epidemilazaret.

Badeindretninger. I Mosjøen, Vefsen Distrikt, er der en Varmt-badeanstalt. I Bodø findes et Folkebad i Folkeskolen. Paa Stokmarknes Sygehus er der Adgang for Publikum til at erholde Bad. Paa Fauske (Skjerstad Distrikt) er der oprettet et Badehus for Karbad (Bjerregaard).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Nordlands Amt	65	3963
Brønnø	1) 5	284
Alstahaug	2) 2	231
Vefsen	3) 4	66
Ranen	4) 10	312
Lurø	5) 2	156
Gildeskaal	6) 1	141
Bodø	7) 7	309
Folden	-	45
Skjerstad	8) 3	373
Steigen	9) 2	78
Hammerø	1	94
Lødingen	10) 2	171
Ofoten	11) 6	345
Flakstad	12) 3	109
Buksnes	13) 3	350
Østlofoten	14) 2	300
Hadsel	15) 11	426
Sortland	16) 1	173

1) Brønnø 2, Vik 1, Bindalen 1, Vega 1. 2) Herø 1, Tjøtta 1. 3) Vefsen 1, Hatfjeld-
dalen 1, Mosjøen 2. 4) Nesne 1, Dønnes 1, Mo 8. 5) Rødø 1, Lurø 1. 6) Gildeskaal.
7) Bodø By. 8) Saltdalen. 9) Steigen 1, Ledingen 1. 10) Lødingen 1, Tysfjorden 1.
11) Narvik 5, Ankenes 1. 12) Flakstad 2, Værø og Røst 1. 13) Buksnes 2, Borge 1.
14) Vaagan 1, Gimsø 1. 15) Hadsel 8, Bø 3. 16) Sortland.

Kvaksalveruvæsen. I Bindalen (Brønnø Distrikt) har man i dette Aar ikke været belempret med Kvaksalvere; en Jordmoder fra et Naboherred, der tidligere havde havt stor Praxis som Kvaksalverske, har formodentlig henlagt sin Virksomhed til andre Egne, efterat hun ifjor Høst blev dømt ved Meddomsret til en Bod af Kr. 60 for at have behandlet en Tæringssyg. (F. Heiberg).

I Vefsen havde man et Par Besøg af en Kvaksalverske fra Vikten; hun averterede sin Ankomst i Avisen og forlangte som Regel af Kunderne Kr. 20 i Forskud; af og til kunde hun nøie sig med Kr. 10, men da blev Behandlingen ikke saa effektiv. (Klüver).

I Melø (Lurø Distrikt) findes en fastboende Kvaksalver, en gammel Skolelærer, som dog nu saagodtsom har ophørt med sin Virksomhed. Et Par Tilreisende synes ikke at have gjort synderlig Lykke. (L. Daae).

I Bodø benyttes ikke Kvaksalvere meget; man har dog en Kone, som har Ord for at være dygtig i Behandling af «Blodforgiftning» (o: Phlegmoner, Værkefinger, Lymfangiter etc.), samt en anden Kone, som har til Specialitet «at sætte i Led». (I. Lund).

I Folden findes en Kvaksalver, der helbreder ved Haandspaalæggelse; han er imidlertid ikke Profet i sin Hjembygd, men søger sit Erhverv udenfor samme, særlig syd paa Helgeland. (Kohmann).

XIX. Tromsø Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		26246,05	72 966	24	5	42	36
1. Trondenes		1 543,69	13 568	6	3	7	6
	Harstad Ladested	?	?	3	3	2	-
	Kvæfjord	864,31	3 036	1	-	1	1
	Trondenes	548,40	8 820	1	-	3	4
	Bjarkø	130,98	1 712	1	-	1	1
2. Ibbestad		1 660,95	8 741	2	-	4	2
	Ibbestad	1 149,25	6 552	2	-	3	2
	Salangen	511,70	2 189	-	-	1	-
3. Tranø		1 083,02	5 099	2	-	4	3
	Tranø	481,74	1 608	-	-	2	2
	Sørreisen	382,42	1 939	1	-	1	1
	Dyrø	218,86	1 552	1	-	1	-
4. Berg		609,10	2 305	1	-	2	2
	Berg	281,28	1 028	-	-	1	1
	Torsken	327,82	1 277	1	-	1	1
5. Lenviken		1 198,47	6 391	1	-	3	4
	Lenviken	713,62	4 713	1	-	2	2
	Hillesø	484,85	1 678	-	-	1	2
6. Maalselven		5 896,05	5 091	3	-	3	3
	Maalselven	3 331,62	3 539	2	-	2	2
	Bardo	2 564,43	1 552	1	-	1	1
7. Balsfjorden		1 565,28	4 497	1	-	3	2
	Balsfjorden	1 222,48	2 977	1	-	2	1
	Malangen	342,80	1 520	-	-	1	1
8. Tromsø		1 550,09	12 214	5	2	5	3
	Tromsø, Kjøbstad	0,63	7 447	5	2	3	-
	Tromsøsundet	1 549,46	4 767	-	-	1) 2	3
9. Lyngen		3 682,27	6 185	1	-	3	4
	Lyngen	3 119,92	5 070	1	-	2	2
	Sørfjorden	562,35	1 115	-	-	1	2
10. Karlsø		1 417,91	3 156	1	-	2	1
	Karlsø	753,90	1 848	1	-	1	-
	Helgø	664,01	1 308	-	-	1	1
11. Skjervø		6 039,22	5 719	1	-	6	6
	Skjervø	1 173,51	2 525	1	-	3	3
	Nordreisen	2 772,46	1 447	-	-	1	1
	Kvænangen	2 093,25	1 747	-	-	2	2

1) Den ene af disse er bosat i Tromsø By.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber.....	30	2	30	1	2	2	5	4	-	2	1	-	-	1	12
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	112	1	111	31	12	5	-	1	10	2	9	14	22	4	1
Mæslinger	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	5	-
Difteri (Croup).....	601	56	601	69	63	50	54	32	49	47	33	42	55	62	45
Blodgang	13	1	13	-	4	-	-	6	2	-	1	-	-	-	-
Barselfeber	21	7	20	1	4	-	3	3	4	-	-	2	1	-	2
Pyæmi, Septhæmi	18	9	14	2	1	-	1	1	2	3	-	1	1	1	1
Rosen	47	4	45	3	4	4	4	5	2	5	4	3	4	5	2
Røde Hunde	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vandkopper	45	-	45	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	21	22
Kusma	23	-	23	9	2	7	4	-	-	-	-	-	1	-	-
Kighoste	92	10	88	9	14	16	18	2	8	9	5	-	1	1	5
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	1058	26	1047	132	145	92	93	78	86	99	55	61	55	69	82
Influenza	280	3	280	27	21	25	37	13	20	19	9	3	5	12	89
Lungebetændelse	190	26	190	7	10	12	27	24	17	16	14	11	12	17	23
Pleurit	120	3	120	6	13	7	20	12	10	10	14	13	5	7	3
Gigtfeber	73	7	73	7	5	4	5	12	8	4	3	4	10	5	6
Akut Diarré (Kolerine).....	362	10	362	33	24	23	33	24	27	21	28	30	50	43	26
Pemfigus (hos Nyfødte)	4	1	4	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-
Tilsammen	3098	166	3075	337	324	248	307	217	245	238	177	187	223	253	319

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Tronde- nes.		Ibbestad.		Tranø.		Berg.		Lenviken.		Maals- elven.		Balsfjor- den.		Tromsø.		Lyngen.		Karlso.		Skjervø.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	15	1	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	4	-	-	-	1	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	38	1	3	-	-	-	-	-	7	-	11	-	1	-	9	-	28	-	11	-	4	-
Mæslinger	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	53	8	1	1	17	2	36	6	54	6	2	-	15	3	378	27	9	1	25	2	11	-
Blodgang	6	-	5	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	4	3	1	-	1	-	3	1	2	-	3	-	1	-	3	1	1	-	-	-	2	2
Pyæmi, Septhæmi	2	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	5	6	2	-	-	-	-
Rosen	4	-	13	2	2	2	-	-	1	-	2	-	2	-	11	-	-	-	-	-	12	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	40	-	-	-	-	-	3	-
Kusma	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	13	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	17	7	37	1	22	-	12	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aande- drætsorganerne	187	8	143	2	30	4	27	-	36	2	43	1	13	1	424	4	70	2	2	2	83	-
Influenza	43	-	5	-	8	-	6	-	-	-	7	1	16	1	144	1	23	-	-	-	28	-
Lungebetændelse	45	2	34	6	8	2	2	-	8	1	10	1	5	2	34	8	30	3	-	-	14	1
Pleurit	23	-	22	-	8	1	4	-	4	1	5	-	4	-	22	1	15	-	-	-	13	-
Gigtfeber	10	-	14	2	2	1	-	-	-	-	3	-	1	-	31	3	7	1	-	-	5	-
Akut Diarré (Kolerine) ..	123	-	33	-	11	1	4	-	11	-	21	-	-	-	137	3	9	4	-	-	13	2
Pemfigus (hos Nyfødte) ..	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	580	30	320	18	112	13	97	8	124	10	109	3	64	7	1260	53	204	15	38	4	190	5

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som god; alene fra Berg Lægedistrikt omtales den som mindre tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme synes særlig Difteri at have havt almindeligere Udbredning, mest inden Tromsø Lægedistrikt. Akute Sygdomme i Aandedrætsorganerne forekom ogsaa forholdsvis ofte. Mindre udbredt var Skarlagensfeber, ligesom Kighoste var sjældnere end de to nærmest foregaaende Aar. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 3 098 med 166 Dødsfald, mod henholdsvis 3 135 og 216 Aaret forud.

Dødeligheden. Antallet af Døde udgjorde 1 048 eller 13,7 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (76 400). Aaret forud var Dødeligheden 14,9 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomstilfælde** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 258 og 259, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidfieber** anmeldtes ialt 30 Tilfælde, hvoraf 2 endte dødeligt. Fra Trondenes Distrikt opgives 15 Angrebne med 1 Dødsfald; af disse forekom de 8 i Harstad Ladested, 7 i Landdistriktet. I Harstad blev i December 6 Personer syge samtidig, fordelt paa 4 Huse. Infektionen skeede bestemt gennem Melk, da der ingen Forbindelse var mellem de angrebne Huse forresten. I de samme Huse blev senere (1905) 5 Individer syge; dermed standsede Epidemien denne Gang. (Buck). I Ibbestad Distrikt forekom et dødeligt endende Tilfælde paa Gaarden Grov; Sygdommen opfattedes i Begyndelsen som Influenza. (Borchgrevink). Af de 3 fra Tranø Distrikt opgivne Tilfælde indtraf et i Dyrø uden paaviselig Smittekilde. (Melbye). Af 6 Angrebne i Tromsø Distrikt behandledes 2 i Tromsø By, 4 i Landdistriktet, hvoraf 3 ombord i et Logisfartoi fra Vesteraalen, der laa i Ramfjorden paa Sildefiske. (Holmboe). I Lyngen Distrikt iagttoges 4 Tilfælde til forskjellig Tid i Aaret og paa vidt fra hinanden fjernede Steder. For 2 af disse maatte Aarsagen søges i Smitte fra tidligere forekomne Tilfælde af Tyfoidfieber paa samme Sted; for de 2 andre skrev den sig fra Lofoten og Finmarken, da Patienterne blev syge umiddelbart efter Hjemkomsten fra Fiske paa disse Steder. (O. Moe). Et isoleret Tilfælde forekom i Skjervø; Patienten kom syg hjem til Distriktet. (W. Moe).

Af **Cerebrospinalmeningit** er opført et enkelt Tilfælde i Tromsø By i April.

Skarlagensfeber viser det høieste Antal anmeldte Syge siden 1898, nemlig 112, men kun med ét Dødsfald. I Trondenes Distrikt behandledes 38 Tilfælde med ét Dødsfald; Epidemien var væsentlig indskrænket til Kvæfjord i Aarets Begyndelse; desuden forekom en Del spredte Tilfælde i Trondenes senere paa Aaret. (Buck). I Maalselven behandledes tilsammen 11 Tilfælde spredte paa enkelte Gaarde; mellem et Par af disse Gaarde var der Smitteforbindelse, ellers var Smittekilden ukjendt. Intet Dødsfald indtraf. I Lyngen Distrikt fik Sygdommen i Aarets 4 sidste Maaneder stor Udbredning inden Grænden Djupvik — Normandsvik. Smitten antoges at skrive sig fra Tromsø By. Ialt behandledes 28 Syge. Da Forløbet var mildt, formodes der at have været flere Tilfælde end de anmeldte. (O. Moe).

Mæslinger optraadte i Trondenes Distrikt gjentagne Gange blandt Underofficersskolens Elever i Harstad, men ved at indlægge de Angrebne i Sygehusets Isolationslokale hindredes videre Udbredning. (Buck). Et enkelt Tilfælde anmeldtes fra Bardo i Maalselven Distrikt. Distriktslægen bemærker, at da denne Sygdom kun som en ren Undtagelse kommer til Behandling eller anmeldes, kan der intet bestemt udtales om dens Optraeden eller Hyppighed. (C. Schøyen).

Difteri (Croup) viser fortsat Væxt i de Angrebnes Antal, der udgjør 601 med 56 Dødsfald, det høieste Tal siden 1883. I Trondenes Distrikt forekom et Par Epidemier paa Grytøvær i Trondenes og Godfjord i Kvæfjorden. Sygdommen var bragt fra Tromsø. Da de første Tilfælde forløb dødeligt, tilkaldtes strax Lægehjælp, hvorved det lykkedes at begrænse Sygdommen til disse Steder. (Buck). Fra Ibbestad Distrikt er opført kun et enkelt, dødeligt endende Tilfælde. (Lundh). I Tranø Distrikt optraadte Sygdommen paa Dyrø med spredte Tilfælde i nær hinanden liggende Gaarde og blandt skolepligtige Børn. Fra Skolen kunde dog ikke Smitte paavises at brede sig trods gjentagne Undersøgelser. Ved Sommerferiernes Begyndelse blev Lokalet grundig desinficeret. Flere af de Angrebne døde af Hjertelammelse; Halsaffektionen var lidet udtalt. Croup forekommer sjelden i Distriktet. Profylaktisk Serumindsprøitning blev gjort i alle Tilfælde og, som det synes, med godt Resultat. Nogen Modstand herimod fra Publikums Side saaes aldrig. (P. Hansteen). 2 Skolegutter, som sad paa samme Skolebænk, klagede samtidig over Ondt i Halsen. Sygdommen udviklede sig usædvanlig hurtigt og voldsomt, og begge døde. Mangel paa Telefon og Veiforbindelse sammen med Uveir paa Sjøen gjorde, at Lægen ingen Underretning fik før ca. 6 Dage efter Sygdommens Udbrud, og da var det allerede haabløst at vente noget Resultat af Serumbehandlingen for de to nævnte Patienters Vedkommende. (Melbye). I Berg Distrikt indtraf først et isoleret Tilfælde i Marts under den travleste Fisketid i Gryllefjord. Den Syge maatte 2 - 3 Dage opholde sig i en overfyldt Rorbod, hvorfra han flyttedes til Skolehuset, som var det eneste Lokale, der kunde opdrives, idet Sygestuen i Holmenvær endnu ikke var aabnet. Uden Forbindelse med dette Tilfælde forekom i samme Maaned 2 til paa en Gaard i Berg; et lidet Barn var død af Croup før Lægens Ankomst; Moderen havde en let Svælgdifteri. Saa viste ingen flere Angrebne sig, før i Mai 9 og Juli 1 i Gryllefjord, sandsynlig ved Smitte fra Tromsø; herfra antages ogsaa en Epidemi i Oktober paa Gaardene omkring Siffjord at skrive sig. Her behandledes 23 Syge i Aarets 3 sidste Maaneder. I det Hele viste Befolkningen stor Uvorrenhed og Ligegyldighed ligeoverfor Smitten, særlig før der var indtruffet nogle Dødsfald. Som oftest blev Lægen saa sent tilkaldt, at det var meningsløst at bruge Serum; der foretoges dog en Del Indsprøitninger saavel i kurativt som profylaktisk Øiemed. (P. Holst). Fra Lenviken Distrikt opføres 54 Angrebne og 6 Dødsfald; 2 Syge indsprøitedes med Serum. (Stjernholm). I Maalselven Distrikt iagttoges kun 2 lette Tilfælde paa Moen uden kjendt Smittekilde. Begge fik Serum. (C. Schøyen). I Balsfjorden Distrikt optraadte Sygdommen spredt paa fjernt fra hinanden liggende Steder, og Smitten var efter al Sandsynlighed indført udenfra. I 2 Huse paa Mærkenes i Balsfjorden og Lanes i Malangen angrebes henholdsvis 5 og 4 Personer, af hvilke 3 døde. Det lykkedes her at indskrænke Sygdommen til de angrebne Huse. (Schjelderup). Inden Tromsø Distrikt havde Sygdommen sin største Udbredning. Der anmeldtes ialt 378 Angrebne med 27 Dødsfald; af disse faldt 293 med 14 Dødsfald paa Tromsø By og 85 med 13 Døde paa Tromsøsundet Herred. Sygdommen forekom gennem alle Aarets Maaneder, almindelig med mellem 20—30 optil vel 40 Tilfælde pr. Maaned, undtagen for Mai og September, da henholdsvis 7 og 19 anmeldtes. Paa Tromsø Lazaret sees ifølge Sygelisten at være indlagt 278 Tilfælde af Difteri og 11 af Croup. 289 Patienter var Børn under 15 Aar, 89 var Voxne. Med Hensyn til Dødeligheden var den meget forskjellig for Byen og Landdistriktet, idet den for førstnævnte udgjorde 4,8 pCt., for det sidste 15,4 pCt. Men herved er at mærke, at Tallene for Tromsøsundet er smaa, og at flere af de for Difteri anmeldte Dødsfald gjaldt Personer, der dels var døende, dels allerede døde ved Lægens Ankomst. De store Afstande inden Tromsøsundet, hvor Sygdommen optraadte paa mange Gaarde, beliggende 50—60 Kilometers haard Sjøvei fra Lægens

Bopæl, bevirkede ofte, at der kunde medgaa flere Dage, før Bud kunde naa Lægen. Overalt, hvor han naaede de Syge nogenlunde snart efter Sygdommens Optræden, har Dødsprocenten i Landdistriktet ikke været større end i Byen. Af præventive Serumindsprøitninger gjordes over 3 000 i Tromsø By og ca. 800 i Tromsøsundet. Distriktslægen roser meget den Nytte, disse Indsprøitninger gjorde; kun undtagelsesvis optraadte Difteri hos de saaledes præventivt Indsprøitede. Fra 33 Gaarde i Tromsøsundet, hvor Difteri optraadte i Aarets sidste 8 Maaneder, anmeldtes ikke mere end 2 nye Tilfælde efter Lægens første Besøg, og af disse 2 Tilfælde kun 1 inden en Maaned; men saa var der neppe 10 Individer paa samtlige disse Gaarde, som ikke blev præventivt indsprøitede. I det Hele mødte disse Indsprøitninger ingen større Modstand hos Publikum; tvertimod, da deres Nytte var øiensynlig, krævedes de. — I April sendtes Statens Epidemilæge til Tromsø til Hjælp ved Epidemiens Bekjæmpelse. Han foretog bakteriologiske Undersøgelser af samtlige Elever ved Skolerne, hvorved der fandtes en hel Del Børn, der havde Difteribaciller i Halsen, uden ellers at frembyde Symptomer paa Difteri. Blandt Folkeskolens 900 Børn fandtes 65 saadanne og blandt den høiere Almenskoles 150 var der 10, hvoraf 8 i én Klasse. Disse Børn indsprøitedes med Serum, fjernedes fra Skolen og tilstededes ikke Adgang, før de ved fornyet Undersøgelse viste sig fri for Difteribaciller. I disse Børns Hjem foretoges da videre Undersøgelser, og hvor der fandtes Smittebærere, søgtes de uskadeliggjorte ved Brug af desinficerende Gurglinger, hvortil i Regelen anvendtes $\frac{1}{2}$ pCt. Kreolinopløsning. Disse Foranstaltninger syntes ogsaa at virke noget for en Tid, idet der i Mai kun anmeldtes 5 nye Tilfælde i Byen; men i Juni tog Epidemien paany Fart igjen, uden at Aarsagen hertil kunde opdages. (Holmboe). I Lynggen iagttoges ialt 9 Tilfælde (med 1 Dødsfald), spredt udover Distriktet; kun 4 Tilfælde optraadte samtidig i 2 Nabogaarde øverst i Kitdalen. Smitten antoges i samtlige Tilfælde at skrive sig fra Tromsø. (O. Moe). I Skjervø indtraf i Juli 9 Tilfælde, deraf 3 hos en Handelsmand i Ox fjord, antagelig ved Smitte fra Tromsø, 6 i 2 hinanden nærliggende Huse i Molfarvig. Til sidstnævnte Sted bragtes Smitte ved en Unggut, der kom hjem fra Finmarken, hvor han netop havde gennemgaaet Difteri. (W. Moe).

Af **Barselfeber** opføres 21 Angrebne med 7 Dødsfald. I det enkelte Tilfælde i Ibbestad Distrikt havde en uexamineret Fødselshjælperske bistaet Barselkonen. (Borchgrevink). Samtlige 3 Tilfælde i Berg Distrikt, hvoraf et endte dødeligt, indtraf ogsaa i Hjælpekonepraxis. Disse Koners ulyksalige Hang til ved enhver Anledning at foretage indvendig Undersøgelse af Barselkvinden, synes haard at faa udryddet. (P. Holst).

Pyæmiske Sygdomme optraadte i stort Antal i Lynggen Distrikt tildels med hurtigt og ondartet Forløb. I alle Tilfælde var Aarsagen kun ubetydelige Beskadigelser, som Vedkommende ikke gav særlig Agt paa, og som derfor vanskjøttedes; i Løbet af faa Dage tiltog dog Sygdommen saa stærkt, at den i høj Grad truede Livet. Der indtraf 2 Dødsfald. (O. Moe).

Kusma havde adskillig epidemisk Udbredning i Balsfjorden Distrikt, men blot de med Orkit komplicerede Tilfælde kom til Behandling. (Schjelderup).

Kighoste var sjældnere end i de to nærmest foregaaende Aar, men synes dog fremdeles at have havt epidemisk Udbredning inden flere Lægedistrikter i Amtets sydlige og vestlige Del.

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne var ganske hyppige. I Skjervø Distrikt forekom i Juni og Juli en Epidemi af Luftrørskatarr, ledsaget af Feber og med et ganske ensartet Forløb. Patienterne havde ru Hoste og stærk Saarhedsfølelse ned gennem Trachea og var syge i omtrent 1 Uge.

Epidemien havde ingen alvorlig Karakter; der fulgte ingen Eftersygdomme, og Lægehjælp var i de færreste Tilfælde nødvendig. Det Paafaldende var, at Sygdommen angreb saagodtsom alle Beboere i enkelte Grænder, særlig de Voxne, Børn gik mere fri. (W. Moe).

Akut Diarré optraadte forholdsvis sjelden.

Af **Fnat** anmeldtes tilsammen 61 Tilfælde. I Ibbestad Distrikt holdt Sygdommen sig fremdeles og syntes hyppigere i Aarets sidste Halvdel. I Maalselven Distrikt er den bleven mere og mere sjelden i Modsætning til tidligere Aar. (C. Schøyen).

Af **Pemfigus hos Nyfødte** opføres 4 Tilfælde med 1 Dødsfald. I Ibbestad Distrikt indtraf 2 Tilfælde paa samme Gaard. Smitte overførtes vistnok med en Kone, der havde hjulpet til med Barnepleien i begge Huse. (Borchgrevink).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		Trondenes.	Ibbestad.	Tranø.	Berg.	Lenviken.	Maalselven.	Balsfjorden.	Tromsø.	Lyngen.	Karlsø.	Skjervø.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	3	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Syfilis, konstitutionel	29	4	-	4	3	-	3	-	14	-	-	1
— hereditær ...	5	1	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-
Gonorré, Uretrit ...	146	37	6	2	1	4	3	1	72	7	1	12

Disse Sygdomme siges at tiltage i Bardo, Maalselven Distrikt, og menes at skyldes den store Exerцерplads midt i Bygden. 6 Tilfælde kom her til Behandling, deraf 2 Syfilis, 3 Gonorré og 1 veneriske Saar. Distriktslægen mener, det kan blive en skjæbnesvanger Sag, skulde det fortsætte paa den Maade i en liden Bygd med en Befolkning paa under 1500 Personer. (C. Schøyen). De i Skjervø Distrikt iagttagne Tilfælde har næsten udelukkende været hos Arbejdere ved Kobbergruberne i Kvæningen, hvor der en Tid var en ganske stor Arbeidsstok. (W. Moe).

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Lægedistrikterne hidsættes Tabellen paa næste Side, udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Herredernes og Byernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaarsagslister for det hele Amt 17,3 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede, kjendte Dødsfald og 22,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 18,0 pCt. og 25,6 pCt. og for Bygderne 17,1 og 21,5 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 265. — I Ibbestad Distrikt har der i Aaret vist sig en stærk Forøgelse i Tuberkulosens Hærjinger, idet der i samme Tidsrum er indtruffet dobbelt saa mange Dødsfald som i foregaaende Aar. (Borchgrevink). I Dyrø, Tranø Distrikt, synes Lungetuberkulosen at aftage i Hyppighed blandt Ungdommen.

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberku- løse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønss- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerter.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Trondenes	56	19	45	19	1	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Ibbestad	71	25	70	25	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tranø	18	4	18	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Berg	4	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lenviken	25	3	24	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Maalselven	18	6	17	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balsfjorden	17	3	17	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	89	27	86	27	1	-	-	-	2	-	*	-	-	-
Lyngen	47	25	46	25	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Karlsø	16	5	15	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skjervø	40	8	35	8	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-
Tromsø Amt	401	126	377	126	3	-	-	-	20	-	1	-	-	-
Deraf i Byer	65	22	63	22	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
— i Bygder	336	104	314	104	3	-	-	-	18	-	1	-	-	-

Dette kan delvis have sin Grund i, at det helsenedbrydende Sildefiske om Høsten paa Notbrugene nu er opgivet, da der i de senere Aar liden eller ingen For- tjeneste har været ved at deltage i det, og det desuden viste sig, at aarlig blev et Par af Bygdens bedste Ungdom efter Fiskeriets Slut angrebet af hurtig frem- skridende Lungetuberkulose. At staa ude i Sjøen til Beltestedet i mange Graders Kulde, hver Gang Noten skulde hales paa Land, og lignende Strabadser, var det ikke rimeligt, at Alle kunde taale. (Melbye). I Maalselven Distrikt udbreder Sygdommen sig smaat men jevnt i selve Maalselven Herred, medens den i Bardo staar mere stille, efter i flere Aar at have hærjet blandt de ofte stærkt indgiftede Familier. (C. Schøyen). I Lyngen Distrikt vinder Tuberkulosen stadig større Udbredning. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde 28,0 pCt. af samtlige ved Sygdom foranledigede, kjendte Dødsfald. Smittefrygten er derfor stor, men medfører det Gode, at Folket er ivrigt efter at faa foretaget Desinfektion efter Dødsfald, og Lægen derved tillige samtidig faar Anmeldelse om Dødsfaldet, naar Desinfektionsmidler skal leveres. Desværre er der dog ikke skeet nogen For- andring til det Bedre i Spyttsvineriet og Urenligheden. Saalænge derfor de almindelige hygieniske Krav baade i disse og saa mange andre Punkter ikke faar stærkere Greb i Folket, vil vistnok Tuberkulosen fortsætte sin stærke Fremgang. At udbrede Forstaaelsen heraf maa være et vigtigt Led i Folkeoplysningen, og i dennes Tjeneste vil Tuberkuloseloven kunne virke ikke saa lidet. Ved dens Hjælp kan Lægerne mere end før naa frem til de enkelte Hjem og faa Anledning til at give Oplysningerne personlig og paa første Haand. (O. Moe). I Skjervø Distrikt er Sygdommen fremdeles udbredt og synes i forholdsvis mange Tilfælde at optræde ondartet og med et hurtigt Forløb. Dette kan muligvis forklares ved de gennemgaaende slette hygieniske Forhold, daarlige, smaa Huse og daarlig

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke- epidemiske Sygdomme.
Trondenes	119	18	30	89
Harstad Ladested	13	3	4	9
Bygder	106	15	26	80
Ibbestad	101	27	18	83
Tranø	60	4	13	47
Berg	13	1	8	5
Lenviken	34	1	10	24
Maalselven	44	7	3	41
Balsfjorden	43	7	7	36
Tromsø	166	28	53	113
Tromsø By	115	20	34	81
Bygder	51	8	19	32
Lyngen	88	25	15	73
Karlsø	34	5	4	30
Skjervø	56	8	5	51
Tromsø Amt	758	131	166	592
Deraf i Byer	128	23	38	90
— - Bygder	630	108	128	502

Levemaaade. Smittefrygten er gjerne overdreven, og de Syges Spyt behandles derfor gjennemgaaende med Forsigtighed, men Boligforholdene og Urenligheden bevirker, at Isolationen kun sjelden kan gjennemføres tilfredsstillende. (W. Moe).

Blegsot, Anæmi og Fordøielsessygdomme har i Lyngen Distrikt været vel saa udbredt som tidligere. Medvirkende hertil ansees Mangelen paa Kogefisk i de senere Aar, hvorved Befolkningen i høiere Grad har været henvist til at leve af Kaffe og Melspiser. I Skjervø Distrikt er Fordøielsessygdomme ogsaa meget udbredte saavel blandt Mænd som Kvinder; Aarsagen antages at være den ensformige Levemaade.

I Maalselven Distrikt synes **kariøse Tænder** at blive altfor almindelige, især inden Familier, som er begyndt at aflægge det gode, gamle Fladbrød som daglig Kost; i dets Sted propper man sig med syret Brød, oftest af en ubegribelig slet Beskaffenhed, raastegt og usmageligt. Der er Familier, som ofte er saa henfaldne til Forfinelse i Levesæt, at de fraadser i Vafler, Sukker, Sirup, Svedsker og lignende Dag ud og Dag ind. (C. Schøyen).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Maalselven er samtlige Sindssyge inden Distriktet forpleiede med Bidrag af det Offentlige enten i sine Hjem, eller de er anbragte enkeltvis hos Andre. Overalt har Forpleiningen vist sig at være omhyggelig og tilfredsstillende; de Sindssyge vises Medfølelse og behandles samvittighedsfuldt. (C. Schøyen).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 49 saadanne, deraf i Trondenes Distrikt 11, i Ibbestad 6, i Tranø 3, i Lenviken 1, i Maalselven 2, i Balsfjorden 2, i Tromsø 13, i Lyngen 4, i Karlsø 4 og i Skjervø 3. An-

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Keisersnit.		Perfora- tion.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Moder.	Barn.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	26	¹⁾ 23	²⁾ 4	-	-	-	3	1	⁶⁾ 2	-	-	1	-
Bækkensneverhed	2	2	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 1	1	1	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	³⁾ 4	1	⁴⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	⁵⁾ 3	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	31	28	4	8	4	4	3	1	2	1	1	2	3
		32			8			3					

¹⁾ Deraf en 1ste Tvilling, 2den forløst (død) ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen er anført. ²⁾ Deraf en 1ste Tvilling, 2den født (død) ved Naturens Hjælp. ³⁾ 2 Gange tillige Tverleie. ⁴⁾ Et af Fostrene var ikke levedygtigt (i Slutten af 6te Maaned). ⁵⁾ Af disse var to 2den Tvillinger, 1ste var i det ene Tilfælde født (lev.) ved Naturens Hjælp, i det andet er intet anført om 1ste Tvilling. ⁶⁾ Deraf en 2den Tvilling, 1ste forløst (lev.) ved Tang. ⁷⁾ Operationen udførtes egentlig i December 1903, men er ved en Feiltagelse ikke opført paa den obstetriciske Operationsliste for det Aar, hvorfor den nu medtages her. Den blev udført paa Amtssygehuset i Tromsø.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Trondenes	443	17	181	31	4	4	3	-
Harstad Ladested	53	3	11	3	1	-	-	-
Bygder	390	14	170	28	3	4	3	-
Ibbestad	287	3	112	13	2	1	6	-
Tranø	152	1	73	10	1	-	-	-
Berg	105	1	27	5	-	1	5	-
Lenviken	175	4	72	9	-	-	4	-
Maalselven ..	159	6	68	5	-	-	1	-
Balsfjorden	159	4	59	5	-	2	2	-
Tromsø	396	15	220	36	4	1	7	1
Tromsø By	261	10	123	17	2	-	3	1
Bygder	135	5	97	19	2	1	4	-
Lyngen	212	10	105	16	1	-	4	-
Karlsø	95	6	51	15	2	-	4	-
Skjervø	181	8	80	14	-	-	1	-
Tromsø Amt	2344	75	1048	159	14	9	37	1
Deraf i Byer	314	13	134	20	3	-	3	1
— Bygder	2030	62	914	139	11	9	34	-

gaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa foregaaende Side. — Den i Lyngen foretagne Perforation skeede paa levende Foster; Barselkvinden var en 42-aarig Flerfødende med tidligere 2 Gange levende, 2 Gange dødfødte Børn. Aaret forud Abort i 2den Maaned. Ved Lægens Ankomst havde Fødselsarbeidet varet i 3½ Døgn, Vandet var afgaaet for 14 Timer siden, og Kvinden var meget medtaget, med svage Veer. Der var Bækkensneverhed tilstede, Fosteret bød sig i Isseleie med Panden fortil, Hovedet havde passeret øverste Aabning. Der gjordes med et Par Timers Mellemlum 2 Gange forgjæves Forsøg paa Forløsning med Tang. Da Konens Tilstand blev yderligere medtaget, skredes til Perforation, hvorefter Forløsningen efter nogen Anstrengelse lykkedes. Konen kom sig godt efter. (O. Moe).

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 1 296 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 44,7.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 9 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsarsagen for 8 Kvinder, deraf for 7 Barselfeber, for 1 Barselkrampe.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	131	23	108
Alderdomssvaghed	129	7	122
Tuberkulose udenfor Lungerne	58	14	44
Kræft (Cancer og Sarkom).....	56	9	47
Difteri (Croup)	56	14	42
Hjerneslag	38	8	30
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne.....	26	3	23
Lungebetændelse	26	5	21
Brights Nyresygdom	26	2	24
Organisk Hjertesygdom	24	3	21

Veirliget. Vinteren synes for det Meste at have været ganske mild og med ringe Nedbør. Vaar og Sommer kold og regnfuld, Forjulsvinteren blev i flere Distrikter meget kold. Udbyttet af Jordbruget blev for Høststens Vedkommende i det Hele saa nogenlunde, men forøvrigt i væsentlig Grad forringet ved det ugunstige Veir.

Levemaade, hygieniske og økonomiske Forhold. Distriktslægen i Tranø skriver: De hygieniske Forhold maa siges at være i Fremgang. Boligerne bygges større og mere praktiske, men der gjøres ofte lidet for at faa dem tætte, som Følge deraf maa Vinduet holdes igjenlukket, og det hører endnu til de Syn, som vækker Lægens Opmærksomhed, naar han ser Vinduet aabnet for Ventilationens Skyld. Er Vinduerne fast tillukkede og undertiden alle tilspigrede, saa pleier de dog i Almindelighed at være tilstede i tilstrækkelig Mængde; det synes mange Gange, et mindre Antal maatte bringe det fornødne Lys ind. Mange Vinduer ansees imidlertid for at være en Pryd og saare praktisk for at kunne være orienteret til alle Kanter. Naar Væggene saaledes bliver opstukne af Døre og Vinduer, bliver Følgen den, at Sengestederne maa faa sin Plads under Vinduerne. — Madstellet lader endnu meget tilbage at ønske. Der gjøres ikke megen Krus paa Maden, det er blot forbausende, at denne Ensformighed ikke medfører endnu mere Fordøielsesbesværigheder. Naar Sild findes i Huset, er den paa Bordet en Gang daglig, i flere Huse op til 2—3 Gange. Kaffe drikkes vistnok meget og ofte, men hvad Styrken angaar, staar den ingenlunde i Forhold til Kvantiteten. Det er ikke ofte, Lægen paa sine Reiser bliver trakteret med nogen rigtig vel-smagende Kaffe, — hæderlige Undtagelser iblandt, selvfølgelig. Det er i det Hele utroligt, hvilken Nøisomhed der udvises med Hensyn til Kostholdet. Om Vaaren, naar Poteterne er opspiste, og — som det har været Tilfældet i de sidste Aar — heller ingen Sild findes, er det mange Gange ufatteligt, hvad Folk lever af. Kjød er der jo aldrig Tale om udenfor Slagtetiden, naar undtages Spædkalkv-kjød. — Smørbrød og Kaffe, hvortil om Vaaren tynd, fedtfattig Melk foruden Grynsuppe, er Hovedretterne. — De i de sidste Aar oprettede Smørforeninger synes at have været til stor Nytte for Gaardbrugerne i økonomisk Henseende, foruden at Fjøsstellet derved har forbedret sig. Sultefodringen er endnu ikke ophørt desværre, og gennemgaaende holdes for stor Besætning i Forhold til Foderet. Ogsaa i denne Henseende har Smørforeningerne virket ganske godt, da man ligesom mere direkte — ved at Kjødene giver saa lidet fed Melk — faar se det sørgelige Resultat heraf i det lille Kvantum Smør, som kan leveres. Separator

findes næsten paa hver Gaard, saa Melkestellet har forbedret sig ikke lidet. Den gamle Klage over, at Børnene paa Grund af Separatorerne maa nøie sig med den tynde, separerede Melk, kan nok ogsaa tildels fremføres fra dette Distrikt. — Det falder Nordlændingen endnu vanskeligt at forstaa Jordbrugets Betydning. Dels gammel Kjærlighed til Sjøen og dels den ved Fiskerierne forholdsvis hurtige Adgang til at skaffe sig Kontanter gjør, at han ikke fuldt ud tør tiltro Jordbrugets Afkastning at kunne blive tilstrækkeligt til det daglige Udkomme. Men Forstaaelsen er imidlertid i Stigende, og det for hvert Aar opryddede Nyland taler i den Retning. — For Skogsagen er derimod Forstaaelsen liden eller ingen. Det nærmeste Slægtsled af de sørfra Indflyttede værner endnu om Skogen, men deres Sønner igjen hugger for Fode. Prisen for et Maal Ved kjørt frem til Handelsmændene ved Sjøen har været Kr. 3,50—4,00, og det naturligvis mod Varebytte. Selve Skogen giver saaledes intet Udbytte, kun kan man ved Hjælp af den skaffe sig en yderst mager Dagløn. — Nogen Træindustri er ikke at øine. Muligens kan det staa noget i Forbindelse med, at Handelsmændene ikke vil købe noget. Det er ikke Mangel paa Tid, som er Skylden. Der er Overflødighed af den i de lange Vinteraftener. Specielt Ungdommen synes at tage det ganske roligt, naar den kommer hjem fra de saakaldte «store» Fiskerier. De Sidstnævnte har desværre i de sidste Aar været ganske smaa. Sildefisket, som bringer en saa livlig Pengecirkulation og sætter saa mange Mennesker i Virksomhed, har givet særdeles lidet af sig. Mandskabet paa Notlagene rekruteres i Almindelighed fra den ugifte Ungdom, og for den har et i maanedvis gaaende Dagdriverliv ingen gavnlig Indflydelse. — Ædruelighedstilstanden kan siges at staa høit. Der findes intet Udsalgssted for berusende Drikke i Distriktet. Og der synes heller ikke at spores nogen Trang til Alkohol hos Befolkningen. Ved Brylluper, Begravelser o. s. v. serveres i Almindelighed lidet eller intet af Alkohol. — Skal Sædelighedstilstanden bedømmes efter Antallet af uægte Fødsler, maa den staa høit. — Af Badeindretninger findes desværre ingen. Den legemlige Renlighed ligger lavt. Ansigt og Hænder faar sin sparsomme Vadsk af og til, den øvrige Del af Legemet vistnok meget sjelden. Proletarhud er saaledes ingen sjelden Foreteelse, særlig blandt den lappiske Befolkning. *Pediculi capitis* er altfor hyppig Stamgjester hos Befolkningen, specielt blandt den kvindelige Ungdom. Ønsket om at arbeide for en Badeindretning har vistnok været oppe hos manges Læge, specielt hos dem, som praktiserer blandt en Befolkning, der lever under smaa Forhold; men det har maattet blive ved Ønsket, da Forstaaelsen af Sagen har været liden og Udsigten til et greie de økonomiske Vanskeligheder altfor mørk. Det er med Spænding og Interesse, mange Læger imødeser Løsningen af den af Justitsdepartementet opstillede Prisopgave over Badesagen, for om den muligens kan blive til stor Hjælp i dette landsvigtige Spørgsmaal. Men alligevel vil Badespørgsmaalet først have faaet sin rette Plads, naar der til hver Skole er knyttet et Bad, hvor Børnene pligtmæssig en Gang ugentlig skal have sit Bad, medmindre specielle Hindringer er tilstede. Og til Skolebadet maatte naturligvis de Voxne ogsaa have Adgang en Gang ugentlig. — Haand i Haand med den manglende Renlighedssands gaar et daarligt Barnestel. Her er endnu meget at indhente. Ikke før er det første Barn kommet i Huset, førend Moderens Arbeide mange Gange fordobles, og da væsentlig paa Grund af, at Barnestellet er saa tungvindt og upraktisk. Vuggen er jo fremdeles et nationalt Møbel, som det vel endnu vil tage Generationer at fjerne; men sikkert er det, den er en meget central Gjenstand i Huset. Det uafsladelige Pas af Barnet og lidet Nattesøvn og forøvrigt meget og tungvindt Arbeide om Dagen gjør Kvinderne tidlig gamle og trætte. I de Maaneder, Manden ligger paa Fiske, paahviler der Kvinderne meget Arbeide, og naar Manden ofte ikke kommer hjem fra Finmarksfisket førend ved St. Hans-Tider, maa Kvinderne ogsaa sørge for Vaaraannen. (P. Hansteen). — I Dyrø var Udbyttet af

Lofotfisket for Folk med smaa Baade ringe, i Finmarken var det bedre. Dæksbaade gjorde det meget godt. I det Store og Hele taget ser det ud til, at den økonomiske Tilstand inden Herredet gaar fremad. (Melbye).

For L e n v i k e n Distrikt gav Lofotfisket et daarligt, Fisket paa Finmarken og udenfor Senjen et godt Udbytte. Den økonomiske Evne gaar dog fremdeles ned og Skatteprocenten op; denne er nu næsten 16,0 pCt. Fattigbudgettet er især steget voldsomt. Delvis skyldes det Misbrug af Fattigkassen. «Det er ingen Skam her længere at faa Hjælp af Fattigkassen». Folkets Moral sløves derved og maaske ogsaa Evnerne Anspændelse. Drik og Usædelighed er just ikke tiltaget noget, snarere er der nogen Bedring heri. Dannelsen af Ungdomslag synes at have en forædlende Indflydelse. Renligheden siges at staa lavt, Utøi trives. Man kan se Spegesilden, der skal have til Middagsmad, vadskes i Vadskevandsbollen, og at Syge med Ftisis og Bronkit spytter i en Gryde, forekommer. At Gulvet i Dagligstuen maakes med Spade, er ogsaa seet. Badning er omtrent ukjendt. Melk er det fremdeles omtrent umuligt at opdrive om Vinteren. Alle beklager det, men meget Faa har gjort nogen Forandring heri. Den meget udbredte Mavekatarr menes for en stor Del at skyldes denne Mangel paa Melk og Misbrug af Kaffe. Denne drikkes til alle Tider af Døgnet i Mængde. Den er forresten meget tynd og tillige saltet. Kjøbebrød bruges meget. Daarlige Tænder er meget sædvanlige. (Stjernholm).

Lofotfisket slog ogsaa for B a l s f j o r d e n Distrikt feil, medens Finmarksfisket gav et godt Udbytte og bragte sammen med Afkastningen af Jordbruget nogen Ophjælp for den økonomiske Tilstand, der forevrigt maa betegnes som mindre god. (Schjelderup).

I L y n g e n Distrikt slog heller ikke Fiskerierne videre til, om der end var nogen Fremgang fra de nærmest foregaaende Aar. Ogsaa her bliver det mere og mere almindeligt, at Fiskerne anskaffer sig Snedseilsbaade med eller uden Dæk. I Løbet af flere Aar er denne Overgang fra de gamle Nordlandsbaade til de nuværende brugte foregaaet. Ved de større Baade med Dæk kan Fiskerierne bedre udnyttes, ligesom Faren ved den risikable Bedrift er betydelig indskrænket. Ligesaa kan dette have Indflydelse paa de hygieniske Forhold under Fiskeribedriften, idet Fiskerne ikke, som før, i Rorboderne bliver saa afhængige af andre Baadlag, da de har det rummeligere ombord. Men Fremgangen vil jo afhænge af Sandsen for og Vilien til at efterkomme de givne Sundhedsforskrifter. Sommeren gav lidet Hø, der opstod da Fodernød udover Vinteren og Vaaren paa mange Steder, og da der ikke blev meget af de værdifuldere Surrogater fra Sjøen, som Sild og Fiskeaffald, forekom vistnok Sultefodring. Ogsaa for en stor Del af Befolkningen var Levemaaden yderst tarvelig, da ogsaa det ellers næsten aarvisse Sildefiske slog aldeles feil. Uagtet det økonomiske Tryk, bygges dog nu større og solidere Huse end før, og Byggevirksomheden vil sandsynlig tiltage, da Folk begynder at benytte sig af Laan af den nye Boligbank. Den i Birtavarre i nogle Aar drevne Bergværksdrift har været omtrent nedlagt, men vil antagelig igjen blive optaget. Der er ogsaa Udsigt til, at lignende Drift vil blive sat igang paa et Par andre Steder i Distriktet. (O. Moe).

I S k j e r v ø Distrikt er Kaffe og Brød den stadige Kost; da Hjemmefisket i de senere Aar har været daarligt, har man vistnok mangededs været uden Fisk i lange Tider. Melk er der lidet af om Vinteren og Vaaren i Sjødistrikter, og Kjød er hos den almindelige Fisker en sjelden Kost. — Fisket har været ujevnt; paa Finmarken var det for Skjervø nogenlunde bra, ligesaa Seifisket om Sommeren, saa at Fiskerne blev forsynet med Mel for Vinteren ved Byttehandelen med Russerne. I Kvæningen og Nordreisen derimod var baade Vaar- og Sommerfisket daarligt med paafølgende trange Tider for Befolkningen. — Der er ingen Drikfældighed, man ser kun sjelden en beruset Person. (W. Moe).

Sygehuse. I Harstad, Trondenes Distrikt, er der et kommunalt Sygehus med Tilskud af Medicinalfondet. Det lille Isolationslokale paa Vik i Ibbestad Distrikt har heller ikke dette Aar været benyttet. I Tromsø By ligger Amtssygehuset; sammesteds er ogsaa et Epidemilazaret. Medicinalfondets Sygestue i Holmenvær, Berg Distrikt, holdtes aaben under sidste Del af Vinterfisket. I Balsfjorden, Karlsø og Skjervø Distrikter findes ogsaa smaa Sygehuse.

Sygepleien. I Ibbestad virker i Herredet af samme Navn en Menighedsdiakonisse, lønnet af Ibbestad Sparebank. I Tranø Distrikt forsøgte Sognepresten paa egen Bekostning at underholde en Menighedsdiakonisse for Tranø Herred; men efter 3 Maaneder drog hun bort igjen, da der intet Arbeide kunde skaffes hende, og Befolkningen viste sig aldeles uforstaaende saavel mod Diakonissen som overfor Prestens Tanke. Hun blev gjentagne Gange udrustet med Niste for flere Uger for at streife Herredet igjennem, men saagodtsom overalt holdt Publikum sig paa Afstand og nærede Frygt for, at der skulde paaføres det en Byrde. Selvfølgelig skulde al hendes Hjælp ydes for Intet; men i de smaa Forhold ansaa Folk hende for at være for fin for deres lille, tarvelige Stel. Distriktslægen havde Aaret forud faaet uddannet en Pige fra Sørreisen ved Tromsø Amtssygehus; men Forholdene viste sig ogsaa i den Bygd for smaa. Hertil kommer, at Gaardene ligger saa spredt med tildels betydelige Afstande mellem dem, saa det ikke er saa ligetil at faa tilstrækkeligt Arbeide for Sygepleiersken. (P. Hansteen).

Badeindretninger. Ved Sygehuset i Harstad findes et Par Værelser med Karbad til almindelig Afbenyttelse. Ved den offentlige Badeindretning i Tromsø By toges i Aaret 12 000 Bad. I Nordreisen, Skjervø Distrikt, hvor Befolkningen er Kvæner, er der ved de fleste større Gaarde Badstuer, som er meget benyttede; Badstubaad tages der af saagodtsom Alle 1 à 2 Gange om Ugen. (W. Moe).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vaccinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds- kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.
Tromsø Amt	32	1920
Trondenes	¹⁾ 4	389
Ibbestad	²⁾ 1	137
Tranø	³⁾ 2	192
Berg	ingen.	122
Lenviken	⁴⁾ 1	154
Maalselven	⁵⁾ 1	61
Balsfjorden	⁶⁾ 1	82
Tromsø	⁷⁾ 9	214
Lyngen	⁸⁾ 5	163
Karlsø	⁹⁾ 3	51
Skjervø	¹⁰⁾ 5	355

¹⁾ Trondenes 3, Kvæfjord 1. ²⁾ Ibbestad 1. ³⁾ Dyrø 2. ⁴⁾ Hillesø 1. ⁵⁾ Maalselven 1. ⁶⁾ Malangen 1. ⁷⁾ Tromsø By 6, Tromsøundet 3. ⁸⁾ Lyngen 2, Sørfjorden 3. ⁹⁾ Karlsø 2, Helgø 1. ¹⁰⁾ Kvænangen 3, Nordreisen 1, Skjervø 1.

Kvaksalveruvæsen. I Dyrø, Tranø Distrikt, skaffer en fastboende og 1 à 2 tilreisende Kvaksalvere sig Underhold paa godtroende Folks Bekostning. (Melbye). Lenviken Distrikt har nu længe været forskaanet for Kvaksalvere, skjönt Distriktslægen hører om dem baade norden- og søndenfor. (Stjernholm).

XX. Finmarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- væknatører.
Amtet		46404,59	33 387	¹⁾ 13	1	29	30
1. Alten		12148,35	5 862	1	-	6	5
	Alten	2 997,89	2 582	1	-	2	1
	Talvik	1 623,83	2 474	-	-	3	3
	Kautokeino	7 526,63	806	-	-	1	1
2. Loppen		1 282,23	2 132	1	-	2	1
	Loppen og Øksfjord . .	723,64	1 103	-	-	1	-
	Hasvik	558,59	1 029	1	-	1	1
3. Hammerfest		3 397,36	4 305	2	1	4	3
	Hammerfest, Kjøbst . .	4,00	2 365	2	1	2	-
	Hammerfest	1 060,95	1 088	-	-	1	2
	Kvalsund	2 332,41	852	-	-	1	1
4. Maasø		535,80	3 808	1	-	3	6
	Maasø	385,56	1 807	1	-	2	3
	Kjelvik	150,24	2 001	-	-	1	3
5. Kistrand		11966,07	2 553	1	-	2	3
	Kistrand	4 426,68	1 939	1	-	1	2
	Karasjok	7 539,39	614	-	-	1	1
6. Lebesby		²⁾ ?	?	1	-	2	2
	Lebesby	4 477,71	1 452	1	-	2	2
	Vestlige Del af Tanen til og med Gamvik . .	?	?	-	-	-	-
7. Tanen		²⁾ ?	?	1	-	2	4
	Resten af Tanen . . .	?	?	1	-	2	3
	Polmak	1 923,12	461	-	-	-	1
8. Vardø		2 019,28	3 681	2	-	4	3
	Vardø, Kjøbstad . . .	3,65	2 543	2	-	2	-
	Vardø	2 015,63	1 138	-	-	2	3
9. Vadsø		2 394,52	4 322	2	-	3	1
	Vadsø, Kjøbstad . . .	1,84	1 971	2	-	1	-
	Nordvaranger	1 075,62	1 300	-	-	³⁾ 1	-
	Næsseby	1 317,06	1 051	-	-	1	1
10. Sydvaranger	Sydvaranger	4 065,85	1 912	1	-	1	2

¹⁾ Foruden de i hvert Distrikt opførte Læger er ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt med skiftende Bopæl efter Amtmandens nærmere Bestemmelse. ²⁾ Lebesby og Tanen tilsammen har et Fladeindhold af 8595,13 km.² og en Folkemængde af 4812.

³⁾ Bosat i Vadsø.

Sundhedstilstanden var i det Hele tilfredsstillende; alene fra Tanen Distrikt betegnes den som mindre god. Af epidemiske Sygdomme synes Difteri at have havt adskillig Udbredning inden enkelte Distrikter. De nærmest foregaaende Aars Kighosteepidemi maa derimod ansees ophørt. Influenza, Lungebetændelse og akute Katarrer i Aandedrætsorganerne var noksaa almindelige. Af epidemiske Sygdomstilfælde anmeldtes ialt 2 436 med 59 Dødsfald mod henholdsvis 2 082 og 97 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 675 eller 19,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (34 900). Aaret forud var Dødeligheden 22,6 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 274 og 275, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Alle de 13 anmeldte Tilfælde af **Tyfoidfieber** forekom i Vardø Distrikt, deraf 2 i Vardø By, 11 i Vardø Herred.

Skarlagensfeber opføres med 22 Angrebne, deraf forekom de 18 i Tanen Distrikt. Sygdommen havde ikke paa mange Aar vist sig inden Distriktet. Det først iagttagne Tilfælde optraadte paa Langnæs i Tanen efter den saakaldte «Vaarsamling», et Handelsstevne, der holdes her ved St. Hanstid, og hvor Folk fra alle Kanter af Distriktet mødes. Siden forekom Sygdommen spredt paa forskellige Kanter som smaa Husepidemier, uden paaviselig Sammenhæng indbyrdes. Intet Dødsfald indtraf. (Groth). Ved 2 Tilfælde i Alten var Diagnosen tvivlsom, idet der samtidig herskede en Epidemi af Røde Hunde. (Haug).

Af **Difteri** (Croup) anmeldtes ialt 116 Angrebne med 14 Dødsfald. Saa mange Tilfælde har ikke været anmeldt siden 1883. De fleste falder paa Maanederne August—December. I Alten, Loppen og Lebesby Distrikter kan Sygdommen ikke sees at være optraadt. I Hammerfest behandledes de fleste af de ialt 9 Angrebne i Amtssygehusets Epidemifdeling, uden Dødsfald. I Maasø forekom Sygdommen i Fiskeværerne Gjesvær og Kjelvik paa Magerøen; 6 Angrebne behandledes uden Dødsfald i April og Mai. (Christoffersen). I Kistrand Distrikt observeredes 30 Tilfælde med 6 Dødsfald. I Januar indtraf de første Tilfælde i Karasjok, hvor et Barn var dødt før Lægens Ankomst, og et andet fandtes døende. Smitten var sandsynlig bragt did ved en Sværm Læstadianere fra Tana. Fra Karasjok bragtes Sygdommen over paa finsk Side af de syge Børns Fader, efter hvis Besøg 2 af 3 angrebne Børn døde efter 3 Døgn Sygdom. Det gjenlevende 3die naaede Lægen tidnok med Serum, saa det kom sig. Ved streng Isolation og profylaktisk Indsprøitning af Serum lykkedes det at standse Epidemien her, uagtet den tætte Bebyggelse paa Kirkestedet. I November døde en Gut i Kolvik, angivelig af «Ondt i Halsen». Umiddelbart efter var Difteri ligesom saaet udover nærmeste Grænd, men her med mildt Forløb. Meget mere ondartet viste den sig paa næste Sted i Billefjord, hvor omtrent Halvparten af de Angrebne fik Croup. Senere indtraf Tilfælde baade længere ud og indenfor i Fjorden. I et Distrikt som Kistrand, hvor en enkelt Reise kan kræve Uger, kan man ikke noksom skatte den nu tilladte profylaktiske Anvendelse af Serum. Det bemærkes, at hos en saaledes behandlet Smaapige kom der 15 Dage senere svært difterisk Belæg, ligesaa at i de gunstigt forløbende Crouptilfælde angav de Syges Paarørende, at akkurat 1 Døgn efter Indsprøitningen begyndte Symptomerne at lindres. (N. Christoffersen). I Tanen forekom Difteri i Vaarmaanederne i nedre Del af Polmak Herred med 8 Angrebne, i Seida i Juni med 2; begge Steder indtraf et Dødsfald, men det ene af disse var indtruffet før Lægens Ankomst, og den anden Patient var da døende af Sepsis. Endelig forekom et Tilfælde af Croup i August. Paa alle Steder foretoges profylaktiske Indsprøitninger af Serum, uden

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	13	2	13	-	-	1	-	4	-	1	2	2	2	-	1
Skarlagensfeber	22	-	22	-	2	-	-	-	-	4	2	1	13	-	-
Difteri (Croup)	116	14	116	6	3	9	1	2	2	1	15	28	18	13	18
Blodgang	5	-	5	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	2	-
Barsel-feber	13	5	11	-	-	1	-	2	-	-	3	2	3	-	-
Pyæmi, Septhæmi	5	1	5	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	1	-
Rosen	33	3	33	4	1	4	3	1	2	2	7	2	2	2	3
Røde Hunde	14	-	14	-	-	-	-	3	1	-	3	2	-	-	5
Vandkopper	30	-	30	3	9	1	-	-	-	2	-	4	4	2	5
Kusma	5	-	5	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kighoste	3	-	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	1045	9	1044	73	96	110	121	134	108	86	56	58	56	78	68
Influenza	564	1	564	27	37	41	64	128	161	48	20	3	6	20	9
Lungebetændelse	121	10	121	1	7	10	22	11	23	13	6	6	9	8	5
Pleurit	87	2	87	3	7	14	11	10	7	5	4	2	9	4	11
Gigtfeber	48	2	48	9	1	9	7	2	5	2	1	1	2	4	5
Akut Diarré (Kolerine)	283	9	283	11	7	20	31	27	35	36	28	27	21	20	20
Skjørbug	26	-	26	-	-	6	6	5	1	2	6	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Tilsammen	2436	59	2432	140	173	227	268	330	347	204	153	141	145	154	150

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maaso.		Kistrand.		Lebesby.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	2	-	-	-	-
Skarlagensfeber	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	18	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	-	-	-	-	9	-	6	-	30	6	-	-	11	2	39	2	5	-	16	4
Blodgang	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Barselsefeber	1	1	2	1	2	-	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	5	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Rosen	6	-	2	-	11	1	-	-	-	-	-	-	2	-	6	-	6	2	-	-
Røde Hunde	13	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	8	-	12	-	-	-
Kusma	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	115	2	10	-	271	1	25	-	8	-	17	-	-	-	300	3	291	3	8	-
Influenza	84	-	6	-	153	-	59	-	6	-	43	-	37	-	80	-	92	1	4	-
Lungebetændelse	22	2	1	-	26	2	3	1	6	-	1	-	9	1	19	-	32	4	2	-
Pleurit	15	-	-	-	21	-	3	-	-	-	-	-	-	-	16	-	28	1	4	1
Gigtfeber	11	-	-	-	12	-	-	-	-	-	1	-	3	-	12	1	6	1	3	-
Akut Diarré (Kolerine)	51	2	2	1	47	3	6	1	-	-	-	-	2	-	96	-	75	2	4	-
Skjørbug	-	-	-	-	9	-	1	-	-	-	6	-	1	-	1	-	-	-	8	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-
Tilsammen	326	8	25	2	566	7	109	3	50	6	75	-	85	5	592	9	556	14	52	5

at nogen af de Indsprøitede senere vides at være angrebne af Difteri. (Groth). I Vardø Distrikt begyndte Epidemien i August, kun et enkelt Tilfælde var forekommet tidligere (i Februar). Fra August til Oktober behandledes i Sygehus 38 Patienter, alle med Serum. De første Tilfælde forekom paa Fastlandet paa den anden Side af Bussesundet paa et Par Gaarde, hvorfra leveredes Melk til Byen, uden at dog Smitte gennem Melken kunde paavises, idet Sygdommen optraadte i Huse, som ikke havde Melk derfra. 28 Angrebne skrev sig fra Byen, 11 fra Landdistriktet. 2 Patienter døde. Talrige Tilfælde af Angina optraadte samtidigt med Epidemien. Skolen blev snart lukket og offentlige Forsamlinger forbudte. (Bidenkap). I Vadsø behandledes fra Juli til November 5 Tilfælde, 4 fra Landdistriktet, 1 fra Vadsø By. 4 Patienter indlagdes i Sygehus. Smitten antoges at skrive sig fra Tanen, idet Sygdommen optraadte spredt i Huse, hvor Reisende fra dette Distrikt nogle Dage iforveien havde været indom. Serum, ogsaa i profylaktisk Øiemed, anvendtes; ingen døde. (Bergh). I Sydvaranger optraadte Difteri i September paa Sandnes, i Oktober paa Bugønes; paa sidstnævnte Sted var flere Børn døde af Halsesygge, før de kunde blive undersøgt af Læge. Serumindsprøitning anvendtes i størst mulig Udstrækning. De første Tilfælde af «Ondt i Halsen» lægges ofte ikke større Bret paa; først naar Strubehosten optræder, henvender man sig til Læge, som dog ofte paa Grund af de store Afstande og de vanskelige Kommunikationer kommer forsent. En anden Vanskelighed ligger ogsaa for Lægen i hurtigt at kunne erholde eller selv altid at være i Besiddelse af brugbart Serum. (Wessel).

Af **Barselfeber** opføres 13 Tilfælde med 5 Dødsfald. Af de 5 Angrebne i Vadsø Distrikt forekom 2 i Vadsø By, 3 i Landdistriktet. Jordmoderen i Vadsø havde 2 Tilfælde i sin Praxis, den i Næsseby 1; de øvrige Barselkvinder var betjente af Hjelpekoner. Jordmødrene paabødes fuldstændig Desinfektion og Ophør med Praxis 1 Uge. Desinfektionsmidler ydes Jordmødrene af Amtskommunen, resp. Vadsø By. (Bergh).

Røde Hunde optraadte i Talvik Herred, Alten Distrikt, om Vaaren og viste sig som mindre, lokale Epidemier helt til Aarets Udgang. Kun faa Tilfælde kom dog til Behandling, da Forløbet som Regel var let. I enkelte alvorligere saadanne søgtes Lægehjælp, da Befolkningen antog dem for Skarlagensfeber. (Haug).

Den i 1903 i Løppen Distrikt forekommende Epidemi af **Kusma** aftog udover Vinteren 1903—1904, og kun et Par Patienter kom til Behandling. (Klem).

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne synes at have været ret almindelige og tildels hyppigere end vanligt. Fra Vadsø Distrikt anføres, at Aarsagen sandsynlig har været det kolde, ugunstige Veirlig.

Influenza var hyppigere end de to nærmest foregaaende Aar; de fleste Tilfælde opføres for Aarets 2det Kvartal.

Lungebetændelse var ogsaa almindeligere i flere Distrikter end de nærmest foregaaende Aar.

Skjørbug. De fleste af de 9 for Hammerfest Distrikt opførte Tilfælde var russiske Matroser paa Fartøier, der ligger der om Sommeren. (Horne). I Maasø Distrikt behandledes i April en Gut for Skjørbug. De 6 Tilfælde i Lebesby Distrikt var ganske lette. I Sydvaranger iagttoges 8 Tilfælde som Følge af den almindelige Nødstilstand i Distriktet. Sygdommen er ellers meget sjelden der. De Syge fandtes blandt nogle norske Indflytterfamilier og hos et Par Kvæner, derimod intet Tilfælde blandt Lapperne, uagtet Nød og Mangel kanske fandtes mest blandt dem. (Wessel).

Pemfigus hos Nyfødte. Der opføres 3 Tilfælde med 1 Dødsfald. 2 af Jordmødrene i Vadsø meddelte paa Forespørgsel, at de i sin Praxis i et Aars Tid havde seet enkelte Tilfælde af Sygdommen, men Børnene var efter deres Mening ikke, eller kun lidet, generede af den; de havde ikke erkjendt den som Pemfigus. (Bergh).

Fra Sydvaranger meddeles, at hele Sommeren og Høsten udover var en smitsom Udslagssygdom (**Impetigo contagiosa**) meget udbredt. (Wessel).

I Vadsø Distrikt kom et Tilfælde af **Favus** til Behandling. Sygdommen forekommer undertiden blandt Lapperne i de mest afsidesliggende Strøg af Næsseby. Hos den norske eller kvænske Del af Befolkningen er den ikke iagttaget i de senere Aar. (Bergh).

Ulcerøs Angina og **Stomatit** observeredes i Vadsø hos to Børn, der var tilreisende fra Murmankysten, hvor Sygdommen skulde have epidemisk Udbredning. Disse Børn smittede 2 andre i én Familie, hvorfor de holdtes borte fra Omgang med Børn, indtil Helbredelse var skeet. Sygdommen var forbunden med temmelig høi Feber, varede i 10 à 14 Dage og udmattede Patienterne temmelig meget. (Bergh).

Af **Fnat** anmeldtes 14 Tilfælde.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
		1	2	3	4	6	7	8	9	10
		Alten.	Loppen.	Hammerfest.	Maasø.	Lebesby.	Tanen.	Vadsø.	Vadsø.	Sydvaranger.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Syfilis, konstitutionel . . .	12	4	-	3	-	-	2	1	2	-
— hereditær	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Gonorré, Uretrit	135	6	7	36	19	1	9	35	21	1

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. — Dødsfald af Lunge-tuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsårsagslister for det hele Amt 21,8 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 25,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 22,0 pCt. og 25,2 pCt., og for Bygderne 21,6 pCt. og 26,0 pCt. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — I Hammerfest er der ved Gaver og ved Overskuddet af en afholdt Bazar oprettet et Fond til fattige Tæringssyges Indlæggelse paa Sanatorier. 3 Patienter har for dette Fonds Regning været indlagte paa Reknes Sanatorium. (Horne). Paa mange Steder i Maasø Distrikt hersker der en overdreven Smittefrygt, saa det undertiden er vanskeligt at opdrive Hjælp til Rengjøring efter afdøde Tæringsspatienter. Desinfektion udføres efter de kjendte Dødsfald, men det vidtstrakte Distrikt med de utilfredsstillende Kommunikationer bevirker, at der af og til kan hengaa nogen Tid. (Eriksen). I Tanen synes der at være en Aftagen af Sygdommen at spore, naar Hensyn tages til

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberku- løse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjønss- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kirtler.		Huden.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Alten	48	14	43	13	1	1	-	-	2	-	-	-	2	-
Loppen	8	3	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hammerfest	33	15	31	14	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Maasø	31	10	30	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kistrand	14	2	8	1	-	-	-	-	6	1	-	-	-	-
Lebesby	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tanen	19	4	14	4	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-
Vardø	38	13	30	12	-	-	-	-	6	1	1	-	1	-
Vadsø	130	29	117	26	2	-	2	2	7	1	2	-	-	-
Sydvaranger	29	6	28	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Finmarkens Amt	352	97	311	90	3	1	4	3	26	3	4	-	4	-
Deraf i Byer	111	36	97	34	2	-	3	2	7	-	1	-	1	-
— Bygder	241	61	214	56	1	1	1	1	19	3	3	-	3	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke- epidemiske Sygdomme.
Alten	48	13	8	40
Loppen	22	3	2	20
Hammerfest	82	13	7	75
Hammerfest By	54	10	6	48
Bygder	28	3	1	27
Maasø	26	7	3	23
Kistrand	16	2	6	10
Lebesby	7	-	-	7
Tanen	16	3	5	11
Vardø	66	12	9	57
Vardø By	54	11	6	48
Bygder	12	1	3	9
Vadsø	84	25	14	70
Vadsø By	42	12	7	35
Bygder	42	13	7	35
Sydvaranger	19	6	5	14
Finmarkens Amt	386	84	59	327
Deraf i Byer	150	33	19	131
— Bygder	236	51	40	196

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Død.	Dødf.	Død.	Lev.	Død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	7	¹⁾ 1	7	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	1	-	-	-	³⁾ 2	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	²⁾ 1	1	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	2	⁴⁾ 1
Tilsammen	9	1	9	1	1	1	2	2	1
	10		10						

¹⁾ Dødsårsag: Barselkrampe. ²⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ³⁾ Dødsårsag: Livmoderbristning og sandsynlig Barselfeber (Læge ikke tilkaldt, død 8 Dage efter Fødselen). ⁴⁾ Dødsårsag: Kollaps (Blødning).

Antallet af nye Tilfælde sammenlignet med de foregaaende Aars. I Polmak Herred er der for Tiden ingen Tuberkulose under Behandling. (Groth). I Sydvaranger siges Tuberkulosen at tiltage i en forfærdelig Grad; 18 nye Tilfælde er for 1904 indførte i Tuberkuloseprotokollen, hvad der er meget paa en saa faatallig Befolkning. Foruden de almindelige Aarsager, manglende Renlighedssands, smaa, overbefolkede Boliger og Spytteuvenen, har særlig bidraget hertil den store og stadig tiltagende Fattigdom inden alle Klasser af Befolkningen, undtagen blandt de Faa, der har sin Løn af det Offentlige. Men, naar Størsteparten af Befolkningen er tvunget til at holde Livet oppe den lange Vinter igjennem med Mel og Vand, maa Ernæringstilstanden nedsættes og Modstandskraften mod Smittestoffets Indtrængen forringes. Tuberkulosen er temmelig jævnt udbredt blandt alle 3 derboende Folkeslag. (Wessel).

Af andre Sygdomme omtales fra Kistrand Distrikt **Chlorose** som paa-faldende sjelden blandt den fremmede Befolkning der. Medens Ungdommen i de faa norske Hjem udpaa Vinteren er noksaa bleg at se paa, bevarer de lappiske unge Piger sit blomstrende Udseende, selv der hvor Levemaaden er knap nok, ja meget daarligere end hos de Norske. Mulig er det Raceeiendommelighed. (N. Christoffersen).

I Vadsø Distrikt er **Rakit** ikke sjelden, hvilket vel tildels tør tilskrives den uhensigtsmæssige Kost, som Spædbørn ofte faar, f. Ex Kaffe og salt Fisk.

Anæmiske Tilstande med **Fordøielssesygdomme** er hyppige især blandt Kvinderne, men ogsaa, og da navnlig Vaar og Vinter, hos Børn og Mænd i Vadsø Distrikt, fornemmelig inden Vadsø By og Nordvaranger Herred. De trange Boliger, den lange, mørke Vinter — hvorunder Kostholdet desuden oftest er ensformigt og lidet hensigtsmæssigt, bestaaende væsentlig af sort, tungt og surt Brød, saltet Fisk og Kaffe, med lidet Tilskud af Melk, fersk Fisk eller Kjød — bidrager vistnok til, at de nævnte sygelige Tilstande saa hyppigt findes. Hertil

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	døde.	ialt	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-seng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selv-mord.	ved Mord og Drab.
Alten	184	2	102	16	-	2	9	-	-
Loppen	68	3	47	10	-	-	5	-	-
Hammerfest	170	6	100	18	1	2	7	-	1
Hammerfest By.....	78	4	59	6	-	-	-	-	-
Bygder	92	2	41	12	1	2	7	-	1
Maasø	122	-	65	12	-	1	4	-	-
Kistrand	83	1	44	8	-	-	3	-	-
Lebesby	61	4	47	13	1	-	6	-	-
Tanen	91	3	62	10	1	2	9	-	-
Vardø	125	2	76	22	3	1	10	-	-
Vardø By.....	98	2	56	21	3	1	-	-	-
Bygder	27	-	20	1	-	-	10	-	-
Vadsø	153	5	98	25	1	2	1	-	-
Vadsø By.....	71	3	39	10	-	2	-	-	-
Bygder	82	2	59	15	1	-	1	-	-
Sydvaranger	61	3	34	11	2	-	1	2	-
Finmarkens Amt.....	1118	29	675	145	9	10	55	2	1
Deraf i Byer.....	247	9	154	37	3	3	-	-	-
— Bygder.....	871	20	521	108	6	7	55	2	1

kommer for Kvindernes og Børnenes Vedkommende for meget Indeliv i den kolde Aarstid og utilstrækkelig Beklædning særlig hos Kvinderne. Blandt Lapperne i Næsseby er Anæmi og Fordøielsessygdomme ogsaa noksaa almindelige, men dog sjældnere end i den yttre Del af Lægedistriktet. Aarsagen maa vel fornemmelig søges i rigeligere Tilgang paa Melk og Kjød, idet mere Jorddyrking og bedre Jordsmon i Næsseby tillader Befolkningen at holde flere Kreaturer og Sauer. Det lidt blidere Klima og den varmere lappiske Dragt tillader tillige mere Udeliv. Kvindedragten bestaar foruden Linned af Vadmelsbuxer, samt om Sommeren af en à to lange Koffer, om Vinteren af en eller to «Dorker» — en næsten fodsid Kjortel af Faareskind med Ulden indad og udvendig beklædt med hjemmevævet Uldtøj. (Bergh).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 16 saadanne, deraf i Alten Distrikt 1, Hammerfest 2, Maasø 1, Tanen 1, Vardø 3, Vadsø 8. — Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa foregaaende Side.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen i den almindelige Beretning.

Antallet af **Fødte og Døde** vil sees af ovenstaaende Tabel.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 443 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 60,4.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 10 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 11 Barselskvinder saaledes: Barselfeber 5, Barselkrampe 2, Blødning 2, Livmoderbristning 1, Dystoki 1. — I Alten Distrikt døde en Barselskvinde uforløst. Hun var flærfødende, havde i den sidste Tid af Svangerskabet lidt af Blødninger fra Fødselsveiene; hendes Mand tilraadedes da, paa Foranledning af Distriktslægen, at bringe Konen til Bøsekop, for i Tilfælde at være nær den nødvendige Hjælp. Dette undlodes imidlertid. Da Fødselen begyndte, indtraf en større ydre Blødning, hvorfor Læge og Jordmoder budsendtes, men ved deres Ankomst 3 Timer senere, laa Konen død i Sengen. Dødsårsagen antoges efter Undersøgelsen at være indvendig Blødning med forliggende Moderkage; den udvendige Blødning var nemlig ikke saa stor, at den alene kunde antages at have foraarsaget Døden. (Haug). — Ogsaa i Hammerfest Distrikt døde en — 19 aar gammel — Kone uforløst. Dødsårsag: Barselkrampe. Hun boede i Sletnæsfjord paa Sørøen, 28 Km. fra Hammerfest By. Kramperne var begyndt om Morgen; ved Middagstid ankom Jordmoderen, som strax sendte Baadskyds til Byen efter Læge. Budet naaede denne om Aftenen, og han ankom med Dampskib Kl. $\frac{1}{2}$ 12 om Natten. Han mødtes da med den Besked, at Konen under tiltagende Hyppighed af Kramperne var død allerede Kl. $\frac{1}{2}$ 5 Eftm. Ved Undersøgelsen viste det sig, at der var Grund til at antage, at Tang i Jordmoderens Haand her muligens kunde have reddet 2 Menneskeliv. — Den Kvinde, der døde af Livmoderbristning, var indlagt paa Sygehuset i Hammerfest. Hun havde i udtalt Grad trangt Bækken og var 3die Gang frugtsommelig. Første Gang forløstes hun ved, at en Hjelpekone trak Fosteret ud med en Kveiteangel, anden Gang forløstes hun ved Tang; begge Gange var Fostrene dødfødte; Paa Sygehuset gjordes forgjæves Tangforsøg i Narkose; Fosteret perforeredes saa, men selv da lykkedes ikke Forløsning, før Vending var gjort med stor Besvær. Fosteret var meget stort. Konen døde efter et Døgns Forløb. (Horne).

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	84	33	51
Alderdomssvaghed	53	7	46
Tuberkulose udenfor Lungerne	24	7	17
Medfødt Svaghed	22	7	15
Hjerneslag	22	12	10
Kronisk Bronkit	17	10	7
Kræft (Cancer og Sarkom)	16	10	6
Difteri (Croup)	14	1	13

Veirliget. Vinteren synes at have været stormfuld, Vaaren kom i det Hele tidligt, Sommeren var gennemsnitlig ganske god, Udbyttet af Jorden omkring et Middelsaars. I Sydvaranger, hvor Sommeren var god og varm, gav ogsaa Multehøsten en Del Indtægt, tildels ogsaa i Vardø Distrikt.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Kaafjord, Alten Distrikt, blev om Vaaren taget i Brug en hel Række af nye og smukke Arbejderboliger. Disse er bygget i 2 Etager med en Stue og Kjøkken i hver og særskilt Udgang fra Loftsetagen. I hver Bolig bor kun to Familier. (Haug).

I Loppen Distrikt forsvinder Jordgammerne nu overalt og erstattes af tildels gode Huse. Men Fremgangen i de hygieniske Forhold hemmedes ved de for Befolkningen ugunstige Aar i 1903 og 1904. Trods at Forholdene var saa slette, var det dog omtrent umuligt at faa en Arbeidsmand til rimelig Betaling. (Klem).

Distriktslægen i Hammerfest skriver: I Hammerfest By er der med Hensyn til Arbejderbefolkningens Adgang til Arbejde noget eiendommelige Forhold. Den meste Tid af Aaret gaar, saavidt jeg kan forstaa, en hel Del arbejdsledige. Om Sommeren derimod har de god Fortjeneste, idet der bydes rigelig Arbejde af forskelligt Slags, særlig er det Lösningsarbejde, der beskæftiger en hel Del, og de tjener hermed gode Dagpenge. Det er mig imidlertid en Gaade, at en Arbeidsmand kan tjene saa meget i Løbet af 4—5 Maaneder, at han Resten af Aaret kan gaa ledig. En Del af Byens Indvaanere reiser under Loddefisket til Fiskeværerne og driver Fiske eller sysselsættes paa anden Maade; men Størsteparten af Arbejderne i Byen har kun om Sommeren ordentligt, regelmæssigt Arbejde. De fra Hammerfest udrustede Ishavs-fartøier skaffer henved 300 Mand Arbejde; dette selvfølgelig ogsaa kun i Sommerhalvaaret. Arbejderstanden er godt organiseret, har sin egen Forening, hvor den drøfter sine Anliggender. Arbejderpartiet er i det Hele et mægtigt Parti i Byen og dominerer fuldstændig ved Valgene. — Med Hensyn til de sanitære Forhold i Byen skal jeg bemærke Følgende: Kloakvæsenet er delvis meget primitivt og medfører mange Ulemper. I den nye Bydel er det upaaklageligt med et ordentligt, underjordisk Kloaknet, men i den gamle Del er Tilstanden meget utilfredsstillende. Her bestaar Kloakerne af aabne, stensatte, tildels temmelig dybe Grøfter, der løber langs efter Gaden med Tverstikrender, der udmunder i Fjæren eller for enkelte Gaders Vedkommende har Afløb ved Tværrender til den nedenforliggende Gades Kloakgrøft. Disse Grøfter gjør Tjeneste baade som Rendestene og Kloaker. De har for det Meste lidet Fald, og der er faa Tverstikrender, saa der meget ofte er Stagnation; Følgen er, at der om Sommeren hyppig er Stank fra disse, tiltrods for, at de af og til spyles med Brandslanger. Langs Byens Hovedgade i den gamle Bydel er der paa den Side, der vender mod Pakhusene og Sjøen, en dyb Grøft, der er et bekvemt Oplagssted for al Sæppe og Affald. Særlig i Løbet af Vinteren slaaes her ud en Masse Aske og Uhumskheder, Sneen dækker over, og først om Vaaren faar man se alt Griseriet, og da er det vanskeligt at finde de Skyldige. Ved Sundhedskommissionens og Politiets forenede Anstrengelser haaber jeg imidlertid at kunne faa stoppet dette Svineri; men det er ikke saa godt at faa standst en Trafik, der gennem Aar og Dag har været almindelig. — Byens Sundhedsforskrifter er temmelig antikverede, men jeg har hidtil kviet mig for at tage fat herpaa, særlig efterat jeg erfarede, hvilken Skjæbne Forslaget til Politivedtægter for Byen fik i Bystyret. Flere Paragrafer vedkommende Renhold etc. i Byens Gader blev nemlig udvoteret. Man faar heller klare sig med, hvad man har og søge dette haandhævet bedst muligt. — Der holdes i Hammerfest By en hel Del Gjeder. Fjøsene er meget primitive og er Aarsag i mange sanitære Misligheder. Sundhedsvedtægterne giver Sundhedskommissionen Myndighed til at forbyde Kreaturhold der, hvor det kan lede til sanitære Ulemper. Denne Myndighed er sjelden bragt i Anvendelse, af den Grund, at Gjederne er saa nyttige Dyr for Arbejderfamilier med stor Barneflokk. Gjeden er et nøisomt og billigt Dyr at holde. At kunne skaffe god Melk til en Barneflokk i den lange, mørke Vinter er af uvurderlig Betydning. Af denne Grund har man altid seet gennem Fingre med forskellige Misligheder ved Fjøsene. Gjederne paa Hammer-

fest er udmærkede Dyr, store og kraftige. Af Kjør holdes ikke mange. Byen har godt, rigeligt Drikkevand og et godt Vandværk. — I Distriktets Herreder er Befolkningens Levevei selvfølgelig hovedsagelig Fiskeri. — I Kvalsund Herred er der i de senere Aar begyndt en Del Bergværksdrift, idet der paa flere Steder skal være lovende Malmforekomster. Vel 100 Mand har for Tiden fast Arbeide ved Gruberne i Porsa, Næverfjord og Repperfjordbund. (Horne).

I Kistrand Distrikt er ingen Forandring i Befolkningens Skiddenfærdighed indtraadt. — Sommerfisket mislykkedes helt; derved fik Befolkningen intet at tilbytte sig Russemel for, hvoraf Følgen var Hungersnød baade for Folk og Fæ. Flere af Kreaturerne døde paa Baasen af Sult. Og det var vist neppe langt fra, at enkelte Mennesker ogsaa var strøget med. Fattigkassen maatte forstrækkes med betydelige, offentlige Laanemidler, og et Par Tusinde Kroner kom som Gave fra det øvrige Land, saa man bergede Livet. — Befolkningen er dog ikke uden Skyld i, at det kommer saavidt. De er nu saa vænnet til sine umaadelige Rationer Kaffe, Sukker og Tobak til dagligdags, at de først og fremst skaffer sig disse Stoffer, idet de da gaar ud fra, at bliver det rigtig galt, saa maa det Offentlige skaffe dem Mel, eller ogsaa skal der skrives op i Aviserne om Indsamlinger. I Manges Øjne gjør disse Gaver sydfra mere Skade end Gavn, idet de svækker Folkets Foretagsomhed. Nogen Slags Undseelse for at modtage Fattighjælp ser man ikke. Distriktslægen har selv seet Folk komme kjørende med egen Hest og klingende Bjælde til Fattigkommissionsmøde og forlange Understøttelse, uden at Fattigkommissionen fandt noget besynderligt i saadant. — Nu er det blevet Mode at holde Hest, om man har en liden Jordflek. For 40 à 50 Aar siden fandtes her ingen Heste. Da udførte Kistrand Herred Smør og Ost. Nu findes her ca. 200 Heste, og der konsumeres svære Kvantiteter Margarin, og der er Melkemangel en stor Del af Vinteren. — Blandt Sjølapperne drikkes, saasandt de kan faa fat i Brændevin, saalænge der er noget igjen paa Dunken. Derfor ser man ogsaa mest Beruselse efter hver Postdag. (N. Christoffersen).

I Lebesby Distrikt var Vaarfisket gennemgaaende bra, heller ikke var Sommerfisket inde i Laxefjorden daarligt. Derimod var Bærhøsten, især af Multer, mislykket. I de hygieniske Forhold er der vistnok ingen Forandringer fra tidligere Aar. Ude i Fiskeværerne, hvor Adgangen til Fortjeneste er bedre og Trafiken livligere, er der som Regel Aaret rundt Adgang til at faa Fisk og i det Hele noget varieret Kost, medens man paa de mere afsidesliggende Steder, særlig længere inde i Fjordbunden, ofte ugevis maa leve paa Kaffe og «Tørkost» ved Siden af Melsuppen. Blandt den lappiske Befolkning, hvor Jordgammer og gammel Levemaade og Skikke holder sig, møder man ikke liden Skiddenfærdighed, og Fordringerne til den daglige Bekvemmelighed er ikke store. (E. Støren).

Distriktslægen i Tanen skriver: Det i næsten alle Retninger med Hensyn til Erhverv og Næring mislige Aar 1903 syntes til en Begyndelse at skulle afløses af lysere Tider for Folk, idet Gydetsorsk satte under Land meget tidlig i Forhold til de foregaaende Aar. Det hjalp ogsaa godt til for Almuen ude ved Kysten, naar de bare havde gode nok Baade. Imidlertid var Nøden i de fleste Hjem i Distriktet vistnok da paa sit høieste, saa de maatte forsøge at udnytte dette Fiske, selv om Baade og Redskab ikke var de bedste. Desværre gav disse Forsøg Anledning til megen Sorg og Elendighed ved flere Forlis, ligesom Veiret var saa hindrende for den meste Bedrift, at der som oftest kom lidet eller intet ud af disse Forhaabninger. Det egentlige Vaarfiske gav paa én Undtagelse nær heller ikke noget stort Udbytte. Laxefisket mislykkedes ogsaa totalt dette Aar, saa her er megen Fattigdom. Knibes og spares maa der paa alle Kanter, skal Folk slaa sig igennem, og desværre maa nok for Mangen mod hans Villie Fattigkassen spæde til, skal Livet berges. Mismod og Haabløshed mærkes paa alle

Kanter. Almen Svækkelse paa Grund af daarlig Næring er ikke ualmindelig. — Drik er der lidet af, som Følge af Mangel paa Penge. (Groth).

I Vardø Distrikt havde man af Dybsagnfiske et Ryk i Marts. Linefisket begyndte i Mai, men det blev ikke noget videre af det; Priserne var dog gode. Sommerfisket var daarligt, og saa var der ikke noget Fiske før i December. Handelsmændene fik høj Pris for Fisken, saa det opveiede adskillig det lille Kvantum. Skatterne og Fattigudgifterne stiger fremdeles. De hygieniske Forhold kan neppe roses; i disse magre Aar forfalder baade det Ene og det Andet. Værst er det i de Dele af Herredet, hvor der bor udelukkende Nordmænd og Lapper; Kvænerne er mere renlige. (Blom).

I Vadsø Distrikt slog Fisket feil for de Fleste, hvilket satte Befolkningen tilbage i økonomisk Henseende og bevirkede daarligere Levemaade i det Hele taget. (Bergh).

I Sydvaranger Distrikt pleier Vaarknipen altid at være mere eller mindre følelig. Den korte Sommertid er den eneste, da der gives nogen Fortjeneste for Folk. Da skal alt det Forraad, hvorefter man skal opholde Livet om Vinteren, samles. Hænder det da, at Udbyttet af Fisket eller af Høsten bliver utilstrækkeligt, eller at Vinteren kommer meget tidligt eller varer usædvanlig længe, følger gjerne Nød og Mangel, naar Forraadene udpaa Vaarparten begynder at slippe op. Det før saa betydelige Hjemmefiske hele Vinteren udover er omtrent ophørt. Renkjødet er blevet saa kostbart, at kun de Færreste har Raad til at nyde det oftere. Det, Størsteparten af Befolkningen har at falde tilbage paa, bliver da det om Sommeren samlede Melforraad og Melken af Kreaturerne. Svigter ogsaa disse, staar Hungersnøden for Døren. Saa skeede ogsaa Vaaren 1904. Det foregaaende Aars mislykkede Fiske og det ringe Udbytte af Høsten, der ogsaa yderligere formindskedes ved en voldsom Indvandring af Lemæn, bevirkede, at allerede ved Nytaarstid var Forraadene for Mange sluppet op. Der indtraadte almindelig Nød. Paa de blege og magre Ansigter kunde man se, hvorledes Hungeren pinte Befolkningen. Enkelte Steder udbød Skjørbug, og mange Kreaturer døde af Sult. Det offentlige Fattigvæsen stod magtesløst, Kommunekassen var tom, og Kredit negtedes. Ved offentligt Opraab om Hjælp indkom fra det øvrige Land saa rigelige Gaver, at den værste Nød blev afhjulpen. Fiskerierne om Sommeren var daarlige, og disse mange paa hinanden følgende ugunstige Aar har i det Hele svækket Befolkningen betydelig i økonomisk Henseende. (Wessel).

Sygehuse. De tre Amtssygehuse er beliggende i Hammerfest, Vardø og Vadsø. Desuden findes i Hammerfest et katholsk «St Vincents» Hospital. Paa Sygestuen i Tanen behandledes i Aaret 2 Patienter. Et lidet Sygehus i Gamvik, Lebesby Distrikt, bestyres af Distriktslægen i Tanen.

Fattigsygepleien. Det i Kistrand Distrikt oprettede Pleiehjem for syge Finner havde fuldt Belæg (10), og skal udvides. Det holder lidt haardt for Finnerne der at finde sig i regelmæssige Maaltider og Søvn til bestemt Tid i Døgnet. (N. Christoffersen).

Badeindretninger. I Alten Distrikt har mange Kvænfamilier sine Badstuer, der benyttes flittigt. I Hammerfest er der Karbad ved begge Sygehuse og desuden et Kvænbad, der flittig benyttes. I Vardø er der en Karbadindretning paa Fæstningen, desuden findes i Vardø By 3 Kvænbad og 1 Russebad, i Kiberg 1 Kvænbad og ligesaa i Havningberg.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissioner og af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundhedskommis- sioner. Antal Møder.	Vakcinerede.
Finmarkens Amt	32	839
Alten	1) 3	102
Loppen	ingen	70
Hammerfest	2) 3	79
Maasø	3) 2	127
Kistrand	4) 1	87
Lebesby	ingen	39
Tanen	5) 2	83
Vardø	6) 10	126
Vadsø	7) 9	82
Sydvaranger	2	44

1) Alten 1, Talvik 1, Kautokeino 1. 2) Hammerfest By 1, Hammerfest Herred 1, Kvalsund 1. 3) Kjølvik 2. 4) Karasjok 1. 5) Tanen 1, Polmak 1. 6) Vardø By 8, Vardø Herred 2. 7) Vadsø By 6, Nordvaranger 1, Næsseby 2.

Kvaksalveruvæsen. I Vadsø Distrikt fandtes 2 Kvaksalvere, som dog ikke benyttedes særlig meget af Befolkningen. (Bergh).

C. Anhang.

(Appendices).

I. Sundhedsforskrifter approberede i 1904.

Bodø Kjøbstad.

(Kongelig Resolution af 30te Januar).

Kapitel I.

Om den offentlige Renlighed.

§ 1. Eiere af Bygninger eller Grunde, der støder til Gader eller offentlig Plads, paahviler saadan Gadefeining, som i de til enhver Tid gjældende Politivedtægter for Bodø maatte være bestemt.

§ 2. Portrum, Gaardsplads og tilstødende Dele af ubebygget Tomt skal holdes tilbørlig rene og fri for Stank.

Sundhedskommissionen kan paabyde fornøden Afgrøftning eller Drænering, hvor saa maatte findes paakrævet.

§ 3. Feieskarn, Aske, Kjøkkenaffald, Skyllvand og anden Urenlighed fra Husene maa ikke udkastes paa Gader, Veie, offentlige Pladse eller i Fjæren. Heller ikke maa ildelugtende Stoffe spildes eller henlægges paa disse Steder.

Ethvert Hus skal være forsynet med en eller flere tætte Kasser eller Tønder med Laag, hvori alt ikke flydende Affald anbringes. Antal og Størrelse af disse Beholdere bestemmes af Sundhedskommissionen. De hensættes i Gaardsrummet, og Huseieren skal sørge for Tømning i betimelig Tid. Sundhedskommissionen kan i Tilfælde paabyde Tømning og Desinfektion af Beholderne, naar den finder det paakrævet.

Disse Bestemmelser skal ikke være til Hinder for, at en Huseier til Henlæggelse af saadant Affald benytter en Binge, som af Sundhedskommissionen findes forsvarlig.

Kapitel II.

Kloaker.

§ 4. Bystyret bestemmer, hvor der skal anlægges offentlige Afløbsrender (Kloak) for Grund- og Overvand samt Skylle- og Spildevand.

§ 5. Enhver Eier af ubebygget Grund pligter at besørge Grund- og Overvand tilbørlig bortledet, naar dette kan ske i en Afstand af høist 20 M. fra Grundens nærmeste Punkt ved Udledning i offentlig Kloak eller andet Afløb, som Sundhedskommissionen finder tilfredsstillende.

Hvis nogen ubebygget Grund med større Afstand fra offentlig Kloak eller andet tilfredsstillende Afløb end 20 M. ved sumpig Beskaffenhed eller stille-

staaende Vand fremkalder Fare for den offentlige Sundhed, kan Sundhedskommissionen med Bystyrets Samtykke foranstalte Grunden dræneret eller opfyldt, dog uden Udgift for Eierne.

§ 6. Forinden en Tomt bebygges, skal Sundhedskommissionen efterse, at den er tilbørlig dræneret. Fra ethvert Vaaningshus skal mindst én Ledning føres i Byens Kloak eller med Sundhedskommissionens Tilladelse direkte i Sjøen. Fra dette Paabud kan Bystyret efter forudgaaende Udtalelse fra Sundhedskommissionen efter Ansøgning dispensere.

Til Nedfalds- eller Afløbsrender for Kloak anvendes kun Jern- eller glaserede Lerrør. Saavel offentlige som private Kloaker og Afløbsrender med Kummer skal holdes tilbørlig rene og fri for Stank samt være forsynet med tilbørlige Rister og Vandlaas for at forebygge Udbredelse af Kloakgas. Rensning skal foregaa hver Vaar og Høst i Mai og September Maaned eller oftere, om Sundhedskommissionen finder det paakrævet.

Befindes nogen Byggetomt forøvrigt af sanitære Hensyn uhensigtsmæssig, kan Sundhedskommissionen forbyde Bebyggelse, indtil Tømten dertil behørigen er gjort skikket.

Kapitel III.

Priveter og Gjødsehbinger.

§ 7. Ethvert Vaaningshus eller enhver Eiendom, hvor Mennesker opholder sig stadig, skal være forsynet med Privet med mindst ét særskilt Aflukke for hvert 15 Individ, som har Tilhold i Huset.

§ 8. 2 Aar efter disse Forskrifters Approbation skal Bestemmelsen i § 7 gjøres anvendelig ogsaa paa ældre Vaaningshuse. Hvor Sundhedskommissionen finder det paakrævet, kan den paabyde vedkommende Huseier strax at træffe Forføjning til at bringe et ældre Privet i den tilbørlige Stand, naar den finder Forholdene saa mislige, at dets videre Benyttelse kan medføre Ulempe i sanitær Henseende.

§ 9. Tømning af Exkrement- og Gjødsehbholdere skal foregaa i betimelig Tid, før de bliver ganske fulde, og Indholdet bortføres som i de til enhver Tid gjældende Politivedtægter paabudt. Sundhedskommissionen kan paabyde Desinfektion og hyppigere Tømning af Exkrementbeholdere, naar særegne Forhold gjør det fornødent.

§ 10. Ved Bygninger eller Fabriker, hvor en større Mængde Mennesker bor eller har jevnligt Tilhold, kan Sundhedskommissionen paabyde Eierne Anbringelse af hensigtsmæssige Urinsteder, naar der er let og bekvem Adkomst til Bortledning i Kloaken eller Sjøen. Urinstederne skal til enhver Tid holdes rene og saavidt muligt fri for Stank.

§ 11. Oplag af Gjødse, Ben, Klude og deslige maa kun finde Sted der, hvor det tilstedes af Sundhedskommissionen.

Kapitel IV.

Om Kreaturhold.

§ 12. Hvor trange Gaardsrum, tæt Bebyggelse eller andre Forhold gjør Kreaturhold betænkeligt i sanitær Henseende, kan Sundhedskommissionen forbyde saadant. Ligesaa naar Misligheder ikke bliver rettet trods gjentaget Paabud.

Kapitel V.

Om Drikkevand.

§ 13. Vandledninger og Beholdere skal holdes rene og renses paa saadan Maade og saa ofte, som det maatte findes fornødent. Det tilkommer Stads-

ingeniøren at paase, at Tappekraner er anbragt saaledes, at intet urent Tilløb kan komme ind i Vandleedningen.

Kapitel VI.

Om Fabriker og Næringsbrug.

§ 14. Enhver Bedrift, hvorved Luften i høiere Grad forurenes eller Stank udbredes, skal være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn og nærmere Bestemmelser.

§ 15. Eiere af Fabriker, Værksteder og andre Næringsbrug har at iagttage de Regler, som Sundhedskommissionen maatte foreskrive til Betryggelse af Arbeidernes og Nærboendes Helbred. Affald af Bedriften, som kan formodes at ville foranledige Stank eller andre Misligheder i sanitær Henseende, maa snarest muligt føres væk. Ligesaa skal Affald fra Fiskebedriften, deri indbefattet Torskeshoveder, Rygge og deslige, snarest muligt og senest inden 48 Timer være bortført fra Byen.

§ 16. Død Fisk, Fiskeaffald og deslige maa ikke udcastes ved Byens Brygger eller i Fjæren.

§ 17. I Værkstedslokaler og Arbeidsrum skal der paa bedste Maade sørges for frisk Luft og godt Lys. Gulvet skal, om muligt, feies hver Aften efter endt Dagsværk, og hvis Haandværkets Art tillader det, vadskes mindst 1 Gang ugentlig. Værksteder maa ikke benyttes til Soverum.

§ 18. Sundhedskommissionen har Ret til at paabyde Desinfektion af Arbeidsrum, hvor saa maatte findes paakrævet. I det Hele taget maa intet Næringsbrug drives med større Fare for Arbeidernes Helbred, end der nødvendig flyder af Bedriftens eget Væsen.

Kapitel VII.

Om Renlighed i Arbeidsrum og Udsalg for Madvarer.

§ 19. I Bagerier, Slagterier og i det Hele taget Rum, hvor Madvarer tilberedes til Salg, skal der stadig iagttages Orden og Renlighed, være god Anledning til Luftvexel og godt Lys. Ligesaa skal der forefindes Spyttebakker samt Sæbe og Haandklæder med bekvem Anledning for Personalet til Vadskning af Hænder. Gulv og Vægge skal være tætte og bestaa af glatte Flader, som med Lethed kan rengjøres.

§ 20. Hovedrengjøring af saadanne Rum skal foregaa mindst 1 Gang hvert Halvaar, og Rengjøring af Gulv mindst 1 Gang ugentlig. Sundhedskommissionen bestemmer, hvorvidt de benyttede Rum er tilfredsstillende indrettede.

§ 21. Tobaksrøgning er forbudt under Tilberedning og Salg af Brød og Madvarer.

§ 22. Udsalgssteder for Kjød og Fisk skal have fast, tæt Gulv, oljemalede Vægge og malet eller gibset Tag samt være godt ventileret. Disken skal være beklædt med Marmor eller Zink.

§ 23. Udsalg for Melk og Fløde samt de Kjørler og Rum, hvor de hen sættes eller opbevares for Salg, skal ligesom de øvrige i dette Kapitel omhandlede Lokaler, være undergivet Sundhedskommissionens Kontrol og nærmere Bestemmelse.

Melk og Fløde samt andre Madvarer, tilberedte til Salg, maa ikke opbevares sammen med andre Varer, som kan give dem Usmag eller bedærve dem. Soveplads maa ikke tilstedes i Opbevaringsrum eller Udsalgsrum for Madvarer.

§ 24. Dersom de i § 22 og 23 indeholdte Bestemmelser ikke bliver overholdte, eller Lokalet ellers af sanitære Grunde ansees uskikket til Udsalg af Melk

eller andre Næringsmidler, kan Sundhedskommissionen, efter forgjæves at have givet Vedkommende Advarsel, forbyde saadant Udsalg paa Stedet.

§ 25. Sundhedskommissionen kan midlertidig forbyde Udsalg af Næringsmidler paa Steder, hvor der er udbrudt smitsom Sygdom, som ved saadant Salg kan befrygtes at ville udbrede sig, ligesom og Indførsel til og Udsalg inden Byen af Melk fra udenbys Steder, hvor saadanne Sygdomme forekommer blandt Menne-sker eller Dyr.

Kapitel VIII.

Om Salg af skadelige eller bedærvede Næringsmidler.

§ 26. Sundhedskommissionen skal til Forebyggelse af skadelige Næringsmidlers Salg jevnlig anstille eller lade anstille Undersøgelse af de paa Torve, i Udsalgssteder og Beværtningssteder falbudne Næringsmidler samt af de paagjældende Handlendes eller Næringsdrivendes Oplagssteder og Arbeidsrum og er til dette Øiemed berettiget til at fordre udleveret de nødvendige Prøver. Forefindes skadelige Næringsmidler, skal de efter Beslutning af Sundhedskommissionen tilintetgjøres eller paa anden Maade gøres uskadelig paa Vedkommendes Bekostning.

§ 27. Sundhedskommissionen skal paa samme Maade som i § 26 bestemt kontrollere og kan efter Omstændighederne forbyde Salg af andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Helbreden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, f. Ex. Tapeter, Legetøi, Beklædningsgjenstande, Gummitaater, Sukkertøi og deslige.

Kapitel IX.

Om Leiehuse, Arbejderboliger o. lign.

§ 28. Naar noget Beboelsesrum ved Mangel paa Lys eller Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overbefolkning findes at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommissionen paabyde de fornødne Forandringer, og indtil disse er foretagne, efter Omstændighederne forbyde Beboelse eller Benyttelse af Rummet. Det samme gælder, forsaavidt angaar Benyttelse af Rum bestemte til stadigt eller jevnligt Samlingssted for et større Antal Mennesker, som Opbyggelseslokaler, Auktionslokaler og Dansehuse o. s. v. Ligesaa for Hôteller, Beværtningssteder, Spisekvarterer og Bondelogiser.

Kapitel X.

Anmeldelse af smitsomme Sygdomme o. lign.

§ 29. Inden den 5te i Maaneden skal enhver i Byen praktiserende Læge indsende til Sundhedskommissionen Opgave over de af ham i den forløbne Maaned iagttagne Tilfælde af epidemisk eller smitsom Sygdom.

Ved Beslutning af Sundhedskommissionen kan det derhos paalægges de praktiserende Læger at indsende daglige Opgaver over de af dem iagttagne Tilfælde af enkelte Sygdomme, hvis Udbredning det maa antages at være af særegen Vigtighed at kontrollere.

§ 30. Ethvert alvorligere Sygdomstilfælde, der er frembragt ved eller giver Mistanke om at være frembragt ved Nydelsen af giftige, bedærvede eller forfalskede Næringsmidler eller ved Benyttelse af Gjenstande, som indeholder giftige eller farlige Bestanddele, eller som hentyder paa en begyndende Epidemi, skal af den tilkaldte Læge uopholdelig anmeldes for Sundhedskommissionen med

Angivelse af den formodede Sygdomsaarsag tilligemed andre fornødne Oplysninger. Det samme gjælder om sanitære Misligheder, der antages at kunne staa i Forbindelse med eller at kunne give Anledning til Sygdommen.

§ 31. Ved følgende smitsomme Sygdomme:

- a) Kolera, Børnekopper, exanthematisk Tyfus, Blodgang, Difteri og Skarlagensfeber.
- b) Tyfoidfeber, smitsom Øienbetændelse, Skurv, Skab og Herpes tonsurans.
- c) Mæslinger og Kighoste

bliver ligeoverfor Skolerne følgende at iagttage:

- 1. Børn, der lider af nogen af de nævnte Sygdomme, tilstedes ikke Adgang til Skolen.
- 2. Det samme gjælder for friske Børn, naar nogen af de under a nævnte Sygdomme er optraadt i den Husstand, hvortil de hører. Skoleforbudet kan af Sundhedskommissionen udstrækkes til samtlige i et Hus værende skolepligtige Børn
- 3. Børn, hvem det efter ovenstaaende har været forbudt at søge Skole, maa ikke tilstedes Adgang til den, før der for de under a nævnte Sygdomme fremvises Attest fra Læge for, at Sygdommen er ophørt, eller den Syge er indlagt paa Sygehus eller paa anden tilfredsstillende Maade isoleret, samt for, at et Tidsrum svarende til Sygdommens Incubation efter den Tid er forløbet. Ligeledes maa fremvises Attest for, at fornøden Desinfektion af Hjem og Klæder er foretaget. Denne Attest skal være forsynet med Forevisningspaategning af Sundhedskommissionens Formand. Børn, der har lidt af de under b nævnte Sygdomme, maa, før de tilstedes Adgang til Skolen, fremvise Attest fra Læge for at være helbredede. Børn, der har lidt af de under c nævnte Sygdomme, maa ikke søge Skole, saalænge der er Afskalling eller udtalte hyppige Kighosteanfald.
- 4. Ovenstaaende Bestemmelser om Skoleforbud gjælder ogsaa Lærere og Pedel, i hvis Hjem smitsom Sygdom er optraadt. Bor Lærer eller Pedel paa Skolen, og den Syge ikke kan isoleres paa betryggende Maade, kan Skolen fordres lukket efter Sundhedskommissionens nærmere Bestemmelse, ialfald saalænge indtil den Syge er fjernet, og fornøden Desinfektion er foretaget. Det samme gjælder, hvis der i Skolehuset bor andre Familier, hvori forekommer smitsom Sygdom. Skolen er pligtig at hjemsende ethvert Barn, om hvilket der er Grund til at antage, at det lider af smitsom Sygdom.

§ 32. Ved Sygdomstilfælde, der indtræffer blandt Reisende i Hôteller, Logishuse, Bondelogiser eller lignende, skal vedkommende Vært skaffe sig Underretning om, hvorvidt Sygdommen er af smitsom eller farlig Art, og i saa Tilfælde derom uopholdelig underrette Sundhedskommissionen.

§ 33. For ethvert Fartøi, som kommer paa Havnen med nogen Syg ombord, skal strax ved dets Ankomst Anmeldelse afgives til Havnefogden om Sygdommen, saavidt muligt med Angivelse af dens Art.

Af Havnefogden afgives strax derefter Anmeldelse til Sundhedskommissionen, saafremt Sygdommen antages at være af epidemisk eller smitsom Art, og Læge ikke strax tilkaldes. Forøvrigt er Fartøier, der henligger i Byens Havn, saavel som deres Besætninger med Hensyn til Sundhedsforhold underkastet Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 34. Om ethvert paa Byens Grund eller paa Fartøier og Baade, beliggende i dens Havn indtræffende Dødsfald maa, forinden Begravelse kan foregaa, tilveiebringes en efter et bestemt Schema af examineret Læge udfærdiget Anmeldelse, som bliver at aflevere til Sognepresten og af denne tilstilles Sundhedskommissionens Ordfører.

Hvis den Afdøde ikke har benyttet examineret Læge, bliver Liget at syne og Anmeldelse at udfærdige af den dertil antagne Læge.

§ 35. Sundhedskommissionen skal være berettiget til at beordre Lig bragt til Byens Lighus, naar dets Henliggen i Hjemmet paa Grund af Dødsaaarsagen, Lokalets Beskaffenhed eller andre sanitære Hensyn findes utilraadelig.

§ 36. Undlader Nogen at udføre de Foranstaltninger, som paahviler ham efter nærværende Forskrifter eller efter Sundhedskommissionens lovmedholdig fattede Beslutninger, kan Sundhedskommissionen paa den Skyldiges Bekostning lade disse Foranstaltninger udføre og træffe Forføining til at raade Bod paa de ved Forsømmelsen forvoldte Ulemper.

§ 37. Fra Bestemmelserne i disse Forskrifter kan Sundhedskommissionen under særegne Forhold tilstede Afgivelser.

§ 38. Overtrædelse af disse Forskrifter bevirkes af Sundhedskommissionen paatalt og straffet i Henhold til de gjældende Bestemmelser.

Nordre Odalen Herred.

(Kongelig Resolution af 13de Februar).

Tillægget er saalydende:

Sundhedskommissionen kan forbyde Brugen af Boliger og Rum, som frembyder Fare i sanitær Henseende. Beslutning herom fattes i den samlede Sundhedskommission.

Manger Herred.

(Kongelig Resolution af 20de Februar).

§ 1. Opførelse eller Flytning af Hus skal anmeldes skriftlig for vedkommende Tilsynsmand i Sundhedskommissionen og skal følgende Regler iagttages:

- a) Opførelse af Beboelseshus maa ikke paabegyndes, før Muldjorden er bortfjernet og Grunden fuldt afgrøftet, saa alt Grundvand bortledes.
- b) Beboelseshuset skal opføres paa Undermur af mindst 30 Cm.s Høide over Jorden og ved Beslag med Kalk, Ler eller paa anden Maade gjøres tæt. Hvor der ikke er Kjælder, skal der anbringes mindst 2 murede Luftaabninger.
- c) Ethvert til Beboelse bestemt Rum skal have en Høide af mindst 2,25 M. fra Gulv til Tag og være forsynet med mindst ét Vindu, som med Lethed kan aabnes.
- d) Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt, forsynet med tør fast Fyld som Mellemlag.
- e) Mindste Afstand mellem Beboelseshus og Fjøs, Stald og Grisehus skal være 10 — ti — M.
- f) I Beboelsesrum maa ikke anbringes Kogeovn, medmindre den er forsynet med Indretning til Opfangning og Bortledelse af Damp.

§ 2. Husets Gaardsplads og nærmeste Omgivelser skal holdes fri for stillestaaende Vand.

§ 3. Melk og andre Madvarer skal opbevares i særskilt Rum. Hvor saadant ikke kan tilveiebringes, kan de anbringes i en dertil indrettet Hylde (Melkestol) med Forhæng.

§ 4. Inden en af Sundhedskommissionen nærmere bestemt Tid skal der ved hvert Hus opføres et ordentligt Vandhus med fuldt afdelte Rum for hver 20 Personer, som bebor Huset. Det maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller Tilsig til saadant. Hvor Forholdene gjør det nødvendigt, kan der paabydes Anbringelse af tæt Beholder, der skal tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Indholdet bør jevnlig overstrøes med Torvjord eller lignende for at undgaa Stank.

§ 5. Gødning, Affald fra Husene eller anden Urenlighed maa ikke oplægges eller henkastes Vaaningshus eller alfar Vei nærmere end 10 — ti — M. og maa være saaledes beliggende, at Tilsig til Beboelseshus, Brønd eller andet Drikkevandtag for Mennesker og Dyr undgaaes.

§ 6. Brønd eller andet Drikkevandtag maa ikke forurenses ved Vaskning eller paa anden Maade. Vandtag, som ikke er rindende, maa ombygges med Sten og Torvjord saaledes, at ikke Overvand rinder ned i samme.

§ 7.

- a) Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Fødemidler og andre Varer, der kan være farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning.
- b) Handlende maa ikke indpakke Madvarer eller Nydelsesmidler i Avispapir eller urent Papir.

§ 8. Beboelsesrum ligesom Seng- og Gangklæder samt andre Gjenstande, der har været benyttede af Personer, som lider eller har lidt af smitsomme Sygdomme, maa ikke overlades til Brug for Andre, forinden de er desinficerede paa tilfredsstillende Maade.

§ 9. Findes Bolig, Forsamlings- eller Arbejdssted ved Mangel paa tilstrækkelig Lys eller frisk Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadelige for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde deres Brug, indtil Mangelen er afhjulpen.

§ 10. Ved Bedrifter, der kan forurense Luften, eller paa anden sundhedsskadelig Maade forulempe de Omboende, har Eieren at rette sig efter de Bestemmelser, som Sundhedskommissionen til enhver Tid maatte foreskrive.

§ 11. Personer fra fremmede Kommuner maa ikke modtages til Forpleining i Herredet, medmindre de er forsynet med Lægeattest for, at de ikke lider af Tæring eller anden smitsom Sygdom.

§ 12. Fartøier, der henligger inden Herredet, og deres Besætninger er med Hensyn til Sundhedsforholdene ombord underkastet Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 13. Undlader Nogen at udføre de Foranstaltninger, der i Medhold af Lov eller disse Forskrifter er paabudt af Sundhedskommissionen, kan denne lade det Fornødne udføre for Vedkommendes Regning.

§ 14. Afvigelse fra disse Forskrifter kan under særegne Omstændigheder indrømmes af Sundhedskommissionen.

§ 15. Det paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer hver i sin Kreds at paase disse Forskrifters og de i Overensstemmelse hermed af Sundhedskom-

missionen fattede Bestemmelser Overholdelse og i Tilfælde at meddele Overtrædelse af samme til dens Ordfører.

§ 16. Overtrædelse af ovenstaaende Forskrifter skal Sundhedskommissionen foranledige paatalt efter Lovgivningen.

Lindaas Herred.

(Kongelig Resolution af 20de Februar).

§ 1. Opførelse eller Flytning af Hus skal anmeldes skriftlig for vedkommende Tilsynsmand i Sundhedskommissionen og skal følgende Regler iagttages:

- a) Opførelse af Beboelseshus maa ikke paabegyndes, før Muldjorden er bortfjernet og Grunden fuldt afgrøftet, saa alt Grundvand bortledes.
- b) Beboelseshuset skal opføres paa Undermur af mindst 30 Cm.s Høide over Jorden og ved Beslag med Kalk, Ler eller paa anden Maade gjøres tæt. Hvor der ikke er Kjælder, skal der anbringes mindst 2 murede Luftaabninger.
- c) Ethvert til Beboelse bestemt Rum skal have en Høide af mindst 2,25 M. fra Gulv til Tag og være forsynet med mindst ét Vindu, som med Lethed kan aabnes.
- d) Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt, forsynet med tør fast Fyld som Mellemlag.
- e) Mindste Afstand mellem Beboelseshus og Fjøs, Stald og Grisehus skal være 10 — ti — M.
- f) I Beboelsesrum maa ikke anbringes Kogeovn, medmindre den er forsynet med Indretning til Opfangning og Bortledning af Damp.

§ 2. Husets Gaardsplads og nærmeste Omgivelse skal holdes fri for stillestaaende Vand.

§ 3. Melk og andre Madvarer skal opbevares i særskilt Rum. Hvor saadant ikke kan tilveiebringes, kan de anbringes i en dertil indrettet Hylde (Melkestol) med Forhæng.

§ 4. Inden en af Sundhedskommissionen nærmere bestemt Tid skal der ved hvert Hus opføres et ordentligt Vandhus med fuldt afdelte Rum for hver 20 Personer, som bebor Huset. Det maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller Tilsig til saadant. Hvor Forholdene gjør det nødvendigt, kan der paabydes Anbringelse af tæt Beholder, der skal tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Indholdet bør jævnlig overstrøes med Torvjord eller lignende for at undgaa Stank.

§ 5. Gjødning, Affald fra Husene eller anden Urenlighed maa ikke oplægges eller henkastes Vaaningshus eller alfar Vei nærmere end 10 — ti — M. og maa være saaledes beliggende, at Tilsig til Beboelseshus, Brønd eller andet Drikkevandtag for Mennesker og Dyr undgaaes.

§ 6. Brønd eller andet Drikkevandtag maa ikke forurenses ved Vaskning eller paa anden Maade. Vandtag, som ikke er rindende, maa ombygges med Sten og Torvjord saaledes, at ikke Overvand rinder ned i samme

§ 7.

- a) Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærkede Fødemidler og andre Varer, der kan være farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning.

- b) Handlende maa ikke indpakke Madvarer eller Nydelsesmidler i Avispapir eller urent Papir.

§ 8. Beboelsesrum ligesom Seng, og Gangklæder samt andre Gjenstande, der har været benyttet af Personer, som lider eller har lidt af smitsomme Sygdomme, maa ikke overlades til Brug for Andre, forinden de er desinficerede paa tilfredsstillende Maade.

§ 9. Findes Bolig, Forsamlings- eller Arbejdssted ved Mangel paa tilstrækkelig Lys eller frisk Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadelige for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde deres Brug, indtil Mangelen er afhjulpen.

§ 10. Ved Bedrifter, der kan forurene Luften eller paa anden sundhedsskadelig Maade forulempe de Omboende, har Eieren at rette sig efter de Bestemmelser, som Sundhedskommissionen til enhver Tid maatte foreskrive.

§ 11. Personer fra fremmede Kommuner maa ikke modtages til Forplejning i Herredet, medmindre de er forsynet med Lægeattest for, at de ikke lider af Tæring eller anden smitsom Sygdom.

§ 12. Fartøier, der henligger inden Herredet, og deres Besætninger er med Hensyn til Sundhedsforholdene ombord underkastet Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 13. Undlader Nogen at udføre de Foranstaltninger, der i Medhold af Lov eller disse Forskrifter er paabudt af Sundhedskommissionen, kan denne lade det Fornødne udføre for Vedkommendes Regning.

§ 14. Afgang fra disse Forskrifter kan under særegne Omstændigheder indrømmes af Sundhedskommissionen.

§ 15. Det paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer hver i sin Kreds at paase disse Forskrifters og de i Overensstemmelse hermed af Sundhedskommissionen fattede Bestemmelser Overholdelse og i Tilfælde at meddele Overtrædelse af samme til dens Ordfører.

§ 16. Overtrædelse af ovenstaaende Forskrifter skal Sundhedskommissionen foranledige paaltalt efter Lovgivningen.

Langesund Ladested.

(Kronprindsregentens Resolution af 9de Marts).

Tillægget er saalydende:

Enhver Huseier er pligtig til ved sit Hus at anbringe en med Laag forsynet Søppelkasse, hvori Beboerne har at henlægge Husaffaldet og Feieskarnet. Det paaligger Huseieren at besørge Kassen tomt samt at borttransportere Indholdet og henlægge det paa et af Politiet dertil bestemt, anvist Sted.

Høvaag Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 9de Marts).

§ 1.

- a) Naar Nogen agter at opføre eller flytte Beboelseshus, skal han, før Arbejdet paabegyndes, derom underrette en af Sundhedskommissionens Medlemmer, der har at gjøre ham bekendt med vedkommende Bestemmelser i disse Forskrifter.

- b) Huset skal opføres paa tør eller vel afgrøftet Grund, efterat Madjorden er fjernet. Grundmuren skal være af Sten, overalt mindst 30 Cm. høj, godt tættet og med passende Antal Luftaabninger. Det nærmest Huset liggende Tun skal være udjevnet, saa at stillestaaende Vandpytter undgaaes.
- c) Ethvert Beboelseshus skal indeholde mindst 2 med Dør forbundne Rum. Gulvet i 1ste Etage skal være tæt og trækfrit. Høiden fra Gulv til Tag i 1ste Etage mindst 2,50 M. Hvert Rum skal være forsynet med et i Forhold til dets Størrelse passende Antal Vinduer, mindst 2 indrettede til at aabnes.

§ 2. Hvor Kogeovn eller Komfyr benyttes i Beboelsesrum, skal Dampen bortledes ved Damphætte eller anden skikket Indretning.

§ 3. Melk maa saavidt muligt ikke opbevares i Beboelsesrum, men i Melkeboder eller i hvert Fald i særskilt Aflukke eller tillukket Melkeskab.

§ 4. Svin eller Fjærkræ maa ikke have Tilhold i Beboelsesrum. Hunde maa ikke have Adgang til offentlige Forsamlinger.

§ 5. Udhus o: Stald, Fjøs, Grisehus, Høsehus og Privet maa ikke opføres nærmere Beboelseshus end 8 M. og maa være saaledes beliggende og indrettet, at Afsig derfra ikke sker til Beboelseshus eller Vandtag.

§ 6. Ved hvert Bosted skal der være et Privet, hvis Binge skal være indklædt. Denne skal jævnlig paafyldes Jord, Aske, Kalk eller lignende og maa tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted.

§ 7. Feieskarn, Skyllevand og anden Urenlighed og Affald af alle Slags, saasom Ben, Dele af Dyrekadavere og lignende, maa ikke kastes udenfor Husdøren eller paa Gaardstunet, men skal henbringes i Privet eller Kompostdyngge eller nedgraves. Affalds- og Kompostdynger maa ikke lægges nærmere Beboelseshus end 8 M.

§ 8. Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale at lide af saadanne sanitære Mangler, at dets Benyttelse medfører øiensynlig Skade for Sundheden, skal Sundhedskommissionen forbyde Brugen deraf, indtil Manglerne er afhjulpne.

§ 9. Vandtag, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes, maa ikke paa nogen Maade forurenses. Brønd skal være overdækket og beskyttet mod Overvand og urent Tilsig. Den skal tømmes og renses, saa ofte det befindes nødvendigt eller paakrævet.

§ 10. Madvarer, Brød og Bagværk maa hos de dermed Håndlende opbevares og behandles paa renlig Maade. Kunderne maa ikke tillades at beføle Varerne. Under Ombringelse til Kunderne maa Varerne være forsvarlig beskyttede mod Regn, Sol og Smuds.

§ 11. Enhver Bedrift, hvorved paatagelige sanitære Misligheder kan befrygtes for Arbejderne eller de Omboende, skal være underkastet Sundhedskommissionens Kontrol og Bestemmelser.

§ 12. Bohave, Gang- og Sengklæder efter Personer, der lider af eller er døde af smitsom Sygdom, maa ikke overlades til Andre, forinden de er rensede efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 13. I Henhold til Lov af 8de Mai 1900 skal Anmeldelse ske til Sundhedskommissionens Ordfører, naar en af Tuberkulose lidende Syg forandrer Bopæl. Meddelelsespligt skal paahvile saavel den Huseier, hvorfra, som den Huseier, hvortil den Syge flytter.

§ 14. I bymæssigt bebyggede Strøg skal Huseierne sørge for at holde Veigrøften udenfor sin Eiendom oprenset, saa der til enhver Tid er frit Afløb for Spild- og Overvand.

§ 15. Det paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer at føre Indseende med disse Forskrifters Overholdelse og at anmelde Overtrædelser heraf til Sundhedskommissionens Ordfører, der — om fornødent — bevirker Paatale.

§ 16. Afgivelser fra disse Bestemmelser kan tillades af Sundhedskommissionen under særegne Omstændigheder.

Lille Elvedalen Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 16de Marts).

§ 1. Ved Flytning eller Opførelse af Huse skal nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen underrettes, og følgende skal derved iagttages:

- a) Afstanden mellem Beboelseshuse og Madbod paa den ene Side og Stald, Fjøs, Grisehus samt Vandhus paa den anden Side skal ikke være mindre end 9 M. Opførendes Hus maa derhos ikke komme til at borttage Sollyset for et andet Vaaningshus.
- b) Grunden under Beboelseshus skal være vel afgrøftet, Muldjorden borttaget, og Huset sættes paa Undermur af Sten, forsvarlig tæt og af mindst 30 Cm.s Høide over Jorden. I Kjældermuren skal der være mindst to Trækhul.
- c) Ethvert Beboelsesrum skal have en Høide af mindst 2,5 M. fra Gulv til Himling og være forsynet med tilstrækkeligt Antal Vinduer, af hvilke mindst ét skal være til at aabne. Gulvet skal være tæt og trækfrit.

§ 2. For ethvert Beboelseshus skal forefindes et sømmeligt Vandhus, hvis Afstand fra Beboelseshus, Madbod eller Alfارvei ikke maa være mindre end 9 M. Dets Binge skal tømmes mindst én Gang om Aaret og ellers saa ofte, det af Sundhedskommissionen under særegne Omstændigheder maatte findes paakrævet. Ved Blanding med Jord (Torvstrø) skal unødigt Stank forebygges.

§ 3. Brønd, Opkomme, Bæk eller Elv, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke forurenses eller have Tilsig fra Stald, Fjøs, Vandhus eller Ansamlinger af Urenligheder.

§ 4. Affald, Menneskers Udtømmelser, Gjødelse, stinkende Skyllvand eller anden Urenlighed maa ikke henkastes udenfor Indgangsdøren, ved Husets Mur eller Vinduer, men maa bringes til et Sted, hvorfra Tilsig til Vaaningshuset eller Drikkevand ikke kan finde Sted.

§ 5. Aadsler skal ikke henkastes saaledes, at de forurenses Drikkevand eller generer ved Stank, men nedgraves forsvarlig dybt paa Steder, der ligger fjernt fra bebygget Grund, og hvorfra ikke er Vandsig til bebygget Grund og til Bæk eller Elv, hvorfra Drikkevand tages.

§ 6. I Beboelsesrum, hvor Peis ikke forefindes, maa Kogeovn ikke bruges eller anbringes, medmindre den inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation forsynes med en saadan Indretning, at derved Kogedampen opfanges og ledes ud i fri Luft.

§ 7. Salg af bedærvede eller andre for Sundheden skadelige Næringsmidler eller Brugsgjenstande kan forbydes af Sundhedskommissionen, der, om det fornødiges, besørger dem tilintetgjort paa Eierens Bekostning. De nødvendige Prøver er Sundhedskommissionen berettiget til at fordre udleveret.

§ 8. Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning med Mennesker, slet Ventilation

eller lignende, kan Sundhedskommissionen paalægge Vedkommende at rette Mangerne inden en given Frist.

En ordentlig Peis bør om muligt forefindes i ethvert Beboelseshus's Dagligværelse, hvor dette tillige benyttes som Kjøkken.

§ 9. Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke holdes i Beboelsesrum, i Kjælder under Vaaningshus eller i Rum, som har Væg, der støder umiddelbart op til Beboelsesrum.

§ 10. Bohave, Gang- og Sengklæder efter af smitsom Sygdom afdøde Personer maa ikke bortauktioneres, afhændes til eller benyttes af Andre, før de er rensede efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 11. Overtrædelse af disse Forskrifter ligesom andre Forhold, der kan befrygtes at have en i sanitær Henseende skadelig Indflydelse, pligter Sundhedskommissionens Medlemmer og Tilsynsmænd at melde til deres Ordfører, som i fornødent Fald bevirker Paatale efter Lovgivningen.

§ 12. Afgivelse fra de i foregaaende Paragrafer nævnte Regler kan med Sundhedskommissionens Tilladelse finde Sted, hvor Forholdene vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig.

Agdenes Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 16de Marts).

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Bygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus og Stald, Fjøs eller Grisehus bliver mindst 9 M.

§ 2. Grunden, hvorpaa Vaaningshus opføres, skal være tør, vel afgrøftet, samt Muldjorden fjernet. Sylmuren skal være mindst 30 Cm. høi og forsvarlig tæt. Ethvert Beboelsesværelse skal være mindst 2,25 M. høit og forsynet med Opslagsvindu.

§ 3. I Beboelsesværelse maa Kogeovn ikke bruges, medmindre den er forsynet med en saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan opfanges og ledes bort. Vægge og Gulv i Beboelsesrum skal være forsvarlig tætte og trækfri.

§ 4. Gjødsele eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet Vaaningshus eller Madbod nærmere end 10 M. og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til disse eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Huseieren har strengt at paase, at Feieskarn, Affald af Slagtning eller anden Urenlighed ikke henkastes rundt Husvæggene, men i Gjødselekjælder, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 5. Brønd eller Bæk, hvorfra Drikkevand hentes, maa ikke paa nogen Maade forurennes. Brønden skal aarlig rengjøres.

§ 6. Fjærkræ, Fæ eller Svin maa ikke huses i Vaaningshus.

§ 7. Til ethvert Vaaningshus skal være et Vandhus, der ikke maa have Væg eller Tag fælles med Beboelsesrum; det skal være opført inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation.

§ 8. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af sundhedsfarlige Fødemidler eller Brugsgjenstande. Gang- eller Sengklæder efter Personer, der lider af eller er døde af smitsom Sygdom, maa ikke sælges eller overdrages til Andre, førend Klæderne er rensede efter Sundhedskommissionens Ordre. Sundhedskommissionen kan forbyde Benyttelse af Beboelsesrum eller Forsamlingsrum,

som ved Mangel paa Lys eller Luft, ved Fugtighed, Overfyldning eller af andre Aarsager skjønnnes at være skadelige for Sundheden

§ 9. Overtrædelse af foranstaaende Bestemmelser er Sundhedskommissionen pligtig at foranledige paatalt efter Lovgivningen; dog skal den, hvis de stedlige Forhold lægger væsentlige Hindringer i Veien for sammes Overholdelse, kunne tilstede enkelte Afvigelser.

Hillesø Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 16de Marts).

§ 1. I Rorbod maa ikke indlægges flere Personer end 1 paa hver 4 m.³ Luft, Rorboden indeholder. Ved særlige mislige hygieniske Forhold kan Sundhedskommissionens Ordfører forbyde, at Rorboden benyttes.

§ 2. Til Rorboden skal være mindst 1 Privet for hver 20 Mand. Under hvert Privet skal anbringes Stamper med Hanker til Optagelse af Exkrementer. Disse maa tømmes af Baadmandskaberne efter Eierens Opsyn og Paabud. Privetet maa være saaledes beliggende, at der ikke sker Tilsig til Rorbodtomten eller Drikkevand.

§ 3. Under Fisket skal Rorboderne og Priveterne mindst én Gang ugentlig, under alle Omstændigheder til hver Søndags Morgen, vadskes og Rorbodernes Omgivelser holdes fri for al Urenlighed. Ansvar et paahviler Rorbodens Baadmandskaber.

§ 4. Fiskeaffald, Agnskjæl eller lignende Gjenstande, der udbreder Stank eller skal benyttes til Guano, maa ikke henlægges Vaaningshus eller Rorbod nærmere end 30 M. Det Affald, der ikke skal benyttes, skal bringes i Sjøen udenfor Fjæremaal. Affaldet maa ikke henlægges slig, at der sker Tilsig til Drikkevand. Heller ikke maa dette forurenses ved Vask eller paa anden Maade.

§ 5. Ved hvert Fiskes Slutning skal Rorboden renvaskes og udluftes af Rorbodeieren. Efter endt Fiske eller ved Rorbodens Fraflytning paalægges det Rorbodeieren at sørge for, at al Urenlighed om Rorboden bortskaffes. Hvis Omstændighederne gjør det ønskeligt, kan Sundhedskommissionen til andre Tider paabyde almindelig eller delvis Rengjøring.

§ 6. Sundhedskommissionen kan gjøre Undtagelser fra disse Bestemmelser, hvor Forholdene lægger særlige Vanskeligheder i Veien for deres Overholdelse.

§ 7. Overtrædelse af disse Forskrifter bevirkes af Sundhedskommissionens Ordfører paatalt og straffet i Henhold til gjældende Bestemmelser.

§ 8. Disse Sundhedsforskrifter bliver efter Foranstaltning af Sundhedskommissionens Ordfører at opslaa i et tilstrækkeligt Antal Exemplarer i Rorboderne og samtlige Handelssteder.

Nittedalen Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 9de April).

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal følgende iagttages:

- a) Forinden Arbeidet med Tomten paabegyndes, skal Anmeldelse ske til nærmest-boende Medlem af Sundhedskommissionen, at han kan paase nedenstaaende Paabud overholdte.

- b) Grunden skal være tilstrækkelig afgræftet (saa der ikke findes Grundvand paa samme) samt Madjorden bortskaffet.
- c) Vaaningshuset skal staa paa forsvarlig tæt Undermur af mindst 30 Cm. Høide over det omgivende Jordsmon. I Undermuren skal der være mindst to Trækhul af 8 Cm. Diameter i hver af de tvende modstaaende Vægge (altsaa i det Hele fire Trækhul). Gulvet i 1ste Etage skal være dobbelt eller paa anden Maade gjort forsvarlig tæt.
- d) Ethvert Beboelsesrum skal gives en Høide af mindst 2,25 M. fra Gulv til Loft og være forsynet med ialfald ét Opslagsvindu af mindst 0,75 M.s Bredde og 1 M.s Høide.
- e) Privet, Stald, Fjøs, Grisehus og andre Udhuse, hvorfra Stank udbredes, maa ikke anbringes nærmere Beboelsesrum end 10 M. og ikke nærmere Nabo eller alfar Vei end 5 M., undtagen hvor særegne af Sundhedskommissionen godkjendte Foranstaltninger er truffet.

§ 2. Hvor Kogeovn benyttes i Beboelsesrum, skal Røg og Damp ledes ud i fri Luft gennem en over Kogeovnen anbragt Hætte, hvis Ovnene ikke er anbragt i Peis, saa Røgen og Dampen direkte ledes op i Piben.

§ 3. Finder Sundhedskommissionen beboet Hus eller Forsamlingslokale at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Mangel paa Lys eller Luft, ved Overfyldning af Mennesker eller paa Grund af Fugtighed, Urenlighed etc., kan den forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler er afhjulpne.

§ 4. For hvert Bosted skal der indrettes et Privet. Dette skal tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted, samt forøvrigt naar Sundhedskommissionen maatte finde det paakrævet. Ved jevnlig Paafyldning af Jord, Aske, Torvstrø eller deslige skal der sørges for, at der opstaar saa liden Stank som muligt.

§ 5. Brønd, Opkomme eller Bæk, hvorfra Mad eller Drikkevand tages, skal holdes ren og fri for Tilsig fra Udhuse, Binger og Jordbund, som er forurenset ved Oplag af Gjødelse, Affald eller paa anden Maade, ligesom der til Bæk, aaben Grøft eller Rende, hvorfra Drikkevand tages, ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse maa gives Afløb for Substanter, der frembringer Stank eller er farlige for Sundheden.

§ 6. Feieskarn, Kjøkkenaffald, Skyllvand, Menneskers Udtømmelser eller anden Urenlighed maa ikke henkastes udenfor Indgangsdøren, ved Husets Mur eller Vinduer, men maa bringes til et Sted, hvorfra Tilsig til Vaaningshus eller Drikkevand ikke finder Sted. Ildelugtende Affald og Gjødningsstoffer maa ikke oplægges nærmere Vaaningshus end 20 M. og ikke uden speciel af Sundhedskommissionen givne Tilladelse nærmere alfar Vei end 10 M., og skal tildækkes med tilstrækkelig Jord for at forhindre Stank.

§ 7. Heste, Kjør, Faar, Svin, Gjeder og Fjærkræ maa ikke huses i Vaaningshus, ei heller i Rum, der har Væg eller Tag fælles med dette eller med Opbevaringssteder for Madvarer.

§ 8. Sundhedskommissionen kan forbyde Brug og Salg af bedærvede eller sundhedsfarlige Fødemidler samt ogsaa andre for Sundheden skadelige Brugsgjenstande, f. Ex. Tapeter, Legetøj o. s. v., der indeholder giftige Bestanddele, og kan i Tilfælde paabyde disse tilintetgjorte uden Erstatning. Prøver af saadanne Gjenstande kan forlanges udleverede af Sundhedskommissionen til Undersøgelse. Standning af Salg af deslige Varer kan foreløbig paabydes af Sundhedskommissionens Ordfører eller af mindst tre af dens øvrige Medlemmer i Forening. Endelig Afgjørelse kræver Beslutning af den samlede Sundhedskommissionen. Handlende maa ikke indpakke Madvarer i Aviser eller urent Papir, ligesom størst mulig Renlighed maa finde Sted i Udsalgssteder og Bagerier.

§ 9. Ved Bedrifter, der kan forurene Luften eller paa anden for Sundheden skadelig Maade forulempe de Omkringboende eller de ved Bedriften ansatte Arbeidere, har Eieren at efterkomme de Bestemmelser, som Sundhedskommissionen til enhver Tid maatte finde fornødent at paabyde til Forebyggelse af Ulemperne.

§ 10. Klæder eller andre Gjenstande, som har været benyttede af Personer, der har lidt af eller er døde af smitsom Sygdom, maa ikke afhændes til eller benyttes af Andre, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen anser fyldestgørende.

§ 11. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at anmelde Misligheder for Ordføreren, der, om det er paakrævet, besørger Paatale efter Loven.

§ 12. Sundhedskommissionen kan tilstede Afgivelser fra disse Bestemmelser, hvor den finder det paakrævet af Forholdene.

Risør Kjøbstad.

(Kronprindsregentens Resolution af 16de April).

Tillægget er saalydende:

Fartøier, der henligger paa Byens Havn, og deres Besætninger er med Hensyn til Renlighed og Sundhedsforhold underkastede Sundhedskommissionens Bestemmelser.

Hitterdal Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 7de Maj).

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal iagttages: Afstanden mellem Beboelseshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Grisehus paa den anden Side maa ikke blive mindre end 9 M. Ved Opførelse eller Flytning af Beboelseshuse skal derhos iagttages: Byggegrunden skal tørlægges, Madjorden borttages og Huset sættes paa Grundmur af mindst 30 Cm. Høide over Jorden og forsvarlig tættet. Ethvert Familiebeboelsesrum skal have en Høide af mindst 2,5 M. og være tilstrækkelig forsynet med Vinduer (Glasfladen ikke mindre end omtrent $\frac{1}{12}$ af Gulvfladen); mindst hvert andet Fag skal være til at aabne. Gulvet skal være tæt og trækfrit. Hvor Kogeovn benyttes i Beboelsesrum, skal den være forsynet med Damphat, der fører til Piben.

§ 2. For ethvert Beboelseshus skal være indrettet et sømmeligt Vandhus, hvis Afstand fra Beboelseshus eller Alfzarvei ikke maa være mindre end 9 M. Det maa tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted og jevnlig paaføres Jord, Aske eller lignende.

§ 3. Vandindtag maa ikke paa nogen Maade forurenses og ikke have Tilsig fra Stald, Fjøs eller Grisehus; Brønd eller Opkomme maa, forsaavidt derfra tages Vand til Husholdningen, ombygges saaledes, at Overvand ikke kan trænge ind.

§ 4. Gjødse, Affald fra Husene eller andre Urenligheder maa ikke henlægges nærmere Beboelseshus eller Alfzarvei end 9 M. og heller ikke saaledes, at Tilsig til Vandindtag kan ske.

§ 5. Finder Sundhedskommissionen Benyttelsen af noget Beboelses- eller Forsamlingslokale skadelig for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Mangel paa Lys eller Luft, kan den forbyde videre Afbenyttelse, indtil Mangelen er afhjulpen.

§ 6. Salg af bedærvede eller af anden Grund for Sundheden skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler kan forbydes af Sundhedskommissionen, der — om fornødiges — besørger dem tilintetgjort paa Sælgerens Bekostning. Brødvarer og Melk, der holdes tilsalgs, maa ikke opbevares i Beboelsesrum.

§ 7. Klæder eller andre Ting, der har været benyttet af Personer, som har lidt af smitsom Sygdom, maa ikke afhændes til eller benyttes af andre, førend de er rensset efter Sundhedskommissionens nærmere Bestemmelse.

§ 8. Har nogen Husbond eller Logisvært Formodning om, at smitsom Sygdom forekommer i hans Hus, har han derom ufortøvet at gjøre Anmeldelse til Sundhedskommissionens Ordfører eller — i hans Forfald — til en anden Læge. Husbond eller Logisvært er ansvarlig for Overholdelsen af de Forskrifter, som i den Anledning gives af Sundhedskommissionen.

For den tættere bebyggede Del af Herredet ved Notodden gjøres desuden følgende særlige Bestemmelser gjældende:

§ 9. Ved Opførelse eller Flytning af Huse skal Sundhedskommissionen derom underrettes og Plan eller Redegjørelse for Byggeriet forelægges den eller dens i Anledning heraf opnævnte Udvalg.

§ 10. Vandhus maa ikke lægges nærmere offentlig Vei eller Vaudindtag end 4 M., heller ikke nærmere Beboelsesrum eller Madrum ligesaa lidt som over eller under saadanne. Gjødslerrummet skal omgives af tætte Vægge med tætsluttende Lem og bestaa enten af en tæt, cementeret Binge, der er let tilgængelig for Tømning, eller af en tæt, flytbar Tønde eller Kasse; hvor Vandhuset ikke er fritliggende, skal der fra Bingen føres en Træpipe ud i fri Luft i tilstrækkelig Høide; Sædet skal være forsynet med tætsluttende Laag. Bingen skal jevnlig paaføres hensigtsmæssig Strøelse. Gjødsl fra Dyr maa udbringes saa ofte, at ingen Urenlighed forvoldes. Ved Dampskibsbrygge, Arbejdssteder eller andre Lokaler, hvor Folk samles, skal anbringes Vandhus og Pissoir, der for Dampskibsbryggens Vedkommende staar under Politiets Opsyn.

§ 11. Hvor Kloak anbringes, maa alle Gulv- og Kjøkkenvadske være forsynet med Vandrør samt Kloakkummen være forsvarlig cementeret; Afløbsrøret maa have tilstrækkeligt Fald og Udløbet være anlagt saaledes, at ingen Ulemper kan voldes for Omboende.

§ 12. Heste, Kjør, Faar, Svin, Gjeder eller Høns maa ikke huses i Vaaningshus.

§ 13. Enhver Huseier skal holde sit Gaardsrum samt Rendestene og Grøfter paa sit Omraade rene og fri for Stank. Alt Affald, som ikke strax bortbringes, henlægges i en Kasse med Laag, der anbringes i Gaardsrummet og tømmes saa ofte, at ikke Stank udspreides. Skyllevand udslaaes i mindst 4 M.s Afstand fra Vaaningshus og paa bestemt Sted, hvorfra det har Afløb eller kan bortbringes uden at forvolde Urenlighed. Affald skal udbringes til anvist Sted, hvor det ikke kan genere ved Stank eller Udseende.

§ 14. I Tinnelven og i Bække maa ikke vaskes ovenfor Vandindtag eller Vandet paa anden Maade forurenes for Nedenforboende.

§ 15. Enhver Bedrift, hvorved frembringes skadelige Uddunstninger eller andre for Arbejdernes eller de Omboendes Sundhed skadelige Produkter, skal være underkastet Sundhedskommissionens Bestemmelser med Hensyn til Forholdsregler for at forebygge Ulemper.

§ 16. Skulde Udsalgssteder for Næringsmidler være saaledes indrettede, at Salget kan medføre Fare for Sundheden, eller der vises Mangel paa tilbørlig Ren-

lighed, kan Sundhedskommissionen paabyde de nødvendige Forandringer. For Slagteriers Vedkommende maa særlig Renlighed iagttages med Hensyn til Kjødets Behandling; Affaldsstoffene maa opsamles saaledes, at Jordbunden ikke forurenses, samt bortbringes snarest muligt; enhver Mislighed, som Sundhedskommissionen i saa Henseende kaa paavise, maa uopholdelig rettes.

§ 17. Ældre Bebyggelser eller igangværende Bedrifter skal paa bedste Maade bringes i Overensstemmelse med disse Forskrifter.

§ 18. Ethvert Medlem af Sundhedskommissionen har at paase disse Forskrifter overholdte og i Tilfælde af Overtrædelse at melde saadan til Sundhedskommissionens Ordfører, der — om fornødiges — bevirker Paatale.

§ 19. Afbigelser fra disse Bestemmelser kan indrømmes af Sundhedskommissionen, hvor den finder det nødvendigt.

§ 20. Det i § 9 nævnte Udvalg skal bestaa af Sundhedskommissionens Ordfører samt mindst 3 af dens Medlemmer, fortrinsvis valgt blandt de paa Notodden boende.

Vatne Herred.

(Kongelig Resolution af 11te Juni).

Bygningsvæsen.

§ 1. Ved Opførelse af nye eller Flytning af gamle Husebygninger skal skriftlig Meddelelse derom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen eller den for Kredsen valgte Tilsynsmand, førend Arbeidet paa Grunden paabegyndes;

nævnte Mand pligter at gjøre Vedkommende bekendt med Bestemmelserne i disse Forskrifter samt anmelde Sagen til Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 2. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal iagttages:

- a) at det opførendes Hus ikke kommer til at borttage Sollyset fra noget andet Vaaningshus.
- b) at Afstanden fra noget Beboelseshus paa den ene Side og Stald, Fjøs, Grisehus og Vandhus paa den anden Side ikke bliver mindre end 8 — otte — M., og at der ikke er Tilsig fra noget saadant Hus til Grunden under Vaaningshuset.
- c) Grunden under Vaaningshus maa iforveien afgrøftes og Muldjorden bortføres.
- d) Vaaningshus skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end 30 Cm. over Jordoverfladen. Er Murene tæt beslaaede, maa anbringes to eller flere Huller i Muren paa modstaaende Sider, saa Luftvexel kan foregaa.
- e) Beboelsesrum skal have en Høide af mindst 2,25 M.
- f) Ethvert Beboelsesrum skal være forsynet med mindst ét Slagvindu, som med Lethed kan aabnes. I før opførte Huse skal saadanne Vinduer være istandbragte inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation.

§ 3. Hvor Kogeovn bruges i Beboelsesrum, skal der anbringes Damphætte eller saadan Indretning, at den frembragte Damp opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 4. Til ethvert Vaaningshus skal der inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et Vandhus, om hvilket foruden de i § 2 b nævnte Bestemmelser endvidere følgende skal gælde:

- a) Det maa ikke have Væg eller Tag fælles med Rum, hvori Madvarer opbevares, og maa ikke ligge Alfærvei nærmere end 8 M.

- b) Det maa ikke have Aflob eller Afsig til Madbod eller til Indtag for Mad- eller Drikkevand, det være sig Bæk, Elv eller Brønd.
- c) Dets Sæder og Gulv skal holdes rene. Bingen under det skal tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted eller ialfald 2 Gange aarlig og skal jævnlig paastroes Jord, Torvstrø, Aske eller lignende, saa at Stank undgaaes.

Kreaturhold.

§ 5. Heste, Kjør, Faar, Svin, Gjeder og Fjærkræ maa ikke huses i eller under Vaaningshus, ei heller i eller under Rum, som har Væg fælles med dette eller med Opbevaringssted for Madvarer.

Oplag af Gjødse, Affald m. m.

§ 6.

- a) Feieskarn, Køkkenaffald — forsaauidt der ikke findes Kloak — eller anden Urenlighed fra Husene skal bringes til Gjødsehaug, Vandhus eller Soppelhaug og maa ikke lægges nærmere Alfarvei eller Vaaningshus end 6 M. og heller ikke saaledes, at derfra er Tilsig til Steder, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages til Mennesker eller Dyr.
- b) Ildelugtende Gjødningssstoffe maa ikke lægges nærmere Vaaningshus eller Alfarvei end 10 M. og skal dækkes med tilstrækkelig Jord, saa Stank undgaaes.
- c) Ublandet Vandhusgjødse maa ved Gjødsling af Marker ikke bringes nærmere end 10 M. fra Alfarvei eller Beboelseshus.
- d) Aadsler eller Affald fra døde Dyr maa ikke henlægges paa Strand eller Jorde, men enten anbringes i Kompost og overdækkes eller nedgraves paa et afsides Sted eller udbringes paa Sjødyb udenfor Fjæremaal.

Drikkevand.

§ 7. Brønd eller Opkomme, hvorfra tages Vand til Husholdningen, maa ikke ved Vask, Badning, eller paa nogensomhlst anden Maade forurenses; det samme gjælder Bæk eller Elv, medmindre Forurensningen sker nedenfor de Steder, hvorfra Vandhentning finder Sted. Tømning og Rensning af Brønde og Vandindtag maa foretages saa ofte, som Sundhedskommissionen paabyder det.

Renlighedsforhold.

§ 8. I tættere bebyggede Strøg, samt overhovedet i Nærheden af Vaaningshus skal Rensning af Grøfter, Veigrøfter, Rendestene, Kloaker foretages saa ofte, at Løbet ikke tilstoppes eller Stank opstaar. Omkring Vaaningshus og i tættere bebyggede Strøg maa der ikke henkastes Feieskarn eller andet Affald.

§ 9. Naar nogen Bedrift agtes istandbragt, hvorved Luften i høiere Grad vil forurenses eller de Omkringboende paa anden for Sundheden skadelig Maade vil forurenses, eller ved hvilken Stoffe behandles, der kan være skadelig for Arbeidernes eller de Omkringboendes Sundhed, skal Plan for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa det ikke sættes iværk, forinden de af Sundhedskommissionen paaviste Mangler er afhjulpne. I Virksomhed værende Bedrift af denne Art er underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn, og enhver Vedkommende forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, som den til Fjernelse af sanitære Ulemper maatte give.

§ 10. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg eller anden Overdragelse af bedærvede eller sundhedsfarlige Fødemidler samt af andre for Sundheden skadelige Brugsgjenstande, f. Ex. Tapeter, Tøier og lignende, der indeholde giftige Bestanddele, og kan i Tilfælde paabyde disse tilintetgjorte uden Erstatning. Prøver af disse Fødemidler eller Gjenstande kunne af Sundhedskommissionen eller dens Ordfører forlanges udleverede til Undersøgelse. Saadant Forbud kan foreløbig udstedes af Sundhedskommissionens Ordfører eller af mindst tre af dens øvrige Medlemmer i Forening; endelig Afgjørelse kræver Beslutning af den samlede Sundhedskommission.

§ 11. Ethvert alvorligere Sygdomstilfælde, der enten er eller giver Mistanke om at være opstaaet ved Nydelse af bedærvede eller forfalskede Næringsmidler eller ved Benyttelsen af Gjenstande, som indeholde giftige eller farlige Bestanddele, skal af Tilsynsmanden eller i Tilfælde af den tilkaldte Læge uopholdelig anmeldes til Sundhedskommissionens Ordfører med Angivelse af Sygdommens formodede Aarsager og andre fornødne Oplysninger. Det samme gjælder om andre sundhedsfarlige Forholde, som antages at kunne give Anledning til Sygdom.

§ 12. Børn, der lider af Skurv, Skab eller «herpes tonsurans» tilstedes ikke Adgang til Skolen og optages ikke paanyt, førend de har Attest fra Læge for at være helbredede.

Almindelige Bestemmelser.

§ 13. Hvor Forholdene paakræver det, kan Sundhedskommissionen indrømme Afgivelser fra disse Forskrifter.

§ 14. Saafremt Nogen undlader at efterkomme foranstaaende Bestemmelser eller andre af Sundhedskommissionen lovmedholdig fattede Beslutninger, kan Sundhedskommissionen lade det Fornødne udføre for Vedkommendes Regning.

§ 15. Det paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer, hver inden sin Kreds at paase foranstaaende Forskrifter overholdte samt at anmelde Overtrædelser til Sundhedskommissionens Ordfører, der i Tilfælde skal gjøre Anmeldelse derom til Politiet i Henhold til Lov af 16de Mai 1860.

Sund Herred.

(Kongelig Resolution af 20de Juni).

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Beboelseshus skal, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes, Anmeldelse ske til Ordføreren i Sundhedskommissionen eller vedkommende Kreds's Tilsynsmand og følgende Bestemmelser iagttages:

- a) Huset maa have en Afstand af mindst 10 M. fra Stald, Fjøs eller Ladebygning; mindre Afstand maa der heller ikke være mellem Beboelseshus og enhver anden Husebygning, mod hvilket Beboelseshuset har Vinduer.
- b) Grunden, hvorpaa Huset agtes opført, maa befries for Jord og omgrøftes saaledes, at den bliver fri for Grundvand; ligeledes skal der sørges for, at Tunet kan holdes vasfrit.
- c) Grundmuren maa intetsteds være lavere end 30 Cm. over Jordskorpen; den skal være forsvarlig tættet med Kalk, Ler eller andet Materiale og have mindst 1 Trækhul af 8 Cm. i Tversnit paa hver Side af Bygningen.

- d) Ethvert til Beboelse bestemt Rum skal være mindst 2,20 M. høit fra Gulv til Tag og have mindst 1 Vindu forsynet med Hængsler og Kroger, saa at det kan stilles aabent.
- e) Ethvert Rum i Kjælder skal i Ydermuren have Vindu eller anden Aabning saaledes indrettet, at den kan bruges til Luftvexling. Skal Kjælderrummet benyttes til Beboelse, Handel, Værksted eller i det Hele taget til Opholdssted for Mennesker, maa det være mindst 2,20 M. høit fra Gulv til Tag, og skal Overkanten af Jorden paa Husets 3 Udsider ikke være høiere end 1,10 M. over Gulvet. Grunden under saadant Kjælderrum skal være fyldt med et 20 Cm. høit Lag af pukket Sten. Forsaavidt Rummet skal benyttes til Beboelse, skal Gulvet være dobbelt og Mellemrummet som sædvanlig stoppet med tør Fyld. Saadant Kjælderrum maa videre være forsynet med Ovn samt Friskluftskanal af mindst 10 Cm i Tversnit, der stikker ned under Gulvet og udmunder bag Ovnen i en Høide af mindst 1,25 M.

§ 2. Kogeovn maa ikke benyttes i Beboelsesrum, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp opfanges og ledes ud i fri Luft.

§ 3. Hver Bolig skal have Vandhus. For større Boliger, Logishuse, Fabriker, Arbejderboliger, Kirker, Salterier og Steder, hvor mange Folk samles til bestemte Tider, skal der være Vandhus indredet med Pissoirer og Priveter efter Behovet.

Vandhus maa ikke anbringes Beboelseshus, Alfارvei eller Sted, hvorfra Mad- og Drikkevand hentes, nærmere end 10 M., og maa der heller ikke være Sig fra Vandhuset mod de nævnte Steder. For at hindre Stank og Sig skal Jord, Torvstrø, Aske eller lignende jevnlig paakastes. Hvor Udtømmelserne opfanges i Kasse eller Tønde, maa denne være tæt (helst tjærebred) og tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted.

Vandhusets Sæder og Gulv skal vaskes mindst 1 Gang hver Uge.

§ 4. Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder og Fjærkræ maa ikke huses i eller under Beboelseshus eller i Rum, der har Tag eller Væg fælles med Beboelseshus eller Opbevaringssted for Madvarer.

§ 5. Alslags urent og ildelugtende Affald, saavel fast som flydende, maa bæres bort fra Beboelseshuset og kastes i Gjødelskjælder, Vandhusbingen eller paa Bosdunge; men hverken Bosdunge eller nogenslags Gjødelsansamling maa anbringes Alfارvei, Beboelseshus, Brønd eller Bæk, der fører til Sted, hvorfra Mad- og Drikkevand hentes, nærmere end 10 M. og heller ikke have Sig mod nævnte Steder.

Gjødelse maa ikke anbringes saaledes, at den foranlediger Stank i beboet Hus; hvor det imidlertid er Tilfældet, skal Gjødelsen enten fjernes, overdækkes eller blandes, saa at Stanken ophører.

§ 6. Efter Slagtning enten i Udhus eller Sjøhus, som ogsaa efter Sløining af Fisk eller Sild skal Affaldet strax fjernes, og de besudlede Steder rengjøres.

§ 7. Brønd eller Opkomme, hvorfra Mad- og Drikkevand hentes, skal være saaledes ombygget med Sten, Lere og Torv, at ikke Overvand kan rinde ned i samme; Brønd skal være overbygget, og maa saadanne Vandindtag aldrig forurenses ved Vaskning eller paa nogensomhelst anden Maade.

I eller ved Vand eller rindende Elv, der fører til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes, maa heller ikke Vaskning eller anden Forurensning finde Sted. Paa Mark langsmed Vand eller Elv, der fører til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes, skal der i en Afstand af mindst 10 M. kun spredes torv- eller muldblandet Kreaturgjødelse (ikke Latringjødelse).

§ 8. Tun eller Plads skal holdes frit for Sølpytter og rengjøres 1 Gang hver Uge.

§ 9. Opholdssted for Dyr: Fjøs, Stald, Faare-, Grise-, Hønsesus o. s. v. skal hver Sommer rengjøres overalt.

§ 10. Melk maa behandles med yderste Renlighed; specielt maa den, der skal melke, forinden vaske sine Hænder og Koens Spenner med Klud og rent Vand, ialfald saalænge Kjørene er i Fjøset.

Melk, som skal sælges, maa ikke opbevares i Rum, der benyttes som Soveværelse. Naar Melken kun skal nydes af Husets Folk, kan den, hvor ingen anden Raad er, anbringes i Værelset, men kun i Skab eller Hylde, der bestandig skal være dækket med Forhæng.

Melkekjører og Melkespand maa bestandig holdes rene og ikke overdækkes med Læderstykker, urene Kluder eller Papir.

§ 11. Sundhedskommissionen kan forbyde Salget saavel af bedærvede eller for Sundheden skadelige Nærings- og Nydelsesmidler, som ogsaa af andre sundhedsfarlige Brugsgjenstande, f. Ex. giftige Tapeter og Tøier og kan om fornødiges lade dem tilintetgjøre. Bedømmelsen, til hvilket Øiemed Prøver kan forlanges udleverede, samt foreløbig Stansning af saadanne Varers Salg kan, naar Afgjørelsen maa ske strax, paa Sundhedskommissionens Vegne udføres af dens Ordfører.

§ 12. Butik eller Rum, hvorfra der sælges Nærings- eller Nydelsesmidler, som er utildækkede og saaledes direkte udsatte for at forurennes ved Støv eller urene Fingre, maa ikke ved Dør eller Aabning staa i Forbindelse med Rum, der benyttes som Soveværelse, og skal der i eller ved saadant Udsalgssted være Vaskestel stadig forsynet med tilstrækkeligt Vand, Sæbe og Haanddug, hvor den Sælgende skal vaske sine Hænder, naar nævnte Varer skal haandteres.

Madvarer maa ikke indpakkes i Aviser eller andet urent Papir.

§ 13. I Forsamlingsrum og lignende Steder skal der anbringes Spyttebakker, hvis Bund skal være dækket af fugtig Sand, Jord eller Torvstrø, og maa de rengjøres hver Dag, de er benyttede.

Gange, Trapper og Gulve i Huse, der tjene til Opholdssted for Mennesker, skal vaskes mindst 1 Gang hver Uge.

§ 14. Findes Bolig, Forsamlings- eller Arbeidsrum ved Mangel paa tilstrækkelig Lys- eller Lufttilgang, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadelig for Helbredden, kan Sundhedskommissionen forbyde deres Brug, indtil Mangelen er afhjulpen.

§ 15. Fabriker og Bedrifter, der ved stinkende Affald, ved Støv, Stank, Larm eller paa anden Maade kan virke til Skade for de Omboendes Sundhed, maa til enhver Tid efterkomme de Paabud, som Sundhedskommissionen finder nødvendige til Forebyggelse af Ulemperne.

§ 16. I Henhold til Lov af 8de Mai 1900 dens § 3 bestemmes, at det snarest muligt skal meldes Sundhedskommissionens Ordfører, naar Tæringssyg flytter fra sin hidtil benyttede Bolig. Meddeleelsespligten paahviler den Syges nærmeste Slægtning samt Huseieren eller den, der har at passe dennes Eiendom.

§ 17. Beboelsesrum, ligesom Seng- og Gangklæder samt andre Gjenstande, der har været benyttede af Personer, der lider eller har lidt af smitsomme Sygdomme, er det forbudt at sælge, overdrage eller lade andre bruge, forinden de er rensede, saaledes som Sundhedskommissionens Ordfører paabyder.

§ 18. Dampskibe, Fartøier og Baade, der ankrer paa Havn eller tager Landfæste inden Herredets Grændser, samt deres Besætning skal med Hensyn til Renlighed og Sundhedsforhold være underlagt Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 19. Sundhedskommissionen kan om fornødiges lade et ikke efterkommet Paabud udføre for Vedkommendes Regning. Hvor der er Tvist om, hvem der skal efterkomme Paabudet, har Sundhedskommissionen at holde sig til Eieren af

det Hus, den Grund eller Gjenstand, hvor Misligheden er paavist. Sundhedskommissionens Ordfører skal i fornødent Fald bevirke Overtrædelsen paatalt.

§ 20. Det paahviler Sundhedskommissionens Medlemmer at paase disse Regler efterkommede og at anmelde Overtrædelser af samme for Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 21. Det er overladt til Sundhedskommissionens og dens Ordførers Skjøn, i hvilken Udstrækning, der kan være at tage Hensyn til fremkomne Klager.

§ 22. Hvor særegne Forhold kræver det, kan Sundhedskommissionen indrømme Afvigelser fra disse Forskrifter.

Skien By.

(Kongelig Resolution af 16de Juli).

De forandrede Paragrafer samt Tillægget lyder saaledes:

§ 2. Aadsler skal kun nedgraves paa de dertil bestemte Steder.

§ 7. Ethvert Vaaningshus eller beboet Hus skal have Vandhus med Binge eller anden Beholder, hvis Bund og Vægge skal være vandtætte og med tæt-sluttende Overdække. Den skal derhos indrettes saaledes, at hverken Grundvand eller Overvand kan bane sig Vei til den, og at den med Lethed kan tømmes og renses.

I Bygninger, som herefter opføres, skal Beholderen desuden, forsaavidt den ikke bestaar af asfalteret eller cementeret Murværk og er i mindst den halve Dybde nedgravet i Jorden samt er beliggende i Udhus, være anbragt over et tæt Gulv paa saadan Maade, at den fornødne Rensning med Lethed kan udføres.

Bygninger, der er bestemte til Opholdssted for et større Antal Mennesker, skal have mindst ét Aflukke for hver 20 Mennesker, der antages at maatte benytte samme. For Nybygningers Vedkommende henvises til de Bestemmelser, som til enhver Tid maatte gjælde.

§ 9. Vandhuse og Gjødsehbinger skal være forsynede med Lufttrækpiber. De maa ikke anlægges umiddelbart under eller ved Siden af Beboelsesrum eller Opbevarings- og Tilberedningssteder for Næringsmidler og ikke ligge nærmere ved Vandpost, Brønd eller anden brugbar Vandbeholder end mindst 4 M. Afløb til Gade, aaben Plads eller Nabotomt maa ikke finde Sted. For Nybygningers vedkommende henvises til de til enhver Tid gjældende Bestemmelser.

§ 21. Optræder smitsom Sygdom i noget Hus, hvor der drives Handel med Fødemidler, kan Sundhedskommissionen forbyde Handelsvirksomheden, indtil den Syge er fjernet eller paa betryggende Maade er isoleret i Hjemmet og Rummene desinficeret.

Ligeledes kan Sundhedskommissionen, naar Smitteoverførelse derved kan befrygtes, forbyde, at Personer med kroniske Sygdomme har umiddelbar Befatning med Udsalg af Næringsmidler og Brugsgjenstande, dog med den Indskrænkning, som maatte følge af specielle Lovbestemmelser angaaende enkelte saadanne Sygdomme.

§ 22. For alle Opbevarings-, Tilberednings- og Udsalgssteder for Næringsmidler af ethvert Slags skal gjælde:

- a) Rummene skal være rene, luftige og fri for Støv og Stank og maa ikke benyttes til Soverum, med hvilke de heller ikke uden Sundhedskommissionens Samtykke ved Dør eller andre Aabninger maa staa i umiddelbar Forbindelse. Døre, der gaar fra andre Rum ind til Opbevarings-, Tilberednings- og Udsalgssteder, maa altid paasees holdt godt lukkede.

- b) Melkeudsalgene skal som Regel have egen Indgang fra Gaden, og de skal være lyse, vel ventilerede og fri for Fugtighed. Gulv, Vægge, Tag og Disk i disse Udsalg skal være i saadan Stand, at de med Lethed kan holdes rene.
- c) Melk og Fløde, Fisk, Kjød, Flesk og Blod samt de af disse Stoffe tilberedte Næringsmidler, der haves til Udsalg, maa ikke opbevares sammen med Varer, som kan give dem Usmag, forurensse eller bedærve dem.
- d) Hvor der til Belysning af nævnte Lokaler benyttes Parafin eller Petroleum, tillades ikke Paafyldning og Pudsning af Lamperne i Lokalerne.

Dersom disse Bestemmelser ikke overholdes, eller Stedet forøvrigt af sanitære Grunde ansees uskikket til Udsalg, Opbevaring eller Tillavning af Næringsmidler, kan Sundhedskommissionen, efter forgjæves at have givet Advarsel, forbyde saadan Forretning.

§ 23. Sundhedskommissionen kan midlertidig forbyde Udsalg af Melk fra Steder, hvor smitsom Sygdom har optraadt blandt Mennesker eller Dyr, eller hvor ikke tilbørlig Renlighed iagttages ved Melkens Behandling, Opbevaring eller Fremsendelse.

§ 24. Slagterier, Pøsemagerier, Udsalg af Melk, Fløde, ferskt Kjød og Flesk, fersk Fisk samt af disse Stoffe tilberedte Spiser samt Kolonialhandel maa kun indredes og aabnes paa de Steder, der er godkendte af Sundhedskommissionen og efter foregaaende Anmeldelse. Udsalg, som skifter Eier, ansees som et nyaabnet Udsalg.

§ 25. Melk og Eløde, der er bestemt til Salg, maa under Transport og Forhandling opbevares i rene Kar og tillige vel tildækkede Kar for de Udsalg, hvor der forhandles andre Varer, ligesom der til Udmaaling maa anvendes fuldstændig rene Maal. Er disse glasserede eller fortinne, maa Glassur og Fortinning være hel, ligesom Jernkar, hvor saadanne benyttes, ikke maa være forrustede. Ingen maa smage paa Varerne uden ved Hjælp af Kopper, som kun anvendes til dette Brug.

Melken skal holdes i disse Kopper, og den resterende Del af Prøven holdes ud.

§ 26. Udmaaling af Melk og Fløde direkte fra Vogn paa Gaden, paa Torvet, Portrum eller Gaardsplads kan tillades paa den Maade, Sundhedskommissionen finder betryggende.

§ 27. For Pøsemagerier og Slagterier skal følgende Reglement gjælde:

- a) Afslagtningen maa tilendebringes hurtigst efter Aflivningen.
- b) Under Slagtningen og under Arbejde i Pøsemagerierne skal den størst mulige Renlighed iagttages. Affald af enhver Art maa ikke kastes i Binge, men i en tæt med Laag forsynet Kasse (helst Jernkasse), der i Sommerhalvaaret tømmes mindst 3 Gange ugentlig og i Vinterhalvaaret mindst 2 Gange i Ugen. Kassen maa ikke have sin Plads i selve Slagteriet og Pøsemageriet, og den skal efter hver Tømning grundig renses og desinficeres.
- c) Kjødet af slagtede Dyr maa ikke ophænges i selve Slagtehuset, men anbringes lige efter endt Slagtning i et særskilt Rum, der er sundt og rent og faar Tilførsel af frisk Luft.
- d) I Slagterierne og Pøsemagerierne skal der være vandtæt, cementeret Gulv med Afløb til med Vandlaas forsynet Kloak, og Gulvet maa altid holdes omhyggelig rent, ligeledes maa Vægge og Tag være saaledes indrettede, at de kan holdes fuldstændig rene. Tillige maa der iagttages streng Renlighed med de i disse Lokaler staaende Maskiner, Slagteredskaber m. m.
- e) Ethvert Pøsemageri og Slagteri skal, hvis dertil er Anledning, være forsynet med Vandledning.

- f) De i Pøsemagerierne, Slagterierne og Udsalg beskæftigede Personer skal under sit Arbeide være iført et helt og rent Antræk (Forklæde med Brystsmæk og Forærmer) af Lærred.
- g) Slagteriets Gjødelsbenge skal tømmes saa hyppig, som Sundhedskommissionen finder nødvendigt, og i alle Fald mindst én Gang i Ugen.
- h) I ældre Slagterier kan Sundhedskommissionen dispensere fra Paabudet i Litr. c; ældre Slagterier og Pøsemagerier, som skifter Eier, ansees som nyaabnede saadanne.

§ 28. Kjødvarer, som skal bringes til Udsalgssted eller omkring i Byen, skal transporteres enten i rene, helst lukkede, Vogne eller i rene Troug eller Kurve og være dækkede eller omviklede med rent Lærred eller Papir.

§ 29. Under Salg og Behandling af Kjød og Madvarer paa Torv og Udsalgssteder skal størst mulig Renlighed iagttages, og de, som har fast Arbeide hermed, skal være iført rent Antræk (helst Forklæde med Brystsmæk og Forærmer).

§ 30. Udstillen af Kjødvarer, tilsalgs i Smaat, maa af Sælgeren ordnes saaledes, at Kjøberne let kan overse Varerne og undgaa at berøre Kjødstykkerne. Til Pøselavning eller Tilberedning af andre ferske Kjødspiser i Pøsemagerierne maa kun benyttes friskt og godt Kjød. Bedærvet Kjød maa ikke hos Pøsemagere, Slagtere eller Andre, der handler med Kjødvarer, udstilles til Salg. Tilsætning med Stoffe i den Hensigt at farve Kjødvarer er forbudt.

§ 31. For Bagerier med tilstødende Rum skal følgende Reglement gjælde:

- a) Bageribedriften uvedkommende Gjenstande, der kan give Anledning til Støv eller Stank i Bagerierne eller hindre disse Rums Rengjøring, maa ikke findes i Bageriet eller i Rum, der staar i aaben Forbindelse med dette.
- b) Bageriet tilligemed de Rum, der staar i aaben Forbindelse med dette, maa altid holdes omhyggelig rent.

Hver Dag efter endt Arbeide maa Gulvene gjøres omhyggelig rene ved Vaskning.

Vægge og Tag maa i sin Helhed rengjøres (vaskes) mindst hvert Fjerdingaar, Vinduerne mindst hver Maaned.

- c) Under Bageriets Rengjøring bør Bagværk ikke opbevares der. Bagertrouge og Borde, Surkasser samt andre til Bagningen benyttede Gjenstande, som Hylde, Plader, Fjæler m. m., maa altid holdes omhyggelig rene. Smør, Melk eller andre Stoffe, som benyttes til Fremstilling af Bagværk, maa opbevares i rene, tildækkede Kar. De Stoffe, der benyttes til Strykning af Bagværk, maa tillaves for Dagens Behov. Strygvisker bør ikke samtidig benyttes til forskellige Stoffe og maa rengjøres hver Dag.
- d) Melsække bør afbørstes og renses omhyggelig for Smuds, forinden Indholdet tømmes i Bagertrouget.
- e) Hvor Bageriovne, Damp- eller Vandkjædlen fyres igjennem Ilæg i Bageriummene, bør der ikke i disse indbringes mere Kul eller andet Brænde end nødvendigt for Dagens Fyring. Kul eller andet Brænde maa ikke ligge løst udover Gulvene, men opbevares i Kasser. Aske og andet Affald bør hver Dag fjernes fra Bageriet.
- f) Tobaksrøgning samt Henlæggelse af Piber, Tobak, Fyrstikker paa saadanne Steder, at Bagervarerne kan forurenes, maa ikke finde Sted.
- g) Bagerne bør under sit Arbeide være iført egen Dragt, som ikke benyttes udenfor Bageriet, og som mindst én Gang ugentlig renvaskes.
- h) Bagerne bør vaske Arme og Hænder før Arbeidets Begyndelse, og hvert Bageri bør være forsynet med Vaskevandsstel, Sæbe og rene Haandklæder.
- i) Alt Bagværk bør behandles renligt og ved Ombringelse til Udsalg eller Kunder føres i tildækkede Kurve og Vogne, som daglig eftersees og rengjøres.

§ 41. Overtrædelse af disse Sundhedsforskrifter bevirkes af Sundhedskommissionen paataalt og straffet i Henhold til de til enhver Tid gjældende Bestemmelser.

Aalesund Kjøbstad.

(Kongelig Resolution af 2den November).

Kapitel I.

Om den offentlige Renlighed.

§ 1. Fortaug, Gader og offentlige Pladse rengjøres hver Lørdag og, naar Politiet under særegne Omstændigheder saa bestemmer, hver Onsdag, af Huseierne, saaledes at hver Huseier besørger Gaden og Rendestenen rengjort fra sin Tomts Grændse til Gadens eller den offentlige Plads's Midtlinie indtil en Afstand af 6,4 Meter. Gade til ubebygget Tomt i bebygget Strøg bliver at rengjøre til samme Tid og i samme Forhold af Grundbesidderne. Portrum, Gaardspladse og deslige holdes tilbørlig rene og fri for Stank.

§ 2. Feieskarn, Kjøkkenaffald, Skyllevand og anden Urenlighed fra Husene maa ikke udkastes paa Veie, Gader, Strandbredder eller offentlige Pladse, ligesom heller ikke ildelugtende Substantser maa henlægges paa disse Steder.

Ethvert Hus skal være forsynet med en eller flere tætte Kasser med Laag, hvori alt ikke flydende Affald anbringes. Kassernes Størrelse bestemmes af Sundhedskommissionen. Tømning af disse Kasser sker én Gang ugentlig fra 1ste April til 1ste Oktober og hver 14de Dag den øvrige Tid af Aaret og udføres af Byens fast ansatte Renovatorer, der bortkører samme i tætte, lukkede Vogne eller paa anden af Sundhedskommissionen godkjendt Maade til de Steder, Sundhedskommissionen anviser dem, for en Betaling af 10 Øre pr. Gang, der erlægges af Huseierne.

Boskasserne maa ikke anbringes inde i Beboelseshuse.

Sundhedskommissionen kan paabyde Desinfektion af disse Kasser, naar den finder det paakrævet.

Kapitel II.

Om Priveter.

§ 3. Enhver beboet Eiendom og ethvert Hus, hvori der stadig foregaar Arbeide eller opholder sig Mennesker, skal være forsynet med Priveter i saadant Antal, at der haves mindst

1	Beholder for indtil	8	Personer
2	— « over 8 indtil 16	—	
3	— « « 16 « 24	—	o. s. v.

§ 4. Intet Privet maa anlægges saaledes, at Brønd eller Drikkevanderved forurenses og i intet Tilfælde nærmere saadan Indretning end 4 Meter.

§ 5. Privet maa i intet Tilfælde anlægges under Beboelsesrum eller Opbevaringsrum for Madvarer eller saaledes, at Stank fra samme kan udbrede sig til Beboelsesrum.

§ 6. Privetbeholdere, der er indrettede efter det System, som for nye Bygninger i Kommunen maatte blive anordnet, kan, naar de er forsynede med tætsluttende Laag, tømmes til alle Tider af Døgnet. Tømning af anderledes indrettede Priveter skal ske om Natten i tætte Kar i Tiden fra 1ste Oktober til 1ste Mai fra Kl. 10 Aften til Kl. 6 Morgen og i den øvrige Del af Aaret fra Kl. 12 Midnat til Kl. 6 Morgen. Binger maa ikke være mere end $\frac{3}{4}$ fyldte, andre Beholdere ikke mere end $\frac{9}{10}$.

Under særegne Omstændigheder kan Sundhedskommissionen ogsaa til andre Tider paabyde Tømning og Desinfektion af Priveter.

§ 7. Sundhedskommissionen kan paabyde Eiere af Bygninger, hvor flere Mennesker færdes eller jevnlig samles, at anbringe Urinsteder, dog kun saafremt Urinen kan henledes til Kloak. Til denne skal Urinen ledes i lukkede, med Vandlaas forsynede Rør. Finder Sundhedskommissionen det paakrævet, kan den paabyde, at Urinstederne skal være forsynede med Overrisling med Vand. Urinstederne skal iøvrigt være underkastede Sundhedskommissionens Kontrol og nærmere Bestemmelser.

§ 8. Oplag af Gjødsel, Ben, Klude og deslige, der ved Uddunstning kan indvirke skadeligt paa Sundhedstilstanden, maa kun have, hvor det tilstedes af Sundhedskommissionen.

Kapitel III.

Om Svine-, Ko- og Hestehold m. v.

§ 9. Stald, Fjøs, Grisehus og lignende Rum skal have fornøden Tilgang paa Lys og Luft samt være saaledes beliggende og indrettede, at Stank ikke heraf udbreder sig til beboede Rum, Opbevarings- og Tilberedningssteder for Næringsmidler, til Nabo, Gade eller befærdet Plads.

Der skal være sørget for, at Dyrenes Urin og Exkrementer ikke trænge ned i Grunden, og der skal til at opfange disse findes Binger eller andre Beholdere med vandtætte Vægge og Bund og med tætsluttende Overdække eller Dør. Bingerne eller Beholderne skal endvidere være uden Afløb og saaledes indrettede, at de let kan tømmes og renses.

Hvor ældre Gaarde med Kreaturhold ikke har Binger af den her omhandlede Beskaffenhed, skal saadanne tilveiebringendes inden 3 Aar efter disse Vedtægters Ikrafttræden. Dog kan Sundhedskommissionen, om dertil findes skjellig Grund, fritage for en kortere eller længere Tid enkelte Grund- eller Huseiere eller samtlige saadanne i enkelte Strøg af Byens Udkanter for Bestemmelserne i nærværende Paragraf.

§ 10. Hvor trange Gaardsrum, tæt Beboelse eller andre sanitære Misligheder gjør Kreaturhold betænkeligt for Helbreden, kan Sundhedskommissionen forbyde saadant.

Kapitel IV.

Om Drikkevand.

§ 11. Vandledninger og deres Beholdere samt Elve og Brønde, hvis Vand bruges i Husholdningerne, holdes fri for urent overjordisk eller underjordisk Tiløb, navnlig fra Fabriker, Gjødselansamlinger, Kloaker og deslige.

§ 12. Vandbrønde renses mindst én Gang om Aaret.

§ 13. Brønde skal have en over Jordsmonnet i 1—en—M.'s Omkreds stensat, til alle Sider udadholdende Kant samt være forsynede med Overbygning eller Laag.

Kapitel V.

Om Afløbsvæsenet.

§ 14. Hvor det findes nødvendigt, indretter Byen offentlige Afløbsrender for Grund- og Overvand samt Skylevand og Spildevand.

§ 15. Enhver ubebygget Grund, hvoraf nogen Del ligger inden en Afstand af 32 Meter, fra nogen offentlig Kloak eller Afløbsrende, skal, forsaavidt Sundhedskommissionen finder saadant nødvendigt, inden den Frist, som Kommissionen maatte bestemme, være forsynet med passende Afløbsrende for at føre Grund- og Overvand hen i den offentlige Kloak eller Afløbsrende. Disse Afløbsrender be-

kostes af Grundeierne. Enhver Tomt maa, før den bebygges, ordentlig dræneres, og fra hvert Vaaningshus skal idetmindste ét lukket Afløb lede hen i Byens offentlige Kloaker, saafremt saadanne findes inden en Afstand af 32 Meter, eller til Sjøen om denne findes inden saadan Afstand.

§ 16. I ethvert Vaaningshus, hvor der er eller efter disse Regler skal være Kloak, skal der idetmindste være anbragt 1 Vask, forsynet med Vandlaas. Aabne Vaske i Gaardsrum eller Gader tillades ikke anbragt, og skal ældre saadanne være fjernede inden 1 — et — Aar efter disse Vedtægters Ikrafttræden.

§ 17. Enhver, der vil anbringe Kloakafstikker fra sin Eiendom til offentlig Kloak, har derom at afgive skriftlig Begjæring, ledsaget af fornødent Rids, til Stadsingeniøren senest inden 2 Dage før Arbeidets Paabegyndelse. Denne Begjæring skal indeholde Oplysning om:

- a) Eiendommens Numer, Beliggenhed til Gade, Afstikkerens Udstrækning, og hvortil den skal gaa,
- b) hvilke Rør eller Kloakdimensioner agtes anvendt,
- c) Antal Rensekumme og deres Beliggenhed.

Begjæringen granskes snarest muligt af Stadsingeniøren, efter hvis Anvisning Arbeidet udføres.

§ 18. Private Kloakledninger maa lægges af glasserede Lerrør (Kloakrør) eller galvaniserede eller dypede Jernrør, hvis Diameter uden særskilt Tilladelse af Stadsingeniøren ikke skal være under 15 Cm. (6 Tommer). Til nybyggendes offentlige Kloaker maa herefter ikke anvendes andet end glasserede Lerrør eller andre af Sundhedskommissionen godkjendte Rør; dog kan undtagesesvis anvendes murede Kloaker.

§ 19. De private Kloakafløb skal saavel i Gaden som inde i Bygning og Gaardsrum m. m. lægges saaledes, at de bliver frostfri og idethele paa forsvarlig Maade. De skal gives et saavidt mulig jævnt fordelt Fald, der intet Sted maa være mindre end en paa femti. Afstikkeren skal være forsynet med Vandlaas og Rist, ligesom der ogsaa, hvor Stadsingeniøren finder det nødvendigt, skal indrettes Rensekum med vandtæt Bund og vandtætte Sider. Naar der i Kjælderrum eller Udhus er anbragt Kloakafløb i Gulvet, skal dette være af Cement.

§ 20. Skal en privat Kloak fires ind i den offentlige Kloak, hvor denne bestaar af Rør (Lerrør), skal dette altid ske ved Forgreningsrør og ikke ved at hugge Hul paa Hovedledningens Rør. Grenrøret bekostes i Tilfælde af vedkommende Eier.

§ 21. Ved Anbringelse af Afstikkere ved private Kloaker skal Gravningen ikke igjenfyldes, før den er besigtiget af Stadsingeniøren eller den af ham dertil Bemyndigede. Forsømmes dette, vil ny Opgravning blive fordret, forat Besigtigelse kan finde Sted.

§ 22. Det paaligger enhver Eier at paase, at alle Kloakafstikkere og de paa samme anbragte Vasker holdes i forsvarlig Stand og omhyggelig rensede.

§ 23. Saafremt offentlig Kloak er udsat for Skade som Følge af Feil eller Mislighed fra den private Kloakledning, som ikke af Eierens uden Ophold besørger rettet, vil de nødvendige Foranstaltninger af Stadsingeniøren blive iværksat for Vedkommendes Regning, hvilket ogsaa sker i ethvert Tilfælde, hvor privat Kloak er i Ustand og ikke af Eierens bringes istand inden en af Stadsingeniøren fastsat Frist.

§ 24. Naar et privat Kloakanlæg er udført, skal det besigtiges af Stadsingeniøren eller en af ham dertil bemyndiget Mand, forinden det maa tages i Brug, i hvilken Anledning skriftlig Rekvisition om Besigtigelse fra Eierens fremsendes til Stadsingeniøren. Et saaledes besigtiget og godkendt Kloakanlæg maa ikke senere paa nogen Maade udbedres eller forandres uden efter forudgaaende Anmeldelse og fornyet Besigtigelse, saaledes som for Anbringelse af nye Afstikkere bestemt.

§ 25. Al Gravning paa offentlig Gade eller Plads bør saavidt muligt ske ved Dagslys og Gjenkastning — om det er gjørligt — finde Sted, før Mørket falder paa. Kan dette ikke finde Sted, maa Vedkommende nøie rette sig efter Politiets Bestemmelse om, hvad der bliver at iagttage til offentlig Betryggelse, ligesom isaafald Politiet bliver at underrette. Ved Gjenkastning af Grøften maa Jorden ikastes saa tør, som muligt, og forsvarlig stampes, ligesom Gaden maa sættes i den Stand, hvori den befandt sig, førend Gravningen fandt Sted. Undlades dette, kan Stadsingeniøren lade Gaden istandsættes for Vedkommendes Regning.

§ 26. Enhver offentlig Kloak skal ved Udløbet i Sjøen føres saa langt ud, at Munden aldrig ligger tør i fjære Sjø; det samme skal være Tilfældet med private Kloaker, der udmunder i Sjøen. Ingen Kloak maa udmunde paa Steder ved Havnen, der er saaledes beliggende, at Mudderapparater ikke kan naa til at oprense Grunden.

§ 27. Hvor nogen Grund inden Byens Grændser ved sumpig Beskaffenhed eller stillestaende Vand fremkalder Fare for den offentlige Sundhed, kan Sundhedskommissionen paabyde Eierne at drænere eller opfylde Grunden og, om saa ei sker, med Kommunestyrets Samtykke foranstalte Grunden-dræneret eller opfyldt paa Eiernes Bekostning.

Brønde paa Gaardspladse eller under Husene skal, naar det af Sundhedskommissionen forlanges, enten forsvarlig dræneres eller gjenkastes.

Hoper eller Indkrængninger i Strandlinien, der ved fjære Sjø udbreder Stank, kan Kommunestyret efter Sundhedskommissionens Forslag og med Havnestyrets Samtykke (cfr. Havnelovens § 27) foranstalte uddybede, saa de ikke ligger tørre paa laveste Vandstand, eller opfyldte.

§ 28. Paa mere afsides liggende Privatgrund kan med Sundhedskommissionens Bifald tillades Grøfter og andre aabne Afløbsrender.

§ 29. Det paaligger saavel det Offentlige som enhver Grundeier paa sit Omraade at holde Kloakledninger og de paa samme anbragte Vaske og Vandlaase i forsvarlig Stand og snarest mulig udbedre forekommende Uordener.

Fyldestgjør ældre, private Kloakledninger ikke de opstillede Fordringer, eller viser de sig uhensigtsmæssig anlagte, saaat de medfører nogen Skade eller Ulempe, kan Sundhedskommissionen paabyde dem omlagte — helt eller delvis.

§ 30. I den Udstrækning, Stadsingeniøren finder nødvendig, skal enhver offentlig og privat Kloak renses og skylles, dog mindst én Gang i hvert Kvartal. Der skal til enhver Tid paasees, at Kloakerne ikke er tilstoppede.

Kapitel VI.

Om Næringsveie, der kunne være skadelige for Sundheden.

§ 31. Enhver Bedrift, hvorved Luften i højere Grad forurenses og Stank udbredes, skal være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn og nærmere Bestemmelser.

§ 32. Eiere af Fabriker og andre Næringsbrug have at iagttage de Regler, som Sundhedskommissionen maatte foreskrive til Betryggelse af Arbejdernes og Nærboendes Helbred.

Affald fra Fiskeribedriften, deri indbefattet Torskehoveder, skal snarest muligt og senest inden 48 Timer være bortført fra Byen.

Fiskeaffald maa ikke udcastes ved Byens Brygger eller inden Havnens Omraade

§ 33. Naar følgende i Lov indeholdende forskellige Bestemmelser om Bygningsvæsenet af 19de Mai 1860 § 4 omhandlede Anlæg: Garverier, Slagterier o. s. v.

agtes istandbragt, skal, forinden Bestemmelse om Anlæggets Beliggenhed træffes af Reguleringskommissionen, Sundhedskommissionens Udtalelse indhentes.

Endvidere maa, før Anlægget kan paabegyndes, Plan for samme være forelagt Sundhedskommissionen.

§ 34. Gjødsling af Enge, Haver eller lignende med Privetgjødsel tillades ikke inden Byens Grændser uden speciel Tilladelse af Sundhedskommissionen.

§ 35. Enhver ved Sjøen opførendes Bygning maa kun opføres paa fuldt opmuret eller opfyldt Grund.

Gulvet i første Etage i Sjøboder skal være cementeret eller bestaa af mindst 3 Toms sammenpløiede Planker. Gulvet skal have en svag Holding mod den Side af Bodén, der vender mod Sjøen, og der skal langs Bodens tvende til denne stødende Vægge løbe cementerede Render med Udløb til Sjøen. Gulvet maa ikke være forsynet med nogensomhelst Aabning eller Luge til Undergrunden. Ældre Sjøboder, som ikke er saaledes indrettede, skal bringes i Overensstemmelse med disse Forskrifter inden 3 — tre — Aar fra disse Vedtægters Ikrafttræden, saafremt Sundhedskommissionen af sanitære Grunde maatte finde det paakrævet.

Kapitel VII.

Om skadelige Næringsmidlers Forhandling.

§ 36. Sundhedskommissionen skal til Forebyggelse af skadelige Næringsmidlers Salg jevnlig anstille eller lade anstille Undersøgelser af de paa Torve, i Udsalgssteder og Beværtningssteder faldbudne Næringsmidler samt af de paagjældende Handlendes eller Næringsdrivendes Oplagssteder og er til dette Øiemed berettiget til at fordre udleveret de nødvendige Prøver. Forefindes skadelige Næringsmidler, skal de efter Beslutning af Sundhedskommissionen tilintetgjøres eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning.

§ 37. Sundhedskommissionen kan under særegne Omstændigheder i saadan Udstrækning, som Omstændighederne maatte kræve, paabyde, at Kjød og Flesk ikke maa falbydes, uden forud at være undersøgt paa saadan Maade, som af Kommissionen bestemmes.

§ 38. Sundhedskommissionen skal paa samme Maade, som i § 36 bestemmes, kontrollere og kan efter Omstændighederne forbyde Salget af andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Helbredden derved, at de indeholder giftige Bestanddele f. Ex. Tapeter, Legetøj, Beklædningsstoffer, Vortebrikker og deslige.

Kapitel VIII.

Om Leiehuse, Arbejderboliger og lignende.

§ 39. Naar Husrum ved Mangel paa Lys eller Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overbefolkning befindes at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommissionen paabyde de fornødne Forandringer og, indtil disse er foretagne, efter Omstændighederne forbyde Beboelsen af Rummet.

Det samme gjælder, forsaavidt angaar Benyttelsen af Rum, bestemte til stadigt eller jevnligt Samlingssted for et større Antal Mennesker, som Skoler Auktionslokaler og Dansehuse o. s. v.

Kapitel IX.

Om Anmeldelsespligt af smitsomme Sygdomme, Dødsfald og lignende.

§ 40. Enhver praktiserende Læge skal maanedlig afgive til Sundhedskommissionen en Opgave over de af ham i den forløbne Maaned iagttagne Tilfælde

af epidemiske og smitsomme Sygdomme samt indsende Anmeldelse om Dødsarsagen ved ethvert i hans Praxis indtruffet Dødsfald, alt efter af Sundhedskommissionen udfærdigede Schemata.

Ved Beslutning af Sundhedskommissionen kan det derhos paalægges de praktiserende Læger at indsende daglige Opgaver over de af dem iagttagne Tilfælde af enkelte Sygdomme, hvis Udbredelse det maa antages af særegen Vigtighed at kontrollere.

§ 41. Ethvert alvorligere Sygdomstilfælde, der er frembragt ved eller giver Mistanke om at være frembragt ved Nydelsen af bedærvede eller forfalskede Næringsmidler eller ved Benyttelse af Gjenstande, som indeholder giftige eller farlige Bestanddele, eller som hentyder paa en begyndende Epidemi, skal af den tilkaldte Læge uopholdelig anmeldes for Sundhedskommissionen med Angivelse af den formodede Sygdomsaarsag saavel som af andre fornødne Oplysninger.

Det samme gjælder om sanitære Misligheder, der antages at staa i Forbindelse med eller at kunne give Anledning til Sygdomme.

§ 42. Ved Sygdomstilfælde, der indtræffer blandt Reisende i Hoteller, Logihuse, Bondestuer eller lignende, skal vedkommende Vært søge at skaffe sig Underretning om, hvorvidt Sygdommen er af smitsom eller farlig Art og i saa Fald derom uopholdelig underrette Sundhedskommissionen

§ 43. For ethvert Fartøj, der ankommer paa Havnen med nogen Syg ombord, skal strax ved dets Ankomst Anmeldelse afgives til Havnefogden om Sygdommen, saavidt muligt med Angivelse af dens Art. Af Havnefogden afgives derefter strax Anmeldelse til Sundhedskommissionen, — saafremt Sygdommen antages at være epidemisk eller smitsom. Iøvrigt er Fartøier, der henligge i Byens Havn, saavel som deres Besætninger med Hensyn til Sundhedsforholde underkastede Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 44. Om ethvert paa Byens Grund eller i dens Havn indtræffende Dødsfald maa, forinden Begravelse foregaar, tilveiebringes en efter et bestemt Schema af examineret Læge udfærdiget Anmeldelse, som bliver at afgive til Sognepresten og af denne tilstillet Sundhedskommissionen.

Hvis den Afdøde ikke har benyttet examineret Læge, bliver Liget at syne og Anmeldelse at udfærdige af vedkommende Fattiglæge.

§ 45. Til Lighuset skal Sundhedskommissionen være bemyndiget at beordre Lig henbragt, naar dets Henliggen i Hjemmet paa Grund af Dødsarsagen, Lokalets Beskaffenhed eller af andre sanitære Hensyn findes utilraadelig.

Kapitel X.

Om Handel med Kjød, Melk o. s. v.

§ 46. Udsalgsstederne for Kjød skal have fast, tæt Gulv, oliemalede Vægge og malet eller gibset Tag samt være godt ventilerede. Kjød maa ikke udhænges eller udstilles udenfor Udsalgsstederne.

§ 47. Næringsmidler skal behandles med Renlighed og Orden, ligesom Slagtesteder, Salgssteder og Opbevaringsrum for saadanne skal være skikkede for Øiemedet; de maa saaledes altid være rene, luftige og fri for Støv og Stank og maa ikke benyttes til Soverum eller Kjøkken.

Melk og Fløde, samt de af ferskt Kjød, Fisk og Blod tilberedte Næringsmidler, der haves til Udsalg, maa ikke opbevares sammen med Varer, som kan give dem Usmag eller fordærve dem.

§ 48. Dersom disse Bestemmelser ikke bliver overholdte, eller Stedet ellers af sanitære Grunde ansees uskikket til Udsalg af Næringsmidler eller enkelte Sorter af saadanne, kan Sundhedskommissionen, efter forgjæves at have givet Vedkommende Advarsel, forbyde saadant Udsalg paa Stedet.

§ 49. I Overensstemmelse med de bestaaende Forbud vil Næringsmidler saavel som Varer, der er bedærvede eller skadelige for Sundheden, blive uskadeliggjorte efter Sundhedskommissionens nærmere Bestemmelse og paa Vedkommendes Bekostning, hvorhos aabenbare Misligheder fra Sælgernes Side vil blive offentliggjorte eller straffede.

§ 50. Sundhedskommissionen kan midlertidig forbyde Udsalg af Næringsmidler paa Steder, hvor tilstedeværende farlige, smitsomme Sygdomme kan give Anledning til Udbredning af disse, ligesom ogsaa Indførsel og Udsalg af Melk fra udenbys Steder, hvor saadanne Sygdomme er optraadt blandt Mennesker eller Dyr.

Bykle Herred.

(Kongelig Resolution af 19de November).

§ 1 Ved Opførelse af nye Vaaningshuse ligesom ved Flytning af gamle skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, før Arbejdet paa Grunden paabegyndes, og skal forøvrigt følgende Regler iagttages:

- a) Grunden, hvor et Vaaningshus agtes opført, skal afgræftes tilstrækkeligt, før Bygningen paabegyndes, og den løse Jord bortskaffes fra Tomten. Ujevnheder i Husets nærmeste Omgivelser, hvor Vand og Urenlighed kan samles, skal udfyldes og Fugtigheden derfra saavidt muligt fjernes.
- b) Under ethvert Vaaningshus, som herefter opføres, skal anbringes en Grundmur af mindst 30 Cm's Høide over Jorden.

Denne Mur skal idetmindste paa den ene Side beslaaes med Kalk, Ler eller andet hensigtsmæssigt Materiale.

- c) Ethvert til Beboelse bestemt Rum i Huset skal være mindst 2,25 M. høit fra Gulv til Loft; mindst ét Vindu skal være saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Vinduet, eller om der er flere saadanne, disse tilsammen, skal have en Størrelse af mindst 1 □ M.
- d) Gulvet i nederste Etage skal gjøres dobbelt, og mellem begge Bordklædninger anbringes, ialfald for Dagligværelsets Vedkommende, et tørt Lag af Ler, Mose eller Sagspaan.

§ 2. Kogeovn maa ikke anbringes i Beboelsesrum, medmindre den er forsynet med en saadan Indretning, at Dampen fuldstændig opfanges og føres opgjennem Taget og ud i det Frie.

§ 3. Findes beboet Hus, Forsamlingslokale eller andet Opholdsrum for Mennesker skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker eller lignende, kan Sundhedskommissionen paalægge Vedkommende at rette Manglerne inden en given Frist og forbyde Rummets Afbenyttelse, indtil dette sker.

§ 4. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald eller Fjøs paa den anden Side ikke gjøres kortere end 10 — ti — M., mindre Afstand maa der heller ikke være mellem Vaaningshus og anden Husebygning, mod hvilken Vaaningshuset har Vindu.

§ 5. Gjødelse og andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet nærmere noget Vaaningshus end 10 — ti — M. og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad- og Drikkevand hentes. Husherren har strængt at paase, at Feieskarn, Affald ved Slagtning og anden Urenlighed ikke henkastes rundt Husvæggene, men i Gjødelskjælderen, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 6. I eller i Nærheden af Brønd eller Opkomme, hvorfra Vand tages til Husholdningen, maa ikke vaskes, spildes nogen Urenlighed eller foretages noget, hvorved Vandet forurenses.

§ 7. Til ethvert Vaaningshus skal høre Vandhus. Hvor saadant allerede er anbragt maa det ikke have Tag eller Væg fælles med Vaaningshus eller Madbod. Er Afstanden mellem disse Bygninger og Vandhuset mindre end 10 — ti — M., skal det forsynes med tæt Binge eller Beholder. Naar det opføres fra nyt af, skal det være i en Afstand af mindst 10 — ti — M. fra Vaaningshus og Madbod og maa ikke have Tilsig til nogen saadan Bygning eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Tømning maa foregaa saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted.

§ 8. Heste, Kjør, Svin, Faar og Gjeder maa ikke huses i Beboelsesrum, i Kjælder under Vaaningshus eller paa Sted, som har Væg, der støder umiddelbart op til Beboelsesrum.

§ 9. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af Levnetsmidler og Gjenstande, der er bedærvede, eller som den anser for skadelige for Sundheden og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjort paa Eierens Bekostning. Gang- og Sengklæder efter Personer, der har lidt af eller er døde af smitsomme Sygdomme, maa ikke afhændes eller af Andre benyttes, forinden de er rensede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen finder betryggende.

§ 10. Fattige maa ikke udsættes i Familier, hvor der er smitsom Sygdom, deriblandt Tæring. Tæringssyge maa ikke lægges i Lægd.

§ 11. Hvor Forholdene vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Afvigelse ske med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 12. Det paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer og enhver af denne antagen Tilsynsmand at have Indseende med disse Forskrifters Overholdelse og at foranledige deres Overtrædelse anmeldt for Sundhedskommissionens Formand, som besørger Overtrædelsen paatalt efter Loven.

Brønnø Herred.

(Kongelig Resolution af 12te December).

Tillægget er saalydende:

«I bymæssigt bebyggede Dele af Herredet skal ethvert Vandhus være forsynet med en vandtæt Beholder, der maa tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted.

Ligeledes skal Affald fra Huset henlægges i vandtætte Kasser eller Beholdere, der ikke maa overfyldes, og som altid maa holdes fri for Stank ved Paafyldning af Jord, Aske, Torv eller desinficerende Stoffe.

Dette Tillæg træder i Kraft 3 — tre — Maaneder efter, at det er publiceret fra Kirkebakken».

2. Love, kongelige Resolutioner, Skrivelser m. m. vedkommende Medicinalvæsenet, udfærdigede i 1904.

9de Januar. Rundskrivelse fra Kirke- og Undervisningsdepartementet til samtlige Skolestyrer, hvori der efter Anmodning fra Direktøren for det civile Medicinalvæsen samt fra Justitsdepartementet under Henvisning til Renlighedens store Betydning for Skoleungdommens baade legemlige og moralske Udvikling henstilles til Skolestyrerne at sørge for, at Vigtigheden af legemlig Renlighed af Lærerne fremholdes for Eleverne. Specielt bør paa de Steder, hvor Folkebad er oprettet, og saaledes billig og bekvem Adgang til Bad findes, Eleverne opmuntres til regelmæssig at benytte denne Adgang.

27de Januar. Skrivelse fra Medicinaldirektøren til Kristiania Stadsfysikat i Anledning af en fra en Vinhandler indkommet Forespørgsel om, hvorvidt han fra sin Butik har Ret til at sælge «Monja de Quina».

Samtidig er der oversendt til Direktøren en foretaget Analyse af ovennævnte Vin, hvoraf fremgaar, at denne er tilsat Kinin.

I Anledning heraf meddeler Direktøren, at han paa Grund af den ovennævnte Tilsætning ikke antager, at der i Henhold til kgl. Plakat af 23de Juni 1888 er Adgang til at forhandle samme i Detalj fra Vinudsalg.

4de Februar. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Amtmanden i Jarlsberg og Larvik Amt i Anledning af Forespørgsel fra Ordføreren i en Sundhedskommission, der ikke var Distriktslæge, om, og i hvilken Udstrækning der tilkommer ham Honorar for udført Vaccination og Revaccination under en Koppeepidemi.

Departementet meddeler, at der for Udførelse af Vaccination antages at tilkomme ham et Honorar af 50 Øre for hver første Gang vaccineret Person.

For Udførelsen af Revaccination antages der at tilkomme ham den samme Godtgjørelse som en Distriktslæge, nemlig Skyds- og Kostgodtgjørelse for de af ham foretagne Reiser, henholdsvis af Statskassen og Amtskommunekassen, jfr. Indredepartementets Skrivelse af 10de Juni 1876. Til yderligere at erholde Honorar antages han ligesaa lidt som en Distriktslæge at være berettiget, idet der med Hensyn til Udførelsen af den heromhandlede Forretning ikke antages at være nogen Forskjel mellem en Distriktslæge og en anden Ordfører i en Sundhedskommission.

Forsaavidt der i Forbindelse med en Reise til Foretagelse af Revaccination er udført Vaccination, antages der tillige at tilkomme Ordføreren det sædvanlige Honorar af Amtskommunekassen for Vaccination.

Paa samme Maade, som her angivet, antages ogsaa en anden medicinsk Kandidats Godtgjørelse at maatte beregnes for Udførelse af omhandlede Forretninger i den Tid, hvori han var ansat som Epidemilæge, hvorimod han for Ud-

førelsen af Revakination i den Tid, hvori han var ovennævnte Ordførers private Vikar, antages ved Siden af Skyds- og Kostgodtgjørelser tillige at have Krav paa et Honorar af Amtskommunen, hvilket, da Aftale herom ikke er truffet paa Forhaand, antages at burde fastsættes til et bestemt Beløb pr. revakineret Individ af høist 40 Øre.

Hvad angaar den fra Amtmanden ved Sagens Oversendelse fremkomne Forespørgsel om, hvorvidt autoriserede Hjelpevaccinatører og Hjelpevaccinatricer, naar de paa Distriktslægens Vegne udfører Revakination, vil blive anvist Skyds-godtgjørelse af Statskassen henvises til førnævnte Skrivelse fra Indredepartementet af 10de Juni 1876, idet Departementet fremdeles finder at maatte fastholde den deri udtalte Opfatning.

11te Februar. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Amtmanden i Søndre Bergenhus Amt, foranlediget ved Forespørgsel angaaende en Jordmoders Anmeldelsespligt med Hensyn til Overtrædelse af Straffeloven, hvorom hun under sin Praxis kommer til Kundskab.

I Anledning heraf meddeler Departementet, at det i Tilslutning til en af Medicinaldirektøren paa Foranledning afgiven Udtalelse antager, at Bestemmelsen i Lov om Jordmødre af 19de December 1898 § 5, der paalægger en Jordmoder Taushedspligt med Hensyn til, hvad der under Udøvelsen af hendes Kald maatte blive hende betroet, i Almindelighed vil være til Hinder for, at hun gjør Anmeldelse om straffbare Handlinger, som bliver hende i Stillings Medfør bekendte. Undtagelse herfra gjør den nævnte Lovbestemmelse alene, forsaavidt Aabenbaringspligt følger af den almindelige Lovgivning. Saadan Aabenbarespligt foreskrives i Straffeprocenlovens § 263 og i Straffelovens Kap. 9 § 31, Kap. 13 § 4, Kap. 14 § 8 og Kap. 23 § 22 (jfr. den nye Straffelovs § 139, 172 og 387, No. 2) samt i visse Bestemmelser i den militære Straffelov. Derhos antager Departementet, at der i Analogi af Bestemmelserne i N. L. 2—5—19 og Forordning om Medicis og Apothekere af 4de December 1672 § 24 paahviler Jordmødre Aabenbarespligt, naar Bevarelse af Taushed med Hensyn til, hvad de i sit Kald har erfaret, vilde kunne foraarsage nogen Ulykke, jfr. Departementets i Lovtidenden indtagne Skrivelse af 1ste Juli 1899.

Anmeldelse bør i Tilfælde ske til Paatalemyndigheden (Politiet). Der kan dog intet være til Hinder for, at den indsendes gennem Jordmoderens Overordnede (Sundhedskommissionens Ordfører eller vedkommende Embedslæge).

12te Februar. Rundskrivelse fra Medicinaldirektøren til samtlige Apothekere:

Fra den pharmaceutiske Forening har jeg modtaget en Forestilling i Anledning af den stærke Forøgelse af Antallet af Disciple i Landets Apothek, et Forhold, som forøvrigt allerede længe har været Gjenstand for Medicinalstyrelsens Opmærksomhed, idet denne Forøgelse i de senere Aar har været forholdsvis betydelig større end Forøgelsen af Apothekenes Antal.

Det kan i denne Henseende oplyses, at Antallet af Disciple ved vore Apothek, som i 1893 var 70, i 1903 var steget til 126. Ved enkelte Apothek var der 3, ved mange Apothek 2 Disciple.

Selv om man kunde bortse fra de Ulemper, som nødvendigvis vil resultere af, at et langt større Antal unge Mennesker, end Landets Apothekvæsen i Længden kan beskæftige, paa denne Maade ledes ind paa den pharmaceutiske Bane, medfører en forceret Optagen af Disciple i Apothekene ogsaa andre Følger af betænkelig Art. Den Undervisningspligt, som paahviler Apothekerne ligeoverfor deres Disciple, vil vanskelig kunne blive tilfredsstillende opfyldt, saafremt der paa et Apothek bestaar et Misforhold mellem Antallet af Disciple og af examineret Personale. At Forholdet i denne Henseende paa flere Steder ikke er,

som det burde være, fremgaar af gjentagne Klager fra den farmaceutiske Medhjælperexamens-Kommission over Mangler ved den Del af Disciplenes Uddannelse, som paahviler Apothekerne. Endvidere vil et saadant Misforhold gjøre det vanskeligt for Apothekerne nøie at overholde Bestemmelsen i Forordningen af 4de December 1672, § 14.

Idet jeg i den Anledning herved bringer i Erindring Justitsdepartementets Cirkulære af 14de Januar 1897 og Medicinaldirektørens Cirkulære af 7de September 1891, vil jeg ikke undlade samtidig at henlede Apothekernes Opmærksomhed paa Ønskeligheden af, at de saavidt gjørligt medvirker til en Regulering af det omhandlede Forhold. Specielt finder jeg at burde nævne, at det i Almindelighed maa ansees mindre heldigt, at Antallet af Disciple ved et Apothek overstiger Antallet af ansvarligt, arbejdende Personale, og at mere end 2 Disciple ikke bør tjenstgjøre samtidig i et Apothek.

17de Februar. Skrivelse fra Kirkedepartementet til Amtmanden i Finmarkens Amt, hvori meddeles, at Departementet har brevvet med Justitsdepartementet om, hvorvidt Udgifterne ved en Abnormskoleelevs Forpleining paa Sygehus paa Grund af Tuberkulose bliver at udrede i Henhold til Lov af 8de Mai 1900 § 13, 2det Led, og at sidstnævnte Departement har udtalt, at det, da Indlæggelsen paa Sygehus ikke er iværksat af vedkommende Sundhedskommission, ikke finder, at Betingelserne er tilstede for, at omhandlede Forpleiningsudgifter skal kunne udredes overensstemmende med førnævnte Lovs § 13; jfr. Justitsdepartementets Rundskrivelse til Amtmændene af 25de September 1903.

17de Februar. Skrivelse fra Medicinaldirektøren til Amtmanden i Lister og Mandal Amt, hvori antages, at Lægernes Skyds- og Kostgodtgjørelse for Reiser for at foretage præventiv Injektion til Forebyggelse af Difteri maa blive at udrede paa samme Maade som for andre Reiser, foranledigede ved epidemiske Sygdomme, og at Embedslægerne maa ansees forpligtede til uden anden Godtgjørelse at foretage saadan Injektion, jfr. Skrivelse af 30te November 1903.

26de Februar. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Amtmanden i Lister og Mandal Amt i Anledning af en Anmodning om Departementets Udtalelse om, hvem af to Embedslæger det paalaa at undersøge en som formodet sindssyg ved Foranstaltning af Lensmanden i Oddernes i Kristiansands Varetægtsarrest indsat Mand og at afgive Erklæring om hans mentale Tilstand.

I Anledning heraf skal Departementet meddele, at en Distriktslæge (i nærværende Tilfælde Distriktslægen i Oddernes), antages at være forpligtet til efter Rekvisition af et af sit Distrikts Fattigstyrelse at undersøge og afgive Erklæring om en Sindssyg, der er indbragt i den By, hvor han selv har sin Bopæl, og hvis Forpleining i ethvert Fald foreløbig maatte overtages af et Fattigvæsen tilhørende hans Embedsdistrikt.

Paa den anden Side maa ogsaa Stadsfysikus i Kristiansand ansees for at have været forpligtet til, efter at Anmodning derom var rettet til ham af Stiftamtmanden, at foretage den forlangte Undersøgelse og afgive Erklæring om en fattig Sindssyg, der opholdt sig inden hans Embedsdistrikt, uanseet om denne var hjemmehørende der eller ikke, jfr. Departementets Skrivelse til Stavanger Amt af 3die Februar 1893, indtaget i «Norsk Medicinallovgivning».

29de Februar. Rundskrivelse fra Justitsdepartementet til samtlige Amtmænd:

I Anledning af nogle til Departementet indkomne Forespørgsler om, hvorledes der skal forholdes med Hensyn til Anmeldelse af og det hygieniske Tilsyn m. v. med de tuberkuløse Syge, der indlægges i Sanatorier og Sygehuse og andre Anstalter, skal man anmode Hr. Amtmanden om at henlede de inden Deres Embedsdistrikt værende Lægers Opmærksomhed paa følgende:

I Henhold til § 2 i Lov angaaende særegne Foranstaltninger mod tuberkuløse Sygdomme af 8de Mai 1900 har enhver Læge, første Gang han faar under Behandling noget Tilfælde af saadan Sygdom, at give Meddelelse derom til Sundhedskommissionens Ordfører. Denne Bestemmelse omfatter ogsaa tuberkuløse Syge, der indlægges paa Sygehuse, Sanatorier eller Pleiehjem samt Personer, der indlægges paa Sindssygeasyler, Barnehjem, Arbejdsanstalter og Fængsler m. v. og ved Indkomsten findes at lide af Tuberkulose.

Vedkommende Anstalts Læge, der faar Tilfældet under Behandling, har derfor at afgive Meddelelse om Tilfældet efter det i Kronprindsregentens Resolution af 29de Oktober 1900 anordnede Schema til Ordføreren i Stedets Sundhedskommission. Forsaavidt angaar det nuværende Belæg, bliver Meddelelse, hvis saadan ikke tidligere er afgivet, snarest muligt at indsende til Sundhedskommissionens Ordfører. Saafremt den Syge ikke har fast Bopæl paa Stedet, oversender Ordføreren de af ham i Henhold til foranstaaende modtagne Meddelelser til Ordføreren i Hjemstedets Sundhedskommission. I dette Tilfælde bliver den Syge ikke at indføre i Tuberkuloseprotokollen for det Sted, hvorfra han er anmeldt, men den fornødne Notering sker i Hjemstedets Protokol.

Forsaavidt noget nyt Tilfælde af Tuberkulose maatte opstaa blandt nogen af omhandlede Anstalters Betjening eller Belæg under deres Ophold paa Anstalten, bliver at forholde paa samme Maade og sædvanlig Meddelelse herom at afgive af vedkommende Anstalts Læge til Ordføreren i Stedets Sundhedskommission, der, saafremt den Syge ikke har fast Bopæl paa Stedet, har at forholde sig som foran anført.

Hvis et kommunalt Sygehus eller lignende Anstalt er beliggende i en anden Kommune end den, hvem det tilhører, vil der fra Departementets Side intet være til Hinder for, at Anstaltens Læge sender Meddelelserne om Tuberkulose blandt Belægget direkte til Ordføreren i Sundhedskommissionen for den Kommune, der er Eier af Anstalten, istedetfor til Stedets Sundhedskommission.

Dødsfald af Tuberkulose, der maatte indtræffe blandt nogen af omhandlede Anstalters Betjening eller Belæg, bliver paa vanlig Maade at anmelde for Sundhedskommissionens Ordfører; jfr. Lov af 8de Mai 1900 § 3 og førnævnte Resolutions § 2. Det vil være ønskeligt, at Ordføreren ogsaa forsaavidt angaar disse Meddelelser i Tilfælde oversender dem til Ordføreren i Sundhedskommissionen paa Afdødes Hjemsted; for at fornøden Notering om Dødsfaldet kan ske i dettes Tuberkuloseprotokol. Derimod bliver Dødsfaldet alene at opføre paa Hjemstedets Dødsarsagslister, forsaavidt Liget begravnes der.

Da omhandlede Syge formentlig altid vil være under Behandling af Læge, har denne ifølge § 4 i Loven af 8de Mai 1900 at føre det hygieniske Tilsyn med dem.

Hvad angaar den i Lovens §§ 7 og 8 paabudte Desinfektion af den Syges Rum samt af hans Gang- og Sengklæder, antages denne at burde udføres af vedkommende Anstalts Læge i Overensstemmelse med de Regler, som maatte være vedtagne af Stedets Sundhedskommission; jfr. Medicinaldirektørens Rundskrivelse af 31te Oktober 1900, Post IV.

I Forbindelse med foranstaaende skal Departementet henstille til Sanatorier og Sygehuse, særlig dem, der væsentlig maatte optage tuberkuløse Syge, at

inødekomme de mulige Henvendelser, der maatte fremkomme fra Ordførere i Sundhedskommissionerne om at erholde Meddelelse om Udskrivning af de inden deres Sundhedskommissionsdistrikt hjemmehørende Syge og om Resultatet af Behandlingen. Afgivelsen af disse Meddelelser vil ogsaa være til Nytte for vedkommende Anstalt, om den skulde ønske Underretning om tidligere Patienter fra Sundhedskommissionerne.

9de Marts. Kronprindsregentens Resolution, hvorved Reglementet for den medicinske Embedsexamen af 20de Januar 1877, ændret ved kongelig Resolution af 11te Februar 1893, § 1 Lit. c sidste Passus forandres til herefter at lyde saaledes:

For at erholde Licentia practicandi maa Kandidaten fremlægge Bevidnelser fra vedkommende Overlæger ved Rigshospitalet for tilfredsstillende Praktikant-tjeneste i et Semester paa hver af de medicinske Afdelinger, i et Semester paa hver af de kirurgiske Afdelinger, i et Semester paa Fødselstiftelsen og Børnehospitalet og i et halvt Semester eller i en dertil svarende Tid ved hver af de tre Afdelinger for Hudsygdomme, for Øre-, Næse- og Strubesygdomme samt for Øiensygdomme, samt Bevidnelse fra Læreren i pathologisk Anatomi for under dennes Tilsyn at have udført mindst 1 Sektion (med tilhørende Demonstration og Protokol).

14de Marts. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Amtmanden i Nedenes Amt angaaende Udstrækningen af Amtskommunens Forpligtelse med Hensyn til Udredelsen af Desinfektionsudgifter.

Departementet udtaler under Henvisning til den i Lovtidende indtagne Skrivelse til Bratsberg Amt af 7de Marts 1901, hvori specielt er omhandlet Desinfektion efter tuberkuløse Sygdomme, at Amtskommunen ikke uden Amtmandens Samtykke kan paabyrdes Udgifter til Anskaffelse af særlige Desinfektionsapparater eller fast Løn til antagne Desinfektører. Saafremt imidlertid faste Desinfektører er ansatte med Aflønning af Herredet, og dette ligeledes har anskaffet Apparater til Desinfektion, antages samtlige øvrige med Desinfektion forbundne Udgifter, deriblandt ogsaa en passende Godtgjørelse til de faste Desinfektører for deres Tjeneste, i det enkelte Tilfælde at burde udredes af Amtskommunen.

28de Marts. Rundskrivelse fra Medicinaldirektøren til samtlige Amtmænd:

Adskillige nyere Lægemidler, der har en betydelig Anvendelse, og som oftere sees forskrevet af Læger for offentlig Regning, forekommer ikke sjelden i Handelen baade under sit gjængse Navn og under et Navn, der angiver Præparatets kemiske Sammensætning.

Enkelte af disse Lægemidlers Udsalgspris er, naar de forskrives under det førstnævnte Navn, meget høi, idet dette Navn ofte er beskyttet i det Land, hvor Midlet fremstilles, og derfor betinger en højere Indkjøbspris for samme. Dette er f. Ex. Tilfældet med Præparaterne Aspirin og Urotropin. Ifølge en Udtalelse, som paa Foranledning herfra er afgiven af Universitetslæreren i Farmakologi, er Aspirin saavel i kemisk Henseende som med Hensyn til Virkninger identisk med Acetylsalicylsyre (Acid. acetylo-salicylic.) og Urotropin ligesaa identisk med Hexamethylentetramin. Recepturprisen for Aspirin og Urotropin er af den ovenfor angivne Grund for Tiden henholdsvis 10 og 20 Øre pr. Gram, medens Acetylsalicylsyre og Hexamethylentetramin begge kun koster 3 Øre pr. Gram.

Paa dette Forhold anser jeg det ønskeligt, at Lægernes Opmærksomhed henledes, hvorhos det henstilles til Hr. Amtmanden under Henvisning til Kanc.

Promemoria af 6te September 1794 at gjøre de inden Deres Embedsdistrikt boende Læger opmærksomme paa, at de ved Forskrivning af nyere Lægemidler — og specielt de to her nævnte — for offentlig Regning særlig bør tage ovennævnte Forhold i Betragtning.

9de April. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Amtmanden i Søndre Bergenhus Amt, hvori Departementet i Anledning af en Forespørgsel om Udstrækningen af en Distriktslæges Ret til paa egen Haand at indlægge Sindssyge i Asyl for offentlig Regning udtaler, at Afgjørelsen af, hvorvidt en fattig Sindssyg skal indlægges i Asyl med Stats- og Amtsbidrag, regelmæssig bliver at træffe af Amtet, og at en Distriktslæge kun kan foretage en saadan paa egen Haand, hvor den ikke uden Skade kan opsettes. Afgjørelsen af, hvorvidt saa er Tilfældet, vil imidlertid bero paa vedkommende Embedslæges Skøn, jfr. Lov af 27de Juni 1891 § 3 og Departementets i Lovtidenden indtagne Cirkulære af 10de November 1891 II. No. 4 og 5.

Samtidig meddeles i Tilslutning til en Udtalelse af Medicinaldirektøren, at det ikke ansees stemmende med den Taushedspligt, der paahviler Lægerne, at Patienternes Sygehistorier sendes Asylet gennem Amtet.

Disse indeholder nemlig i Almindelighed Oplysninger af rent diskretionær Art, specielt om Sygdommens Aarsagsforhold, der kan være af Vigtighed for Asyllægen, men som er uden Betydning for Amtmandens Afgjørelser af Indlæggelsesspørgsmaalet. Det antages derfor tilstrækkeligt, at en Distriktslæge sender Amtmanden en kort Redegjørelse for de Omstændigheder, der har bevirket, at han anser den Syges Indlæggelse paa Asyl nødvendig, medens derimod selve Sygehistorien bør sendes direkte til Asylet.

12te April. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Amtmanden i Nedenes Amt, hvori paa Forespørgsel om, hvorvidt et Beløb, udgjørende Udgifter til Vagthold i Nedenes Amts Tvangsarbejdsanstalt over en fattig Sindssyg af vestre Moland i Tiden fra 20de December 1902 til 17de Januar 1903, da han afsendtes til Eg Asyl, vil blive betalt af Statskassen efter Sindssygeloven, meddeles, at Departementet ikke finder at kunne samtykke heri, da Udgifterne ved den Sindssyges Forpleining — bortset fra det ekstraordinære Vagthold — helt til 2den April 1903 er udredet af Delinkventfondet, og han først fra denne Dato overgik til Forpleining i Henhold til Lov af 27de Juni 1891, jfr. Justitsdepartementets Skrivelse af 22de Oktober 1892 (i Lovtidenden og Norsk Medicinallovgivning).

19de April. Rundskrivelse fra Medicinaldirektøren til samtlige Læger:

I de ved min Rundskrivelse af 15de December 1896 udfærdigede Bestemmelser for Afgivelsen af Lægernes Medicinalberetninger er (under Lit. A, Punkt III, jfr. Lit. B) blandt de Gjenstande, der skal omhandles i disse Beretninger, ogsaa nævnt de betydeligere kirurgiske Operationer, som enhver Læge i Aarets Løb har udført, med Angivelse af Indikationer og Udfald. Paa Grundlag af de saaledes indkomne Opgaver har der som bekendt været udarbejdet en samlet, tabellarisk Oversigt over disse Operationer, som hidtil har været indtaget i den officielle Medicinalstatistik.

Da det imidlertid af flere Grunde har vist sig ugjærligt at erholde saa fuldstændige og ensartede Opgaver, at der paa dem har kunnet bygges en paa-lidelig Oversigt, vil den nævnte Tabel herefter blive sløifet.

Som Følge deraf bortfalder fremtidig det ovenanførte Paabud i Rundskrivelse af 15de December 1896 Lit. A, Punkt III og Lit. B om at afgive Opgaver over udførte kirurgiske Operationer med Indikationer og Udfald, og den hertil indrettede Rubrik paa Schemaerne behøver saaledes herefter ikke at

udfyldes. Derimod bliver den tilsvarende Rubrik for obstetriciske Operationer fremdeles at udfylde paa samme Maade som hidtil.

Endvidere finder jeg at burde gøre opmærksom paa, at ovennævnte Rundskrivelse Litr. A, Punkt IX kan ansees ophævet, efter at Indberetninger om retsmedicinske Forretninger ifølge Justitsdepartementets Cirkulære af 16de Juli 1900 afgives til den retsmedicinske Kommission, da Forholdet senere er ordnet saaledes, at Medicinaldirektoratet fra denne faar de fornødne Opgaver til Bearbejdelsen af Tabellen over de udførte retsmedicinske Forretninger (Tabel XXXI i Medicinalstatistiken for 1901).

Sluttelig henstilles det til Distriktslægerne ved Afgivelsen af den i førnævnte Rundskrivelses Litr. A, Punkt XIV forlangte Fortegnelse over Distrikternes Medicinalpersonale med disses Navne og Bopæle, specielt for Jordmødrenes og Hjelpevaccinatorernes Vedkommende at opgive det Herred (ikke Gaard eller Sogn), hvor hver af dem bor.

22de April. Skrivelse fra Handels- og Industridepartementet til Fabrikinspektøren i søndenfjeldske Distrikt, hvori meddeles, at Departementet antager, at Formanden i det stedlige Fabriktilsyn efter Fabriktilsynslovens Forudsætninger ikke i Almindelighed kan benytte sin Assistentlæge som Stedfortræder under sin Fabriktilsynsinspektionsvirksomhed. Formentlig bør der imidlertid ikke gjøres nogen Indvending mod, at dette undtagelsesvis efter en Assistentlægen af Formanden særskilt meddelt Bemyndigelse sker i Tilfælde, hvor Formanden selv er forhindret fra at fremmøde, og hvor lægekyndig Indsigt udfordres, saaledes at vedkommende Forretning ikke kan udføres af nogen af Tilsynets øvrige Medlemmer.

3die Mai. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Amtmanden i Bratsberg Amt, hvorved meddeles, at der ikke antages at gjælde nogen 6 Maaneders Præskriptionsfrist for Refusionskrav, som af vedkommende Kjøbstad, Ladested eller Amtskommune haves paa Statskassen i Henhold til Lov af 27de Juni 1891 om Forandring i og Tillæg til Lov af 17de August 1848 om Sindssyges Behandling og Forpleining. Saavidt muligt bør imidlertid samtlige Udgifter medtages i de halvårlig indsendendes Opgaver over deslige Udgifter, om $\frac{4}{10}$ af Opgavernes Beløb skal kunne ventes godtgjort af Statskassen i Henhold til nævnte Lov. Om Udgifter, som ikke er medtagne paa vedkommende Halvaarsopgave, senere vil blive anviste, vil bero paa Departementets Bestemmelse for hvert enkelt Tilfælde.

Med Hensyn til de i det foreliggende Tilfælde omhandlede Udgifter vedrørende en Sindssygs Forpleining fra 31te Marts 1901 til 31te Marts 1904 til Beløb Kr. 765,15 bemærkes, at Statens Anpart efter Omstændighederne vil kunne anvises under Forudsætning af, at den Sindssyge i sin Tid er antagen til Forpleining overensstemmende med Loven af 27de Juni 1891 for den her beregnede Godtgørelse.

16de Mai. Lov om Indførsel af Apothekervarer samt om Handel med Gifte og Arkana.

§ 1. Varer, som er Gjenstand for Apothekernes Enehandel i Detalj, maa ikke indføres af andre end

- a) Bestyrere af Apothek.
- b) Fabrikanter og Haandværkere.
- c) Bestyrere af videnskabelige Anstalter og Laboratorier.
- d) Handelsberettigede.
- e) Personer, som dertil af Kongen maatte erholde særskilt Tilladelse.

For de under Litr. b og c nævnte Personers Vedkommende kan Indførsel kun finde Sted, forsaavidt de indførte Varer skal anvendes i deres Bedrift eller til Brug i de af dem bestyrede Anstalter. De af dem indførte Varer maa ikke afhændes eller paa anden Maade overlades andre til Benyttelse.

Handelsberettigede kan kun indføre Apothekervarer i den Udstrækning, hvori de efter Handelslovgivningen kan udsælge saadanne Varer.

Dog kan Kongen paa nærmere angivne Betingelser indrømme Handelsberettigede, der har de for Meddelelse af Apothekerbevilling fornødne Egenskaber, og hvis Forretning væsentlig er beregnet paa Apothekeres Forsyning med Apothekervarer, en videregaaende Ret til Indførsel af og Handel med saadanne Varer end den, der er dem hjemlet efter nugældende Lovgivning, under Forudsætning af, at Varerne alene afhændes til de efter nærværende Paragraf til Indførsel berettigede paa de Betingelser, som det er disse tilladt at indføre Varerne.

Endvidere kan Politiet paa Betingelser, der nærmere bliver at fastsætte af Kongen, meddele Handelsberettigede speciel Tilladelse til at afhænde til Apothekere samt til teknisk eller andet industrielt Brug Gifte, der har betragtelig Anvendelse for saadanne Øiemed og ikke er særlig farlige.

§ 2. Kongen kan give nærmere Forskrifter med Hensyn til Indførselen af Apothekervarer og fastsætte de Forsigtighedsregler, der bliver at iagttage saavel ved Opbevaring af Gifte og Lægemidler hos Forhandlere og Forbrugere som ved Forhandling af Gifte, derunder indbefattet Regler om, hvilke Attester der ved Kjøb skal fremskaffes, og om, hvem der skal udfærdige disse.

§ 3. Kongen eller den, han dertil bemyndiger, kan forbyde Handel med bestemt angivne Lægemidler, hvis Sammensætning bliver hemmeligholdt (Arkana), eller hvis Pris staar i sterkt Misforhold til det opgivne Indhold. Naar saadant Forbud er udfærdiget, maa der ikke i Aviser eller Tidsskrifter indtages eller paa anden Maade udbredes Bekjendtgørelse om noget Middel, som Forbudet omfatter. Heller ikke maa indtages eller udbredes Bekjendtgørelser, hvori der opfordres til Indførsel af Apothekervarer i Strid med denne Lovs § 1.

§ 4. Overtrædelse af denne Lov eller af de med Hjemmel af samme givne Forskrifter bliver, forsaavidt Tilfældet ikke gaar ind under nogen strengere Straffebestemmelse, at straffe med Bøder indtil Kr. 5 000,00.

Stofte, som i Strid med de i Loven givne eller i Medhold af samme udfærdigede Bestemmelser forsøges indførte eller er bleven indførte, forbrydes til Fordel for Statskassen; forsaavidt Stoffene benhører til de i § 3 omhandlede Arkana, bliver de at tilintetgjøre.

§ 5. Fra den Tid, nærværende Lov træder i Kraft, ophæves Forordning af 1ste April 1796 om de Forsigtighedsregler, der bør iagttages og følges ved Salg og Handel med Gifte, samt forøvrigt enhver Bestemmelse, der maatte staa i Strid med, hvad der er fastsat i denne Lov.

Indtil den almindelige borgerlige Straffelov træder i Kraft, bliver de i § 4 nævnte Overtrædelser at paatale som Politisager.

18de Mai. Rundskrivelse fra Medicinaldirektøren til samtlige Amtmænd:

Fra Finants- og Tolddepartementet har jeg under 11te f. M. modtaget Underretning om, at Departementet, paa Foranledning af en Forestilling herfra, under 9de f. M. har tilstillet Toldkamrene et Cirkulære af følgende Indhold:

«Herved meddeles, at Departementet i Henhold til Toldtarifens Anmærkning 2 under Brændevin har samtykket i, at Apothekere mod en Indførselstold af 15 Øre pr. Kg. indfører Aether pro narcosi, dog kun i Originalflasker med tydelige Signaturer og paa Betingelse, at Apothekerne hver Gang til Toldvæsenet afgiver skriftlig Erklæring paa Tro og Love om, at Ætheren kun vil blive ud-

leveret i hele Originalglas og mod behørig Erklæring fra autoriseret Læge om, at den alene skal anvendes til Narkose».

Samtidig har Departementet meddelt mig, at det derhos samtykker i, at det ene Apothek fra det andet kan erholde overdraget Narkoseæther (Aether pro narcosi) mod at afgive en Erklæring om, at den kun skal udleveres paa den i Cirkulæret anførte Betingelse.

Saa vel disse Erklæringer som de af Lægerne afgivne bør indeholde Oplysning om det for hver Gang rekvirerede Kvantum. Erklæringerne bliver at opbevare ved vedkommende Apothek indtil Udgangen af hvert Aar, hvorefter de inden 31te Januar det følgende Aar af Apothekeren bliver at indsende til Medicinaldirektoratet.

Paa Grund af ovennævnte Toldlettelse bliver Medicinaltaxtens Priser for Narkoseæther (Aether pro narcosi) fra nu af:

*Aether pro narcosi, Originalglas à 50 Gram	Kr. 0,70
à 100 —	« 1,30

Ved Ordination af 10 Kilo eller derover taxeres Aether pro narcosi efter den tyske Exportpris med Avanceberegning som i Taxtreglernes almindelige Bestemmelser 1, 3 og 4 anført.

20de Mai. Skrivelse fra Medicinaldirektøren til Amtmanden i Søndre Trondhjems Amt hvorved paa Forespørgsel fra en Distriktslæge om, hvorvidt et Apothek har Adgang til at expedere Recepter fra en Veterinærstuderende, der endnu ikke har afsluttet sin Examen, men som midlertidig vikarierer for en Amtsyrlæge, meddeles, at ifølge vor Medicinallovgivning kan alene autoriserede Dyr læger fra Apothekene foreskrive Medicin, der ikke kan udleveres i Haandkjøb.

26de Mai. Rundskrivelse fra Justitsdepartementet til samtlige Amtmænd:

Sommeren 1899 optraadte inden Bratsberg Amt flere Tilfælde af en Infektionssygdom, *poliomyelitis acuta*. Efter en fra Medicinaldirektøren indkommet Forestilling samtykkede Departementet i at bevirke udredet af Statskassen Skydsgodtgørelse til Amtets Distriktslæger for Reiser til Undersøgelse af Sygdommen samtidig med, at der ogsaa af Amtskommunen blev tilsagt Lægerne Kostgodtgørelse for Reiserne.

Efterat Professor, Dr. med. Leegaard havde bearbejdet det angaaende Sygdommens Optraeden inden Bratsberg Amt indkomne Materiale, fremholdt Professoren paa Grundlag heraf, at Poliomyelit helst som enhver anden Infektionssygdom burde undergives offentlig Kontrol. I det akute Stadium burde de Syge saavidt muligt isoleres i et Tidsrum, som han antog passende kunde sættes til 3 Uger, hvorefter en Desinfektion burde foretages.

Under Henvisning til, hvad der var oplyst om Sygdommens Optraeden og om dens Ondartethed (4 pCt. Mortalitet og blivende Invaliditet i 56 pCt.) har Direktøren for det civile Medicinalvæsen henledet Departementets Opmærksomhed paa Ønskeligheden af, at akut Poliomyelit, hvor vedkommende Sundhedskommissions Ordfører finder Grund til at befrygte en epidemisk Udbredelse af Sygdommen, bliver at behandle som en Sygdom, der i Henhold til Sundhedslovens § 15 er Gjenstand for det Offentliges særlige Forsorg, idet han tillige bemærker, at han med Professor Leegaard er enig i, at det herved væsentlig kommer an paa at faa de Syge saavidt muligt isoleret og Desinfektion udført efter Sygdommens Afslutning.

Da der senere er indkommet Meddelelse fra Medicinaldirektøren om, at der fra flere Lægedistrikter paa forskellige Kanter af Landet er indberettet om en mere eller mindre udtalt epidemisk Optraeden af denne Sygdom, finder Departe-

mentet i Tilslutning til foranstaaende at maatte anmode om, at de inden Hr. Amtmandens Embedsdistrikt værende Embedslægers og Sundhedskommissionsordføreres Opmærksomhed henledes paa, at akut Poliomyelit under ovennævnte Forudsætning kan blive Gjenstand for offentlige Foranstaltninger i Henhold til Lov om Sundhedskommissioner m. v. af 16de Mai 1860 § 15.

30te Mai. Skrivelse fra Kirkedepartementet til Amtmanden i Tromsø Amt, hvori meddeles, at der med Departementets Udtalelser i Skrivelse af 20de November 1902, forsaavidt angaar Udredelse af Udgifter ved Abnormskoleelevers Ophold paa Sygehus paa Grund af smitsom Sygdom, ikke er tænkt paa tuberkuløse Syge, som en Abnormskoles Vedkommende indlægger paa Sygehus for at hindre Udbredelse af Smitte i Internatet. Ved nævnte Skrivelse er der kun tænkt paa epidemisk smitsomme Sygdomme.

Med Hensyn til Abnormskoleelever, som lider af Tuberkulose, har Departementet tidligere bestemt, at de skal udskrives og hjemsendes. Udgifterne ved deres midlertidige Indlæggelse paa Sygehus i Anledning af nævnte Sygdom bliver at udrede overensstemmende med 1ste Afsnit i ovennævnte Departements Skrivelse (altsaa paa samme Maade som bestemt for de ikke smitsomme Sygdomme) Er imidlertid Indlæggelsen paa Sygehus iværksat af vedkommende Sundhedskommission i Henhold til Tuberkuloseloven af 8de Mai 1900 § 6, bliver Udgifterne ved Forpleiningen at udrede overensstemmende med nævnte Lovs § 13, 2det Led (jfr. Justitsdepartementets Rundskrivelse af 25de September 1903, indtaget i Lovtid. Side 431).

4de Juni. Plakat angaaende Forhandling af Gifte ved Handelsberettigede til Apothekere samt til teknisk eller andet industrielt Brug.

I Kraft af Lov om Indførsel af Apothekervarer samt om Handel med Gifte og Arkana af 16de Mai 1904 §§ 1 og 2 fastsættes herved følgende Bestemmelser angaaende Forhandling af Gifte ved Handelsberettigede til Apothekere samt til teknisk eller andet industrielt Brug.

I.

§ 1. Den Tilladelse, som af Politiet i Henhold til ovennævnte Lovs § 1, sidste Led, kan meddeles Handelsberettigede, kan indtil videre omfatte følgende Stoffe:

1. <i>Æts-Kali (Kaustisk Kali, Kalihydrat).</i>	} Begge disse Stoffe dog kun i
2. <i>Æts-Natron (Kaustisk Natron, Natronhydrat).</i>	
3. <i>Blyukker (eddikesurt Blyoxyd).</i>	} Tromler paa ikke under 5 Kilogr.
4. <i>Brækvinsten.</i>	
5. <i>Klorzink.</i>	
6. <i>Oxalsyre (Sukkersyre).</i>	

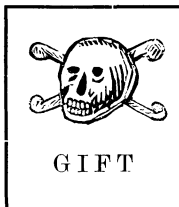
Skulde det for visse Handelsberettigede være af Betydning at erholde Adgang til at afhænde andre ikke særlig farlige Gifte end de i ovennævnte Fortegnelse nævnte, kan undtagelsesvis Tilladelse indrømmes efter indhentet Samtykke af det Departement, hvorunder det civile Medicinalvæsen henhører.

§ 2. Den i foregaaende § omhandlede Tilladelse maa kun meddeles til Handelsberettigede, der personlig fremstiller sig for Politiet. Den meddeles skriftlig for et Tidsrum af 5 Aar ad Gangen og kan naarsomhelst tilbagekaldes. Den skal indeholde Angivelse af, at den kun omfatter Ret til Indførsel og Salg af ovenomhandlede Giftsorter og udtrykkelig henvise til de under II nedenfor nævnte Forsigtighedsregler, der bliver at iagttage ved Giftenes Opbevaring og Forhandling.

II.

§ 3. I det Lokale, hvor Giftene opbevares eller forhandles, maa ikke opbevares eller forhandles Næringsmidler af nogensomhelst Art.

§ 4. Giftene skal opbevares adskilt fra andre Artikler i særegne, omhyggelig tillukkede Beholdere, der maa være forsynet med vedkommende Gifts Navn i rød Skrift, hvorhos Beholderne skal være forsynet med et Giftmærke af følgende Udseende

Vægte og andre Redskaber som benyttes ved Behandling af Gifte og derunder kommer i direkte Berørelse med disse, maa ikke benyttes til andre Varer.

§ 5. Gift maa kun udleveres til Personer, der er kjendt som eller kan legitimere sig som Apotheker, Fabrikant eller Haandværker, eller som Handelsberettiget, der har Politiets Tilladelse til at forhandle saadan Gift.

§ 6. Vedkommende Kjøber skal for hver Gang udstede en med Datum og Navn undertegnet Rekvisition.

Er Kjøberen ikke Apotheker, eller Handelsberettiget, der kan godtgjøre, at han er i Besiddelse af Politiets Tilladelse til at forhandle ovennævnte Gifte, skal han i Rekvisitionen angive, til hvilket Brug den forlangte Gift skal anvendes, hvorhos Giftens Art og Mængde skal være angivet.

Kjøberen skal derhos for hver Gang afgive Erklæring om, at han forpligter sig til at anvende Giften udelukkende til det af ham opgivne Brug og til at opbevare den Del af samme, der ikke maatte komme til øieblikkelig Anvendelse, under Laas og Lukke og saaledes, at intet deraf spildes.

§ 7. Gift maa ikke udleveres til Børn under 15 Aar.

§ 8. Ved Udlevering af Gift skal denne være forsvarelig indpakket og forseglet eller plomberet, forsynet med Giftmærke af Udseende som i § 4 angivet, samt med en Signatur, der foruden vedkommende Firmas Navn paa en iøinefaldende Maade angiver saavel Indholdet som den Brug, hvortil Giften er bestemt. Det paaligger vedkommende Expeditør ved Udleveringen at gjøre Modtageren udtrykkelig opmærksom paa, at Stoffet maa opbevares og behandles med Forsigtighed.

§ 9. Hos enhver Handelsberettiget, der har erholdt Politiets Tilladelse til at forhandle de i § 1 nævnte Gifte, skal findes en pagineret, af Politiet autoriseret og efter nedenstaaende Schema indrettet Giftbog, hvori strax skal indføres enhver Expedition af Gift, ogsaa de, der er foretaget til Apothekere og til Handelsberettigede.

Som Bilag skal de i § 6 paabudte Rekvisitioner og Erklæringer opbevares, indtil det i næste Paragraf omhandlede Eftersyn af Politiet har fundet Sted.

Schema for Giftbog.

L.-No.	Datum.	Giftens Art.	Kvantum	Kjøberens Navn, Stilling og Bopæl.	Giftens Anvendelse	Expeditørens Navn.

III.

Overtrædelse af ovenanførte Forskrifter bliver, forsaavidt Tilfældet ikke gaar ind under nogen strængere Straffebestemmelse, at straffe med Bøder indtil Kr. 5 000,00.

IV.

§ 10. De Forraad af Gift, der forefindes hos de i denne Plakat omhandlede Handelsberettigede, skal til ubestemte Tider, men mindst én Gang om Aaret, eftersees af Stedets Politi, som har at forvisse sig om, at ovenstaaende Bestemmelser nøiagtig befølges, og at ingen Misligheder forøvrigt finder Sted. Giftbogen bliver ved hvert Eftersyn at forsyne med Politiets Paategning om, at Anførslerne i Bogen stemmer med Bilagene.

4de Juni. Plakat indeholdende Bestemmelser angaaende Udlevering af Gifte og andre Stoffe fra Apothek.

I Kraft af Lov om Indførsel af Apothekervarer samt om Handel med Gifte og Arkana af 16de Mai 1904 § 2 fastsættes herved nedenstaaende Forskrifter angaaende Udlevering af Gifte og andre Stoffe fra Apothek.

A. Om Udlevering af Gifte og andre Stoffe til medicinsk Brug efter Recept fra Læge (Tandlæge eller Dyr læge).

§ 1. De Stoffe, der i Medicinaltaxterne er betegnende med Mærket *, og andre Stoffe, der med Hensyn til giftige Egenskaber kan stilles i Klasse med disse, maa til medicinsk Brug kun udleveres efter Recept fra autoriseret Læge (Tandlæge eller Dyr læge), naar undtages, at de i paatrængende Tilfælde kan udleveres efter Telefonordre under Iagttagelse af de i Plakat af 1ste August 1903 fastsatte Bestemmelser.

Det samme gjælder ogsaa Arkana og andre Præparater, der indeholder noget af de i denne Paragraf omhandlede Stoffe, forsaavidt ingen særskilt Undtagelsesbestemmelse er fastsat.

Dog skal Medicinkister for Skibe kunne udstyres med de ved Lovgivningen til enhver Tid paabudte Lægemedler, uden at dertil udkræves Recept fra Læge.

§ 2. Spiritus maa til medicinsk Brug alene udleveres efter Recept fra Læge (Tandlæge eller Dyr læge) med udtrykkelig Paategning om, at den er bestemt til saadant Brug.

Spiritusholdige Vædske, der maa ansees særlig tilberedte til Drik, maa kun udleveres til medicinsk Brug og alene efter Recept fra Læge (ikke Tandlæge eller Dyr læge) med udtrykkelig Paategning herom.

§ 3. Enhver Recept skal være affattet saaledes, at den uden speciel Anvisning kan expederes ved hvilket som helst Apothek. Recepter bør ialmindelighed lyde paa dens Navn, for hvem den forskrevne Medicin er bestemt. Er denne et Barn, skal dette anføres.

Recepter, der er mærkede «Cito», skal expederes uden Ophold.

§ 4. Recepter, hvorpaa der er forskrevet noget af de med Mærket * betegnede Stoffe, har alene Gyldighed for den, paa hvis Navn de er udstedte, og deres Gyldighed ophører senest et Aar efter Udstedelsesdagen. Dog maa intet af de i Medicinaltaxterne med fede Typer trykte Stoffe eller Stoffe, som med Hensyn til giftige Egenskaber kan stilles i Klasse dermed — naar de er forskrevne til indvortes Brug — udleveres mere end én Gang efter samme Recept, medmindre Lægen ved Udstedelsen eller senere har forsynet Recepten med Paategning om, at det forordnede Middel kan expederes et bestemt Antal Gange, der ikke maa overstige 3. Saadanne Paategninger taber sin Gyldighed efter et Aars Forløb.

§ 5. Naar noget af de med Mærket * og fede Typer i Medicinaltaxterne opførte Stoffe er forskrevet til udvortes Brug, kan fornyet Udlevering finde Sted indtil et Aar efter Receptens Udstedelse, medmindre Lægen ved derom paa Recepten given Paategning har indskrænket dens Gyldighed. Dog undtages herfra Arsenik, Atropin, Eserin, Hyoscin og Morfin samt deres Salte, Sublimat, Veratrin, Belladonnaextract samt Tuberkulin.

Fornyet Udlevering kan heller ikke finde Sted uden paa de i § 4 anførte Betingelser, naar noget af de paa førnævnte Maade betegnede Stoffe er forskrevet som Suppositorier, til Indaanding, Opsnusning, Indsprøjtning under Huden eller til Klyster.

§ 6. Skulde Recepten være udstedt af en Læge, der ikke opholder sig paa Stedet, eller skulde Medikamentet tiltrænges paa en Tid, da Læge ikke med Letthed kan træffes, f. Ex. om Natten, kan Recepter, der har tabt sin Gyldighed, undtagelsesvis expederes én Gang, dog under Jagttagelse af, at der kun udleveres saa stor Del, som svarer til Farmakopøens (eller Veterinærmedicinaltaxtens) Maximaldosis.

§ 7. Forskrives noget Medikament i større enkelt eller daglig Dosis end de i Farmakopøen (eller Veterinærmedicinaltaxten) angivne Maximaldoser, skal Dosen paa Recepten være angivet baade med Tal og Bogstaver. I modsat Fald maa Medikamentet ikke udleveres.

§ 8. Intet af de i Medicinaltaxterne med Mærket * betegnede Stoffe maa udleveres efter Signatur eller andre Receptkopier, medmindre disse er forsynede med Datum og Lægens (Tandlægens, Dyr lægens) Navneunderskrift (ikke blot Forbogstaverne).

Lægens Paategning paa Signaturen hjemler kun Ret til én Gangs Expedition af Medikamentet. Naar Expeditionen har fundet Sted, skal Signaturen, forsaavidt den ikke tilintetgøres, paategnes naar og ved hvem Expeditionen har fundet Sted.

Forskrives Lægemedler, der i Medicinaltaxterne er betegnede med Mærket *, uden bestemt Brugsanvisning, skal Giftsignatur paaklæbes, saafremt Stoffets samlede Mængde overskrider den for samme fastsatte Maximaldosis.

Sublimat i Form af Pulver eller Pastiller og Sublimatopløsninger stærkere end 1 pro mille skal altid paaklæbes Giftsignatur.

§ 9. Paa enhver expederet Recept anføres Midlets Pris og vedkommende Apothekets Navn. Alle Expeditioner af Recepter, hvis Gyldighed er begrænset saaledes, at de alene kan expederes et bestemt Antal Gange, skal med Datum og Expeditørens Navn anføres paa Recepten. Paa samme Maade forholdes med Expeditioner, der har fundet Sted i Henhold til § 6.

Ethvert efter Lægens (Tandlæges eller Dyr læges) Recept expederet Medikament gives ny, med Apothekets Navn, Expeditørens Underskrift og Datum forsynet Signatur, paa hvilken — foruden Brugsanvisning eller deslige — ogsaa anføres Lægens Navn og, saafremt Oplysning derom findes paa Recepten, dens Navn, til hvem eller for hvis Regning Expeditionen finder Sted samt Kopi af Recepten, om Lægen forlanger det.

§ 10. Tandlægers Recepter skal være forsynede med Overskriften «Tandmiddel», og alle Expeditioner af saadanne Midler betegnes paa samme Maade.

Tandlæger er ikke berettigede til at forskrive Stoffe, der er betegnede med Mærket *, til indvortes Brug, til Indaanding eller Indsprøjtning under Hud eller Slimhinde, medmindre der af Medicinaldirektøren for enkelte saadanne Stoffe maatte være fastsat særlige Undtagelsesbestemmelser.

§ 11. Recepter paa Medicin til Dyr skal have Overskriften «Veterinær-Medicin» eller forkortet «V. M.», og alle Expeditioner efter Dyr læges Recept gives Paategning «Medicin til Dyr».

§ 12. For Lægemidler til indvortes Brug, d. e. til at nedsvælge, skal anvendes Signatur af hvidt Papir og for Lægemidler til udvortes Brug Signatur af farvet Papir.

Medikamenter, der skal nedsvælges, maa ikke udleveres i kantede Medicinglas.

B. *Om Udlevering af Stoffe i Haandkjøb (uden Lægerecept) samt af Gifte til teknisk eller andet ikke-medicinsk Brug.*

§ 13. De Stoffe, der i Medicinaltaxterne ikke er betegnede med Mærket*, og Stoffe, der kan stilles i Klasse med disse, kan udleveres i Haandkjøb. Herfra er dog undtaget Spiritus, med hvis Salg der forholdes paa den i § 2 nærmere bestemte Maade.

I Haandkjøb kan endvidere udleveres Asthmacigarer og Forbindsstoffe impregnerede med Jodoform.

§ 14. Ved Udlevering af efternævnte Stoffe og Præparater i Haandkjøb skal iagttages Følgende:

Kar, hvori Karbolsyre, saavel raa som rensset, udleveres, skal være overbundne og forsynede med tydelig, omhyggelig fæstet, farvet Signatur og Giftemærke. Ved Smaasalg af Karbolsyre eller Opløsninger deraf, stærkere end 5 pCt., bør Modtageren indtrængende gjøres opmærksom paa Stoffets giftige og ætsende Egenskaber samt tilraades at opbevare det under Laas og Lukke.

Mixtura Thielemanni og Tinctura anticholerica Conradi maa ikke udleveres i større Portioner end indtil 20 Gram ad Gangen, og Tinctura opii benzoica ikke i større Portioner end 100 Gram ad Gangen. Glas, hvori disse Præparater udleveres, skal forsynes med hvid Signatur, hvorpaa foruden vedkommende Apotheks Navn og Præparatets norske Navn er trykt følgende specielle Text:

For de to førstnævnte Præparaters Vedkommende: «Til Voxne 20 indtil 40 Draaber, til Børn over 5 Aar 1 Draabe for hvert Aar. Maa ikke anvendes til Børn under 5 Aar».

For Tinctura opii benzoicas Vedkommende: «For Voxne 50 Draaber til 1 Theske; Børn forholdsvis mindre».

Kar, hvori Unguentum hydrargyri vaselinatum udleveres, skal forsynes med rød Signatur, hvorpaa foruden vedkommende Apotheks Navn tillige er trykt følgende Text: «Kviksølvsalve. Afvaskes med Sæbe 2den Dag efter Anvendelsen».

Intet af de ovennævnte Præparater maa udleveres til Personer, om hvis Paalidelighed der er Grund til at nære Tvivl.

§ 15. Aether, Aether spirituosus og Aether spirituosus camphoratus skal i Haandkjøb alene udleveres i Glas paa høist 20 Cm.³, hvorhos hvert Glas skal være forsynet med en Signatur, hvorpaa foruden Apothekets Navn og Midlets norske Navn tillige er trykt: «Til medicinsk Brug, 10—20 Draaber ad Gangen».

Disse saavel som andre med Spiritus eller Æther tilberedte Præparater, der kan benyttes som Berusningsmiddel, maa ikke udleveres, naar det efter Omstændighederne er sandsynligt, at de agtes benyttede dertil.

§ 16. Paa Steder, hvor der foregaar udstrakt Misbrug af Æther eller Præparater, der er tilberedte med Æther eller Spiritus, kan efter Andragende fra vedkommende Kommunestyre det Regjeringsdepartement, hvorunder det civile Medicinalvæsen henhører, paabyde de Indskrænkninger i saadant Salg fra Apothek, som maatte ansees paakrævet.

Derhos kan nævnte Departement ganske forbyde Salg fra Apothek af saadanne ikke officinelle, spiritusholdige Blandinger, som maatte vise sig i særlig Grad at misbruges til Drik.

§ 17. De Stoffe, der i Medicinaltaxterne er betegnede med Mærket *, og andre giftige Stoffe kan til teknisk og andet ikke-medicinsk Brug udleveres:

- a) Til Universitetslærere og Bestyrere af offentlige eller offentlig anerkjendte Undervisningsanstalter og Laboratorier mod af dem for hver Gang udstedt skriftlig Erkjendelse for Modtagelsen og Erklæring om, at de behøver samme til videnskabeligt Øiemed eller som Undervisningsmateriale, samt en Forsikring om, at Intet af Giften skal blive overladt Uvedkommende, og at den Del deraf, som ikke kommer til øieblikkelig Anvendelse, skal blive opbevaret under Laas og Lukke, saa at intet deraf spildes.
- b) Til Fabrikanter, Haandværkere og andre voxne Personer, der har Brug derfor i sin Bedrift, til andet teknisk Øiemed eller til Udryddelse af skadelige Dyr, efter Attest fra Politimesteren i Byerne eller fra Lensmanden paa Landet.

Af Arsenik og Stryknin maa, naar de skal anvendes til Udryddelse af skadelige Dyr, kun udleveres i det Høieste 30 Gram paa én Gang, hvorhos iagttages, at Arsenik til saadant Brug skal indeholde tilblandet 5 pCt. Kjørnæg.

§ 18. De Stoffe, der i Medicinaltaxterne er betegnet med Mærket * og trykte med *Kursiv*, kan desuden udleveres til kjendte og uberygtede Personer mod af dem for hver Gang udstedt skriftlig Erkjendelse for Modtagelsen og Erklæring om, at de behøver samme til teknisk eller andet ikke-medicinsk Brug. Erklæringen skal derhos indeholde en Forsikring af samme Indhold som under § 17 a anført.

Paa samme Maade kan Udlevering af arsenholdigt Fluepapir og af Parisergrønt finde Sted, henholdsvis til Udryddelse af Fluer og til Besprøitning af Frugttræer mod skadelige Insekter.

§ 19. Ved Udlevering af de under §§ 17 og 18 omhandlede Stoffe til ikke-medicinsk Brug bliver Følgende at iagttage:

Giften eller det Kar, hvori den udleveres, skal være forsvarlig indpakket i sort Papir, forseglet og forsynet med tydeligt Giftmærke samt med en farvet Signatur, der paa en iøinefaldende Maade angiver saavel Indholdet som den Brug, hvortil Giften er bestemt. Ved Udlevering af Parisergrønt skal derhos hver Beholder ledsages af en af vedkommende Regjeringsdepartemet godkjendt Brugsanvisning.

Afdeles Giften i Papirkapsler, skal der anvendes Kapsler af sort Papir, hvorhos hver Kapsel skal være forsynet med Giftens Navn samt med Giftmærke.

Det paaligger vedkommende Expeditør ved Udleveringen at gjøre Modtageren opmærksom paa Stoffets Farlighed samt paa, at det maa opbevares paa forsvarlig Maade, og at Intet deraf maa overlades Uvedkommende.

Særlig farlige eller ætsende Stoffe maa ikke udleveres i Papirposer eller Papæsker, men i Beholdere af Glas, Stentoi eller Metal, dækkede med tætsluttende Laag eller Prop.

§ 20. Flydende giftige Stoffe eller andre Vædske, der kan foraarsage Skade, om de indtages, maa ikke udleveres paa Øl-, Vin-, Punsch- eller Mineralvandflasker eller paa andre Kar, der paa Grund af sin sædvanlige Anvendelse kan give Anledning til farlige Forvexlinger.

§ 21. Ved Udlevering i Haandkjøb af Lægemidler og andre Stoffe, som ifølge sin Natur ikke egner sig til at indtages, skal farvet Signatur anvendes.

Kantede Medicinglas maa ikke anvendes til Medikamenter, der skal nedsvælges.

§ 22. Enhver Expedition af giftige Stoffe i Henhold til §§ 17 og 18 skal indføres i en efter omstaaende Schema indrettet, pagineret Giftprotokol, der skal være autoriseret af vedkommende Overørighed.

No.	Da- tum.	Giftens Art.	Kvan- tum.	Giftens Anven- delse.	Kjøberens Navn og Bopæl.	Attest- udste- deren.	Afhen- tet af	Expede- ret af	Anmærk- ning.

De paabudte Erkjendelser og Attester skal opbevares til førstkommande Visitation af Apotheket.

§ 23. Giftattest gjælder kun for én Gangs Expedition, og der maa ikke udleveres Gift efter Attest, der er over $\frac{1}{2}$ Aar gammel.

Læges (Tandlæges eller Dyrlæges) Recept kan ikke træde istedetfor de i §§ 17 og 18 omhandlede Erklæringer og Attester.

§ 24. Giftattest maa kun udstedes til kjendte og paalidelige Personer, der ikke kan befrygtes at ville misbruge Giften.

Enhver Giftattest skal indeholde:

1. Kjøberens Navn, Stilling og Bopæl.
2. Giftens Art.
3. Oplysning om, hvorvidt Giften skal bruges til Udryddelse af Skadedyr, til industrielt eller til andet teknisk Øiemed
4. Meddelelse om, at Kjøberen for Politiet har afgivet Forsikring om, at intet af Giften skal blive overladt Uvedkommende, og at den Del deraf, som ikke kommer til øieblikkelig Anvendelse, skal blive opbevaret under Laas og Lukke, saa at intet deraf spildes
5. Datum og Politimesterens eller Lensmandens Underskrift.

§ 25. Herved ophæves:

Kgl. Res. af 6te Mai 1836 om Apothekeres Salg af Arsenik til Brug mod skadelige Dyr;

Kgl. Res. af 22de December 1882 om, hvilke Medikamenter fra Apothekene alene maa udleveres efter Recept m. m. med Undtagelse af sammes § 12 om Opbevaring af Veterinærmedikamenter.

Kgl. Plakat af 21de Marts 1896, indeholdende Regler for Salg af Parisergrønt,

samt forøvrigt enhver Bestemmelse, som maatte staa i Strid med nærværende Plakat.

4de Juni Kongelig Resolution, hvorved er bestemt følgende Forandring i Plakat angaaende Apothekernes Handel med Gifte og medicinske Stoffe:

- I. At nedennævnte Stoffe udgaar af den kongelige Plakat angaaende Apothekernes Handel med Gifte og medicinske Stoffe m. v. af 23de Juni 1888 vedføjede Fortegnelse Lit. A og overføres til anførte Numre i Fortegnelsens Lit. B saaledes, at Stoffene kan forhandles baade af Apothekere og Kjøbmænd paa de i Fortegnelsen forøvrigt nævnte Vilkaar:

1. Lanolin	} til B I 7.
2. Enebærolie (aetherol. juniperi)	
3. Kreolin	} til B I 15.
4. Lud og Ludpulver, der indeholder Ætsnatron	
5. Kvæbrakkobark	
- til B I 29.

- II. At Ricinusolie (oleum ricini) og engelsk Salt (Magnesium sulfuricum) overføres fra Fortegnelsen Lit. A til Lit. B I 7 og B I 15, forsaavidt angaar Salg i Partier paa mindst henholdsvis 10 og 100 Kilogram.

11te Juli. Skrivelse fra Medicinaldirektøren til Amtmanden i Nordre Trondhjems Amt, hvori Direktøren i Anledning af en indkommen Skrivelse angaaende Bortsættelse af en Pige, der led af Lungetuberkulose og Lupus, men som nægtede at flytte fra sit nuværende Opholdssted til et af Fattigstyret efter Sundhedskommissionens Anmodning leiet Logis, meddeler, at Tuberkuloselovens § 6 formentlig alene giver Adgang til mod vedkommende Syges Villie i fornødent Fald at indlægge ham i Sygehus, derimod ikke i anden Forpleining udenfor Hjemmet. Den omhandlede Syge antages derfor ikke mod sin Villie at kunde overflyttes til det af Fattigstyret leiede Logis, hvorimod hun af Sundhedskommissionen vil kunne besluttet indlagt i Sygehus, saafremt det fremdeles skulde vise sig umuligt at formaa hende til at følge de givne Forskrifter.

15de Juli. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Kirkedepartementet, hvor der i Anledning af en Tvist mellem Frue og Suldal Fattigstyrer og Stavanger Amtskommune angaaende Refusion til Frue Fattigvæsen af de med en Persons Hustrus og Barns Forpleining paa Stavanger Amtsygehus forbundne Udgifter meddeles, at Medicinaldirektøren, hvem Sagen har været forelagt, har udtalt, at Smitten ved Barselfeber og Pemfigus hos Nyfødte væsentlig overføres gennem Jordmødre og deres Redskaber til andre Barselkvinder og nyfødte Børn, og at Sygehusindlæggelsen derfor ikke har den samme Betydning som ved andre smitsomme Sygdomme. Da desuden Distriktslægen har erklæret, at Barselfeberen i dette Tilfælde ikke var tilstede i smitsom Form, og at Patienternes Indlæggelse ikke skeede for at hindre Smittendbredelse, antager Medicinaldirektøren, at Udgifterne ved Sygehusopholdet ikke kan betragtes som Amtskommunen vedkommende i Henhold til Sundhedsloven.

Departementet slutter sig til Medicinaldirektørens Udtalelse.

16de Juli. Kongelig Resolution, hvorved der i Henhold til Lov om Indførsel af Apothekervarer samt om Handel med Gifte og Arkana af 16de Mai 1904 §§ 1 og 2 udfærdiges følgende Bestemmelser indeholdende Betingelser for Indførsel af og Handel med Apothekervarer ved Handelsberettigede, der har de for Meddelelse af Apothekerbevilling fornødne Egenskaber, samt de Forsigtighedsregler, som herved bliver at iagttage:

§ 1. Vedkommende Handelsberettigede erholder Tilladelse til at indføre alle Varer, som er Gjenstand for Apothekernes Enehandel i Detalj, men de maa kun afhænde disse Varer til

- a) Bestyrere af Apothek. Lægemidler, som ifølge gjældende Bestemmelser kun maa tilberedes paa Landets Apothek, maa dog ikke afhændes, uden at de er tilberedt paa et norsk Apothek.
- b) Fabrikanter og Haandværkere.
- c) Bestyrere af videnskabelige Anstalter og Laboratorier.

Til de under Lit. b og c nævnte Personer maa Afhændelse dog kun finde Sted, forsaavidt Varerne skal anvendes i deres Bedrift eller til Brug i de af dem bestyrede Anstalter.

- d) Andre Handelsberettigede, dog kun i den Udstrækning, hvori disse efter Handelslovgivningen selv har Ret til at udsælge Varerne.
- e) Personer, som af Kongen er meddelt særskilt Tilladelse til Indførsel af Apothekervarer, i den Udstrækning, som disse selv kan indføre Varerne.

§ 2. Ved Udlevering af de Stoffe, der i Medicinaltaxterne er betegnet med Mærket *, og andre giftige Stoffe til de i forrige Paragraf Lit. b, c og e nævnte Personer bliver at iagttage Bestemmelserne i Plakat angaaende Udlevering af Gifte og andre Stoffe fra Apothek af 4de Juni 1904 §§ 17, 19, 20, 22, 23 og 24, forsaavidt de angaar saadant Salg, som i nærværende Resolution omhandlet. Den i § 22 omhandlede Giftprotokol skal være autoriseret af Medicinaldirektøren.

§ 3. Ved de forskellige Stoffes Opbevaring, Signering og Behandling forøvrigt skal de for Apothekere til enhver Tid gjældende Bestemmelser herom befølges¹⁾.

Stoffe, der i Apothekene skal opbevares i Giftskab, skal være anbragt i et særskilt tillaaet Giftværelse eller Giftskab, og Nøglen hertil skal opbevares hos Forretningens ansvarlige Leder.

§ 4. Varer, der er af en ringere Kvalitet end den, der fordres af Lægemidler, skal signeres paa en saadan Maade, at Kvalitetsforskjellen fremgaar af Signaturen.

§ 5. Streng Nøiagtighed maa iagttages ved enhver Expedition af Apothekervarer. Saadan Expedition maa alene ske under Kontrol af Forretningens ansvarlige Leder. Under dennes mulige Fravær maa Expeditionen af Apothekervarer alene ske under Kontrol af en farmaceutisk uddannet Stedfortræder.

§ 6. Forretningens forskellige Rum skal være tilstrækkelig store og skikkede for Opbevaring af de forskellige Stoffe, som der anbringes.

§ 7. Medicinaldirektøren eller den, han dertil bemyndiger, skal til enhver Tid have Adgang til at inspicere vedkommende Forretning og til at underkaste de forskellige Lægemidler Prøver. Til det Øiemed skal Forretningen være forsynet med de Reagenser og Apparater, som findes fornødne.

Forsaavidt Medicinaldirektøren eller vedkommende Departement skulde finde en mere indgaaende Undersøgelse af enkelte Lægemidler nødvendig, og der derved skulde foranlediges særlige Omkostninger, skal disse i Tilfælde kunne fordres udredede af vedkommende Forretning.

§ 8. Den meddelte Ret til Indførsel af og Handel med Apothekervarer kan naarsomhelst tilbagekaldes.

22de Juli. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Amtmanden i Romsdals Amt, hvorved meddeles, at en Embedslæge er forpligtet til uden Godtgjørelse at tilse Fangerne i de i hans Embedsdistrikt værende Fængsler, og at denne Pligt ikke er berørt af den med Hjemmel i Fængselsloven af 12te December 1903 gennemførte Forandring i Fængslernes Forvaltning.

3die August. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Amtmanden i Lister og Mandal Amt i Anledning af en Korrespondanse mellem Kristiansands Fattigstyre og Sundhedskommissionen om, hvem af disse det paahviler at besørge en fattig, tuberkuløs Syg indlagt paa Sygehus i Henhold til Tuberkuloseovens § 6.

Medicinaldirektøren, hvem Sagen har været forelagt, har udtalt, at efter det af Kristiansands Magistrat oplyste om Sundhedsbetjentens Pligter, synes det at være en rimelig Fordring, at Sundhedskommissionen ved dennes Hjælp selv besørger Patientens Indlæggelse i Sygehus, som er besluttet af den i Henhold til Tuberkuloseoven.

Departementet finder at kunne henholde sig hertil, idet det forøvrigt henviser til den i Lovtidende indtagne Skrivelse til Akershus Amt af 24de Oktober 1898 angaaende Spørgsmaalet om Fattigvæsenets Forpligtelse til at besørge fattige, epidemiske Syges Transport til Sygehus.

¹⁾ Jfr. Justitsdept.s Cirk. 1ste Oktbr. 1895, Lovtid. 2den Afd. Pag. 300.

12te August. Rundskrivelse fra Justitsdepartementet til Landets Avisredaktioner:

I Lov af 16de Mai 1904 om Indførsel af Apothekervarer samt om Handel med Gifte og Arkana, dens § 3, er det bestemt, at Kongen eller den, han dertil bemyndiger, kan forbyde Handel med bestemt angivne Lægemidler, hvis Sammensætning bliver hemmeligholdt (Arkana), eller hvis Pris staar i stærkt Misforhold til det opgivne Indhold.

Ved kongelig Resolution af 16de f. M. er i Medhold heraf Handel forbudt med følgende Lægemidler:

1. Bromidia (fra Battle & Co., St. Louis).
2. Campbells Capsuloids.
3. Dragées antinerveuses Gélinau.
4. Glandulén.
5. Injection Brou.
6. Injectio Matico (fra Grimault & Co., Paris).
7. Liqueur du Dr. Laville.
8. Pilules du Dr. Laville.
9. Pinkpiller.
10. Vides Gigttabletter.
11. Elixir Sibylle.
12. Hamadryadekapsler.
13. Salubrin.
14. Dr. Fuchs's Migrænetabletter.
15. Marienbadertabletter.
16. Marienbader Reduktionspiller.
17. Sanatogen.

Forbudet træder i Kraft 1 Maaned fra Resolutionens Datum.

Førnævnte Lov af 16de Mai 1904 fastsætter endvidere, at naar saadant Forbud er udfærdiget, maa der ikke i Aviser eller Tidsskrifter indtages eller paa anden Maade udbredes Bekjendtgørelse om noget Middel, som Forbudet omfatter.

Ligeledes er det sammesteds bestemt, at der heller ikke maa indtages eller udbredes Bekjendtgørelser, hvori der opfordres til Indførsel af Apothekervarer i Strid med Lovens § 1.

Ifølge denne Paragraf kan Varer, som er Gjenstand for Apothekernes Enehandel i Detalj¹⁾ alene indføres af

- a) Bestyrere af Apothek
samt med visse Indskrænkninger af
- b) Fabrikanter og Haandværkere,
- c) Bestyrere af videnskabelige Anstalter og Laboratorier,
- d) Handelsberettigede,
- e) Personer, som dertil af Kongen maatte erholde særskilt Tilladelse.

Andre end de opregnede Personer kan ikke erholde indført Apothekervarer. Ankomende Forsendelser af disse Varer til Personer, der ikke er berettigede til Indførsel, vil blive stoppede af Toldvæsenet.

Paa Grund af ovennævnte Forbud maa ikke i Aviserne indtages saadanne Bekjendtgørelser fra Udlandet, som oftere indtil den sidste Tid har forekommet, hvori stilles i Udsigt, at vedkommende Lægemiddel vil blive alle og enhver tilsendt, naar forskudsvis Betaling sendes til den udenlandske Fabrikant eller Forhandler under en i Bekjendtgørelsen opgivet Adresse. Nævnte Forbud mod Bekjendtgørelser, hvori der opfordres til Indførsel af Apothekervarer i Strid med

¹⁾ Se herom Plakat af 23de Juni 1888 angaaende Apothekeres Handel med Gifte og medicinske Stoffe m. v., jfr. kongelige Resolutioner af 8de Mai 1889 og 21de December 1895.

Lovens § 1, tilsigter nemlig at hindre, at Reflekterende skal udsætte sig for, at Varer, som de allerede har betalt, bliver stoppede.

Overtrædelse af Loven straffes med Bøder indtil 5 000 Kroner.

Paa ovenstaaende har man fundet at burde henlede Redaktionen Opmærksomhed, idet tilføies, at Departementet er bemyndiget til herefter at udstede eller ophæve Forbud som ovenfor omhandlet.

24de August. Skrivelse fra Justitsdepartementet til Finantsdepartementet i Anledning af en Forespørgsel fra Toldinspektøren i Trondhjem om, hvorledes Toldopsynet skal forholde sig med Hensyn til Udlivering af et Parti saakaldt Brahma-Livselixir, der skal forhandles af vedkommende udenlandske Afsendelsesfirma, idet Importøren (Adressaten), en Dampskibsexpeditør og Handelsborger, alene skal lagre Varen og udlevere den efter modtagen Ordre fra det udenlandske Firma.

Departementet meddeler, at da den saakaldte Brahma Livselixir efter tidligere fremkomne Oplysninger indeholder Aloé, der i Plakat af 23de Juni 1888 er betegnet som giftig, og da Gifte ifølge § 1, 3die Led i Lov af 16de Mai d. A., jfr. Handelslovens § 7 b, ikke er Gjenstand for Indførsel eller Forhandling ved almindelige Handelsberettigede, antages ovennævnte Parti ikke at kunne udleveres Adressaten.

6te September. Rundskrivelse fra Medicinaldirektøren til samtlige Amtmænd:

I Forbindelse med de nye Bestemmelser, som er traadt i Kraft i Medhold af Loven af 16de Mai d. A. om Indførsel af Apothekervarer samt om Handel med Gifte og Arkana, har jeg troet at burde henstille til Hr. Amtmanden at bringe i de inden Deres Embedsdistrikt boende Apothekeres og Lægers Erindring, at Arkana og andre farmaceutiske Specialiteter, der indeholder Stoffe, som i Medicinaltaxterne er mærkede med *, nu som tidligere kun maa udleveres efter Læges Recept.¹⁾

Jeg har derfor fundet det hensigtsmæssigt at meddele en Fortegnelse over endel af de her i Landet mest gangbare Arkana og Specialiteter, der rammes af dette Forhold.

For de Midlers vedkommende, der i nedenstaaende Fortegnelse er mærkede med * og trykte med fede Typer, gjælder de samme Regler med Hensyn til Udlivering som for de Stoffe, der i Medicinaltaxten er opført med dette Udstyr; de øvrige, der kun er mærkede med Stjerne, stilles i Klasse med de Stoffe, der i Medicinaltaxten er opført paa samme Maade.

***Allenburys Throatpastiller** (med Kokain).

***Anginapastiller Neumeier** (med Kokain).

***Anodyne Amyl Colloid.**

*Antikamnia.

***Arsenauro.**

*Asthmapulver, Clery.

* — Neumeier.

* — Schiffmann.

***Bengues Mentholdragé med Kokain.**

*Brahma, Livselixir.

*Brandreths Piller.

*Brandt's Schweitzerpiller.

*Bromoseltzer.

¹⁾ En Undtagelse herfra danner alene Asthmacigarer, jfr. kongelig Plakat af 4de Juni sidstl.

- *Bromipin.
- ***Chlorodyne.**
- *Dittens Piller.
- *Hovedpinetabletter $\left(\begin{smallmatrix} 0 \\ T \text{ \& T} \end{smallmatrix} \right)$
- *Jodferratosé.
- *Jodipin.
- *Keatings Hostekager.
- ***Krewells Piller med Arsenik.**
- * — — — med Jod.
- ***Mercauro.**
- ***Mistura pepsini c. bismutho** (Hewlett & Co.)
- *Morisons Piller.
- *Sandows Antipyrinsalt.
- * — — — Bromsalt.
- * — — — Jodsalt.
- ***Syrupus hypophosphitum compositus, Fellow.**
- * — — — — — **M. N.**
- * — — — — — **Otto.**
- * — — — — — roborans Montag.

Derhos vil jeg ikke undlade i Forbindelse hermed at henstille til Hr. Amtmanden at bringe i Erindring min Rundskrivelse af 8de Oktober 1901 til samtlige Læger, i hvilken Rundskrivelse indskjærpes, at Brugen af Arkana i offentlig Praxis ikke er stemmende med den Økonomi, der skal iagttages, naar Medicin forskrives for offentlig Regning.

15de September. Rundskrivelse fra Justitsdepartementet til samtlige Amtmænd:

Fra Medicinaldirektøren har Departementet modtaget en Forestilling med Forslag om, at Salg i Haandkjøb maa blive forbudt af en spiritusholdig Blanding, der udleveres fra Apothek under Benævnelsen «Doktor Hals' Draaber», da Midlet i ikke liden Udstrækning misbruges som Berusningsmiddel og paa den anden Side ikke kan antages at have nogen nævneværdig medicinsk Betydning.

Departementet har fundet at kunne tiltræde Medicinaldirektørens Forslag, hvorfor herved i Henhold til kongelig Plakat angaaende Udlevering af Gifte og andre Stoffe fra Apothek af 4de Juni d. A. § 16, 2det Led bestemmes, at Salg fra Apothek i Haandkjøb af «Doktor Hals' Draaber» herefter skal være forbudt.

17de September. Kongelig Resolution, hvorved nedenstaaende Udkast til nyt Reglement for Tandlægeexamen bifaldes.

§ 1.

Tandlægeexamen afholdes i Kristiania af den dertil beskikkede Kommission efter Afslutningen af det aarlige Kursus ved Statens Poliklinik for Tandsygdomme. Tid og Sted for Examens Afholdelse bliver af Kommissionen paa hensigtsmæssig Maade at bekendtgjøre senest 6 Uger før sammes Begyndelse.

For Kandidater, som ved Sygdom eller andet gyldigt Forfald hindres fra at fuldføre Examen, kan der afholdes Kontinuationsexamen.

§ 2.

Den mundtlige (theoretiske) Examen afholdes offentlig. De skriftlige og praktiske Prøver foregaar under saadant Tilsyn og paa saadan Maade, som af Kommissionen bestemmes.

§ 3.

Examenskommissionen skal bestaa af 2 examinerede Læger, hvoraf den ene, der skal være Medlem af det medicinske Fakultet, beskikkes som Formand, og 2 autoriserede praktiserende Tandlæger. I Tilfælde af Stemmелighed gjør Formandens Stemme Udslaget.

Formanden besørger Kommissionens Korrespondance og fører dens Regnskab.

Derhos kan vedkommende Departement beskikke autoriserede Tandlæger til som Censorer at deltage i Bedømmelsen af Prøverne.

§ 4.

Inden den Anmeldelsesfrist, der fastsættes ved den i § 1 omhandlede Bekjendtgjørelse, har enhver, der ønsker at stedes til Tandlægeexamen, herom til Examenskommissionens Formand at indgive skriftlig Anmeldelse. Denne skal indeholde Oplysninger om Kandidatens theoretiske og praktiske Studier, og være ledsaget af:

1. Daabsattest eller anden behørig Aldersattest
2. Vaccinationsattest.
3. Bevidnelse fra en kjendt og troværdig Mand om Examinandens moralske Forhold.
4. Vidnesbyrd for, at han har bestaaet Examen artium.
5. Behørig Bevidnelse om, at han

enten

- a) i et Tidsrum af fulde 2 Aar uden Afbrydelse af nogen betragtelig Varighed har nydt Undervisning i Tandlægekunsten hos autoriseret, praktiserende Tandlæge i Norge eller hos en autoriseret Læge, der efter aflagt Tandlægeexamen praktiserer som Tandlæge her i Landet
- b) efter Afslutningen af denne Undervisning har gennemgaaet et helt Kursus paa Statens Poliklinik for Tandsygdomme,

eller

har gennemgaaet en officiel anerkjendt, fuldstændig Tandlægeskole, der kan ansees fyldestgjørende, samt forsaavidd hans Uddannelse er foregaaet i Udlandet, derefter praktiseret 6 Maaneder hos en autoriseret Tandlæge i Norge eller hos en autoriseret Læge, der efter aflagt Tandlægeexamen praktiserer som Tandlæge her i Landet.

Bevidnelsen fra vedkommende Tandlæge eller Skole maa indeholde en Erklæring om Examinandens opnaaede Færdighed og Kyndighed i Læretiden.

Medicinske Kandidater kan gives Adgang til at aflægge Tandlægeexamen, naar de fremlægger

enten

behørig Bevidnelse for at have gennemgaaet et Kursus paa Statens Poliklinik for Tandsygdomme samt Bevidnelse om at have gennemgaaet 1 Aars Læretid i Tandprothese hos autoriseret, praktiserende Tandlæge i Norge eller hos autoriseret Læge, der efter aflagt Tandlægeexamen praktiserer som Tandlæge her i Landet. Denne Praktikanttjeneste kan være udført samtidig med Gjennemgaaelsen af Kurset paa Polikliniken;

eller

Vidnesbyrd om mindst et helt Aars Tjenestegjøring ved en offentlig anerkjendt, fuldstændig Tandlægeskole, der kan ansees fyldestgjørende.

§ 5.

Forsaavidd der ikke inden Kommissionen er Enstemmighed for at antage en i Henhold til § 4 indgivet Anmeldelse, bliver samme med Bilag og Kommis-

sionens motiverede Betænkning snarest mulig at indsende til Afgjørelse af det Departement, under hvilket det civile Medicinalvæsen henhører.

Førend Nogen kan fremstille sig til Examen, maa han erlægge en Afgift af Kr. 80,00, der indbetales til Examenskommissionens Formand, saasnart Vedkommendes Anmeldelse er antaget.

Den indbetalte Afgift refunderes ikke den, som rejceres, eller som trækker sig tilbage, efterat han har paabegyndt Examen.

§ 6.

Examen bestaar i:

- I. Skriftlig,
- II. theoretisk mundtlige og
- III. praktiske Prøver.

I. Den skriftlige Prøve bestaar i Besvarelse af en af Examenskommissionen fremsat, for alle Kandidater fælles Opgave fra hvilkensomhelst Del af Tandlægevidenskaben.

II. Ved den mundtlige Examen prøves Kandidatens Kjendskab til:

- a) De menneskelige Organsystemers Anatomi og de vigtigste fysiologiske Processer samt mere specielt Tændernes, Kjævernes, Mundhulens og nærliggende Organdales Anatomi, Histologi og Udviklingshistorie samt disses specielle Fysiologi. Endvidere Grundtrækkene af den generelle pathologiske Anatomi.
- b) Tændernes og Mundhulens specielle Pathologi med Bakteriologi. Tand- og Mundsygdommenes Therapi med herhenhørende Farmakologi; Extraktionslære.
- c) Plomberings og Protheselære med dertil hørende Fysik, Kemi og speciel Farmakologi.

III. Ved de praktiske Prøver — til hvilke enhver Kandidat maa medbringe og fremlægge de fornødne Apparater, i den Udstrækning, som af Kommissionen bestemmes, samt i fornødent Fald skaffe tilstede de Patienter, paa hvilke de foreskrevne Operationer og Arbejder bliver at foretage — prøves Kandidaternes Dygtighed i

- a) at undersøge og beskrive Mundhulens og Tændernes Tilstand paa en Patient, optage Sygehistorie, stille Diagnose og Prognose og foreslaa Behandling, samt foretage et Par Tandextraktioner.
- b) 1. Indlægning af 2 Guldplomber, hvoraf 1 Konturfylldning.
- 2. To approximale Amalgamplomber i Jæxler (en mesial og en distal).
- 3. En approximal Porcelainsfyldning i Fortand
- 4. En Rodbehandling af en stor Kindtand.
- c) Forfærdigelse og Indsætning paa Patient af:
 - 1. Et helt Gebiss i Kautschuk.
 - 2. Et partielt Gebiss i Guld med paaloddede Tænder.
 - 3. Et Broarbejde.
 - 4. En Stifttand.

For medicinske Kandidater bortfalder den mundtlige Prøve i Anatomi, Fysiologi og generel pathologisk Anatomi (II, a).

§ 7.

Til Besvarelse af den skriftlige Prøve, der samtidig forelægges samtlige Kandidater, gives en Tid af 6 Timer.

I hvert af de theoretiske, mundtlige Fag kan examineres indtil $\frac{3}{4}$ Time.

Til den praktiske Prøve under III, a gives indtil 1 Time; til hver af de 4 under III, b nævnte Prøver gives, efter Examinators og Censorernes nærmere Bestemmelse fra 1 til 3 Timer; til de under III, c nævnte Prøver gives

en Tid af ialt indtil 20 Arbejdsdage med daglig Arbejdstid fra Kl. 9—2 Form. og fra Kl. 4—7 Efterm.

Den til de praktiske Examinsprøver af Examinanden anvendte Tid noteres.

§ 8.

Examenskommissionens Medlemmer fordeler den mundtlige Examen mellem sig efter Overenskomst, dog saaledes, at en af Lægerne examinerer i de i § 6 under II, a og b nævnte Fag, og en af Tandlægerne i de under II, c omhandlede.

Foruden Examinator deltager to Censorer, hvoraf ialfald den ene skal være en Tandlæge, i Censuren. Censorerne opnævnes af Examenskommissionen enten blandt dens egne Medlemmer eller blandt de af Departementet beskikkede Censorer.

Censuren af de skriftlige og de praktiske Prøver skal efter Kommissionens nærmere Bestemmelse udføres af 3 Censorer, nemlig mindst 2 af Examenskommissionens Medlemmer og — i Tilfælde — en af de af Departementet beskikkede Censorer.

Ingen kan forrette som Examinator eller Censor for de Kandidater, som hos ham har gennemgaaet den i § 4 omhandlede 2-aarige Læretid. I Tilfælde heraf eller af andet Forfald bliver i Vedkommendes Sted af Medicinaldirektøren at beskikke en Suppleant for Examinator eller Censor.

§ 9.

For hver af de 3 mundtlige Prøver (II a—c) og for hver af de 3 praktiske Prøver (III a—c) gives en Specialkarakter; ligesaa gives en Specialkarakter for den skriftlige Besvarelse, altsaa tilsammen 7 Specialkarakterer. Disse Specialkarakterer udtrykkes ved 1, 1,5, 2, 2,5, 3, 3,5, 4, 4,5, 5 og 6.

Hvis en Examinand for nogen Prøve tilkjendes Karakteren 6 eller for en af de praktiske Prøver Karakteren 5, ansees han for ikke at have bestaaet Examen. Dog kan den, der har faaet 6 i et enkelt mundtligt Fag, efter Examenskommissionens Bestemmelse faa Tilladelse til inden Examins Slutning at aflægge en Kontinuationsprøve i dette Fag, hvorved han beholder den sidst givne Karakter.

§ 10.

Hovedkarakteren for Examen bestemmes ved, at Summen af de specielle Karakterer divideres med deres Antal. Bliver Kvotienten 1,50 eller mindre, tilkjendes Hovedkarakteren «Udmærket godt»; bliver Kvotienten mere end 1,50, men ikke mere end 2,50, tilkjendes Hovedkarakteren «Meget godt»; bliver Kvotienten mere end 2,50, men ikke mere end 3,00, tilkjendes Hovedkarakteren «Godt».

Bliver Kvotienten over 3, ansees Kandidaten ikke at have bestaaet Examen.

§ 11.

Efter fuldendt og bestaaet Examen udsteder Examenskommissionen for Kandidaten et Testimonium efter¹⁾ vedføjede Schema, ved hvis Modtagelse han for Kommissionen har mundtlig eller skriftlig at aflægge Løfte om, at han som Tandlæge stedse vil udføre sine Forretninger, saa at han kan forsvare det for Gud og sin Samvittighed.

§ 12.

Efter enhver Examen har Kommissionen derom gennem Medicinaldirektøren at gjøre Indberetning til vedkommende Departement.

¹⁾ Anm.: Schemaet udeladt her.

§ 13.

Nærværende Reglement træder i Kraft istedetfor det nugældende af 14de Marts 1892 ved den Examen, som bliver at afholde efter endt Kursus ved Statens Tandpoliklinik Vaaren 1908.

28de September. Skrivelse fra Kirkedepartementet til Amtmanden i Smaaløns Amt i Anledning af en Forespørgsel fra Fredrikstad Magistrat om, hvorvidt der antages at være Adgang til at overføre Fattigvæsenets Udgifter til Sygeforpleining og Medicin fra Fattigvæsenet til det almindelige Sundhedsvæsen, uden at det vil have nogen Indflydelse paa mulige Spørgsmaal om Refusion fra fremmede Kommuner eller om Afbrydelse af Hjemstavnsbævd, samt om der antages at være lovlig Adgang til at henlægge Afgjørelsen af forefaldende Spørgsmaal om Bidrag som nævnt til uogen anden Autoritet end Fattigstyret eller dets Organer.

Departementet meddeler, at det for sit Vedkommende er tilbøieligt til at antage, at en Ordning som den nævnte neppe vil kunne gennemføres, uden at det vil faa Indflydelse saavel paa Retten til Refusion fra fremmede Kommuner som paa Spørgsmaalet om Afbrydelse af Hjemstavnsbævd, ligesom der vistnok ogsaa kan reises Tvivl om, hvorvidt det ligeoverfor Fattiglovens Bestemmelser vil være fuldt ud legalt at henlægge til andre end de der anordnede Myndigheder at afgjøre forefaldende Spørgsmaal om Bidrag, som direkte skal træde i den ordinære Fattighjælps Sted.

13de Oktober. Skrivelse fra Medicinaldirektøren til en Handelsborger i Kristiania, hvori der i Anledning af Forespørgsel om, hvorvidt «Liquor cresoli saponatus», hvoraf Prøve medfulgte, kan sælges af Farve- og Materialhandlere meddeles, at nævnte Vare formentlig efter sin Anvendelse og Beskaffenhed bestemt maa sættes i Klasse med Kreolin, der ifølge kongelig Resolution af 4de Juni sidstleden kan være Gjenstand for Salg af Handelsberettigede.

Liquor cresoli saponatus antages derfor at maatte henregnes blandt de Stoffe, der kan forhandles baade af Kjøbmænd og Agenter, forudsat, at det ikke ved Avertissementer, Cirkulærer eller paa anden Maade falbydes som et Stof, der er tjenligt til at helbrede Sygdomme.

Medicinaldirektøren udtaler sig derhos for Ønskeligheden af, at nævnte Vare, der ikke er ugiftig, ikke udleveres paa Flasker af en Form og med et Udstyr, der kan give Anledning til farlige Forvexlinger. I denne Henseende synes nemlig den tilsendte Prøve, der har adskillig Lighed med en Likør- eller Punschefflaske, — lidet betryggende.

14de Oktober. Rundskrivelse fra Justitsdepartementet til samtlige Amtmænd:

I Departementets Cirkulære af 10de November 1891 Post V er foreskrevet, at Embedslægerens Fortegnelser over de Sindssyge med Amtslægens Bemærkninger og Meddelelse om særskilt trufne Forføjninger skal af Amtmanden for hvert Aar indsendes til Medicinalstyrelsen.

Denne Bestemmelse er for enkelte Amters Vedkommende ikke blevet befulgt i de senere Aar, hvorfor Departementet finder at burde henlede Opmærksomheden derpaa, idet tilføies, at Afgivelsen af disse Indberetninger bl. a. ogsaa paa Grund af den i de senere Aar stedfundne Stigning af Statens Udgifter til Forpleining af Sindssyge maa ansees ønskelig, forat der kan blive den størst mulige Ensartethed i Bedømmelsen af, hvilke Sindssyge, der bør antages til Forpleining med Amts- og Statsbidrag.

Da der i Anledning af disse Indberetninger i Regelen kun vil være Spørgsmaal om sagkyndige Udtalelser fra Medicinaldirektøren, skal Departementet anmode om, at Indberetningerne for Fremtiden maa blive ham direkte tilstillet. Forsaavidt der i noget Tilfælde skulde opstaa Spørgsmaal om Omgjørelse af Amtets Bestemmelse i Henhold til Lov af 27de Juni 1891 § 3, vil Sagen af Medicinaldirektøren blive oversendt Departementet.

Iste November. Rundskrivelse fra Medicinaldirektøren til samtlige Amtmænd:

Under Henvisning til det ved kongelig Resolution af 17de September d. A. udfærdigede nye Reglement for Tandlægeexamen bedes de inden Hr. Amtmandens Embedsdistrikt praktiserende Tandlægers Opmærksomhed henledet paa Følgende:

Da Tandlægeexamen efter det nugældende Reglement vil blive afholdt for sidste Gang Høsten 1907 (i Oktober eller November Maaned), vil alene de Elever, som til dette Tidspunkt vil have afsluttet sin 3aarige Læretid, kunne tilstedes Adgang til Examen efter dette Reglement. Af dem, som først kan fremstille sig til Examen Vaaren 1908, vil det derimod blive krævet, at de opfylder de Fordringer saavel til Fordannelse som til Kundskaber og Færdigheder, som det nye Reglement opstiller.

Fra det sidstnævnte Tidspunkt vil saaledes Examen Artium blive krævet som Betingelse for Adgang til Tandlægeexamen. Desuden vil det af enhver Examensaspirant, som ikke enten er medicinsk Kandidat eller har gennemgaaet et fuldstændigt Kursus ved en offentlig Tandlægeskole, der findes fyldestgjørende, blive fordret, at han har gennemgaaet 2 Aars Tjenestetid hos en autoriseret Tandlæge i Norge og derefter et Aars Kursus ved Statens Tandpoliklinik. Derhos vil Examensfordringerne, særlig ved de praktiske Prøver, blive betydelig skjærpede; herom henvises til det nye Reglement, som findes aftrykt i Den norske Tandlægeforenings Tidsskrift, 14de Aargang No. 1, og som senere vil blive indtaget i Lovtidenden og forøvrigt ogsaa gjort tilgængeligt i Boghandelen.

Som Følge af, at et Kursus ved Statens Tandpoliklinik er gjort obligatorisk, vil for Tiden Adgangen til Examen for Elever, som ikke har Anledning til at søge sin Uddannelse ved en udenlandsk Tandlægeskole, blive indskrænket derved, at Statens Tandpoliklinik for nærværende kun har Plads for 12 Elever. Det vil derfor være at anbefale, at enhver Tandlæge paa Forhaand gjør Elever, som ønsker at begynde sit Kursus hos ham, bekjendt hermed. De Tandlæger, som fremtidig agter at modtage Elever, bør derhos søge at holde sig orienteret med Hensyn til Tilgangen af Elever til Tandlægestudiet i det Hele taget, for at det kan undgaaes, at de antager et langt større Antal end det, der kan faa Anledning til at afslutte sit Kursus ved Statens Tandpoliklinik. For at muliggjøre dette henstilles det til enhver Tandlæge, som herefter maatte antage Elev, at indsende Meddelelse herom, med Opgivende af Elevens Navn, til Formanden i Bestyrelsen for Statens Tandpoliklinik, Professor Dr. Guldberg, som velvillig har lovet at samle disse Meddelelser og nogle Gange aarlig offentliggjøre Antallet af anmeldte Elever i Den norske Tandlægeforenings Tidsskrift.

3die November. Rundskrivelse fra Medicinaldirektøren til samtlige Amtmænd:

Ved kongelig Plakat af 4de Juni d. A. er det bestemt, at Tandlæger ikke skal være berettigede til fra Apothekene at forskrive Stoffe, der er betegnede med Mærket *, til indvortes Brug, til Indaanding eller til Indsprøjtning under Hud eller Slimhinder, medmindre der af Medicinaldirektøren for enkelte saadanne Stoffe maatte være fastsat særlige Undtagelsesbestemmelser.

I den Anledning bestemmes det herved, efter derom indhentet Udtalelse fra Tandlægeexamenskommissionen, at Chloretum cocaicum (Saltsurt Kokain) fremtidig

skal kunne udleveres efter Tandlæges Recept baade, som hidtil, i Opløsning af indtil 5 pCt. Styrke og i Krystaller, i sidste Tilfælde dog høist i en Mængde af 5 Centigram for hver Patient. Recepter paa Kokainopløsning skal derhos være paategnet: «Til Indsprøitning under Tandkjødet», og Recepter paa Kokainkrystaller: «Til Indlægning i Tandhulen».

Den saaledes erholdte Kokain maa af vedkommende Tandlæge ikke anvendes til nogensomhelst anden Brug end paa Recepten angivet. Specielt skal fremhæves, at Indsprøitning af Kokainopløsning alene maa finde Sted i selve Tandkjødet, og at det ikke er tilladt Tandlæger at injicere Kokainopløsning paa andre Steder af Mundslimbinden, da Anvendelsen af en Opløsning af saa stor Styrke som ovenfor tilladt isaafald vilde kunne medføre farlige Følger. Det er derhos selvfølgelig nu som før Forudsætningen, at den til Indsprøitningen benyttede Sprøite og Sprøitespids er aseptiske.

20de December. Reglement for Statens Poliklinik for Tandsygdomme. Udfærdiget af Justitsdepartementet.

§ 1.

Polikliniken, ved hvilken Ubemidlede ydes fri Behandling af Tandsygdomme, har at meddele Tandlægeelever det Væsentlige af de for Udøvelse af Tandlægevirkksomhed fornødne theoretiske Kundskaber samt praktisk Uddannelse i Plombering og Tandudtrækning.

§ 2.

Tandlægeexamenskommissionens Formand har Overtilsynet med Polikliniken og dens Økonomi og er Formand i dens Styrelse, der foruden ham bestaar af de ved Kliniken ansatte Lærere.

§ 3.

Optagelse af Elever ved Polikliniken sker kun én Gang om Aaret, ved Høstsemestrets Begyndelse.

Den, der ønsker at optages, har til Styrelsen inden en af denne bekendtgjort Frist at indsende Andragende ledsaget af Daabsattest eller anden behørig Aldersattest, Vidnesbyrd om at have bestaaet Examen Artium¹⁾ samt behørig Bevidnelse for, at han ved den Tid, da Poliklinikkurset paabegyndes, vil i et Tidsrum af fulde 2 Aar uden Afbrydelse af nogen betragtelig Varighed have nydt Undervisning hos autoriseret, praktiserende Tandlæge i Norge eller hos autoriseret Læge, der efter aflagt Tandlægeexamen praktiserer som Tandlæge her i Riget.

Medicinske Kandidater kan derhos optages som Elever i de praktiske Tandlægefag.

Det samlede Antal af Elever skal ikke overstige 12, medmindre Samtykke dertil meddeles af vedkommende Departement. Hvis der melder sig til Optagelse flere end det ovenfor nævnte Antal, bliver der af vedkommende Departement efter Indstilling fra Styrelsen at træffe Bestemmelse om, hvilke af de anmeldte Aspiranter skal optages.

§ 4.

Enhver Elev har at gennemgaa et helt Kursus, der bestaar af 2 sammenhængende Semestre, nemlig: et Høstsemester fra 1ste September til 15de December og et Vaarsemester fra 15de Januar til 15de Mai, da Kurset afsluttes. Kontingenten for et Kursus er Kr. 50,00, der erlægges forskudsvis.

¹⁾ Jfr. dog § 15.

§ 5.

Eleverne skal holde sig med de Plomberingsinstrumenter og andet Tilbehør, som af Styrelsen ansees nødvendigt.

§ 6.

Plomberingsmaterialet er, forsaavidt det er af uvæsentlig Værdi, frit for Patient og Praktikant. Ellers betaler Patienten dets Værdi efter nærmere Bestemmelse af den Lærer, der har ledet Behandlingen. For Narkose betaler Patienten særskilt efter vedkommende Lærers nærmere Bestemmelse. De indkomne Beløb føres til Indtægt for Polikliniken og indbetales til Kassereren.

§ 7.

Elever, der viser slet Opførsel eller manglende Flid, kan af Styrelsen bortvises fra Polikliniken. Herom bliver uopholdelig at gøre Indberetning til vedkommende Departement, som bestemmer, for hvor lang Tid Bortvisningen skal gjælde.

§ 8.

Ved Afslutningen af et helt Kursus har Lærerne at meddele hver Elev et skriftligt Vidnesbyrd om Flid og Dygtighed.

§ 9.

Polikliniken skal i den i § 4 nævnte Tid være aaben alle Hverdage i 3 Timer, hvoraf i en Formiddagstime for Udførelse af Tandudtrækning under Ledelse af Læreren i Tandkirurgi og i 2 Formiddags- eller Eftermiddagstimer for Udførelse af Plomberinger under Læreren i Plombering.

Polikliniken kan efter nærmere Bestemmelse af vedkommende Departement holdes aaben udenfor den i nærværende Reglement fastsatte Tid.

§ 10.

Den theoretiske Undervisning, der omfatter Anatomi, Fysiologi, Pathologi, Farmakologi samt Operations- og Proteselære, gives i 6 ugentlige Timer, nemlig i 4 ugentlige Timer af Læreren i Tandkirurgi og i 2 ugentlige Timer af Læreren i Plombering. Fagenes Fordeling mellem Lærerne og Undervisningsplanen forøvrigt foreslaaes af Styrelsen og afgjøres af vedkommende Departement.

§ 11.

Styrelsen har at paase, at de for Polikliniken til enhver Tid givne Regler overholdes. Den har desuden at føre Opsyn med Inventariets Vedligeholdelse og at afgive gennem Medicinaldirektøren Forslag til Poliklinikens Budget.

§ 12.

Ved Slutningen af hvert Kursus har Styrelsen at indsende gennem Medicinaldirektøren til vedkommende Departement Beretning om Poliklinikens Virksomhed. Denne Beretning bør indeholde Opgave over Antallet af Elever, der har deltaget i Kurset, samt over Antallet af de ved Kliniken behandlede Patienter.

§ 13.

Styrelsens Formand anviser samtlige Udgifter vedkommende Polikliniken og fører derover Anvisningsprotokol, hvori ogsaa bliver at bogføre Poliklinikens Indtægter.

§ 14.

Kassereren oppebærer samtlige Poliklinikens Indtægter og udbetaler Udgifterne efter Formandens Anvisninger. Han fører Kassabog og Inventariefortegnelser og har inden 2 Maaneder efter hvert Budgetaars Slutning at indsende Driftsregnskab, ledsaget af de fornødne Bilag til Revisionsdepartementet. Han vil forøvrigt med Hensyn til Bogførsel og Regnskabsaffæg have at rette sig efter de Bestemmelser, som af Revisionsdepartementet maatte blive givne. Begjæring om Anvisning af Penge til Poliklinikens Drift bliver at ledsage af Extrakt af Regnskabet, udvisende, hvad der i den forløbne Del af Budgetaaret er medgaaet og af Kassens Status.

§ 15.

Dette Reglement træder i Kraft fra og med det Kursus ved Statens Poliklinik for Tandsygdomme, som begyndes i Høstsemestret 1905, dog saaledes, at der for dette og det følgende Aars Kursus istedetfor Vidnesbyrd om bestaaet Examen Artium alene skal kræves Middelskoleexaminsbevis.

30te Decem.ber. Skrivelse fra Kirkedepartementet til Formanden i et Værgeraad, hvorved der i Anledning af en Forespørgsel om, hvorvidt det tilligger Værgeraadet at træffe Bestemmelse om særskilt Sygebehandling for et af Værgeraadet i Familie bortsat Barn (f. Ex. Ophold paa Sygehus, dog ikke paa Grund af smitsom Sygdom), meddeles, at saafremt den ekstraordinære Sygebehandling er foranlediget ved selve det Forhold, som begrunder Værgeraadets Indskriden (saasom ved Mishandling fra Forældrenes Side), antages Værgeraadet berettiget til at anordne saadan Sygebehandling samtidigt med, at det beslutter Barnet bortsat i Familie. Udgifterne ved denne Sygebehandling maa formentlig blive at udrede af Herredskassen paa samme Maade som Udgifterne ved et Barns Bortsættelse i Familie (kfr. Departementets i Lovtidende indtagne Skrivelse af 2den December 1901). Har derimod saadan ekstraordinær Sygebehandling først vist sig nødvendig, efterat Barnet er bortsat i vedkommende Familie, eller kan saadan Sygebehandling ikke siges at være nødvendig, men kun fremstille sig som ønskelig, antages det ikke at tilkomme Værgeraadet at træffe Bestemmelse herom, medmindre dette sker efter Aftale med den Myndighed (som Regel Fattigstyret), hvem Bestemmelsen tilligger. Skal Omkostningerne udredes af Barnets Forældre eller af dets egne Midler, maa selvfølgelig Forældrenes eller Værgens Samtykke paa Forhaand være indhentet.

31te Decem.ber. Skrivelse fra Kirkedepartementet til Amtmanden i Søndre Bergenhus Amt, hvori der meddeles, at Departementet er mest tilbøielig til at antage, at det ikke er uforeneligt med Landsskoleloven, at Amtstinget bevilger Bidrag af Amtsskolekassen til Indredning i Skolehus af Bad for Skolebørnene. Ifølge nævnte Lovs § 46 c kan der efter Amtstingets Bevilgning af Amtsskolekassen udredes Bidrag til Opførelse af Skolehuse. Om hvor fuldkommen Skolehusene kan udstyres med Udsigt til at faa Udgifterne delvis dækkede ved Hjælp af Bidrag af Amtsskolekassen, maa det være Amtstingets Sag at træffe Afgjørelse. Indredning af Bad i et Skolehus kan ikke i og for sig betegnes som et urimeligt og Skolehuset som saadant uvedkommende Udstyr, selv om det maa medgives, at saadant Udstyr af Skolehusene paa Landet for Tiden hos os forekommer sjælden. Tænkes Badet — som i det Tilfælde, der har givet Anledning til Forespørgslen — benyttet foruden af Skolebørnene ogsaa af Bygdens Folk forøvrigt, bør der dog efter Departementets Mening til dets Indredning ikke ydes Bidrag af Amtsskolekassen.

31te December. Rundskrivelse fra Justitsdepartementet til samtlige Amtmænd.

I Henhold til Plakat indeholdende Bestemmelser angaaende Udlevering af Gifte og andre Stoffe fra Apothek af 4de Juni d. A., § 17, jfr. § 24, kan Gifte til teknisk og andet ikke medicinsk Brug udleveres til Fabrikanter, Haandværkere og andre voxne Personer, som har Brug derfor i sin Bedrift, til andet teknisk Øiemed eller til Udryddelse af skadelige Dyr, efter Attest fra Politimesteren i Byerne eller Lensmanden paa Landet.

I Anledning af flere hertil indkomne Forespørgsler om, hvorvidt disse Tjenestemænd kan beregne sig Godtgjørelse efter Sportelloven for at udstede saadanne Giftattester, har man indhentet Udtalelse fra Finantsdepartementet. Dette har antaget, at Giftattesterne maa blive at udfærdige uden Betaling, da de nemlig syntes at maatte henføres til de i Sportellovens § 143 nævnte Attester, som meddeles af Lensmanden i Egenskab af Polititjenestemand. Om Betaling for Attester, der udfærdiges af Politimestere, indeholder Sportelloven ingen Bestemmelse.

Til denne Udtalelse finder dette Departement at kunne slutte sig.

Register

til

Samling af Love, kgl. Resolutioner, Skrivelser m. m.

Apothekervæsen.

			Side.
Januar	27.	Skr. om, at «Monja de Quina» alene maa forhandles i Detail af Apothekere.....	318
Februar	12.	Rundskr. ang. den stærke Forøgelse af Antallet af Disciple i Landets Apothek.....	319
Marts	28.	Rundskr. ang. Forskrivning af Acetylsalicylsyre og Hexamenthylentatramin istedetfor Aspirin og Urotropin m. v.....	322
Mai	16.	Lov om Indførsel af Apothekervarer samt om Handel med Gifte og Arkana.....	324
—	18.	Rundskr. om Indførsel og Prisen for Aether pro narcosi.....	325
—	20.	Skr. om at et Apothek ikke havde Adgang til at expedere Recepter fra en Veterinærstuderende, der endnu ikke havde afsluttet sin Examen, men som vikarierede for en Amsdyrlæge.....	326
Juni	4.	Plakat ang. Forhandling af Gifte ved Handelsberettigede til Apothekere m. v.....	327
—	4.	Plakat ang. Udlevering af Gifte og andre Stoffe fra Apothek.....	329
—	4.	Kgl. Resol. ang. Forandring i Plakat 23de Juni 1888 ang. Apothekernes Handel med Gifte og medicinske Stoffe.....	333
Juli	16.	Kgl. Resol. ang. Betingelserne for Indførsel af og Handel med Apothekervarer ved Handelsberettigede, der har de for Meddelelse af Apothekerbevilling fornødne Egenskaber m. v.....	334
August	12.	Rundskr. til Avisredaktionerne ang. Lov af 16de Mai 1904 § 3 og Kgl. Resol. af 16de Juli s. A. ang. Forbud mod Handel med visse Lægemidler.....	336
—	24.	Skr. om, hvorledes Toldvæsenet skulde forholde sig med Hensyn til Udlevering af et Parti saakaldt Brahma-Livselixir.....	337
September	6.	Rundskr. indeholdende Fortegnelse over en Del af de her i Landet mest gangbare Arkana og andre Specialiteter, der kun maa udleveres efter Læges Recept.....	337
—	15.	Rundskr. om, at Handel med «Doktor Hals' Draaber» skal være forbudt.....	338
Oktober	13.	Skr. om, hvorvidt «Liquor cresoli saponatus» kan sælges af Farve- og Materialhandlere.....	342
December	31.	Rundskr. om, at Giftattester maa blive at udfærdige uden Betaling.....	347

Epidemiske og smitsomme Sygdomme.

Februar	17.	Skr. ang. Lægernes Skyds- og Kostgodtgjørelse for Reiser for at foretage præventiv Injektion til Forebyggelse af Difteri.....	320
Marts	14.	Skr. ang. Indskrænkningen af Amtskommunens Forpligtelser med Hensyn til Udredelsen af Desinfektionsudgifter.....	322

		Side.
Mai	26. Rundskr. om, at Poliomyelit (poliomyelitis acuta) bliver at behandle som en Sygdom, der i Henhold til Sundhedslovens § 15 er Gjenstand for det Offentliges særlige Forsorg	326
Juli	15. Skr. om Udgifterne ved en Persons Hustrus og Barns Forpleining paa Sygehus for Barselseber og Pemfigus	334

Jordmodervæsen.

Februar	11. Skr. om Jordmødres Anmeldelsespligt med Hensyn til Overtrædelser af Straffeloven, hvorom de i sin Praxis kommer til Kundskab .	319
---------	--	-----

Læger.

Marts	28. Rundskr. ang. Forskrivning af Acetylsalicylsyre og Hexamethylen-tetramin istedetfor Aspirin og Urotropin	322
April	19. Rundskr. ang. Sløifning af Lægernes Indberetninger om kirurgiske Operationer m. v.	323
—	22. Skr. om, at Formanden i det stedlige Fabriktilsyn ikke i Almindelighed kan benytte sin Assistentlæge som Stedfortræder under sin Fabriktilsynsinspektionsvirksomhed	324
Juli	22. Skr. om, at en Embedslæge er forpligtet til uden Godtgørelse at tilse Fangerne i de i hans Distrikt værende Fængsler	335

Medicinalvæsenet, forskellige Bestemmelser.

Marts	9. Krgts. Res. ang. Forandring i Reglementet for medicinsk Embedsexamen	322
April	22. Skr. om, at Formanden i det stedlige Fabriktilsyn ikke i Almindelighed kan benytte sin Assistentlæge som Stedfortræder under sin Fabriktilsynsinspektionsvirksomhed	324
December	30. Skr. om, hvorvidt det tilligger Værgeraadet at træffe Bestemmelse om Sygebehandling for et af Værgeraadet i Familie bortsat Barn .	346

Salær.

Februar	4. Skr. ang. Honorar m. v. til Ordføreren i en Sundhedskommission og til Hjelpevaccinatorer for Vaccination og Revaccination under en Koppepidemi	318
Juli	22. Skr. om, at en Embedslæge er forpligtet til uden Godtgørelse at tilse Fangerne i de i hans Distrikt værende Fængsler	335
December	31. Skr. om, at Giftattester maa blive at udfærdige uden Betaling . . .	347

Sindssygeväsen.

Februar	26. Skr. om, hvilken Embedslæge det paalaa at undersøge og afgive Erklæring om en Sindssyg	320
April	9. Skr. om Udstrækningen af en Distriktslæges Ret til paa egen Haand at indlægge Sindssyge i Asyl for offentlig Regning samt om, at Patienternes Sygehistorier ikke bør sendes Asylet gennem Amtet .	323

April	12.	Skr. ang. Udredelsen af Udgifterne ved Vagthold over en Sindssyg.	Side. 323
Mai	3.	Skr. om, at der ikke gjælder nogen 6 Maaneders Præskriptionsfrist for Refusionskrav, som af vedk. Kjøbstads, Ladesteds eller Amtskommunekasse haves paa Statskassen i Henhold til Lov af 27de Juni 1891	324
Oktober	14.	Rundskr., hvorved indskjærpes Bestemmelsen i Cirk. 10de November 1891 Post V. om Indsendelse til Medicinaldirektøren af Embedslægernes Fortegnelser over de Sindssyge med Amtslægens Bemærkninger m. v.	342

Skyds og Diæt.

Februar	17.	Skr. ang. Lægernes Skyds- og Kostgodtgjørelse for Reiser foretagne for at foretage præventiv Injektion til Forebyggelse af Difteri	320
---------	-----	--	-----

Spedalskhed og Tuberkulose.

Februar	17.	Skr. ang. Udgifterne ved en Abnormskoleelevs Forpleining paa Sygehus paa Grund af Tuberkulose.....	320
—	29.	Rundskr. ang. Anmeldelse af og det hygieniske Tilsyn med tuberkuløse Syge, der indlægges i Sanatorier, Sygehuse og andre Anstalter.....	321
Mai	30.	Skr. ang. Abnormskoleelever, der lider af Tuberkulose.....	327
Juli	11.	Skr. om, at Tuberkuloseovens § 6 alene giver Adgang til mod vedk. Syges Villie at anbringe ham i Sygehus, men derimod ikke i anden Forpleining udenfor Hjemmet	334
August	3.	Skr. om det i et indtruffet Tilfælde paalaa Fattigstyret eller Sundhedskommissionen at besørge en fattig, tuberkuløs Syg indlagt paa Sygehus i Henhold til Tuberkuloseovens § 6	335

Sundhedsvæsen.

Januar	9.	Rundskr., hvori henstilles til Skolestyrerne at sørge for, at Vigtigheden af legemlig Renlighed af Lærerne fremholdes for Eleverne .	318
December	31.	Skr. om Adgang for Amtstinget til at bevilge Bidrag af Amtsskolekassen til Indredning i Skolehus af Bad for Skolebørnene....	346

Tandlægevæsen.

September	17.	Reglement for Tandlægeexamen.....	338
November	1.	Rundskr. ang. det nye Reglement for Tandlægeexamen og om Anmeldelse af Tandlægeelever.....	343
—	3.	Rundskr. ang. Tandlægers Ret til at forskrive Medicin.....	343
December	20.	Reglement for Statens Poliklinik for Tandsygdomme	344

Udgifter og Omkostninger.

Februar	17.	Skr. ang. Udgifterne ved en Abnormskoleelevs Forpleining paa Sygehus paa Grund af Tuberkulose.....	320
Marts	14.	Skr. ang. Udstrækningen af Amtskommunens Forpligtelser med Hensyn til Udredelsen af Desinfektionsudgifter	322
April	12.	Skr. ang. Udredelsen af Udgifterne ved Vagthold over en Sindssyg	323
Mai	3.	Skr. om, at der ikke gjælder nogen 6 Maaneders Præskriptionsfrist for Refusionskrav, som af vedk. Kjøbstads-, Ladesteds- eller Amtskommunekasse haves paa Statskassen i Henhold til Lov 27de Juni 1891	324
—	30.	Skr. ang. Udgifterne ved Abnormskoleelevers Behandling for Tuberkulose	327
Juli	15.	Skr. ang. Udgifterne ved en Persons Hustrus og Barns Forpleining paa Sygehus for Barselfeber og Pemfigus.....	334
September	28.	Skr. om, hvorvidt der er Adgang til at overføre Fattigvæsenets Udgifter til Sygeforpleining og Medicin fra Fattigvæsenet til det almindelige Sundhedsvæsen	342

Vaccinationsvæsen.

Februar	4.	Skr. ang. Honorar m. v. til Ordføreren i en Sundhedskommission og til Hjelpevaccinatører for Vaccination og Revaccination under en Koppepidemi.....	318
---------	----	---	-----

